Fondator
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
1 iulie
Nr. 25—26
1997

De ziua Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt — „Mare ctitor de locaşuri sfinte"

Hărăzit de pronia Divină (Ioan 1, 6), să intre în moştenirea părintelui său, ia contact cu pământul şi oamenii lui la 12 aprilie 1457, cărora avea să le conducă destinele, în cea mai lungă şi mai glorioasă domnie, pe care a cunoscut-o ţara.

Deşi, era ales de ţară după datina şi rânduielile pământului, „pomăzuit" pe Câmpia Direptăţii de Teoctist I (1451—1477), părintele spiritual al Moldovei, în strigătul de bucurie al mulţimii, în sunetul clopotelor şi murmur de rugăciune, considera această înaltă demnitate, ca fiind din Voia lui Dumnezeu, Stăpânul tuturor veacurilor.

De aici încolo, va căuta să nu dezmintă cu nimic încrederea ce i-a fost acordată şi vreme de aproape o jumătate de veac, a îngemănat cu dăruire virtuţile patriotice cu o rară vrednicie creştină, jertfindu-se deopotrivă pentru ţară şi pentru credinţă.

Numeroase sunt tradiţiile şi legendele, care ni-l prezintă ca pe un om profund religios, pe care însuşire istoricii de ieri, şi de azi, au fost nevoiţi să i-o sublinieze şi să găsească în ea explicaţia multor fapte săvârşite (Ps. 32, v. 18) de binecredinciosul voievod.

Nu spre laudă deşartă a înălţat atâtea locaşuri sfinte, pentru poporul său, înzestrându-le cu moşii, oameni, cu obiecte şi cărţi de cult, ci ca un creştin convins toate le făcea pentru mântuirea sufletului său şi spre slava lui Dumnezeu, spre care îşi ridica gândurile şi nădejdea, ori de câte ori se găsea la vreo strâmtoare sau necaz, bucurie sau norocire (Ps. XXXIII, 17).

Niciodată nu s-au zidit atâtea locaşuri civile şi bisericeşti şi într-o formă atât de desăvârşită şi mai ales bisericile erau aşa de numeroase, încât poporul în secolele următoare, a atribuit lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, tot ce era biserică veche.

Mărturie stau şi astăzi, numeroase locaşuri sfinte reînnoite, ridicate din temelie sau completări de noi zidiri la cele existente, pe teritoriul ţării sale şi chiar în afara hotarelor ei: Transilvania, Ţara Românească şi la Muntele Athos din Grecia, înzestrându-le cu bunuri materiale şi imunităţi.

„Şi au făcut 44 de mânăstiri", afirmă Grigore Ureche (1590—1647) în „Letopiseţul Ţării Moldovei" pag. 71. De aceea, în desfăşurarea lucrării, vom încerca să enumerăm ctitoriile sale bisericeşti pe grupe pentru a atinge sau depăşi cifra prezentată de cunoscutul cronicar.

I. DANII, ADAOSURI, BISERICI NOI, ÎMBUNĂTĂŢIRI LA MĂNĂSTIRILE PREEXISTENTE.

Numeroase sunt daniile făcute mânăstirilor zidite de înaintaşii săi: Probota, Moldoviţa, Humor, Horodnic, Iţcani, Bohotin, Bisericani şi Pângăraţi.

La Mânăstirea Neamţ, construieşte biserica cu hramul „Înălţarea Domnului" (1497), după lupta de la Codrii Cosminului cu polonii. Biserica se păstrează până astăzi.

La Mânăstirea Bistriţa, construieşte Clopotniţa cu paraclis, închinat „Sfântului Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava" (1498), care se păstrează până astăzi.

La Dobrovăţ-Neamţ, construieşte o biserică nouă cu hramul „Pogorârea Sfântului Duh" (1503), astăzi biserică de enorie.

II. CTITORII PROPRII:

Mânăstirea Putna, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1466), devenită necropolă pentru familia domnească. Ion Neculce (1627—1745) în lucrarea sa „O samă de cuvinte" zice: „Şi aşa au făcut mânăstirea de frumoasă, tot cu aur poleită; zugrăveală mai mult aur decât zugrăveală şi pre dinăuntru şi pre denafară şi acoperită cu plumbu" (pag. 8). Sfinţită de un impunător sobor de clerici, în prezenţa Marelui Ctitor şi a familiei sale, oşteni, dregători, credincioşi din toată Moldova la 3 septembrie 1470. Din strădania binecredinciosului ctitor, primul egumen al mânăstirii a fost adus de la Mânăstirea Neamţ, Arhimandritul Ioasaf cu un grup de monahi, care pun bazele unei renumite şcoli şi ateliere de: miniaturişti, copişti,

(Continuare în pag. a 2-a)

Ierodiacon TEOFILACT COBĂCA
Mânăstirea Putna — Suceava

Vorbirea în limbi

Cele trei mari imperii ale antichităţii (egiptean, asiro-babilonian şi roman), care şi-au revendicat succesiv supremaţia asupra Israelului, precum şi anii mulţi de împilare şi încercările de deznaţionalizare, n-au reuşit să-i desfiinţeze pe evrei ca popor. Frecventele deportări, exilurile şi severele prigoane, au generat un fenomen mai puţin obişnuit pentru lumea antică: constituirea unei puternice diaspore evreieşti. Acele părţi din sânul populaţiei evreieşti, dislocate de stăpânirile vremelnice, şi împrăştiate printre celelalte seminţii, s-au organizat cu timpul, devenind puternice comunităţi, în cele mai îndepărtate colţuri ale lumii. Trăind în mijlocul acestor populaţii majoritare, evreii trebuiau să se adapteze noilor condiţii socio-politice, astfel, fie că-şi păstrau limba maternă (ebraică), dar cu circulaţie restrânsă, doar în cadrul comunităţii lor, însuşindu-şi în paralel şi limba ţării în care trăiau; fie cu timpul şi-au uitat limba originară, adoptând-o pe cea a ţării respective (cum este cazul comunităţii evreieşti din Alexandria Egiptului, care cu timpul s-a elenizat, şi care, din raţiuni de ordin religios, a tradus Vechiul Testament în limba greacă, rezultând Septuaginta), fie că, prin contopirea de elemente lingvistice din limba originară cu elemente din limba adoptivă, au apărut noi dialecte, cum este cazul idişului (amestec de elemente lingvistice ebraice cu elemente germanice), sau sefarda (dialect al evreilor din mediul hispanic).

În pofida împrăştierii lor printre celelalte popoare, chiar uitându-şi limba originară, evreii şi-au păstrat totuşi nealterate fiinţa şi specificul lor naţional, acest fapt datorându-se în exclusivitate Torei. Fiecare evreu, din orice categorie socială ar fi făcut parte, îşi avea în casă Legea sfântă, legea care-l făcea să se simtă apropiat de Dumnezeul lui, şi de cetatea sfântă: Ierusalimul. Exista chiar o poruncă, sacrosantă pentru orice evreu, ca fiecare să se prezinte de trei ori pe an la Templul din Ierusalim, în orice colţ al lumii s-ar fi aflat, pentru a se închina şi pentru a-şi aduce obolul la templu „De trei ori pe an să se înfăţişeze toţi cei de parte bărbătească înaintea Domnului Dumnezeu, la locul pe care-L va alege el: la sărbătoarea azimelor, la sărbătoarea săptămânilor, şi la sărbătoarea corturilor... şi fiecare să vină cu dar în mâna sa, după cum l-a binecuvântat Dumnezeu" (Deut. 16, 16). Acestea erau cele trei mari sărbători religioase ale evreilor din cursul unui an.

Privite lucrurile din această perspectivă, nu ne este greu să ne imaginăm mulţimea nenumărată care se afla la Templul din Ierusalim cu ocazia sărbătorii de Rusalii, precum şi multele graiuri, de pe întreg cuprinsul pământului, care răsunau atunci în cetatea sfântă. Tot vacarmul cetăţii, toată orchestra aceea de glasuri, toată acea amestecătură pestriţă de graiuri străine, certurile şi tocmelile schimbătorilor de bani de la templu, toate se curmă subit, o linişte grea şi apăsătoare se lasă peste întreaga cetate a Ierusalimului; un vuiet ca de vânt se pogoară peste casa unde stăteau ascunşi apostolii Răstignitului, limbi ca de foc se împart peste capul fiecăruia, dintre ei, şi iată, aceşti galileeni simpli şi fără multă ştiinţă de carte, încep dintr-o dată să rostească în auzul asistenţei, cuvinte stranii, despre un Dumnezeu care a murit şi a înviat, şi o mare parte dintre cei de faţă aud, fiecare în limba lui, cele ce li se vorbesc, înţelegându-le cu claritate, iar o altă parte dintre cei prezenţi, părându-li-se că apostolii bolborosesc doar cuvinte fără noimă, îi hulesc, acuzându-i că sunt „plini de must", deşi era doar ceasul al nouălea din zi. O stare de confuzie totală se creează: unii aud şi înţeleg cu claritate, fiecare în limba lui, vorbindu-li-se despre fapte minunate; alţii, dimpotrivă, nu înţeleg nimic, totul părându-li-se doar o simplă şi ieftină mascaradă. Cei care înţelegeau erau evreii veniţi din diaspora, denumiţi de autorul cărţii Faptele Apostolilor, care relatează acest episod, după regiunea sau ţara din care proveneau „parţi, mezi, elamiţi, mesopotamieni, capadocieni, frigieni, pamfilieni, egipteni, libieni, cirenieni, romani, cretani, arabi" (Fp. 2, 9—10), şi care înţelegeau cele ce vorbeau apostolii „despre faptele minunate ale lui Dumnezeu" (Fp. 2, 11) în limba lor.

Cealaltă parte a mulţimii, hulitorii apostolilor, cei care susţineau că aceştia sunt beţi, şi că doar bolborosesc cuvinte fără noimă, erau contrariaţi pentru că nu înţelegeau nimic. Aceşti ascultători erau, fără îndoială localnicii din Ierusalim, şi care nu cunoşteau altă limbă decât cea ebraică, care se vorbea în acel timp în Palestina.

Văzând nedumerirea iscată în mulţime, Petru făcându-se purtătorul de cuvânt al cetei apostolilor, se simte îndatorat să explice: aceştia (apostolii) nu sunt beţi, aşa cum încearcă unii dintre voi să îi acuze, ci iată, sub ochii voştri, aici în faţa voastră s-a împlinit o minune dumnezeiască, un fapt care a fost profeţit încă de cei din vechime: „În zilele din urmă, zice Domnul, voi turna din Duhul Meu peste tot trupul şi fiii voştri şi fiicele voastre vor prooroci şi cei mai tineri ai voştri vor vedea vedenii şi bătrânii voştri vise vor visa" (Ioil 3, 1). De data aceasta, Petru se adresează evreilor localnici în limba lor maternă (ebraică), căci aceştia sunt cei care nu i-au înţeles pe apostoli mai înainte, necunos-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. N. STOIA

Pr. prof. dr. NICOLAE NEAGA — Prinos de cinstire

Prin cei 211 ani de existenţă, Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", a Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu, este socotită pe drept cuvânt o instituţie venerabilă.

Nu este desigur întâmplător nici faptul că tot aici, la Sibiu, durează de 144 de ani şi „Telegraful Român".

Am mai putea adăuga „Îndrumătorul bisericesc", care în 1997 a intrat în cel de al 140-lea an al existenţei.

Trăinicia seculară a acestor „monumente" ale spiritualităţii transilvănene se datorează unui şir de mari personalităţi eclesiastice: ierarhi, profesori şi preoţi, care le-au slujit cu dăruire, în vremuri bune, ca şi în vremuri de restrişte, din păcate, acestea din urmă fiind precumpănitoare faţă de cele dintâi.

În rândul acestor personalităţi se înscrie şi eruditul dascăl de Teologie şi vrednic slujitor bisericesc dr. Nicolae Neaga, ajuns la vârsta patriarhală de 95 de ani (s-a născut în 26 iulie 1902, la Răhău, jud. Alba).

După periodizarea atât de inspirată a învăţământului teologic sibian, făcută de către părintele prof. dr. Mircea Păcurariu, în prestigiosul volum: „Două sute de ani de învăţământ teologic la Sibiu" (Sibiu, 1987), părintele prof. dr. Nicolae Neaga aparţine generaţiei de aur a mitropolitului Nicolae Bălan, îndrumătorul Academiei teologice „Andreiene" între 1920—1955. Ilustrul dascăl şi-a prelungit însă activitatea la catedră cu aproape un sfert de veac, peste epoca lui Nicolae Bălan, pentru că s-a pensionat numai în 1973.

I-a avut colegi de profesorat pe Nicolae Colan, ajuns episcop la Cluj şi mitropolit la Sibiu, Ilie Beleuţă, Nicolae Terchilă, Dumitru Stăniloae, Nicolae Popoviciu, ajuns episcop la Oradea, Liviu Stan, Grigorie Marcu, Teodor Bodogae, Spiridon Cândea, Corneliu Sârbu, Gheorghe Şoima, Nicolae Mladin, ajuns mitropolit al Ardealului, Dumitru Călugăr, Ştefan Lupşa, Dumitru Belu, Sofron Vlad, Milan Şesan, Iorgu Ivan (intrat în al 98-lea an de viaţă), Isidor Todoran, Alexandru Moisiu — nume cu deosebită rezonanţă în istoria Învăţământului şi a scrisului teologic din Transilvania.

Şi-a asigurat accesibilitatea în acest cerc de valoroşi dascăli printr-o solidă pregătire liceală, universitară şi postuniversitară, pe care şi-a acumulat-o într-un interval de timp de 14 ani (1914—1928) şi urmând un lung traseu, pe care se înscriu oraşe precum Sebeş, Braşov, Orăştie, Cernăuţi, Atena, Strasbourg.

I-a fost hărăzit să se numere între profesorii cu cea mai îndelungată activitate didactică, însumând 45 de ani de predare (1928—1973) a unor discipline ca Arheologia biblică, Introducerea în Vechiul Testament, Exegeza şi Limba ebraică şi devenind o autoritate de referinţă în domeniul Studiilor biblice.

Ceea ce l-a caracterizat ca profesor, a fost totala devoţiune pentru munca la catedră, astfel încât profesiunea a devenit modul firesc al existenţei sale.

Timp de 6 ani (1946—1952), părintele profesor dr. Nicolae Neaga a fost şi diriguitorul, în calitate de rector, al Academiei şi mai apoi al Institutului Teologic Universitar din Sibiu. I s-a oferit astfel posibilitatea de a face dovada şi aleselor sale calităţi de bun gospodar şi organizator, dar mai ales a deosebitei sale ţinute morale şi a omeniei în relaţiile cu colegii şi cu studenţii.

O lungă listă bibliografică, pe care, din păcate, n-o putem ataşa acestui excurs biografic, vine să confirme în persoana profesorului dr. Nicolae Neaga şi pe eminentul şi prodigiosul autor de cărţi, articole şi studii de Istorie, Exegeză şi Teologie biblică, cu care a acoperit întregul spaţiu al specialităţii veterotestamentare.

Dăruit cu o vocaţie asemănătoare cu cea a profeţilor, părintele profesor dr. Nicolae Neaga nu a transmis doar cunoştinţe şi adevăruri teoretice, generaţiilor de studenţi cărora le-a fost dascăl, ci a contribuit în chip pilduitor şi la modelarea caracterului lor, insuflându-le dragostea şi dorul după valorile trainice ale creaţiei şi moralităţii creştine.

Prestigiul ilustrei sale personalităţi s-a făcut remarcat şi din amvonul catedralei mitropolitane din Sibiu, iar în ultimii ani şi ai celei din Timişoara.

Cunoscătorilor în domeniul studiilor biblice, în care s-a consacrat părintele prof. dr. Nicolae Neaga, le sunt familiare nume ca Î. P. Bratiotsis, V. Vellas, I. Diovuniotis, Gr. Papamihail, Hristu Andrutsos, de la Atena, ca şi ale altor personalităţi precum L. Dennefeld, I. Aman, I. Causse, D. Jäger, P. Dib, Charles Diehl, C. L. Fillion, J. Podéschard, J. M. Lagrange, I Condamin de la Strassbourg şi Lyon. Toţi aceşti remarcabili specialişti în domeniile Studiilor biblice, Limbilor orientale, Dogmaticei şi Bizantinologiei i-au fost profesori şi îndrumători apropiaţi. Nu exagerăm cu nimic afirmând că, astăzi, numele părintelui profesor dr. Nicolae Neaga se înscrie, de drept, printre cele ale acestor eminenţi savanţi, la înălţimea cărora s-a ridicat, printr-o stăruitoare şi plină de dăruire osteneală, care se întâmplă să fie şi a unei vieţi binecuvântate cu ani mulţi, luciditate şi sănătate.

Pentru tot ce a înfăptuit pe plan didactic-educativ şi al scrisului teologic, părintele prof. dr. Nicolae Neaga este vrednic a primi prinosul recunoştinţei şi alesei noastre cinstiri.

Pr. Prof. DUMITRU ABRUDAN

Rolul Bisericii Române din Transilvania şi Banat în păstrarea fiinţei naţionale a poporului român

(VIII)

După răsturnarea stăpânirii habsburgice în Banat (1718), preoţii şi cnezii români localnici au crezut că noua stăpânire le va aduce şi emanciparea de sub ierarhia sârbă, prin numirea unui episcop român în Banat. Deşi din punct de vedere politic şi cultural episcopii din Timişoara, Arad şi Caransebeş-Vârşeţ vor frâna libera dezvoltare a populaţiei româneşti aflate sub jurisdicţia lor, au totuşi merite în apărarea Ortodoxiei. Beneficiind de „privilegiile illire" acordate de împăraţii habsburgi şi recunoscute de Cancelaria ungară, ei vor apăra poziţiile Ortodoxiei în aceste părţi în faţa ofensivei catolicismului. Un alt merit al ierarhiei sârbe a fost acţiunea pentru ridicarea intelectuală şi dotarea preoţimii parohiale. Ca urmare, în momente critice, când ierarhia ortodoxă din Transilvania a fost desfiinţată, apărarea Ortodoxiei ardelene şi locul de refugiu al preoţilor români ortodocşi din Ardeal, persecutaţi pentru credinţa lor, l-a îndeplinit Banatul. Între 1718 şi 1865 (când se finalizează), lupta credincioşilor şi a preoţimii române ortodoxe din Banat a urmărit în principal şi cu o dârză tenacitate şi continuitate separarea ierarhică şi înfiinţarea Bisericii Ortodoxe Române independente, ca şi introducerea limbii române în Biserică. În fruntea acţiunii se situează personalităţi dinamice precum Dimitrie Ţichindeal, Moise Nicoară, Damaschin Bojincă, mai apoi Vincenţiu Babeş. Să nu uităm că episcopatul dădea dreptul de reprezentare în dietă, ceea ce dădea posibilitatea şi prestigiul de a acţiona pentru emanc parea politică şi socială a neamului românesc, aşa cum făcuse Inocenţiu Micu.

Acelaşi deziderat major: emanciparea Bisericii Ortodoxe Române şi constituirea unei ierarhii autonome, independentă de cea sârbă, s-a manifestat în Revoluţia de la 1848—1849. Din acest motiv, în nici una din celelalte provincii româneşti nu se constată prezenţa unui număr atât de impresionant de preoţi care au participat activ la evenimentele revoluţionare din Banat. Numai la Adunarea de la Lugoj au participat vreo două sute de preoţi, iar după înăbuşirea revoluţiei, numărul preoţilor anchetaţi, deportaţi sau închişi pentru participarea lor la revoluţie se ridică la impresionanta cifră de 70, în afară de cei care s-au putut refugia.

Revoluţia română de la 1848—1849 din Transilvania a fost manifestarea puternicei conştiinţe naţionale la care se ridicase poporul român, o conştiinţă de nezdruncinat, chiar dacă revoluţia a fost înăbuşită — o importantă vină având-o conducătorii revoluţiei ungare. Ideologia fruntaşilor români ardeleni de la 1848 avea un fundament solid, cel ridicat de Inocenţiu Micu, de Şcoala Ardeleană, de marele Supplex din 1791; aveau şi experienţa oferită de răscoala lui Horea.

Programul revoluţiei a fost conceput la Sibiu, în martie, de către Simion Bărnuţiu. El a cerut, înainte de toate, recunoaşterea egalităţii naţiunii române cu celelalte, urmând ca din aceasta să se nască transformările înnoitoare de care avea neapărată trebuinţă societatea transilvană. La Blaj, în catedrală şi pe Câmpia Libertăţii, unde Adunarea Naţională a fost prezidată de cei doi episcopi, ortodox şi unit, programul lui Bărnuţiu s-a impus. În actele Adunării de la Blaj regăsim dorinţe şi cereri referitoare la refacerea unităţii Bisericii Române, organizarea ei sinodală, combaterea absolutismului ierarhic. Unii preoţi au fost prefecţi şi tribuni de cete militare — sub comanda prefectului general Avram Iancu —, care au apărat cu arma existenţa naţiunii române pusă în primejdie de terorismul unguresc, mulţi alţii suferind schingiuiri sau moarte de martir, întrucât s-au pus în fruntea satelor pentru dreptate şi libertate.

Arhid. prof. dr.
CONSTANTIN VOICU
Dr. MIHAI RACOVIŢAN

Vorbirea în limbi

(Urmare din pag. 1)

când alte limbi, acuzându-i că ar fi beți.

Textul din Faptele Apostolilor (2, 1—13) este sinc.rul dealtfel din întreaga Sf. Scri tură, care vorbește explicit despre acest fenomen de sorginte divină — vorbirea în limbi (glosolalia) — și pe care îl putem defini ca un dar suprafiresc atribuit de Dumnezeu unor oameni aleși (apostolii), prin care li s-a conferit acestora calitatea și capacitatea de a vorbi într-o limbă străină (necunoscută în prealabil) limbă prin care s-au făcut perfect înțeleși, devenind un mijloc prin care ei au comunicat și au făcut accesibilă învățătura și voia lui Dumnezeu oamenilor din întreaga lume, căci fiecare din cei care au asistat la acest minunat eveniment, odată întors la casa lui, în țara lui, va deveni la rându-i un martor și un mesager al acestei învățături.

Deși a fost cu adevărat un dar de la Dumnezeu, menit să înfrângă necredința evreilor și neștiința celor dintre neamuri „Limbile sunt spre semn nu credincioșilor, ci necredincioșilor" (1 Cor. 14, 22), care să-i uimească prin suprafirescul său, obligându-i să accepte realitatea Învierii și să pecetluiască actul de naștere al Bisericii creștine, vorbirea în limbi a fost un dar divin cu o durată istorică limitată, care nu-și mai justifică rațiunea de a exista, odată ce credința în Dumnezeu a biruit lumea „Proorociile se vor desființa; **darul limbilor va înceta**" (1 Cor. 13, 8), din moment ce aceste fapte s-au împlinit ca realitate istorică evidentă.

Prevalându-se de anumite texte din Sf. Scriptură, care aparent numai, s-ar părea că sunt mai absconse și mai greu accesibile, sectele neoprotestante, și în speță penticostalii, încearcă să reactualizeze vorbirea în limbi și importanța ei pentru lumea modernă, lume care după părerea lor s-a înstrăinat de Dumnezeu, iar prin acest dar Dumnezeu comunică omenirii tainele Sale, vitale pentru salvarea ei.

Cel puțin de două lucruri ar trebui să țină cont reprezentanții acestor secte: în ce măsură își mai justifică actualitatea și eficiența astăzi, într-o lume în care credința creștină este îmbrățișată majoritar, un dar al lui Dumnezeu care și-a avut prin însăși natura lui, un scop și o destinație bine delimitate ca timp și spațiu, anume aducerea la credință a neamurilor (1 Cor. 13, 8), precum și faptul că există o mare diferență între darul vorbirii în limbi, practicat de Sf. Apostoli, prin care aceștia s-au făcut înțeleși cu claritate de toți, și bolboroseala însoțită de gesturi, stranii (salturi, tremurături, bătăi din palme, etc) așa cum o practică sectanții, care ține mai degrabă de domeniul patologicului, despre care însuși marele Ap. Pavel avea cuvinte aspre „Dacă prin limbi nu veți da cuvânt lesne de înțeles, cum vor cunoaște ce ați grăit? Nu veți fi decât niște oameni care vorbesc în vânt" (1 Cor. 14, 9).

De ziua Binecredinciosului Voievod

(Urmare din pag. 1)

lucrări tehnice a metalelor prețioase, ceramică, pictură, sculptură, pregătirea clericilor prin discipline teologice, muzică psaltică, în limbile slavă, greacă și maternă. Școala a funcționat neîntrerupt până la 1783, sub stăpânirea vremelnică a Austro-Ungariei. Ia ființă și un spital, atestat documentar și sub domnia lui Alexandru Lăpușneanu. Un palat domnesc (1473), care a fost refăcut în zilele noastre.

Anul acesta se împlinesc 531 ani de la zidirea mânăstirii, când ctitoria sa de la Putna, e îmbrăcată în haină nouă de urmașii săi, având în sânul ei valori istorice fără egal precum și mormântul cu oseminte trudite și sfinte, care o acoperă cu imensul său prestigiu.

Mânastirea Voroneț, cu hramul „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe", (1488) unde s-a retras Duhovnicul marelui voievod Daniil Sihastru, canonizat în 1992. Biserica este pictată interior și exterior pe fond albastru. Aici sunt moaștele marelui sihastru, în schivnicie i s-a dat numele de David, cum sună inscripția-epitaf. Astăzi mânăstire de maice.

Mânăstirea Tazlău, cu hramul „Nașterea Maicii Domnului" (1496). În folosință și astăzi.

III. BISERICI DE ENORIE:

Bădeuți, lângă municipiul Rădăuți, cu hramul „Sfântul Mucenic Procopie" (1487). Astăzi în ruine din timpul primului război mondial.

Pătrăuți, lângă Suceava, cu hramul „Înălțarea Sfintei Cruci", (1487), inițial a fost un schit de călugărițe. Biserica este pictată, folosită ca biserică de enorie.

Biserica cu hramul „Sfântul Ilie" lângă Suceava, (1488), posedă pictură și e folosită ca biserică de enorie.

Biserica domnească din Vaslui, cu hramul „Sfântul Ioan Botezătorul" (1490). Refăcută la 1820. Astăzi biserică de enorie.

Biserica domnească din Iași, în fața Palatului de Cultură, cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae" (1491—1492). Refăcută 1675—1678. Aici se făcea ungerea domnitorilor moldoveni, după mutarea capitalei de la Suceava la Iași.

Biserica din Hârlău, cu hramul „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe", (1492). Astăzi folosită ca biserică de enorie.

Biserica din Borzești cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1494). După tradiție, în acest sat, s-a născut și a copilărit marele voievod. Biserica se păstrează și astăzi, folosită ca enorie.

Biserica din Dorohoi, cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae", (1495) restaurată 1896, folosită ca enorie, în prezent.

Biserica din Huși cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel", (1495). A fost refăcută la 1795 și 1910. A servit drept catedrală episcopală între anii 1598—1948. Astăzi mânăstire de călugări.

Biserica de la Războieni, cu hramul „Sfântul Arhanghel Mihail", (1496), în amintirea crâncenei bătălii din 1476. Astăzi mânăstire de călugărițe.

Biserica Popăuți din municipiul Botoșani, cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae", (1496) a suferit multe restaurări. Turnul clopotelor se mai păstrează inițial. A servit un timp și ca mânăstire, până la secularizare (1863). Astăzi, folosită ca enorie.

Biserica din municipiul Piatra Neamț cu hramul „Sfântul Ioan Botezătorul", (1497), alături un turn al clopotelor (1499). Ambele construcții se păstrează și astăzi, folosite de parohie.

Biserica din Volovăț, lângă municipiul Rădăuți, cu hramul „Înălțarea Sfintei Cruci" (1500), construită pe locul unde potrivit tradiției, a fost o biserică din lemn ridicată de Dragoș Vodă, adusă la Putna în parohie. Servește ca enorie.

Biserica din Reuseni, județul Suceava, cu hramul „Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul" (1503). Aici a fost ucis Bogdan al II-lea, tatăl binecredinciosului voievod. Biserica a fost terminată de fiul său Bogdan al III-lea (1504).

La aceste mânăstiri și biserici, ctitorii proprii, ale slăvitului voievod, se cunoaște exact data zidirii, după pisaniile care s-au păstrat.

IV. CTITORII ATRIBUITE LUI ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT

Dintele vremii, vicisitudinile istorice, ce au urmat de-a lungul celor cinci veacuri de la zidirea lor, le-au adus unele modificări și prefaceri. De aceea, sunt multe biserici, la care nu se poate face precizări, din lipsă de documente și pisanii, dar pe care unii istorici și tradiția le atribuie lui Ștefan cel Mare și Sfânt. Cronicarul Ion Neculce s-a orientat și el după tradiție, cum singur consemnează: „Fapte ce sântu audzite den om în om, de oameni vechi și bătrâni". Aceasta dovedește că tradițiile orale sunt mult mai rezistente, decât inspirațiile săpate în piatră, sau documentele risipite, distruse și dispărute cu timpul.

Biserica Albă din Baia, județul Suceava, cu hramul „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe", ridicată după 1467, în amintirea luptei cu Matei Corvin. Biserica din Scânteia, la nord de Iași. Biserica Sfântul Nicolae din Șcheia lângă Roman. Biserica Sfântul Ilie din Florești lângă Vaslui, Cotnari, județul Iași, Ștefănești (Iași pe Prut), Șipote-Suceava, alta pe platoul Cetății de Scaun Suceava, O biserică la Mânăstirea Căpriana lângă Chișinău, Republica Moldova. O biserică cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae", în Cetatea Chilia. O biserică paraclis, „Sfântul Nicolae" la Cetatea Neamț, alta în cetatea Hotin și alta la Cetatea Albă. O biserică cu hramul „Sfântul Mucenic Dumitru în târgul Suceava (1498), după cronica lui Grigore Ureche. Biserica din orașul Târgu Frumos - Iași (Prof. I. Ursu o atribuie lui Ștefan ca ctitor principal).

V. BISERICI ALE RUDELOR SALE ȘI MARI DREGĂTORI

Desigur că aceștia au ridicat biserici pe moșiile lor, cu consimțământul marelui voievod.

Biserica Precista din Bacău, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului" (1491) a lui Alexandrel, fiul lui Ștefan cel Mare (+ 1496).

Biserica din Dolhești Mari (1481) a lui Șendrea, cumnatul marelui voievod, servește ca biserică de enorie.

Biserica din Bălinești, cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae" (1490—1499), lângă Siret ridicată de Logofătul Ioan Tăutul, care a slujit cu credință pe binecredinciosul voievod, timp de 30 de ani. Tot aici este înmormântat (+ 1511).

Biserica din comuna Arbore județul Suceava, cu hramul, „Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul", (1502), construită de Pârcălabul de Suceava Luca Arbore, slujitor credincios al lui Ștefan cel Mare și Sfânt, Bogdan al III-lea și Ștefăniță (ucis de acesta din urmă 1523) înmormântat în ctitoria sa de la Arbore.

VI. CTITORII PESTE HOTARELE ȚĂRII MOLDOVEI

Tradiția și unii istorici îi atribuie lui Ștefan cel Mare și Sfânt, biserica-mânăstire de la Vad pe Someș, unde a funcționat și o episcopie întemeiată de Marele Voievod, pentru întărirea ortodoxiei a românilor transilvăneni din cele 68 de sate primite în dar de la Matei Corvin (1458—1490), în jurul cetății Ciceul și Cetatea de Baltă în 1475. Astăzi biserică de enorie.

Biserica din Feleac lângă Cluj-Napoca, (ambele au planul bisericilor din Moldova), fostă reședință de mitropolie. Azi biserică de parohie, cu hramul „Sfânta Cuvioasă Parascheva". O ultimă restaurare în 1988 când s-au împlinit 500 de ani de la zidirea ei.

Biserica din Râmnicul Sărat, Țara Românească, cu hramul „Sfânta Cuvioasă Parascheva" (1474), refăcută de Constantin Brâncoveanu.

La Mânăstirea Zugravu din Muntele Athos — Grecia, cu ajutor material însemnat din partea slăvitului voievod s-au făcut reparații la întregul așezământ monahal și s-a construit din temelie: spitalul, sufrageria, canalul de apă, fântână și turnul pentru corăbii, (1502).[1]

La Mânăstirea Grigoriu din Muntele Athos-Grecia, o reînnoire generală în 1500, cu ajutor dat de Ștefan cel Mare și Sfânt.[2]

De aceea după canonizare, inspirație și din tablourile votive, apare zugrăvit pe icoanele noastre, plin de zile, îmbrăcat în ținută princiară, în mâna dreaptă ține cu demnitate Sfânta Cruce simbolul credinței ortodoxe, pe care a apărat-o cu dârzenie, iar în mâna stângă ține după dreptate o biserică (de obicei Mânăstirea Putna), de unde și fraza din tropar: „mare ctitor de locașuri sfinte".

„Dar ce minte așa de bogată în gânduri, ce limbă așa de îndestulată în cuvinte, ce meșteșug așa de iscusit... ca să poată lăuda după vrednicie pe cel ce atâtea zidiri de locașuri sfinte a făcut, care cu vitejie ne-a apărat, cu înțelepciune ne-a ocârmuit și pe toate lucrurile sale cu credința în Dumnezeu le-a pecetluit... Dar ce îndoială putem avea de credința lui, pe care nu în cuvinte numai, ci din inimă cu căldură a mărturisit-o... Pe cât de biruințele lui pământul acesta sună, pe atâta de slujbele ce se cântă, în bisericile ce a zidit răsună".[3]

Pretutindeni, de-a lungul și de-a latul Moldovei, firul vieții și al istoriei se toarce din moștenirea lui. Și după moarte ca și când era în viață se întâmplă așa cum spune cronicarul Grigore Ureche: „unde nu cugetai acolo îl aflai" căci chipul său nimbat de sfințenie se ridică peste crestele veacurilor.

Pasul său biruitor, îndrăzneț și sigur s-a imprimat și-l simțim pe scările cetăților, pe drumurile târgurilor și ale satelor, pe potecile munților și mai ales pe lespezile bisericilor.

Dragostea nețărmurită de țară, de glia strămoșească, destoinicia războinică și iscusința politică, nu i-au fost egalate decât de evlavia pe care i-o mărturisesc numeroasele sale ctitorii religioase.

De aceea canonizarea dreptcredinciosului voievod nu este decât un act de recunoaștere a ceea ce, de-a lungul veacurilor și permanent, poporul nostru pe bună dreptate a simțit-o față de el, căci Dumnezeu zice: „Eu preamăresc pe cei ce mă preamăresc pe Mine" (I Regi II, 30). Iar Biserica totdeauna s-a rugat și continuă a se ruga pentru ctitori și toți binefăcătorii Sfintelor Locașuri: „Sfințește pe cei ce iubesc podoaba Casei Tale; Tu pe aceștia îi preaslăvește cu dumnezeiască puterea Ta" (Rug. amvonului).

Știut este că troparul unui sfânt oglindește faptele sale, prin care s-a remarcat în viața sa, în cazul binecredinciosului voievod, ca vrednic creștin și mare român, calități specifice care l-au preocupat tot timpul, să săvârșească ce este plăcut lui Dumnezeu și folositor neamului din sânul căruia a ieșit.

„Apărător neînfricat al credinței și patriei străbune, „MARE CTITOR DE LOCAȘURI SFINTE" Ștefan Voievod, roagă pe Hristos, Dumnezeu, să ne izbăvească din nevoi și din necazuri" (troparul sfântului, gl. 1).

NOTE:

1 Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu, manual de Istoria Bisericii Române, vol. I, București, 1980, pag. 344—354.

2 Veniamin Pocitan Ploieșteanul, Vicar Patriarhal, „Sfântul Munte al Athosului", București, 1940, pag. 47 și 62.

3 Arhimandrit Vartolomeu Măzăreanul, în cuvântul său din 2 iulie 1762.

DIMENSIUNILE ACTUALE ALE CĂRȚII IOV

„În depărtarea de rău stă priceperea"

(Iov. 28, 28)

Mediul în care se petrece acțiunea cărții Iov și ținutul în care trăiesc personajele ei este cel al căldurilor vesnice și înăbușitoare. E ținutul verilor con inui în care omul apăsat de soarele dogoritor și de arșița obositoare devine bolnav în așteptarea zadarnică a unei ploi, în căutarea grațiilor inexistente ale pădurilor sau al unui șipot de apă, care constituie o problemă esențială în mugetul setos al pământului de acolo.

Abia, ici colo, se zărește câte un tufiș închircit sau o licărire de verdeață în jurul colibelor răzlețite în pustiul fără de sfârșit, ciungărită și aceea de cămila sau de capra stăpânului mizerabil.

Climatul este împovărător. Când se ivește câte o furtună de nisip nenorocirea e gata. Șerpii, scorpionii, lăcustele și țânțarii constituie o altă calamitate a deșertului.

Barbații sunt istoviți de povara luptei pentru trai, iar femeile sunt mute de soarta care le este hărăzită. Copiii sunt ursuzi și triști, din privirile lor se înalță parcă un plâns înăbușit.

În condițiile unei vieți de tristețe și de suferință, într-o epocă în care dreptatea nu era a celui care o are ci a celui mai tare, Iov vine cu o filozofie socială nouă, promovează valorile veșnice și drepturile cărora le zicem fundamentale.

Iov contemplează o nouă formă de viață, care să nu mai semene cu cea de atunci, care să se deosebească de cea veche. Tendința către mai sus și de ameliorare a condițiilor de trai a dat naștere unui optimism sănătos. Iov nu credea în veșnicia acelei „pustietăți ci întrezărea vremuri în care să fie mai mult decât ceea ce era atunci.

În cadrul acestui mod de viață dramatică Iov pune în discuție problema suferinței în general și pe cea a suferințelor oamenilor drepți în special. Dacă există fericire pentru ce atâta suferință, dacă există dreptate pentru ce sufăr oamenii drepți? Nădejdea într-un „mâine luminos" nu este oare o deschidere spre mai bine când vedem ceea ce vedem? N-are oare omul dreptul la un „azi luminos"? Și-a pierdut oare actualitatea legea evoluției? Astfel judecând Iov, care devine personaj principal și caracteristic al cărții ce-i poartă numele, dă în vileag idei destul de înălțătoare pentru epoca de atunci, în lupta pentru purificarea omului și înălțarea lui într-o lume de adevăr și dreptate.

Cartea examinează ideile care guvernează viața oamenilor. Filozofia ei ne lasă să vedem interesul pentru om și legătura dintre individ și ansamblul social, rolul voinței în emanciparea omului, înțelesul virtuții, credința într-un viitor fericit când „neleguiții se astâmpără și cei împovărați se odihnesc" (Iov 3, 17), când „buzele nu vor rosti nici un neadevăr și limba nu va grăi nici o minciună (Iov 27, 4).

Pentru regenerarea societății elemente sociale sunt voința și răbdarea: „Trebuie ca ceea ce sufletul a poftit aceea să și facă" (Iov 23, 13). Voința fixează tiparul vieții. Când Iov zice: „sufletul a poftit", el se gândește la o viață curată de care vrea să aibă parte.

Problema dreptății omul o poate rezolva dacă are în el puterea de a voi.

Din cuvântarea a doua a lui Elihu (Iov 34, 1—37) rezultă că credinciosului nu-i este îngăduit să se îndoiască de realizarea dreptății.

Precum fiecare este făuritorul fericirii sale proprii tot așa este vinovat de insuccesul de care are parte (Iov 4, 17—57).

Multe dintre marile probleme ale existenței sunt insinuate destul de luminos în cartea Iov. Omul este — în lumina cărții — făptura cea mai aleasă. În mersul său către desăvârșire el trebuie să fie condus de virtute și credință: „Eu știu că izbăvitorul meu este viu" (19, 25), zice eroul cărții. Cartea susține învățătura și nădejdea în venirea unui Izbăvitor, care va izbăvi pe om de suferințele sale. Cartea învață că există oameni într-adevăr tari în credință, încât orice nenorocire ar veni peste ei nu e în stare să-i frângă.

În muncă, care are sensul dreptății sociale, omul trebuie să-și afle plăcerea vieții căci „omul e făcut pentru muncă ca pasărea pentru zbor", citim în carte.

În ce privește pacea, pacea universală după care însetează oamenii, ea este indicată la Iov, nu numai ca o realitate viitoare ci și ca o putere care ajută omului să urce scara cea mai de sus a culturii: „Împacă-te mai întâi cu Dumnezeu și toate celelalte se vor adăuga ție" (Iov 22, 21).

În cultură omul să vadă un ideal, în copii o bucurie, în credință un suport moral, pentru a fi „drept și fără cusur și a se feri de rău" (1,1). Să nu uite omul niciodată că socotelile vieții nu el le încheie, și oricât de târziu ar veni sfârșitul tot vine. Prin credință, însă, moartea pierde aspectul ei înspăimântător, considerându-se un stimulent și o simplă trecere de la cele vremelnice la cele veșnice. În acest înțeles citim: „a binecuvântat sfârșitul vieții lui Iov, mai bogat decât începutul" (Iov 42, 12).

Dimensiunile cărții Iov sunt actuale. Dovadă este dialectica purtată de Iov cu prietenii săi Bildad Tofar, Elifaz și Elihu, care pun în discuție, cu toată libertatea de acțiune, probleme generale în legătură cu totalitatea vieții.

Referirea cărții la problemele de știință, precum la **Cosmologie** („se zguduie pământul" 9, 6), **geografie** („răsărit", „apus" 23, 8), **meteorologie** („vântul de la răsărit"... 27, 21), **medicină** (doctori neputincioși" 13, 4), **muzică** („el cântă din tobă și din harfă și se desfată în sunetele flautului" 21, 12), arată că în mersul său către desăvârșire omul are de cucerit multe domenii.

Cartea Iov nu rezolvă problemele sociale. Cuvântul spus în această legătură de idei nu e ultimul dar ceea ce se putea spune într-o epocă îndepărtată, ca cea a Vechiului Testament, a fost nou și s-a spus cu o pătrundere adâncă și acest fapt mărește importanța cărții Iov și o face actuală.

Pr. prof. Dr. NICOLAE NEAGA

Un gând pios

Doamne, ia aminte!

Bucurați-vă cu
mintea
înnourată de-a
Rugăciunii har;
Doamne ia aminte
Spre mine cel
străinit
de Cruce Sfântă Jertfă
Altar!

DAN BODEA

În anii plini de nădejdi și lumină tinerească ai liceului, mă obișnuisem, ca într-un sfânt ritual, să împlinesc pelerinajul la Nicula, „Cetatea Mariei Prea Sfinte", trecând printr-o alta, plină de înțelesuri și sfințenii: pe la Râmeți. Ajunul Sântămăriei se încununa liturgic la fortăreața duhovnicească din Apuseni, când tineri din întreg spațiul românesc porneau pe urmele Părintelui, care plecase și el, din ținuturile Vrancei, ca să ducă „lupta cea mare" în Transilvania. Și ardelenii l-au primit cu sufletul deschis, i-au dat ascultare toată viața, apoi, când Domnul l-a chemat, i-au dat o mână de țărână, din glia lor, spre veșnică odihnă și neobosită priveghere.

Om pașnic și hotărât, cum îl mărturisesc toți, Părintele Dometie (16 iulie 1975) îi primea pe toți ca o gazdă minunată, în „foișorul de sus" al Râmețului, ocrotit neîncetat sub mantia rugilor sale. Și noi, cu entuziasm de vacanță, poposeam în vatra măicuțelor, ca „într-un cuib de șoim", zăbovind îndelung la mormântul din care „omul casei" (Dometie, căci acesta-i înțelesul numelui său) ne vorbea, în șoapte tainice, despre chemarea noastră în istoria nedreptățită de păgâni de peste o jumătate de veac. Și ne încredeam în cuvântul Părintelui și plecam de lângă Altarul adumbrit de salcia bătrână și de lângă izvorul din care a crescut bisericuța Sfântului Ghelasie. Și credeam, încă nedeslușit, că ateismul materialist avea să cadă în curând.

De multe ori am alergat la mormântul Părintelui Dometie, din credința căruia, în chip profetic s-au ridicat cele două catedrale: una din piatră, a „Sfinților Apostoli", și alta din inimi, care, ca într-un alt Tabor, se simt bine acolo (cf. Mt. 17, 4) inundate de lumină și întărite de râvna duhovnicului — un alt Ilie al vremurilor noastre.

Și când sufletele curate mi-au cerut sfat, spre odihna tinereții lor râvnitoare, le-am îndrumat către locașul Părintelui Dometie, murmurând versurile pe care atâția moți le știu: „Ostenit de alergare și de zbuciumul cel greu, / Vei afla odat' odihna lângă Bunul Dumnezeu". Sunt cuvinte dedicate Părintelui, dar pe care el le șoptește tainic celor ce, „pătrunse la inimă", rămân în obștea de pe Cheile Râmeților.

Cu trei ani în urmă, alai patriarhal așeza cu cinste, în calendar, pe Cuviosul Ghelasie Arhiepiscopul, ale cărui moaște se odihnesc în racla din Paraclisul Mânăstirii, de unde împarte mângâieri tuturor celor ce o ating cu credință. Și știm cu toții că ucenicul de peste veacuri al Arhiepiscopului, Părintele Dometie, așteaptă „plinirea vremii", un nou alai patriarhal, care să-i așeze cu cinste osemintele, ce odihnesc, în mireasmă de sfințenie, în țărâna din curtea Râmeților.

Ierom. IUVENALIE IONAȘCU

Amintirea unui mare istoric român

Se împlinesc 30 de ani de la trecerea la cele veşnice a cunoscutului istoric ardelean, protopopul Ioan Lupaş (3 iulie 1967). Considerăm că această comemorare este un binevenit prilej pentru a-i contura personalitatea, mai cu seamă pentru cititorii mai tineri ai ziarului nostru şagunian.

Ioan Lupaş este fiul Săliştei, comună a „Mărginimii" Sibiului, care a dat ţării şi culturii româneşti, oameni de mare valoare, precum episcopul Dionisie Romano al Buzăului, profesorii Onisifor Ghibu, DD. Roşca şi atâţia alţii. Face şcoala primară confesională în satul natal, apoi se înscrie la Liceul de stat maghiar din Sibiu (1892—1899), dar un conflict cu profesorul de istorie, un maghiar şovin, îi îndreaptă paşii — împreună cu Octavian Goga — spre Liceul ortodox „Andrei Şaguna" din Braşov, unde îşi încheie studiile liceale. Se înscrie apoi la Facultatea de „Litere şi Filozofie" (Istorie şi Latină), a Universităţii din Budapesta (1904—1905), la care obţine doctoratul în 1905, cu o specializare la Universitatea din Berlin (1904—1905). Ca student, activează în Societatea „Petru Maior" a studenţilor români din Budapesta şi militează — alături de alţi colegi — pentru editarea revistei „Luceafărul" (1902), fiind unul din colaboratorii ei permanenţi.

Reîntors la ai săi, este angajat ca profesor de Istorie bisericească şi Istoria românilor la Institutul teologic-pedagogic din Sibiu (1905—1909). În acelaşi an era numit ca profesor de Dogmatică, Apologetică şi Morală, de Nicolae Bălan, doctor în teologie, viitor mitropolit al Ardealului, de a cărui prietenie se va bucura până la moartea acestuia. Îşi inaugurează cursurile cu o lecţie „Despre originea românilor", temă deosebit de interesantă pentru românii ardeleni de atunci. Pentru că avea studii teologice, se înscrie în secţia teologică a Institutului, promovând toate examenele celor trei ani de studii (1905—1908). Din cauza unui articol publicat în ziarul „Ţara noastră" din Sibiu este condamnat la trei luni închisoare, fiind închis la Seghedin; acolo va redacta cunoscuta monografie despre mitropolitul Andrei Şaguna, care-l va consacra, încă de atunci, drept unul din marii istorici ai Ardealului.

Nu peste mult timp, datorită amestecului brutal al autorităţilor de stat maghiare, a fost înlăturat din postul de profesor, fiind nevoit să ceară o parohie. Mitropolitul Ioan Meţianu, conştient de valoarea sa, l-a hirotonit preot pe seama parohiei Săliştei, încredinţându-i şi misiunea de „administrator protopopesc" (1909). În anul următor, preoţii din „tractul" Săliştei l-au ales protopop. Concomitent deţinea şi calitatea de „inspector" al şcolilor ortodoxe din protopopiatul Săliştei, membru în „Sinodul" (Adunarea eparhială) Arhiepiscopiei Sibiului şi în Congresul Naţional Bisericesc al Mitropoliei Ardealului. Şi-a continuat cercetările istorice, încât, Academia Română l-a ales membru corespondent (1914), apoi membru activ (1916).

În august 1916, din dispoziţia autorităţilor de stat maghiare a fost deportat în localitatea Ruszt, din judeţul Şopron, în Ungaria vestică, dar la intervenţia noului mitropolit Vasile Mangra i s-a stabilit domiciliu obligatoriu în Budapesta din 13 octombrie 1916 până în 6 aprilie 1917, când s-a putut întoarce la Săliştea. În anul următor s-a numărat printre militanţii pentru realizarea unităţii noastre naţionale. A fost delegat de sălişteni la Marea Adunare Naţională de la Alba Iulia de la 1 Decembrie 1918, iar în ziua următoare ales membru în „Marele Sfat al Naţiunii Române" şi secretar general al „Resortului Culte şi Instrucţiune Publică din Consiliul Dirigent. În anii următori a intrat în viaţa politică a României întregite, fiind ales deputat din partea Săliştei în mai multe legislaturi, mai târziu ministru al „Sănătăţii şi Ocrotirilor Sociale" (1926—1927), apoi al Cultelor şi Artelor (1937—1938).

În toamna anului 1919 a fost numit profesor titular la catedra de Istoria modernă a românilor şi Istoria Transilvaniei la Facultatea de Litere şi Filozofie a Universităţii din Cluj (în 1940—1945 refugiată la Sibiu), unde a funcţionat până la pensionare, în 1946. În câţiva ani şcolari a funcţionat şi ca profesor de Istoria Bisericii române la Academia teologică din Cluj. În anul 1920, împreună cu colegul său, istoricul şi omul politic Alexandru Lapedatu, întemeiază „Institutul de Istorie Naţională din Cluj", pe care-l vor conduce până în 1945, publicând zece „Anuare" ale acestuia, cu studii istorice deosebit de apreciate. Concomitent a fost ales membru în Comitetul central şi preşedinte al Astrei, membru în Adunarea eparhială a Episcopiei Clujului şi în Congresul Naţional Bisericesc de la Bucureşti; era sfetnic luminat al patriarhului Miron Cristea, al mitropolitului Nicolae Bălan şi al primului episcop al Clujului Nicolae Ivan. În august 1925 face parte din delegaţia Bisericii noastre la un Congres ecumenic la Stockholm.

Ioan Lupaş, rămâne în conştiinţa noastră în primul rând ca istoric. Cercetările sale se îndreaptă mai mult spre istoria românilor transilvăneni şi a Bisericii lor. La monografia amintită închinată mitropolitului **Andrei Şaguna** (1909 şi 1911, premiată de Academia Română), se adaugă şi alte lucrări privind felurite aspecte din activitatea marelui ierarh, altele despre mama sa **Anastasia** (1912 şi alte ediţii) şi multe altele, printre care citãm: **Misiunea episcopilor Gherasim Adamovici şi Ioan Bob la Viena în 1792** (1912), **Mitropolitul Sava Brancovici şi principele Acaţiu Barciai** (1913), **Episcopul Vasile Moga şi profesorul Gheorghe Lazăr (1915), Episcopul Nicolae Popea şi Ioan Micu Moldovan** (1920), sau monografii închinate unor personalităţi ale culturii româneşti: **Doctorul Ioan Piuariu Molnar** (1939), **Emanuil Gojdu** (1940). Multe studii abordează teme legate de nefericitul act al dezbinării noastre bisericeşti din 1698—1701. În 1918 şi-a publicat cursul ţinut studenţilor teologi de la Sibiu, sub titlul **Istoria bisericească a românilor ardeleni** (reeditat în 1995). Mai târziu va publica o **Carte de istorie bisericească ilustrată** (1933) şi un manual de **Istoria Bisericii Române** pentru clasa a IV-a de liceu, ajuns la opt ediţii; un alt manual, **Istoria românilor pentru clasa** a VIII-a secundară a ajuns, în 1944, la 15 ediţii(!). Nu pot fi trecute cu vederea volumele: **Lecturi din izvoarele istoriei românilor** (1928). **Cronicari şi istorici români din Transilvania** (2 vol. 1933, ed. II. 1940), **Istoria unirii românilor** (1937), **Documente istorice transilvane** (1940). Spre sfârşitul carierei sale didactice, a publicat monumentala lucrare **Zur Geschichte der Rumänen. Aufsätze und Vorträge** (Sibiu, 1943, VIII + 609 p), iar o parte din studiile publicate anterior au fost strânse în cunoscutele **Studii, conferinţe şi comunicări istorice** (5 vol., Bucureşti, Cluj şi Sibiu, 1928—1946). Sute de studii şi articole au apărut în periodicele vremii: „Telegraful Român", „Luceafărul", „Renaşterea", „Societatea de mâine", „Revue de Transylvanie" etc.

Contemporanii l-au omagiat în 1940, la împlinirea vârstei de 60 de ani, iar în 1943 a apărut, la Bucureşti, un masiv volum omagial, cu colaborarea multor istorici şi alţi oameni de cultură, români şi străini. În schimb, în timpul regimului comunist, a avut aceeaşi soartă ca mulţi alţi cărturari şi oameni politici din România interbelică: a fost pensionat în 1946, iar în 1950 aruncat pentru câţiva ani în închisoarea de la Sighet (unde erau şi alţi istorici: Gheorghe Brătianu, Alexandru Lapedatu, Silviu Dragomir, Ştefan Meteş). După eliberare a trăit câţiva ani la Sibiu, unde putea fi văzut mereu la Mitropolie sau la Institutul teologic, iar ultimii ani de viaţă i-a petrecut la Bucureşti. N-a mai scris mult, din cauza vârstei înaintate şi a vederii care-i slăbise foarte mult. A murit la 3 iulie 1967, fiind înmormântat în cimitirul de la mânăstirea Cernica, alături de atâţia oameni de cultură şi ierarhi ai Bisericii noastre.

Ioan Lupaş rămâne ca o mare personalitate a istoriografiei româneşti din prima jumătate a veacului al XIX-lea, ca un militant pentru drepturile românilor ardeleni şi pentru unirea din 1918, ca o victimă a regimului comunist. Să-i cinstim memoria, mai cu seamă prin lectura operelor sale, din care să ne îmbogăţim cunoştinţele de istorie naţională şi bisericească, şi să culegem învăţăminte pentru viitor.

Pr. Prof. MIRCEA PĂCURARIU

CATEHEZĂ

Persoană şi personalitate morală

ASCULTAREA: — SIMŢUL RESPONSABILITĂŢII.

INTRODUCEREA: Cu ce învăţăminte ne-am ales noi din ascultarea catehezei rostite în Duminica trecută, despre simţul responsabilităţii?

— Că în urma săvârşirii unor fapte în mod liber, ne revine o oarecare responsabilitate, răspunzând personal de cele ce le-am săvârşit;

Unde am zis că duce această responsabilitate?

— La obligaţia ce ne revine fiecăruia dintre noi în a ne recunoaşte ca autori liberi ai faptelor săvârşite fără nici o constrângere din afară.

Ce se poate deduce din această recunoaştere a faptelor săvârşite?

— Că pentru faptele noastre suntem făcuţi responsabili urmând anumite consecinţe sau urmări ale acestor fapte, care aduc mulţumire sau satisfacţie dacă fapta a fost bună şi remuşcare sau pedeapsă dacă fapta a fost rea.

ANUNŢAREA: Astăzi urmează să vorbim despre o nouă temă care este în strânsă legătură cu cea din Duminica trecută, am putea spune, urmarea ei firească şi anume:

— Dacă noi ca indivizi, ca persoane suntem făcuţi responsabili — răspunzători de faptele noastre — atunci e ceva firesc, ca adevăraţi creştini purtători ai numelui lui Hristos Mântuitorul şi fii ai Bisericii Ortodoxe Române, că avem datoria să săvârşim astfel de fapte, care să nu contravină legii morale şi care să nu ne facă responsabili, ci fapte care să fie în deplină concordanţă cu legea morală şi cu preceptele evanghelice, cu alte cuvinte ni se cere să săvârşim fapte bune, de folos nouă şi semenilor, fapte cu care să tindem spre desăvârşire. Deci urmează să vorbim despre:

PERSOANĂ ŞI PERSONALITATE MORALĂ

TRATAREA. Când zicem persoană ne gândim la noţiunea de individ, ins, dată omului încă de la naştere.

Personalitate însemnează ceea ce este propriu unei persoane, ceea ce o distinge ca individualitate.

Personalitate morală — un scop în sine, un ideal spre care năzuim noi ca persoane, ţinta spre care se îndreaptă toate eforurile creştinului spre împlinirea binelui comun spre atingerea desăvârşirii.

Personalitate morală însemnează — persoana care a trecut de la starea dată lui la naştere la o stare de desăvârşire, la atingerea scopului pentru care a fost creat de Dumnezeu, prin cultivarea binelui, prin dorinţa fermă de a nu se mulţumi niciodată cu ceea ce a făcut în drumul spre desăvârşire şi spre împlinire.

Tecerea de la starea de persoană la starea de personalitate morală am putea-o asemăna cu trecerea de la starea de chip a lui Dumnezeu ce-l avem primit de la naştere, la atingerea stării de asemănare cu Dumnezeu — după har — printr-o continuă lucrare în slujba lui Dumnezeu şi a semenilor.

Orice persoană este o personalitate morală în stare virtuală, cum de ex. într-o ghindă stă ascuns un stejar falnic.

Zbuciumul fiecărei persoane, al fiecărui creştin, lupta lui continuă întru câştigarea a cât mai multor virtuţi în folosul său, dar mai ales al semenilor.

Înmulţirea talanţilor primiţi, lucrarea cu ei, şi nu îngroparea lor în pământ, ci aducerea de roade bogate la timp potrivit, ceea ce trebuie să facă o persoană care vrea să devină personalitate morală.

Slujirea şi iubirea lui Dumnezeu îngemănată cu slujirea şi iubirea semenilor, iată lucrarea creştinului care vrea să nu rămână o simplă persoană.

Această lucrare, această trecere de la persoane la personalitate morală prin lucrarea şi săvârşirea de fapte bune în folosul semenilor îşi găseşte originea şi în vorbele înţelepte ale poporului nostru român, exprimată mai ales prin cuvintele: a fi om de „omenie" sau a fi „om" cu O „mare", sau în proverbele populare de ex. „cu cât mai mare eşti, cu atât mai îndatorat eşti la omenire să slujeşti", sau „oricine eşti şi oricum eşti, oriunde eşti, adu-ţi aminte că om eşti".

Omenia cerută de înţelepciunea poporului trebuie câştigată prin sacrificii, prin dăruire de sine, prin slujire şi mai ales prin slujire, prin viaţa ta închinată semenilor, prin toate creaţiile înspre mai bine puse în slujba fratelui.

Personalitatea morală înglobează pe toţi oamenii laolaltă, ca fraţi şi fii ai aceluiaşi Tată Ceresc.

Obiectivul principal al vieţii noastre creştine pretinde a nu ne mulţumi să fim simpli indivizi în societate ci să devenim personalităţi morale, a moralei trăirii şi creaţiei nu pentru sine ci pentru altul, a moralei considerentelor reciproce şi a respectului reciproc întru armonizarea vieţii sociale, a moralei tuturor virtuţilor ziditoare de suflete mari. Noi ştim că morala este o formă a conştiinţei şi că s-a născut şi dezvoltat alături de ea,

Conştiinţa şi credinţa l-au învăţat pe om să deosebească binele de rău, virtutea de viciu, dreptatea şi adevărul faţă de minciună, fariseism şi nedreptate.

L-au învăţat pe om să-şi stăpânească pornirile spre ceea ce nu-i omenesc, să-şi alunge din simţăminte principalele dezordini ale sufletului: mândria, răzvrătirea, luxul şi lenea.

L-au învăţat să fie modest, aşa cum a fost Mântuitorul Hristos şi Sf. Apostoli, să fie conştiincios, omenos şi cinstit.

Morala creştină este cea mai revelatoare şi cuprinde normele de conduită morală cele mai adecvate şi de perpetuă actualitate.

Răsturnând concepţia păgână de până atunci că omul este lup, omului, morala creştină proclamă principiul că omul este altui om — prieten şi frate pentru că deasupra tuturor stă Dumnezeu Părintele întregului neam omenesc.

Iisus Hristos n-a fost numai un inventator ci şi un creator, creatorul moralei celei noi, care s-a răspândit în toate unghiurile lumii. Iisus Hristos a pus în faţa credinciosului dragostea faţă de apropele la aceeaşi valoare ca şi dragostea de sine însuşi, ba, chiar mai mult, a pus în faţa împărăţiei pământeşti, împărăţia cerească. Faptele noastre, viaţa noastră, trebuie să arate în primul rând credinţa pe care o mărturisim în vederea dobândirii acelei Împărăţii Cereşti, devenind ceea ce ne propunem: personalităţi morale. Trebuie să ne măsurăm caracterul cu valorile comportării noastre în lume, cu faptele noastre, înlăturând din viaţa noastră propriile slăbiciuni şi fiind demni, căci fără demnitate nu vom fi consideraţi ceea ce suntem şi dorim să devenim — personalităţi morale. Suntem şi trăim în mediul cel mai fidel, pentru a ne crea o personalitate, un renume.

Să avem ceva propriu al nostru prin care să ne distingem în muncă noastră, în viaţa noastră, să avem o autoritate, acea autoritate morală care este forul suprem educativ al omului şi care duce la atingerea treptei de a fi o personalitate morală.

În munca noastră spre atingerea acestui ideal de viaţă creştină, să alegem drumul cel mai adevărat, cel de pe care să nu riscăm a ne opri la jumătate şi a face calea întoarsă; ar însemna să dărâmăm ceea ce am clădit până aci şi ceea ce au clădit înaintaşii noştri. Noi nu dărâmăm, noi clădim, iar clădirea noastră se reazimă pe temelii noi şi din fundament, pe temelia Evangheliei Mântuitorului Iisus Hristos.

Printr-o astfel de viaţă creştină trăită după acest model, persoana poate ajunge la maturitate la apogeul ei, la idealul ei, la ceea ce se cheamă „personalitate morală".

REZUMAT. Despre ce a fost vorba în cateheza de azi?

— Despre persoană şi personalitate morală.

Ce ne spune această temă?

— Această temă ne arată că noi creştinii, prin viaţa noastră, prin tot ceea ce facem şi suntem, trebuie să devenim personalităţi morale, prin săvârşirea binelui, printr-o viaţă curată, demnă şi sinceră, trăită după modelul lui Iisus Hristos.

Realizând rolul pe care-l ai în societate în chip desăvârşit, poţi deveni o personalitate, punându-te în slujba valorilor sociale, realizându-le în mod personal şi creator.

ASOCIEREA. Nu toţi putem deveni personalităţi morale înalte, dar personalităţi morale toţi putem să devenim, fiecare după măsura înzestrării lui de către Dumnezeu.

Pentru noi creştinii Iisus Hristos a fost, este şi va fi, Personalitatea morală supremă.

Sfinţii Apostoli au fost personalităţi morale înalte. Istoria Bisericii creştine păstrează nenumărate nume de: sfinţi, martiri care strălucesc pe firmamentul ei, şi care prin viaţa lor au devenit şi sunt consideraţi personalităţi morale.

GENERALIZAREA. Să lucrăm cu hărnicie şi cu dăruire, cu tragere de inimă pentru a deveni şi noi personalităţi morale, folosind clipa de faţă la maximum, în vederea cinstirii acestui ideal creştin de mare preţ.

ÎNCHEIEREA. Personalitatea noastră morală trebuie să fie clădită pe viaţa noastră, pe faptele noastre pe caracterul nostru puternic, adăugând cărămidă de cărămidă la virtuţile pe care ni le-am însuşit şi pe care mereu ni le însuşim de-a lungul vieţii.

În general ni se pretinde o exigenţă în virtute, în elocinţă, o însuşire voită a calităţilor pe care le avem şi pe care ni le dăm ca exemplu unii altora.

Răspunderea noastră este de anvergură, iar idealul nostru porneşte de la principiul progresului şi al desăvârşirii sufleteşti. Idealul nostru este măreţ şi urcă spre tot ce poate fi mai frumos în viaţă, culminând cu acel nectar divin care hrăneşte şi înnobilează sufletele, acela că n-ai trăit în zadar şi că visele pe care ni le-am făurit le-am transformat în realitate, arătând semenilor bunătate, dragoste şi jertfelnicie.

Căci bunătatea şi dragostea, faţă de semeni este cărarea urcuşului spre desăvârşire de la persoană la personalitate morală, de la chip la asemănare cu Dumnezeu, cărare care nu-şi are capăt niciodată.

Preot IOAN CAREBIA

Un strigăt către viaţă

Graţie tehnicii moderne, un medic american a reuşit să filmeze un avort la 12 săptămâni. Imaginile care i-au fost date să le vadă au fost cutremurătoare. La apropierea, numai a instrumentului ucigaş, fătul reacţiona violent, încercând să se apere, deschizând larg gura ca într-un strigăt disperat, aşa numitul „strigăt mut" al vieţii care se vrea cruţată. Dar fătul nu reacţionează numai la tentativele de avort, ci el resimte, încă din primele zile ale existenţei sale, chiar şi stările psihice ale mamei, simte atunci când este iubit sau nu şi, în genere, starea psihică a mamei este trăită ca atare de către făt.

Un alt specialist american (K. McAll), lucrând însă independent de cei amintiţi mai sus, ajunge la concluzii similare, împingând însă consecinţele mult mai în profunzime: fătul este capabil să întreţină şi să dezvolte chiar şi o activitate spirituală, el **fiind capabil să absoarbă sentimentele şi rugăciunile.**

Alte dovezi care vin în sprijinul afirmaţiei că fătul este într-o comunicare continuă cu exteriorul, mai mult, că el este capabil să reacţioneze corespunzător la mesajele venite din afară, nefiind o simplă masă amorfă, o demonstrează cercetările efectuate de câţiva medici psihiatri de la Universitatea din Loyola (Chicago), pe mai mulţi subiecţi care aveau la activ una sau mai multe tentative de sinucidere. După o observare minuţioasă a datelor, s-a constatat că subiecţii respectivi, în faza intrauterină, fuseseră agresaţi de mamele lor, prin încercări de avort, constatându-se că data în care avusese loc tentativa de avort coincidea cu data tentativei de sinucidere. S-a mai constatat că până şi metodele de sinucidere coincideau cu cele pe care le folosiseră mamele (obiecte contondente, otravă, etc.). Concluzia acestor medici ar trebui să dea multora de gândit, fătul avea cunoştinţă de aceste agresiuni încă din primele săptămâni de sarcină.

Chiar şi aceste puţine exemple ne îndreptăţesc pe deplin să afirmăm că fătul are cunoştinţă de sine, că el este capabil să întreţină o viaţă spirituală şi că, deci, **are credinţă**, chiar dacă nu în sensul consacrat al termenului, dar cu siguranţă având o predispoziţie sau o disponibilitate spre Divinitate. Or, în faţa unor atari fapte, care ţin de domeniul evidenţei, ne vine foarte greu să avem chiar şi cea mai mică consideraţie pentru cei care, aşa cum spuneam la începutul rândurilor de faţă, refuză cu obstinaţie botezul copiilor, bazându-se pe un fapt iluzoriu, şi anume, că aceştia n-ar avea credinţă. Oricum, ştiinţa medicală modernă, prin concluziile sale obiective şi nepartinice, vine să infirme, dacă mai era cazul, aceste false presupuneri.

Pr. S. NICOLAE

*

Bogatul şi săracul

Cum ştim, de-a pururea bogatul
Mereu s adune grijă are:
Când grea de-arginţi îşi simte punga,
În casa lui e sărbătoare.

Nu pâinea sufletului cere,
La Cel ce tuturor o-mparte.
Privind spre ceruri plin de sine,
Strigă spre Cel fără de moarte:

Sporeşte-mi, Doamne, rodul muncii,
Să mi văd hambarele bucşite,
În curtea largă zeci de cară,
În grajduri cât mai multe vite!

Lungeşte anii mei, Părinte,
Să mi bucur sufletul de toate,
Ca-n raiul Tău să-mi simt fiinţa,
Să nu mă mai gândesc la moarte!

Săracul, stând umil în umbră,
De-a pururi nebăgat în seamă,
Grăi domol, plecându-şi fruntea:
Părinte bune n grija-ţi ia-mă!

Nu-ţi cer arginţi să mi umplu punga,
Nici aurul deşert nu-l cer,
Tâlharii mi-ar prăda coliba,
Şi n-aş şti ce să iac cu el.

Din darurile Tale multe
Dă-mi binecuvântare-n casă,
În preajma mea pe cei dragi veseli,
Dă-mi pâinea zilelor pe masă.

Putere braţelor, să poată,
Trudind cinstit, s-agoniseasca
Puţinul care trebuieşte
Pe lume omul să trăiască.

Deschide mi buzele, ca-n şoaptă,
Să-ţi dau mulţumul pururi — vamă:
De-mi râde bucuria-n casă,
De-mi arde lacrima sub geană.

PETRE ŞAITIŞ

Mihai Eminescu şi Petre Ispirescu

În cadrul „*Junimii*" bucureştene din casa lui Titu Maiorescu (str. Mercur, nr. 1), dar, mai ales, în casa soţilor Mitei şi Wilhelm Kremnitz, Jan Urban Jarnik (1848—1923), filolog ceh, specialist în romanistică, care s-a ocupat şi de limba, literatura şi folclorul românesc, publicând, printre altele, împreună cu A. Bîrseanu: *Doine şi strigături din Ardeal* (1885), fiind din 1919 şi membru de onoare al Academiei Române, scris în *Drumul pe care am mers* (1909) că în vara anului 1879 a cunoscut pe „*Alecsandri, Eminescu, Hasdeu, Ispirescu, Slavici şi alţii*". M. Eminescu l-a îndemnat chiar pe romanistul ceh „*să scrie o lucrare despre Anton Pann şi se oferise să-i împrumute culegerea de proverbe a lui Golescu*". Iar Petre Ispirescu îi comunica lui J. U. Jarnik că a primit de la M. Eminescu colecţia de proverbe a lui Iordache Golescu: „*... dobândind de la d. Eminescu colecţia de zicături ale Golescului, m-am silit să le copiez, ceea ce am şi făcut*", sigur, ca să-i trimită şi lui o copie, căci lucra el însuşi la o colecţie folclorică.

Despre Petre Ispirescu (1830—1887), folclorist şi scriitor, cel mai important culegător de poveşti din secolul trecut (*Legende, sau basmele românilor; Snoave sau poveşti populare; Jucării şi jocuri de copii; Pilde şi ghicitori;* povestiri istorice etc.), M. Eminescu a scris, apreciindu-i meritele.

Recenzând în *Timpul (Notiţe bibliografice,* 1880) culegerea de *Pilde şi ghicitori,* 1880, adunate de P. Ispirescu, M. Eminescu a formulat câteva păreri privind ghicitorile şi felul cum trebuie culeasă literatura populară.

„*D-lui Ispirescu-i datorim şi alte culegeri preţioase de literatură populară*" — dovadă că le cunoştea. Fiindcă ghicitorile „*sînt de-a dreptul culese*", poetul citează două scriind: „*Unele consistă din cuvinte fără înţeles şi cu toate acestea se pot ghici numai prin armonia lor imitativă, altele iar sunt comice prin greociunea şi neexactitatea comparaţiunii.*

Între cele dintâi, cu armonie imitativă, sunt următoarele:

Ţac, ţac — Urduc,
Prin copac, — Burduc
Fâş, fâş — De barbă-l duc
Prin păiş. — De barbă-l aduc.
(Coasa) (Fedeleşul)

Unele ghicitori sunt cam echivoce, dar nu ne pare rău. Cu toate consideraţiile de decenţă literară, am dori ca mai cu seamă elementele literaturii populare să se adune fără scădere şi nealterate prin pruderie. TALE-QUALE".

Poetul a fost, de altfel, preocupat de modul cum se culege materialul folcloric, pledând pentru păstrarea autenticităţii, adunat şi fixat în culegeri cât mai exact.

Broşura *Pilde şi ghicitori* adunate de P. Ispirescu, culegător tipograf, Tipografia laboratorilor români, Bucureşti, 1880, este împărţită în două părţi: *pildele,* un fel de fabule instructive şi *ghicitorile,* care sunt culese: de la un „craiovean", de la un „soldat oltean" şi de la o „fată din satul Merchiaj, scaunul Cohalm, Transilvania".

Dintre *pilde,* M. Eminescu citează din *Piţigoiul şi scatiul* cântecul piţigoiului:

«Cinci
Opinci
Într-un picior
Şi tot stă călcâiul gol,»

subliniind că „*armonia imitativă din cele din urmă versuri e fără îndoială de origine curat populară*". Apoi citează ghicitorile menţionate deja.

M. Eminescu îl socoteşte pe Petre Ispirescu numai culegător şi colecţionar de folclor, fără să-l includă între reprezentanţii literaturii populare româneşti, unde evidenţiază numai pe scriitorii care se inspiră din folclor, dar creează în manieră proprie, cultă.

Tot în ziarul bucureştean *Timpul* (1880), poetul povesteşte, rezumându-l, basmul popular scris de P. Ispirescu: *Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte,* pe care-l considera „*unul din miturile cele mai semnificative din câte a păstrat poporul nostru*". Citâm începutul basmului, aşa cum îl prezintă poetul:

„*Unul din miturile cele mai semnificative din câte a păstrat poporul nostru este următorul: La leagănul unui copil se coborâseră cele trei ursitori, menindu-i una tărie, alta isteţime, a treia mărire lumească. Muma copilului, nemulţumită că i se dăruiseră şi lui bunuri pe cari le-au avut ătâţia oameni, rugă pe cele trei zâne ca îndeosebi copilului ei să-i hărăzească ceva ce n-a avut încă nici un muritor. Cu-ntristare-i răspunse una din zâne: «Ca toţi oamenii, nici judeci, nici poţi judeca ceea ce ai cerut, dar totuşi îţi împlinesc dorinţa şi dăruiesc copilului tău tinereţă fără îmbătrânire şi viaţă făr' de moarte»*".

Sigur: poetul face din eroul basmului un personaj purtător al ideii de independenţă, libertate şi dreptate socială, afirmând că independenţa românilor „*e suma vieţii noastre istorice*".

Asupra aceluiaşi basm, poetul revine în *Timpul* (1881). El scria: „*Între legendele noastre naţionale, e una (în colecţia Ispirescu) de străveche origine desigur şi de o mare adâncime, Un om primeşte de la ursite privilegiul «vieţii fără moarte şi tinereţii fără îmbătrânire».*"

Aici trebuie să spunem că episodul cu ursitorile nu există în basmul *Tinereţe fără bătrâneţe ...;* M. Eminescu, printr-o falsă memorie, atribuie basmului episodul acesta. El contaminează şi preia mitul ursitorilor din basmul prelucrat de R. Kunisch: *Die Jungfrau ohne Körper (Fecioara fără corp),* tradus de el (în poză) şi prelucrat apoi în versuri în poemul de inspiraţie folclorică *Miron şi Frumoasa fără corp.* Reproducem fragmentul în cauză (din basmul în proză):

„*Femeia prinse inimă şi grăi: «Măestrelor, noi suntem oameni sărmani şi norocul a fugit mereu departe de coliba noastră. Dar vă vom da mulţumită toată viaţa, dacă v-aţi îndura să dăruiţi băiatului acestuia tot binele de care noi n-am avut parte». Ursitoarele zâmbiră şi una din ele grăi către băiat: «Să fii tare ca leul, mândru ca primăvara şi deştept ca văzduhul care le ştie pe toate!» Şi cealaltă grăi: «Toţi oamenii să te iubească, iar puterea şi bogăţia să fie partea ta!» Şi după ce grăiră acestea se pregătiră să plece. Dar mama zise: «Vai, prea slăvitelor, nu puteţi voi să dăruiţi mai mult băiatului meu, să se deosebească de toţi ceilalţi oameni?» Şi ursitoarele tăcură o clipă, apoi una grăi către noul născut: «Să doreşti totdeauna ce-i mai sus!» Şi cealaltă grăi: «Să dobândeşti ceea ce doreşti!»*

Poemele *Povestea Dochiei şi Ursitorile, Ursitorile,* scrise în stil folcloric, ca şi poemul *Muşat şi Ursitorile,* scris mai apoi într-un tipar prin excelenţă cult, în terţine, ca *Divina Comedia* a lui Dante, au un miez comun. Poetul s-a regăsit pe sine identificându-se cu eroul liric, învesmântându-i chipul şi convertindu-i sensul în haina mitului şi simbolului propriu.

În aceste poeme, M. Eminescu s-a oprit un moment şi asupra episodului ursirii, când cele trei zâne (ursitoare) ies din teiul vechi şi dăruiesc copilului: mărire, vitejie şi înţelepciune. Copilul e de data aceasta, simbolul poporului român, rod al lui Traian şi al Dochiei. Poetul a vrut să creeze un *mit unic,* întâlnit numai la poporul român şi datorat unor vechi credinţe, istoriei şi vitalităţii neamului, aşa cum gândea el. De aceea, o ursitoare îi va dărui copilului darul suprem: *tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte.* Regăsindu-se în mit, la „*leagănu-i de aur*", ursitorile i-au menit să aspire la ce-i mai mare şi desăvârşit:

Fie-i dat ca totdeauna
El să simtă-adânc într-însul
Dorul după ce-i mai mare
'N astă lume trecătoare,
După ce-i desăvârşit
Şi să-şi vadă la picioare
Acest dar nepreţuit.

*

Căci i s-a dat să simtă-ntotdeauna
Un dor adânc şi îndărătnic foarte
De-o frumuseţe cum nu e nici una.
Şi s-o ajungă chiar e dat de soarte,
Căci tinereţă neîmbătrânită
Îi dăruim şi viaţă făr' de moarte.

În 1882 (tot în *Timpul),* scriind despre revista *Columna lui Traian* şi analizând conţinutul primelor două fascicole, poetul menţionează „*o poveste de P. Ispirescu.*"

Prin legendele lui Petre Ispirescu, poetul a intuit aspectele esenţiale, originale, ale tradiţiei noastre, vădindu-i înţelesul adânc, bogat şi multilateral, ce compun ethosul nostru caracteristic, în sensul permanenţelor specifice ale culturii poporului: „*tradiţiile sale istorice astfel cum ele s-au stabilit în curgerea vremurilor*". Tradiţia, prin urmare, e identificată, de poet cu „*geniul neîmbătrânit al istoriei noastre*", acordând, în felul acesta, textului anumite înţelesuri şi semnificaţii simbolice.

Preocuparea faţă de mitul poporului, căruia i-a dat expresie artistică, în metafore şi alegorii, trădează la poet dragostea lui nemărginită pentru producţiile populare şi străduinţa lui artistică necurmată de a le înălţa la rangul marilor creaţii universale.

Astfel: „*Geniul neîmbătrânit al istoriei noastre*" a fost comparat cu unul din cele mai semnificative mituri din câte a păstrat poporul nostru: „*Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte*".

GRAŢIAN JUCAN

Vizita Regelui Mihai I şi a Reginei Ana, la Sibiu

Luni, 28 aprilie 1997, a doua zi a Sfintelor Paşti, a avut loc, la Sibiu, vizita Regelui Mihai I, împreună cu Regina Ana, după un lung exil, nedrept şi nedemn pentru toată suflarea românească.

Sosiţi de la Timişoara, unde au participat la Slujba de Înviere, Majestăţile Lor au fost întâmpinate la aeroportul Sibiului de oficialităţi ale judeţului nostru, după care au fost conduşi la Prefectură. Vizita a continuat, apoi, la catedrala mitropolitană. Deşi vizita nu s-a anunţat în mod oficial, totuşi catedrala a fost plină de credincioşi, care au aşteptat cu emoţie aproape trei ore sosirea suitei regale.

În jurul orei 17,45, în sunete de clopote şi urale ale mulţimii, Regele Mihai şi Regina Ana au fost întâmpinaţi la catedrală de către I. P. S. Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, împreună cu preoţi profesori de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", consilieri şi alţi preoţi şi diaconi. Trecând cu greu prin mulţimea credincioşilor, Regele Mihai a fost condus de I. P. S. Sa Mitropolitul Antonie în sfântul altar, potrivit canonului 69 Trulan, prin uşile împărăteşti, unde a sărutat Sf. Evanghelie, apoi I s-a oferit scaunul mitropolitan din naosul catedralei.

Din faţa altarului, I. P. S. Sa Mitropolitul Antonie Plămădeală a adresat Majestăţilor Lor următorul cuvânt de întâmpinare:

„Majestate, această catedrală poartă amintirea trecerii pe aici a Marelui Rege Ferdinand şi a Reginei Maria, îndată după Unirea Transilvaniei cu România, în 1918. Aş vrea să spun îndeosebi că acela care a adus modelul catedralei, care a ajutat la desăvârşirea ei şi care, după aceea, a ajuns episcop de Caransebeş, timp de zece ani şi Primul Patriarh al României, a fost Miron Cristea, de care Majestatea Voastră îşi aduce aminte, căci Miron Cristea s-a numărat între cei trei membri ai Regenţei, în timpul primei Domnii a Majestăţii Voastre. Iată, deci, cum această catedrală evocă personalităţi care, pe lângă marii Regi ai României, au avut un rol cu totul deosebit. Aţi cunoscut, desigur, Majestate, doi dintre înaintaşii mei la această Mitropolie a Ardealului. L-aţi cunoscut pe Nicolae Bălan, mare Mitropolit, unul dintre aceia care n-au semnat, fiind în Consiliul de Coroană, cedarea Transilvaniei atunci când a fost cerută de hortişti. De asemenea, l-aţi cunoscut pe Nicolae Colan, şi el Mitropolit al Ardealului după Nicolae Bălan, despre care spunem întotdeauna că a fost un erou al nostru pentru că, după dictatul de la Viena, a rămas la Cluj, sub ocupaţie, a păstorit acolo, a suferit umilinţe, iar după aceea cred că aţi fost şi Majestatea Voastră la Academie, când Mitropolitului i s-a conferit titlul de academician.

Să-mi daţi voie, Majestate, să Vă spun că eu personal V-am văzut când eraţi copil. Am şi eu o vârstă oarecare .... V-am văzut într-un loc — mai mult locul mă face să Vă aduc aminte! — V-am văzut atunci când, împreună cu Augustul Vostru Părinte, Carol al II-lea, aţi luat în primire castelul de la Hăneşti, din Basarabia, dăruit Familiei Regale.

Şi iarăşi, fie-mi îngăduit să Vă spun că în 1946, la marea manifestaţie din Piaţa Victoriei, unde eraţi cu guvernul vremii aceleia şi, apoi, la şi mai marea manifestaţie din Piaţa Palatului, printre studenţii care făceau urări Familiei Regale şi Majestăţii Voastre, la 8 noiembrie 1946, printre miile de studenţi de atunci se afla şi cel ce Vă vorbeşte acum.

Iată cu cât popor, deşi am fost anunţaţi târziu că veţi trece pe aici, Vă primim cu bucurie în această catedrală şi Vă facem urări de bun venit. Socotim că e o bucurie pe care ne-o faceţi, împreună cu bucuria Învierii pe care o sărbătorim în aceste zile.

Bine aţi venit! Binecuvântat fie cel ce vine întru numele Domnului!"

După aceste cuvinte impresionante, rostite cu emoţie vizibilă de Înalt Prea Sfinţia Sa, a urmat un polihroniu în cinstea Majestăţilor Lor, a celor de faţă şi a întregului Neam Românesc. Toată suflarea din catedrală a răspuns „Mulţi ani trăiască!"

În continuare, Regele Mihai a sărutat Sf. Cruce din mâna I. P. S. Mitropolit Antonie şi s-a închinat din nou în sfântul altar. Apoi, I. P. S. Sa Antonie Plămădeală I-a condus de Majestăţile Lor la ieşirea din catedrală. În mijlocul catedralei, de pe soleia înaltă, Regele Mihai a spus sibienilor, de trei ori, „Hristos a înviat!". Credincioşii au răspuns cu aplauze, cu lacrimi, cu flori şi cu voci tremurânde, „Adevărat a înviat!".

În faţa catedralei, mulţi sibieni I-au mărturisit Regelui lor, dorul şi suferinţa prin care au trecut, dar şi speranţa revenirii la normalitate a României Mari. În sunetele imnului regal, Majestăţile Lor s-au despărţit de I. P. S. Sa Mitropolitul Antonie al Ardealului şi de toţi cei care I-au întâmpinat.

Suita regală s-a deplasat, apoi, spre Piaţa Revoluţiei, pe strada Nicolae Bălcescu (fostă „Regina Maria"!), după care a părăsit oraşul Sibiu îndreptându-se spre Mânăstirea Cozia.

Vizita Regelui Mihai la Sibiu a lăsat în urmă multă bucurie, curaj, încredere, dar mai ales multă, multă speranţă.

Pr. lect. drd. IRIMIE MARGA

Intensificarea misionarismului intern - o problemă a Bisericii

Timpurile pe care le trăim, după cel de al doilea război mondial, după stăpânirea atee şi năvala prozelitismului sectelor şi curentelor religioase (sau pretins religioase, în fond anarhice şi pustiitoare de suflete), pretind cu necesitate o înviorare a ceea ce numim misionarism religios. Precizăm, dacă mai e nevoie, că nu militâm pentru misionarismul de cucerire a sufletelor — urmat de cucereri de altă natură, care a adus termenului un nedorit sens peiorativ — ci de acea preocupare stăruitoare de înduhovnicire a credincioşilor noştri şi, desigur, a noastră a slujitorilor sfintei noastre Biserici, mai întâi. Această lucrare presupune o cunoaştere chiar numai sumară a învăţăturii de credinţă creştine ortodoxe, fără de care evlavia, chiar sinceră şi curată, poate aluneca în superstiţii şi erezii. Este lucrarea catehezei şi a predicii mistagogice, dogmatice şi liturgice, în stare să facă din credinciosul nostru un om echilibrat, capabil să înfrunte amăgirile prozelitiste de tot felul. Nu credem că simpla împărtăşire de cunoştinţe religioase poate realiza **ideal'ul omului duhovnicesc pentru** care militâm. Cheia succesului în cauză stă în mâinile preotului păstor de suflete care trebuie să fie, el mai întâi, un om duhovnicesc, cu adâncă trăire lăuntrică, pildă vie pentru credincioşi. El trebuie să-şi amintească mereu declaraţia făcută la hirotonie şi cuvântul apostolesc către Timotei (de două ori repetat: „Nu fi nepăsător de darul ce este în tine ... să ţii aprins darul lui Dumnezeu care este în tine prin punerea mâinilor mele" (1 Timotei IV, 14 şi 2 Timotei I, 6).

Pentru a justifica titlul acestui articol, vom arunca mai întâi o scurtă privire istorică asupra felului în care înaintaşii noştru au lucrat în acest domeniu. A existat la noi, îndeosebi în părţile de vest ale ţării, în Banat şi Crişana, o **tradiţie misionară,** cu realizări importante, prea puţin cunoscute de generaţiile mai noi. Vom enumera doar câteva din aceste activităţi misionare, legate mai ales de numele vrednicilor de pomenire episcopi ai Aradului şi Oradei, Grigorie Comşa, Andrei Magieru, Roman Ciorogariu şi Nicolae Popovici. Vom enumera fapte şi împrejurări din a doua jumătate a secolului nostru care au determinat **o scădere a râvnei misionare** şi, în sfârşit, câteva **propuneri** prin care avem credinţa că s-ar putea revigora lucrarea misionară în Biserica noastră.

1. Atmosfera morală viciată din anii următori primului război mondial a determinat o reacţie binefăcătoare din partea ierarhiei superioare a Bisericii noastre. Cel care a tras mai întâi semnalul de alarmă a fost consilierul cultural de la Episcopia Aradului, Dr. Gheorghe Ciuhandu. Om de cultură, istoric apreciat şi militant pentru apărarea credinţei strămoşeşti, preşedinte al **Asociaţiei cleru'ui ortodox,** chema clerul la părăsirea „pastoraţiei de birou", care aştepta să vină credincioşii la preot când au nevoie de el şi implicarea lui în problemele vieţii obşteşti. Este semnificativ titlul unui studiu al său **Înapoi la Apostolie** (publicat în **Revista Teologică** de la Sibiu, 1921). Mânecând de la textul biblic: „Nu este potrivit ca noi (=Apostolii), părăsind cuvântul lui Dumnezeu, să slujim la mese ... ci noi **vom stărui în rugăciune şi în slujirea cuvântului"** (Faptele Apostolilor VI, 2—4), milita pentru un misionarism intern ortodox. Au urmat întemeierea unor Asociaţii religioase ca, Frăţia Ortodoxă Română, Asociaţia femeilor ortodoxe, Asociaţia Patriarhul Miron, etc., dar cea care s-a impus şi a rămas până azi a fost Asociaţia **Oastea Domnului,** întemeiată de preotul Iosif Trifa, sprijinit de un număr mare de voluntari, între care poetul Oastei, vrednicul de pomenire, Traian Dorz.

Episcopul Grigorie Comşa al Aradului (1925—1935), om de cultură, autor al unor numeroase broşuri de apărare a Ortodoxiei, şi-a câştigat supranumele de „episcop misionar". Realizările lui din acest domeniu (pelerinajele la mânăstirea Hodoş-Bodrog, foarte multe vizite pastorale, etc.) au fost curmate de o moarte prematură, după abia zece ani de arhipăstorie. I-a urmat însă episcopul de pie memorie, Andrei Magieru (1936—1960), părintele meu sufletesc, un zelos misionar, care a înălţat lucrarea misionară pe culmi şi cu mijloace necunoscute până atunci. Cărţile de predici ale distinşilor preoţi arădeni, îndemnaţi de el, apărute mai întâi în prestigioasa revistă eparhială, **Biserica şi Şcoala,** la rubrica **Despre ce să predicăm?,** şi apoi adunate în volum, au pus la dispoziţia clerului din eparhie modele de predici din toate ramurile teologice. A continuat să organizeze pelerinajele la sfânta mânăstire Hodoş-Bodrog, iniţiate de înaintaşul său, precum şi la alte mânăstiri şi schituri din eparhie. Principala realizare a acestui mare episcop o constituie iniţierea unui organism misionar cuprins în **„Statutul misionarismului religios în eparhia Aradului"** care este în vigoare şi azi. O realizare deosebită o constituie **Şcoala de duminică** cu program religios catehetic pentru vecerniile de duminica după masă. Toate acestea, precum şi alte măsuri, au avut darul de a desăvârşi o Tradiţie misionară, începută de înaintaşi şi care ar merita un studiu temeinic care credem că ar fi de folos idealului reactivări şi intensificării misionarismului intern atât de necesar în împrejurările de azi.

2. Activitatea misionară şi râvna pentru această sfântă lucrare, începută atât de frumos, a fost împiedecată în anii care au urmat, prin intervenţia brutală a autorităţii de stat. E vorba de acea „îngrădire" a activităţii pastorale „numai în biserică", mergând până la suprimarea vecerniei în duminici după masă, pentru a nu stânjeni (chipurile!) activitatea căminelor culturale. A fost o măsură care, practic, a desfiinţat programul de catehizare a credincioşilor, dat fiind faptul cunoscut că, într-o predică în cadrul liturghiei, nu se poate cuprinde învăţătura de credinţă şi viaţă morală, în măsură suficientă. Trebuie amintit şi faptul că, spre cinstea lor, nu toţi preoţii au dat ascultare acestor dispoziţii. Cu riscuri mari şi cu urmări grele pentru această „neascultare", cei mai mulţi au continuat să slujească vecernia urmată de programul religios-misionar, spre bucuria şi mângâierea celor care înţelegeau că se cuvine ca ziua întreagă a duminicii să fie închinată lui Dumnezeu şi mântuirii sufletelor lor.

„Îngrădirea" de care am amintit a avut totuşi urmări pe care le simţim şi azi. Avem în vedere faptul că în unele parohii întreaga activitate liturgică se mărgineşte la o Utrenie (şi aceasta mult prescurtată) premergătoare sfintei Liturghii. „Sujirea cuvântului" „despre care se aminteşte în faptele Apostolilor", lasă de dorit; bisericile stau închise în duminici după masă; de alte servicii divine în sărbători, considerate abuziv ca mici, de zilele de miercuri şi vineri în Posturile mari, se ştie prea puţin. Sunt „sechelele" suferinţelor, ale „îngrădirii" din anii de tristă amintire, de care trebuie să ne eliberăm, ca să nu fim nepăsători de harul care ni s-a dat, ci să-l ţinem mereu aprins printr-o râvnă misionară sporită.

3. Suntem conştienţi că nu avem calitatea de a face propuneri; dreptul acesta revine în întregime Sfântului Sinod. Pe temeiul unei activităţi pastorale şi misionare de multe decenii, militâm pentru o înviorare şi intensificare a misionarismului intern. În fiecare eparhie ar putea funcţiona un **misionar eparhial,** mâna dreaptă a episcopului eparhiot, iar la protopopiat un **misionar protopopesc,** recrutaţi dintre monahii cu studii superioare, dar mai ales pătrunşi de râvnă misionară. Aceştia ar lucra sub îndrumarea directă a episcopului, respectiv a protopopului, fără a li se substitui, ci pentru a urmări îndeosebi situaţiile din parohiile contaminate de prozelitismul sectar.

Lipsa de experienţă a preoţilor începători, sau cu studii incomplete şi — de ce nu? — absenteismul sau delăsarea unora, face necesară şi urgentă prezenţa misionarilor amintiţi, la care s-ar putea adăuga şi contribuţia clericilor din aparatul administrativ al eparhiilor, a profesorilor de la seminariile şi Facultăţile de teologie şi alte persoane competente. Trebuiesc implicaţi şi antrenaţi în lucrarea misionară şi elevii şi studenţii teologi, pentru ca încă din timpul studiilor să fie pregătiţi pentru această lucrare sfântă menită să contribuie la succesul viitoarelor pastoraţii.

Avem convingerea că nu mai putem continua cu aşa numita pastoraţie de birou, că trebuie să ieşim la largul vieţii obşteşti. Orice întârziere sau nesocotire a unor măsuri ferme şi bine gândite, nu pot decât să ne aducă pierderi de suflete debusolate, pradă uşoară pentru prozelitismul de toate nuantele.

Preot prof. dr.
GHEORGHE LIŢIU

ANUNŢ

● **Semnalăm apariţia în Editura Centrului Mitropolitan din Sibiu a ÎNDRUMĂTORULUI BISERICESC pe anul 1997.**

Numărul omagial al „Îndrumătorului", închinat celor 145 de ani de apariţie a sa neîntreruptă la Sibiu, cuprinde o bogată şi variată tematică bisericească, teologică şi culturală.

ÎNDRUMĂTORUL poate fi procurat de la Librăria Eparhială din Sibiu.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
15 iulie
Nr. 27—28
1997

PORUNCILE BISERICEŞTI

I. PREGĂTIREA APERCEPTIVĂ

Am văzut că datoriile creştinului se referă deopotrivă la cinstirea lui Dumnezeu şi la iubirea faţă de semeni, faţă de patrie, faţă de întreaga creaţie, şi nu în ultimul rând în adoptarea unei atitudini pozitive faţă de Biserică, atât ca şi comunitate a credincioşilor, cât şi ca locaş sfinţit de cult.

II. ANUNŢAREA TEMEI

Privind datoriile faţă de Biserică, la loc de frunte se află păzirea poruncilor bisericeşti, la care ne vom referi în cele ce urmează.

III. TRATAREA

Având temeiuri în Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie, cele nouă porunci bisericeşti au fost formulate în Mărturisirea Ortodoxă a lui Petru Movilă şi aprobată de sinodul de la Iaşi, din 1642.

Conţinutul şi înţelesul celor nouă porunci bisericeşti este următorul:

Porunca 1-a: „Să ne rugăm lui Dumnezeu cu zdrobirea şi umilinţa inimii şi să plinim rânduiala Bisericii în toate duminicile şi sărbătorile, adică să ascultăm utrenia, Liturghia, vecernia şi cuvântul de învăţătură".

Această poruncă reprezintă un îndemn de a aplica porunca a IV-a din Decalog, care ne îndatorează să ţinem „ziua Domnului" cu toată evlavia. Porunca bisericească are două aspecte. Primul arată modul în care trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu: „cu zdrobirea şi umilinţa inimii", iar a doua parte indică serviciile divine la care trebuie să luăm parte: la utrenie şi vecernie, care constituie două din cele şapte laude bisericeşti; precum şi la Sfânta Liturghie, care stă în centrul cultului divin public.

Porunca a II-a: „Să păzim în tot anul cele patru posturi hotărâte, şi anume: postul înainte de praznicul Naşterii Domnului (care începe la 15 noiembrie), postul cel mare al Paştelui, cel al Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel şi cel înaintea praznicului Adormirii Maicii Domnului. Afară de acestea, miercurile şi vinerile de peste an (afară de cele din săptămâna luminată, din cea după praznicul Rusaliilor, şi cea a fiului rătăcit din săptămâna albă şi din timpul de la Naştere la Botezul Domnului), 29 august (Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul), 14 septembrie (Înălţarea Sfintei Cruci) şi ajunul Bobotezei.

Această poruncă indică amănunţit perioadele şi zilele de post, precum şi cele însemnate în calendar cu „harţi", ca o dezlegare de post în anumite perioade calendaristice. Indicând rânduiala în timp a postului, porunca a II-a bisericească ne ajută să înţelegem şi să participăm cu întreaga noastră fiinţă la sărbătorile pe care le comemorăm.

Porunca a III-a: ne cere „a arăta cuviincioasă cinste feţelor bisericeşti ca unor slujitori ai lui Dumnezeu şi mijlocitori-rugători la Domnul pentru noi, iar mai cu seamă acelora, cărora ne mărturisim, ca unor părinţi duhovniceşti, sfătuindu-ne cu ei asupra mântuirii noastre".

Porunca a III-a indică pe larg atitudinea pe care se cuvine să o adopte credincioşii Bisericii faţă de feţele bisericeşti, ca unii care sunt părinţi spirituali şi care ne conduc pe drumul desăvârşirii duhovniceşti. De fapt această poruncă reia îndemnul Sfântului Apostol Pavel, care ne sfătuieşte ca „preoţii care cârmuiesc bine să se învrednicească de îndoită cinste, mai ales cei care se ostenesc cu cuvântul şi cu învăţătura" (I Timotei 5, 17).

Porunca a IV-a: se referă la „mărturisirea păcatelor de patru ori pe an înaintea preoţilor ce sunt hirotoniţi după lege şi ortodoxie; aceia care însă nu au înaintat în moralitate şi viaţă sfântă să-şi mărturisească păcatele în fiecare lună, iar poporul cel de rând cel puţin o dată pe an şi anume la Sfânta Patruzecime (bolnavii trebuie însă să-şi cureţe cugetul prin mărturisire şi să se împărtăşească cu Sfintele Taine, primind mai întâi cu toată evlavia sfinţirea untdelemnului, adică Taina Sfântului Maslu)".

Fiind neîntrerupt supusă ispitei şi păcatului, credinciosul are datoria ca mereu să-şi cureţe haina sufletului prin împărtăşirea cu Trupul şi Sângele Domnului. Această Sfântă Taină este precedată de cea a Mărturisirii, sau Spovedaniei, când primim dezlegarea de păcate. Porunca a IV-a ne îndeamnă la un minim de evlavie, manifestat prin revizuirea conştiinţei, mărturisirea păcatelor şi împărtăşirea cu Dumnezeiască Euharistie, ca şi cu alte Sfinte Taine ale însănătoşirii sufleteşti şi trupeşti (Sfânta Taină a Maslului).

Porunca a V-a: „Nefiind ispitit (instruit, n.n.) în cunoaşterea Sfintei Scripturi şi a altor învăţături de acest fel, a nu citi cărţi scrise de eretici, a nu asculta hulitoarea lor învăţătură şi a nu intra cu ei în unire şi petrecere".

Datorită faptului că învăţăturile ereticilor sunt dăunătoare şi derutante pentru viaţa duhovnicească, cei mai slabi în credinţă uşor pot rătăci de la adevăr, şi alunecând spre alte învăţături păgubitoare sufletului, să ajungă a-şi pierde chiar mântuirea. De aici şi îndemnul Apostolului: „De omul eretic, după întâia şi a doua mustrare, depărtează-te, ştiind că unul ca acesta s-a abătut şi a căzut în păcat, fiind singur de sine osândit" (Tit. 3, 10—11).

Porunca a VI-a: „A ne ruga prea bunului Dumnezeu pentru toate stările şi anume mai întâi pentru cele duhovniceşti (precum pentru Prea Sfinţitul Patriarh, Mitropolit sau Episcop eparhiot şi pentru toată tagma preoţească şi călugărească) şi apoi pentru toată ocârmuirea,

(Continuare în pag. a II-a)

Preot Prof. SORIN COSMA

Apărători ai Ortodoxiei din Ardeal, în secolul al XVIII-lea

După unirea de la 1700, a unei părţi a românilor ardeleni cu biserica Romei, poporul de la sate şi preoţii, în cea mai mare parte, au rămas statornici în credinţa strămoşească. Biserica ortodoxă a fost lăsată, timp îndelungat, fără conducere ierarhică, fără episcop, stăpânirea habsburgică socotind că astfel se va ajunge mai uşor ca românii ortodocşi să se înduplece a-şi părăsi credinţa.

În susţinutele frământări pentru credinţă ale românilor din Ardeal, în sec. al XVIII-lea, s-au ivit entuziaşti apărători ai ortodoxiei, călugări, preoţi şi ţărani, vrednici de pomenire, care cu preţul chinurilor mucenicesti şi chiar cu preţul morţii au apărat credinţa strămoşească. Dacă unii luptători, ajunşi în frunte, cădeau zdrobiţi, alţii se ridicau în locul lor şi astfel valul ce creştea ameninţa uniaţia cu catolicii.

În şirul apărătorilor pentru credinţă, la loc de frunte s-a situat domnul Ţării Româneşti, Constantin Brâncoveanu. Evlaviosul domn a simţit o adâncă amărăciune pentru cei ce „au lunecat cu firea" şi n-au ştiut să-şi păzească „cinstea legii" în care s-au născut. A lăudat pe cei rămaşi statornici în credinţa ortodoxă. În scrisoarea sa din 1701, îi încredinţa pe braşoveni, că toţi călcătorii de lege îşi iau plata de la dreptul judecător, Dumnezeu. Apreciind că biserica din Ardeal se învăluie ca o corabie în mijlocul valurilor mării, pe lângă ajutorul în bani, i-a dat moşia de la Merişani, (Argeş), pentru acoperirea nevoilor materiale. Darnicul domn s-a îngrijit şi de ridicarea bisericii din Făgăraş, căutând să o asigure cu ajutoare pentru viitor, „până vor ţine legea pravoslavnică", iar „dacă n-ar fi întru a răsăritului biserică şi credinţă, să fie lipsiţi de această milă ce am făcut".

Prezentând „Istoria desrobirii religioase a Românilor din Ardeal în sec. al XVIII-lea" (vol. I şi II, Sibiu, 1920, resp. 1930), Silviu Dragomir a apreciat ca firesc a da glas spre evidenţierea celor ce au apărat atunci biserica strămoşească şi neînfricaţi au dus lupta îndreptăţită împotriva unirii.

În Alba-Iulia, oraşul de reşedinţă al episcopului sperjur, Atanasie, (Satanasie, a fost numit de către patriarhul Calinic al Constantinopolului), s-a iscat curând o serioasă reacţiune în sânul poporului românesc care se vedea silit să primească unirea cu catolicii. Ca urmare a mijloacelor drastice la care a recurs episcopul, tot mai mulţi dintre români au afirmat, că mai bine vor trece toţi în Ţara Românească, decât să treacă la uniaţie (S. Dragomir, vol. I, p. 42).

În primăvara anului 1744, după aproape o jumătate de veac de la unirea cu catolicii, românii ortodocşi din Ardeal au trăit momente de cutremurătoare nădejde pentru izbăvirea din primejdia uniaţiei. A răsărit atunci ca din pământ călugărul sârb, Visarion Sarai, care a răsculat poporul, spre a lua o atitudine entuziastă împotriva unirii. S-a pornit astfel năpraznica furtună, din care avea să iasă biruitoare Biserica ortodoxă. În sunete de clopote şi înconjurat de păzitori înarmaţi, el a trecut în voie dintr-un sat în altul, vorbindu-le oamenilor despre drumul greu la „Ierusalimul credinţei celei sigure şi drepte". Pe „sihastrul" Visarion, satele româneşti din jurul Dobrei, apoi din al Devei şi Orăştiei şi în sfârşit al Săliştei, l-au primit „ca pe un mântuitor din eresul pierzător de suflet al legii nemţeşti" (Iorga N., Istoria Bisericii româneşti, ed. II, vol. II, Bucureşti, 1932, p. 125). Cel mai mare succes l-a recoltat în Săliste, centru românesc din marginimea Sibiului, înviind străvechea lege ortodoxă, pe care săliştenii n-au mai părăsit-o niciodată.

Pornind din Săliste spre Sibiu, pe drum a fost deţinut, împreună cu cei ce l-au însoţit din Banat. În Sibiu a fost închis şi anchetat, acuzat fiind că a predicat împotriva unirii. Părerea lui despre unire era aceasta: „Uniţii s-au lepădat de legea veche, dar ei nu sunt latini (catolici), ci formează „legea a treia", o religiune nouă în Ardeal" (Dragomir S., vol. I, p. 139). Dus a fost apoi, sub escortă, la Viena, unde i s-a pierdut urma.

Pentru poporul nostru, apariţia călugărului Visarion a fost ca a unui sfânt, încununat cu aureolă mistică. Toate izvoarele sunt unanime în a recunoaşte efectul uriaş al acţiunii misionare a călugărului Visarion. O mare parte a românilor din Banat şi din sudul Ardealului a părăsit unirea. În unele localităţi din comitatul Hunedoarei, împinşi de zel înfocat, românii nu numai că s-au lepădat de unire şi au alungat pe preoţii uniţi, dar s-au apucat să cureţe bisericile, săpând vatra şi scoţând pământul.

Ştirile alarmante despre eroismul religios al poporului din Ardeal şi despre starea unirii, au sporit temerile cercurilor politice din Viena. Însăşi împărăteasa Maria Teresia a înţeles, că unirea românilor din Ardeal cu biserica romană merge spre a se clătina tot mai tare. Spre a nu fi răsturnată unirea, s-a cerut a o sprijini cu orice mijloace, „fie chiar şi cu forţa" (Dragomir S., vol. I, p. 154).

Demn de admiraţie a fost eroismul maselor populare, ca urmare a predicii călugărului Visarion. Dragostea românilor faţă de legea lor străbună era mai puternică decât oţelul armelor împărăteşti (Dragomir S., p. 168).

Demnă de toată admiraţia a rămas şi activitatea desfăşurată de Nicolae Oprea, ţăran zelos şi deştept, din Săliste care, în toamna anului 1784, s-a dus la Viena, împreună cu Ioan Oancea, şi a înaintat către Maria Teresia, primul memoriu al românilor ortodocşi. În acest memoriu s-a plâns pentru nedreptăţile săvârşite de guvernul ardelean faţă de românii ortodocşi şi a cerut să se înfrâneze teroarea faţă

(Continuare în pag. a II-a)

Prof. PETRU DUMITREASA

Sf. ILIE, Omul iubit de Dumnezeu

Nici o altă personalitate din Vechiul Testament, cu excepţia Sf. Ioan Botezătorul, a carui viaţă şi activitate se leagă în mod nemijlocit de cea a Mântuitorului Hristos, nu s-a bucurat din partea Bisericii creştine de o aşa de mare cinste ca Sf. Ilie Tesviteanul, căruia i-a şi dedicat o zi anume din calendar în care să i se facă pomenire, respectiv ziua de 20 iulie.

Pentru a ne putea face o părere cât mai cuprinzătoare despre el, precum şi despre ceea ce a însemnat el în istoria religioasă a poporului evreu, va trebui mai întâi de toate, să cunoaştem contextul istoric în care a trăit şi şi-a desfăşurat activitatea. Epoca în care i-a fost hărăzit să trăiască, sec. IX î.Hr., se caracterizează printr-o contaminare aproape totală a poporului evreu cu credinţele politeiste şi idolatre ale popoarelor cu care se învecina. Este, poate, perioada cea mai întunecată din întreaga sa istorie, când poporul ajunsese într-o stare de părăsire aproape completă a credinţei sale strămoşeşti în Dumnezeul cel adevărat.

Dacă în regatul lui Iuda lucrurile fuseseră cel puţin în parte restabilite, reuşindu-se să se înlăture credinţa idolatră a primilor regi, nu acelaşi lucru se poate spune despre regatul lui Israel, unde asistăm la un proces contrar. Cu fiecare rege nou care venea la conducere, se constată o tot mai accentuată înstrăinare a poporului de la credinţa sa monoteistă. Momentul de culme al decăderii, şi totodată cel mai întunecat, îl înregistrăm sub domnia regelui Ahab, al optulea în ordine cronologică de la divizarea lui Israel, el urmând tatălui său Amvrie. Starea de relativă prosperitate în care a preluat conducerea regatului, i-au permis să se afunde şi mai mult în idolatrie şi desfrânare, astfel că Israelul — poporul ales al lui Dumnezeu, ajunsese sub el doar o gloată sinistră de bicisnici şi idolatri.

De bună seamă că un mare rol în rătăcirea regelui Ahab şi a poporului său, îi revine soţiei sale Isabela, feniciană de origine, deci păgână, care străină fiind de neamul evreu şi de credinţa lui monoteistă, îl convinge, cu destulă uşurinţă pe soţul său, să zidească în Samaria un templu dedicat zeului Baal, în care slujeau 450 de preoţi, iar cei doi conducători infami se proclamă mai-marii templului. Cu aceeaşi perfidie şi tenacitate, Isabela îl mai convinge — de parcă rătăcirea nu era suficientă —, să se mai facă părtaş la încă o nelegiuire, să mai ridice, adică, un alt templu, închinat de data aceasta unei alte zeităţi păgâne, Astarta, templu pe care-l înzestrează cu toate cele necesare funcţionării, unde slujeau alţi 400 de preoţi. Desfrâul şi idolatria erau acum la ele acasă în Israel, fiind patronate de însăşi regina Isabela.

Nu este singura dată în istoria poporului evreu când se constată îndepărtarea sa de Dumnezeul cel adevărat, dar parcă niciodată rătăcirea n-a fost aşa de totală. Se ajunsese până acolo încât numele cel sfânt al lui Dumnezeu, era batjocorit şi luat în derâdere, preferându-se cele mai abominabile injurii la adresa Lui. Pentru a-şi salva poporul de la rătăcire, Dumnezeu avea nevoie de un bărbat, a cărui tărie să fie pe măsura rătăcirii. Cel care avea să întoarcă poporul din calea pierzării, şi să refacă cultul Dumnezeului celui viu avea să fie Sf. Ilie.

Cu un curaj rar întâlnit, demn de un adevărat prooroc al lui Dumnezeu, Ilie vine în faţa infamului rege, amintindu-i că pentru rătăcirea în care a căzut, Dumnezeu va pedepsi Israelul printr-o secetă aspră, care va dura peste trei ani: „Viu este Domnul Dumnezeul lui Israel, înaintea căruia slujesc eu, în aceşti ani nu va mai fi nici rouă, nici ploaie decât numai când voi zice eu" (III Reg. 17, 1). Pedeapsa divină nu pregetă să se arate: o secetă atotcuprinzătoare se abate peste ţară, izvoarele râurilor secară, vegetaţia se uscă, cerul devenise roşu-arămiu, iar pământul mai tare ca piatra, deveni neroditor, astfel că orice urmă de viaţă dispăru.

Pentru a-şi feri proorocul de urmările secetei, Dumnezeul îl îndeamnă pe omul sfânt să meargă la râul Cherit, unde se mai afla încă apa necesară vieţii. Aici trăieşte un timp Ilie, hrănit de corbi. În curând şi izvoarele Cheritului secară, astfel că Ilie se îndreaptă spre Fenicia păgână, stabilindu-se în localitatea Sarepta Sidonului. Gazdă îi va fi o văduvă săracă, care îl va hrăni din puţinele sale rezerve: făină şi ulei, care prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu sporesc neîncetat.

O nefericită întâmplare face ca unicul fiu a văduvei să moară. Dovedind încă o dată că este cu adevărat omul lui Dumnezeu, Sf. Ilie prin rugăciunile sale reuşeşte să redea copilului viaţa.

În acest răstimp seceta făcea ravagii în ţara lui Israel, pustiind totul în calea ei. Pentru a putea evalua pagubele, regele Ahab, însoţit de unul din sfetnicii săi, Obadia (cel care reuşise să scape de la moarte o sută de prooroci ai Domnului ascunzându-i într-o peşteră), se hotărăşte să plece prin regat pentru a constata la faţa locului sinistrul. Sosise momentul ca Ilie, omul lui Dumnezeu, să-l înfrunte faţă în faţă pe regele Ahab, astfel că îi iese în întâmpinare. Văzându-l, regele îşi aminteşte de groaznica secetă care s-a abătut asupra ţării, certându-l „Tu eşti cel ce superi pe Israel?". Cu neînfricat curaj Ilie îi răspunde „Nu eu tulbur pe Israel; ci tu şi casa tatălui tău, pentru că aţi părăsit poruncile Domnului şi mergeţi după baali" (III Reg. 18, 18). Pentru a-i dovedi regelui, precum şi întregului popor îndobitocit de rătăcire, că seceta era cu adevărat o pedeapsă a lui Dumnezeu pentru nelegiuirea lor, şi că idolatria şi desfrânarea sunt urâte înaintea Domnului, precum şi pentru a le aminti că singurul şi

(Continuare în pag. a II-a)

Preot N. STOIA

Rolul Bisericii Române din Transilvania şi Banat în păstrarea fiinţei naţionale a poporului român

(IX)

După revoluţie, în plin regim neoabsolutist austriac, foarte dur, în 1852, Iancu, Axente şi Balint puneau în fapt bazele ASTREI sibiene de la 1861, prin iniţiativa lor cultural-naţională, întărită cu donaţia de 2500 florini. Înfiinţarea Asociaţiunii — reazemul naţionalităţii noastre la vremuri grele — s-a datorat străduaniilor episcopului (pe atunci) de la Sibiu, Andrei Şaguna, doi dintre marii ei urzitori fiind Ioan cavaler de Puşcariu şi George Barijiu.

Andrei Şaguna, mitropolitul unit Alex. Sterca Şuluţiu, prelaţii ortodocşi Nicolae Popea şi Ioan Hania au avut un rol de seamă şi în Dieta de la Sibiu din 1863—1864, care a marcat corolarul luptei românilor transilvăneni pentru recunoaşterea lor ca naţiune egal îndreptăţită cu maghiarii, secuii şi saşii, în primele decenii de după Revoluţia de la 1848—1849.

După 1848 acţiunea pentru separarea ierarhică şi înfiinţarea unei Biserici Ortodoxe Române independente în Banat se intensifică. Francisc Iosif I înfiinţase în 1850 Episcopia greco-catolică de Lugoj; proiectată încă din 1738, ea va lua fiinţă efectiv în 1853, până în 1850 încorporând doar 22 de parohii, datorită opoziţiei românilor ortodocşi. În perioada frământărilor pentru separarea ierarhică (1850—1864), numărul parohiilor unite a crescut cu încă 36, datorită nemulţumirilor ortodocşilor faţă de ierarhia străină. Majoritatea ortodocşilor bănăţeni continuă însă lupta pentru înscăunarea unei ierarhii autohtone. Lupta este condusă de Andrei Mocioni şi Vincenţiu Babeş, cărora li se alătură mulţi intelectuali din oraşele Banatului. După moartea patriarhului Iosif Rajacici problema separării ierarhice capătă un caracter de masă. O mare delegaţie se prezintă la Viena în 1862 pentru a insista în privinţa separării Bisericii Române de cea sârbească şi înfiinţarea Mitropoliei române.

La congresul electiv al noului patriarh, întrunit la Carlovit în 1864, deputaţii români refuză să participe, cerând din nou separarea ierarhică şi înfiinţarea Bisericii Ortodoxe Române independente. Deci separarea ierarhică şi înfiinţarea Mitropoliei Sibiului este rezultatul unei lupte cuprinzătoare, a poporului, nu un act de favoare făcut lui Şaguna pentru meritele sale personale. Separarea bisericească din 1865 şi instaurarea ierarhiei autohtone au avut consecinţe pozitive pentru populaţia românească a Banatului. Pe lângă Episcopia Caransebeşului se înfiinţează şcoli româneşti, ca Institutul teologic şi pedagogic (1865, respectiv 1876), apoi şi la Arad. Tot în jurul episcopiilor vor lua fiinţă primele periodice româneşti din Banat: „Speranţa", „Lumina", „Biserica şi şcoala", „Foaia diecezană". În cele două centre eparhiale se înfiinţează şi câte o tipografie.

Arhid. prof. dr.
CONSTANTIN VOICU
Dr. MIHAI RACOVIŢAN

Apărători ai Ortodoxiei din Ardeal

(Urmare din pag. 1)

de ei. În loc de libertatea de credință dorită, Nicolae Oprea a fost arestat, împreună cu preotul Măcinic din Sibiel, care venise la Viena spre a aduce știri nouă din Ardeal. Ambii au ajuns în fioroasa temniță din Kufstein, de unde n-au mai scăpat niciodată. În 1784, după aproape 35 ani, zadarnic s-a rugat Stanca, soția lui Nicolae Oprea, de împăratul Iosif II, să-i sloboadă bărbatul măcar la bătrânețe, că a pătimit deajuns pentru credința sa. Urma lui însă nu s-a mai găsit. Îl va fi mistuit aerul muced al Kufstein-ului. La fel a pătimit și tovarășul său de suferințe, preotul Măcinic, căruia poporul i-a schimbat numele — pe bună dreptate — în „preotul Mucenic". Strădania lui Nicolae Oprea pentru apărarea dreptei credințe și pentru biruința dreptății, a condus la încununarea lui cu strălucitoarea aureolă a mucenicției. Nicolae Oprea rămâne ca una dintre alesele glorii ale Bisericii ortodoxe române.

Din rândul vajnicilor apărători ai ortodoxiei ardelene, face parte și preotul Ioan din Galeș (în vecinătatea Săliștei Sibiului). Prin eroismul său tragic, s-a împodobit cu cununa muceniției. Vina lui a fost agitația vie pe care a provocat-o împotriva unirii, în ținuturile Sebeșului, Orăștiei și Hunedoarei, precum și pentru întoarcerea la legea străbună. Această agitație a produs-o el printr-o circulară trimisă din sat în sat. Acțiunea aceasta a început-o în anul 1756.

Ostenind pentru dreptatea bisericii sale, preotul Ioan din Galeș a căzut pradă în mâinile asupritorilor săi. A fost dus la Deva și apoi, din porurcă imperială a fost transportat la Graz. Așa a dispărut preotul Ioan din Galeș din lupta sa pentru apărarea credinței ortodoxe. Între zidurile mucede ale cumplitei temnițe din Kufstein, preotul Ioan din Galeș a avut parte de închisoare grea, până la sfârșitul vieții sale. Și-a ofilit astfel tinerețea, în așteptarea izbăvirii, pe care nu avea să o mai apuce. „Dacă mișcarea întreprinsă de călugărul Visarion în 1744 a fost categoristă de istoria profană în rândul răscoalelor antihab burgice și anticatolice, cu aceleași caracteristici a fost apreciată și răscoala condusă, între anii 1759—1761, de călugărul Sofronie.

Călugărul Sofronie s a născut în satul Cioara din comitatul Hunedoara. A fost hirotonit în Țara Românească și și-a potolit setea sufletului său la izvoarele de apă vie ale ortodoxismului. În 1757, a fost izgonit din schitul, din mijlocul codrului de la Cioara. Nu se știe însă ce a făcut până în toamna anului 1759, când s-a încins cu sabia, spre a-și apăra dreapta credință.

După ce cutreierase o mare parte din comitatul Hunedoarei, în 1759 a fost deținut și întemnițat la Bobâlna. De acolo a fost eliberat de vreo 5—600 de oameni din Zarand, Abrud, Orăștie, Hunedoara, preludiu al răscoalei religioase, apărat fiind de români în tot chipul.

Din memoriul înaintat autorităților, la Deva, se desprind pretenții formulate de români, ca aceasta: „Nu ne putem mira îndeajuns, din ce pricină ne arătați voi ungurii într-atâta. Ne-ați pus în gât și jugul iobăgiei, cu toate că noi suntem și am fost mai numeroși ba suntem și mai vechi, fiindcă suntem rămășițele vechilor Daci" (Dragomir S., vol. II, p. 158).

Revoluționarul care îi îndemna pe români la rezistență, nu pornea la drum cu ideea unei răzbunări sfinte, ci desfășura steagul ce avea să fie pătat de sânge, pentru dezrobirea credinței.

În curând, poporul a început a-și face singur dreptate, a ocupat bisericile. În cele mai multe sate românești, n-au găsit uniți, decât pe preoți. Nemulțumirea izbucnea furtunos și stânca urnită de Sofronie se prăvălea acum, fără a mai putea fi oprită.

În ținutul Zarandului, călugărul Sofronie a întors pe toți românii la biserica strămoșească. A hotărât apoi să continue acțiunea, spre a cuceri toată regiunea Munților Apusenî, spre a-i servi ca o cetate nebiruită.

În cadrul mișcării pornită de călugărul Sofronie, moții au înscris o pagină de glorie, luptând pentru libertatea credinței religioase. Un sfert de veac mai târziu, aceiași moți aveau să-și verse sângele lor pentru eliberarea de sub jugul aspru al iobăgiei. După aproape un secol, tot moții au apărat cu eroism ideea de naționalitate română. Pe drumul de la Abrud la Dealu-Mare, a trecut neînfricatul călugăr Sofronie și mai apoi marii eroi, Horia și Iancu, semănând jertfa vieții, pentru idealul scump al neamului (S. Dragomir, vol. II, p. 176).

Este meritul apărătorilor credinței străbune, că în ciuda tuturor greutăților, a obstacolelor întâlnite și a sacrificiilor făcute, după aproape trei secole de la ruptura unei părți a românilor spre a se alipi la biserica papală, unitatea de credință, a datinilor și obiceiurilor a fost și este țăria noastră. Acești apărători au ferit sufletul românesc de toate primejdiile de moarte. Dacă preoții s-au împărțit, poporul a rămas statornic în credință, în limbă, statornic în legea românească. În trecut ca și azi, poporul n-a făcut și nu face nici azi deosebire de credință, între Biserica ortodoxă și cea unită.

Biserica Ortodoxă Română pomenește, din an în an, în ziua de 16 august, pe sf. Constantin Brâncoveanu, pentru bogata sa contribuție adusă pentru apărarea ortodoxiei și pentru tragica sa moarte, împreună cu cei patru fii ai săi. Pe toți ceilalți apărători ai ortodoxiei românilor din Ardeal: cuv. mărt. Visarion, Sofronie și sf. Oprea, sf. preoți mărt. Ioan din Galeș și Moise Măcinic din Sibiel, care pentru entuziasta misiune luată de bună voie asupra lor, au avut parte de cumplite suferințe de mucenici, Biserica noastră îi pomenește în aceeași zi de 21 octombrie a fiecărui an.

Sf. ILIE, Omul iubit de Dumnezeu

(Urmare din pag. 1)

adevăratul Dumnezeu este Dumnezeul lui Israel, Ilie îi cere să pună la încercare puterea lui Dumnezeu, și pe cea a baalilor.

Locul confruntării avea să fie muntele Carmel. Aici și-a încropit fiecare jertfelnicul său: Ilie pentru Dumnezeul său, iar cei 850 de preoți și profeți pentru idolii lor. În zadar s-au rugat preoții păgâni idolilor lor, strigând și împungându-se cu săbiile; neputincioase au rămas zbieretele și dansurile lor deșănțate, toate dovedindu-se zadarnice și fără folos, ba încă sfântul prooroc îi mai și lua în derâdere: „Strigați mai tare, că doară-i dumnezeu! Poate stă de vorbă cu cineva, sau poate se îndeletnicește cu ceva, sau este în călătorie, sau poate doarme; strigați tare să se trezească!" (III Reg. 18, 27). Înspre amurgul zilei, ridicându-și și Ilie glasul spre Dumnezeul lui, a început să se roage cu suspine, cerându-i să pogoare foc din cer peste jertfa lui, ca să-i arate ușuratecului și îndărătnicului popor evreu că El este adevăratul Dumnezeu.

Pe cei ce-i sunt cu adevărat credincioși Dumnezeu îi ascultă totdeuna. L-a ascultat și pe Ilie, împlinindu-i rugăciunea. Poporul copleșit de evidența faptelor cade cu fața la pământ, pocăindu-se și strigând „Domnul este Dumnezeu, Domnul este Dumnezeu!" (III Reg. 18, 39). Preoții și profeții cei mincinoși, pentru că duseseră poporul în rătăcire, sunt prinși și uciși pe malul râului Chișon, pentru a stârpi astfel idolatria. Parcă pentru a-și arăta satisfacția, Dumnezeu desferecă încuietorile cerului și o ploaie binecuvântată începu să spele fața pământului însetat.

Dacă regele Ahab, în urma acestei demonstrații de forță, și-a revenit din rătăcirea lui, întorcându-se la credința strămoșilor lui, în schimb regina Isabela nu numai că nu se întoarce, ci încrâncenându-se și mai mult în rătăcirea ei, îi trimite amenințări lui Ilie, anume că așa cum el i-a pierdut pe proorocii săi, la fel îl va pierde și ea pe el.

Viața celor drepți și iubiți de Dumnezeu se află mereu în mâna Lui, nelăsându-i să piară. Pașii lui Ilie se îndreaptă acum spre pustie, unde simțindu-se împovărat de ani și de greutăți îi cere Stăpânului său „Mi-ajunge acum, Doamne! Ia-mi sufletul, că nu-s eu mai bun decât părinții mei!" (III Reg. 19, 4). Dar se pare că ceasul dorit de el nu sosise încă. Dumnezeu mai avea încă nevoie de omul Său, mai avea încă un plan cu el. Aici, în pustia aspră, este hrănit în chip minunat de un înger al Domnului timp de 40 de zile și nopți. După cele 40 de zile ajunge la muntele Horeb, unde se va consemna una dintre cele mai spectaculoase și mai interesante întâmplări din VT: Dumnezeu i se va descoperi alesului său, dar nu în tunetele și fulgerele tăriei, ci într-o „adiere de vânt lin" (III Reg. 19, 12), tainică preînchipuire a împărăției păcii și a iubirii celei nesfârșite a Domnului, pe care mulți dintre drepții VT au dorit-o, dar nici unul n-a fost învrednicit de o așa de mare cinste ca Ilie.

În același loc, pe muntele Horeb, Sf. prooroc mai primește încă o misiune, ultima și poate cea mai anevoioasă dintre toate, aceea de a merge în Siria, unde trebuie să ungă un alt rege în locul lui Benadat, iar în locul lui Ahab să ungă pe fiul acestuia, Ohozia, și apoi să-și aleagă un urmaș. Împreună cu aceștia doi, ar fi urmat să treacă la nimicirea completă a idolatriei în Israel. N-a mai apucat să-și ducă planul la împlinire, decât pe cel din urmă, alegând în locul său pe Elisei, care cu aceeași dârzenie, îi va desăvârși opera.

Dumnezeu nu l-a lăsat să vadă moartea și stricăciunea, ci asemeni unui adevărat prooroc iubit de El, este răpit cu trupul la cer într-un car de foc (IV Reg. 2, 11), fapt reflectat de toată iconografia creștină, el fiind totdeauna reprezentat pe carul de foc urcând vijelios spre tăria cerului.

Sf. Ilie a fost o personalitate cu totul aparte a VT, ceea ce îi conferă un loc deosebit chiar și în cadrul NT, unde este menționat în mai multe împrejurări. Opinia că Mântuitorul era o întruchipare a lui Ilie, era destul de puternică la contemporanii Săi, și nu le era străină nici apostolilor, căci aceștia, la începutul misiunii lor, când încă nu erau întru totul consolidați în credință, și făcându-se într-un fel ecoul a ceea ce susțineau mulțimile, îl confundă ei înșiși pe Mântuitorul cu Ilie (Mt. 16, 13—14). Îl mai aflăm la Schimbarea la față a Mântuitorului de pe muntele Taborului, când apare alături de un alt mare prooroc al VT, Moise (Mt. 17, 3).

Poporul evreu avea o considerație deosebită pentru Sf. Ilie, socotindu-l, pe bună dreptate, unul dintre semnele care vor prevesti venirea Domnului „Iată eu vă trimit pe Ilie proorocul, înainte de a veni ziua cea mare și înfricoșată" (Mat. 3, 23), ceea ce explică, într-un anume fel, confuzia pe care unii dintre ei au făcut-o atunci când Mântuitorul se afla răstignit pe crucea de pe Golgota, care atunci când rostește cuvintele „Eli, Eli, lama sabahtani ... unii ziceau: „Pe Ilie îl strigă Acesta; iar alții răspundeau: „Lasă, să vedem dacă vine Ilie să-L scape" (Mt. 27, 46—49). Ei se gândeau că Mântuitorul îl cheamă pe Ilie să-L scape. Sensul cuvintelor era, însă, cu totul altul.

Pentru viața sa exemplară și pentru faptele sale minunate, Biserica Ortodoxă îl cinstește, considerându-l „al doilea înaintemergător al Domnului Hristos". De altfel, însuși numele său indică faptul că el a fost hărăzit de Dumnezeu unui destin de excepție, acesta însemnând „Domnul este Dumnezeu, Dumnezeul lui Israel este Dumnezeul cel adevărat", căruia Sf. Ilie i-a slujit cu credincioșie și cu curaj întreaga sa viață.

Pe același viu și nemuritor Dumnezeu îl mărturisim și noi creștinii astăzi, la praznicul Sf. său prooroc Ilie Tesviteanul, căci El este și va rămâne în vecii vecilor izvodul mântuirii noastre.

PORUNCILE BISERICEȘTI

(Urmare din pag. 1)

pentru oaste, pentru aceia care fac bine Bisericii și se silesc pentru întărirea credinței sobornicești și ortodoxe. În sfârșit, trebuie să ne rugăm și pentru cei repausați, care s-au sfârșit în credința ortodoxă, precum și pentru eretici și schismatici ca ei să se reîntoarcă la credința ortodoxă".

Această poruncă ne atrage atenția în mod amănunțit asupra datoriei pe care o avem de a ne ruga unii pentru alții, împlinind prin aceasta cuvintele Apostolului: „Îndemn deci înainte de toate, să se facă cereri, rugăciuni, mijlociri, mulțumiri pentru toți oamenii ... ca să petrecem viață pașnică și liniștită în toată cuviosia și bunacuviință. Căci acesta este lucru bun și primit înaintea lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, care voiește ca toți oamenii să se mântuiască și să vină la cunoașterea adevărului" (I Timotei 2, 1—4).

Porunca a VII-a: „A păzi poruncile și rugăciunile însemnate îndeosebi pentru vreo trebuință de către mitropolitul sau episcopul eparhiot, precum de pildă: pentru a întoarce dreapta mânie a lui Dumnezeu, apoi în scopul mântuirii de boli, de foamete, de războaie, de secetă și în urmă pentru mângâierea celor scârbiți".

Mântuitorul a recomandat postul și rugăciunea ca mijloace prin care ne putem învrednici de bunătatea și îndurarea Părintelui ceresc. Episcopii au dreptul de a orândui posturi și rugăciuni ținute de obștea credincioșilor, pentru a abate diferitele nenorociri ce pot veni la un moment dat asupra bunei desfășurări a vieții, iar credincioșilor le revine datoria de a da ascultare și de a împlini aceste măsuri.

Porunca a VIII-a: „A nu răpi averile și banii bisericești și a le întrebuința în folos propriu".

Credincioșilor le revine datoria de a contribui fiecare cu cât poate la întreținerea vieții bisericești și a sfințitului locaș de cult. Exemplul femeii văduve dat de Mântuitorul, care a pus în cutia milelor de la templu chiar din necesarul întreținerii vieții, este convingător în acest sens ... De aceea, a fura, a înstrăina, sau a răpi din bunurile bisericii este un sacrilegiu.

Porunca a IX-a: „A nu face nuntă în zilele oprite de Biserică și a nu merge la jocuri și priveliști nepermise".

Astfel de zile sunt: postul Paștelui, al Crăciunului, timpul de la Naștere la Botezul Domnului; miercurea și vinerea din săptămâna albă și cea luminată; postul Sfinților Apostoli; postul Adormirii Maicii Domnului; ziua Tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul (29 august) și ziua Înălțării Sfintei Cruci (14 septembrie).

IV. RECAPITULAREA - APRECIEREA

Am reprodus și am arătat pe scurt înțelesul celor nouă porunci bisericești. Apreciem în mod deosebit faptul că aceste porunci nu reprezintă o „invenție" a Bisericii, ci ele își au temeiul bine precizat în Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, adică în izvoarele Revelației divine. Biserica a selectat doar aceste porunci, pentru a satisface nevoile duhovnicești ale credincioșilor, ele constituind niște jaloane orientative, spre a conduce pe credincioși pe drumul mântuirii.

Conținutul complet al celor nouă porunci bisericești după amintita Mărturisire de credință a lui Petru Movilă, este însă prezentat în cărțile de rugăciuni, sau în diferite cărți de învățătură, într-o formă prescurtată, rezumativă, mai ușor de reținut de credincioși. Iată această formă rezumativă: 1. Să mergem la biserică în fiecare duminică și sărbătoare pentru a asculta sfintele slujbe; 2. Să ținem posturile rânduite de Biserică; 3. Să cinstim pe slujitorii bisericești; 4. Să ne mărturisim și să ne împărtășim cu Sfintele Taine în cele patru posturi, sau cel puțin o dată pe an, în postul Sfintelor Paști; 5. Să nu folosim cărțile ereticilor; 6. Să ne rugăm pentru toți cârmuitorii noștri; 7. În vreme de primejdii mari, dând urmare îndemnului Patriarhului, Mitropolitului, sau Episcopului locului, să ținem post și să veghem în rugăciune; 8. Să nu înstrăinăm și să nu folosim în scopuri străine bunurile Bisericii; 9. Să nu facem nunți și ospețe în post.

V. ASOCIEREA.

Pe lângă poruncile bisericești, legea bisericească mai cuprinde și canoanele bisericești. Dacă poruncile bisericești sunt date în scopul desăvârșirii religios-morale a credincioșilor, conoanele bisericești sunt hotărâri cu privire la disciplina bisericească, fiind date de sinoadele ecumenice, sinoadele locale, ori de unii Sfinți Părinți. Credincioșii au datoria să respecte atât poruncile bisericești, cât și canoanele, sau legile bisericești, fiindcă ambele contribuie la moralizarea și desăvârșirea vieții lor duhovnicești, asigurând în același timp ordinea și disciplina în Biserică.

VI. GENERALIZAREA.

Din cele până aici tratate vedem că poruncile bisericești având temeiul în Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, reprezintă norma, sau rânduiala dată de Biserică în scopul împărtășirii credincioșilor de harul și darurile oferite de Mântuitorul prin Biserica Sa.

VII. APLICAREA.

Văzând folosul poruncilor bisericești pentru viața duhovnicească a credincioșilor, acestora le revine în primul rând datoria cunoașterii lor, și apoi a transpunerii lor în viața de zi cu zi, spre a se dovedi vrednici mărturisitori ai credinței și buni credincioși ai Bisericii.

Dr. VASILE COSTIN

Semnificația icoanei bizantine în Ortodoxie

Târgoviște, 1997

Într-o lume secularizată deja, ne referim la Apusul catolic și protestant și, în plin proces de desacralizare, cu reverberații nefaste, aduse ca împrumut și surogat spiritual din păcate și la noi, într-o lume în care **icoana** în accepțiunea integrală și adevărată a cuvântului a ajuns obiect de muzeu, sau piesă în colecții personale, iar tabloul religios impregnat de **kitch**-ul comercial inundă peste tot, casele credincioșilor și de ce să n-o recunoaștem uneori și bisericile, lucrarea I. P. S. Arhiepiscop dr. Vasile Costin, arhiepiscop al Târgoviștei **„Semnificația icoanei bizantine în Ortodoxie"** apărută recent în condiții grafice excepționale, se constituie într-o lucrare eveniment.

O lucrare de pionierat în literatura teologică românească în general și în cea liturgică în special, o lucrare ce vine să scoată în relief mai pregnant **icoana** bizantină, specificul și mesajul ei pentru credinciosul ortodox astăzi și nu numai pentru el.

Lucrarea în totalitatea ei se constituie într-o veritabilă **„călătorie spre cer"** — cum mărturisește însuși autorul, o călătorie în lumea transcendentă prin intermediul imaginii și a culorii.

Beneficiind de o bogată bibliografie în domeniu, în primul rând cea greacă — autorul având studii strălucite la Atena cu ani în urmă — dar și în alte limbi, lucrarea este în același timp un adevărat tratat dogmatico-simbolic al principalelor acte și evenimente din istoria mântuirii neamului omenesc, reprezentate de către iconografia bizantină, în scene ce au străbătut veacurile, începând cu secolul de aur al culturii bizantine și până în zilele noastre.

După o **Introducere** bogată și la obiect ce aruncă o lumină aparte asupra artei liturgice și a picturii bizantine în special, în care sunt reliefate izvoarele și temeiurile scripturistice și patristice ale iconografiei bizantine, legătura indisolubilă dintre dogmă și cult, dintre liturghie ca jertfă și prezență reală a lui Hristos și icoană ca prototip al firii sale divino-umane, autorul analizează pe rând icoanele celor 12 mari praznice împărătești, așa cum sunt ele reprezentate după indicațiile tipiconale și tehnice în iconografia bizantină.

Începând cu icoana praznicului Bunei-Vestiri și încheind cu cel al Adormirii Maicii Domnului, fiecare din cele 12 mari praznice, sunt trecute în revistă și interpretate din punct de vedere dogmatic și liturgic.

Aspectului dogmatic de la începutul fiecărei dizertații îi urmează descrierea icoanei propriuzise a praznicului respectiv, indicarea principalelor teme expuse de aghiograf, precum și o scurtă meditație și un îndemn la contemplarea evenimentului descris și la

(Continuare în pag. a 3-a)

Arhid. Drd. VISARION BĂLȚAT

Biserica, lăcaș al jertfelor

Născut creștin, poporul român și-a căutat înțelepciunea de-a lungul veacurilor în frica de Dumnezeu, prin care înțelegea teama de a nu-L supăra prin păcat, grija de a nu se depărta de El prin nepăsare și paza de a nu lua de la semen ce nu i se cuvine; sentimente ce au dospit frământătura credinței sale, oferind tuturor pâinea caldă și curată a iubirii de Dumnezeu și aproapele.

Așa se explică bunătatea și ospitalitatea românească rămasă proverbială în mărturisirile celor ce ne-au trecut pragul mioritic.

Numai așa se înțelege cumințenia românească, care nu arareori culmina cu sfințenia celor plăcuți lui Dumnezeu, la vreme bine rânduită, pentru a fi călăuză și pildă creștinilor.

Pentru tot românul născut creștin, și nu făcut, există pe pământ trei lucruri sfinte: Biserica cu Tainele ei, glia strămoșească și familia sa, ele fiind de fapt culorile aceleiași lumini, a sfințeniei lui Dumnezeu, trecute prin prisma spectrală a imanenței. De ce Biserica? Deoarece în Biserică se naște a doua oară la o nouă viață, prin Taina Sf. Botez, plecându-și genunchii copilăriei până la vârsta împlinirii sale ca om prin Sf. Taină a Cununiei, hrănindu-se apoi cu adevărata mâncare și băutură pentru viață și după viață, prin Sf. Taină a Împărtășaniei, și prin Biserică se mută într-o altă lume așteptând „învierea morților și viața veacului".

De aceea, românul nu a putut exista fără Biserică, care este parte indispensabilă a ființei sale. Oriunde a fost, în câmpie, la deal sau la munte, el s-a înălțat făcând biserică; pe orice timp de pace sau război, el s-a apărat zidind biserică; oricum a fost, înstărit sau sărac, el s-a îmbogățit agonisind și pentru biserică.

Nimic nu atestă mai deplin și convingător perenitatea noastră creștină pe aceste meleaguri ca aceste dalbe lumânări făcute de trup pentru suflet, începând cu cele aproape 30 de basilici paleocreștine de la Tomis, Adamclisi, Histria, Callatis, Niculițel, Dinogeția-Garvăn, Basarabi, din sec. IV—V, culminând cu renumitele centre monahale ale veacului XV—XVII, vechi focare de cultură și rezistență națională în fața răuvoitorilor, continuând apoi cu toate celelalte lăcașuri de credință, dragoste și jertfă pe care ni le-au lăsat moștenire sfântă bunicii și părinții noștrii.

În virtutea acestei tradiții bimilenare, orașele și satele românești de azi care sunt lipsite de biserici, înfruntă greutățile financiare pe care le cunoaștem cu toții, pentru a se înscrie în rândul ctitorilor de pe lunga pisanie a neamului nostru.

Precum odinioară David s-a jurat lui Dumnezeu că „nu voi da somn ochilor mei, nici genelor mele dormitare și odihnă tâmplelor mele, până ce nu voi afla loc Domnului, locaș Dumnezeului lui Iacov" (Ps. 131, 4—5), așa și astăzi, mulți credincioși, în frunte cu părintele lor duhovnicesc, nu-și găsesc liniște sufletului și rost vieții până nu ridică lui Dumnezeu „casă sfântă" (Ps. 137, 2) pentru săvârșirea jertfei Fiului Său.

Această casă a lui Dumnezeu, biserica, nu poate fi construită oricum, ea trebuind să fie caracterizată de calificativul „mare" (care implică și noțiunea de bun), în ceea ce privește amplasarea, rezistența și arhitectura ei cu totul aparte de alte edificii umane, pentru că „mare este Dumnezeul nostru și mai presus de toți dumnezeii" (II Paralip 2, 5).

Oricare au fost posibilitățile financiare ale credincioșului român, el a zidit biserica respectând aceste valori fundamentale: locul din mijlocul satului sau de pe deal era închinat bisericii, care era orientată cu altarul spre răsărit; ea trebuia să reziste nu pentru o generație sau două, ci pentru totdeauna, iar sub aspectul arhitecturii, ea trebuia să fie deosebită de altele și mai frumoasă, fără a ieși din prevederile canonice în acest sens.

Pentru a împlini prima condiție, legendarul Manole și-a jertfit propria soție, iar pentru a o împlini pe a doua, Neagoe-Vodă îl jertfește pe Manole și pe tovarășii săi.

Precum atunci, așa și azi, se cere jertfă pentru ridicarea unei biserici. Dar nu o jertfă cu propria viață, ci o jertfă pentru Viață, o jertfă din credința în jertfa lui Hristos, o jertfă pentru jertfă.

De aceea, de câte ori vom vedea crescând într-un sat, oraș și mânăstire o biserică nouă, să nu uităm că acolo s-a înțeles și s-a împlinit mai bine ca oriunde cuvântul „jertfă".

Împlinirea lui a început cu darul neprihănirii oferit de tinerii enoriași pentru ridicarea celui mai curat loc din lume: altarul, urmat de osteneala femeilor pentru ridicarea sânului bisericii, menit să poarte spre o altă lume generații de credincioși, continuând cu jertfa bărbaților ce-și vor da puterile pentru consolidarea bisericii în fier și beton.

Cât despre marea jertfă adusă de preot pentru ridicarea unei biserici, s-ar putea scrie o istorie, a cărei obârșie o găsim în ziua în care s-a născut ideea zidirii acestei biserici. Ea va fi urmată de nenumărate zile de alergare ale

(Continuare în pag. a 4-a)

Pr. lect. univ. MIRON ERDEI

Zapisul egumenului Eftimie

— Primul act mânăstiresc în limba română —

Mânăstirea Bistrița olteană s-a impus, alături de alte așezăminte monahale din țară, prin călugări creatori și păstrători ai unor lucrări de certă valoare în domeniul bisericesc și național.

Deși fiecare mânăstire și-a adus aportul său specific, totuși Bistrița s-a afirmat în mod deosebit prin câteva opere, păstrate sau înfăptuite aici, care au intrat definitiv în patrimoniul cultural și spiritual al Patriei.

Astfel, Mânăstirea Bistrița a păstrat cel mai vechi manuscris slavon de pe teritoriul Olteniei, copiat în anul 1346 de caligraful Ioan Teologul, adică **Psaltir a cu tâlc** tradusă de Branco Mladenovici, consilierul țarului Ștefan Dușan (1331—1355), precum și primele cărți tipărite în țara noastră de ieromonahul Macarie, anume **Liturghierul** (1508), din care, Alexandru Odobescu a descoperit aici, în 1860, „șapte exemplare, mai mult sau mai puțin complete", și **Evangheliarul** (1512), în două exemplare; de asemenea, în acest mediu cărturăresc a fost scris în 1573 cel dintâi document mânăstiresc în limba română, numit **Zapisul egumenului Eftimie**, și s-a redactat prima istorie universală în graiul românesc, intitulată **Cronica**, realizare a ieromonahului bistrițean Mihail Moxa, terminată în anul 1620.

Patru dintre aceste lucrări de pionierat sunt bine cunoscute; „zapisul" a rămas puțin mai în umbră.

Autorul acestui act mânăstiresc, primul în limba română cunoscut până în prezent, este Eftimie ieromonahul, egumenul Mânăstirii Bistrița, călugăr cu alese preocupări cărturărești și gospodărești. Reprezentant de frunte al **Școlii românești bistrițene**, din a doua jumătate a secolului al XVI-lea, egumenul redactează documentul la 21 decembrie 1573, însemnând cheltuielile făcute la construirea unui iaz de moară pentru metocul din Băbeni, dependent de Mânăstire. Descoperit în anul 1878, B. P. Hașdeu îl publică în „Cuvente den bătrâni", sub titlul: **Memorandum despre facerea unui iază de moară.**

Impresionant prin puritatea limbii lipsite de slavonisme, a siguranței folosirii termenilor și a construcțiilor gramaticale, documentul relevă apartenența sa unui cărturar obișnuit cu scrierea românească.

Pentru valoarea literară și importanța sa istorică, redăm textul integral:

„Adec(ă) eu, Evtemie egumenul de la Bistrița, cum să se știe ce am cheltuit pre iazul de la moară de la Băbeni în zilele lu(i) Alexandru Vodă:

As(pri) gata 380 și 10 vaci gras(e) și 10 oi și 12 rămători grași și 4 bivoli și 200 obroace de grâu și alte bucate mult mâncătoare. Deci l-am făcut cu multă trud(ă) și osteneală, și am plătit tot cu stânjinul, de am săpat prin treg de în apa Bistriței, de unde se începe iazul până în josul metohului. Iară fără ce am plătit, am muncit mult și cu oamenii Mânăstirii, ca să fie sfintei Mânăstiri de hran(ă).

Dar cine se va amesteca într-acel iazu, să fie proclet de 318 Părinți și de tot soborul sfintei Mânăstiri, că care egumeni nu vor căuta să ție acest iazu să le fie pârâș(e) la judecat(ă) Maica Precista.

Și l-am sfârșit luna dec(embrie), văleat 7082".

Trebuie menționat că, cele 23 de acte originale din Țara Românească, descoperite până în prezent, aparținând secolului al XVI-lea, provin din Oltenia, iar nouă dintre ele au fost păstrate în mânăstirile Bistrița, Tismana, Stănești și Hurezi.

Zapisul egumenului Eftimie dovedește că la Mânăstirea Bistrița se desfășura o intensă activitate în limba română. Începuturile ei pot fi stabilite între anii 1530—1540, când încetează scrierea în limba slavonă, iar elementul monahal autohton se va strădui să transpună în scris limba vorbită de popor.

Deși ieromonahul Eftimie este menționat egumen al Bistriței numai de actul din 21 decembrie 1573, totuși credem că a condus destinele Mânăstirii până în anul 1578; atunci a fost numit Dorotei de la Govora, iar în perioada respectivă documentele nu atestă alt egumen bistrițean.

Se pare că de la Bistrița, ieromonahul Eftimie trece la egumenia Coziei, fiind menționat într-un hrisov emis la 25 iulie 1580 de voievodul Mihnea Turcitul (1577—1583), conducând Mânăstirea până în anul 1582.

Apreciat de voievodul Mihai Viteazul (1593—1601), pentru vrednicia și cultura sa, îl ridică la rangul de mitropolit al Țării Românești (1594—1602). În această calitate, Eftimie s-a bucurat de încrederea deplină a domnului, fiind unul dintre sfetnicii de bază în divan, la care îi încredințează numeroase solii peste granițe. Una dintre ele a fost cea de la Alba Iulia unde, cu principele Sigismund Báthory (1581—1597) al Transilvaniei semnează la 20 mai 1595 un tratat de alianță împotriva Imperiului otoman.

Pentru organizarea și redresarea vieții religioase, mitropolitul Eftimie întrunește la 13 aprilie 1596, în cetatea Târgoviștei, un mare sobor; acolo au fost stabilite numeroase rânduieli după care să fie conduse instituțiile bisericești.

La 9 iunie 1598, cu ocazia parafării tratatului de către solii împăratului Rudolf II al Austriei (1576—1612) și partea română, la Mânăstirea Dealu alături de voievodul Mihai Viteazul, semnează și „arhiepiscopul Eftimie".

După uciderea lui Mihai Viteazul, pe tronul Țării Românești a fost rânduit boierul moldovean Simion Movilă (1601—1602). Când acesta a pierdut scaunul, mitropolitul Eftimie trece în Moldova, probabil silit de domn. Odată cu suirea pe tron a lui Radu Șerban (1602—1611), descendent al boierilor Craiovești și protector al Mânăstirii Bistrița, mitropolitul se întoarce din pribegie, eveniment consemnat cu bucurie de voievod, care mărturisește că: „A vrut Domnul Dumnezeu de a venit părintele vlădica Eftimie din Țara Moldovei în țară la domnia mea".

Despre ultimii ani ai mitropolitului Eftimie nu se știe nimic; nici unde își are mormântul. Cert este că a fost o personalitate reprezentativă a ierarhiei ortodoxe române, contribuind prin întreaga sa activitate la ridicarea vieții spirituale și culturale a Bisericii și la înfăptuirea unirii tuturor românilor sub conducerea marelui voievod Mihai Viteazul.

Arhim. VENIAMIN MICLE

OMUL ÎN FAȚA MORȚII, ȘI DINCOLO DE MOARTE

Marea întrebare a existenței umane a fost și va continua să fie atâta timp cât va exista omul, cea legată de moarte. Ce este moartea, de ce trebuie ca la un moment dat viața noastră să se curme brusc și ireversibil, și mai ales, este posibilă o continuare a vieții după moarte? Sunt doar câteva din întrebările pe care ni le punem ori de câte ori ne referim la moarte, și care își cer imperios un răspuns, fără de care viața ne-ar apărea lipsită de sens și logică.

Se părea la un moment dat că știința este capabilă să ne ofere un răspuns la aceste întrebări. Datorită în mare parte și tehnicii avansate, o serie de medici s-au aplecat asupra așa-numitelor morți clinice, deci cazuri în care organismul uman este declarat mort din punct de vedere biologic, însă în anumite situații și prin intervenții speciale, a putut fi readus la viață. Asupra unor astfel de cazuri și mai ales asupra relatărilor despre ceea ce au trăit respectivele persoane după momentul morții, s-au ocupat câțiva medici americani. Dintre ei se remarcă dr. Raymond A. Moody, jr. cu a sa celebră **Viață după viață, Atlanta, 1975.**

Au apărut și la noi mai multe lucrări pe această temă, dar nu de anvergura celei amintite mai sus și mai mult de compilație. Dintre acestea se remarcă lucrarea lui Eugen Celan, Viața după pragul morții, Ed. Teora, 1992.

Din mulțimea cazurilor de morți clinice analizate de către acești savanți se pot desprinde câteva categorii de fenomene caracteristice acestor experiențe post mortem.

O primă categorie este cea care se referă la așa-numita „ieșire din trup", situație în care subiecții în cauză susțin că prima impresie înregistrată imediat după moarte este cea a desprinderii de propriul trup, precum și capacitatea de a-și vedea atât trupul propriu cât și pe celelalte persoane care se aflau în preajma trupului lor inert, fără să mai poată însă intra în vreun fel anume în contact cu aceștia, iar atunci când doreau să o facă, aveau senzația de alunecare, de trecere prin materie.

În majoritatea cazurilor această fază este urmată de întâlnirea cu alte persoane deja decedate sau cu alte „ființe spirituale" a căror prezență îi provoacă să reflecteze asupra vieții lor trecute. Mulți dintre cei readuși la viață descriu aceste experiențe ca apariția intempestivă a unei lumini care crește cu rapiditate în strălucire, toți identificând-o ca pe o ființă personală, care emană căldură și iubire, spre care erau atrași ca de un magnet „nu vedeam nici o persoană anume în lumina respectivă, și totuși, avea o identitate specifică. Era o lumină a perfectei înțelegeri și a desăvârșitei iubiri"[1], așa o descrie unul dintre cei readuși la viață, iar altul a caracterizat-o ca pe o „lumină personificată".

În genere, din relatările tuturor pacienților rezultă că ei erau conștienți de faptul că intraseră deja într-o altă dimensiune, în care timpul și spațiul se dizolvaseră, iar capacitățile lor mentale se derulau cu o viteză uluitoare, ei putându-și vedea retrospectiv întreaga existență.

În sfârșit, o ultimă categorie este a celor care pretind că „au văzut raiul", sau chiar s-au aflat pentru câteva momente „în rai". Majoritatea celor care se referă la acest gen de experiențe au rămas cu senzația „că cealaltă lume fusese cu mult mai reală decât aceasta, în care mă întorsesem".[2]

Cum trebuiesc însă privite aceste fenomene și mai ales câtă credibilitate se cuvine să le acordăm, pentru că la o primă privire ele lasă impresia că nu fac altceva decât să confirme ceea ce ne învață religia creștină despre viața de după moarte, ba s-ar părea că chiar se confundă cu experiențe de același gen întâlnite în literatura teologică.

Trebuie să spunem mai întâi că aceste experiențe legate de viața de dincolo de moarte nu sunt ceva specific doar secolului nostru, ci astfel de întâmplări aflăm chiar în paginile Sf. Scripturi. Să ne aducem aminte că însuși Ap. Pavel a trăit o astfel de experiență extatică, asupra căreia însă a păstrat o discreție aproape totală și pe care abia dacă o menționează în epistolele sale. „Cunosc un om întru Hristos, care acum paisprezece ani — dacă a fost în trup, nu știu; dacă a fost în afară de trup, nu știu: Dumnezeu știe — omul acesta a fost răpit până la al treilea cer. Și-l știu pe acest om — fie în trup, fie în afară de trup, nu știu; Dumnezeu știe — că a fost în rai și a auzit cuvinte de nespus, pe care nu-i este îngăduit omului să le grăiască" (II Cor. 12, 2—4).

Astfel de experiențe vom găsi și-n celelalte izvoare ale spiritualității ortodoxe. În Viețile Sfinților găsim nenumărate astfel de întâmplări despre suflete răpite la rai. Despre Sf. Antonie ce Mare, se povestește că într-o zi, fiind în munte și aflându-se în rugăciune, a văzut o ceată îngerească ducând la cer sufletul lui Avva Ammona. La fel, se spune că Avva Serapion a văzut cum cete de îngeri duceau la rai sufletul Sf. Marcu al Traciei.[3]

Tot în Viețile Sfinților se mai amintește și despre alți mucenici sau sfinți care au trăit asemenea experiențe: Sf. M. Mc. Eustratie (13 dec.), Sf Ioan Milostivul, patr. Alexandriei (Proloage, 19 dec.), Sf. Macarie cel Mare (19 ian.).

Un caz oarecum aparte în literatura teologică ortodoxă este cel al Sf. Andrei cel nebun pentru Hristos, viețuitor într-una din mânăstirile constantinopolitane din sec. IX, care s-a aflat fără suflare peste treizeci de ore, răstimp în care a fost răpit în rai.

Despre astfel de experiențe s-a ocupat și a scris Sf. Grigorie Dialogul, care după ce descrie mai multe astfel de cazuri de persoane care au revenit la viață după ce făcuseră experiența morții, și care pretindeau că au văzut sau au fost duse în rai sau în iad, spunea „în nețărmurita Sa milostivire, bunul Dumnezeu îngăduie ca unele suflete să revină în trupurile lor la scurtă vreme după moarte, astfel ca măcar prin vederea iadului să învețe teama de pedeapsa veșnică în realitatea căreia cuvintele singure nu sunt în stare să le trezească credința".[4]

O experiență de același gen i-a fost dat să trăiască și poetului nostru Nichifor Crainic. Grav bolnav, suspect de meningită, urma să suporte o intervenție chirurgicală foarte complicată și foarte riscantă. În timpul operației, are sentimentul clar că a murit „...deodată, lumea n-a mai existat pentru mine... Sensibilitatea și facultățile mele psihologice încetaseră să mai funcționeze. Conștiința de lume dispăruse. Ceea ce e foarte interesant de reținut este că eu însumi **aveam certitudinea neclintită că am murit** (subl. n.), că am plecat pentru totdeauna din această lume pământească. Și, totuși, rămăsese ceva viu în mine de vreme ce eram sigur că am murit. Poate că trupul meu era mort, dar spiritul meu era încă viu. Aveam certitudinea că am murit, că alunec printr-un întuneric cald și umed. Știam sigur că întunericul acesta, prin care alunecam încet și ușor, e neantul morții. Și îmi ziceam: iată, moartea nu e o grozăvie, cum se crede, ci ceva, pe care l-aș numi chiar plăcut. Nu e nici o durere, ci doar o alunecare lină prin această beznă caldă și umedă. Întunericul s-a făcut însă din ce în ce mai fierbinte și mai dogoritor. O neliniște mare m-a cuprins atunci, o panică, pe care n-o pot spune în cuvinte. De unde vine această dogoare ce înfierbântă întunericul prin care alunec? Simt că mă apropiu mereu de ea. Fără îndoială, nu poate veni sau de la flacăra iadului sau de la lumina raiului? O neliniște mare cât universul m-a cuprins: Doamne, Dumnezeule, unde merg? Spre flacăra iadului sau spre lumina raiului? Voi fi osândit pe veci sau voi fi mântuit? Cine poate să mă smulgă din chinul acestei incertitudini? Știu că alunec mereu spre această dogoare nevăzută, pe care o simt dincolo de întunericul fierbinte și nu știu dacă sunt abătut la stânga sau la dreapta, spre rai sau spre iad, sentința va fi definitivă și nu se va schimba în veacul veacului, Doamne, Dumnezeule, spre care din aceste două absoluturi mă duce soarta mea? Soarta pe care singur mi-am făcut-o! Neliniștea propriei mele sorți, nesiguranța aceasta din bezna morții îmi dau o groază cutremurătoare, dincolo de orice putere a cuvintelor omenești. Nu mi-a fost dat să văd dogoarea de dincolo de întunericul în care alunecam: am simțit-o numai. Experiența mea s-a sfârșit în această beznă a incertitudinii. Pesemne, în momentul acela am revenit la viața în trup".[5]

Pentru cineva care nu este îndeajuns de întărit în credință și lipsit de puterea de a discerne cu suficientă claritate, **experiențele** post mortem contemporane s-ar părea, așa cum spuneam mai sus, nu fac altceva decât să se confunde cu adevăratele experiențe creștine.

Și totuși, există câteva elemente care fac ca ele să se diferențieze net de adevăratele experiențe creștine.

În toate experiențele autentic creștine legate de viața de dincolo de moarte, elementul predominant este teama, incertitudinea în fața dobândirii vieții de apoi, deci exact elementele care nu se întâlnesc niciodată în experiențele post mortem contemporane. Desigur, nu este vorba de o teamă fără temei, ci de aceea cutremurătoare a sufletului în fața misterului morții. Marii sfinți ai Bisericii, deși mureau înconjurați de semne evidente ale prezenței harului divin, păstrau totdeauna o smerenie nedisimulată în fața morții. Este celebru răspunsul dat de Avva Sisoe în pragul morții sale. Deși întâmpinat de soborul apostolilor și al sfinților, cu fața scăldată de lumina dumnezeiască, și după o viață întreagă petrecută în post și căință, le spunea ucenicilor săi „cu adevărat, nu mă știu pe mine să fi pus început mântuirii".[6]

Niciunde în experiențele post mortem contemporane nu aflăm aceste elemente autentic creștine: cutremurarea, smerenia, căința, ci doar o atitudine superficială dominată de un optimism calp și fără contur. Cât de grav și cu câtă responsabilitate privește religia creștină moartea vedem dintr-o astfel de experiență trăită de Sf. Antonie cel Mare. Se spune despre el, că odată, fiind în rugăciune, a fost răpit în Duhul și dus de către îngeri în țăria cerului. Demonii se împotriveau și scorneau asupră-i cele mai abjecte minciuni fără să-l poată însă dovedi. Revenindu-și, el fu atât de marcat, încât uitând de mâncare, petrecu toată noaptea în lacrimi și suspine, gândindu-se la mulțimea dușmanilor omului, la lupta împotriva lor și la greutățile drumului spre rai (Viața Sf. Antonie).

Diferența între aceste experiențe post mortem contemporane, și săvârșirea din viață a unui adevărat trăitor creștin o regăsim și într-o întâmplare din Pateric. „Când veni vremea odihnei și pentru Avva Agathon, el petrecu trei zile în adâncă îngrijorare de sine, vorbind singur. Părinții îl întrebară: „Avva Agathon, unde ești?". „Stau înaintea scaunului de judecată al lui Hristos" răspunse el. Frații îl întrebară din nou: „Ți-e teamă și ție, părinte?" El răspunse: „Eu m-am străduit după puterea mea să păzesc poruncile Domnului dar nu sunt decât un om și cum aș putea ști dacă faptele mele sunt binecăplăcute înaintea lui Dumnezeu".[7]

Un alt element clar de diferențiere este și acela că în toate experiențele de acest gen întâlnite în literatura teologică, sufletele celor decedați sunt întâmpinate și călăuzite de soborul sfinților, al apostolilor sau al îngerilor, și nu rătăcesc prin spațiul eteric, așa cum apare în majoritatea experiențelor post mortem contemporane. Comentând Evanghelia cu bogatul și săracul Lazăr, Sf. Ioan Gură de Aur spunea „Lazăr a fost dus de către îngeri, dar sufletul celuilalt, al bogatului, a fost luat de puteri înfricoșătoare care, probabil, vor fi fost trimise în acest scop. Căci **sufletul prin sine nu poate sui spre viața aceea".**[8]

Care este așadar poziția Bisericii Ortodoxe față de aceste experiențe post mortem contemporane? Fără să le respingă grosso modo, ea acceptă un singur lucru, care se desprinde din aceste experiențe și anume că „sufletul supraviețuiește și rămâne conștient după moarte".[9] În același timp, ne îndeamnă să fim cu foarte mare luare aminte asupra lor, căci prin felul în care ne apare prezentată viața de dincolo, precum și modul în care se poate ajunge acolo, aceste viziuni nu fac decât să ne prezinte o imagine deformată. Sursa lor nu poate fi decât Cel Rău, prințul minciunii și al disimulării absolute, care pentru a-i înșela pe oameni „ia chip de înger al luminii, așadar nu-i de mirare dacă și slujitorii lui își iau chip de slujitori ai dreptății" (II Cor. 11, 14—15).

Am văzut o emisiune realizată de un post de televiziune francez în care se dezbătea tocmai o astfel de temă. O femeie, care fusese moartă și care a fost readusă la viață, descria ceea ce trăise ea dincolo, și cum i-a fost dat să vadă „raiul". În aceași timp, pe baza descrierilor sale, tehnicienii prezentau pe computer imagini ale „raiului". Să fim serioși!

Rămâne valabilă pentru totdeauna ceea ce spunea despre astfel de lucruri Sf. Grigorie Sinaitul: „sub nici o formă să nu primești vreo imagine pe care o vezi cu simțurile înlăuntrul sau în afara ta, fie ea imaginea lui Hristos, a vreunui înger sau sfânt, ori dacă vreo lumină este închipuită sau zugrăvită prin imaginație în mintea ta. Căci prin fire este caracteristic chiar minții să se lase purtată de fantezie și, cu ușurință, poate produce ea însăși imaginile pe care le dorește, aceasta li se întâmplă în mod obișnuit celor care nu privegheză cu destulă atenție și, astfel, ajung să-și facă rău singuri".

Pr. N. STOIA

BIBLIOGRAFIE:

1. Dr. Moody, în Serafim Rose, Sufletul după moarte, p. 48.
2. Idem, p. 58.
3. Viețile Sfinților, 5 aprilie.
4. Dialoguri, IV, 37.
5. Întâmplarea se găsește în cartea sa de memorii, Zile albe — zile negre, Ed. Gândirea, București, 1991, pp. 356—358.
6. Pateric, Ed. Episcopiei de Alba Iulia, 1993, p. 209.
7. Op. cit., p. 28.
8. Omilie către Antiohieni, 111.
9. Ieromonah Seraphim Rose, Sufletul după moarte, Ed. Anastasia, București, 1996, p. 123.

Semnificația icoanei bizantine

(Urmare din pag a 2-a)

o participare afectivă a credinciosului la taina iconomiei divine.

Cu alte cuvinte, lucrarea are și conotații de catehism și prin felul cum este scrisă, ea se adresează unui public larg fiind accesibilă tuturor și mai ales, credem noi, elevilor de școală și liceu și nu în ultimul rând studenților teologi și preoțimii.

Date din arheologia biblică și din geografia Țării Sfinte, pe care le folosește în chip iscusit autorul în lucrare, fac ca acesteia să-i fie sporită valoarea științifică și pedagogică în același timp.

Lucrarea I. P. S. Arhiepiscop Vasile Costin al Târgoviștei se înscrie, prin conținutul și mesajul său, în rândul lucrărilor care vor constitui puncte de reper atât pentru cercetătării în domeniu cât și pentru toți cei dornici să cunoască mai mult tainele și mesajul icoanei ortodoxe autentice.

Să amintim apoi și excepționalele reproduceri ale icoanelor praznicelor împărătești, după icoanele pictorului bizantin de renume în întreaga Grecie, N. Lepoura, și care fac să sporească valoarea lucrării și să o transforme în același timp, într-un adevărat album iconografic.

Cu siguranță că această lucrare, mai ales astăzi și, mai cu seamă în contextul spiritual actual, va constitui un far călăuzitor pentru suflet, un imbold de a privi cu ochii trupești, **„Lumea de dincolo"** și în același timp un reper pentru o adevărată cinstire și o dreaptă viețuire a adevărurilor sfinte ale credinței ortodoxe strămoșești lăsate nouă ca un tezaur sfânt de înaintașii noștri.

Fericitul Augustin

TATĂL NOSTRU

Cuvintele ce le rostim atunci când zicem „Tatăl nostru" ne sunt absolut necesare (acum), pentru ca să ni le aducem aminte și să fim cu băgare de seamă la ceea ce cerem când ne rugăm. Să nu ne închipuim însă că prin aceste cuvinte noi îl informăm despre ceva pe Dumnezeu sau că îl obligăm să ne facă pe voia noastră.

Când zicem deci în **„Tatăl nostru", „sfințească-se numele Tău"**, ne îndemnăm pe noi înșine să dorim ca numele Lui, care de-a pururi este sfânt, să devină sfânt și pentru noi oamenii și să nu fie luat în deșert.

Când zicem în **„Tatăl nostru", „Vină împărăția Ta"**, care, fie că vrem, fie că nu vrem, cu siguranță, într-o zi va veni, deșteptăm în noi dorul nostru după această împărăție, în așa fel încât ea să vină și pentru noi și să fim vrednici să împărățim și noi într-însa.

Când zicem în **„Tatăl nostru", „Facă-se voia Ta precum în cer așa și pe pământ"** îi cerem lui Dumnezeu darul supunerii, încât să săvârșim și noi voia Lui precum o fac îngerii din cer.

Când zicem în **„Tatăl nostru" „Pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi"**, prin cuvântul **astăzi** înțelegem timpul de față.

Prin cuvântul **pâine**, cerem toate cele ce ne sunt de trebuință și le arătăm pe acestea prin ceea ce ne este mai de folos existenței, pâinea.

Cerem de asemenea **taina celor credincioși** (sfânta împărtășanie) absolut necesară întru această viață ca să poată ajunge cineva la fericire, dar nu la cea pământească ci la cea cerească.

Când zicem în **„Tatăl nostru", „iartă-ne nouă greșelile noastre precum și noi iertăm greșiților noștri"** ne aducem aminte atât de ceea ce trebuie să cerem (iertarea păcatelor) cât și ceea ce trebuie să facem noi ca să devenim vrednici să primim și noi iertare.

Când zicem în **„Tatăl nostru", „Și nu ne duce pe noi în ispită"**, suntem îndemnați să cerem ajutorul necesar ca să nu ne încovoiem sub greutatea ispitelor și pentru a nu fi biruiți de rătăcire sau de necazuri.

Când zicem în **„Tatăl nostru", „Și ne izbăvește de cel rău"**, ne reamintim nouă înșine că nu avem încă acel dar de a nu suferi nici o răutate.

Aceasta este ultima cerere a Rugăciunii domnești și are un înțeles mult mai larg.

Deci în orice încercare în care s-ar afla creștinul să dea glas prin cuvintele acestei rugăciuni, suspinelor lui, cu acestea să unească lacrimile lui, cu acestea să înceapă rugăciunea lui, cu acestea să stăruiască în ea și cu acestea să o și sfârșească. AMIN.

Traducere de
Arhid. Drd. VISARION BĂLȚAT

Recenzie:

Religii noi în România

de Constantin Cuciuc, Ed. Gnosis, Bucureşti, 1996, pp. 162.

Sub acest titlu, dl. Constantin Cuciuc, cercetător ştiinţific la Institutul de Sociologie de pe lângă Academia Română şi profesor de sociologie la Universitatea din Bucureşti, ne oferă o interesantă şi foarte utilă lucrare dedicată fenomenului religios din România, aflat într-o explozivă manifestare, după 1989.

Abordarea fenomenologic-sociologică a problematicii religioase conferă lucrării o certă obiectivitate ştiinţifică. La aceasta, mai contribuie şi informaţia bibliografică de primă mână, obţinută, de obicei, de la liderii grupărilor religioase pe care le tratează.

Cartea se deschide cu o „Introducere", care relevă motivele care l-au determinat pe autor să scrie această carte, precum şi metodologia folosită şi bibliografia uzată.

În prima parte: «„Secte" sau „noi mişcări religioase"», autorul încearcă să creioneze peisajul religios din ţara noastră, marcat profund de o ofensivă prozelitistă a unei puzderii de secte sau mişcări religioase, precum şi condiţiile spirituale şi cultural-psihologice ale contemporanilor, agresaţi adesea de o mulţime de evanghelişti, mântuitori, tămăduitori şi binefăcători. Autorul subliniază unele din trăsăturile specifice comunităţilor sectare, ca şi acţiunile funcţionale şi disfuncţionale ale acestora asupra societăţii, nelăsând deoparte cauzele şi condiţiile proliferării sectelor religioase. Această parte se dezvăluie ca un indispensabil capitol de sectologie, de o incontestabilă valoare.

Partea a doua a cărţii se ocupă de „Religii prezente în România după 1989". Analizează pe rând câteva din religiile şi sectele mai răspândite şi, în acelaşi timp, mai puţin cunoscute: Baha'i, Familia (Copiii lui Dumnezeu), Biserica lui Isus Hristos a sfinţilor din ultimele zile (Mormonii), Biserica Unificării (Moon), Biserica Metodistă, Sfântul Graal, ca şi o serie de grupări orientale de nuanţă panteistă.

Partea a treia este o „Anexă: religii şi credinţe mai puţin cunoscute", în care autorul abordează sumar patruzeci şi şase de grupări.

O indispensabilă „Bibliografie" întregeşte această admirabilă lucrare, care se încheie cu o sintetică „Postfaţă", semnată de dl. Constantin Dupu.

Avem de-a face, într-adevăr, cu o carte utilă prin viziunea sa, prin cuprinderea sa, ca şi prin caracterul său sintetic.

Nu putem să nu ne oprim, măcar în treacăt, asupra unor inconsecvenţe ale autorului nostru, făcute în „anexă": în legătură cu „omfalofilii" şi cu „trifişii".

Pentru autor, omfalofilii sau adoratorii ombilicului sau omfalopsihicii constituie o „înclinaţie mistico-religioasă existentă printre hinduşi, budişti, în religiile politeiste, precum şi în creştinism. Adorarea ombilicului era practicată de călugării tibetani, de călugării de la muntele Athos, era răspândită la Constantinopol" (p. 140—141). Şi descrie această practică a monahilor într-un mod ce indignează nu doar pe orice monah, ci şi pe orice om de bună credinţă. Afirmând că „ombilicul era considerat centrul vital, esenţial pentru existenţa omului" (p. 140), autorul ignoră că se pune în contradicţie cu toţi Sfinţii Părinţi, care au învăţat că inima este centrul vital şi spiritual, adâncul fiinţei. Se ştie că în toiul controverselor din secolul al XIV-lea, isihaştii au fost acuzaţi de opozanţii lor latini că practică rugăciunea inimii după o metodă ce prevede concentrarea atenţiei spre ombilic. De aici, şi acuzaţia denigratoare de „omfalopsihici". Urme ale unei „metode" de rugăciune orientate spre ombilic găsim în scrierea: „Metoda sfintei rugăciuni şi atenţiuni" (Migne, PG, CXX, col. 705; în Filocalia română, vol. VIII, p. 528—540), a Sfântului Simeon Noul Teolog. Teologul catolic I. Hausherr S.J. a scris un studiu („La méthode d'oraison hésychaste", în rev. O.C.P., vol. IX, nr. 36, Roma, 1927, p. 101—210), în care arată neautenticitatea scrierii atribuită Sfântului Simeon. De această problemă s-a ocupat şi Părintele Stăniloae în cartea sa „Viaţa şi învăţătura Sfântului Grigorie Palama" (Sibiu, 1938), ca şi în Filocalia, vol. VIII (p. 588—603). Citându-l pe Starețul Vasile de la Poiana Mărului, care zice: „Iar când se vorbeşte de mijlocul pântecelui, înţelege inima, după cum zice Sfântul Teofilact. Iar inima nu are locul ei nici în buric, nici în mijlocul pântecelui" (Filocalia VIII, p. 598), Părintele Stăniloae vede aici o atitudine fermă împotriva celor ce au aplicat această metodă de concentrare a atenţiei către ombilic. În afară de scrierea neautentică atribuită Sfântului Simeon Noul Teolog, metoda aceasta nu se găseşte la nici un Sfânt Părinte. Eventual, ea a fost practicată în mod cu totul izolat, de către un călugăr nepriceput. Starețul Vasile o numeşte „cea dintâi şi mai voită dintre înşelăciuni" (Filocalia VIII, p. 598). O „înşelăciune" în care cade, din păcate, şi dl. Cuciuc, care, probabil, n-a practicat vreodată rugăciunea inimii, nici n-a cunoscut călugări.

În legătură cu aşa-zişii „trifişti" (p. 153—154), autorul nostru e victima unei regretabile indistincţii. Nu „Oastea Domnului", care-i o asociaţie ce funcţionează în cadrul Bisericii Ortodoxe Române, a „alunecat treptat spre protestantism" (p. 153), „răspândind idei neortodoxe" (p. 154), ci disidenţe ce nu mai sunt de mult nici în Oaste, nici în Biserica Ortodoxă.

Pentru adevăr, am crezut necesare aceste observaţii, care nu scad cu nimic din valoarea cărţii şi nu umbresc nicidecum respectul nostru pentru autorul ei. Sperăm că o ediţie viitoare va opera modificările de rigoare. Cu aceste observaţii, recomandăm cu căldură această carte tuturor celor interesaţi de o problemă atât de actuală.

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU

ŞTIRI DIN LUMEA CREŞTINĂ

● S.S. Patriarh Petru al VII-lea al Alexandriei a efectuat recent o vizită pastorală în două ţări din continentul african — Uganda şi Kenia —, unde prezenţa ortodoxă este numeroasă, şi aceasta graţie activităţii misionare neobosite a Patriarhiei Alexandriei.

În cursul acestei vizite, prima ca şi patriarh, S. Sa a întronizat pe noul mitropolit al Ugandei, Iona, şi s-a întâlnit cu clericii şi credincioşii ortodocşi din ţară. În Kenia S. Sa a luat parte la festivităţile de absolvire a unei noi promoţii de tineri teologi de culoare de la Seminarul Teologic Ortodox Makarios III, precum şi la inaugurarea unui nou spital, construit pentru credincioşii ortodocşi din Kenia de către Federaţia Mondială a Cipricţilor. În timpul vizitei, de asemenea S. Sa a fost primit de către şefii de stat ai celor două ţări vizitate.

● Al 4-lea Simpozion Internaţional pentru Conservarea Monumentelor din bazinul mediteranean s-a desfăşurat între 6—11 mai a.c. în insula Rodos din Grecia.

Au luat parte aproximativ 350 cercetători (arheologi, arhitecţi, restauratori etc.) din aproape 10 ţări între care şi S.U.A.

Un interes special s-a arătat faţă de biserica Sf. Sofia din Turcia — astăzi muzeu naţional — dar care este ameninţată din nou cu transformarea ei în locaş de cult, respectiv în moschee. La lucrările Simpozionului au luat parte şi reprezentanţi ai Ministerului Culturii din Turcia.

● Sinodul Bisericii Ortodoxe Ruse prezidat de S.S. Alexei al II-lea, l-a excomunicat recent pe mitropolitul Filaret, autointitulat „patriarh" al Bisericii Ortodoxe Ucrainene, cel care în urmă cu 5 ani, mai precis în 1992 s-a separat de Biserica Ortodoxă Rusă. Sinodul a motivat excomunicarea pronunţată de activitatea schismatică a mitropolitului Filaret cel care până la autoproclamarea sa ca şef al Bisericii Ucrainene fusese exarh al Bisericii Ruse în această ţară. Tot cu acest prilej, Sinodul Bisericii Ruse a excomunicat şi pe preotul Gleb Jakunin, cel care fusese implicat în diverse acţiuni cu caracter politic şi care iniţial fusese suspendat de la cele sfinte şi cu toate acestea a trecut la Biserica Ortodoxă Ucraineană.

● În Pakistan, în ultima vreme, s-au intensificat acţiunile duşmănoase ale populaţiei musulmane majoritare împotriva creştinilor. Recent mai multe biserici fie catolice, fie protestante au fost incendiate după ce în prealabil au fost profanate de către fanaticii musulmani. Cinci credincioşi catolici din Pakistan au fost eliberaţi după 12 zile de detenţie cruntă, pe motiv că au rostit cuvinte de blasfemie împotriva islamului şi a lui Mahomed. Eliberarea s-a produs în urma intervenţiilor episcopului de Faisallalab, mon. Joseph.

Şi tot la acest capitol, fundamentaliştii islamici din Kashmir (India) au protestat violent împotriva prezentării unui serial de televiziune pe tema Bibliei, motiv pentru care Televiziunea indiană a întrerupt transmisia serialului respectiv.

● S. Sa Bartholomeus I, patriarhul ecumenic de Constantinopol a efectuat între 13—17 mai a.c., o vizită în Milano, cu prilejul împlinirii a 1600 de ani de la moartea Sf. Ambrozie cel Mare, episcopul de Milan, părinte şi învăţător al Bisericii venerat deopotrivă de cele două Biserici Ortodoxă şi Catolică în fiecare an la 8 decembrie.

● A trecut la cele veşnice, la începutul lunii iunie a.c., P.S. Vasile Hossu, fost episcop greco-catolic de Oradea. Născut în 1919, cu studii la Blaj, S. Sa a fost hirotonit preot în 1945, iar în 12 mai 1990 a fost hirotonit episcop de Oradea de către cardinalul Guido del Mestri. A fost înmormântat la Mânăstirea „Maica Domnului" (Olosig) în curtea bisericii ctitorită şi sfinţită de el în 1994.

● Preşedintele Greciei dl. Kosti Stephanopoulos a acordat S.S. Serafim Arhiepiscop al Atenei şi al întregii Elade, în semn de cinstire, Marea Cruce a Ordinului de Onoare, cea mai înaltă distincţie a Statului elen, pentru activitatea desfăşurată pe plan bisericesc, cultural şi filantropic în decursul celor peste 20 de ani de când se află în fruntea Bisericii Ortodoxe Greceşti.

● Întreaga Europă de Vest se confruntă cu o expansiune a islamului ce vrea să se implanteze puternic în ţări cu vechi tradiţii creştine ca Italia, Franţa, Marea Britanie ş.a.

Recent un comunicat al administraţiei engleze, arăta că în Marea Britanie în următorii ani vor fi construite aproape 100 (!) de moschei noi, dintre care 20 numai în Londra.

Ziarul **The Sunday Times**, scria recent că în curând numărul musulmanilor practicanţi din Marea Britanie va fi de aproape un milion, rivalizând să depăşească pe cel al anglicanilor practicanţi.

● Biserica Ortodoxă Gruzină a rupt legăturile cu Mişcarea Ecumenică, în urma unei hotărâri a Sf. Sinod Gruzin. De mai multă vreme în sânul acestei Biserici s-au făcut auzite voci care condamnau ecumenismul considerându-l a fi „erezie", ameninţând chiar cu o schismă în cadrul Bisericii.

Este cunoscut faptul că S. Sa patriarhul Ilie I, al Gruziei a fost preşedinte al Consiliului Ecumenic al Bisericilor între 1979—1983.

● Autorităţile musulmane din Taskent, capitala Uzbekistanului, au confiscat un număr de 25 000 de Biblii tipărite în limba uzbekă la Moscova şi care erau destinate creştinilor de aici.

În această ţară, unde majoritatea populaţiei este musulmană, există şi o comunitate ortodoxă, dar legislaţia în vigoare interzice orice activitate misionară, chiar şi distribuirea unei Biblii fiind considerată ca o infracţiune.

● Guvernul comunist al Coreei de Nord a autorizat reluarea lucrărilor de construcţie a unui modern spital catolic, începute de un grup de călugări benedictini din Germania dar oprite de către autorităţi anul trecut. Spitalul va fi dat în folosinţă după toate probabilităţile în cursul anului viitor.

● După ce în urmă cu câteva luni, Vaticanul a procedat la beatificarea lui Ceferino Malla (zis El Péle), devenit primul ţigan trecut în rândul sfinţilor, recent a fost trecută în rândul Sfinţilof Edit Stein, prima evreică devenită sfântă. Născută în Polonia în 1891, a murit în lagărul de exterminare nazist de la Auschwitz la 9 august 1942. În 1933 s-a convertit la creştinism şi a intrat în rândul călugăriţelor carmelite sub numele de Tereza Benedicta.

Arhid. Drd. VISARION BĂLŢAT

⊛ Semnalăm ⊛ Semnalăm ⊛

● Epoca noastră, mai ales în cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor, cunoaşte frământări diferite în legătură cu rolul şi locul femeii în Biserică. Mai ales în Teologia protestantă ca şi a multor grupări neoprotestante această problemă, în ultima vreme, provoacă multe disensiuni între ortodocşi şi catolici, pe de o parte, şi între celelalte grupări creştine, pe de altă parte.

Iată de ce în ultimii ani mulţi teologi ortodocşi au simţit nevoia de a studia şi a pune la punct această problemă, în conformitate cu dogma şi tradiţia creştină cea mai veche şi autentică. Evident, teologii ortodocşi, ca şi cei romano-catolici s-au menţinut pe linia sănătoasă a celei mai vechi tradiţii şi practici creştine, potrivit căreia atât rolul bărbaţilor cât şi al femeilor a fost bine stabilit în doctrină şi în viaţă.

Pe această linie unul din marii teologi contemporani ortodocşi, trăitor la Paris a simţit nevoia de a fixa locul femeii în Biserică şi în viaţa creştină în general, scriind o carte care poate fi un îndrumar preţios, pentru cei preocupaţi de problemă. E vorba de cartea: **„Femeia şi mântuirea lumii"** de Paul Evdokimov. A fost tradusă în românește de Gabriela Moldoveanu, cu contribuţia Preotului lect. univ. Dr. Vasile Răducă (Ed. Christiana, Bucureşti, 1995, 290 p.). Cartea se bucură şi de prefaţa unui cunoscut şi mare teolog ortodox occidental, Olivier Clèment. E o carte bine echilibrată care stabileşte cu mare exactitate rolul femeii în Biserică, pornind de la considerente doctrinare de necombătut.

Pentru cei care se confruntă cu problema rolului femeii în Biserică, această carte e de absolută trebuinţă.

Pretenţiile feministe din lumea protestantă — hirotonia femeilor, limbajul inclusiv, modificarea chiar a unor texte scripturistice — vin fără îndoială în primul rând din mişcarea revendicativă feministă, din ordinea socială. Paul Evdokimov arată cu temeiuri biblice de necontestat, că revendicările din ordinea socială chiar dacă sunt îndreptăţite, nu pot merge până la revendicări în materie de credinţă care să tulbure o tradiţie bine instalată în Biserică de 2000 de ani.

În Biserică atât bărbatul cât şi femeia, ca şi în viaţă au rosturi şi funcţiuni specifice şi nu putem merge cu pretenţiile de egalitate până la a nu ţine seama de natura firească a fiecăruia dintre ei. Acest lucru nu înseamnă o diminuare a cinstirii femeii sau a trecerii ei pe un plan secundar, ci doar respectarea intenţiei Creaţiei.

Pentru toţi cei interesaţi în problemă cartea lui Evdokimov conţine toate lămuririle necesare.

E bine să amintim că un alt teolog occidental, dealtfel de certă valoare, Elisabeth Behr-Sigel, deşi ortodoxă, are ezitări care te pot duce cu gândul la faptul că aceste ezitări vin din subsolul ei mental protestant, ea fiind convertită la ortodoxie la o vârstă înaintată.

Aceasta arată totuşi că şi în Ortodoxie apar ici şi colo fisuri în această problemă şi ele trebuiesc prevenite la vreme. Iată de ce şi din acest punct de vedere cartea lui Evdokimov este mai mult decât binevenită.

* * *

● Dinspre Apus ne vine o carte scrisă de un renumit teolog ortodox, foarte prolific şi de mare autoritate în teologie. E vorba de cartea lui Olivier Clèment, **„Trupul morţii şi al slavei"**, cu un subtitlu: „Scurtă introducere la o teopoetică a trupului". (Traducere de sora Eugenia Vlad, Ed. Christiana, Bucureşti, 1996, 123 p.).

Tot ceea ce vine de la acest teolog ortodox occidental este interesant şi valoros. Şi el provine dintre occidentalii mai întâi dezorientaţi, în cele din urmă convertit la ortodoxie. Remarcăm în această carte — deşi toate capitolele sunt interesante, mai ales câteva de o anumită actualitate imediată. Semnalăm capitolul **„Despre avort"** (p. 82), cap. **„Despre reîncarnare"** (p. 108), şi un altul **„Despre sinucidere"** (p. 114), deşi acestea din urmă apar în carte sub formă de note, ele fiind însă capitole ale cărţii.

* * *

● Printre duhovnicii foarte cunoscuţi din Ortodoxia românească contemporană, cel puţin trei sunt foarte cunoscuţi. E vorba de Păr. Arhim. Ilie Cleopa de la Mânăstirea Sihăstria, de Păr. Arhim. Sofian Boghiu de la Mânăstirea Antim din Bucureşti şi de Păr. Arhim. Teofil Părăian de la Mânăstirea Brâncoveanu din Sâmbăta de Sus.

De la toţi trei ne vine câte o carte şi le semnalăm pe toate ca fiind de mare autoritate duhovnicească, atât printre creştinii intelectuali, cât şi pentru creştinii de rând.

1. Păr. Arhim. Cleopa scrie **„Despre vise şi vedenii"** (Ed. Buna-Vestire, Bacău, 1997, 270 p.).

2. Altă carte se intitulează: **„Ne vorbeşte Părintele Sofian"** (Ed. Episcopiei Romanului, 1997, 134 p.).

3. Cea de a treia se intitulează: **„Ne vorbeşte Părintele Teofil"** (Ed. Episcopiei Romanului, 1997, 157 p.).

Toate aceste trei cărţi sunt de fapt dialoguri pe cele mai diferite teme duhovniceşti, dialoguri provocate de Păr. Arhim. Ioanichie Bălan, de la Mânăstirea Sihăstria, din Moldova, care de mult ne-a obişnuit cu astfel de anchete spirituale care, fără îndoială, au mare impact, mai ales asupra credincioşilor de rând, fiind scrise într-un stil accesibil tuturor, urmărindu-se mai ales folosul duhovnicesc şi nu anumite virtuţi oratorice. Toate trei volumele se recomandă de la sine celor preocupaţi de viaţa duhovnicească şi, mai ales, căutătorilor de folos sufletesc.

Este în afară de orice îndoială că aceşti trei mari duhovnici contemporani vor marca în istorie epoca noastră.

ANTONIE P.

Biserica, lăcaş al jertfelor

(Urmare din pag. a 2-a)

preotului pentru obţinerea avizelor necesare eliberării autorizaţiei de construcţie pentru noul edificiu.

Ziua sfinţirii pietrei de temelie, va constitui primul eveniment legat de viitoarea biserică dar în acelaşi timp, începutul celei de a doua etape a sacrificiilor celui ce constituie sufletul acestei măreţe întreprinderi. Cu cât fondurile parohiei vor fi mai reduse, cu atât ostenelile sale vor fi mai mari. Pentru a face faţă problemelor ce se ivesc pe şantier, preotul va trebui să se implice efectiv şi afectiv în întreg evantaiul de activităţi: procurarea materialelor de construcţie, asigurarea transportului acestora, procurarea utilajelor de construcţie, programarea credincioşilor la munca necalificată, buna chivernisire a fondurilor şi sporirea continuă a acestora prin donaţii şi sponsorizări adunate de la credincioşi şi diverse firme.

Toate aceste griji cer preotului zile ce nu mai sunt numărate, timp ce nu este măsurat, osteneală ce nu aşteaptă plată, deoarece el îşi au raţiunea în taina jertfei pentru Hristos. Adeseori această stare poate ajunge la limita maximă a neglijării de sine şi a familiei sale.

A treia etapă, constă în îmbrăcarea noului edificiu religios în haina sa tradiţională: pictură murală, icoane, odăjdii, obiecte şi cărţi de cult, dimpreună cu tot ce alcătuieşte podoaba casei lui Dumnezeu. Aceasta este de fapt încununarea tuturor jertfelor omeneşti, deoarece noul lăcaş urmează să primească în sânul său dumnezeiasca jertfă: Sfânta Liturghie.

De acum, jertfa tuturor ostenelilor aduse la acest sfânt locaş, va fi primită de Tatăl cel Ceresc şi plinită de Fiul Său Iisus Hristos, spre bucuria părinţilor ce-şi vor vedea copiii crescând la umbra bisericii, în glas de clopote, cu miros de tămâie şi busuioc şi cu pâinea cea spre sfinţire a noastră a tuturor.

*Mesaj**

Cu prilejul festivităţilor de înălţare în grad a promoţiei din acest an de ofiţeri, maiştri militari şi subofiţeri din Garnizoana Sibiu, promoţie căreia i s-a atribuit denumirea simbolică de „Independenţa 120", doresc să adresez tuturor absolvenţilor cele mai alese urări de sănătate, fericire şi mult succes în activitatea ce o vor desfăşura în rândurile bravei armate române în slujba Patriei străbune şi a idealurilor nobile ale neamului nostru românesc.

Dumnezeu să binecuvinteze noua promoţie de tinere cadre ale armatei noastre şi să le ţină de-a pururi trează conştiinţa datoriei sacre faţă de pământul strămoşesc.

Cu binecuvântare,

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA

Mitropolitul Ardealului

*** Mesajul Î.P.S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului cu prilejul înălţării în grad a promoţiei 1997 din Garnizoana Sibiu, 31 iulie 1997.**

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont. nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
1 şi 15 august
Nr. 29—32
1997

SCHIMBAREA LA FAŢĂ
(6 august)

În fiecare an, în 6 august, în miez de vară fierbinte când roadele câmpului se unduiesc în bătaia soarelui ce binecuvintează pământul cu un potop de raze, ce aduc din înălţimile cerului darul belşugului, Biserica Ortodoxă şi cea Romano-Catolică prăznuiesc cu aleasă bucurie praznicul Schimbării la Faţă a Mântuitorului Iisus Hristos.

Este o sărbătoare împărătească ce comemorează evenimentul petrecut pe muntele Tabor unde Hristos Domnul îşi descoperă înaintea ucenicilor săi Petru, Iacob şi Ioan, dumnezeirea, măreţia şi puterea Sa supranaturală.

Sfintele Evanghelii ne relatează pe îndelete această minune săvârşită de către Mântuitorul asupra propriei Sale persoane.

Astfel Sf. Ev. Matei ne spune că „după şase zile (după ce Petru L-a mărturisit pe Domnul ca Fiu al lui Dumnezeu celui viu şi după întâia prevestire a Patimilor Sale) Iisus a luat cu Sine pe Petru şi pe Iacob şi pe Ioan fratele lui şi i-a dus într-un munte înalt de o parte. Şi s-a schimbat la faţă înaintea lor şi a strălucit faţa Lui ca soarele, iar veşmintele Lui s-au făcut albe ca lumina. Şi iată Moise şi Ilie s-au arătat lor vorbind cu El. Şi răspunzând Petru a zis lui Iisus: Doamne, bine este nouă să fim aici, dacă voieşti voi face aici trei colibe: Ţie una şi lui Moise una şi lui Ilie una. Vorbind el încă, iată un nor luminos i-a umbrit pe ei şi iată glas din nor zicând: Acesta este Fiul Meu Cel Iubit, în care am binevoit; pe acesta să-L ascultaţi. Şi auzind ucenicii au căzut cu faţa la pământ şi s-au spăimântat foarte“ (Matei 17, 1—6).

Muntele „înalt“ despre care se vorbeşte aici este cu siguranţă, în lipsa altor indicaţii, muntele Tabor aflat în mijlocul Galileii şi care domina toată regiunea din jur. Încă din Vechiul Testament proorocul David striga plin de extaz **„Taborul şi Ermonul întru numele Tău se vor bucura“**, indicând cu siguranţă în chip profetic evenimentul ce avea să se întâmple pe el în timpul neotestamentar.

Faţa Domnului a strălucit ca soarele, căci cu adevărat El este **„Soarele dreptăţii“**, iar veşmintele Sale s-au făcut albe ca lumina, căci El, ca Dumnezeu, este **„Cel ce se îmbracă cu lumina ca şi cu o haină“** (Ps. 103, 2).

Apar şi două personaje ale Vechiului Testament, profeţii Moise şi Ilie şi care, ne relatează Evanghelia, vorbeau cu El despre cele ce aveau să i se întâmple Lui, adică patima şi moartea Sa cea mântuitoare. De ce oare apar cei doi prooroci?

Sf. Părinţi ne spun că cei doi corifei ai profeţilor vetero-testamentari reprezintă **Legea şi proorocii,** şi că amândoi s-au învrednicit să vadă slava dumnezeiască, Moise în Sinai, iar Ilie în Carmel. Mai

(Continuare în pag a 2-a)

Arhidiacon Drd. VISARION BALŢAT

Trei principii ale bioeticii

Sunt de fapt trei probleme deschise, trei întrebări, al căror răspuns nu e greu de intuit, dar e destul de dificil de aplicat în practică. Ele creează întreaga problematică a bioeticii.

a. Raportul între natural şi artificial. Această problemă se pune tot mai acut pentru societatea occidentală, ce merge spre o tot mai accentuată raţionalitate ştiinţifică şi tehnică, spre un viitor al maşinilor perfecte, intervenind tot mai iraţional asupra naturii cosmice şi a însăşi naturii umane. E greu de culpabilizat, pentru aceasta, ştiinţa şi tehnica, pe care cu toţii le folosim. Nivelul la care trebuie lucrat este ceva mai profund: voinţa de putere a omului, care a pierdut noţiunea limitelor. E drept, e nevoie de „perfecţionat“ natura, dar până unde este perfectibilă? E necesar să distingem între ştiinţa şi tehnica ce „ajută“ natura şi cele ce o „substituie“ sau se pun în alternativă naturii.

b. Principiile convieţuirii. Unul dintre ele este principiul toleranţei, despre care se vorbeşte azi la toate nivelurile. În morala catolică, locul primar îl ocupă principiul solidarităţii. Acest principiu este, într-adevăr, important, chiar indispensabil, dar cred că e insuficient. El priveşte doar aspectul social-economic, în virtutea unei responsabilităţi faţă de semeni şi a unei co-responsabilităţi a tuturor faţă de lume şi cosmos. Morala ortodoxă aduce un principiu în plus sau cel puţin oferă fundament autentic aşa-zisei solidarităţi. Pornind de la învăţătura energiilor divine necreate, morala ortodoxă vede în iubire calea prin care Dumnezeu, prin harul Duhului Sfânt, vine şi locuieşte în noi, iar pe noi ne mută în El. Aproapele meu nu-mi este doar un exemplar juxtapus, ci în chipul lui văd Prototipul, văd umanitatea îndumnezeită a lui Hristos. Iar cosmosul îşi revelează raţiunile divine, pline de semnificaţii duhovniceşti, conducându-mă spre Raţiunea supremă, Logosul divin, care este Hristos Domnul.

c. Controlul cercetărilor: democraţia şi ştiinţa. Sunt mulţi care cred în auto-controlul cercetării ştiinţifice. Însă, nu-i greu de observat că cercetarea ştiinţifică şi perfecţionarea tehnologică sunt condiţionate de puterea economică şi/sau militară. Aşadar, nu se poate vorbi de auto-reglare. Comunitatea ştiinţifică este însă legată de comunitatea civilă. Iar hotărârile societăţii sau ale grupurilor sociale pot influenţa hotărârile privind viaţa. Deşi foarte important este ca atât una, cât şi cealaltă să pornească de la aceeaşi conştiinţă unitară, condusă de aceleaşi idealuri creştine.

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU

Cateheză despre desăvârşirea creştină

1. Pregătirea aperceptivă

Având ca temă a propovăduirii Sale împărăţia lui Dumnezeu, spirituală şi veşnică, Mântuitorul nu numai că oferă fiilor împărăţiei modelul şi puterea de a-I urma pilda vieţii duhovniceşti, ci în acelaşi timp le adresează şi îndemnul de a depune şi ei efortul, şi necontenit să se străduiască să atingă cotele cele mai înalte ale sfinţeniei, având mereu ca ţintă desăvârşirea Părintelui ceresc: „Fiţi dar voi desăvârşiţi, precum şi Tatăl vostru cel din ceruri este desăvârşit“ (Matei 5, 48).

11. Anunţarea temei

Urmând acestei chemări a Mântuitorului, ne vom referi în cele ce urmează la desăvârşirea creştină.

111. Tratarea

Având suflare divină şi fiind creat după chipul lui Dumnezeu, sufletul omenesc prin natura şi menirea lui poartă în sine tendinţa de a progresa mereu, de a nu rămâne static, pe loc, ci necontenit a creşte, neîntrerupt să se dezvolte şi să devină asemenea Celui ce l-a adus din nefiinţă la fiinţă... A intervenit însă păcatul, care alterând chipul lui Dumnezeu în om, a întrerupt şi această tendinţă, sau tensiune înscrisă în sufletul omului de a se desăvârşi până la asemănarea lui Dumnezeu.

Prin Jertfa răscumpărătoare a Domnului, prin umanitatea Sa îndumnezeită noi primim harul divin, care restabileşte chipul lui Dumnezeu în om. Începutul îl face Sfânta Taină a Botezului, prin care primim harul iertării păcatului strămoşesc şi al renaşterii spirituale, „îmbrăcându-ne în Hristos“ (Galateni 3, 27), adică schimbându-ne chipul păcatului, în chipul lui Hristos cel fără de păcat. Datorită acestei curăţii de păcat şi renaşteri spirituale în Hristos, primii creştini care primiseră Botezul erau numiţi „sfinţi“. Aceasta este sfinţenia numită „sacramentală“, fiindcă o primim de la Dumnezeu prin Taina Sfântului Botez. Ne-o oferă harul lui Dumnezeu. Dar trebuie să ne aducem şi noi contribuţia, să „lucrăm şi noi la mântuirea noastră“ (Filipeni 2, 12). Harul nu lucrează nici contra voinţei noastre, nici peste ea. Prin credinţă şi fapte bune noi facem ca harul să devină roditor al sfinţeniei în viaţa noastră. Iar această sfinţenie la care ne aducem şi noi contribuţia, se numeşte „sfinţenie morală“. Aceasta este propriu-zis desăvârşirea care împodobeşte calendarul sfinţeniei creştine. Un Dascăl al Bisericii arată că „prin Botez se dă în chip tainic harul, care locuieşte astfel (în noi) în chip ascuns. Pe urmă, pe măsura împlinirii poruncilor (a progresului moral) ... se descoperă celor ce cred în Domnul“. Iar „de nu vom lucra poruncile lui Dumnezeu, harul dat nouă nu se va descoperi“. De aici vedem că fiecare creştin „are de la Botez pe Hristos ascuns în sine“, care i se descopere pe măsura în care el creşte în virtute.

Ne întrebăm: ce înseamnă această creştere în virtute şi cum se realizează ea?

Întreaga viaţă morală creştină este urmarea sau imitarea vieţii duhovniceşti a Mântuitorului, adică înfăptuirea binelui, sau a virtuţii după modelul în care a realizat-o El. Şi cu cât suntem mai asemănători Lui, cu atât suntem mai desăvârşiţi în virtute. Dar El fiind Dumnezeu, lipsit de orice păcat, sau de orice posibilitate de a păcătui, sfinţenia Lui este desăvârşită, ceea ce înseamnă că virtuţile sunt dezvoltate în cel mai înalt grad. În felul acesta, noi nu vom putea niciodată ajunge la piscul desăvârşirii Lui. Este adevărat, dar suntem chemaţi ca neîntrerupt să tindem spre piscul sfinţeniei lui Iisus Hristos, neîncetat să ne străduim ca Hristos care a luat chip în noi odată cu Taina Botezului, să prindă putere duhovnicească în viaţa noastră, iar noi să tindem necontenit să ajungem la asemănarea Lui, „la starea de bărbat desăvârşit, la măsura vârstei deplinătăţii lui Hristos, ca să nu mai fim prunci, aruncaţi de valuri şi purtaţi de tot vântul învăţăturii... ci ţinând adevărul în dragoste, să creştem în toate întru El“ (Efeseni 4, 13—15). Sfântul Apostol Pavel compară această neîntreruptă străduinţă a noastră de a ne desăvârşi în virtute după modelul vieţii lui Iisus Hristos, cu cea a alergătorului din arenă, care se încununează numai în urma efortului, sau străduinţei de a se autodepăşi mereu. „Nu zic că... sunt desăvârşit, dar o urmăresc că doar o voi prinde... Eu însă nu socotesc să o fi cucerit, dar una fac: uitând cele ce sunt în urma mea, şi tinzând către cele dinainte, alerg la ţintă, la răsplata chemării de sus, a lui Dumnezeu întru Hristos Iisus“ (Filipeni 3, 12—14).

Ne întrebăm acuma concret: care sunt virtuţile din viaţa duhovnicească a lui Iisus Hristos pe care urmându-le, să fim asemenea Lui? Răspunsul este simplu: toate virtuţile sunt asemenea unor raze de lumină care izvorăsc din „Cel ce este lumina lumii“ (Ioan 8, 12). Din toate însă vom reţine trei, care definesc şi determină calea noastră spre desăvârşire. În primul rând, ceea ce ne impresionează în viaţa duhovnicească a lui Iisus este curăţia inimii Sale, lipsa oricărui păcat. El este singurul om care a avut curajul să pună întrebarea: „Cine mă vădeşte de păcat?“ (Ioan 8, 46), la care potrivnicii nu au putut avea nici o repli-

(Continuare în pag. a II-a)

Preot profesor SORIN COSMA

Bob de grâu

Ioan XII, 24

Mărire de lumină într-un bob de grâu mărunt
Ne porţi ca-ntr-o corabie cu tine taina vieţii noastre
De când ne ştim şi noi că suntem pe pământ
Şi chipul ni-l privim în zările albastre.

Nemărginite lanuri sub hermina albă de zăpadă dorm în tine
Ca marea liniştită într-un strop de apă purpurie
Visezi la cântecul din holde vara care vine
Cu bucuria pâinii calde pentru lume şi în case să ne fie.

Acasă mama în genunchi cu taină ne-a-nvăţat
Să ne-nchinăm întâi, copii, şi pâinea o frângea apoi
Şi pentru noi şi pentru cei ce au plecat
— La masă vino, Doamne, de cinează şi cu noi!

Icoana din Eden Hristos şi-a prins-o-n grâu
Îi poartă bobul crucea, semnul lui o spune
La secerat cu foc prin spice trece nevăzut în valuri ca un râu
Pe frunte soarele cununi de raze-I pune.

Euharistic darul îi aducem la altare preacurat
Cu vinul sânge şi cu pâinea trupul lui Hristos
În sinea Sa cuprinşi ne creşte pâine caldă-nlăcrimat
Şi palmele semănătorilor trudite le sărută luminos.

Când ne va prinde sub clipiri de stele somnul,
Ca boabele de grâu căzute toamna-n glie
Ne va trezi cu ele-n primăvara Învierii, Domnul
Minune de lumină, bob de grâu, mărire ţie!

Pr. ION IONESCU

Academia de la Sâmbăta

Spiritualitate. Cultură. Arte. Ştiinţe.

Mânăstirea Brâncoveanu din comuna Sâmbăta de Sus, din părţile Făgăraşului, a fost intenţionată de Domnitorul ctitor ca o prezenţă ortodoxă şi românească, în Transilvania, cea atât de oropsită de un destin istoric nefericit.

Brâncoveanu, iubitor de neam şi de credinţă, a gândit mânăstirea ca pe un înaintat post de misiune creştină şi românească peste munţi.

Aceasta s-a întâmplat la sfârşitul secolului al XVII-lea. Vitregiile vremii au curmat viaţa Voievodului în anul 1714, când la Constantinopol i s-a tăiat capul, pe nedrept, lui şi copiilor lui, ceea ce a făcut ca Biserica să-i treacă pe toţi în rândul Sfinţilor. Transilvania, deşi Principat independent, era de fapt încorporată în imperiul Habsburgic. Acesta a hotărât catolicizarea Transilvaniei. Întâmpinând rezistenţă din partea ortodocşilor, a operat catolicizarea prin violenţă. Fiindcă cea mai mare rezistenţă au întâmpinat-o din partea mânăstirilor, un general zelos, Bukow, a distrus 150 de mânăstiri ortodoxe. Mânăstirea Brâncoveanului a rezistat până la 1785. În acel an, socotind că urmaşii Brâncoveanului au trecut la cele veşnice, austriecii catolici au lovit şi mânăstirea din Sâmbăta de Sus, dărâmând în întregime chiliile şi pustiind biserioţa, lăsată fără uşi şi ferestre şi cu turla descoperită ploilor şi ninsorilor. Cel care a săvârşit acest sacrilegiu a fost generalul austriac, catolic Preiss deoarece dărâmătorul Bukow încetase din viaţă de curând. Bisericuţa a fost restaurată după aproape 200 de ani de către Mitropolitul Nicolae Bălan, dar fără nici o casă împrejur.

Venind noi la cârma Mitropoliei Transilvaniei, în 1982, ne-am hotărât să zidim din temelie o incintă în stil brâncovenesc şi să reînviem astfel mânăstirea ucisă.

Ceea ce am reuşit să facem, din proprie iniţiativă şi numai din fondurile Mitropoliei Sibiului poate vedea oricine. Mânăstirea a fost sfinţită în 1993, la iniţiativa noastră, de către Patriarhul Ecumenic BARTOLOMEOS I, împreună cu P. F. Patriarh TEOCTIST al României şi, bineînţeles împreună cu ctitorul ei cel din urmă, semnatarul acestor rânduri.

Văzând noi toate acestea şi socotind că Biserica trebuie să joace un rol important în viaţa religioasă, socială şi culturală din vremea noastră şi pentru viitor, am hotărât să continuăm în afara incintei mânăstirii, o clădire nouă, cu rosturi bine stabilite. Am numit-o „Arhondaric şi chilii“, din aceasta văzându-se şi rostul ei. Să adăpostească monahi, închinători şi vizitatori. Pentru a preciza şi mai bine rostul acestor chilii, am avut în vedere ca această clădire să aibă şi o destinaţie mai specială şi mai înaltă. Să fie adică un centru de spiritualitate şi de cultură religioasă pentru cât mai mulţi vizitatori.

Ea se va numi „ACADEMIA DE LA SÂMBĂTA“, în sensul că va fi un loc în care se vor organiza conferinţe, simpozioane şi alte întâlniri româneşti şi internaţionale. Pentru aceasta vor exista suficiente locuri de cazare şi o modernă sală de conferinţe. Temele care vor putea fi dezbătute vor cuprinde un spectru larg de preocupări: spiritualitate, cultură, arte, ştiinţe. Acestea vor fi înscrise chiar pe frontispiciul academiei.

În afară de aceasta, când clădirea va fi liberă se vor putea organiza serii de retrageri duhovniceşti, la care vor putea participa familii întregi, pentru care se va aduce câte un conferenţiar pe zi care va prezenta diferite teme de mare interes duhovnicesc, iar acestea vor fi urmate de discuţii libere. Pentru nevoile spirituale şi materiale ale participanţilor vor sta la dispoziţie bisericile din incinta mânăstirii, duhovnicii şi trapeza. Socotim că aceste activităţi care se vor desfăşura în „ACADEMIA DE LA SÂMBĂTA“, vor putea avea un rol misionar deosebit, şi vor da Bisericii Ortodoxe posibilitatea de a-şi îndeplini mai pe larg misiunea ei în lumea de azi, implicându-se mai mult ca până acum în cultură, arte şi ştiinţe, adică, va fi o prezenţă vie şi mereu actuală în lucrarea de orientare şi mântuire a credincioşilor, în contextul culturii moderne mereu în creştere.

Aş dori ca urmaşii mei şi conducătorii Mânăstirii Brâncoveanu să nu uite niciodată menirea acestui aşezământ, ci să o slujească şi să o dezvolte atâta timp cât această instituţie nouă de pe lângă mânăstire va dăinui.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Mitropolitul Transilvaniei, Crişanei şi Maramureşului

Parteneriat ecumenic

La sfârşit de iunie, în 23 ale lunii, o delegaţie a Facultăţii de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna“, alcătuită dn P. S. Episcop Prof. Dr. Laurenţiu Streza, P. C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan şi Arhid. Lector Dr. Dorin Oancea, a semnat la Graz, în Austria, un parteneriat cu Facultatea de teologie catolică a Universităţii Karl-Franz din localitate. În felul acesta au fost încununate relaţii rodnice dintre cele două instituţii de învăţământ universitar, care datează de aproape un deceniu.

Începutul l-a făcut o călătorie de studii întreprinsă în ţara noastră în anul 1988 de Facultatea de Teologie din Graz, însoţită pe tot parcursul ei de P. C. Diacon Dorin Oancea. Oaspeţii au reuşit să cunoască cu acea ocazie bogăţia duhovnicească a românilor ortodocşi, în mod special, şi în general viaţa creştinilor de diferite confesiuni şi naţionalităţi din ţara noastră, dar şi împrejurările grele în care erau silite să-l mărturisească pe Hristos datorită restricţiilor impuse de dictatura comunistă. Sesizând aceste dificultăţi, teologii din Graz şi-au manifestat în diferite moduri solidaritatea creştină cu Facultatea noastră, având în acelaşi timp prilejul să cunoască mai bine spiritualitatea Bisericii Ortodoxe transilvănene, felul în care a reuşit să fie o punte de legătură între creştinismul răsăritean şi cel apusean şi să contribuie de-a lungul timpului la constituirea acelui ecumenism local care a devenit o componentă constantă a identităţii ei.

În ultimii ani s-au dezvoltat apoi între facultăţile noastre şi legături cu specific universitar propriu-zis, cum ar fi schimburi de cadre didactice — Pr. Prof. Philipp Harnoncourt a conferenţiat în repetate rânduri la Sibiu, Diac. Lect. Dorin Oancea la Graz — sau burse acordate unor teologi români în vederea continuării studiilor, un exemplu elocvent fiind în această privinţă Pr. Lector Irimie Marga, care a avut posibilitatea să studieze mai multe semestre la Graz.

Apreciind că numeroasele contacte de până acum, aici doar schiţate, pot cunoaşte o sensibilă aprofundare şi că situaţia ecumenică actuală reclamă eforturi susţinute pentru realizarea idealului unităţii în Hristos, spre care suntem chemaţi, conducerile Facultăţilor noastre au hotărât să îşi intensifice colaborarea în cadrul unui parteneriat cu caracter formal, care a fost semnat la Graz de P. S. Laurenţiu, în numele Facultăţii „Andrei Şaguna“ din Sibiu şi de Prof. Dr. Maximilian Liebmann, decanul Facultăţii Karl-Franz din Graz. Scopurile acestui parteneriat ecumenic, cu promovarea cărora au fost însărcinaţi Pr. Prof. Philipp Harnoncourt şi Diac. Lector Dorin Oancea, au fost sintetizate în felul următor de Pr. Prof. Dumitru Abrudan în alocuţiunea pe care a rostit-o la Graz: „Trebuie accentuate scopurile şi punctele de greutate comune ale Bisericilor noastre“.

Nădejdea noastră este că ele vor fi şi atinse, spre folosul misiunii pe care o avem cu toţii de a contribui la realizarea unităţii Bisericii lui Hristos.

Diacon DORIN OANCEA

BINEFACERILE MILOSTENIEI

Religia creştină este religia iubirii, a faptelor. A iubirii lui Dumnezeu şi a aproapelui nostru. În cultul şi actele noastre liturgice, Dumnezeu este numit „iubitor de oameni". Creştinul trebuie să răspundă la această negrăită iubire a lui Dumnezeu, tot prin acte de iubire.

Adesea Iisus Hristos se rezumă a vorbi numai despre iubirea faţă de aproapele nostru, lăsând subînţeleasă pe cea faţă de Dumnezeu. De pildă, iubirea faţă de aproapele este „porunca Sa" (Ioan XV, 12) „poruncă nouă" (Ioan XIII, 34), e caracterizarea distinctivă a ucenicilor Săi (Ioan XIII, 35; e porunca unică prin care se împlineşte Legea (Romani XIII, 8—10); în plus este porunca după care vor fi judecaţi toţi creştinii (Matei XXV, 31—46). Măsura iubirii este redată de Iisus Hristos prin cuvintele: „Să vă iubiţi unul pe altul, precum v-am iubit şi Eu pe voi" (Ioan XV, 12).

Iubirea faţă de Dumnezeu pentru creştini, este drept cea mai mare poruncă din Lege (Matei XXII, 37—38). Acestei porunci îi este conexată o alta, la fel de importantă şi de egală valoare: porunca iubirii faţă de aproapele (Matei XXII, 39). Acestea formează o unitate în care se cuprinde toată Legea şi Proorocii (Matei XXII, 40). Mai mult însă, Sfântul Apostol Ioan, evanghelistul iubirii ne încredinţează că iubirea faţă de Dumnezeu, nici nu poate fi concepută fără iubirea faţă de aproapele, ele fiind inseparabile (I Ioan IV, 20—21).

Deci, criteriul cel mai sigur de verificare a iubirii faţă de Dumnezeu, în intensitatea, amplificarea, sinceritatea şi garanţia autenticităţii ei, îl constituie tocmai iubirea faţă de aproapele nostru.[1] Precum iubirea faţă de Dumnezeu se manifestă în împlinirea voii lui Dumnezeu (Ioan XIV, 21), tot astfel şi iubirea faţă de aproapele nostru se manifestă prin împlinirea datoriilor faţă de el (I Ioan, III, 18).

Mântuitorul nostru Iisus Hristos, ca Cel puternic în cuvânt (Marcu I, 22) în predica Sa de pe munte, expusă mulţimilor venite să-l asculte (Matei IV, 24—25), a ţinut să scoată în evidenţă caracterul practic al omului moral, care îşi dirijează viaţa după normele dragostei creştine. Din învăţătura Sa spicuim: cum trebuie să se roage, să postească, să facă milostenie, cum trebuie să se comporte în familie, în societate, cum trebuie să fie un bun creştin. Dar şi felul sau modul în care să-şi exercite aceste mijloace de manifestare creştină (Matei VI, 1—2).

Creştinul adevărat aspiră la mântuire şi de aceea caută prin toate mijloacele să-şi asume condiţiile care l-ar putea ajuta la dobândirea ei. Noi nu ne putem mântui singuri, după cum nu ne putem da singuri existenţa, ci este nevoie de ajutorul lui Dumnezeu (Ioan XV, 5).

Harul Divin nu sileşte pe nimeni (Matei XXIII, 37), ci se oferă în dar, nu se realizează de la sine, sau automat cum s-ar spune, ci e nevoie ca creştinul să colaboreze cu El în mod liber consimţit. În felul acesta Harul face începutul mântuirii, iar creştinul trebuie să-şi aducă partea sa de contribuţie: credinţa şi faptele bune (Efeseni II, 8). Sfântul Isidor Pelusiotul (+ 449) spune: „dacă doreşti mântuirea, împlineşte-le pe toate cele ce duc la ea", căci evident, la ea duc: credinţa şi faptele dragostei. „Credinţa fără fapte este moartă", (Iacob II, 26), fără de care mântuirea nu-i chezăşuită.

Faptele prin care înlăturăm lipsurile şi nevoile trupeşti sau sufleteşti ale aproapelui nostru, sunt cunoscute sub denumirea de: mila creştină, milostenie sau pomană, mai simplu spus, un dar material făcut celui sărac cu scopul de a-i împlini nevoile trupeşti sau strictul necesar. Faptele milosteniei trebuiesc mai întâi să-şi aibă sursa din iubirea sinceră faţă de Dumnezeu şi de aproapele şi nicidecum de ochii lumii (Marcu XII, 42—44), fără interes (Matei VI, 2—4), oricărui om aflat în lipsuri sau bolnav (Luca X, 36—37). Dumnezeu însuşi este milostiv (Ps. 114, v. 5), de aceea mila creştină, este calea de a te întâlni cu El, în semenul nostru, „Mie mi-aţi făcut" (Matei XXV, 40).

Să încercăm acum a reda ceva din binefacerile de care se învrednicesc, cei ce o practică după Dumnezeu, în viaţa lor, cu câteva exemple din Sfânta Scriptură şi din învăţătura Sfinţilor Părinţi.

Patriarhul Avraam, s-a învrednicit să găzduiască pe îngeri şi pe Dumnezeu (Facerea XVIII, 1—2; 17—33), a primit pentru dragostea lui cea mare, un fiu la bătrâneţe, pe Isaac (Facerea XIX, 2).

Văduva din Sarepta Sidonului a găzduit pe Ilie Tesviteanul, a scăpat de foamete, i-a fost înviat fiul ei mort, iar vasele de făină şi untdelemn din casa ei nu s-au deşertat (III Regi, XVII, 1—24).

Dreptul Lot din Sodoma, găzduind doi îngeri, în chip de călători străini, a fost scăpat de la moarte prin fugă în Ţoar, după sfatul lor (Facerea XIX, 1—3 şi 22).

Sfântul şi dreptul Iov, pentru răbdarea şi larga sa mărinimie, a fost răsplătit din plin de Dumnezeu: „îndoit, tot ce avusese mai înainte" (Iov 42, 10).

Bătrânul Tobit îşi sfătuieşte fiul Tobie să fie milostiv, s-a învrednicit în călătoria sa la Ecbatana să fie însoţit de îngerul Rafael, s-a căsătorit cu fiica lui Raguel şi a vindecat orbirea tatălui său, după sfatul însoţitorului (Tobit XI, 12).

Văduva din Sfânta Evanghelie a lui Marcu a depus în cutia darurilor numai doi bani, care de fapt era toată avuţia ei, lucru remarcat de Iisus Hristos şi scos în evidenţă ca atare (Marcu XII, 42—44).

Vedem pe Zacheu din Ierihon, găzduind pe Iisus Hristos cu ucenicii Săi, s-a transformat radical sufleteşte, lucru apreciat de Mântuitorul nostru zicând: „Astăzi s-a făcut mântuirea casei acesteia" (Luca XIX, 8—9).

De asemenea, atitudinea samarineanului milostiv, care ne-a dat un exemplu măreţ de iubire creştină făcută aproapelui nostru, recomandat de Iisus Hristos: „Mergi şi fă şi tu asemenea" (Luca X, 33—37).

Cazul deosebit al sutaşului Cornelie din Cezareea, ale cărui rugăciuni şi milostenii l-a învrednicit de cercetarea unui înger. Chemând apoi pe Sfântul Apostol Petru s-a botezat, făcându-se în felul acesta începutul creştinării păgânilor (Fapt. Ap. X, 4 şi 48).

Sfinţii Părinţi consideră milostenia una dintre cele mai importante virtuţi creştine cu caracter social, cu care trebuie să se împodobească un creştin. Binefacerile milei creştine sunt din cele mai neaşteptate, pentru „dătătorul de bună voie", deoarece el o face ca şi cum ar lua, ceea ce dă.[2] Nu trebuie a socoti milostenia ca o cheltuială, ci ca un venit, nu ca o pierdere, ci ca un câştig.

A nu da milostenie dovedeşte inimă împietrită, zice Sfântul Ioan Gură de Aur (344—407). De ai un ban, cumpără cu el cerul, nu pentru că cerul este aşa de ieftin, ci pentru că Dumnezeu este aşa de plin de iubire. N-ai miluit, şi, deci, nici tu nu vei fi miluit. N-ai dat pâine celui flămând, nu vei lua, nici tu, viaţa veşnică.[3]

Sfântul Efrem Sirul (306—378) zice: „casa ospitalieră nu este lipsită niciodată de prezenţa lui Iisus Hristos. Săracii, lipsiţii, bolnavii... sunt mădularele lui Iisus Hristos şi orice dăm sau facem, lui Iisus Hristos, îi dăm şi facem".[4]

Când dar, un sărac vine în casa ta şi cere milostenie, cunoaşte că într-acel sărac este nevăzut Iisus Hristos şi-ţi cere puţin din cele multe care îţi prisoseşte. Atât de mare este puterea milosteniei, încât fără ea, chiar, de-ai face toate faptele bune, nu te foloseşte nimic. Nu te teme că vei săraci, dând milostenie, ci încredinţează-te, căci cu cât dai, cu atât ţi le înmulţeşte Domnul.[5]

Cei ce se plâng că, nu le vor ajunge nici lor, dacă vor face parte şi celor săraci, pierd şi ceea ce au, fiindcă îşi pun nădejdea în bunuri materiale trecătoare şi nu în Dumnezeu, purtătorul de grijă al tuturor, ceea ce contravine dragostei creştine.[6]

Dragostea, fiind superioară celorlalte virtuţi creştine (I Cor. XIII, 8 şi 13), ajută pe credincioşi să-şi aducă fiecare contribuţia lor de fapte corespunzătoare iubirii de Dumnezeu şi de aproapele şi să-şi poarte sarcinile unii altora, pentru a împlini Legea (Gal. VI, 2).

Creştinul pătruns de dragostea creştină este într-o continuă căutare de mijloace pentru înfăptuirea binelui. Pentru el tot timpul este o continuă cugetare la Legea Domnului (Ps. 118, v. 97).

Orice vei face din dragoste, oricât de mic şi de neînsemnat lucru s-ar părea în ochii oamenilor, este un binecuvântat rod. Căci în cumpăna dreptăţii lui Dumnezeu, îndemnul către o faptă bună, atârnă mai mult decât însăşi fapta. La Dumnezeu contează intenţia sau scopul, cu care creştinul îşi aduce partea sa de contribuţie a faptelor bune.[7]

Din lectura atentă, a tot ceea ce se referă la dragostea creştină, rezultă că această nobilă virtute, niciodată nu se consideră satisfăcută cu ceea ce face, ci, ea se socoteşte mereu datoare, fapt care o determină să fie într-o continuă realizare a faptelor bune.

Că virtutea dărniciei este mult preţuită, se vede lămurit şi din cuvintele Mântuitorului despre Judecata de Apoi, în care milostenia este aceea pentru care vom fi mai ales răsplătiţi (Matei XXV, 32—46). Judecata este fără milă, pentru cei ce nu au făcut milă, că mila biruieşte în faţa judecăţii (Iacob II, 13).

Cunoscând binefacerile milosteniei, să păşim cu încredere pe urmele celor care au beneficiat de roadele ei. Sfântul Efrem Sirul ne sugerează: „Să nu te temi a merge pe calea cea bună şi grea a faptelor bune, ci numai să începi a merge şi te vei afla mergând", însemnând conlucrarea creştinului cu Dumnezeu.

Încrezător în această colaborare, Sfântul Apostol Pavel zice: „Toate le pot în Hristos Cel ce mă întăreşte", iar Mântuitorul ne asigură: „Iată Eu sunt cu voi, până la sfârşitul veacurilor" (Mt. XXVIII, 20).

Ierodiacon TEOFILACT CIOBĂCA
Mânăstirea Putna — Suceava

1 Diac. Asist. Ion Bria, „Sensul activ al iubirii creştine", Ortodoxia, 1970, nr. 1, pag. 62—63.
2 Patericul, Alba Iulia, 1990, pag. 376.
3 Proloagele, vol. II, Craiova, 1991, pag. 878.
4 Idem, Vol. I, pag. 467.
5 Mântuirea păcătoşilor, Bucureşti, 1939, pag. 435—436 şi 440.
6 Ioan Moshu, Limonariu, Alba Iulia, 1991, pag. 90.
7 Urmarea lui Hristos, Bucureşti, 1990, pag. 44.

Cateheză despre desăvârşirea creştină

(Urmare din pag. 1)

că... Cu cât suntem hotărâţi să luptăm cu mai multă energie împotriva păcatului, cu atât Hristos mai mult prinde chip în viaţa noastră. În al doilea rând, smerenia Mântuitorului este fără egal, dacă ne gândim că El a coborât din înălţimea cea mai luminată a cerului, „făcându-se ascultător până la moarte, şi încă la moarte pe cruce" (Filipeni 2, 5—8). Cu cât suntem şi noi mai smeriţi, cu atât ne dăm seama de nedesăvârşirea noastră, de insuficienţele proprii, ca şi de puţinul progres duhovnicesc la care am ajuns şi la care trebuie să ajungem. Şi astfel smerenia ne dă un neîntrerupt impuls spre autodepăşire. Smerenia ne face să vedem piscul desăvârşirii lui Iisus, şi a nedesăvârşirii noastre. Cu cât smerenia e mai adâncă cu atât temelia sfinţeniei e mai solidă şi edificiul desăvârşirii creşte tot mai mult, încât pe drept cuvânt s-a spus că desăvârşirea înseamnă tocmai conştiinţa nedesăvârşirii!... Cu cât dobândim mai mult prin smerenie conştiinţa nedesăvârşirii, cu atât creşte mai mult elanul progresului duhovnicesc spre desăvârşire. În al treilea rând, noi trebuie să imităm iubirea lui Iisus. Iar iubirea Lui este fără egal: „Mai mare dragoste decât aceasta, ca cineva să-şi pună sufletul pentru prietenii săi nimeni nu are", (Ioan 15, 13). Dar nu numai pentru prieteni, ci şi pentru vrăjmaşi, şi pentru toţi păcătoşii. Iubirea Lui este universală (în sensul că ea cuprinde pe toţi oamenii, fără nici o deosebire) şi jertfelnică, fiindcă se dăruieşte până la moarte. Iar dacă „Dumnezeu este iubire (1 Ioan 4, 16) şi Iisus Hristos este „chipul lui Dumnezeu cel nevăzut" (Coloseni 1, 15), „în care locuieşte trupeşte toată plinătatea dumnezeirii" (Coloseni 2, 9), înseamnă că pe măsură ce ne desăvârşim în iubire după modelul iubirii Mântuitorului, devenim desăvârşiţi, asemenea lui Dumnezeu. De aici rezultă şi răspunsul că a fi desăvârşit asemenea Părintelui ceresc, înseamnă a fi desăvârşit în iubire asemenea lui Iisus Hristos. În felul acesta, pe drept cuvânt putea spune Sfântul Apostol Pavel: „... Iar peste toate acestea, îmbrăcaţi-vă în dragoste, care este legătura desăvârşirii" (Coloseni 3, 14).

În sfârşit, se pune întrebarea: putem noi singuri, prin forţele proprii ale firii, care poartă rănile păcatului şi care este supusă ispitei şi căderii, să ajungem la desăvârşirea morală? Desigur că nu. Numai prin Hristos, prin harul Lui ne putem desăvârşi: „Eu sunt viţa, voi mlădiţele. Cel ce rămâne în mine şi Eu în el, acesta aduce roadă multă, pentru că fără de mine nu puteţi face nimic" (Ioan 15, 5).

De aici vedem că necontenitul nostru efort duhovnicesc trebuie la rândul său să fie ajutat de harul divin, care însănătoşeşte firea, şi îi reînnoieşte energia, sporindu-i elanul şi puterile spre a ne autodepăşi mereu, ţintind spre piscul desăvârşirii lui Iisus Hristos.

Privind treptele, sau etapele care duc spre piscul desăvârşirii, ele sunt asemănătoare fazelor prin care trece omul de la naştere, până la maturizare. Prima fază este pruncia duhovnicească, când credinciosul, hotărându-se să pornească pe drumul virtuţii, se află în luptă cu ispita şi păcatul, nelipsind ezitările şi îmbinarea căderilor cu ridicările... Dar rămânând neclintit în hotărârea sa, nu cedează, ci înaintează spre o treaptă superioară, crescând astfel duhovniceşte. În această a doua fază, a creşterii duhovniceşti, credinciosul câştigă mai multă siguranţă, iar forţele spirituale devin tot mai statornice în săvârşirea virtuţii. Nu lipseşte însă cu totul posibilitatea căderii în păcat. Au mai rămas în suflet ispite ademenitoare, care pot duce la păcat, asemenea rădăcinilor unei buruieni care se mai menţin totuşi, şi pot încolţi, deşi am smuls buruiana... În sfârşit, această fază de creştere duhovnicească, se continuă cu cea de maturitate, sau starea de sfinţenie, când credinciosul împlineşte statornic voia lui Dumnezeu, dobândind libertatea faţă de pornirile firii spre păcat, sau dobândind virtutea nepătimirii, transpusă prin pacea şi bucuria sfântă a sufletului inundat de iubirea faţă de Dumnezeu, faţă de semeni şi faţă de întreaga creaţie.

Desăvârşirea vieţii duhovniceşti asemenea desăvârşirii lui Dumnezeu nu are limite. Ea reprezintă o chemare continuă şi are un orizont veşnic deschis, chiar şi în viaţa viitoare, potrivit infinitei desăvârşiri a lui Dumnezeu: „După această viaţă, spune un Sfânt Părinte, noi vom înceta de a mai lucra virtuţile, dar nu vom înceta de a mai simţi în noi lucrându-se îndumnezeirea după har, ca o răsplată pentru ele. Căci lucrarea îndumnezeirii în noi fiind mai presus de fire, e fără de hotar" (Sfântul Maxm Mărturisitorul).

IV. Recapitularea-Aprecierea

De ce Mântuitorul ne adresează îndemnul de a fi desăvârşiţi ca Părintele ceresc? (Fiindcă purtăm în noi chipul Lui şi avem menirea de a ajunge la asemănarea Lui. Şi pentru că suntem fiii lui Dumnezeu, iar un fiu seamănă cu părintele său...). Ştiind că păcatul a întunecat chipul lui Dumnezeu în noi, putem să ajungem la desăvârşire asemenea Părintelui ceresc? (Prin Taina Sfântului Botez noi primim harul curăţiei de păcat, al renaşterii duhovniceşti şi al înfierii. Dacă vom colabora cu harul divin, făcându-i rodnică lucrarea, drumul spre desăvârşire este deschis). Cunoaştem noi calea care duce la desăvârşire? (O cunoaştem. Aceasta este calea virtuţii). Cine ne-a descoperit-o? (Mântuitorul Iisus Hristos). Cum? (Oferindu-ne modelul vieţii Lui duhovniceşti). Ce elemente din viaţa Lui duhovnicească ne indică mai clar drumul spre desăvârşire? (Eliberarea firii de păcat, smerenia, ca o continuă tensiune spre desăvârşire; şi iubirea ca o împlinire a desăvârşirii). Putem să ajungem la desăvârşire numai prin forţele proprii? (Nu putem ajunge decât prin conlucrarea firii cu harul divin). Cum primim harul divin? (Prin Sfintele Taine în Biserică). Care sunt etapele sau fazele desăvârşirii? (Sunt trei faze: pruncia duhovnicească, creşterea şi dezvoltarea duhovnicească şi sfinţenia). Când se încheie procesul duhovnicesc al desăvârşirii? (Acest proces duhovnicesc este veşnic deschis pentru că se raportează la Dumnezeu care nu are limite).

V. Asocierea

Legată de dorinţa de mântuire, exista şi în celelalte religii aspiraţia spre desăvârşire, nelipsind multiple şi variate mijloace spre a împlini acest ideal suprem. Credincoisul se vede însă neputincios, fiindcă, lipsindu-i ajutorul harului divin, firea rănită de păcat, nu se poate tămădui singură, şi astfel nu dispune de energia, sau de puterea necontenitului progres duhovnicesc.

Pe de altă parte atât religia Vechiului Testament, cât şi alte religii, închid orizontul duhovnicesc al desăvârşirii la simpla împlinire a legii, sau a ceremoniilor ritualiste. Raportând desăvârşirea credinciosului la desăvârşirea lui Dumnezeu, Mântuitorul îi deschide o perspectivă nelimitată, pe măsură să dezvolte necontenit energiile sufletului omenesc.

VI. Generalizarea

Din cele până aici tratate vedem că desăvârşirea creştină reprezintă sfinţenia la care suntem chemaţi să ajungem, urmând viaţa duhovnicească a Mântuitorului, până la asemănarea ei, prin colaborarea firii cu harul divin.

VII. Aplicarea

Aşa cum toţi creştinii primind Botezul, li s-a iertat păcatul şi au renăscut la o viaţă duhovnicească, toţi, fără nici o deosebire sunt chemaţi să fructifice roadele harului divin în viaţa lor, şi neîncetat să se străduiască ca la starea de pruncie duhovnicească să adauge creşterea şi dezvoltarea, ajungând la maturizarea vieţii în Hristos, lepădând păcatul şi înfrumuseţându-şi viaţa cu virtuţile creştineşti.

Schimbarea la Faţă

(Urmare din pag. 1)

mult, Sf. Efrem Sirul, referindu-se la aceasta, spune că Moise îi reprezenta pe cei morţi, iar Ilie, ce fusese înălţat la cer într-o căruţă de foc, pe cei vii, iar Domnul arăta prin convorbirea cu cei doi că El stăpâneşte peste cei vii şi peste cei morţi ca un Împărat al fâpturii.

În al doilea rând, Schimbarea la Faţă, prin evenimentele ce se derulează în ea, devine, la fel ca Botezul o **Teofanie** sau o **Epifanie** a Treimii.

Tatăl din Cer îl numeşte pe Fiul Său **„Fiul Meu Cel Iubit..."** şi porunceşte să fie **ascultat** (Matei 17, 5). **Fiul** se schimbă la faţă, iar **Duhul Sfânt,** în chipul norului luminos, îl umbreşte atât pe El, cât şi pe ucenicii Săi. Ucenicii, prezenţi la această minune, au văzut slava dumnezeiască **„pe cât au cuprins"** cum se exprimă imnografraful în condacul Sărbătorii, adică **„pre cât le era cu putinţă"**, ca să înţeleagă apoi, în vremea Patimii Sale, că El, Hristos este Dumnezeu adevărat şi **„raza Tatălui"**.

Cuvintele pe care le rosteşte Petru, fiind extaziat de cele văzute şi auzite acolo în Muntele cel Sfânt, **„Doamne, bine este nouă să fim aici. Să facem trei colibe"**, se referă la dulceaţa prezenţei divine pe care a simţit-o din plin acolo şi la dorinţa fiinţei umane de a fi de-a pururea cu Domnul, izvorul vieţii. Referirea la cele trei colibe — explică exegeţii — ne conduce la **faptul** când s-a petrecut această minune, şi anume între Rusaliile evreieşti şi sărbătoarea Corturilor, în al doilea an de viaţă publică a lui Iisus.

Prin Schimbarea la faţă a Sa pe muntele Tabor, Iisus Domnul întăreşte mărturisirea apostolului Petru făcută în numele colegiului apostolic **„Tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu"**. Clipa de pe Tabor scăldată în lumina cea necreată era un **semn şi o prevestire** a Învierii şi a venirii Fiului Omului întru **mărirea Tatălui Său"**.

Pentru fiecare creştin în general şi pentru cel ortodox în special, evenimentul Shimbării la Faţă a Domnului se constituie într-un început nou al existenţei naturii umane îndumnezeite prin harul cel necreat revărsat în lume prin Învierea Sa şi prin Pogorârea Sf. Duh.

Biserica, ca loc al comuniunii omului cu Dumnezeu, ca loc al slavei cereşti, devine pentru fiecare creştin un Tabor spiritual unde Hristos se schimbă la faţă la fiecare Sf. Liturghie şi se dă pe Sine sub chipul pâinii şi al vinului euharistic celor ce se împărtăşesc cu El.

Nu există pe pământ bucurie mai mare decât aceea de a fi mereu împreună cu Domnul şi de a ne bucura de prezenţa Sa în viaţa noastră încât să putem spune cu apostolul Petru **„Doamne bine este nouă să fim aici"**.

Şi în acelaşi timp praznicul Schimbării la Faţă a Domnului este un îmbold permanent de a lucra **„cu timp şi fără timp"** la îndepărtarea din sufletul nostru a vălului neştiinţei şi a răutăţii inimii pentru ca slava cea negrăită a Domnului să schimbe şi sufletul şi mintea noastră căci adevărat este cuvântul apostolului: **„Ori de câte ori cineva se întoarce la Domnul, vălul este dat la o parte... Cât despre noi toţi, care, cu faţa descoperită, oglindim măreţia Domnului, suntem preschimbaţi în aceeaşi înfăţişare, tot mai măreaţă de către Duhul Domnului"** (II Cor. 3, 17—18).,

Secularizarea şi „noua religiozitate"

Cu vreo treizeci de ani în urmă, teologul baptist Harvey Gallagher Cox scria o carte — „Cetatea seculară" (1968), în care sublinia, ca pe o evidenţă incontestabilă, diminuarea progresivă a interesului pentru religie a tot mai multor contemporani, fenomen pe care el îl numea „secularizare". După trei decenii, într-o nouă lucrare — „Fire from Heaven"[1] —, autorul considera că „Cetatea seculară" e o carte depăşită, că în ea „încerca să elaboreze o teorie pentru epoca 'post-religioasă', pe care mulţi sociologi o credeau aproape". Astăzi, dimpotrivă, „secularitatea, iar nu spiritualitatea se apropie de extincţie"[2]. În locul „morţii lui Dumnezeu", pe care unii au declarat-o cu un secol în urmă, sau al dispariţiei religiei, pe care o anunţau ideologii marxişti, mulţi vorbesc de o „întoarcere a sacrului"[3], de o „mare deşteptare", de o „vârstă a Spiritului"[4].

Înseşi enciclopediile, care credeau că „tema 'secularizării' îmbrăţişează întreaga cultură occidentală modernă"[5], îşi văd definiţiile în criză. Începând cu Auguste Comte, pentru care omenirea cunoaşte trei stadii de civilizaţie (teologic sau imaginar, metafizic sau abstract şi pozitiv sau ştiinţific), tradiţia sociologică a gândit „secularizarea" într-un sistem în care se resimt influenţe evoluţioniste[6]. În ultimul timp, explozia fenomenului „noii religiozităţi" pune în criză conceptul de „secularizare".

În acest context, raportul între secularizare şi noi mişcări religioase cunoaşte două aspecte. Întâi, noile mişcări religioase ar fi o manifestare a procesului de secularizare, efectul său, dar,

(Continuare în pag. a 3-a)

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU

1 Fire from Heaven. The Rise of Pentecostal Spirituality and the Reshaping of Religion in the Twenty-First Century (Foc din cer), Massachusetts, 1995;
2 Ibidem, p. XV—XVI;
3 Pierluigi Zoccatelli, Il New Age, Ed. Elledici, Torino, 1997, p. 5;
4 H. Gallagher Cox, op. cit., p. XVI;
5 Enciclopedia del Novecento (cuv. „Secolarizzazione", de Langdon Gilkey), vol. VI, Roma, 1982, p. 415;
6 Secularizarea ar urma, în mod necesar, unei epoci de factură religioasă; ar caracteriza, deci, a societate areligioasă, în toate structurile sale. Observăm însă că secularizarea ce defineşte epoca noastră este departe de a fi areligioasă. De altfel, ambiguităţi structurale planează asupra multor termeni precum: post-modern, post-religios sau post-creştin (acesta din urmă folosit frecvent şi de filosoful „creştin" Berdiaev şi nu lipsit de pronunţate accente evoluţioniste, străine de duhul ortodoxiei);

„ÎNTRU ADORMIRE LUMEA NU AI PĂRĂSIT"

La sfârşitul unui post de două săptămâni, credincioşii creştini prăznuiesc cu evlavie la 15 august în fiecare an, Adormirea Maicii Domnului, cunoscută în popor sub numle de Sfânta Maria Mare, unul dintre cele mai cinstite şi mai iubite praznice ale Născătoarei de Dumnezeu şi, totodată prilej de înălţare şi mângâiere duhovnicească.

E o sărbătoare ce datează încă din secolul IV al erei creştine şi care are profunde rezonanţe duhovniceşti în sufletul creştinilor în general şi al românilor în special.

Poporul nostru, ca de altfel, toate popoarele creştine, vede în Maica Domnului ocrotitoarea şi rugătoarea fierbinte către Dumnezeu, care mijloceşte pentru toţi la Fiul Său cel Unul Născut Mântuitorul Iisus Hristos.

Din Sfintele Evanghelii aflăm că Maica Domnului a fost prezentă mereu alături de Fiul Său şi de Sfinţii Apostoli la toate bucuriile şi durerile oamenilor, începând de la peştera din Betleem şi până la Crucea Golgotei.

Ea a rămas în istoria mântuirii ca Maică a Bisericii şi Maica noastră a tuturor.

Tradiţia Bisericii Creştine ne relatează că Sf. Fecioară Maria s-a mutat la cele veşnice în satul Ghetsimani, lângă Ierusalim unde a venit din Efes, de la Sf. Evanghelist Ioan, cel care a avut grijă de ea după cuvântul Domnului, spus când era pe Cruce: „Fiule, iată mama ta".

Vestea trecerii ei dincolo i-a fost adusă tot de Arhanghelul Gavriil, la fel ca şi la Buna-Vestire.

Tot Tradiţia spune că Sfinţii Apostoli, în chip minunat, au fost aduşi de la marginile pământului la patul Sfintei Fecioare care după ce i-a binecuvântat pe toţi a adormit.

Casa s-a umplut de lumină, iar îngerii din cer i-au luat sfântul său suflet.

Trupul i-a fost aşezat în mormântul care există până astăzi.

Apostolul Toma lipsind de la Adormirea Maicii Domnului, a venit mai târziu şi căutând împreună cu ceilalţi apostoli în mormânt l-au găsit pe acesta gol, semn că trupul Prea Curatei a fost mutat de pe pământ la cer de către Fiul Său.

Imnograful creştin a cuprins admirabil acest lucru în troparul Adormirii: „Întru naştere fecioria ai păzit, întru adormire lumea nu ai părăsit de Dumnezeu Născătoare, mutatu-te-ai la viaţă fiind Maica Vieţii şi cu rugăciunile Tale izbăveşti din moarte sufletele noastre".

Cuvine-se în această sfântă zi să ne rugăm cu evlavie Maicii Domnului care este „grabnică ajutătoare" şi „izvor de milă" pentru sănătate, pentru mântuire şi pentru pacea a toată lumea ...

Astăzi este ziua onomastică a celor ce au primit la botez numele de Maria, Mărioara, Mariuţa, Marius, Marin, Marinică.

În limba ebraică substantivul „Miriam" de unde provine numele de Maria înseamnă: „Doamnă, Împărătească; Cea aleasă; Cea frumoasă".

Cu adevărat Fecioara Maria, Maica Domnului este Doamna şi Împărăteasa cerului şi a pământului, ea a fost Cea aleasă să aducă în lume pe Hristos Unul din Sf. Treime şi prin frumuseţea şi prin curăţia vieţii ei este „mai cinstită decât heruvimii şi mai mărită fără de asemănare decât serafimii", cum o numesc atât de frumos cântările liturgice ale Bisericii Creştine.

Să o rugăm de-a pururi pe Sfânta Fecioară Maria Născătoarea de Dumnezeu, să fie mereu solitoare către Domnul Puterilor pentru noi şi pentru tot neamul creştinesc şi uniţi în dragostea ei şi a Fiului Său preaiubit să trecem cu speranţă şi cu încredere pragul mileniului trei al erei creştine care bate acum la porţile istoriei.

Sfântă Marie, Maica lui Dumnezeu, roagă-te pentru noi şi pentru neamul nostru românesc acum şi în toţi vecii. AMIN.

Protosinghel TIMOTEI AIOANEI

Condacul praznicului

„Pe Născătoarea de Dumnezeu, Cea întru rugăciuni neadormită şi întru folosinţe nădejdea cea neschimbată, mormântul şi moartea nu o au ţinut, căci pe Maica Vieţii la viaţă o a mutat, Cel ce s-a sălăşluit în pântecele ei cel pururea fecioresc"

APELUL

SFÂNTULUI SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE PENTRU SPRIJINIREA COMUNITĂŢILOR ORTODOXE ROMÂNEŞTI DIN AFARA HOTARELOR ACTUALE ALE ŢĂRII

«Fericiţi cei milostivi, că aceia vor fi miluiţi» (Matei 5, 4).

Dreptmăritori creştini,

De-a lungul istoriei, românii — deşi despărţiţi de graniţe nefireşti sub stăpâniri străine — s-au simţit legaţi între ei prin aceeaşi credinţă în Dumnezeu, mărturisită în aceeaşi limbă, sub binecuvântarea aceleiaşi Biserici Ortodoxe.

Părtăşia la un singur izvor duhovnicesc de mântuire a constituit pavăza unităţii noastre. Vremurile de restrişte nu i-au împiedicat pe românii ardeleni să vieţuiască în acelaşi duh şi întru aceleaşi năzuinţe cu cei de peste munţi. Dunărea n-a constituit nici ea un obstacol pentru ca valahii răspândiţi în tot pământul Balcanilor, frământat de probleme, să păstreze conştiinţa apartenenţei la aceeaşi latinitate ca românii din nordul Dunării. Iar când stăpânirea străină s-a întins asupra românilor din Bucovina şi apoi din stânga Prutului, sau mai târziu asupra celor din Basarabia şi nordul Bucovinei, legăturile cu cei din ţară n-au încetat. Tradiţiile comune, rugăciunea rostită în aceeaşi limbă şi aşteptarea unor vremuri mai bune au constituit nădejdea românilor de pretutindeni că Dumnezeu este cu ei.

Această comuniune a românilor din afara Ţării cu cei din Ţară n-ar fi fost posibilă dacă aceştia din urmă n-ar fi avut conştiinţa necesităţii ajutorării fraţilor lor oprimaţi. Ajutorul s-a arătat atât în rugăciune, cât şi în faptă concretă de sprijinire a diferitelor aspecte ale vieţii lor bisericeşti, sociale, economice sau politice. Este suficient să amintim sprijinul acordat ortodocşilor ardeleni de domnitorii şi ierarhii ortodocşi din Ţara Românească şi Moldova timp de multe veacuri. Basarabia şi nordul Bucovinei, de asemenea, n-au fost uitate în momentele lor cele mai grele. Aceeaşi atitudine au avut-o Ţara şi Biserica şi pentru vlahii din sudul Dunării sau românii din Serbia şi Ungaria.

Astăzi, în libertatea redobândită prin jertfă, suntem chemaţi să avem aceeaşi atitudine faţă de românii din jurul graniţelor Ţării, sprijinindu-i în lupta lor de păstrare a identităţii religioase, culturale sau lingvistice. Nevoile sunt enorme. Românii basarabeni, mulţi dintre ei grupaţi în Mitropolia Basarabiei şi în jurul ierarhului ei, I. P. S. Mitropolit Petru, îşi construiesc biserici, aşezăminte culturale etc. şi aşteaptă sprijinul nostru, al celor din Ţară. Cei din nordul Bucovinei, Ţinutul Herţa şi nordul şi sudul Basarabiei sunt întru aşteptarea unor semne concrete că Ţara nu i-a uitat. Românii din Ungaria şi Serbia luptă să-şi păstreze tradiţiile, credinţa şi limba. Grupaţi de curând în cele două episcopii româneşti de la Gyula şi Vârşeţ, ei trăiesc cu speranţa continuării şi intensificării legăturii cu Ţara şi cu Patriarhia Română. Vlahii, aromânii, macedoromânii din sudul Dunării se află din păcate înscrişi într-un proces lent, dar puternic, de pierdere a identităţii lor şi măsuri urgente se impun cu necesitate.

Dreptmăritori creştini, fii şi fiice întru Hristos Domnul,

V-am readus în memorie cele de mai sus cu încredinţarea că duhul de frăţietate întru credinţă şi neam al celor din Ţară cu românii din afara hotarelor ei actuale, nu este doar o urmă a istoriei, ci o realitate actuală, vie şi lucrătoare.

Sprijinul pe care l-aţi acordat anii trecuţi Mitropoliei Basarabiei este o mărturie grăitoare în acest sens. Înalt Prea Sfinţitul Petru, Mitropolitul Basarabiei şi Exarh al Plaiurilor vă mulţumeşte pe această cale pentru generozitatea de care aţi dat dovadă.

În acelaşi duh, adresăm rugăminte stăruitoare şi anul acesta, către toţi binevoitorii creştini, cler şi credincioşi din parohii şi mânăstiri, de a sprijini, după putere, efortul Bisericii Ortodoxe Române în strădania de a ajuta pe românii din afara hotarelor actuale ale Ţării. Ei aşteaptă de la noi carte bisericească în slovă românească, aşteaptă sprijin în construcţii de noi biserici şi la restaurarea celor existente. Biserica Ortodoxă le-a menţinut în vremuri grele speranţa întru mai bine şi tot de la ea se aşteaptă îmbărbătare şi sprijin. Iar Biserica Ortodoxă Română suntem cu toţii, cler şi credincioşi, împreună responsabili la bine şi la vremuri de restrişte.

Suntem încredinţaţi că şi de această dată inima bună şi milostivă a fiilor şi fiicelor Bisericii noastre va arăta dragoste creştinească faţă de nevoile bisericeşti ale comunităţilor ortodoxe româneşti din jurul graniţelor Ţării. Sub semnul acestei speranţe, vă binecuvântăm întru Domnul şi Mântuitorul Hristos, pe Care-L rugăm să vă răsplătească osteneala şi jertfa atât în viaţa aceasta, cât şi în cea veşnică.

Preşedintele Sfântului Sinod
† TEOCTIST
Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Secularizare

(Urmare din pag. a 2-a)

în acelaşi timp, o împreună-cauză, căci acestea îl favorizează. În al doilea rând, noile mişcări religioase sunt un răspuns, o ripostă dată secularizării, pe care caută să o împiedice[7].

Mai nou, s-a încercat depăşirea definiţiei clasice **cantitative**, după care secularizarea ar consta în diminuarea progresivă a interesului pentru religie, şi afirmarea unei teorii **calitative**, conform căreia, „secularizarea e un fenomen real (...) ce nu consistă, în principal, în declinul cantitativ al interesului pentru sacru şi religie. Din contră, acesta poate creşte. Secularizarea e un proces calitativ, în cursul căruia religia e tot mai marginalizată şi determină într-o măsură tot mai limitată marile decizii culturale, morale şi politice. Acestui proces de marginalizare — care, în anumite ţări, determină o adevărată -decreştinare' a vieţii publice şi private — îi corespunde un succes tot mai mare al noilor forme religioase, ce caută să orienteze cultura, chiar dacă nu sunt dotate cu mijloacele necesare acestei misiuni"[8].

În alte cuvinte, secularizarea, în sens **calitativ**, ar reduce **religia** la simpla **religiozitate**, la un „believing without belonging" („a crede fără să aparţii") sau la o „de-instituţionalizare" a religiei[9].

Această „nouă religiozitate" nu-i deloc „nouă". Este „forma" secularizării şi se pune în „alternativă" creştinismului. Elemente antice păgâne revin în actualitate; acest fapt e posibil, prin aceea că ele n-au dispărut niciodată. Păgânismul a coexistat cu creştinismul, de-a lungul secolelor, dând expresie unei demonizări a conştiinţei umanităţii căzute din harul baptismal. Acum, magia, satanismul, spiritismul, alăturate sistemelor de gândire panteiste (yoga, teosofia), sunt armonizate sincretic într-o largă mentalitate numită New Age. Nici New Age, nici secularizarea nu-s fenomene „noi"; sunt doar „noi căderi", cu efecte metafizic-spirituale grave. Responsabilitatea creştinilor dreptmăritori este maximă: a arăta că singura „noutate" este în acelaşi timp veşnică şi că izvorul ei este Iisus Hristos.

---

7 Cf. G. Filoramo, Figure del sacro. Saggi di storia religiosa, Brescia, 1993, p. 252—253; idem, I nuovi movimenti religiosi, Roma-Bari, 1986;

8 M. Introvigne, Il sacro postmoderno. Chiesa, relativismo e nuova religiosità, Gribaudi, Milano, 1996, p. 16—17;

9 Grace Davie, Religion in Britain since 1945, Believing without Belonging, Oxford, 1994; Danièle Hervieu-Léger, La Religion pour Mémoire, Paris, 1993.

Bunuri pământeşti şi avuţii duhovniceşti

Fiinţă alcătuită din trup şi suflet, omul, coroana creaţiunii, se situează la mijloc, în raport cu lumile fizică şi spirituală. Dumnezeu i-a format omului trupul din ţărână şi i-a dat sufletul prin insuflare dumnezeiască. Ca urmare, este firesc ca — pe de o parte — omul să fie în legătură cu pământul, iar — pe de alta — în legătură cu lumea spirituală, cu Dumnezeu. Despre oamenii ataşaţi cu deosebire de cele pământeşti, fără a se ridica la o viaţă superioară, se spune că sunt oameni trupeşti. Despre aceştia Ap. Iuda Tadeu zice că umblă potrivit poftelor lor, după nelegiuiri; sunt oameni fireşti care nu au duhul (v. 19). Oamenii neduhovniceşti nu primesc adevărurile Duhului lui Dumnezeu, căci pentru ei sunt nebunie şi nu pot să le înţeleagă. În schimb, cei care duc o viaţă superioară, luminaţi fiind de Duhul lui Dumnezeu, sunt oameni duhovniceşti. Aceştia primesc adevărurile Duhului lui Dumnezeu, căci le înţeleg şi pe toate le judecă duhovniceşte, spune Sf. Ap. Pavel (I Cor. 2, 14—15).

Nu-i poate fi indiferent omului, pe a cui parte îşi statorniceşte inima: pe partea bunurilor pământeşti sau pe partea bunurilor cereşti. În care dintre aceste două situaţii va putea omul să simtă adevărata fericire? Aşa după cum ochiul sănătos luminează trupul şi răspândeşte lumină în tot jurul său, tot aşa inima omului care funcţionează bine, îi vine omului într-ajutor şi îl face să simtă care şi unde este adevărata fericire. Mulţumirea trecătoare, oferită de bunurile pământeşti, prin iubirea şi legarea de ele, nu este şi nu poate fi adevărata fericire. Inima curată îl ajută pe om să simtă, că la adevărata şi netrecătoarea fericire se ajunge vieţuind în conformitate cu voia cea sfântă a lui Dumnezeu, prin aplicarea în viaţa de aici de pe pământ a principiilor de adevăr, bine şi frumos.

Un compromis nu poate avea loc, adică nu poate fi împăcată deopotrivă iubirea faţă de Dumnezeu cu iubirea faţă de bunurile pământeşti. „Nimeni nu poate să slujească la doi domni ... lui Dumnezeu şi lui mamona" (adică tezaurului de avuţii pământeşti) „căci sau pe unul îl va urî şi pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va lipi şi pe celălalt îl va dispreţui" (Matei 6, 24).

Nu poate fi neglijată grija firească pentru cele trupeşti, căci trupul este sălaş sufletului. Nu poate fi legitimată însă grija exagerată pentru trup, neglijând sufletul cu îndatoririle duhovniceşti pentru el. Dreapta ierarhizare a valorilor impune o corectă apreciere a ponderii ce se cuvine atât trupului cât şi sufletului. Ce pot să constituie pentru trup bogăţiile pământeşti, pe care „moliile şi rugina le strică... furii le sapă şi le fură" (Matei 6, 20), faţă de valorile nestricăcioase şi nepieritoare în ceruri, pentru suflet?

Vorbindu-le apostolilor şi totodată pentru toţi cei ce aveau să-l urmeze, Domnul Hristos a arătat, că se cade a acorda precădere grijii pentru suflet, pentru viaţa viitoare, faţă de grija pentru viaţa prezentă, pentru trup. Cel ce vrea să-şi salveze viaţa de acum, poate să o realizeze, dar aceasta numai renunţând la viaţa de dincolo de mormânt. La rândul său, cel ce îşi sacrifică viaţa de aici pentru Hristos Domnul, cu certitudine, acela va dobândi viaţa de dincolo de mormânt. „Ce va folosi omului, dacă va câştiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb, pentru sufletul său?" (Matei 16, 25—26). Oricât de multe şi mari ar fi bogăţiile pe care omul le-ar agonisi în această lume, în scurt timp le va lăsa şi din ele nimic nu va putea duce cu sine dincolo de mormânt. Chiar dacă — per absurdum — ar reuşi să ducă din acestea, de nici un folos nu i-ar fi, căci în lumea duhurilor banul pământului nu umblă şi acolo tot atâta valorează şi bobul de aur ca şi bulgărele de ţărână. Aducerea aminte de viaţa pământească, petrecută în desfătări, oferite de comorile materiale agonisite sieşi, fără a se înavuţi pentru Dumnezeu (Luca 12, 21), nu-i va aduce mângâiere sufletului, dincolo de mormânt. Dimpotrivă, îi va cauza grele remuşcări, că în schimbul desfătărilor efemere de aici, n-a căutat bucuria vieţii netrecătoare în Domnul.

Din paginile Sf. Scripturi se desprind cazuri remarcabile prin care se pune în evidenţă valoarea de nepreţuit a sufletului omenesc, în comparaţie cu bogăţiile materiale ale acestei lumi.

În ţinutul Gherghesenilor, Domnul Hristos a vindecat un om care avea duh necurat. De fapt, o legiune de demoni pusese stăpânire pe sufletul lui. Cu puterea lui Iisus, omul a fost slobozit din cătuşele demonilor, care ieşind dintr-însul, au intrat în turma de porci ce păştea pe ţărmul înalt al mării. Pe dată, turma — ca la două mii de porci — s-a repezit în mare şi s-a înecat. Iisus a dorit atunci ca Gherghesenii să aprecieze la justa valoare salvarea de suflet omenesc. Aceştia însă, legaţi strâns de cele inferioare, au pus valoarea turmei de porci mai presus decât valoarea unui suflet omenesc şi i-au cerut lui Iisus să iasă din hotarele lor. Cel din care ieşiseră demonii a rămas între ai săi, ca o mărturie vie, de cât bine i-a făcut Dumnezeu.

Iată acum şi modul în care a fost evaluat sufletul Sfântului Ioan Botezătorul, la tragicul său sfârşit. La ospăţul dat de ziua naşterii lui Irod, fiica Irodiadei a dansat şi jocul ei a fost pe placul lui Irod şi al tuturor celor ce şedeau cu el la masă. Irod s-a legat cu jurământ, că-i va da orice va cere, până la jumătate din împărăţia sa (Marcu 6, 23). La sfatul mamei sale, fata a cerut capul lui Ioan Botezătorul. Pentru mama sa capul lui Ioan nu valora mai mult decât jumătate din teritoriul domniei lui Irod. Cu părere de rău, dar pentru jurământ şi pentru comeseni, Irod i-a împlinit dorinţa. Jurisprudenţa ne arată, că Irod ar fi putut să refuze împlinirea acestei cereri, dacă ar fi declarat, că pentru el sufletul lui Ioan Botezătorul preţuieşte mai mult decât jumătate din împărăţia sa. Cu inima lui stricată însă Irod n-a ştiut să facă o astfel de declaraţie, spre a refuza împlinirea cererii exprimate. Ar fi evidenţiat astfel inestimabila valoare a sufletului Sf. Ioan, despre care Iisus a spus, că „nu s-a sculat dintre cei născuţi din femei (unul) mai mare decât Ioan Botezătorul" (Matei 11, 11).

Preocupaţi peste măsură de satisfacerea plăcerilor pământeşti, mai mult decât a bucuriilor duhovniceşti, mulţi au supraestimat valoarea bunurilor materiale, apreciindu-le ca pe un elixir al unei vieţi îndelungate. Clasică rămâne pilda bogatului căruia i-a rodit ţarina în aşa măsură, că a fost necesar să-şi mărească hambarele. Şi-a zis apoi luişi: „Suflete, ai multe bunătăţi, puse spre mulţi ani; odihneşte-te, mănâncă, bea, veseleşte-te". Etica materialistă ne arată, că după acelaşi îndemn se călăuzesc şi „Epicuri de grege porci" (= porcii din turma lui Epicur), care mai adaugă la acestea, spunând, că după moarte nu mai este nici o dorinţă (Edite, bibite, post mortem nulla voluptas!). Bogatului din Evanghelie i s-a mai spus: „Nebune! întru această noapte, cere-vor de la tine sufletul tău. Şi cele ce ai pregătit ale cui vor mai fi? Aşa se întâmplă cu cel ce-şi adună comori sieşi (pământeşti), iar pentru Dumnezeu nu se înavuţeşte" (Luca 12, 16—21).

În convorbirea cu tânărul bogat, Mântuitorul a lăsat soluţiunea şi pentru bogaţi, spre a putea moşteni viaţa de veci: „Vinde averea ta, dă-o săracilor şi vei avea comoară în cer ..." (Matei 19, 21). La auzul acestor cuvinte, tânărul s-a întristat, căci avea averi multe, de care se simţea strâns legat şi cu neputinţă de a se despărţi de ele, căci — după cuvântul lui Iisus — „unde este comoara ta, acolo va fi şi inima ta" (Matei 6, 21).

Pentru salvarea vieţii de aici, dar şi a celei de dincolo de mormânt, printr-o corectă ierarhizare a valorilor, Iisus a lăsat la libera apreciere îndemnul său grăind: „Căutaţi mai întâi împărăţia (lui Dumnezeu) şi dreptatea lui şi toate celelalte se vor adăuga vouă" (Matei 6, 33).

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Restaurări capitale la Mânăstirea Predeal

Aşezată la poalele Bucegilor, mai precis ale muntelui Clăbucetul Taurului, lângă Izvorul Prahovei, într-o regiune de un pitoresc aparte, la graniţa dintre Transilvania şi Ţara Românească, Mânăstirea Predeal străjuieşte de peste două veacuri ca o candelă şi ca un simbol al credinţei ortodoxe pe aceste binecuvântate plaiuri.

Este atestată documentar la anul 1774, anul când întemeietorul ei „Ioanichie Ieromonahul şi Duhovnicul" cum îl numeşte un pomelnic al mânăstirii, obţine locul viitoarei mânăstiri de la „prea cinstitul boier vel paharnic Grigorie Buzoianu". Cu ajutorul credincioşilor din zonă, a fost înălţată o biserică de lemn şi câteva chilii.

Primul egumen al mânăstirii a fost stareţul Ioanichie între anii 1774—1790, urmat de stareţul Partenie până în 1811, iar al treilea stareţ Gherman, era braşovean din Dârste.

A fost un bun gospodar, şi un bun povăţuitor al obştii monahale de acolo. Sub păstorirea lui a fost construită biserica mică de piatră cu hramul Sf. Ierarh Nicolae în anul 1819, iar câţiva ani mai târziu va ridica tot acolo o nouă clopotniţă ce dăinuieşte până astăzi.

A treia mare realizare a acestui stareţ este fără îndoială zidirea bisericii mari cu hramul „Naşterea Maicii Domnului" construită între anii 1835—1844.

După stareţul Gherman, urmează grecul Teofilact, urmat la scurt timp de un alt transilvănean Pantelimon Vidrighinescu, originar din Răşinarii Sibiului care s-a ocupat mai ales de viaţa culturală şi spirituală a mânăstirii. La insistenţele lui a fost înfiinţată o şcoală pentru copiii predelenilor chiar în chiliile mânăstirii, iar mai târziu a construit impunătoarea clădire a şcolii ce se află şi astăzi lângă mânăstire.

Între 1890—1909, stareţ al Mânăstirii a fost Dionisie Simionescu. Între 1933—1935 s-a construit un nou corp de chilii, şi s-au făcut reparaţii capitale la cele două biserici. Mânăstirea a fost desfiinţată în urma decretului ateist din 1959 când întregul patrimoniu al mânăstirii a fost trecut la Parohia Predeal.

Până în anul 1965, Mânăstirea Predeal a fost în jurisdicţia Arhiepiscopiei Bucureştilor, iar după noua împărţire administrativ-teritorială a ţării, localitatea a revenit judeţului Braşov, deci în jurisdicţia Arhiepiscopiei Sibiului. În anul 1966 biserica mare a fost împodobită cu o frumoasă pictură în frescă executată de pictorul I. Vasu şi a fost resfinţită în acelaşi an de către protopopul de atunci al Braşovului dr. Vasile Coman, viitorul episcop al Oradiei.

În vremea arhipăstoririi I.P.S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală al Ardealului, încă înainte de anul 1989, la mânăstirea Predeal s-au făcut numeroase lucrări de restaurare şi de reparaţii la ansamblul arhitectural de aici.

În anul 1991, mânăstirea Predeal a fost reînfiinţată şi transformată în mânăstire de maici, fiind numită stareţă monahia Teofana Alba.

Recent aici s-au făcut noi lucrări concretizate în: reparaţii interioare, amenajarea chiliilor, a instalaţiilor sanitare. Casele mânăstirii au fost acoperite cu tablă de inox, acoperişul bisericii vechi a fost şi el schimbat cu unul nou din şiţă. Şi vechea fântână din curtea mânăstirii a fost restaurată şi acoperită din nou.

Toate aceste lucrări, care s-au ridicat la suma de 5 467 808 lei, au fost suportate din bugetul Arhiepiscopiei Sibiului din fondul special destinat mânăstirilor, şi au fost absolut necesare pentru salvarea complexului de aici. În prezent, biserica mare cu hramul „Naşterea Maicii Domnului" este folosită ca biserică parohială până când noua catedrală a oraşului aflată în construcţie — e deja la acoperiş — va fi terminată.

Astăzi mânăstirea are 5 vieţuitoare şi are în fruntea ei ca stareţă pe monahia Adriana, care împreună cu soborul se străduiesc să păstreze nestinsă candela credinţei strămoşeşti îmbinând munca cu rugăciunea.

Mânăstirea Predeal, acum reîntinerită şi reînnoită, va rămâne peste vremi un loc binecuvântat, un simbol al unităţii naţionale a fraţilor de dincolo şi de dincoace de crestele Carpaţilor şi, în acelaşi timp, o vatră de credinţă, de iubire faţă de Dumnezeu şi faţă de pământul străbun.

Arhid. VISARION BĂLŢAT

PARTENIE COSMA. Un model de investitor filantrop

În galeria marilor bărbaţi ai neamului care şi-au făcut un crez din a gândi şi acţiona pentru prosperitatea economică a poporului, pentru înaintarea lui spirituală şi culturală, un loc distinct îl ocupă Parteníe (Parteniu) Cosma. A rămas în istorie ca strălucit ctitor al organizării economice-juridice-financiare în Transilvania, ca iniţiator al organizării vieţii bisericeşti pe temeiuri juridice, ca sprijinitor al culturii, publicist, om politic, mare şi generos filantrop.

Viaţa i-a fost o luptă tenace pentru a lăsa semenilor truda unor realizări de excepţie. A visat, a dorit şi a contribuit efectiv la prosperitatea economică a poporului, la înălţarea lui culturală şi spirituală. În concepţia lui economicul nu este un scop în sine şi nici un scop exclusiv de îmbogăţire, ci un mijloc pentru trebuinţele superioare ale vieţii spirituale, religioase, culturale. Prin politica economico-financiară pe care a dus-o, a ridicat creditul la rangul de armă de luptă pentru prosperitatea economică a neamului său. A acţionat pentru cumpărarea pământului şi, prin credite ieftine şi de lungă durată, a contribuit la împroprietărirea ţăranilor români, fapt ce a atras ostilitatea autorităţilor austro-ungare ale timpului.

Ca avocat şi apoi ca director executiv al **Institutului de credit şi economie Albina** din anul 1886, Partenie Cosma a conceput şi a realizat o politică economică-financiară de exemplară eficienţă. Timp de trei decenii cât s-a aflat la conducere, a făcut din „Albina" o instituţie model, competitivă cu celelalte instituţii săseşti şi maghiare, devenită o adevărată forţă financiară a Transilvaniei. A acţionat pentru înfiinţarea instituţiilor financiare similare Albinei în diferite localităţi ale Transilvaniei. În anul 1897 funcţionau 73 de instituţii bancare cu un capital social de 8 871 265 coroane şi cu un fond de rezervă de 2 milioane de coroane. În colaborare cu Cornel Diaconovich, astrist şi autor al cunoscutei Enciclopedii în trei volume, a iniţiat şi a finalizat federalizarea băncilor prin crearea Asociaţiei **Solidaritatea** în anul 1907, al cărei preşedinte a fost. Sub îndrumarea şi controlul lui s-au înfiinţat **Banca generală de asigurări** în anul 1911, **Casa de împrumut şi amanet „Muntele de pietate"**.

Recunoscându-i competenţa juridică şi abilitatea pragmatică, marele ierarh al Bisericii Ortodoxe Române Andrei Şaguna i-a încredinţat conducerea Comisiei pentru redactarea Statutelor Organice, contribuind astfel la fundamentarea organizării vieţii bisericeşti, a activităţii şcolare şi fondaţionale pe baze juridice, economice. Bogata activitate publicistică ca redactor al revistei „Concordia" şi ca autor a numeroase articole publicate în presa timpului dovedeşte implicarea lui Partenie Cosma în viaţa social-economică-culturală şi politică a ţării. Ca om politic — deputat în Parlamentul de la Budapesta, fondator al Partidului Naţional Român, ca senator în primul Parlament al ţării întregite, bihoreanul şi prin adopţie sibianul Partenie Cosma a fost un consecvent şi tenace purtător de cuvânt al neamului său.

Om al faptelor şi al gândirii de perspectivă, Partenie Cosma, cu intuiţie, simţ practic şi inteligenţă socială, şi-a exprimat vocaţia de constructor şi generos filantrop. Enunţăm **principalele direcţii ale activităţii filantropice culturale şi caritabile** care ne îndreptăţesc să-l considerăm un veritabil model de investitor-filantrop.

— Partenie Cosma a iniţiat şi a condus strângerea colectei pentru construirea Catedralei Mitropolitane din Sibiu. Institutul Albina a subvenţionat lucrările de construcţii cu 10 000 de coroane, personal a oferit 1 000 de coroane, urmat de prietenul său basarabeanul Vasile Stroiescu. Numele lor se află pe placa fondatorilor acestei însemnate construcţii de cult pentru elevarea spirituală a credincioşilor ortodocşi.

— A aprobat şi a susţinut subvenţionarea construirii de biserici în diferite localităţi ale Transilvaniei, având convingerea că întemeierea bisericilor este modul fundamental de afirmare a fiinţei noastre naţionale. Ca semn de recunoştinţă a devotamentului său constant, a primit în dar inelul-sigiliu al lui Andrei Şaguna cu care s-a mândrit toată viaţa. Cu Mitropolitul Miron Romanul a colaborat la finalizarea unor iniţiative culturale şi filantropice-caritabile.

— A iniţiat şi a supravegheat colectele pentru construirea şcolilor confesionale şi a şcolilor poporale în diferite localităţi ale Transilvaniei, a Şcolii comerciale din Braşov, a şcolilor civile de fete, primară şi superioară, şi a internatelor lor.

— Ca membru activ al ASTREI, a susţinut financiar activităţile ei culturale: reuniunile de cântări, serbările, expoziţiile, publicaţiile. A susţinut cheltuielile pentru ridicarea bustului lui Visarior Roman, ctitorul Albinei şi cel al lui Aurel Vlaicu, aviatorul-erou de la Binţinţi.

— A susţinut financiar construirea Casei de chirii a ASTREI, a Muzeului etnografic inaugurat în anul 1905. S-a implicat cu întreaga familie în organizarea expoziţiilor de industrie casnică, foarte apreciate fiind cele organizate în anii 1881, 1906.

— A înfiinţat în anul 1895 şi va dura trei decenii Masa studenţilor, considerată prima cantină din Transilvania. Anual 50 de tineri, elevi şi studenţi merituoşi din familii nevoiaşe primeau prânzul gratuit ca recompensă pentru străduinţa şi meritul învăţării. Sub îndrumarea doamnei Maria Cosma şi a fiicelor sale: Lucia, Minerva şi Hortensia, tinerii primeau şi o frumoasă educaţie. Au beneficiat de burse din fondurile Albinei tineri ce au devenit celebri oameni de cultură: Octavian Goga, Ioan Lupaş, Andrei Oţetea, D. D. Roşca ş.a.

— Au fost ajutate financiar societăţile culturale din ţară şi din străinătate: „Societatea Academică" din Cluj, „Petru Maior" din Budapesta, al cărei prim preşedinte a fost, „România Jună" din Viena, „Carmen Sylva" din Graz, „România" din München.

— Au fost finanţate reuniunile de femei, reuniunile agricole, asociaţiile de meseriaşi. De acte filantropice-caritabile au beneficiat Societatea „Crucea Roşie", Spitalul civil „Francisc Iosif", Reuniunea moaşelor din Sibiu. De ajutorări materiale au beneficiat constant orfelinatele, azilurile şi coloniile de copii. Săraci, văduve, orfani, indiferent de naţionalitate, s-au bucurat de acte caritabile. După cum reiese din procesele verbale, numai Institutul Albina a cheltuit peste 800 000 de coroane în perioada 1872—1918 în scopuri filantropice-caritabile.

— Partenie Cosma a fost împuternicit de prietenul său Vasile Stroiescu să distribuie donaţiile pentru construirea bisericilor şi şcolilor, pentru nevoile culturale ale ASTREI, pentru săraci, văduve, orfani. Presa timpului, în special „Telegraful Român", „Revista Transilvania", „Observator", „Foaia poporului" ş.a. au consemnat aceste remarcabile acte filantropice-caritabile.

Prin fondul cultural ce-i purta numele din 1910, s-au acordat burse şi ajutoare, s-au susţinut cheltuielile de deplasare şi de perfecţionare ale personalului Institutului „Albina", s-au publicat cărţi de specialitate. A fost finanţată „Revista economică", prima publicaţie de acest gen, revistă apărută sub redacţia lui Cornel Diaconovich în 1899.

Având sentimentul datoriei civice, Partenie Cosma a susţinut financiar prin Institutul „Albina", alături de băncile săseşti şi construcţii de modernizare a Sibiului: căile ferate Sibiu - Turnu Roşu, Sibiu - Vinţul de Jos, apeductul, instalaţii de canalizare moderne. Cel puţin pentru acest considerent s-ar cuveni ca o stradă din Sibiu să-i poarte numele.

Dacă există un secret al succesului social, acesta este legat de educaţia primită de Partenie Cosma, de şansa formării lui în spirit şaguniun, a dobândirii experienţei în cancelaria lui Emanoil Gojdu. Este legat de însuşirile lui de om: sensibil, altruist, perseverent, tenace, de înaltă competenţă profesională, de calităţi manageriale: talent organizatoric, intuiţie, clarviziune, simţ practic, inteligenţă socială, forţă decizională, autoritate, exigenţă şi autoexigenţă, disciplină severă, dreptate, de virtuţile lui de bun român şi patriot, de tactul lui politic. Pentru aceste calităţi, pentru sufletul lui generos, pentru caracterul lui integru, pentru realizările lui în favoarea celor mulţi, se cuvine să-l luăm de model, un model de investitor-filantrop. Fie ca Dumnezeu să inspire şi să îndemne alţi investitori să-i urmeze drumul.

Care a fost răsplata unei vieţi dăruite oamenilor, unei vieţi filantropice? Persecuţii şi hărţuieli în presă, calvarul refugiului şi pribegiei, numeroase şi profunde dezamăgiri **Dar** şi consacrarea unui loc meritat în galeria marilor bărbaţi ai neamului românesc.

Consf. univ. dr. ELENA MACAVEI

A Doua Reuniune Ecumenică Europeană de la Graz-Austria

La Graz, al doilea oraş ca mărime din Austria, a avut loc anul acesta între 23 şi 29 iunie cea de-a doua Reuniune Ecumenică Europeană.

Tema propusă pentru această întâlnire a fost „Reconcilierea"[1] — sau, într-o traducere mai comună („Re)împăcarea". Cu o deschidere foarte largă, motto-ul reuniunii priveşte în primul rând reconcilierea dintre Bisericile şi cultele creştine, dar şi reconcilierea creştinismului cu alte religii, sau reconcilierea dintre religie şi cultură, dintre om (în special omul religios) şi natură, dintre oameni, categorii de oameni, popoare, state şi continente — finalmente priveşte împăcarea omului cu sine însuşi şi cu Dumnezeu.

Numărul participanţilor a depăşit 10 000, reprezentând aproximativ 150 de Biserici. Statisticile oficiale au adus şi o surpriză: România a ocupat unul dintre primele locuri în ceea ce priveşte prezenţa numerică, apărând cu aproximativ 1 200 de participanţi (1216 înregistraţi). Ca să înţelegem dimensiunea surprizei, este bine să privim celelalte participări europene: pe primul loc se află Germania cu 1231 de participanţi, iar ţara organizatoare, Austria, ocupă doar locul trei, cu 1110 participanţi. Alte ţări din răsăritul Europei au avut o participare mult mai redusă — ca să ne referim doar la alte câteva ţări cu o majoritate ortodoxă a populaţiei: Rusia a avut înregistraţi 411 participanţi, Ucraina 292, Bulgaria 64, Grecia 33, Moldova 14. O explicaţie a acestui fapt poate fi şi interesul manifestat în ultimul timp în ţara noastră pentru dimensiunea europeană, manifestarea de la Graz fiind mai ales o întâlnire a creştinilor din Europa. Pe ansamblul participării, ortodocşii au fost doar 932, pe lângă 4519 de catolici şi 1881 de protestanţi. De asemenea, un alt fapt mai rar întâlnit, numărul participanţilor femei (5008) a depăşit numărul bărbaţilor (4381).

Deoarece „reconcilierea" priveşte o multitudine de aspecte ale vieţii umane, atât sub raport material cât şi sub cel spiritual, A doua Reuniune Ecumenică Europeană a cunoscut o deosebit de mare complexitate a formelor de manifestare. Au existat două nivele importante ale reuniunii: primul, cel al invitaţilor oficiali (aproximativ 700), al delegaţiilor Bisericilor Europene chemate să dezbată o serie de documente — finalizate sub forma unui text de bază, a unei sinteze de recomandări şi a unui mesaj. Al doilea nivel, la fel de interesant, uneori chiar cu momente deosebite, l-au constituit sutele de conferinţe, mese rotunde, ateliere de discuţii, acţiuni simbolice, slujbe ecumenice, spectacole, expoziţii, recepţii etc., la care a participat marea mulţime a celorlalţi participanţi.

Au existat de asemenea între cele două planuri ale reuniunii şi numeroase căi de comunicare. Aşa au fost forumurile de discuţii cu participare comună, ca şi şedinţele plenare ale delegaţilor, deschise (sau retransmise) şi celorlalţi participanţi interesaţi şi care toate au contribuit la un schimb viu de idei şi nu au lăsat practic nici o problemă majoră a acestor ani nedisculată. Nu trebuie neglijată în acest sens nici prestaţia celor peste 500 de ziarişti acreditaţi, ce au asigurat o mediatizare promptă a lucrărilor şi a evenimentelor mai importante, ca şi a celor aproximativ 120 de tineri stewards care s-au ocupat de toate problemele de informare, primire, repartizare etc. a celor prezenţi.

Să încercăm să ilustrăm cu câteva exemple concrete gama largă de subiecte abordate în discuţiile oficiale sau în cadrul celorlalte manifestări. Între cele două mari festivităţi, de deschidere şi de încheiere, însoţite de nenumărate iniţiative cultural-artistice (mai ales muzicale), s-a discutat despre orice şi toţi avea legătură cu „reconcilierea" în câteva serii de acţiuni, paralele lucrărilor delegaţiilor oficiale — acestea din urmă preocupate mai ales cu redactarea şi adoptarea documentelor reuniunii. Astfel, a luat fiinţă o „Agora" a iniţiativelor de reconciliere, cu un „sat ecumenic" (având un „site" ce putea fi vizitat şi pe Internet), cu o „casă a păcii", o „casă a lumii", o „casă a ospitalităţii" şi cu grupe de discuţii având ca subiect fie neo-catehumenatul şi Botezul, sau reconcilierea în Irlanda de Nord şi Bosnia-Herţegovina, lărgirea Uniunii Europene, copiii de la Cernobâl, reconcilierea între generaţii, responsabilitatea (ecologică) a creştinilor faţă de animale, dialogul ecumenic şi cultural între studenţii din Europa, problema (ne)pedepsirii — între dreptate şi iertare, prozelitismul ca „piatră de poticnire" a ecumenismului, experienţele şi întrebările unui romano-catolic trăitor în contextul unei majorităţi răsăritene ortodoxe, Europa în căutare de sens (valori autentice), identităţi în conflict: naţionalism-religie-ideologie etc.

Alte subiecte abordate: a fi creştin şi a acţiona politic, terapia victimelor torturii, esperanto ca şi ajutor pentru reconciliere, problemele actuale ale rasismului, femeia în Biserică, multimedia — „opium pentru popor?", Roma şi celelalte Biserici, bărbaţii şi femeile care iubesc Africa, noile tehnologii genetice şi implicaţiile lor etico-religioase, viaţa în familiile multiconfesionale, căsătoriile între creştini şi musulmani, minorităţile (de tot felul) în Biserică, Europa — un pământ al reconcilierii (şi) pentru imigranţi?, Biserica — loc de refugiu: dreptul de azil al Bisericii ca şi teren al conflictului dintre Stat şi Biserică, a trăi într-o diversitate culturală... — şi suntem foarte departe de a epuiza temele de interes ale discuţiilor.

S-a organizat chiar şi un „Centru al femeilor", iar tinerii şi copiii au avut de asemenea serii de programe adecvate.

Dar probabil între cele mai interesante s-au numărat îndeosebi **Forumurile** de dialog, axate pe câteva teme generale: căutarea unităţii vizibile a Bisericilor, dialogul între religii şi culturi, angajamentul în favoarea justiţiei sociale, mai ales pentru înlăturarea sărăciei, a excluderii şi a discriminărilor de tot felul, angajamentul în favoarea reconcilierii între popoare şi naţiuni şi a promovării metodelor nonviolente de rezolvare a conflictelor, pentru o practică nouă a responsabilităţii ecologice, mai ales în perspectiva generaţiilor viitoare, repartiţia echitabilă cu celelalte regiuni ale globului.

Câteva momente şi prezenţe deosebite au fost cuvântarea P.F. Patriarh al Rusiei, Alexei II al Moscovei care a atras atenţia asupra prozelitismului apusean în Răsăritul Europei şi mesajele adresate celei de A Doua Adunări Ecumenice Europene de către conducători ai diferitelor Biserici sau a unor organizaţii europene şi mondiale. O absenţă motivată şi comentată în variate feluri a fost cea a S. Sale Patriarhul Ecumenic Bartolomeus I al Constantinopolului. Biserica Ortodoxă Română a fost reprezentată de una dintre cele mai numeroase delegaţii, cuprinzând pe I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei, I.P.S. Mitropolit Nestor al Olteniei şi I.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei şi Europei Centrale, împreună cu mulţi alţi episcopi, preoţi şi teologi.

Întâlnirea de la Graz a constituit şi prilejul încheierii unui parteneriat între Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" a Universităţii „Lucian Blaga" din Sibiu şi Facultatea de Teologie Catolică a Universităţii din Graz. Facultatea sibiană a fost reprezentată de P.S. Prof. Dr. Laurenţiu Streza, care a şi semnat actul oficial, alături de Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Pr. Lect. Dr. Dorin Oancea, Pr. Lect. Drd. Irimie Marga, Pr. Lect. Drd. Vasile Grăjdian şi Pr. Drd. Liviu Vâlcea. Pr. Lect. Drd. Irimie Marga a susţinut o expunere pe tema căsătoriilor interconfesionale în cadrul unei grupe de discuţii.

Momente cu o deosebită semnificaţie pentru cei prezenţi la Graz au constituit şi cele două întâlniri naţionale ale românilor prezenţi la reuniune — unde pentru puţin timp se părea că au putut fi depăşite toate diferenţele de păreri care de atâtea ori i-au despărţit pe români — şi Sfânta Liturghie săvârşită în ultima zi a reuniunii de un sobor de preoţi români avându-l ca întâi stătător pe I.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei şi Europei Centrale, răspunsurile fiind date de patru coruri din România, a căror coordonare muzicală a fost asigurată de Pr. Lect. Drd. Vasile Grăjdian.

Este greu de tras concluzii imediate şi definitive doar la capătul celor şapte zile petrecute împreună la Graz de reprezentanţii creştinilor din întreaga Europă. După cum s-a remarcat de către mulţi dintre participanţi a fost mai mult încă o ocazie de cunoaştere reciprocă a creştinilor aparţinând diferitelor Biserici şi confesiuni din Europa. A mai putut fi observată şi o preocupare mereu prezentă pentru cei defavorizaţi, material sau spiritual, fie că era vorba despre persoane individuale, despre popoare sau continente. Un semn îmbucurător a fost şi echilibrul mai pronunţat între numărul participărilor răsăritene şi al celor occidentale (3655 din Europa de Est, 5505 din Europa de Vest). Şi chiar dacă de cele mai multe ori poziţiile iniţiale ale participanţilor au rămas neschimbate (cum a fost spre exemplu cazul Bisericilor Ortodoxe şi Unite din România), iar documentul final este doar unul de lucru, în care dorinţa de compromis a diluat mult conţinutul, dialogul direct, calm şi răbdător poate fi o bază — şi o speranţă — pentru Reconcilierea atât de mult dorită între Biserici, şi între oameni în general, în numele Celui Care din nemărginita iubire de oameni a lui Dumnezeu s-a întrupat tocmai pentru a aduce pacea şi împăcarea pentru toţi şi pentru toate — în numele Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Pr. VASILE GRĂJDIAN

[1] Motto-ul complet: „Reconcilierea — dar al lui Dumnezeu şi izvor de viaţă nouă".

Producţia de carte bistriţeană

— Secolul al XVI-lea —

Dacă producţia de carte, sub forma manuscriselor, şi-a avut pondrea de-a lungul secolului al XV-lea în mânăstirile din Moldova, unde s-au descoperit peste 160 de exemplare, iar în cele din Muntenia abia zece, cea a secolului al XVI-lea este reprezentată de mânăstirile din Oltenia, în frunte cu Bistriţa, de la care provin majoritatea manuscriselor păstrate la Biblioteca Academiei Române.

Mare vatră de cultură, Mânăstirea Bistriţa nu s-a limitat numai la colectarea şi adăpostirea valoroaselor opere laice şi bisericeşti, ci a purces de timpuriu la multiplicarea lor prin caligrafi şi miniaturişti iscusiţi în arta scrierii şi împodobirii manuscriselor.

Pentru a ilustra producţia de carte din Mânăstirea Bistriţa, în secolul al XVI-lea, vom prezenta cele mai importante lucrări, copiate şi conservate aici.

Viaţa Sfântului Grigorie Decapolitul. Scrisă de diaconul Ignatie din Constantinopol, în jurul anului 860, Viaţa Sfântului Grigorie a fost tradusă din greceşte în slavoneşte îndată după aducerea la Bistriţa, în 1497, a sfintelor sale moaşte. Despre traducerea ei aflăm dintr-un manuscris copiat în 1745, unde se spune că „fusese scoasă şi tâlcuită pe slavonie de cuviosul între monahi chir Andrei, cu porunca şi osârdia celui de neam bun şi de Hristos iubitor banul Barbu Craiovescu din Ţara Românească". Cartea a fost multiplicată pentru lectura şi folosul sufletesc al monahilor bistriţeni.

Antologhion de omilii patristice. Copiat la începutul secolului al XVI-lea, Antologhionul cuprinde 34 de omilii, alcătuite de mari predicatori ai Ortodoxiei pentru perioada Penticostarului; optsprezece sunt ale Sfântului Ioan Gură de Aur, urmate de ale sfinţilor Atanasie cel Mare, Grigorie de Nyssa, Eusebiu al Alexandriei, Epifanie al Ciprului, Diadoh al Foticeii, Vasile al Seleuciei şi Proclu al Constantinopolului. După autografe, deosebit de valoroase, identifică autorul şi apartenenţa manuscrisului. Astfel, unul specifică: „Această carte numită Panteleimon, este a numitului locaş al Adormirii Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, hramul Mânăstirii numită Bistriţa", iar celălalt: „Pomeniţi şi pe cel ce s-a trudit, Iacob monahul". Specialiştii consideră că Iacob este un călugăr din obştea bistriţeană, care copiază Antologhionul după un manuscris originar din Mânăstirea Sfântul Panteleimon din Muntele Athos.

Albina. Alcătuită de călugărul Tomaso Gazzodini în secolul al XIII-lea şi tipărită la Veneţia în 1474, Albina cuprinde o culegere de povestiri morale şi filozofico-religioase. Cunoscută şi sub numele de Albinuşa sau Floarea Darurilor, a pătruns în literatura românească

(Continuare în pag. a 5-a)

Arhim. VENIAMIN MICLE

TĂIEREA CAPULUI SFÂNTULUI IOAN BOTEZĂTORUL

Trăitor singuratic în pustia Iordanului, cu înfățișarea sa austeră Sf. Ioan ne apare oarecum rupt de realitățile vremii sale, sau în orice caz fără a avea prea mult de-a face cu astfel de lucruri, el apărându-ne mai degrabă acaparat întru totul de cele spirituale.

Impresia este totuși una de suprafață, căci în fapt Sf. Ioan a fost întru totul integrat în substanța veacului în care i-a fost hărăzit să trăiască, ba am putea spune că el i-a cunoscut cât se poate de bine toate frământările, iar opiniile sale se bucurau de o autoritate de necontestat.

Ioan era pentru vremea sa, pentru lumea acelui timp, atât de debusolată și de expusă atâtor pericole, asemeni unui far călăuzitor. În cuvântările sale el s-a referit la aspecte dintre cele mai diverse, de la cele de ordin religios până la cele de ordin social-economic sau moral.

Era căutat, datorită probității și sfințeniei sale, de cele mai diverse categorii sociale, pentru că toți aveau ceva de învățat de la el. Cu cuvântul său de foc, nu se va sfii să biciuie ipocrizia fariseilor numindu-i fără ocoliș „pui de vipere" (Lc. 3, 7). Deși cuvintele sale îi usturau, totuși nu aveau curajul să-l atace sau să riposteze fățiș, pentru că se temeau de reacția mulțimilor, care-l iubeau pe Ioan și-l considerau, cu dreptate, un adevărat om al lui Dumnezeu. Nimeni n-a scăpat de biciul usturător al cuvântului său, chiar dacă făcea parte dintre privilegiații sau potentații timpului. Vameșii spre exemplu, erau adesea criticați pentru rapacitatea lor, sau soldații pentru duritatea lor, fără ca aceștia să îndrăznească însă să ridice glasul împotriva lui, știindu-l om drept.

Adevărat om al lui Dumnezeu, Ioan era imparțial în toate. Nu l-a cruțat nici pe regele Irod, care orbit de patimă a luat de soție pe femeia fratelui său Filip, făcându-se prin aceasta vinovat de incest, iar incestul a fost și va fi unul dintre cele mai grave păcate, pentru că este împotriva legilor firii și contravine poruncii divine. O atare fărădelege, cum era cea în care se complăcea Irod, nu putea rămâne nesancționată mult timp. Răul trebuia curmat, cineva trebuia să se pronunțe răspicat împotriva lui. Cel care era chemat și avea căderea morală să facă aceasta nu putea fi altul decât Ioan. Numai el cu autoritatea lui incontestabilă, se putea pronunța împotriva fărădelegii, chiar dacă ea era săvârșită de unul dintre potentații timpului. Sf. Ioan nu va pregeta să ia atitudine împotriva răului „nu-ți este îngăduit să ții pe femeia fratelui tău!" (Mc. 6, 18). Sf. Ev. Luca pentru a evidenția cât mai mult curajul Proorocului, ne spune că îl admonesta în public pe nelegiuitul rege, și nu numai pentru acest păcat ci „și pentru toate relele pe care le făcuse Irod" (3, 19).

Sigur, atitudinea fermă a lui Ioan nu putea stârni decât furia celor vizați, care văzându-se demascați în toată murdăria și mizeria în care se complăceau, voiau să-l piardă. Sfintele Evanghelii amintesc că „Irod l-a prins pe Ioan și l-a pus în temniță din pricina Irodiadei" (Mt. 14, 3) fără să amintească însă și circumstanțele în care a fost arestat.

Deși ușuratic și depravat, Irod nu era totuși un imprudent. Cunoștea foarte bine cât de mult conta cuvântul lui Ioan în fața poporului, după cum știa la fel de bine ce impact ar fi avut o ridicare a sa dintre mulțimile care-l frecventau. Să-l aresteze pe Ioan la Enon, acolo unde predica și trăia, ar fi fost o greșeală mult prea gravă din partea lui, iar gestul ar fi echivalat cu o provocare la revoltă. Dintr-o astfel de situație, Irod nu avea decât de pierdut, iar de lucrul acesta era perfect conștient. Pe lângă faptul că și-ar fi pierdut și puțina popularitate de care se bucura din partea conaționalilor săi, ar mai fi apărut și într-o lumină proastă în fața mai-marilor săi romani, lucru pe care Irod nu și l-ar fi dorit în nici un caz.

Toate aceste fapte ne îndreptățesc să credem că Irod n-a avut curajul să-l aresteze pe Ioan de acolo de unde se afla. Se pare că Ioan, consecvent cu sine însuși, rămânând același neînfricat luptător împotriva fărădelegii, n-a ezitat să vină el însuși la Irod la palat. Atitudinea neînfricată a proorocului l-a impresionat atât de mult pe rege, încât aproape l-a convins să se lepede de păcat, iar pe Irodiada a adus-o în pragul disperării. Ea era cea care își dorea mai mult decât orice dispariția lui Ioan, și aceasta cât mai grabnic cu putință „îl ura și voia să-l omoare, dar nu putea" (Mc. 6, 19). Nu putea să-și ducă planul la capăt pentru că-i stătea în cale Irod, care încă mai ezita, impresionat fiind de Ioan. Pentru a-i închide totuși femeii gura, pentru moment va pune ca Ioan să fie aruncat în temniță. Mai mult de atât nu îndrăznea să facă pentru că „se temea de mulțime" (Mt. 14, 5). Sf. Ev. Marcu scrie că Irod se găsea sub influența unui profund sentiment de venerație față de Ioan „se temea de Ioan, știindu-l bărbat drept și sfânt, și-l ocrotea. Și ascultându-l, rămânea-ndelung pe gânduri și bucuros îl asculta" (Mc. 6, 20). Fascinat de personalitatea omului sfânt, Irod l-a vizitat chiar în locul de deținere, și, poate cine știe, intenționa să-l elibereze.

De partea cealaltă însă, se găsea ambițioasa femeie care-și făcuse un adevărat ideal din moartea Sf. Ioan. Nu-și putea afla tihna până ce planul său criminal nu se împlinea. Era doar o chestiune de timp, în care pândea un motiv prielnic spre a-și duce planul la capăt. Și iată că mult așteptata clipă sosise în sfârșit. „Într-o zi cu bun prilej, când Irod, la ziua sa de naștere, a făcut ospăț" (Mc. 6, 21) femeia cu viață destrăbălată și cu inimă de șarpe avea să-și pună în aplicare planul său diabolic, căruia avea să-i cadă victimă cel mai mare profet al Vechiului Testament.

Punctul de atracție al petrecerii aniversare avea să fie dansul Salomeii, fiica Irodiadei, care a cucerit privirile și atenția asistenței. Totul a fost pus la cale cu minuțiozitate de Irodiada, care nu se mai putea gândi la eșec, cunoștea prea bine firea slabă a lui Irod ca să-și poată imagina că planul său ar putea eșua. Pe aceasta a mizat totul. Știa, nu se îndoia nici o clipă de lucrul acesta, că scena dansului îl va acapara pe Irod și-i va stârni patimile, făcându-l astfel să-și piardă și bruma de rațiune pe care o mai avea. Efectul scontat de Irodiada nu avea cum să întârzie „intrând fiica Irodiadei și jucând, a plăcut lui Irod și celor care ședeau cu el la masă. Iar regele i-a zis fetei: Cere de la mine orice vei vrea și-ți voi da. Și s-a jurat: Orice vei cere de la mine îți voi da, până la jumătate din regatul meu" (Mc. 6, 22—23).

Sub influența băuturii și înrobit de patimă, Irod își va pierde capul de tot. Mania grandorii și patima l-au făcut să cadă în capcana pe care Irodiada i-o întinsese. În sfârșit regele era la discreția ei, acum îl putea juca cum își dorea. Femeie fără scrupule și fără frică de Dumnezeu, s-a folosit de tinerețea și nurii fiicei sale pentru a se răzbuna. Și pentru a nu apărea ea în această afacere, a învățat-o pe fată să ceară, nimic altceva, decât capul lui Ioan Botezătorul, și aceasta fără amânare, acum și aici, cu grăbire, „îndată". Se temea, știa prea bine că odată vraja ruptă, după ce s-ar fi trezit din beție, Irod și-ar fi retras cuvântul dat. Sub presiunea mamei sale, Salomeea îi va cere regelui, zicând „vreau să-mi dai chiar acum, pe tipsie, capul lui Ioan Botezătorul" (Mc. 6, 25).

Luat prin surprindere — era ultimul lucru la care mintea lui bolnavă se putea gândi —, n-a fost în stare de o decizie fermă, și așa cum îi era firea, inconsecvent și laș, temându-se și de reproșurile comesenilor și mai ales de cele ale Irodiadei, a împlinit cererea criminală „a trimis numaidecât un temnicer cu porunca de a-i aduce capul lui Ioan. Și ducându-se acela, i-a tăiat capul lui Ioan în temniță, l-a adus pe tipsie și i l-a dat fetei: iar fata i l-a dat mamei sale" (Mc. 6, 27—28).

Totul s-a petrecut înfiorător de simplu, fără nici o lege sau judecată, într-un mod extrem de laș și abuziv. Un sfânt, un om al lui Dumnezeu ucis mișelește, ca ultimul dintre cei fărădelege. O tradiție spune că Irodiada, în furia ei, a luat un ac, s-a apropiat de capul lui Ioan și i-a înțepat limba, vrând în acest fel să desăvârșească monstruozitatea pe care o urzise, după care a poruncit să fie aruncat capul Sfântului în văgăunile Macherontei. Mai apoi ucenicii au venit „au ridicat trupul și l-au pus în mormânt" (Mc. 6, 29).

S-a încheiat astfel, în cel mai sângeros și mai absurd mod, viața celui despre care însuși Mântuitorul Iisus a spus că „între cei născuți din femei nu s-a ridicat Unul mai mare decât el" (Mt. 11, 11).

Prin viața sa exemplară și prin sfârșitul său tragic, Sf. Ioan Botezătorul încununează și încheie șirul proorocilor Vechiului Testament, despre care M. Eliade spunea că au știut să-și asume integral vocația lor divină. Ioan a știut, ca nimeni altul, să se integreze în chip desăvârșit în planul lui Dumnezeu care avea să-l hărăzească drept Înaintemergător și Botezător al Fiului Său, el rămânând fidel vocației sale sfinte, pe care a știut să și-o asume integral și să și-o onoreze, chiar dacă pentru aceasta a trebuit să plătească prețul suprem: moartea sa.

Pr. NICOLAE STOIA

Duminica a 12-a după Rusalii

Păzește poruncile

(Matei 19, 16—26)

Dorul după veșnicie l-a frământat pe om în toate timpurile. Dobândirea vieții veșnice a fost preocuparea multor minți luminate, care au înțeles că omul este făptura creată de Dumnezeul Cel Veșnic și ca atare e destinat veșniciei. Dar viața veșnică nu se câștigă fără efort. Iar eforturile se îndreaptă în sensul asemănării cu Dumnezeu. În ce chip?, Cu ce mijloace?, Prin ce fapte? Iată întrebările care, și pe vremea Mântuitorului, preocupau pe oamenii de toate categoriile.

De aceea, Mântuitorului I-a fost pusă de două ori întrebarea: „Învățătorule, ce să fac ca să moștenesc viața de veci?". O dată de către un învățător de lege (Luca 10, 25), iar a doua oară de un tânăr bogat (Matei 19, 16; Luca 18, 18). Amândoi au primit răspunsuri asemănătoare. Primului i s-a amintit prevederea legii de a iubi pe Dumnezeu și pe aproapele, subliniindu-se că iubirea trebuie exprimată prin fapte bune. Celui de al doilea, Iisus i-a spus: „Păzește poruncile", adică cele 10 porunci date de Dumnezeu lui Moise (Ies. 20, 2—17), care trebuiau respectate de popor. Mântuitorul nu înșiră toate poruncile, în schimb repetă, ca și în primul caz, legea iubirii lui Dumnezeu și a aproapelui. Căci, după cuvintele Domnului, în porunca iubirii se cuprind toate rânduielile morale, adică „Legea și proorocii" (Deuter. 11, 1).

Nu putem trece cu vederea că oamenii, care sunt preocupați de dobândirea vieții veșnice, care doresc să-și îndrepte eforturile spre a urca treptele veșniciei, merită admirația noastră. În sufletele lor se află o cerință bună, care poate da roade bogate. Este credința din care se naște dorul după Dumnezeu. „Neliniștit este sufletul meu până când nu se va odihni la Tine, Doamne", scria un mare gânditor creștin (Fer. Augustin).

Câtă bucurie simțim când vedem oameni care se roagă și participă la sfintele slujbe, care vin la Sf. Spovedanie și la Împărtășirea cu Sf. Taine și înțelegem că ei se gândesc la viața veșnică. Îi vedem purtând grijă de cei suferinzi și ajutând pe cei ce au nevoie de ajutor. Când intrăm în casele lor, privirea noastră e mângâiată de frumusețea icoanelor, a candelelor, a Sf. Cruci, a cărților de rugăciune și a altor podoabe creștine, care mărturisesc că cei ce locuiesc acolo se străduiesc „să se îmbogățească în Dumnezeu". Au interes pentru viața lor sufletească. Se gândesc că după încheierea călătoriei noastre pământești, trebuie să ne întoarcem „acasă", la Tatăl Ceresc, la veșnicie.

Asemenea credincioși se străduiesc să cunoască și să păzească poruncile. „Fiindcă nu cei ce aud legea sunt drepți la Dumnezeu, ci cei ce împlinesc legea vor fi îndreptați" (Rom. 2, 13).

Ascultarea de primele patru porunci ne ajută la păstrarea legăturii de dragoste cu Dumnezeu. Celelalte șase porunci ne poruncesc cinstirea părinților și păzirea armoniei cu semenii noștri, printr-o purtare în care să domine bunătatea și din care să dispară fapta rea, uciderea, desfrânarea, mărturia mincinoasă și lăcomia.

Credința statornică în Dumnezeu (poruncile 1—3), Care, din iubire infinită, a scos pe om din robia păcatului, prin jertfa Fiului Său, stă la baza păzirii tuturor poruncilor. Ceea ce îi dă credinței puterea lucrătoare este dragostea față de Dumnezeu și față de aproapele.

Porunca a II-a — interzicerea închinării la idoli — și porunca a III-a — să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deșert — se pot respecta când credința și iubirea sunt prezente mereu în conștiința omului.

Se știe că poporului iudeu i-a fost dată de Dumnezeu porunca a II-a ca să se ferească de închinare la idolii, pe care îi cinsteau popoarele vecine. Sf. Ap. Pavel știa acest lucru. Dar mai știa și altceva. Pentru spiritul său pătrunzător nu era greu de prevăzut că idolii păgâni vor pierde din popularitatea de care se bucurau în religiile vechi și nu vor prezenta pericol pentru iudei și nici pentru creștini. Dar cum tot Vechiul Testament este numai o umbră a celor viitoare, Sf. Ap. Pavel înțelege că „umbra idolilor" e o realitate negativă, care sub aspectul patimilor omenești va amenința credința și moralitatea vieții creștine. De aceea Apostolul atrage atenția asupra pericolului închinării la idolii care întunecă rațiunea. El scrie: „Aceasta s-o știți bine, că nici un desfrânat, sau necurat, sau lacom, care este un închinător la idoli, nu are moștenire în împărăția lui Hristos..." (Ef. 5, 5). În alt loc, lista idolilor e și mai mare: „Adulter, desfrânare, destrăbălare, vrajbe, certuri, zavistii, mânii, gâlcevi, dezbinări, eresuri; pizmuiri, uciderи, beții, chefuri și cele asemenea acestora", iar „cei ce fac unele ca acestea, nu vor moșteni împărăția Lui Dumnezeu" (Gal. 5, 21). (A se vedea și I Cor. 3, 16; Gal. 3, 20—21).

Cuvintele Sf. Ap. Pavel sunt atât de clare, încât numai cineva care nu le cunoaște, sau e de rea credință, mai poate susține că porunca a II-a ar interzice cinstirea Sf. Cruci și a icoanelor. Sf. Cruce nu e un idol, nu e o ficțiune, ci reprezintă răstignirea Mântuitorului, e „puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu" (I Cor. 1, 24). Icoana nu e idol, ci chipul lui Hristos, sau al Maicii Sale, sau al unui Sfânt pe care Dumnezeu l-a sfințit pentru faptele alese.

Sf. Cruce și icoanele ajută credinciosului în străduința de a dobândi mântuirea. Idolii menționați de Sf. Ap. Pavel, adică diferite patimi, interzise de poruncile lui Dumnezeu, sunt acțiuni, sunt păcate, care dezumanizează pe om și-i împiedică mântuirea.

Din cauza acestor idoli păzirea poruncilor e mult îngreuiată. Dumnezeu nu mai rămâne pe primul plan în viața celor căzuți în robia patimilor. Iubirea de Dumnezeu și de aproapele începe să fie un cuvânt gol și în curând se pierde. Locul ei îl ia iubirea pentru interese egoiste. Același Sfânt Apostol scrie, cu alt prilej, că oamenii neînțelepți, trufași și lăudăroși, fără dragoste și fără milă „au schimbat adevărul lui Dumnezeu în minciună și s-au închinat și au slujit făpturii în locul Făcătorului" (Rom. 1, 25).

Viețuirea în afara poruncilor Domnului e păgubitoare pentru sufletul și pentru trupul omului. În Vechiul Testament, după primirea poruncilor, Însuși Părintele ceresc spune poporului următoarele: „Să păziți toate legile Mele și toate orânduielile Mele și să le plinițI. Sfințiți-vă pe voi înșivă și veți fi sfinți, că Eu, Domnul Dumnezeul vostru, sunt sfânt" (Lev. 19, 37 și 20, 7).

Îndemnul Mântuitorului „păzește poruncile" este mereu actual și deschide drumul spre viață veșnică. Cel ce face voia lui Dumnezeu rămâne în veac" (I Ioan 2, 17). Iubirea de Dumnezeu și de aproapele se concretizează în păzirea poruncilor. „Căci dragostea de Dumnezeu aceasta este: Să păzim poruncile și poruncile Lui nu sunt grele" (I Ioan 5, 3).

Pr. MIHAIL COLOTELO

Sfârșitul Erei Vărsătorului

Într-un dialog de taină cu Părintele Rafail Noica, în tăcerea unei nopți adânci de vară, în liniștea grădinii Mânăstirii de la Essex, îmi spunea că New Age e o „mentalitate": nu-i o mișcare, nu-i o religie, nu-i o filosofie, căci nu are o structură internă, o ierarhie, nici un sistem de gândire și valoric stabil. Este o mentalitate sincretistă în sensul cel mai larg al cuvântului. Doctrinar, se distinge prin viziunea sa necreștină, scufundată în cel mai banal imanentism. Și tocmai de aceea se vrea în succesiune creștinismului, ca religie „alternativă", „nouă", definind o eră „post-creștină" (?), cea a Vărsătorului. O mentalitate, deci, care nu atacă direct creștinismul, ci dorește să-l substituie. Fiind însă lipsit de revelație, New Age nu poate fi decât sincretist.

Un tânăr canadian îmi spunea o epigramă: „— Ce poate cere un călugăr zen într-un restaurant în care se vând hot dog-uri?" Și tot el răspundea: „Fă-mi unul plin cu de toate!" Anecdota se potrivește din plin New Age-ul. Aceasta-i „rețeta" unui însemnat număr de oameni, care cred că depășirea procesului de fărâmițare interioară ce caracterizează post-modernitatea constă într-un nou elogiu adus sincretismului.

Dar și despre acest **fast food** „plin cu de toate" a început să se vorbească în ultimii ani, exprimându-se îndoieli asupra viabilității sale. De exemplu, Prof. J. Gordon Melton, bun cunoscător al noilor mișcări religioase, susținea, în vara anului 1994, la un congres, teza „sfârșitului New Age-ului".[1]

Afirmația lui Gordon am primit-o cu oarecare scepticism. Dar iată că, de data aceasta, un scriitor reia teza într-un roman: „Profeția lui Celestin", de James Redfield.[2] Un amestec de multe idei specific new-age-iste, prin care autorul caută să sublinieze tendința de încadrare rigidă într-un sistem sau „crez", lucru pe care New Age chiar că nu-l dorea. Dacă-i așa, s-ar putea întrezări amurgul Erei Vărsătorului, încă nemanifestată deplin. Dezbaterea asupra acestei teze rămâne încă deschisă; ar fi prematur să tragem concluzii.

După succesul romanului său, Redfield s-a grăbit să dea tiparului alte două cărți: „A zecea iluminare"[3] și „Îndrumător la profeția lui Celestin"[4], prin care aduce noi clarificări și comentarii la cele nouă „iluminări" ale profeției lui Celestin. Citind cele trei cărți ale lui Redfield, ești tentat să conchizi că „New Age e deja demodat"[5].

Am greși însă dacă ne-am face prea ușor iluzii. New Age devine o „mișcare", consimte să intre în niște „tipare", dar lasă în urmă multe idei care refuză să moară. Din New Age poate dispărea al său **network**, dar nu vor dispărea ideile gnostice, ce existau și înainte de New Age, și nu va dispărea nici mentalitatea. Relativismul doctrinar și liberalismul moral vor face ca New Age-ul să supraviețuiască sub alte forme, eventual una mai ... „nouă" (new). Panteismul filosofic va continua să se războiască cu Biserica și, împreună cu el, întregul alai de practici demonice (magie, satanism etc.) ce relevă profunzimile întunecate ale istoriei.

Totuși, prin sucombarea New Age-ului, lumea ar trebui să se convingă, o dată în plus, că singurul **new** e cel anunțat și așteptat de Biserica Creștină: „ceruri noi și pământ nou" (2 Pt. 3, 13; Is. 65, 17; 66, 22; Apoc. 21, 1). Că oricâți profeți și învățători se vor ivi, vor fi dovediți de Hristos drept „furi și tâlhari" (In. 10, 8). Căci doar „Hristos este același, ieri, azi și în veci".

Ierom. IUVENALIE IONAȘCU

---

1 J. Gordon Melton, The Future of the New Age Movement, conferință ținută la Congresul internațional despre noile religii și noua religiozitate, RENNORD 94, Greve (Danemarca), 22/25.08. 1994;

2 James Redfield, The Celestine Prophecy. An Adventure, trad. italiană, Milano, 1994;

3 Idem, Milano, 1996;

4 Idem, Milano, 1995;

5 Massimo Introvigne, Una pizza con Io gnostico. Incontro con Redfield, autore della „Profezia di Celestino", în Avvenire, 28.05. 1996, p. 19.

○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○

Producția de carte bistrițeană

(Urmare din pag. a 4-a)

pe vremea lui Ștefan cel Mare (1457—1504), datorită legăturilor sale cu Veneția. Exemplarul de la Bistrița a fost copiat de caligraful Dragomir, în 1518. Dintr-un autograf, aflăm că: „S-a scris această carte, ce se zice Albina, în Mânăstirea Bistrița, din porunca marelui jupan Preda, fiul marelui vornic Pârvu, în anul 7027. A scris mâna mult păcătosului și nevrednicului, sluga cea mai mică a domnului meu jupan Preda, grămăticul Dragomir".

Tetraevanghelul postelnicului Marcea. Donat Mânăstirii Bistrița în anul 1519 de marele postelnic Marcea și soția sa Marga, manuscrisul cuprinde textul celor patru Evanghelii, precedat de câte o Predoslovie a lui Teofilact, arhiepiscopul Bulgariei. Deși nu păstrează nici o însemnare cu privire la caligraf, miniaturist sau locul redactării, totuși caracteristicile sale generale denotă că provine din Școala bistrițeană.

Mineiul pe luna ianuarie. Început de copistul Dieniș, Mineiul a fost terminat în anul 1521 de grămăticul Dragomir. Ultimul caligraf precizează că: „S-a terminat această carte în luna martie, ziua 17. S-a scris această însemnare în sfânta Mânăstire Bistrița, în anul 7000 și 29. Această carte a adăugat-o jupan Preda hramului Adormirii Sfintei Născătoarei de Dumnezeu. Dieniș a început, eu mult păcătosul Dragomir am sfârșit".

Psaltirea cu noțiuni tipiconale. Operă a ierodiaconului Teofil, Psaltirea a fost copiată în anul 1531, după un text de proveniență sârbă. Într-o însemnare, caligraful mărturisește că: „Eu, ierodiaconul Teofil, am scris această carte la Bistrița... care se află la poalele muntelui numit Păpușa, unde este truda și ctitoria banilor, cu binecuvântarea egumenului Misail și cu porunca ierodiaconului Teodor, eclesiarhul sfintei Mânăstiri, în anul 7039, în zilele lui Vlad voievod".

Tetraevanghelul egumenului Misail. Copierea manuscrisului a început în Mânăstirea Bistrița, dar a fost terminată la Muntele Athos de Mardarie monahul, în anul 1537; readus aici, s-a realizat ornamentația cu miniaturi în aur și culori. Despre această operă, egumenul Misail spune că: „Am găsit de cuviință a scrie sfânta Tetraevanghelie și, fiindcă meșterul cel ce a început-o a și murit, am râvnit de osârdia sufletească și am hotărât în inima mea să nu fie așa cu o astfel de faptă bună, adică a se nimici și în uitare a rămânea... Și am găsit pe un frate de la sfântul Munte Athos, prin dragoste către noi atras; acestuia am încredințat-o și am trimis-o ca să o săvârșească... și iarăși s-a adus aici în Mânăstire; am așezat aurul și cu diferite culori am săvârșit-o și am împodobit-o". Evanghelia s-a păstrat în biserica mare, fiind folosită la săvârșirea cultului divin.

Tetraevangheliar. Al treilea exemplar de Tetraevangheliar descoperit de Alexandru Odobescu între manuscrisele bistrițene se află într-o stare avansată de uzură. Comparativ cu cel anterior, cercetătorul menționează că este „de aceeași formă, conținut și limbă, dar avu nenorocirea a fi cu totul stricat de umezeală, în Peștera de la Bistrița, lăsând în ființă vreo câteva fragmente de pagini zugrăvite cu scene din Evanghelie". Cea mai bine conservată este miniatura care reprezintă pe Iisus Hristos în momentul chemării la apostolat pe Andrei și Petru.

Tetraevanghelul marelui vistier Ioan. Manuscrisul a fost copiat de caligraful Onufrie ieromonahul, egumen al Bistriței, atestat documentar de două ori în această demnitate. El a scris Tetraevanghelul pentru marele vistier Ioan din Râmnicu Vâlcea, care l-a donat Mânăstirii prin anii 1543—1544. În prezent, se află la Mânăstirea bulgară Zografu din sfântul Munte Athos.

Două cărți vândute de egumenul Mardarie. Un document din 8 iunie 1583 adeverește că egumenul Mardarie al Bistriței vinde două cărți pentru a cumpăra moșia preotului Stoica din Grosani. Suntem încredințați a crede că ele au fost copiate în Mânăstire, unde se știe că monahii desfășurau o intensă activitate culturală.

Din secolul al XVI-lea s-au mai păstrat la Bistrița alte numeroase cărți, copiate probabil tot aici, dar nu le-am consemnat, întrucât caligrafii nu menționează locul apariției lor.

Temeiuri ale cinstirii Duminicii

Vechiul Testament cu nenumăratele sale prescripţii şi reglementări, de multe ori greu de înţeles, şi mai ales greu de respectat, n-a avut decât un rol istoric limitat, fiind doar o „călăuză" care trebuia, cu necesitate, să ducă spre un scop suprem şi ultim. Considerat numai în el însuşi, ne va apare ca lipsit de logică şi finalitate, rămânând suspendat într-o veşnică tensiune înspre un ceva nedefinit, care nu s-ar fi împlinit niciodată. Legea sabatului, atât de mult respectată de poporul evreu, mergând de multe ori până la exagerări care frizau ridicolul şi grotescul, n-a făcut nici ea excepţie de la această regulă, pentru că, orice s-ar spune, ea n-a avut decât un rol şi un rost vremelnic, în planul general al lui Dumnezeu de mântuire a neamului omenesc, vizând un eveniment cu referire exclusivă la istoria naţională a poporului evreu, şi anume eliberarea din robia egipteană „adu-ţi aminte că ai fost rob în pământul Egiptului şi Domnul Dumnezeul tău te-a scos de acolo... şi de aceea ţi-a poruncit să păzeşti ziua sâmbetei (odihnei) şi să o ţii cu sfinţenie" (Deut. 5, 15).

Ceea ce uită însă, cei care refuză cinstirea Duminicii, şi se încăpăţânează să reactualizeze lucruri perimate, şi de mult date uitării (vezi sâmbătarii sau martorii lui Iehova), este faptul că ziua de odihnă sau sabatul, avea numai un rost istoric limitat, fiind în acelaşi timp — ca şi multe alte fapte din V.T. —, şi o prefigurare „umbră a unor bunuri viitoare" (Evr. 10, 1), bunuri pe care Dumnezeu avea să le împărtăşească oamenilor, la vremea rânduită de El, într-o zi, alta decât ziua de sabat.

Legea sabatului, a zilei a şaptea, n-a fost o instituţie perenă, ci ea avea doar un rol vremelnic, fiind creată din raţiuni care ţineau seama de natura firii omeneşti „sâmbăta a fost făcută pentru om, nu omul pentru sâmbătă" (Mc. 2, 27). Numai aşa vom putea înţelege de ce, după alungarea primilor oameni din Eden, nu se mai face nici o referire la legea sabatului, decât abia după eliberarea poporului evreu din robia egipteană, când este reactualizată de către Moise, însă cu referire foarte clară şi expresă la evenimentul amintit mai sus.

Toate profeţiile V.T. vorbeau despre venirea lui Mesia, despre împlinirea lor în „trimisul" Domnului, iar odată ce acest fapt a devenit realitate, ele au încetat de facto să mai aibă valabilitate. O nouă ordine spirituală se instaura în lume, în care V.T., cu toate profeţiile sale — şi legea sabatului nu putea face excepţie, în nici un caz de la aceasta —, şi-a încheiat menirea, însă nu în sensul unei desfiinţări mecanice, ci doar în acela de preluare şi împlinire (Mt. 5, 17), pentru că „sfârşitul Legii este Hristos" (Rom. 10, 4). Că aceste prescripţii vechi-testamentare au avut doar un rol tranzitoriu o dovedeşte însuşi unul dintre profeţii săi, care nu numai că presimţea aceasta, dar o şi spunea cu claritate „le-am dat chiar şi legi care nu erau bune şi rânduieli prin care ei nu puteau trăi" (Iez. 20, 25).

O lecturare atentă a V.T., ne va duce exact spre astfel de concluzii dovedind clar că înşişi profeţii săi vorbeau despre o altă zi, deosebită de cea a sabatului, zi a sfinţeniei şi a bucuriei, la a cărei prăznuire vor fi chemate toate neamurile pământului. Profetul Ieremia prevestea o sărbătoare a unui nou legământ „nu ca legământul încheiat cu părinţii lor în ziua când i-am luat de mână, ca să-i scot din pământul Egiptului. Acel legământ ei l-au călcat, deşi eu am rămas în legătură cu ei, zice Domnul" (Ier. 31, 31—32). Date mult mai bogate referitoare la această zi, găsim la profetul Iezechiel, care arăta că ziua aceea va fi o zi pe care o vor prăznui toate neamurile pământului „aşa grăieşte Domnul Dumnezeu că se apropie ziua, se apropie ziua Domnului... vine vremea neamurilor" (Iez. 30, 2—3). Mai mult, profetul Iezechiel arată că această zi se va numi ziua de după ziua a şaptea (cf. modului evreu de numerotare a zilelor săptămânii: a-ntâia, a doua etc., în care a şaptea era ziua sabatului), sau ziua a opta, cea de după zilele ispăşirii „şapte zile să se facă ispăşire pentru jertfelnic... iar după aceste zile, **în ziua a opta** şi mai departe, preoţii vor înălţa pe jertfelnic arderile de tot ale voastre şi jertfele de împăcare şi eu mă voi milostivi spre voi, zice Domnul" (Iez. 43, 26—27).

De asemenea, în cartea profetului Zaharia se vorbeşte despre această zi a reconcilierii universale „în ziua aceea, zice Domnul Savaot, fiecare din voi va invita pe aproapele său sub viţă şi sub smochinul său" (Zah. 3, 10), arătând că va fi o zi deosebită „pe care singur Domnul o ştie... iar în ziua aceea vor izvorî din Ierusalim ape vii: jumătate se vor îndrepta către marea cea de la răsărit, iar cealaltă jumătate către marea cea de la apus. Şi va fi aşa şi iarna şi vara" (Zah. 14, 7—8). Aceasta va fi ziua în care, toate prescripţiile referitoare la legea sabatului vor înceta, pentru că Dumnezeu va rândui o altă zi, a bucuriei spirituale „şi voi face să înceteze toate desfătările ei, sărbătorile şi lunile noi şi zilele de odihnă şi toate prăznuirile ei" (Os. 2, 13).

În Noul Testament asistăm la o reaşezare a ordinii morale în lume, totul centrându-se în jurul evenimentului extraordinar care a fost Învierea Domnului Iisus, eveniment care a echivalat cu o restaurare a omului (Rom. 6, 3—10). În toată activitatea Sa pământească, Mântuitorul a încercat să-i facă pe trufaşii evrei să depăşească îngustimea de care sufereau, îndemnându-i să vadă dincolo de literă. Nici n-a făcut altceva decât să-i provoace să se ridice din habotnicia lor, arătându-le că mai presus de respectarea strictă şi exterioară a unei reguli, este starea sufletească în care te afli, că a face binele este mai presus decât respectarea oricărei legi: „Oare se cuvine ca sâmbăta să faci bine, sau să faci rău? să mântuieşti un suflet, sau să-l pierzi?" (Mc. 3, 4).

Chiar dacă nu este numită în mod expres în N.T., există totuşi nenumărate fapte care demonstrează indubitabil că cinstirea Duminicii poate fi datată chiar din primele momente ale istoriei creştine. Cu siguranţă că unul dintre motivele cele mai temeinice, care stau la baza acestui fapt, este însăşi Învierea Domnului, fapt care s-a petrecut, aşa cum reiese clar din Sf. Scriptură, în ziua întâia a săptămânii, deci Duminica. Este motivul pentru care creştinii prăznuiau dintru început această zi, în amintirea Învierii Domnului (Mt. 28, 1; Mc. 16, 1; Lc. 24,1).

Un alt motiv pentru care creştinii prăznuiesc Duminica, este acela că tot într-o zi de Duminică a luat naştere Biserica creştină, în ziua Cincizecimii (F.A. 2, 1—4), şi tot într-o zi de Duminică, Mântuitorul le-a împărtăşit apostolilor Săi cele mai mari daruri duhovniceşti (In. 20, 22—23).

Sf. Liturghie, miezul cultului creştin, se săvârşea încă din primele momente ale istoriei creştine, tot în ziua de Duminică „în ziua cea dintâi a săptămânii (duminica), ne-am adunat să frângem pâinea" (F.A. 20, 8), iar cele mai multe dintre arătările Domnului după Înviere, au loc, nu întâmplător, tot în ziua de Duminică, confirmându-se faptul că în acele zile, creştinii se adunau pentru „frângerea pâinii". Este şi cazul cu arătarea la apostolii Săi, fără Toma, şi împreună cu Toma, fapte care s-au petrecut tot într-o zi de Duminică.

Importanţa deosebită pentru creştini a zilei de Duminică, rezultă şi din aceea că tot într-o zi de Duminică, Dumnezeu a încredinţat Sf. Ap. Ioan tainele cele mari despre a doua Sa venire, precum şi despre sfârşitul lumii, şi instaurarea împărăţiei Sale celei veşnice: „în duh am fost în zi de Duminică şi-n urma mea am auzit un glas mare ca de trâmbiţă care zicea: ceea ce vezi scrie-ntr-o carte" (Apoc. 1, 10—11).

Mărturii şi argumente mult mai clare aflăm în operele multora dintre scriitorii postapostolici, precum şi în cele ale Sf. Părinţi ai Bisericii din primele trei secole ale istoriei creştine, care vorbeau despre modul cum trăiau şi se rugau creştinii din perioada respectivă, trăire care se centra prin excelenţă pe serbarea Duminicii.

Didahia sau **Cartea celor 12 apostoli**, care datează din anii 50—70, deci cunoscând realitatea vremii respective într-un mod nemijlocit, ne spune „când vă adunaţi în ziua Domnului, frângeţi pâinea şi mulţumiţi, după ce mai întâi v-aţi mărturisit păcatele, ca jertfa voastră să fie curată" (cap. 14, 1), dovedind faptul că miezul cultului creştin era Sf. Liturghie, care se săvârşea ca o aducere aminte a Învierii Domnului.

Despre Barnaba se ştie că a fost unul dintre apropiaţii Sf. Ap. Pavel (F.A. 15, 35—36), el fiind amintit şi în alte locuri din N. T., după cum se cunoaşte că a murit în anul 103. Într-o epistolă cunoscută în literatura de specialitate drept **Epistola lui Barnaba** se amintea despre cinstirea zilei de Duminică, arătându-se şi motivul pentru care creştinii făceau acest lucru „sărbătorim cu bucurie ziua a opta, după sâmbătă (adică duminica) în care şi Hristos a înviat" (cap. 15, 9).

Unul dintre părinţii postapostolici, Sf. Ignatie Teoforul (+ 107) ucenic al Sf. Ap. Ioan, într-una din scrierile sale **Epistola către magnezieni** arată modul în care, treptat, creştinii s-au delimitat de vechile rânduieli iudaice, alcătuindu-şi propriul lor fel de a se ruga lui Dumnezeu „cei care au trăit în rânduielile cele vechi şi au venit la nădejdea cea nouă, să nu mai ţină sâmbăta, ci duminca, în care şi viaţa noastră a răsărit, prin El şi prin viaţa Lui" (cap. 9, 1).

În perioada în care a trăit Sf. Iustin Martirul, prima jumătate a sec. 2 (+ 169), creştinismul cunoştea deja o mare răspândire, reuşind să penetreze atât în lumea urbană, cât şi în cea rurală, el arătând că pe lângă rugăciunile duminicale pe care le făceau creştinii în adunările lor, exista deja un serviciu divin public, care consta pe lângă frângerea pâinii, şi din citiri şi explicări de fragmente din scrierile profeţilor, cât şi din cele ale evangheliştilor şi ale apostolilor (Apologia întâia, cap. 67).

Spre sfârşitul sec. II, când Sf. Irineu, episcopul Lyonului (+ 202) îşi redacta **Cartea despre rugăciune** consemnând prăznuirea zilei de duminică ca zi de odihnă a creştinilor, el nu făcea altceva decât să evidenţieze o practică care se generalizase de mult, fiind întâlnită până în părţile extreme ale Occidentului european. El relevă totodată câteva aspecte inedite referitoare la modul cum era cinstită Duminica „datori suntem să ne păzim nu numai de neînţelegeri, ci de orice grijă şi activitate, amânând şi afacerile proprii, ca să nu dăm prilej diavolului" (cap. 13).

Atunci când împăratul Constantin cel Mare, cel căruia creştinismul îi este atât de îndatorat, legifera prin decretul din 3 martie 321 ziua de Duminică ca zi de odihnă, el nu făcea altceva decât să recunoască şi să consfinţească o stare de fapt, care se impusese în răstimpul celor trei secole care l-au precedat, confirmând că cinstirea Duminicii era o realitate de mult intrată în conştiinţa vremii, devenind o practică uzuală şi cotidiană, peste care nu se putea trece, şi nu se putea, în nici un caz ignora.

Pr. N. STOIA

„Iar noi suntem martorii învierii Lui"

(Fapte 2.32)

(Reflecţii asupra predicii la înmormântare)

De cele mai multe ori omul contemporan, fratele nostru, ocupatul cu de toate cele în afară de mântuire, intră în contact cu Biserica, instituţie dar şi Taină a Trupului celui tainic al lui Hristos, în trei contexte: Botez, Cununie şi Înmormântare (uneori părăstas).

Gândindu-ne la aceste puncte forte de întâlnire între preot şi credincioşii activi sau nominali ai parohiei ortodoxe, vom încerca să analizăm câteva aspecte ale predicii la înmormântare, nevoind ca demersul nostru să fie interpretat drept al unuia ce voieşte să dea lecţii. Dar uneori trebuie să recunoaştem şi noi că nu se mai poate să reducem vestirea Evangheliei la cadrele „limbajului de lemn", altul decât cel duhovnicesc-bisericesc căruia nu i se poate reproşa nimic.

Să reamintim datele problemei: Familia decedatului de cele mai multe ori se află într-o stare de disperare. La durerea sufletească cauzată de moartea celui pe care-l iubesc, se adaugă grijile cu privire la viitor, dar şi cele cu privire la „cât costă o înmormântare", cu toate ale ei. Apoi durerii lor se adaugă durerea, nu întotdeauna regizată, a celor care vin lângă ei.

Două sunt punctele de plecare în dialogul dintre preot şi familie în astfel de cazuri. Primul este acela al **slujbei de priveghi** (stâlpi). În general, pentru preotul de la ţară aceasta nu constituie o problemă, dar pentru cel de oraş... prezenţa lui în mijlocul familiei respective poate aduce uneori cu prezenţa unui străin printre alţi străini. Şi preotul uneori îşi dă silinţa să amplifice această stare prin modul în care impune anumite lucruri, limite, obiceiuri, de oarecari ordine. Din ce în ce mai rare sunt slujbele acestea purtătoare de nădejdea Învierii. Dialogul ce se înfiripă cu familia ţine de cele mai multe ori de lucruri lipsite de importanţă duhovnicească. Câţi preoţi duc cu ei, în dar, familiilor îndoliate o Biblie sau o icoană, semne şi prezenţe ale Cuvântului şi Chipului slavei lui Dumnezeu? De cele mai multe ori priveghiul este lăsat după ieşirea preotului din „scenă" la voia întâmplării. Ce poate opri pe un preot să rânduie măcar un ceas citirea psaltirii sau a Sfintei Scripturi, sau a unui Acatist al Învierii? Ce ne opreşte să dăm un sens cu adevărat duhovnicesc priveghiului, rânduindu-ne câteva clipe de predică, de dialog cu oamenii aceia care ne aşteaptă, în ciuda tristeţii lor, cu o lumină minunată pe faţa brăzdată de durere, lumină pe care o dă întâlnirea cu „omul lui Dumnezeu". Am fi scutiţi astfel de a fi şocaţi de veştile unor privegheri deturnate în partide de cărţi sau consum excesiv de alcool.

Cel de al doilea punct de plecare în lucrarea pastorală prilejuită de înmormântare îl constituie tocmai săvârşirea acestui serviciu. Cine îmi îngăduie mie, preot ortodox, să „decupez" slujba înmormântării încât să las din ea simplă rânduială de părăstas, făcut şi acela în ritm alert, **cât mai alert** pentru că mă aşteaptă şi alte servicii...? Prezenţa mea în veşminte **NEGRE** este un semn al Învierii sau al unei mentalităţi preluate din pastorala tradiţională catolică sau greco-catolică, ce a pierdut din vedere că nici un mort nu e mort, ci un candidat la înviere? Sunt martor al Învierii lui Hristos începându-mi discursul funebru ca penibilul „jalnici ascultători", sau „jalnică adunare"? Ne e greu să le spunem credincioşilor noştri — **credincioşi** sau să folosim minunata formulă de adresare a Sfântului Ioan Gură de Aur, ce mereu li se adresa cu **„iubiţilor"**, credincioşilor lui, sau am şoca lumea dacă am saluta adunarea cu strigătul dimineţii Paştilor **„Hristos a înviat"**, sau oricare altă formulă scripturistică? **„Jalnici" sună jalnic** de păgân, netransmiţând nimic din fiorul prezenţei lui Hristos.

Sunt martor al Învierii lui Hristos luându-mi, „în virtutea rosturilor noastre duhovniceşti" dialogice iertăciuni încărcate de teatralitate şi falsă contextualizare duhovnicească? Cele mai mari gafe într-ale predicii se fac atunci când aceste „iertăciuni" sunt luate în versuri, de cele mai multe ori de o calitate îndoielnică şi pe un ton de bocitoare. Nu pot să uit impresia stupidă pe care mi-a lăsat-o un preot care la înmormântarea unei femei divorţate de zece ani, a cărei moarte purta în sine şi culpa ex-soţului, a început să laude — **aşa mergea punerea în vers** — pe soţul adormitei, iubirea lui nemaipomenită pentru cea plecată, tandreţea... Penibil. Nu ne cuprinde teama uneori că poate roşi obrazul lui Hristos la spusa noastră?

Argumentul tradiţiei locale vădeşte faptul că uneori convine acest stil de predică lacrimogenă în locul celei duhovniceşti autentice, dătătoare de nădejde **REALA** ancorată în Hristos cel înviat. De multe ori nici credincioşilor nu le place acest stil de predică, dar le e teamă să o spună ca să nu iasă din... tradiţie. Şi preotul ar schimba-o, dar îi e teamă şi lui să nu iasă din... tradiţie. Dar în nici un caz tradiţia panegiricului ortodox nu vizează acest aspect monologic al iertăciunilor, ca şi cum mortul ar vorbi prin gura preotului. Nu mortul, ci Hristos cel înviat trebuie să se vestească prin gura preotului. El cel ce este **„Calea, Adevărul şi Viaţa"**, care cu moartea pe moarte a călcat şi celor din mormânturi le-a dăruit viaţă.

Punctul central al slujbei înmormântării îl constituie pe lângă citirea din Apostol şi Evanghelie rostirea celor **TREI RUGĂCIUNI DE DEZLEGARE**. Şi acestea au fost reduse la una singură ca şi cum ar fi benevole, argumentându-se cu lipsa timpului. În acelaşi timp însă se prelungeşte cu glas înalt şi plângăreţ cântarea **„adusu-mi-am aminte..."** (de altfel, de cele mai multe ori, singura cântată din cele opt rânduite), care prin text şi melodie într-adevăr mişcă adânc sufletul celor prezenţi. Lirismul exacerbat amplifică durerea legitimă a familiei, dar cui foloseşte această adâncire artificială a durerii? Nu există în canonul înmormântării şi **„Fericirile"** şi **„Binecuvântările Învierii"**? De ce acestea scurtate şi cele ce storc lacrimi amplificate? Nu am fost puşi să vestim Învierea, să ne facem chip al prezenţei lui Hristos într-o ambianţă a deznădejdii?

Argumentul lipsei de timp în slujire nu stă în picioare. Mai ales atunci când cel care se grăbeşte realizează o predică ce are durata dublă în raport cu serviciul liturgic al înmormântării.

Rândurile de faţă nu se vor criticiste, ci realiste. Să privim bine în jur. Să vedem că uneori aşa este. Când putem, să îndreptăm.

Preot CONSTANTIN NECULA

PALINGHENESIA — Naşterea din nou — Ziua a opta

Mântuitorul le-a spus ucenicilor Săi: „că voi cei ce Mi-aţi urmat Mie, la înnoirea lumii (= naşterea din nou), când Fiul Omului va şedea pe tronul slavei Sale, veţi şedea şi voi pe douăsprezece tronuri, judecând cele douăsprezece seminţii ale lui Israel" (Mat. 19, 28).

Despre „naşterea din nou", cum se va petrece, a profeţit Sfântul Apostol Petru: „Iar ziua Domnului va veni ca un fur, când cerurile vor pieri cu vuiet mare, stihiile, arzând, se vor desface, şi pământul şi lucrurile de pe el se vor mistui" (Petr. II, 3, 10). Sf. Maxim Mărturistorul comentând acest citat arată: „Căci trece (lumea) şi cele din ea se veştejesc. Căci va veni cu adevărat vremea când va suna o trâmbiţă înfricoşătoare, cu un sunet străin şi totul se va desface, nimicindu-se orânduirea văzută a ei. Şi lumea văzută va trece, luându-şi sfârşitul propriu. Iar lumea ascunsă acum a celor inteligibile se va arăta aducând taine cu totul străine ochilor şi urechilor şi minţii" (Ep. 1, P.G. 91, col. 389), şi adaugă: „Toate... cele văzute vor trece deodată, stihiile arzând şi desfăcându-se în focul care va curăţi mai înainte zidirea întinată de noi pentru venirea Celui curat" (Ep. IV, P.G. 91, 146).[1]

Noi, cum spune Sfântul Apostol Pavel, nu avem aici cetate stătătoare, ci o căutăm pe aceea ce va să fie" (Ev. 13, 14) „Lumea care va să vină" (Ev. 2, 5), este „Ziua Domnului" (II Tes. 5, 2). Care ne va trece „prin baia naşterii celei de a doua şi prin înnoirea Duhului Sfânt" (Tit. 3, 5) şi „Împărăţia Lui nu va avea sfârşit (Luca 1, 33). Sfârşitul lumii actuale nu este deci o oprire a timpului istoric, la o dată cronologică vehiculată de sectanţi, printr-o catastrofă cosmică, ci o înnoire a creaţiei în sens de „transformare", o trecere de la starea veche la starea nouă, a harului, la ordinea împărăţiei veşnice adusă o dată cu a doua venire glorioasă a lui Hristos. La sfârşitul vremii, slava lui Dumnezeu îşi va întinde cortul în Noul Ierusalim, care nu mai are nevoie nici de templu, nici de soare (Apoc. 21, 3). Mântuitorul însuşi ne spune că împărăţia Sa, pregătită de la întemeierea lumii (Mat. 23, 24), nu este din lumea aceasta, dar că această împărăţie este însă prezentă şi la îndemâna noastră (Luca 10. 9, 11). Acum, în veacul istoriei noastre prezente, creştinii au primit o arvună a bunătăţilor făgăduite, darurile Sfântului Duh şi cei ce au pregustat împărăţia, au nevoie de răbdare întru nevoinţe ca să primească răsplata definitivă, viaţa veşnică în totalitatea ei. Acesta este timpul de nădejde în Dumnezeu, de pocăinţă şi de rugăciune: „Să vină împărăţia Ta" (Mt. 6, 10).[2]

Chipul înnoit al lumii, — palinghenesia — şi modul trecerii chipului ei actual în cel înnoit la venirea lui Hristos, cauza prefacerii lumii şi a învierii morţilor, sunt momente care vor avea loc simultan. „Lumea se va preface cu iuţeală de fulger. În acelaşi timp vor ieşi din sânul pământului transfigurat, trupurile morţilor pnevmatizate şi trupurile vii se vor preface în trupuri înviate. Simultan va avea loc o a doua venire a Domnului. Propriu-zis lumina trupului Lui înviat va preface chipul acesta al lumii şi va fi cauza învierii morţilor. De aceea „ziua" în care au loc toate acestea se numeşte „ziua Domnului". Cuvântul Sfântului Apostol Petru, spune Părintele Dumitru Stăniloae,[3] că stihiile lumii vor arde (II Petru 3, 10), este el însuşi învăluit în mister. Sfântul Apostol Pavel spune că cei vii se vor preface într-o clipă (I Cor. 15, 59) şi deci într-o clipă va trebui să se petreacă şi prefacerea lumii şi învierea morţilor. Desfacerea chipului actual al lumii va fi în acelaşi timp apariţia ei într-un chip nou, efect care nu e propriu focului material. Arderea aceasta fulgerătoare are o cauză superioară şi are ca scop curăţarea lumii de zgura răului şi o punere a ei întru-o stare de transparenţă spirituală. „Dar poate că arderea e o îmbinare de cauză superioară şi naturală".[4]

Acest „mister" al „naşterii din nou", chipul înnoit al lumii în ziua a opta, pare că astăzi, în secolul fizicii cuantice, să poată fi înţeles, prin eforturile spiritului uman, călăuzit tot de pronia divină, ceea ce vom căuta în continuare să schiţăm.

Fizica actuală atestă că particulele elementare care compun atomul se transformă unele în altele. În nucleul atomului se pot produce procese de transformare a protonului în neutron şi invers a neutronului în proton. Se cunoaşte şi procesul de transformare a două particule, de exemplu a unui electron şi a unui pozitron în fotoni de mare energie. Există un proces şi invers de transformare a fotonilor în pozitroni şi electroni.[5]

Teoria ondulatorie a luminii este astăzi o certitudine.[6] Conform legilor mecanicii cuantice materia poate lua naştere din energie pură. Atâta timp cât o particulă poate fi creată, Universul va crea, simultan, particule şi antiparticule, care au aceeaşi masă şi aceleaşi caracteristici, doar sarcina electrică este de contrar, ceea ce le imprimă viteze egale în sensuri opuse. Protonii iau naştere în acelaşi timp cu antiprotonii, electronii cu antielectronii (cunoscuţi sub numele de pozitroni). Coliziunea dintr-o particulă de materie şi una de antimaterie va avea drept rezultat, o dată cu anihilarea reciprocă, eliberarea unei cuante gama-fotoni de mare energie. Un semn sigur al prezenţei antimateriei în Univers o constituie radiaţiile gama produse în urma anihilării. Pe pământ, ca şi în sistemul nostru solar nu există însă antimaterie. Dacă una din planetele acestuia ar fi fost din antimaterie, s-ar fi recepţionat radiaţii gama. Universul nostru este compus din peste 2 milioane de roiuri stelare şi singur galaxia noastră se ştie astăzi că este din materie. Lumina emisă de antimaterie nu diferă de cea emisă de materie, adică antiparticula fotonului este tot un foton.[7] Ori de câte ori antimateria vine în contact cu materia obişnuită se produc fenomene „explozive". Cel mai cunoscut dintre toate este anihilarea. Atunci când un antiatom loveşte un atom, masa lor se transformă integral în energie, sub formă de fotoni, am spune în lumina primordială.[8] Această realitate astrofizică ne duce la înţelesul Sfintei Scripturi: „Şi a zis Dumnezeu: „Să fie lumină!" „Şi a fost lumină. Şi a văzut Dumnezeu că este bună lumina şi a despărţit Dumnezeu lumina de întuneric" (Fac. 1, 3—4).

John Meyendorff face remarca: „Acelaşi Dumnezeu este atât transcendent (în fiinţă), cât şi imanent (în energii). La fel, în timp ce rămâne fiinţial neschimbabil, Dumnezeu este mărturisit ca devenind Creator al lumii în timp, prin propria Sa „energie", dar deoarece „energia" este necreată, adică este Dumnezeu, schimbabilitatea este văzută ca atribut real al dumnezeiescului".[9]

Se consideră că 50% din Univers ar trebui să fie constituit din antimaterie. Trebuie să ne reprezentăm, spune Bunesh Hoffmann că în Univers există regiuni în care substanţa prezentă este antisubstanţa noastră. O contopire între cele două regiuni atât de deosebite „ar fi catastrofală".[10]

Această realitate astrofizică îl face pe dr. Octavian Udriste să afirme că „trebuie să fim încredinţaţi de adevărul intangibil şi implacabil conform căruia „ziua şi ceasul" retractării materiei..., urmată de prăbuşirea Universului în el însuşi (Big-Crunch), este taina pe care Dumnezeu-Tatăl o păstrează în exclusivitate, precum este scris: „Cerul şi pământul vor trece dar cuvintele Mele nu vor trece! Iar de ziua şi de ceasul acela nimeni nu ştie, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl". (Mat. 24, 25—26; Mr. 13, 32). „De aceea şi voi fiţi gata, că-n ceasul în care nu gândiţi va veni Fiul Omului" (Mat. 24, 44; 25, 13).

Aşadar, potrivit planului Sfintei Treimi, va veni clipa (la scara timpului cosmic) în care grandiosul nostru Univers cuantic se va reîntoarce, prin implozie, la neexistenţă, adică la „nimicul" vidului şi al informaţiei pure.[11]

(Continuare în pag. a 7-a)

Pr. Prof. ION IONESCU

---

1 Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, **Teologie Dogmatică Ortodoxă**, Bucureşti, 1978, vol. 3, p. 387.

2 Pr. Prof. Dr. Ion Bria, **Eshatologie sau lumea viitoare**, în **Ortodoxia**, an XLVII, 1995, 1—2, p. 62—63.

3 Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, **op. cit.**, p. 386.

4 Idem, **op. cit.**, p. 387.

5 Virgil Atanasiu, **Structura materiei**, Bucureşti, 1955, p. 5.

6 Bunesh Hoffman, **Ciudata poveste a cuantei**, Bucureşti, 1970, p. 173.

7 Radu Dobreci, în **Ştiinţă şi Tehnică**, 1996, 8, p. 14—15.

8 Cristian Roman, în **Ştiinţă şi Tehnică**, 1996, 8, p. 13.

9 John Meyendorff, **Teologie Bizantină. Tendinţe istorice şi teme doctrinare**, Bucureşti, 1969.

10 Bunesh Hoffmann, **op. cit.**, p. 235.

11 Dr. Octavian Udriste, **Cum a creat Dumnezeu Universul din nimic**, Ed. Tabor, Rm. Vâlcea, 1994, p. 78.

NOI LUĂRI DE POZIȚIE
în legătură cu „Legea Boilă"

Domnule Președinte,
Doamnelor și domnilor senatori,

Adoptarea **Legii Boilă** de către Senat, acum zece zile, a provocat o mare îngrijorare în rândul credincioșilor ortodocși din țară, îndeosebi celor din Transilvania, precum și reacții vehemente de protest din partea înalților ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, începând cu Prea Fericitul Părinte **Teoctist**, Patriarhul României, continuând cu Înalt Prea Sfinției **Antonie**, mitropolitul Ardealului, **Daniel**, mitropolitul Moldovei și Bucovinei, **Bartolomeu**, arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și încheind cu Prea Sfințitul **Justinian**, episcop al Maramureșului și Sătmarului.

Protestele înalților ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române deși îndreptățite au fost decente și civilizate avertizând pe cei care guvernează azi România, că legea este „abuzivă" și „dictat care poate avea urmări imprevizibile pentru pacea Transilvaniei" (Prea Fericitul **Teoctist**, Patriarhul României) „un atentat la viața Bisericii Ortodoxe Române" (Î. P. S. **Antonie**, mitropolitul Ardealului) sau „un suport legal prozelitismului catolic printre ortodocșii români" (Î. P. S. **Daniel**, mitropolitul Moldovei și Bucovinei).

Protestele înalților ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române sunt cu totul întemeiate și, printre rânduri, citești consternarea acestora în fața ușurinței cu care a fost promovată și adoptată amintita propunere legislativă de către partidele unite sub semnul **cheii** care, în alegerile parlamentare și prezidențiale din toamna anului 1996, au beneficiat de sprijinul masiv al credincioșilor ortodocși din Transilvania, deci tocmai al acelora care sunt loviți acum de **legea Boilă.** Cu atât mai mult rămâne de neînțeles atitudinea Convenției Democratice și a UDMR în încercarea acestora de a rezolva **în forță, prin ghilotina votului,** problema retrocedării lăcașurilor de cult către greco-catolici prin lege și nu prin buna înțelegere a conducătorilor celor două Biserici, știut fiind că lăcașurile de închinăciune sunt proprietatea comunităților de credincioși, fapt pentru care **Statul** nu poate decide asupra lor.

Din perspectiva acestora, lipsa totală de respect, ca să nu spun **insolența** cu care onorabilul coleg senator Boilă a atacat pe înalți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române cu epitete mai mult decât jignitoare ca „analfabet în materie juridică" „imoral și amoral" și „om de reacredință".

Că aceste jigniri au vizat pe înalții ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române rezultă limpede din stenograma ședinței Senatului României din 16 iunie a.c., unde apare declarația domnului senator Boilă, conform căreia „nu pot crede ochilor, citind în presă, că aceste declarații au fost făcute de către înalți ierarhi ortodocși". Parafrazându-l, nici mie nu-mi vine a crede că senatorul Boilă care, pe deasupra slujește aceeași credință întru Domnul Iisus ca preot greco-catolic a putut profera asemenea calomnii la adresa Prea Fericitului **Teoctist**, Patriarhul României, a Înalt Prea Sfinților Părinți **Antonie** și **Daniel**, mitropolit al Ardealului și, respectiv, al Moldovei și Bucovinei și a Prea Sfințitului **Bartolomeu**, arhiepiscop al Vadului, Clujului și Feleacului.

În acest fel, au fost calomniați nu numai acei înalți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române amintiți aici, ci și toți slujitorii altarelor și credincioșii acesteia. Iată de ce în numele celor peste 120 000 de alegători ortodocși din Județul Iași pe care îi reprezint în Senatul României, solicit insistent ca domnul senator Boilă să-și retragă insultele și să-și ceară scuze înalților ierarhi ai Bisericii naționale, tot de aici, de la același microfon de la care le-a proferat.

În același timp, solicit Comisiei de cultură și mijloace de informare în masă a Senatului României să audieze de urgență pe directorul general al Televiziunii Române, domnul Stere Gulea și pe șefa Departamentului Emisiunilor Informative, doamna Alina Mungiu-Pippidi, pentru a da explicații de ce și în numele cui, la emisiunea realizată de Carmen Bendovschi și transmisă pe postul național TVR 1 în ziua de 22 iunie a.c., la o oră de maximă audiență, **a fost susținut părtinitor și deformat doar punctul de vedere al Bisericii Greco-Catolice dar nu și acela al Bisericii Ortodoxe Române.** În acest fel se aduce un grav prejudiciu drepturilor constituționale, cetățeanul fiind informat, pe banii publici numai despre ceea ce doresc guvernanții.

Domnilor din majoritatea Parlamentară alții decât cei ai PNTcd, deși suntem adversari politici vă fac serviciul gratuit de a vă avertiza că ați intrat într-un joc politic care vă va aduce mari deservicii în viitor.

Vă mulțumesc pentru atenție.

ION SOLCANU
Senator PDSR de Iași

PROTEST

Noi preoții din protopopiatul Mediaș, județul Sibiu, întruniți în conferință de orientare preoțească, la data de 19 iunie 1997, cu indignare, revoltă și multă mâhnire sufletească, am luat cunoștință de proiectul de „Lege Boilă", votat în Senatul României. Într-un glas, cu întreaga Biserică românească, protestăm cu vehemență și ne adresăm forurilor legiuitoare în drept adică:

Camerei Deputaților și Președinției României,

Să fie respinsă această lege draconică ca fiind neconstituțională și nelegală, întrucât încalcă autonomia cultelor, nesocotește principiile legale, cuprinse în Legea Cultelor și în Decretul 126, art. 3, care stabilește proporționalitatea credincioșilor, în împărțirea bunurilor parohiale, ca și rezolvarea problemelor litigioase dintre credincioșii celor două biserici românești, pe calea dialogului, ca și între reprezentanții celor două biserici.

Menționăm că atât bisericile cât și casele parohiale și bunurile patrimoniale sunt proprietăți ale parohiilor și comunităților ortodoxe, care sunt persoane juridice. În această situație numai organele parohiale sunt îndreptățite a lua hotărâri asupra folosinței și destinației acestor bunuri.

Considerăm această lege nedreaptă și protecționistă care, indiscutabil, va duce la ură, vrajbă și revoltă, cu consecințe nedorite de nimeni, într-un moment în care Țara are nevoie, mai mult decât oricând, de pace, înțelegere și liniște.

Mai mult decât atât această lege anticreștină și antiromânească încalcă grosolan toate înțelegerile internaționale bisericești care va duce, inevitabil, la încetarea dialogului dintre ortodocși și catolici.

În încheiere noi preoții și credincioșii din ținutul Târnavelor și ai tractului Mediaș care v-am acordat încrederea deplină și v-am ales să conduceți destinele acestui popor drept credincios și să sprijiniți Biserica românească — strămoșească în lucrarea ei, nu dorim și nici nu putem crede că ne veți dezamăgi, prin hotărârile pe care le veți lua și vă aducem aminte de porunca ceasului de față care este poruncă dumnezeiască ca și noi românii să fim una, precum unul este Dumnezeu și în caz contrar Vă retragem încrederea și sprijinul pe care vi l-am acordat.

Avem toată încrederea și speranța că glasul nostru de protest va fi auzit și doleanțele noastre legitime vor fi împlinite.

Preoții protopopiatului Mediaș

Protopop
Pr. Ioan Găban

PROTEST

Întruniți în conferința preoțească din data de 20 iunie 1997, preoții din Protopopiatul ortodox român Agnita — Arhiepiscopia Sibiu — își exprimă protestul ferm față de decizia Senatului României, cu privire la „retrocedarea" unor locașuri de cult către Biserica Greco-Catolică.

Socotim că această lege poate avea urmări cu totul imprevizibile pentru pacea Transilvaniei, va produce stări conflictuale în rândul credincioșilor din parohiile noastre.

Nu credem că legea aceasta va putea rezolva, printr-o reglementare generală, situații concrete extrem de delicate, ci dimpotrivă, ea încurajează dezbinările și învrăjbirile.

Problema locașurilor de cult trebuie rezolvată de cele două comunități, prin bună înțelegere, respect reciproc și îngăduință.

Socotim această lege, un dictat politic de conjunctură, în afara principiilor Statului de drept, este o imixtiune a statului în problemele interne ale Bisericii.

Preoții protopopiatului Agnita

PALINGHENESIA

(Urmare din pag. a 6-a)

Revelația divină ne ajută să cunoaștem ce va fi și dincolo de timpul istoric și de materie. Atunci va veni ziua a opta a creației sau a nașterii din nou, a **palinghenesiei.** În contrast cu „săptămâna care măsoară timpul" ziua a opta, spune Christos Yannaras, arată modul existenței mai presus de natură — materie — și de timp.[12] Va fi un timp format nu din succesiuni de momente trecătoare, pieritoare, ci din relația de dragoste plenară, care se săvârșește neîncetat într-o transformare dinamică „din slavă în slavă" (II Cor. 3, 18). Orice am spune acum despre această slavă viitoare n-ar fi decât o palidă reprezentare a acelei realități. „Căci vedem acum ca prin oglindă, în ghicitură, iar atunci, față către față" (I Cor. 13, 12).

În dimensiunile zilei a opta se arată realitatea Învierii, unirea lui Dumnezeu cu „Adam cel universal" — cu toți oamenii fără excepție. Dar această unire, deși va desființa distanța fizică dintre om și Dumnezeu, nu va forța, nici atunci, libertatea fiecărei persoane.

Astfel, pentru cei „vrednici", cum spune Sfântul Maxim, care primesc iubirea lui Dumnezeu, unirea cu El va fi o „desfătare dumnezeiască și mai presus de orice înțelegere", în timp ce pentru „nevrednici", pentru cei care au refuzat posibilitatea iubirii, va fi „o suferință de negrăit".[13] Altă calitate de viață nu există în ziua a opta: iubirea este cea care judecă, iubirea este cea care dă fiecăruia după dreptate"[14] și după iubirea lui față de semenii săi și față de Dumnezeu.

„Aceasta este porunca Mea: să vă iubiți unul pe altul, precum v-am iubit Eu" (In. 15, 12). „Cel ce nu iubește n-a cunoscut pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este iubire" (I In. 4, 8).

12 Sfântul Maxim Mărturisitorul, **Capitolele teologice;** I, 51, P.G. 90, 1101 C.

13 Ibidem, IV, 90, 1312 C.

14 Christos Yannaras, **Abecedar al credinței. Introducere în teologia ortodoxă.** Traducere de Pr. Dr. Constantin Coman, București, 1996, p. 148.

IN MEMORIAM
† Pr. CINEZAN VASILE
O datorie împlinită

S-a săscut la 24 aprilie 1909 în Armeni, județul Sibiu, din părinții Gheorghe și Rafira. Cursurile școlii elementare le-a urmat în satul natal, apoi a urmat cursurile Liceului Gheorghe Lazăr din Sibiu. Imediat după absolvirea liceului s-a înscris la Academia Teologică din Cluj pe care a absolvit-o în anul 1932. În anul 1933 s-a căsătorit cu învățătoarea Olimpia Bologa și a fost hirotonit preot pe seama parohiei Hosman județul Sibiu.

Timp de 49 de ani, adică până în anul 1982 când s-a pensionat a fost în permanență preot paroh în Hosman. A avut cea mai însemnată contribuție la înființarea școlii elementare din acest sat, în anul 1938, putând fi considerat unul dintre ctitorii ei. În această instituție și-a desfășurat activitatea și soția sa. Școala este și astăzi locașul unde primesc primele taine ale cunoașterii copiii din satul Hosman cât și cei din satul învecinat Fofeldea.

A făcut numeroase demersuri pentru introducerea curentului electric în comună, trudă care n-a fost zadarnică.

A fost ctitorul și întreținătorul casei parohiale, ceea ce a făcut ca satul Hosman să aibă astăzi cea mai frumoasă casă parohială de pe întreaga vale a Hârtibaciului.

S-a îngrijit în permanență de patrimoniul și clădirile bisericilor, lucru ce reiese din vasta documentație existentă în arhiva parohiei.

Aici am amintit doar câteva dintre realizările mai importante pe care, ca preot, le-a realizat în aproape jumătate de secol de pastorație.

Desigur că într-un asemenea interval de timp au fost nenumărate cazurile când cuvintele de îmbărbătare, sfaturile bune, și exemplele personale au încurajat și au luminat inimile și mințile multor generații de credincioși.

Foarte mulți au devenit membri ai Bisericii lui Hristos prin primirea Tainei Sfântului Botez, multe generații s-au desăvârșit în viața creștină prin primirea Tainei Sfintei Cununii și multe generații au pornit pe calea cea veșnică, pentru întâlnirea cu Hristos, prin râvna părintelui paroh.

În toți acești ani, integrându-se în obștea pe care o păstorea ca într-o familie, a fost martor al multor bucurii și necazuri care s-au abătut asupra fiilor săi duhovnicești, trăind alături de ei și fericirea și bucuriile lor, cât și amărăciunea și necazurile lor.

Nu mult timp însă, după pensionare ,necazurile s-au abătut și asupra părintelui, poate pentru ca Dumnezeu să-i încerce sau să-i întărească credința, asemenea lui Iov și, în 1989 a trăit zbuciumul provocat de despărțirea de soția sa Olimpia, încercând pentru prima dată amarul văduviei și al singurătății, pentru că oricât de buni și de cuminți ar fi copiii, ființa care ți-a fost sprijin și îndemn, iubire și întrajutorare o întreagă viață este de neînlocuit.

Câțiva ani mai târziu, în august 1996, cursul vieții părintelui este marcat de un alt eveniment și mai tragic. Este martorul decesului unicului său fiu, Puiu. Tulburat și slăbit, gândul său s-a îndreptat din ce în ce mai des, spre sfârșitul vieții sale pământești și la întâlnirea cu cei dragi plecați, mai tineri și înaintea lui, în împărăția cea veșnică. Înainte însă cu o săptămână de evenimentul trecerii sale în lumea celor mulți, o altă lovitură îi mai rănește încă o dată inima încărcată de ani și anume moartea soțului fiicei sale Lucia, adică a ginerelui său, moarte survenită pe neașteptate. Această nouă și grea povară n-a mai putut fi suportată de inima părintelui care în ziua de 29 iunie 1997 a încetat să mai bată.

Slujba înmormântării s-a oficiat în biserica cu hramul „Cuvioasa Paraschiva" din Hosman, la Altarul căreia, părintele a slujit atâția și atâția ani, de către un sobor de preoți condus de P. C. Părinte Protopop Grigorie Cernea din Agnita. Trupul său a fost așezat întru fericită adormire și veșnică odihnă, după un zbucium îndelungat, la umbra unei cruci albe. de marmură pe care sunt încrustate simplu doar numele său și-al soției: Preot VASILE CINEZAN și soția OLIMPIA CINEZAN.

Dumnezeu să-i odihnească în pace și memoria să le fie binecuvântată!

Pr. ROAJDĂ CĂLIN
Parohia Ortodoxă Română Hosman

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL FĂGĂRAȘ
Parohia Sâmbăta de Sus-Apus

PROTOPOPIATUL SĂLIȘTE
— Post preot misionar pentru Protopopiatul Săliște
Termen de concurs: 15 VIII — 1 IX 1997.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi își vor înainta cerere în termenul legal la Oficiile Protopopești, anexând adeverința cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. Prot., ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaților.

P. C. Protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa, vechimea în funcția anterioară, examene absolvite, copie diplomă licență, copie pentru cursuri de îndrumare, situația socială (domiciliul familiei, copii, părinți, locul de muncă al soției etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfășurarea concursului.

Termen de contestație 15 zile de la data numirii.

† **ANTONIE**
Arhiepiscop și Mitropolit

Consilier bisericesc,
Pr. Simion Săsăujan

Pr. dr. VASILE SAVA
— VICAR ADMINISTRATIV —

Primul vicar administrativ al reînviatei Eparhii a Vadului, Feleacului și Clujului (în 1921) a fost Preot Dr. **Vasile Sava.**

A văzut lumina zilei la 20 iarmată în Franța, pentru a lupta pe frontul de acolo. Nu s-a acceptat acest lucru, deoarece voluntarii din Moldova au venit să lupte pentru eliberarea Ardealului și nu să fie mercenari pe fronturi străine.

De asemenea, a trecut prin momente grele când la începutul anului 1919 a fost din nou mobilizat la Ardusat pentru „eliberarea" Ardealului.

Tânărul Vasile Sava și-a încheiat stagiul militar la 28 martie 1919, cu gradul de locotenent.

După demobilizarea din 18 martie până la 30 noiembrie 1919 a prestat diferite servicii în administrația de stat din cadrul Prefecturii din Târgu Mureș, apoi prim pretor la Plasa Mureșului de Jos. Datorită pregătirii sale și a experienței câștigate până la această dată, din 30 noiembrie 1919 a fost trimis ca deputat în Constituanta de la București, până la dizolvarea ei, în 1920.

După ce și-a încheiat activitatea în sfera slujbelor publice și-a dedicat viața Bisericii sale.

La solicitarea lui Nicolae Ivan, viitorul episcop al Clujului, a participat la reînființarea Episcopiei Vadului, Feleacului și Clujului; începând cu 1 ianuarie 1921 a fost numit secretar eparhial la Cluj. S-a căsătorit la 22 septembrie 1922 cu Letiția Vâlcu, după care a fost hirotonit preot.

După o muncă grea de doi ani pentru consolidarea Eparhiei, la 16 ianuarie 1923 a fost numit consilier eparhial, la sectorul economic (conform deciziei nr. 4782/1923); prioritățile de bază erau: edificarea catedralei ortodoxe și ridicarea unui local corespunzător în care să fie cuprinsă reședința eparhială precum și un institut teologic. Prin truda Episcopului Nicolae Ivan și cu aportul său substanțial s-au înfăptuit aceste nobile idealuri.

În paralel a funcționat ca profesor suplinitor la catedra de **Drept canonic** de la Academia Teologică Ortodoxă din Cluj (1924—1946).

Merită să pomenim faptul că în cei patru ani de ocupație străină a Transilvaniei (1940—1944) a stat „la datorie" la centrul eparhial din Cluj, alături de vrednicul ierarh Nicolae Colan, suferind batjocuri și umilințe alături de credincioșii ortodocși români de aici.

După terminarea celui de al doilea război mondial a luat ființă Uniunea Democratică a Românilor din Ardeal al cărei președinte a fost ales Prot. Dr. Vasile Sava; această uniune a funcționat aproape doi ani de zile (octombrie 1944 — martie 1946), perioadă în care a luptat pentru drepturile românilor transilvăneni. Mai târziu însă (prin 1949), probabil pentru acest fapt, va fi condamnat la închisoare, împreună cu Prof. univ. Dr. Emil Hațieganu și Prof. univ. Dr. Silviu Dragomir.

Părintele Vasile Sava a efectuat închisoarea la Petroșani, vreme de un an și jumătate.

Pentru bogata sa activitate desfășurată pe tărâm bisericesc și cultural, la 1 septembrie 1946 a fost numit (conform deciziei nr. 3896/1946) **vicar administrativ** la centrul eparhial din Cluj, funcție pe care a deținut-o până în anul 1948.

Tot pentru merite deosebite în „ogorul" Bisericii și al Neamului a fost răsplătit cu diferite distincții, între care le amintim pe cele mai reprezentative: **Crucea comemorativă a războiului 1916—1918, Răsplata muncii pentru Biserică, clasa I, Steaua României în grad de cavaler, Coroana României în grad de ofițer, Medalia „Ferdinand I", Medalia „Carol I", Iconom stavrofor** (dreptul de a purta brâu roșu și cruce) și altele.

A desfășurat și o însemnată activitate științifică publicând studii, articole, reportaje, în diferite periodice bisericești și laice ale vremii, între care amintim: **Renașterea, Viața Ilustrată, Calendarul** — toate de la Cluj ș.a.

Pe plan familial a avut un singur băiat, Nicolae, medic în Cluj (azi pensionar, împreună cu soția sa Elena, tot medic); la rândul lor au fost învredniciți de Dumnezeu cu doi băieți, Dan și Alexandru, amândoi ingineri (în calculatoare și în construcții de aeronave).

A fost o fire blândă, dar ferm în hotărâri și decizii, impunător fizic și de o aleasă prestație intelectuală și morală.

A trecut la cele veșnice în 21 decembrie 1964, fiind înmormântat în Cluj-Napoca.

Pr. Prof. Dr. Alexandru Moraru

Vasile Sava, fiind numiți trădători de patrie. România însă s-a opus categoric acestei cereri.

Între timp francezii au încercat să transporte acest corp de nuarie 1888 în localitatea Idicel Pădure, jud. Mureș, din părinții Ioan Sava și Cătălina, născută Covrig.

Bunul Dumnezeu a binecuvântat această familie cu harul păcii și al liniștii, ceea ce a făcut ca tânărul Vasile să fie crescut într-un spirit de dreptate, statornicie, credincioșie și de înaltă ținută morală. S-a mândrit întotdeauna cu originea sa de țăran, mai ales că din pruncie părinții l-au învățat să transpună în viață cuvintele Sfintei Scripturi, poate singura carte pe care ei o citeau.

A început școala primară în satul natal în toamna anului 1896, dar după trei luni a trecut la secția română a școlii primare greco-catolice din Reghin.

În toamna anului următor (1897), după un examen de diferență a fost înscris ca elev în clasa a doua, la secția germană, din cadrul Gimnaziului german din Reghin, pe care l-a absolvit **cu rezultate excepționale,** în vara anului 1903.

Trecerea sa de la o școală la alta, spre nivele superioare, dovedește atât dorința părinților de a-i da copilului lor o pregătire cât mai bună, precum și capacitatea remarcabilă a tânărului Vasile dovedită în decursul studiilor primare și gimnaziale.

După gimnaziu a urmat cursurile Liceului Reformat maghiar din Târgu-Mureș, obținând diploma de bacalaureat în anul 1907 (conform actului nr. 86/1907).

Toate vacanțele le-a petrecut în sânul familiei, ajutându-i pe părinții săi la lucrul câmpului; această perioadă o socotea benefică pentru trup, o șansă reală de acumulări de noi puteri pentru munca intelectuală.

Duhul religios insuflat de părinții săi (buni cunoscători ai Sfintei Scripturi și pildă de comportare morală), l-au îndemnat ca după terminarea liceului să urmeze cursurile Institutului teologic „Andreian" din Sibiu, între anii 1907—1910. La încheierea studiilor a obținut Absolutoriul teologic (conform certificatului nr. 632/1909—1910).

În urma rezultatelor deosebite la acest institut, Arhiepiscopia Sibiului i-a acordat o bursă, pentru a-și continua studiile la Facultatea de Drept a Universității maghiare din Cluj; anii petrecuți la Cluj (1911—1915) au fost cu spor, mai târziu obținând doctoratul în Științe juridice și drept constituțional, la nou-înființata Universitate Românească „Regele Ferdinand" din Cluj (conform actului nr. 1398/1921—1922).

Faptul că tânărul Vasile cunoștea foarte bine limbile germană și maghiară i-au lărgit orizontul de pregătire, precum și posibilitatea de a întreține legături pe teme culturale cu studenții germani și maghiari din Cluj în afară de cei de un sânge și de un neam cu el.

Cu toate că a trăit și a învățat în unele școli de altă limbă, cultură, civilizație și religie, a rămas mereu înrădăcinat în crezul, Biserica și cultura neamului său, s-a îmbogățit din toate, creând din el o personalitate demnă de admirație și respect.

În anul 1915 a fost mobilizat în armata maghiară, dar în iunie 1916 a căzut în „captivitatea rusească".

După ce România a intrat în război (în 1916) împotriva Puterilor Centrale: Germania și Austria, s-a decis alcătuirea unui corp de armată transilvăneano-bucovinean, din prizonierii aflați în Rusia. La Kiev, împreună cu un mare număr de ofițeri și intelectuali români (în 1917) a lansat un apel (manifest) către lume, prin care s-a cerut eliberarea tuturor națiunilor de sub stăpânirea austro-ungară; apoi cu primul batalion, format din ofițeri și intelectuali români (aproximativ 1000 la număr) s-a îndreptat spre Iași, unde au ajuns în iunie 1917.

După sosirea sa la Iași a fost trimis pentru o lună de zile pentru pregătire la Școala militară din Petroșani, unde a primit gradul de sublocotenent; era chiar perioada marilor bătălii de la Mărășești.

După terminarea școlii alături de alți tineri români a fost concentrat la Bacău, în spatele frontului, toți pregătiți pentru a se reîntoarce în Rusia, în eventualitatea în care nemții ar fi rupt frontul de la Mărășești. Spre marele lor noroc, diviziile germane au fost înfrânte.

În urma păcii de la Buftea din mai 1918, Austria a cerut extrădarea acestor români, între care se număra și sublocotenentul

Profesorul IOAN MOŞNEAG

„Întoarce-te, suflete al meu, la odihna ta, că Domnul ţi-a făcut ţie bine" (Ps. 114,7)

Sâmbătă, în ajunul Rusaliilor, 14 iunie, Sibielul a trăit o zi de doliu, cu înmormântarea vrednicului său fiu: **prof. Ioan Moşneag,** răposat la vârsta de 91 de ani.

După rânduiala slujbelor la morţi, vineri seara m-am dus să-i fac sărăcusta cuvenită. Am fost surprins când am văzut, pe banca de peste drum de casa mortuară, un grup de intelectuali din Sibiu. Când m-am apropiat de dânşii, s-au ridicat de pe bancă, mi-au spus că i-au fost elevi şi au venit să asiste la slujbă.

Şi faptul s-a repetat la înmormântare, cu venirea de foşti elevi şi alţi culţi intelectuali din Sibiu, să asiste la slujbă şi să-l conducă la locul de odihnă. Doi dintre foştii colegi, care, din cauza bătrâneţelor, n-au putut veni, şi-au trimis scris cuvântul de despărţire, din care citãm:

„Până azi, a fost cel mai preţuit şi cel mai iubit de toţi foştii lui elevi. Pe bună dreptate, chiar şi când aceştia au îmbătrânit, întâlnirea cu profesorul lor de chimie era o bucurie a lor. Chiar şi atunci mai primeau câte un sfat, câte o mustrare, pe care o primeau ca de la un părinte. Nu există serie de absolvenţi ai liceului Gheorghe Lazăr din Sibiu, care să nu-l fi invitat la întrunirile lor şi era nelipsit. Nici unul dintre noi, ceilalţi profesori ai şcolii, n-am exercitat această putere de atracţie" (prof. Radu Mihăiescu şi Axente Creangă).

Profesorul Ioan Moşneag s-a născut din părinţii: Andrei şi Marina şi a mai avut un singur frate: Andrei.

A făcut şcoala primară în Sibiel, apoi liceul la Orăştie şi facultatea de fizică şi chimie la Cluj.

Şi-a început slujba de profesor la Sighişoara, de unde, curând s-a mutat la liceul Gheorghe Lazăr din Sibiu. Aici l-am cunoscut subsemnatul şi i-am admirat conştiinciozitatea şi, la nevoie, severitatea, întâi cu sine, şi în rândul al doilea, cu ceilalţi.

Ceea ce l-a susţinut, în toată activitatea sa socială, şcolară şi în viaţa sa particulară, a fost **credinţa în destinul neamului românesc şi în Dumnezeu.**

Firește, că faptul acesta n-a mai fost în consensul regimului comunist, al cărui ideal educativ a fost: să creeze un tineret ateist, fără neam şi fără Dumnezeu. A fost scos de la catedră şi a lucrat în continuare, până la pensionare, la atelierele: **Independenţa,** într-un laborator de fizică şi chimie.

Ne-am reîntâlnit la Sibiel. Avea domiciliul la Sibiu, dar venea la casa părintească, unde locuia cumnata sa: **Marina,** soţia răposatului său frate: Andrei.

Sunt câţiva ani, de când a murit şi Marina, după care au rămas trei fii: Andrei, Ioan şi Petru. În grija lor, nepoţi de frate, a rămas prof. Ioan Moşneag. Fizic, profesorul era tot mai decăzut. Nu însă şi sufleteşte, căci a rămas acelaşi: dârz şi statornic, în credinţă şi în toată comportarea sa. La înmormântare se împlineau doar trei săptămâni, de când a fost la biserică şi a stat într-o strană din stânga naosului, cocârjât trupeşte, dar participând cu toată fiinţa sa spirituală la Sfânta şi Dumnezeiasca Liturghie.

I se potriveau la înmormântare, întru totul, cuvintele psalmistului: **„Întoarce-te, suflete al meu, la odihna ta, că Domnul ţi-a făcut ţie bine".**

Pr. ZOSIM OANCEA

† IN MEMORIAM

Ec. Paul Eneotescu

În seara zilei de 24 iulie a.c., a trecut la cele veşnice, după o scurtă dar grea suferinţă cel ce a fost ani îndelungaţi Contabil Şef al Arhiepiscopiei Sibiului, PAUL ENEOTESCU.

Vestea trecerii sale din această viaţă a umplut de întristare inimile angajaţilor Centrului Eparhial Sibiu, precum şi ale tuturor celor care l-au cunoscut.

S-a născut la 6 iunie 1945 în Oradea, din părinţii Petre şi Margareta.

A studiat la Cluj-Napoca, unde a absolvit Liceul „Ady Şincai", după care urmează cursurile Facultăţii de Studii Economice din cadrul Universităţii „Babeş Bolyai" din Cluj-Napoca, pe care le termină în anul 1968 cu media 10, fiind şef de promoţie.

În anul 1967 se căsătoreşte cu Mariana Repede, iar bunul Dumnezeu le binecuvintează căsnicia cu doi fii gemeni: Paul Marius şi Marian Ciprian.

Îşi începe activitatea profesională de economist la Uzina Mecanică Mârşa, fiind promovat în scurt timp ca Şef Birou Contabilitate-Materiale din Uzină.

În anul 1974 este numit Contabil Şef la Întreprinderea de Producţie şi Prestări Sibiu, iar la 1 iulie 1976 este angajat Contabil Şef la Arhiepiscopia Ortodoxă Română din Sibiu.

A depus aici o muncă plină de conştiinciozitate şi meticulozitate fiind apreciat de către toţi angajaţii Centrului nostru Eparhial.

Pe lângă activitatea contabilă, a fost un mare amator al artei fotografice, coordonând ani în şir şi laboratorul foto din cadrul Arhiepiscopiei. Multe din albumele editate de către Centrul Eparhial din Sibiu, au fost realizate cu concursul direct al lui.

Şi-a adus apoi o contribuţie însemnată la lucrările de rezidire din temelie a Ansamblului mânăstiresc de la Sâmbăta de Sus, judeţul Braşov, numele său fiind înscris pe placa ctitorilor de la intrarea în Mânăstire.

Slujba înmormântării celui ce a fost PAUL ENEOTESCU, a avut loc în data de 26 iulie a.c., fiind oficiată de un sobor de preoţi şi diaconi, având-l în frunte pe P.C. Pr. Aurel Răduleţ, vicar administrativ al Arhiepiscopiei Sibiului, care a transmis familiei îndurerate mesajul adresat de către Î.P.S. Mitropolit Dr. Antonie Plămădeală al Ardealului. Din partea Centrului Eparhial au participat: P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilier economic şi Arhid. Drd. Visarion Bălţat, consilier cultural.

Plâns de întreaga familie, regretat de către toţi cei ce l-au cunoscut, sub o ploaie de vară ce parcă nu mai contenea, sicriul cu trupul neînsufleţit al lui PAUL ENEOTESCU a fost condus şi depus spre veşnică odihnă, până la obştească înviere, în mormântul din Cimitirul Central Sibiu.

Veşnică să-i fie amintirea.

PARTICIPANT

Copilul român — abonat sau abandonat în faţa televizorului?

Între „exploziile" care au marcat viaţa ţării după Decembrie 1989 a fost şi aceea a informaţiei de toate tipurile: scrisă, auditivă sau televizată. Dincolo de chioşcurile de ziare care au început să se transforme în maldăre de informaţie de mai toate gusturile şi toate nivelurile calitative, sursa cea mai puternică de informaţie a fost TV-ul. Nu putem discuta acum asupra calităţii programelor TV, dar articolul nostru se vrea un semnal îndreptat spre părinţii copilului român, aceia care-i sunt cei dintâi şi cei mai importanţi dascăli, cei dintâi şi cei mai importanţi prieteni. Şi „cei mai" adevăraţi. Ori, eşti prietenul cuiva atunci când prin acţiunile tale îl aperi şi de sine însuşi.

Graţie televiziunii, un copil american asistă în medie la 8 mii de omucideri şi la 100 mii de acte de violenţă înainte de a termina şcoala elementară. O estimare a Asociaţiei Psihologilor Americani (APA), efectuată în 1992, arăta că marea majoritate a copiilor americani stau „blocaţi" în faţa televizorului în medie cam 27 de ore pe săptămână, zonele cartierelor degradate ale marilor oraşe înregistrând un cumul de 11 h/zi de „urmărire TV".

Veţi spune că suntem în urma americanilor cu mai mult de cinci ani. Corect. Dar în aceeaşi vreme suntem extrem de bine racordaţi la sistemul lor televiziv. Urmărind atent celelalte televiziuni naţionale sau particulare europene, vom vedea că televiziunea noastră naţională — ca şi cele „private" — reiau mult mai rapid filmul X sau filmul Z, decât multe alte televiziuni. Aceasta şi datorită sistemului de traducere a filmelor ca şi, probabil, unor echipe de „achiziţii filme" mult mai sărace decât cele occidentale, dar cu mult mai mult bun gust. Şi totuşi... Câte din filmele reţelelor naţionale sau regionale nu au decât un singur merit: că se vând bine? Sau din desenele animate câte mai încântă sufletul copilului? Veţi spune că nu este aşa. E drept, nu putem fi — slavă Domnului — în situaţia unei „zile de violenţă" din TV-ul american. Acolo — conform datelor emise de Center for Media and Public Affairs din iunie '92 — într-o zi de emisie au loc 389 scene de agresiune gravă (21% din totalul orelor de emisie), 362 scene de atac, 273 scene cu pumni izolaţi, 226 atacuri cu mâna armată, 73 de scene cu agresiuni simple. Dar totalul unei zile cuprinde cu totul 1846 de scene care sunt marcate de violenţă.

La noi nu, nu e aşa. Aşa ne-am obişnuit s-o spunem mereu. Să luăm aminte însă. Şi copilul român se uită la desene animate gen: **„Dark Water"** (cu 109 acte de violenţă/oră) sau **„Cookie's Cartoon Club"** (100 acte de violenţă/oră) sau mai cunoscutul **„Bugs Bunny and Pals"** (68 acte de violenţă/oră) sau mai „nevinovatele" desene animate gen: **„Vrăjitorul din Oz", „Chip N'Dale Rescue Rangers", „Cartoon Express"** cu câte 29, 26 şi 25 acte de violenţă/ora de emisie (cf. National Coalition on Television Violence — U.S.A.).

Dar nu numai violenţa este exprimată pe ecranul T.V. Şi nu numai în desene animate. Să luăm un exemplu: filmul **„Tânărul Indiana Jones".** Plăcutul şi admiratul film se situa în top-ul filmelor cu grad înalt de violenţă în toamna lui 1992, cu 60 de scene violente/oră. Oricum sub nivelul unui desen animat. Nu? Dar aceasta nu schimbă cu nimic aspectul moral al problemei, aspectul „modelului" uman propus de un astfel de film.

Ce ne mai propun filmele? O nouă religie, sau noi religii. După ce primele reperări moderne ale OZN-urilor au început în 1947, programele de televiziune au început şi ele să popularizeze ideea de OZN-uri, extratereştri, călătorii interstelare, etc. Printre cele câteva zeci de titluri, marcau lumea televizorului: **„Aventurile lui Superman", „Marţianul meu favorit", „Planeta maimuţelor", „Mork Mindy", „Star Trek".** Din 1950 însă până prin anii '80 s-au produs peste 100 de astfel de filme. Printre ele: **„Ziua în care a stat pământul", „Războiul lumilor", „2001: O odisee în spaţiu", „Rasa Andromada", „Războiul stelelor", „E.T.", „Coconul"** ... Între ele chiar şi desene animate gen: **„Stăpânii universului", „Căpitanul Planetă şi Planetarii ...".** Se năşteau astfel miturile unei modernităţi care se taxa singură a fi **„post-creştină",** cu emfaza tipică celui care crede că a reinventat legea gravitaţiei. Ca să nu fim acuzaţi de anti-americanism se cuvin amintite aici şi desenele regretatului animator român Ioan Popescu Gopo, care cu al său omuleţ trecea pentru întâia oară desenul animat românesc pe lista marilor premii, încadrându-se în modă. Cine nu-şi aminteşte oare **„Povestea porcului"** repovestită copiilor români în limbaj modern cu feţi-frumoşi şi cu gust de aventură intergalactică. Dincolo de modificarea simţului estetic conturbările din linia poveştilor duc la modificări de mentalitate şi moralitate extrem de grave. Mesajul iniţial al poveştii dispare. Veţi spune că aceasta nu semnifică nimic. Probabil, dar să ne gândim că numai cu câţiva ani în urmă, pe când se difuza desenul animat **„Cartea Cărţilor"**, apăreau în povestea biblică fel de fel de personaje care nu numai că distrăgeau atenţia de la direcţia reală a Sfintei Scripturi, dar deviau însăşi sensul realităţii biblice. De dragul modernismului, Mântuitorul era aşezat în contemporaneitate cu un robot şi cu un câine, iertată-mi fie spusa, mai inteligent decât personajele biblice ale desenului animat (Sfântul Prooroc David nu putea face nimic, în alt desen animat, fără să se sfătuiască cu ..., calul său ...).

Cui folosesc toate acestea? Poate dacă am fi avut vreo convingere ecologistă — în sensul politic al termenului — sau o alta scientistă, ne-ar fi folosit şi nouă. Dar e vădit că în fapt nu este altceva decât vârful de lance ce va lovi în coasta creştinismului, **„retrogradului", „dogmaticului"** şi **„închistatului"** creştinism oriental, ortodox.

Tot mai dese glasuri ale neoprotestantismului aşa zis local — cu real iz americanizat — se ridică, arătând că timpul de emisie dedicat Bisericii Ortodoxe (majoritară oricum în planul României) este prea larg, iar al lor este diminuat la maximum, ba chiar inexistent. Dar oare ce morală ne prezintă zecile de filme americane care ne sparg ecranele cu violenţă şi sex, cu cultură insalubră şi superficială? Imaginea reală a cărei societăţi ne-o surprind filmele şi documentarele cu care ne bombardează televiziunile ce emit pe teritoriul ţării? Nu este tocmai imaginea unei societăţi ce-şi are ca expresie tocmai religia creştină de interpretare baptistă, adventistă, metodistă sau mai ştiu eu cum? Ce valori propagă în societatea românească creştină filmografia care ne asaltează? La ce-ar mai trebui să ne prezinte televiziunea naţională predici baptiste, metodiste, deviate şi ele de la sensurile reale, scientologice, etc. Când în fapt fiecare film cuprinde în sine astfel de predici? Ce cântări „duhovniceşti", când toată producţia pops-rock ce ne străbate canalele audiţive sunt de cele mai multe ori produsul unor oameni ce aparţin — trup şi suflet — unora dintre bisericile care pătrund acum în România.

Să luăm exemplul a două filme pe care TVR le-a prezentat tinerilor români ca experienţă de viaţă: **„Beverly-Hills"** şi **„Liceenii îndrăgostiţi".** A numărat oare cineva câte cuvinte murdare şi câte acte murdare au venit spre conştiinţele tinerilor noştri, fără ca nimeni să-i pună în gardă: concubinajul — ridicat la rang de moralitate, virginitatea — transformată în motiv de zâmbete stupide, şcoala — un fel de loc al tuturor posibilităţilor, cartea — obiect ce poate lipsi oricând din evoluţia oricui, familia — frână în dezvoltarea individuală. E drept, cuvintele cele mai frecvente din discursurile personajelor sunt: bunătate, pace, solidaritate, libertate, etc. Dar toate acestea, fără Hristos. Din când în când apare şi biserica, de cele mai multe ori ca loc de întâlnire între doi îndrăgostiţi sau între doi duşmani. Biserica nouii generaţii? Barul. Evanghelia ei? Scrierile cine ştie cărui „mare guru". Euharistia ei? Alcoolul şi drogurile. Toate sunt soluţii extreme într-o etică a libertinajului — **o imorală** — punere în viaţă a principiilor vizând libertatea persoanei.

Veţi spune că exagerăm, că aceste fapte nu aparţin unei morale creştine baptiste, adventiste, metodiste sau creştin — mai ştiu eu cum se va fi numind curentul căruia-i aparţin. Şi vă voi spune că aveţi dreptate. Dar această morală modernizată până la maximum, lipsită de harul Sfintei Biserici şi al Sfintelor Taine, de prezenţa REALĂ a lui Iisus Hristos, este terenul lui „orice este posibil". Când religia devine simplă formalitate, totul e posibil şi totul e îngăduit.

Pr. CONSTANTIN NECULA

⊛ Semnalăm ⊛ Semnalăm ⊛

● Semnalăm o carte a lui Paul Evdokimov, în traducerea Gabrielei Moldoveanu: **„Taina iubirii"**, cu subtitlul „Sfinţenia unirii conjugale în lumina tradiţiei ortodoxe" (Ed. Christiana, Bucureşti, 1994, 261 p.).

Este de la sine înţeles că autorul merge în adâncime în studierea problemei, cercetând rolul atât al bărbatului cât şi al femeii, potrivit intenţiilor lui Dumnezeu de la creaţie. Cartea se recomandă de la sine celor preocupaţi de problemă.

* * *

● **„Şapte tâlcuiri biblice despre Maica Domnului"**, se intitulează o carte tipărită de editura Christiana avându-l ca autor pe Pr. prof. dr. Vasile Mihoc, profesor de Noul Testament la Facultatea de Teologie din Sibiu (Bucureşti, 1996, 64 p.).

A scrie despre Maica Domnului cu rigoare ştiinţifică nu este o întreprindere tocmai uşoară. Autorul ştie bineînţeles, lucrul acesta şi are grijă să ne prezinte în şapte tâlcuiri, adică în şapte capitole, învăţătura despre Maica Domnului, cu grijă documentată pe surse biblice. Nu face expuneri sofisticate cu bibliografie de specialitate, ci o interpretare personală a paragrafelor din Sfânta Scriptură, referitoare la Maica Domnului. Dincolo de aceasta se orientează după tradiţia dintru începuturi din literatura teologică, dar nu ieşind din contextul biblic. El ştie că tema e obiect de dispute între confesiunile creştine, mai ales cu cele de orientare protestantă. În faţa protestanţilor şi neoprotestanţilor Biblia face autoritate de necontestat, aşa că autorul caută să justifice cultul Maicii Domnului mai ales pe surse scripturistice.

De altfel aceste surse scripturistice există din belşug şi e de mirare cum protestanţii şi neoprotestanţii le ignoră, ajungând până la a manifesta o anumită aversiune faţă de cultul Maicii Domnului. Acest lucru e foarte greu de înţeles de către lumea ortodoxă şi cea catolică. E drept că în anii din urmă protestanţii au devenit, de formă, mai accesibili acestui cult. În casele lor şi la întruniri ecumenice se poate, adesea, vedea şi icoana Maicii Domnului. Atitudinea lor e însă ezitantă şi nu capătă forma de mărturisire de credinţă.

Iată de ce cartea Pr. prof. Mihoc e foarte bine venită, cu atât mai mult cu cât ea poartă autoritatea unui mare teolog, care, dealtfel, se înscrie pe linia celei mai autentice tradiţii şi dogme creştine. Se ştie că problema a constituit subiect de cercetare şi în Sinoadele Ecumenice, care au definit-o odată pentru totdeauna, numind-o pe Maica Domnului **Theotokos,** adică Născătoare de Dumnezeu, stabilind rolul de mijlocitoare pe lângă Dumnezeu pentru mântuirea oamenilor.

De altfel Tradiţia creştină ne spune că ea s-a bucurat de o atenţie deosebită din partea lui Dumnezeu şi, când, după înmormântare, la câteva zile, mormântul ei a fost găsit gol, s-a acreditat ideea ridicării ei cu trupul la cer. În Biserica Ortodoxă acest lucru este o tradiţie venerabilă. Romano-Catolicii au mers mai departe decretând chiar o dogmă a Înălţării cu trupul la cer a Maicii Domnului.

În viaţa creştină ortodoxă, ca şi în cea catolică, şi în deosebi în tradiţia religioasă a poporului român, evlavia la Maica Domnului este foarte mare.

Aşa se explică şi faptul că în biserici, pe catapetesme icoana Maicii Domnului e aşezată în stânga uşilor împărăteşti.

Cartea profesorului Mihoc e mai mult decât binevenită în contextul ofensivei sectare şi ea ar trebui să pătrundă în toate casele creştine româneşti.

* * *

● Cunoscutul publicist Boris Buzilă a tradus în românește o carte extrem de interesantă despre o categorie de nevoitori creştini de excepţie, din viaţa ortodoxă, prezenţi mai ales în Biserica Rusă: nebunii pentru Hristos. E vorba de cartea preotului Ioan Kovalevski, **„Fericiţii nebuni pentru Hristos"**, (Editura Anastasia, Bucureşti, 1997, 302 p.). De altfel se pare că în Biserica veche a existat o asemenea categorie de creştini şi în alte Biserici Răsăritene.

Tema a fost adesea controversată, aşa încât cartea care ne este tradusă acum ne aduce lumini noi şi, într-un fel reabilitează această categorie de creştini. Pentru cei care nu s-au mai întâlnit cu problema nebunilor pentru Hristos, spunem doar atât: nu erau nebuni cu adevărat ci se prefăceau a fi aşa pentru a dobândi răsplata de sus, lăsându-se disprețuiți de oameni. Era într-un fel o încercare de stăpânire şi biruinţă a orgoliului omenesc, când acesta putea încuraja orgoliul pierzător de suflet. Nebunii pentru Hristos voiau să evite lauda oamenilor pentru a primi plata de la Dumnezeu.

Fără îndoială această categorie de nevoitori a fost într-un fel o încercare de găsire a unei căi spirituale dusă până la extrem. De aceea unii ca aceştia au fost rari şi de cele mai multe ori neînţeleşi. Ori, tocmai aceasta era şi intenţia lor: să fie neînţeleşi şi blamaţi de oameni pentru ca virtuţile lor să fie cunoscute numai lui Dumnezeu.

Pentru mai adânca pătrundere în acest gen de spiritualitate, cartea lui Ioan Kovalevsky e foarte binevenită iar traducătorul readuce în prim-planul spiritualităţii ortodoxe o categorie uitată de sfinţi. Desigur cartea va stârni interesul cititorilor creştini, în măsura în care ea constituie un gen de spiritualitate neobişnuită şi foarte rară. Trimitem cititorul să se convingă el însuşi de aceasta.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA ASTRA
SIBIU

Fondator
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
1 şi 15 septembrie
Nr. 33—36
1997

NAŞTEREA MAICII DOMNULUI — SĂRBĂTOAREA AŞTEPTĂRII

„Ceea ce s-a născut ușă către răsărituri așteaptă intrarea preotului Celui Mare"
(Stihira praznicului)

Mulţi dintre cei care plini de râvnă şi animaţi de evlavie curată pentru Maica Domnului, cea care L-a dăruit lumii pe Fiul lui Dumnezeu, dorind să afle cât mai multe detalii despre viaţa ei, vor rămâne cu siguranţă dezamăgiţi de faptul că sf. evanghelii vorbesc despre ea cu foarte multă discreţie, aproape cu parcimonie, iar epistolele pauline precum şi cele sobornicești, nu fac nici o referire despre ea. Sf. Ap. Pavel vorbeşte o singură dată în epistolele sale despre Fecioara Maria, fără să se refere însă în mod expres la persoana ei: „la plinirea vremii, Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub lege" (Gal. 4, 4). La fel, cartea Faptele Apostolilor nu face decât o singură dată referire directă la persoana Maicii Domnului, arătând că apostolii „într-un cuget stăruiau în rugăciune, împreună cu femeile şi **cu Maria, mama lui Iisus,** şi cu fraţii Domnului" (FA 1, 14). Câteva menţiuni mai degrabă de o factură simbolică găsim în cartea Apocalipsei, fără să ne ofere însă alte amănunte despre viaţa ei pământească.

În pofida acestei, să-i spunem sărăcii biografice referitoare la persoana Maicii Sfinte, în cultul Bisericii s-a dezvoltat o impresionantă comoară de slujbe, cântări şi imne dedicate ei, venind parcă să suplinească astfel ceea ce lipseşte în cărţile canonice. Aşa cum o atestă documentele istorice, acest cult marial atât de bogat, s-a dezvoltat încă din faza primară a creştinismului.

Cum se explică totuşi această reţinere din partea autorilor inspiraţi, această tăcere în legătură cu persoana şi viaţa Sf. Fecioare. Fără îndoială, evangheliştii şi ceilalţi autori aveau în intenţie, şi aşa era normal, să ne prezinte date şi amănunte referitoare la viaţa şi activitatea Mântuitorului Iisus Hristos, iar dacă detaliile referitoare la persoana şi viaţa celorlalţi sunt aşa de sărace, aceasta nu înseamnă că acestea sunt lipsite de importanţă, sau că nu ar merita cinstirea noastră.

Pentru a suplini totuşi această lipsă de date biografice referitoare la celelalte personaje biblice, poporul credincios şi-a îndreptat atenţia şi a încercat să-şi astâmpere setea de a şti prin consultarea aşa-numitelor izvoare apocrife, unde avea să găsească informaţii mult mai numeroase şi mai bogate referitoare la evenimente din viaţa Maicii Domnului, asupra cărora scrierile cano-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. NICOLAE STOIA

Să gândim împreună

TĂCEREA

A vorbi despre tăcere şi a lăuda tăcerea, e o contradicţie în termeni. Ar trebui să taci. Sfinţii nevoitori din pustie şi, mai târziu, din mânăstiri, deşi iubitori de tăcere, au vorbit despre ea pentru ucenici, pe care voiau să-i înveţe virtutea şi foloasele tăcerii, pentru cei care căutau desăvârşirea. Vorbirea lor era necesară, ca o lecţie de pedagogie duhovnicească.

În **Pateric,** cartea în care sunt adunate cugetări şi întâmplări din viaţa şi experienţa pustnicilor de odinioară, găsim multe ziceri despre **tăcere,** care pot fi folositoare mai ales monahilor, dar nu sunt fără folos nici pentru mireni. Şi mirenii pot alege multe învăţături care să li se potrivească.

Tăcerea vrea să fie, potrivit înţelesurilor marilor oameni duhovniceşti, frână împotriva risipirii gândurilor prin cuvinte. În afară de aceasta, cuvintele cer cuvinte, ceea ce de multe ori înseamnă pierdere de timp şi de aşezare sufletească, alunecuşul spre deşertăciuni fiind foarte mare. De fapt, preferinţa pentru tăcere e tocmai expresia dorinţei de a nu cădea în deşertăciuni. Pentru nevoitorul spre cele duhovniceşti e mai de preţ rămânerea în sine şi concentrarea gândului numai spre ceea ce e de folos sufletului. Iar de folos sufletului e numai ceea ce duce la mântuire.

Cei retraşi din lume — în pustie sau în mânăstiri — renunţă la toate, la bunuri, la propria voinţă, aşezându-se sub ascultare, şi la orice alte relaţii cu lumea. Cei care dau asemenea poveţe, au desigur în vedere realizarea unui climat de interiorizare, şi alergarea spre o singură ţintă: Dumnezeu.

Este de la sine înţeles că tot de la acest fel de oameni vin apoi şi cuvinte: cuvinte de învăţătură din propria experienţă şi din inti-

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Transilvaniei

12 septembrie 1997

EPISCOPATUL ORTODOX ROMÂN DIN TRANSILVANIA
către
PARLAMENTUL ROMÂNIEI

DOMNILOR SENATORI, DOMNILOR DEPUTAŢI,

Episcopatul, preoţimea şi credincioşii ortodocşi din Transilvania urmăresc cu legitimă îngrijorare ofensiva antiortodoxă şi antiirenică pe care Biserica Catolică de Rit Oriental (Greco-Catolică) a întreprins-o şi o întreţine în sânul Parlamentului României.

Uluitoarea uşurătate cu care o seamă de membri ai Senatului, complet neinformaţi sau de-a dreptul dezinformaţi, au votat în favoarea proiectului de lege Boilă-Turianu nu reprezintă altceva decât o demonstraţie a abilităţii greco-catolice de a-i da Ortodoxiei româneşti o lovitură prin surprindere, după o lungă perioadă de mimare a dialogului şi a victimei năpăstuite; dovadă, recenta contradicţie dintre cele două declaraţii ale Întâistătătorului unit de la Blaj.

Nu mai puţin uluitoare e constatarea că aşa-zisa lege Boilă-Turianu, respinsă în iunie de către Comisia Juridică a Camerei Deputaţilor, îşi face apariţia cu un aviz fulgerător al Comisiei pentru Drepturile Omului şi este înscrisă pe ordinea de zi a primelor două şedinţe din de-abia-începuta sesiune, pentru zilele de 2 şi 4 septembrie, laolaltă cu cele mai importante şi mai urgente probleme care-şi aşteptau rândul. Procedura de a se amâna discutarea în plen a proiectului, cu o săptămână sau două, a fost imediat urmată de scoaterea în stradă a unui grup de greco-catolici din Oradea, spre a se crea impresia că există şi o presiune din partea maselor nerăbdătoare ...

Abilitatea proiectului Boilă-Turianu constă mai ales în aceea că prezintă pretenţii minimale, menite să convingă pe oricine, şi repede, că e nedrept, necreştinesc şi inuman ca o biserică să stea ferecată în timp ce greco-catolicii nu au unde să se roage. Or, o asemenea problemă, care vizează un număr foarte restrâns de locaşuri, putea fi rezolvată prin dialog şi negocieri, dacă greco-catolicii le-ar fi vrut cu adevărat. Numai că, în realitate, *proiectul nu-şi propune să obţină decât principiul că Parlamentul este îndrituit să hotărască prin lege un partaj patrimonial între două confesiuni religioase.* **Că este aşa o dovedeşte faptul că proiectul Boilă este urmat, la numai un pas, de proiectul Moisin, deja înregistrat la Biroul Permanent al Senatului, prin care se pretinde nici mai mult nici mai puţin decât** *restitutio in integrum,* **un radicalism la care greco-catolicii, în faza de repliere tactică, păreau a fi renunţat. Ca şi cum aceasta nu ar fi de ajuns, imediat în urma lui se proiectează mai-vechiul proiect Mureşan-Dunca, tot atât de radical, menit să consolideze imaginea unei avalanşe ce nu mai poate fi oprită.**

Aţi observat, desigur, că expunerile de motive ale acestor proiecte invocă o serie întreagă de argumente juridice, ceea ce e normal într-o problemă de natură juridică. Nu ne propunem să prezentăm contra-argumente, căci nu pentru aceasta vă adresăm demersul de faţă. Dorim însă să vă atragem atenţia că pe lângă starea de drept există şi o *stare de fapt, aceea a factorului uman,* **care în nici un caz nu poate fi ignorată. Care este aceasta?**

La 1 decembrie 1948 Biserica Greco-Catolică din România, potrivit propriilor ei surse, număra 2 milioane de credincioşi.

La recensământul din ianuarie 1992 ea număra, tot în cifră rotundă 220 000, adică acei credincioşi care i-au rămas fideli de-a lungul deceniilor comuniste sau care, după 1989, au revenit în sânul ei.

Acestea sunt date statistice obiective, care nu pot fi contrazise. Din ele rezultă că imensa majoritate a foştilor greco-catolici, sau a descendenţilor lor, în proporţie de 90%, sunt astăzi ortodocşi, rămaşi în propriile lor biserici. E necesar să amintim că în 1948 locaşurile de cult şi bunurile parohiale greco-catolice nu au fost „preluate" de către stat şi apoi „predate" Bisericii Ortodoxe Române, ci au rămas pe mai departe în proprietatea şi folosinţa aceloraşi comunităţi; în această privinţă art. 2 al Decretului nr. 358 din 1 decembrie 1948, ocolit sistematic de „argumentele" greco-catolice, e cât se poate de clar. Foştii credincioşi greco-catolici s-au declarat şi rămân astăzi ortodocşi nu pentru că ar avea ceva cu Biserica Greco-Catolică, ci pentru că, pur şi simplu, mulţumiţi fiind cu liniştea, preoţii şi rânduielile lor, nu sunt dispuşi şi nu mai vor să-şi schimbe credinţa. Dincolo de orice explicaţii cauzale sau circumstanţiale, aceasta este o *stare de fapt.*

În Transilvania (şi considerând numai raportul dintre ortodocşi şi greco-catolici, lăsând la o parte celelalte confesiuni), ortodocşii sunt în număr de 3 662 308, adică 95,14%, în timp ce ponderea uniţilor este de 186 823, adică 4,85%. Facem această consemnare fără nici un orgoliu şi fără să vrem să umilim pe cineva. Aceasta este moştenirea pe care actualii ierarhi ortodocşi din Ardeal au preluat-o de la înaintaşii lor.

Cu toate acestea:

În cele mai numeroase localităţi rurale, altădată majoritar sau integral greco-catolice, astăzi nu mai există nici cel puţin o singură familie unită, dar Biserica Unită cu Roma, ca instituţie, îşi revendică locaşurile de cult! În alte multe localităţi numărul ortodocşilor este de 90—95%, dar Biserica Unită cu Roma, ca instituţie, pretinde prin lege locaşul de cult pe seama procentului greco-catolic de 5-10%!

Proiectele legislative ce vă stau înainte în această problemă evită sistematic să facă vreo menţiune asupra credincioşilor, ca stare de fapt, limitându-se la revendicarea locaşului de cult (căruia i se adaugă casa parohială, cimitirul, grădina, terenul agricol sau sesia), ca stare de drept. Această tactică însă e de natură să deconspire *adevărata lor ţintă:* **nu locaşul de cult, ci credincioşii din el; sau, mai precis,** *locaşul de cult împreună cu credincioşii din el,* **ştiut fiind că un locaş de cult e altceva decât o şură sau o magazie şi că el nu poate fi gândit decât laolaltă cu închinatorii.**

Lăsam la o parte mentalitatea medievală a iniţiatorilor din vremea când nu pământul era al ţăranilor, ci ţăranii erau ai pământului şi când, prin urmare, un latifundiar cumpăra sau vindea o moşie cu satele de pe ea. Dorim numai să vă reţinem atenţia asupra câtorva întrebări:

1. Credeţi că aplicarea unei astfel de legi poate avea loc fără emoţii, tensiuni, proteste sau împotriviri în momentul în care, de pildă, 500 de familii ortodoxe dintr-un sat vor fi somate să-şi predea biserica (împreună cu celelalte bunuri) unui preot greco-catolic în spatele căuia nu se află mai mult de 8-10 familii de abia desprinse din comunitatea otodoxă?

2. Credeţi că acei greco-catolici care în anul 1948 au devenit ortodocşi prin constrângere politică trebuie să revină la uniatism prin constrângere economică?

3. Credeţi ca greco-catolicii care în 1948 au devenit ortodocşi de bunăvoie nu au dreptul să-şi menţină şi să-şi practice credinţa lor actuală?

4. Credeţi cumva în ecumenismul şi generozitatea greco-catolică, aşa cum sunt ele afişate de senatorul Matei Boilă? Dacă da, vă rugăm să citiţi documentul alăturat, de dată foarte recentă: Greco-catolicii din Săliştea-Nouă, judeţul Cluj, ocupă cu forţa vechea biserică de lemn a ortodocşilor şi, refuzând slujirea alternativă, îi obligă să se roage într-o capelă improvizată; aceştia, totuşi, îi ajută să-şi construiască propria lor biserică, de zid, dar beneficiarii le refuză retrocedarea vechiului lor locaş de închinare ... Cazul nu e deloc singular.

5. Credeţi că, din punct de vedere politic, e recomandabil şi folositor ca o majoritate parlamentară să emită legi împotriva majorităţii electorale?

6. Credeţi că Parlamentul are îndrituirea constituţională de a arbitra, prin legi, un diferend religios interconfesional?

7. Credeţi că românii din Transilvania nu au dreptul la linişte?

DOMNILOR SENATORI, DOMNILOR DEPUTAŢI,

E normal ca, la rândul Domniilor Voastre, să ne întrebaţi:

Credeţi că greco-catolicii, aşa puţini cum sunt, nu au şi ei dreptul de a se ruga într-un locaş de închinare, să-şi aibă şi ei casă parohială ,cimitir şi teren agricol?

Răspundem fără ezitare: Desigur!, nu încape nici o îndoială! Dacă am crede altfel, nu ne-am fi pronunţat, încă din 1990, pentru un dialog real, sincer, deschis şi constructiv cu fraţii greco-catolici, în beneficiul ambelor părţi. Chiar şi astăzi, în ciuda ultimelor declaraţii prin presă ale Întâistătătorului greco-catolic din Blaj, noi continuăm să credem că dialogul este şi rămâne singura cale pentru soluţionarea litigiilor patrimoniale dintre cele două Biserici româneşti.

Vom fi gata să ne cerem iertare şi, la rândul nostru să iertăm; vom fi gata să facem tot ce e posibil pentru ca, acolo unde greco-catolicii nu-şi vor putea recupera cel puţin un locaş din două sau mai multe, acolo unde sunt în număr semnificativ şi nu au un locaş propriu şi adecvat, ei să-şi poată construi propria lor biserică, după propriile lor planuri şi cerinţe; în acest sens, vom fi gata să intervenim şi noi pe lângă Guvern să aloce sumele făgăduite prin articolul 4 al Decretului-Lege nr. 126/1990, la care se vor adăuga sumele pe care Biserica Ortodoxă Română, fără sentimentul ieftin al triumfalismului şi fără păcatul de a umili pe cineva, le va oferi cu titlu de sprijin frăţesc. Nu vom refuza să discutăm şi problema, ceva mai spinoasă, a fostelor catedrale greco-catolice.

Suntem convinşi că, dacă din ambele părţi va exista suficientă deschidere şi bunăvoinţă, între cele două Biserici se poate instaura nu numai un climat de pace, ci şi unul de cooperare în problemele de interes comun.

De aceea, Domnilor Parlamentari, asigurându-vă de buna noastră credinţă şi de întreaga noastră iubire pentru acest popor român, vă rugăm cu toată cuviinţa să daţi dovadă de reţinere, cumpănire şi înţelepciune în abordarea unor asemenea probleme confesionale, oferindu-le împricinaţilor şansa de a şi le rezolva ei între ei, în spiritul irenic al Evangheliei lui Hristos.

Vă dorim de la Dumnezeu tot binele şi deplin succes în tot ceea ce faceţi bun pentru liniştea şi propăşirea ţării.

† ANTONIE
Arhiepiscop al Sibiului şi Mitropolit al Transilvaniei

† BARTOLOMEU
Arhiepiscop al Vadului, Feleacului şi Clujului

† ANDREI
Episcopul Alba Iuliei

† JUSTINIAN
Episcop al Maramureşului şi Sătmarului

† IOAN
Episcop al Oradiei

† IOAN
Episcop al Covasnei şi Harghitei

† JUSTIN
Arhiereu Vicar al Maramureşului şi Sătmarului

Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Vadului, Feleacului şi Clujului
Protopopiatul Ortodox Român Cluj
Parohia Ortodoxă Română Săliştea Nouă

Înalt Prea Sfinţite Părinte Arhiepiscop,

Subsemnatul Răduţ-Taciu Ilie, preot paroh al parohiei ortodoxe Săliştea Nouă, protopopiatul ortodox Cluj, cu fiască supunere vă aduc la cunoştinţă situaţia relaţiilor dintre creştinii ortodocşi şi cei greco-catolici din localitatea mai sus menţionată.

În data de 24 august 1997, în localitatea Săliştea Nouă a avut loc sfinţirea noului lăcaş de cult aparţinând parohiei greco-catolice. De comun acord, după două săptămâni, în data de 7 septembrie 1997, am început discuţii preliminare vizând retrocedarea vechiului lăcaş de cult (adus din satul Buzaş, comuna Rus, raionul Dej, monument istoric), refăcut înare anii 1969—1970, prin osârdia preoţilor Cărpineanu Ioan şi Herdea Traian, parohi ai parohiei ortodoxe Coruşu (a cărei filie era în vremea respectivă Săliştea Nouă) şi ocupată abuziv de către creştinii greco-catolici, imediat după evenimentele din decembrie 1989.

În prezenţa mea, părintele Răduţ, a preotului Silaghi Ioan Romul, paroh al parohiei greco-catolice Săliştea Nouă, a consiliilor parohiale ale celor două culte şi a unui numeros grup de credincioşi greco-catolici, s-a pus problema retrocedării bisericii vechi — monument istoric — cultului ortodox, căruia aparţinuse înainte de 1989.

Preotul Silaghi şi majoritatea grupului de creştini greco-catolici au spus că biserica aparţine „satului" (înţelegând prin aceasta cultul greco-catolic) şi că dânşii înapoiază biserica cu condiţia mutării sfântului lăcaş; pe amplasamentul acestuia urmează apoi să se ridice o casă parohială pentru preotul paroh greco-catolic, care doreşte să săvârşească

(Continuare în pag. a 2-a)

Cluj-Napoca,
10 septembrie 1997

Preot paroh
RĂDUŢ-TACIU ILIE

Naşterea Maicii Domnului

(Urmare din pag. I)

nice se referă doar în treacăt sau chiar deloc. Aici, în aceste izvoare, poporul credincios putea să afle cine au fost părinţii Sf. Fecioare, cum anume s-a petrecut naşterea sa, precum şi alte multe date referitoare la viaţa ei.

Sursa cea mai des folosită în acest sens este lucrarea cunoscută în literatura de specialitate sub numele de Protoevanghelia lui Iacob. Aceasta este sursa care, alături de tradiţia nescrisă a Bisericii, ne-a transmis cele mai multe amănunte despre viaţa Sf. Fecioare Maria.

Persoane autorizate din sânul Bisericii, şi Biserica însăşi n-a considerat niciodată această scriere altfel decât una apocrifă. În pofida acestei păreri oficializate, totuşi câţiva dintre sf. părinţi s-au folosit de această scriere ori de câte ori se referau la evenimente din viaţa Fecioarei, fie în lucrările lor, fie în predicile lor. Să-i amintim în acest sens doar pe câţiva dintre cei care atunci când au fost obligaţi să vorbească sau să scrie despre **naşterea Maicii Domnului** au apelat la această scriere. Îi vom aminti pe Sf. Gherman, patr. Constantinopolului, Sf. Clement Alexandrinul, vestitul imnograf Andrei Criteanul sau Sf. Ioan Damaschin.

Data scrierii acestei lucrări a fost fixată în secolul 11, iar conţinutul ei nu contravine nicidecum scrierilor canonice şi nici nu cuprinde date care ar putea impieta asupra acurateţei doctrinei creştine referitoare la Maica Domnului.

Toţi cei care s-au încumetat să vorbească sau să scrie despre naşterea Maicii Domnului au trebuit inevitabil, să se oprească sau măcar să facă o referire la această scriere amintită mai sus.

Datorită acestei scrieri cunoaştem că părinţii Sf. Fecioare se numeau Ioachim şi Ana. Ei erau doi bătrâni venerabili, plini de râvnă pentru Dumnezeu. Marea povară a bătrâneţii lor nu erau nici anii mulţi care-i apăsau, nici necazurile câte se vor fi abătut peste ei de-a lungul timpului, ci faptul că nu aveau copii. Se curoaşte în genere că evreii considerau lipsa copiilor ca pe o pedeapsă a lui Dumnezeu. Explicaţia era aceea că ei vedeau în fiecare prunc care venea în lume un dar al lui Dumnezeu şi care putea fi în acelaşi timp posibilul Mesia pe care-L aşteaptau, iar nenaşterea de prunci era considerată ca un refuz al lui Dumnezeu.

Exista în mentalitatea poporului evreu chiar o respingere, o desconsiderare a celor care se găseau în astfel de situaţii nefericite. Desconsiderarea şi respingerea ajungeau adeseori până la forme aberante. Cei în cauză nu erau spre exemplu admişi decât cu foarte mare greutate să aducă jertfe la templu, iar atunci când totuşi acest lucru se întâmpla, ei trebuiau neapărat să rămână în urma celorlalţi, să suporte oprobiul inerent, ceea ce le accentua şi mai mult tristeţea şi incovenientul situaţiei.

O astfel de situaţie neplăcută le este dat să suporte şi celor doi bătrâni Ioachim şi Ana. Dorind şi ei să-şi ducă ofranda la templu, aşa cum cerea legea, Ioachim va fi înfruntat de un coreligionar care îi va arunca în obraz lucrul acesta, fapt ce-l va întrista şi mai mult. Nefericita întâmplare îl va face să consulte registrele templului spre a vedea dacă el este singurul din neamul lui aflat într-o atare situaţie. Acestea îi vor indica că au mai existat şi în trecut astfel de cazuri, cum era spre exemplu Avraam, care prin rugăciune şi post au fost dăruiţi de Dumnezeu la o vârstă înaintată cu prunci.

Acesta va fi momentul de răscruce al vieţii sale care îl va determina să se retragă în pustietatea muntelui, fiind decis să petreacă în rugăciune şi post până când Dumnezeu va lua aminte la necazul lui. Va fi „lupta" lui cu Dumnezeu, prin care dorea să-L facă să i se împlinească arzătoarea dorinţă.

Povara nu era doar a lui. Şi vrednica lui soţie Ana se resimţea de pe urma acestui fapt. Rămasă acasă, petrecând şi ea în post şi rugăciune, îl implora pe Dumnezeu să-i şteargă ruşinea sterpiciunii.

Un înger, un mesager al lui Dumnezeu va veni să le adevereasă că, iată, Cel Atotputernic S-a învrednicit de ei, anunţându-i că la vremea rânduită, Ana cea stearpă va naşte o fetiţă. Încrezător în Dumnezeu, Ioachim se va întoarce acasă, după cele 40 de zile petrecute în munte, unde va sta mai departe alături de soţia sa, până la împlinirea sorocului rânduit de Dumnezeu.

Trebuie să amintim neapărat faptul că naşterea Sf. Fecioare n-a fost totuşi un act suprafiresc, ci ea s-a născut din împreunăpetrecerea celor doi soţi, care deşi din punct de vedere biologic nu mai erau apţi pentru un asemenea act, ei vor aduce totuşi pe lume o fată prin bunăvoinţa şi harul lui Dumnezeu. Prin ajutorul Său, Dumnezeu n-a anulat legile naturii omeneşti, ci doar le-a impulsionat, făcându-i în acest fel capabili să împlinească ceea ce în mod normal nu s-ar fi putut întâmpla. Aceasta ne dovedeşte că acolo unde voieşte Dumnezeu se biruieşte rânduiala firii. Cea stearpă a zămislit, însă nu în chip suprafiresc, prin sustragere din faţa legilor firii. ci în mod cu totul natural.

Amintim toate aceste lucruri, pentru a nu se crede cumva că naşterea Sf. Fecioare a fost supranaturală, ci ea s-a născut aidoma oricărei fiinţe omeneşti, din părinţi trupeşti, după legile firii omeneşti, moştenind chiar şi păcatul strămoşesc. Aşa-numita „imaculata conceptione" pe care o susţine Biserica Romano-Catolică nu este decât o speculaţie şi o răstălmăcire a realităţii, care nu-şi are nici temei biblic, nici logică, şi care nu face altceva decât să împieteze asupra actului mântuirii. Nimeni, în afară de Mântuitorul Iisus Hristos, nu s-a născut în afara păcatului strămoşesc. În Fecioara Maria păcatul strămoşesc a ars abia în momentul în care Sfântul Duh avea să se pogoare asupra ei şi să zămislească în preacuratul ei pântece pe Mântuitorul lumii.

Aşa cum vine în lume orice prunc, la nouă luni avea să se nască cea care va deveni mai apoi Sf. Fecioară Maria, Maica Mântuitorului lumii. Numele de Maria va cuprinde în el toată bucuria vârstnicilor săi părinţi. O făgăduinţă făcută lui Dumnezeu în taina sufletului de către cei doi părinţi avea s-o hărăzească pe prunca nou-născută templului, ca pe o neprihănită ofrandă lui Dumnezeu Cel care le-a împlinit dorinţa. Atunci când va împlini vârsta de trei ani ea va fi dusă la templul sfânt din Ierusalim unde îşi va petrece viaţa în curăţie până când Cel Prea Înalt va binevoi să facă din trupul ei preacurat „cinstit sălaş cerescului Mire".

Naşterea Sfintei Fecioare este prima dintre cele patru sărbători mari pe care Biserica noastră Ortodoxă i le închină. Această sărbătoare este importantă pentru noi pentru că ea marchează momentul temeluirii mântuirii neamului omenesc.

Venirea în lume a Sf. Fecioare a fost asemeni unui curcubeu care brăzdează tăria cerului prevestind speranţa unei zile luminoase care urmează după negură şi furtună. Noaptea din lume, aşteptarea şi speranţa popoarelor aveau să înmugurească iarăşi. Lunga suferinţă a urmaşilor Lui Adam, a celor care-şi doreau de sute de ani cu sete neastâmpărată un Mântuitor, se va sfârşi prin naşterea Fecioarei. Ziua lui Dumnezeu cea binecuvântată va veni în curând. Planul de mântuire al neamului omenesc se va temelui prin naşterea Fecioarei, cea prin care va veni Mântuitorul lumii „aceasta este ziua Domnului, bucuraţi vă popoare, că iată cămara luminei, şi cartea Cuvântului vieţii din pântece sterp a ieşit; şi ceea ce s-a născut uşă către răsărituri, **aşteaptă intrarea preotului Celui Mare.** Una care aduce pe Unul Hristos în lume, spre mântuirea sufletelor noastre" (Stihira praznicului, glas 6).

TĂCEREA

(Urmarea din pag. 1)

mitatea în rugăciune cu Dumnezeu. Am zice că tăcerea e virtutea celui care se află pe drumul desăvârşirii. Când se apropie de ţintă unii ca aceştia simt nevoia să fie folositori şi altora, mai mult ca înainte. Şi cu mai multă îndreptăţire. Atunci, ei vorbesc. Acum, cuvântul lor este ca dar şi ca rod copt al trăirii lor. A împărţi aceste roade este acum o îndatorire, aşa că legea tăcerii încetează, deşi cei care vorbesc acum, o fac tot cu mare economie. Ei se află acum luminaţi de discernământ sfânt, şi nu se mai risipesc prin cuvinte. Acum prin cuvinte ei edifică, de aceea, spre exemplu în **Pateric**, găsim cel mai adesea învăţături scurte, concentrate, esenţiale, care se introduc prin: **„a zis părintele cutare . . .".**

Există aşadar timp pentru tăcere şi timp pentru vorbire.

Cele câteva exemple pe care le vom culege mai departe se referă mai ales la timpul pentru tăcere, chiar dacă uneori timpul pentru tăcere se prelungeşte până la moarte. Nu pentru toţi vine un timp pentru vorbire, ci numai pentru cei realizaţi, care devin vase ale Duhului Sfânt, devin povăţuitori. Fără îndoială, ne referim cu deosebire, dacă nu în exclusivitate, la marii pustnici sau la cei porniţi pe drumul pustniciei, şi nu la tot omul de rând, deşi o anumită economie de cuvinte este folositoare tuturor oamenilor.

Se spune despre Avva Agathon că trei ani s-a ostenit ţinând pietre în gura sa, până când s-a deprins să tacă. Aceasta înseamnă că există şi o ispită a vorbirii. Există ispita flecărelii, de aceea i-au trebuit lui Avva Agathon trei ani ca să se deprindă să-şi controleze cuvintele, şi încă timpul acesta a fost destul de scurt. Unii au nevoie de mai mult timp pentru a ajunge să-şi controleze cuvintele. Dar Avva Agathon era un om deosebit.

Sfântul Isaac Sirul povăţuieşte aşa: **vorbeşte tăcând.** Trebuie să se înţeleagă prin aceasta, că trebuie să laşi să vorbească mai mult faptele tale, nu cuvintele care, adesea, nu sunt acoperite de fapte. Mai spune acelaşi Sfânt, aparent paradoxal: **posteşte mâncând.** Aceasta înseamnă că postul adevărat e a mânca cu măsură. Tot Sfântul Isaac Sirul mai îndeamnă: **roagă-te lucrând.** Se înţelege prin aceasta că munca de orice fel nu trebuie să împiedice pe nimeni de la rugăciune. De aceea şi Sfânta Scriptură îndeamnă: **rugaţi-vă neîncetat.** În fond toţi Sfinţii Părinţi au în mare cinste munca. Rugăciunea nu trebuie să fie un pretext pentru fuga de muncă. În marile obşti monahale munca e obligatorie pentru toţi. Chiar şi cei din pustie, de odinioară, poate şi cei de azi, povăţuiau pe pustnici să se ocupe tot timpul şi cu lucrarea mâinilor. Un cuvios spunea: **dacă nu ai ce face, descoase-ţi haina şi coase-o la loc.**

În sfârşit, acelaşi Sfânt, experimentat de altfel, şi autor de texte duhovniceşti, Sfântul Isaac Sirul tot cu aparenţă paradoxală spune: **priveghează dormind.** Aceasta înseamnă că necesitatea, privegherii în viaţa pustnicilor, nu înlătură somnul, ci înseamnă ca el să fie cu măsură. Am putea adăuga aici, că ştim din viaţa unor mari pustnici, că rugăciunea le devenea atât de familiară, încât ajungeau să o continue şi în somn, în forma prescurtată a rugăciunii inimii sau a minţii: **Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul**, sau şi mai scurtă: **Doamne Iisuse**, sau **miluieşte-mă.**

Am dat doar câteva exemple despre felul cum au înţeles unii dintre Sfinţi, rolul tăcerii în viaţa duhovnicească, ca fiind rodul dreptei socoteli, a dreptei orientări în toate cele ale vieţii. Sfântul Talasie spune foarte concis că, chiar atunci când ai de îndreptat pe cineva, să o faci mai degrabă prin exemplul tău, decât prin cuvinte. El spune: **mustră şi ceartă prin lucrare.** În limbajul duhovnicesc, cuvântul **lucrare** înseamnă activitate duhovnicească, exerciţiu, practicarea virtuţii şi a tuturor nevoinţelor. Cuvântul **nevoinţă**, la rândul lui, înseamnă osteneală duhovnicească. În acest sens trebuie înţeles şi un alt cuvânt al Sfântului Isaac Sirul: **„Taci tu, ca să vorbească lucrurile tale"**, adică faptele tale.

Există şi în popor vorba că tăcerea e de aur. Avva Arsenie, din **Pateric**, spunea o dată: **„De câte ori am vorbit, m-am căit, şi de câte ori am tăcut, niciodată nu m-am căit".**

Iată învăţături şi exemple care pot fi folositoare oricui.

Înalt Prea Sfinţite Părinte Arhiepiscop,

(Urmare din pag. 1)

zilnic slujbe şi are nevoie de un spaţiu auxiliar noului sfânt lăcaş.

La propunerea unui consilier ortodox, domnul Bindaş Mihai, care, fiind de profesie maistru zidar, lucrase chiar la noul lăcaş de cult greco-catolic, la finisări exterioare şi interioare, ca ajutor, de a se înapoia lăcaşul pentru a se sluji 2—3 ani în acesta, urmând ca după aceea, în măsura posibilităţilor financiare şi materiale şi cu acordul Direcţiei Monumentelor Istorice Cluj, sfânta biserică să fie mutată pe un alt amplasament, creştinii greco-catolici, în frunte cu preotul Silaghi, au afirmat că nu vor da biserica, pentru că doresc mutarea imediată a acesteia (oferind chiar ajutor fizic în acest scop).

Discuţia s-a încheiat în acest moment, urmând să se ceară părerea avizată a Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului şi Clujului şi Direcţiei Monumentelor Istorice Cluj, pentru ca apoi să se reia dialogul.

Menţionez de asemenea că pământul aparţinând înainte de 1989 cultului ortodox, respectiv parohiei ortodoxe Săliştea Nouă, a fost preluat abuziv odată cu sfântul lăcaş şi folosit pentru a aduce venituri substanţiale cultului greco-catolic (sumele mari de bani obţinute astfel fiind folosite pentru ridicarea noului lăcaş de cult greco-catolic).

La cele 5 ha de teren s-au adăugat sume între 100 000 şi 400 000 lei donate de 4 familii ortodoxe cultului catolic pentru noul lăcaş de slujire, ca ajutor la lucrări şi cu speranţa că, după sfinţire, vechiul lăcaş de cult va fi înapoiat cultului ortodox.

Parabola bogatului

Stând mulţimile în preajma
Bunului Învăţător,
Îi sorbeau divin cuvântul,
Spus spre mântuirea lor.

Unul, cu obidă-n suflet,
Zis-a astfel Domnului:
Spune fratelui să-mi deie-o
Parte din averea lui.

De bogat ce-i nu-şi mai ştie
Rodul luncii, nici arginţii;
A luat cu sila, Doamne,
Tot ce ne-au lăsat părinţii.

A grăit atuncea Domnul:
Să luaţi aminte bine:
Viaţa nu stă în prisosul
Ce nu-l poţi lua cu tine.

Ochii minţii să-i deschidă
Tuturor care-l ascultă
Le dă pilda despre omul
Care-adună avere multă.

Rod atât i-a dat odată
Ţarina la om bogat,
Că nici loc n-avea să-şi pună
Tot belşugul adunat.

Jitniţele vechi şi strâmte
Dărâma-le-voi îndată,
Zise el; mai mari voi face,
Toate roadele să-ncapă.

Plin de mulţumire-oi zice
Sufletului meu: de-acuma
Mâncă, bea, te veseleşte,
Toate-s pentru tine numa.

Du-o-n dulce desfătare,
Uită grijile şi-amarul,
Pentru mulţi ani de-azi nainte,
Plin e de belşug hambarul.

Cel din slavă auzindu-i
Planurile lui nătoate,
Îi grăi: Nebune! Iată,
Încă în această noapte

Cere-oi sufletu-ţi să vină
Spre judeţ, să-mi stea nainte,
Cui va rămânea ce strâns-ai,
Omule fără de minte?

Astfel este totdeauna
Omul cel bogat, nerod,
Când doar pentru trup-adună,
Pentru suflet nici un bob.

PETRE ŞAITIŞ

Antroponime de origine geto-dacică

1. BUREBISTA

Numele făuritorului statului geto-dac, „care depăşea cu mult, spre toate zările, teritoriul de azi al României, ţinând spre vest până la marginile Boemiei şi până la mijlocul Pannoniei, spre nord până dincolo de Carpaţii Păduroşi, spre răsărit până la Olbia şi până la ţărmul Pontului Euxin, spre sud până în Iliria şi până la Munţii Balcani"[1], ne-a fost păstrat de geograful Strabon (circa 6 î.Hr. — 25 d.Hr.), grec din Amasia din Pont, în Asia Mică, în parte contemporan cu **Burebista** (circa 82 î.Hr. — 44 d.Hr.), ortografiat în două feluri: **Boirebistas** şi **Byrebistas,** şi de inscripţia lui Acornion de la Dionysopolis (Balcic, în Bulgaria), din anul 48 î.Hr., tot în două grafii: **Byrebistas,** atestat şi într-o inscripţie din Mesembria, şi **Byrabistas.**

Iordanes în sec. VI d.Hr. îl transcrie în latineşte **Burvista.** Forma greacă cea mai frecvent folosită, mai ales în inscripţii, „şi deci cea mai apropiată de aspectul fonetic autentic este **Byrebistas** care, după normele transliteraţiei din acea epocă, dă forma latină **Burebista.**[2]

Numele, cum afirmă I.I. Russu, este specific pentru geto-daci şi face parte din grupa acelor antroponime care nu se întâlnesc, oricât ar fi căutate, la alte neamuri din marea familie a indoeuropenilor.[3]

În secolul trecut, W. Tomaschek a pus numele **Burebista** în legătură cu ***bhurih** din sanscrită (reichlich, viel, gewaltig = îmbelşugat, puternic, mult).[4] D. Detschew îl pune în paralelă cu numele personal grecesc **Andropilis** şi-l derivă din **bheidh-to,** care dă în greceşte **Pitis, Vurkentios** cu înţelesul de „primul dintre bărbaţi".[5]

Vladimir Georgiev leagă numele regelui dac **Burebista** de alb. **burre**[6], care a intrat şi în aromână: **bură,** „om voinic, viteaz, erou"[7]. Gr. Brâncuş menţionează că: „Semnificaţiile suplimentare pe care le are rom. **bărbat** în comparaţie cu lat. **barbatus** şi cu reflexele acestuia din franceză, italiană, spaniolă concordă cu ale corespondentului albanez **burre,** „bărbat, soţ, voinic, viteaz, om de onoare, care uneori atribuie calitatea ca un adjectiv".[7a]

I.I. Russu pune în legătură pe **bur-, buris** din **Burebista,** cu „probabil i.-e ***bubhu-**" a umfla, din wind. **bhuri-,** „bogat, mult, tare", iar coradicalul **-bista** cu eventualul rad. ***neis-**, „a creşte, a odrăsli", lat. **viesnos. viestis,** „a spori, a prospera", lit.i-visti".[8]

Vasile Pârvan consideră partea a doua **-bostes,** probabil şi în **tarabostes,** ca şi W. Tomaschek, cu sensul de „cunoscut, recunoscut", exact termenul latin **nobilis.**[9] A. Walde — J. Pokorny deduce elementul **-bostes** de la radicalul i.-e. ***bhô-s,** „strălucitor, luminos".[10]

În analiza etimologică a radicalului **bur-** aducem o informaţie nouă, nefolosită până acum, din sumeriană, limbă înrudită cu indoeuropeana primitivă,[11] în care se întâlneşte cuvântul **bur** cu sensul de „a absolvi, a elibera de rău" (absoudre, délivrer d'un malefice).[12]

Strabon (VII. 3, 11) spune că „ajungând în fruntea neamului său, care era istovit de războaie dese, getul Burebista l-a înălţat atât de mult prin exerciţii, abţinere de la vin şi ascultare faţă de porunci, încât în câţiva ani a făurit un stat puternic şi a supus geţilor cea mai mare parte din populaţiile vecine. Ba încă a ajuns să fie temut şi de romani".[13]

Din relatarea lui Strabon reiese că **Burebista** a fost un erou eliberator al poporului său, atât din răul sau decăderea morală, cât şi din cea politică.

Considerăm că şi acest aspect caracteristic al personalităţii sale va fi intrat în sfera noţiunii cuvântului geto-dac **bur(e),** care, dacă adăugăm hipocoristicul adjectival **bista,** ar însemna: **strălucitul erou-eliberator = Burebista sau marele bărbat (erou).**

2. DECEBAL

Despre regele Decebal (86—106 d.Hr.) avem până în prezent tot o incertitudine etimologică.

Dio Cassius ne-a lăsat o caracterizare portretistică ajunsă clasică: „Foarte priceput la planurile de război şi iscusit în înfăptuirea lor, ştiind să aleagă prilejul pentru a-l ataca pe duşman şi a se retrage la timp. Dibaci în a întinde curse, era un bun luptător şi se pricepea să folosească izbânda, dar şi să iasă cu bine dintr-o înfrângere. Din această pricină, multă vreme a fost un duşman temut de romani".[14]

Decebal-Dicebalus — este compus din două radicale: **Dece** (Dice)-**bal.** Radicalul **-bal** se întâlneşte frecvent în antroponime compuse: **Areibalos, Bazobalis, Decebalus, Dinibalis,** şi provine din i.e. ***bel,** „puternic".[15]

Cuvântul **bal** se întâlneşte şi în sumeriană şi înseamnă „rege", „suveran", înţelegându-se cel puternic, şeful statului.[16]

I.I. Rusu consideră probabil radicalul **dece** din i.-e. ***dek'-,** „a lua, a întâmpina, a onora", înrudit cu lat. **doceo** (= a învăţa pe cineva) şi cu grecescul **decome.**[17]

În sumeriană avem **di-ku,** adjectiv, cu înţelesul „judecat, cu judecată, înţelept", folosit în nume proprii: **En-di-ku** (=rege cu judecată, înţelept) **Lama-di-ku** (= Lama este înţelept, cu judecată).[18]

În geto-dacă trecerea lui **i** la **e** este obişnuită,[19] ca şi în **dik(u)-dek(e).**

Ţinând seama de caracterizarea pe care i-a făcut-o Dio Cassius lui Decebal, regele erou-martir al dacilor (a. 106), ca şi de considerentele lingvistice analizate, considerăm antroponimul geto-dac **Deceba',** un supernomen, hipocoristic, cu înţelesul de **regele priceput, înţelept, cu judecată,** cinstit de poporul său, ca şi de urmaşi.

---

1. Radu Vulpe, **Getul Burebista, conducător al întregului neam geto-dac,** „Studii şi comunicări", Piteşti, 1918, p. 33.

2. **Ibidem;** I.I. Russu, **Limba traco-dacilor,** Bucureşti, 1967, p. 159; Hadrian Daicoviciu, **Dacia de la Burebista la cucerirea romană.** Cluj-Napoca, 1972, p. 31—54; Ion Horaţiu Crişan, **Burebista şi epoca sa.** Bucureşti, 1977; p. 83—85.

N. Iorga, **Istoria românilor,** I, 2, Bucureşti, 1988, p. 35—36.

3. I.I. Russu, **op. cit.,** p. 159; Ion Horaţiu Crişan, **op. cit.** p. 84.

4. W. Tomaschek, **Die alten Thraker,** Wien, Bd. 131 (1894), II, 2. Personennamen und Ortsnamen, p. 15—16.

5. D. Detschew. **Die thrakischen Sprachreste,** Wien, 1957, p. 80.

6. Vlad mir Gheorghiev, **Trakite i tehniiat ezik,** Sofia, 1977, p. 197.

7. Grigore Brâncuş, **Istoria cuvintelor,** Bucureşti, 1991, p. 23, cit. V. Gheorghiev, **Trakite i tehniiat ezik,** Sofia, 1977. p. 197.

7 a. **Ibidem.**

8. I.I. Russu, **op. cit.,** p. 95.

9. Vasile Pârvan, **Getica. O preistorie a Daciei,** Bucureşti, 1926, p. 148; G.G. Mateescu, în AIIN, 4, 1926—1927, p. 382, propune sensul de „cel strălucit", din traco-dacă, **bostes, tarabostes,** cu originea în ***bho-s-k,** „strălucit", „nobil" sau „bine cunoscut", C.C. şi D. Giurescu, **Istoria Românilor,** 1, Bucureşti, 1974, p. 63; Ion Horaţiu Crişan, **op. cit.,** p. 83: „cel strălucitor, cel puternic, cel nobil".

10. Alois Walde — Julius Pokorny, **Vergleichendes Wörterbuch der indogermanischen Sprachen,** Berlin-Leipzig, 1 30, II Band. p. 122; Mircea Eliade, **De la Zalmoxis la Genghis-han,** Humanitas, 1995, p. 64.

11. Lucia Wald, Dan Slusanschi, **Introducere în studiul limbii şi culturii indoeuropene,** Bucureşti, 1987, p. 10—12.

12. Henri Limet, **L'anthroponymie sumerienne dans les documents de la 3-e dynastie d Ur,** Paris, p. 222; A. Deimel, **Sumerisches Lexikon,** Roma, 1927.

13. **Izvoarele privind istoria României,** FHDR, I, Bucureşti, 1964, p. 237.

14. **Idem,** p. 683.

15. I.I. Russu, **op. cit.** p. 92.

16. H. Limet, **op. cit.,** p. 221; A. Deimel, **op. cit.**

17. I.I. Russu, **op. cit.,** p. 101—132.

18. H. Limet, **op. cit.** p. 224; A. Deimel, **op. cit.**

19. **Istoria limbii române.** II, Bucureşti. 1969, p. 361.

Pr. I. IONESCU

Sfârşitul vieţii lui Mihai Viteazul

Înainte de tragicul sfârşit al vieţii lui Mihai Viteazul s-a petrecut un eveniment oarecum asemănător. Şi acest eveniment premergător s-a ivit în urma bătăliei de la Şelimbăr de lângă Sibiu, ce a avut loc în 18/28 octombrie 1599 între oştile lui Mihai Viteazul şi ale cardinalului Andrei Bathory. După cum se ştie acesta a pierdut bătălia şi a căutat să-şi salveze viaţa fugind spre Moldova, dar el a fost prins şi omorât de un secui. Acesta din urmă i-a adus lui Mihai Viteazul într-o traistă, capul nenorocitului principe, cu speranţa unei bune recompense. Domnul, părându-i foarte rău de cele întâmplate, aşează pe masă capul lui Andrei Bathory şi-l priveşte mult timp cufundat în gânduri triste. Doamnei Stanca, soţia voievodului care era de faţă la această jalnică privelişte, i se umplură ochii de lacrimi. Întrebată de Mihai de ce plânge, ea răspunse cu adânci suspine, şi cu o profeţie îi spuse: „Ceea ce i s-a întâmplat lui, ţi se poate întâmpla şi ţie şi acestuia" arătând cu mâna pe fiul lor Nicolae Pătraşcu.

Mişcat de aceste cuvinte şi gândindu-se la nestatornicia soartei omeneşti, Mihai îşi întoarse faţa, ca să-şi ascundă lacrimile care-l podidiră din abundenţă şi zise: „O, săracul popă! săracul popă!" După aceea în grabă ticluise să fie căutat şi adus trupul răposatului. I s-a pus capul la trup, a fost îmbrăcat în haine arhiereşti şi aşezat într-un coşciug de argint. După aceea cardinalul a fost îngropat cu mare pompă regească.

Ucigaşul lui Andrei Bathory, fiind cuprins de remuşcări, s-a sinucis, luându-şi răsplata după faptă, precum spune Sfânta Scriptură: „Căci cu ce măsură vei măsura, ţi se va măsura".

După un an şi zece luni de la acest trist eveniment a avut loc curmarea vieţii lui Mihai Viteazul.

În urma luptei de la Guruslău (13 august 1601) între Mihai Viteazul şi generalul Gheorghe Basta s-a ivit un conflict generat de împărţirea artileriei şi steagurilor capturate. De fapt, între cei doi conducători de arme existau neînţelegeri mai vechi.

În ziua de joi, 16 august 1601 s-a organizat pe Câmpia Turzii tabăra lui Mihai Viteazul. Tot aici, la o mică distanţă de acesta îşi avea şi Gheorghe Basta tabăra sa.

După ce s-a instalat, Mihai şi-a trimis trupa de haiduci (lefegii) cu căpitanul Gheorghe Raţ şi mazilii (boierii fără dregătorii) împreună cu Vasile Mârza (viitorul mare spătar al lui Radu Şerban) la Alba Iulia.

Gheorghe Raţ avea misiunea să pregătească reşedinţa princiară pentru Mihai Viteazul aici. Şi după aceea urma să meargă tot cu haiducii săi la Făgăraş ca să elibereze familia voievodului din prizonierat.

Sâmbătă, 18 august 1601 cu ajutorul interpretului Giovanni Raguseo, s-a purtat un dialog între Gheorghe Basta şi Mihai Viteazul.

Acesta din urmă şi-a anunţat intenţia de a pleca a doua zi (19 august 1601) la Făgăraş trecând însă prin Alba Iulia. Cu acest prilej i-a cerut lui Gh. Basta 300 ostaşi valoni să-l însoţească, deoarece oastea lui era împrăştiată prin ţară, iar cea care-i mai rămăsese, o trimisese înainte cu două zile spre Făgăraş.

Gheorghe Basta aflând intenţia lui Mihai, s-a temut că voievodul trecând prin Alba Iulia s-ar putea să fie proclamat principe sau guvernator al Transilvaniei. Atunci a încolţit în mintea lui ideea de a-l prinde şi a-l ucide pe Mihai. În acest scop Gheorghe Basta a convocat în seara zilei de sâmbătă, 18 august 1601, Consiliul ofiţerilor format din comandanţii valonilor: locotenent col. Silfer Stein, căp. Jacques Beauri, Verlin de Linge, Mortagne Rosini, germanul Scharfeneck s.a. Atunci a hotărât arestarea lui Mihai în numele Maiestăţii sale şi trimiterea lui la Satu Mare, iar în caz de împotrivire, uciderea lui. Totul a fost pregătit de Basta în cele mai mici amănunte prevăzând chiar mai multe variante, aplicabile de la caz la caz.

Duminică, 19 august 1601, în zori de zi s-a dat semnalul de plecare a circa 300 de ostaşi valoni şi germani prin ridicarea steagului mic al lui Basta; deplasarea lor s-a făcut în taină, fără zgomot.

Călăreţii români şi sârbi ai lui Mihai, puţinii care-i mai rămăseseră, văzând oştenii lui Basta care se apropiau de cortul voievodului, au crezut că vin să escorteze pe voievod spre Alba Iulia şi Făgăraş şi de aceea ei s-au retras îngăduindu-le intrarea.

Mihai însă aflase totuşi ceva din cele ce se urzea, deoarece i-a spus în cursul nopţii de sâmbătă spre duminică lui Ludovic Rakoczi, comandantul haiducilor săi „că regretă trimiterea lor spre Făgăraş". Mihai avea o presimţire şi o nelinişte care nu-l lăsau să se odihnească.

În zorii zilei de 19 august 1601, în vreme ce valonii şi germanii se apropiau „i s-a adus lui Mihai un cal şi l-a aşezat în faţa cortului ca îndată ce se va întâmpla ceva să poată încăleca".

Tot în dimineaţa zilei de 19 august 1601, la ora 7,00, ostaşii lui Basta au sosit. Cortul lui Mihai a fost înconjurat pe partea stângă de archebuzierii valoni pedeştri iar pe dreapta de reiterii (călăreţii) germani din regimentul lui Pezzen.

Scharfenneck şi Beauri au pătruns de-a dreptul în cort. Valonii şi germanii după ce-au înconjurat cortul, au făcut cu cuţitele mai multe găuri mari şi au intrat prin mai multe părţi deodată.

Mihai se afla în interiorul cortului, în picioare şi vorbea cu comandantul călărimiii sale Ludovic Rakoczi. Când Beauri şi însoţitorii săi au pătruns în cort, Mihai i-a întâmpinat cu cuvinte de bunvenit. Dar valonul Beauri, fără altă introducere, a pus mâna pe Mihai, zicând „Eşti prins!". Domnul a înţeles semnificaţia gestului său că zvonurile erau reale şi i-a răspuns doar „Ba!" a întins mâna stângă, căci era stângaci, spre sabia atârnată de stâlpul cortului.

În acel moment un foc de archebuză i-a zdrobit-o, iar Beauri i-a înfipt halebarda în piept, ucigându-l. Un pedestraş german a „completat" acţiunea începută, tăindu-i capul „Şi căzu trupul lui cel frumos ca un capaciu" ne relatează vistierul Stavrinos.

În cort şi în jurul lui, unde se aflau vreo 17 slujitori ai domnului „care au voit să-şi apere stăpânul" s-a încins o luptă aprigă. Au fost ucişi aproape 30 de oameni de-ai lui Mihai. Calul voievodului a fost împuşcat, iar trupul lui Mihai a fost scos din cort şi sprijinit de el; a stat aşa întreaga zi, în bătaia soarelui.

Singurul care a rămas în viaţă şi a reuşit să scape a fost Ludovic Rakoczi, care s-a dovedit atunci că a fost un mare trădător.

Toţi consilierii lui Mihai care se aflau acolo, au fost făcuţi prizonieri şi îndată omorâţi în afară de următorii: banul Mihalcea, principalul sfetnic al lui Mihai în probleme ardelene, care îşi căutase scăpare într-o moară din sus de Turda; dar după puţin timp a fost prins de valoni ,torturat şi sugrumat în septembrie 1601 la Alba Iulia; Aga Leca Racotă şi comisul Leca, albanezi de origine ca şi Basta, au trecut de partea acestuia.

De la cronicarul St. Szamosközy aflăm următoarele: „...trupul lui Mihai a zăcut trei zile gol, la marginea drumului. Capul cu barbă cu tot l-au pus pe hoitul unui cal (...). În cele din urmă trupul l-a pus nişte sârbi într-o groapă mică". Şi Palamede ne confirmă că „timp de 3 zile şi 3 nopţi capul domnului a rămas aşezat pe un cal al său, ucis în învălmăşeală, în care timp trupul a rămas neîngropat...". „Mulţi se strângeau acolo, priveau cu jale şi clătinându-şi capul criticau aspru pe Basta. Iar după 3 zile şi 3 nopţi tot nişte ostaşi din vechii slujitori ai lui Mihai, i-au îngropat trupul noaptea pe ascuns şi mulţi l-au plâns cu prisosinţă".

Capul a fost dus în taină, de un oarecare căpitan, de un iuzbaşa în Mânăstirea din Deal şi a fost înmormântat acolo".

Dar cine a fost acel căpitan? Numele lui îl aflăm în letopiseţul cantacuzinesc; **nu era altul decât Turturea postelnic.** El a fost unul din cei mai apropiaţi oameni ai domnului şi care l-a însoţit în toamna anului 1600 în „Ţara Nemţească". Turturea a fost nepotul banilor Drăgan şi Petru din Glina şi avea moşii la Ciumernic, Băneşti şi Glina. Acesta făcuse, în urmă cu câţiva ani un jurământ cu Mihai Vodă, „cum să se caute unul pe altul, până la moartea lor (...). Drept aceea dacă văzu Turturea postelnicul că tăiară pe Mihai Vodă, mult s-au nevoit pentru jurământul ca să aducă oasele lui şi n-au putut ci au luat numai capul de l-au dus în Ţara Românească şi l-au îngropat la mânăstirea Din Deal de la Târgovişte...".

(Continuare în pag. a 8-a)

Dr. Gh. MĂMULARU
Călimăneşti

„E mai bună dimpreună viaţa cea frăţească..."

În Transilvania se duce acum o dureroasă luptă între românii ortodocşi şi greco-catolici, pe tema restituirii bunurilor enoriaşilor greco-catolici, trecute la Biserica ortodoxă în octombrie 1948.

În acest context, unii prelaţi greco-catolici şi câţiva mireni nu prea înţelepţi se laudă că ei au luptat „în catacombe în timpul comunismului de la noi, iar episcopatul ortodox a colaborat cu comuniştii, pe câtă vreme episcopatul greco-catolic n-a colaborat. Şi bat monedă calpă pe această temă.

Să examinăm situaţia şi să vedem dacă episcopatul greco-catolic a făcut bine luptând „în catacombe" şi nu „pe sol ?

Situaţia Bisericii devenise grea la noi după război, cu atât mai mult, cu cât în conducerea partidului comunist rolul principal l-au avut străinii, nu românii. Tot Ardealul a fost dat pe mâna lui Emeric Sipos, de la Oradea, şovinist şi exaltat.

Dezvoltarea lucrurilor era previzibilă.

Când în 1947, în Polonia, 7 milioane şi jumătate de cetăţeni polonezi greco-catolici, au fost trecuţi la Biserica ortodoxă, era clar că oriunde sunt credincioşi greco-catolici, în spaţiul de influenţă rusă, aceştia vor fi trecuţi la Biserica ortodoxă. când rusii vor socoti că e momentul.

Situaţia Bisericii greco-catolice de la noi devenea grea, critică.

Însă conducătorii ei au avut timpul să mediteze din vreme la momentul cel greu, când urma să se pună problema: a fi, ori a nu fi?

Aveau două ipoteze:

Să rămână activi, trecând la Biserica ortodoxă; sau să fie desfiinţaţi, dacă nu trec.

Din nefericire pentru ei şi pentru noi, ei, la momentul respectiv au greşit alegerea. În loc să aleagă trecerea cu speranţa că precum acum la un moment greu, au trecut la Biserica ortodoxă, spre a exista — tot aşa, când va veni un moment favorabil reîntoarcerii — se vor întoarce în linişte şi fără zguduiri la Biserica greco-catolică.

N-au intuit bine momentul politic, precum nici n-au înţeles bine rostul lor în împrejurările date. Poate c-au socotit că se va prăbuşi repede comunismul şi conducătorii greco-catolici vor apare ca nişte eroi catolici.

Neacceptând trecerea la Biserica ortodoxă — o altă modalitate de a sluji lui Dumnezeu decât cea greco-catolică, ei au părăsit câmpul de luptă; s-au retras de pe front. Şi-au dat demisia. Şi cu o mândrie tristă au capitulat. Singuri şi-au ales această poziţie de **„plecaţi din tranşee"**.

Dar principalul la acea vreme nu era să-L mărturisească pe Dumnezeu în forma greco-catolică, ci să-L mărturisească. Să fie în luptă. Voind să salveze amănuntul, forma, au sacrificat esenţialul: lupta activă pe teren. N-au mai avut putinţa să-L mărturisească oficial — înşelaţi de viclenia comunistă, şi-au dat demisia, şi masa credincioşilor trecând silită la Biserica ortodoxă, puţini au rămas să lupte „în catacombe".

Conducerea Bisericii greco-catolice a motivat refuzul ei de trecere la Biserica ortodoxă cu faptul că aveau un jurământ ca să fie fideli Bisericii catolice. Au ignorat că aveau un jurământ mai înalt, acela ca să-L mărturisească pe Domnul Iisus în orice împrejurări.

În scrisoarea I către Corinteni, sfântul Pavel a lămurit că esenţialul e să-L mărturiseşti pe Hristos, forma interesând mai puţin. Însă episcopatul român greco-catolic a preferat aderarea la catolicism peste orice alte consideraţii asupra momentului.

Dar episcopatul greco-catolic nu putea evita hotărârea greşită ce a luat-o în 1948? Împotrivirea totală? — Putea! Dar pentru asta trebuia să fie mai puţin fanatic. Trebuia să privească istoria. Momentul prin care au trecut a mai fost în istorie. Nu a fost ceva nou.

Marele dascăl al Bisericii catolice, fericitul Augustin, geniu sublim, a trăit momentul şi a dat rezolvarea lui la timpul său.

Două triburi barbare germane, Vandalii şi Alanii au pătruns în Spania şi treceau în Africa. Lumea creştină africană era îngrozită.

Episcopii şi clerul se întrebau: Ce să facem? Cum procedăm?

Mântuitorul ne permite, ca, dacă suntem prigoniţi într-un oraş, să fugim în altul.

Ce răspunde marele Augustin, care a murit la anul 430 d.H., tocmai când intrau barbarii în oraşul său Tagasta?

„Vom arăta poporului creştin **situaţia aşa** cum este, fără a exagera primejdia şi fără a da asigurări să rămână pe loc. Vom lăsa poporul să hotărască. Şi dacă poporul va vrea să plece, vom pleca cu el; şi dacă se va hotărî să rămână — să rămânem cu el, înfruntând cu el soarta. Dacă sunt mai mulţi clerici, unii pot să fugă, dacă ceilalţi singuri pot satisface nevoile spirituale ale poporului.

Atunci poporul are cele mai mari trebuinţe — spovedanii, înmormântări, încurajarea fecioarelor violate, etc., etc. Deci Clerul va trebui să fie mereu lângă popor, spre a-i satisface toate cele de trebuinţă".

Acelaşi îndemn l-a făcut şi marele bărbat politic Simion Bărnuţ în 1848: „Rămâneţi lângă popor, că nu greşiţi", spunea el intelectualilor ardeleni.

Dar episcopatul greco-catolic nu era în faţa unei alegeri grele. El nu era avizat să fugă în necunoscut, nici la nişte barbari, ci la nişte fraţi români.

Că episcopatul a părăsit poporul, retrăgându-se într-un refuz total, se ştie. Că poporul nu-l putea urma pe calea pe care a ales-o, vede şi înţelege oricine.

Deci faptul că episcopatul greco-catolic s-a situat pe o poziţie greşită, părăsind poporul, neţinând cont de responsabilităţile lui — e cu totul clar.

Că apoi s-a menţinut cu demnitate şi hotărâre pe linia pe care au ales-o — a fost frumos şi onorabil.

Dacă acum însă din această greşeală de orientare, care a produs atâtea necazuri, perturbări şi suferinţe inutile îşi face un merit şi o laudă — e o altă greşeală.

Când Biserica greco-catolică era în oprimare, eu plângeam de durerea ei şi unde puteam o apăram. Acum când membrii ei atacă, cu mare îndrăzneală, Biserica ortodoxă, ca preotul Matei Boilă — sunt aici să-i înfrunt şi să le arăt greşelile. Dacă cineva i-ar ataca pe nedrept, aş sări să le arăt calităţile.

Dacă membrii episcopatului greco-catolic ar fi trecut la ortodocşi, şi dacă li s-ar fi cerut colaborarea cu comunişti, ei ar fi putut refuza, dovedind tăria caracterului lor. Dar atunci ar fi murit în temniţe ca nişte luptători creştini, nu ca nişte „retraşi" de pe câmpul de luptă.

Dar cel mai activ dintre ei şi cel mai vrednic, episcopul Ioan Suciu îi reabilitează, prin moartea lui, pe arena de luptă, ca un martir şi sfânt.

Acum după aproape 50 de ani de la desfiinţarea Bisericii greco-catolice şi după profundele prefaceri ce s-au petrecut — cum să mai faci restitutio in integrum? Cei mai mulţi români foşti greco-catolici, şi mai ales urmaşii lor nu vor să se mai întoarcă la Biserica greco-catolică, ci stau în casele parohiale şi bisericile foste greco-catolice. Cum, **de iure** bunurile nu sunt ale Bisericii ci ale comunităţii creştine, ei acum fiind ortodocşi, pe drept aceste bunuri le revin lor. Dar dacă se reîntorc la greco-catolici — atunci ele trebuie să li se restituie. Altfel e haos şi zbatere fără folos.

Dezbaterile pe această temă, dintre ortodocşi şi greco-catolici trebuie să se ducă în forme amiabile, fără violenţă, ca între nişte fraţi care se iubesc.

Clipa cere unire între toţi românii. Şi puţină smerenie a celor îngâmfaţi.

Preot NICOLAE GREBENEA
— Piatra Neamţ

Un act de îndreptăţire istorică:

Legalizarea străvechii Mitropolii a Basarabiei

PATRIARHIA ROMÂNĂ

CABINET

TEOCTIST

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

ÎNALT PREA SFINŢIEI SALE,
ÎNALT PREA SFINŢITULUI P E T R U,
MITROPOLITUL BASARABIEI

Î. P. S. Mitropolit PETRU,
Preaiubit frate întru Iisus Hristos,

Am aflat cu mare bucurie de hotărârea Curţii de Apel din Chişinău de a aproba legalizarea străvechii Mitropolii a Basarabiei, brutal desfiinţată în anul 1940 de trupele de ocupaţie sovietică. Această hotărâre încununează multele suferinţe, umilinţe, străduinţe şi credinţa puternică mărturisite de Î. P. S. Voastră, de clericii şi credincioşii din Republica Moldova întru împlinirea acestui deziderat.

Este un act de îndreptăţire istorică pentru neamul românesc şi pentru fiii lui de pretutindeni şi, de aceea, cu smerenie îi mulţumim Preabunului Dumnezeu, care ne ceartă, dar nu ne dă morţii, rugându-L să lumineze gândul şi voinţa tuturor spre desăvârşirea acestei hotărâri şi să aşeze dragostea şi înţelegerea între fiii aceluiaşi neam din Republica Moldova.

Unitatea este un dar al Sfântului Duh, de aceea nu trebuie să ne sperie valurile ridicate împotriva ei, ci să ne rugăm Preabunului Dumnezeu să cerceteze moştenirea Sa, Mitropolia Basarabiei, păstorită de Î. P. S. Voastră, pe sfinţiţii ei slujitori şi pe toţi dreptmăritorii creştini, dăruindu-le pace şi întru toate bunăsporire.

Cu frăţească întru Hristos îmbrăţişare,

† **TEOCTIST,**

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ

Arhiepiscop şi Mitropolit al Transilvaniei

Înalt Prea Sfinţiei Sale
Înalt Prea Sfinţitului PETRU
Mitropolitul Basarabiei

Înalt Prea Sfinţite PETRU,

Simt o deosebită bucurie, când vă scriu această scrisoare. Am citit în presă că în cele din urmă, autorităţile judecătoreşti supreme au dat câştig de cauză Mitropoliei Basarabiei. Adică, Mitropolia Basarabiei există legal. Sper ca această decizie să rămână definitivă.

Găsesc cu totul firesc ca Mitropolia Basarabiei, încadrată în structurile Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, să existe legal şi să facă misiune ortodoxă în mijlocul românilor din Basarabia, acum Republica Moldova.

Pentru românii din România, situaţia unei Biserici româneşti supusă jurisdicţiei Patriarhiei Moscovei, este un lucru cu totul de neînţeles, mai ales în condiţiile în care Basarabia a devenit statul independent, „Moldova" de astăzi.

Desigur situaţia în condiţiile independenţei Republicii Moldova, îşi va aştepta în viitor soluţia definitivă, dar pentru moment în organizarea bisericească soluţia cu Mitropolia Basarabiei, e cea mai firească. Statul moldovean şi-a dobândit independenţa, ceea ce faţă de trecut când Basarabia era sub ocupaţia rusească, e un pas uriaş spre normalizare şi firesc.

În organizarea bisericească legăturile cu Biserica Mamă, în unitate sunt expresia unei situaţii de normalizare. Aşa se întâmplă şi cu românii din Banatul Iugoslav, şi cu cei din Ungaria, şi cu cei din Australia, şi cu cei din Noua Zeelandă, şi cu cei din Statele Unite şi Canada.

E adevărat că în Statele Unite există şi o Episcopie românească locală, dar ea nu depinde de nici o Biserică străină.

Sperăm toţi că, în timp, dependenţa jurisdicţională de Moscova, care de la început s-a instalat în Basarabia, prin ocupaţie, va fi abandonată. Cum să depinzi de vechiul ocupant, pe linie spirituală, când Republica s-a eliberat de această ocupaţie şi se bucură de recunoaştere internaţională.

Este speranţa noastră că într-o zi românii basarabeni se vor elibera toţi şi pe linie bisericească.

Deocamdată să ne bucurăm de ceea ce s-a reuşit şi, ştiu că de mult Dumneavoastră, domnul Cubriacov şi mulţi alţii, v-aţi luptat pentru aceasta şi în cele din urmă aţi reuşit. De altfel era normal să fie aşa, căci se ştie că şi structurile europene au gândit la fel.

Vă doresc un succes total şi o păstorire duhovnicească pe măsura credinţei şi a simţirii româneşti a poporului din Basarabia.

Cu cele mai alese sentimente Vă felicit şi vă îmbrăţişez pe Înalt Prea Sfinţia Voastră şi pe toţi cei care V-au fost aproape în dobândirea acestui drept întru totul cuvenit.

† **ANTONIE**

Mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului

Lumina luminează

Mântuieşte-mă, Doamne
şi-mi
albeşte lutul
acesta.
Duhul cel Sfânt
nu-l lua de la mine
greşi oriul
Aruncă-mi lucrarea
în
focul jertfei de Cruce
ce preschimbă
istorică
fire;
Şi Cuvântul s-a
făcut trup
Şi a lăcuitu
printre noi...
Lumina luminează
întunerecul...

DAN BODEA

...Cuvântul Crucii, pentru cei ce pier, este nebunie; Iar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu

(I Cor. 1, 18)

Prin tot ceea ce amintește și trezește, Crucea cea aducătoare de mântuire pentru creștinătate rămâne pentru cei ce doresc să gândească numai „modern" absurdă și fără înțeles — „modern" între ghilimele pentru că uneori se înțelege prin „modernitate" părăsirea și rătăcirea învățăturii sănătoase și mereu vii a Tradiției Bisericii, a Părinților prin care a ajuns la noi Vestea cea bună, Evanghelia Mântuirii.

Neînțelegerea aceasta se întâmplă adesea pentru că de Cruce pare să fie legată totdeauna și suferința. Mântuitorul nostru Iisus Hristos **a pătimit și a murit pe Cruce**, iar apoi Evanghelia ne transmite îndemnul Său de a ne face părtaș fiecare patimilor Crucii — ale crucii **fiecăruia** — spre a înainta pe calea mântuirii.

Dar scopul tuturor câștigurilor materiale și spirituale ale lumii moderne nu este tocmai acela de a scăpa pe oameni de suferință? Adică **de a obține mântuirea** — aceasta înțeleasă, uneori îngust, doar ca o oarecare eliberare de suferință și, pe cât se poate, și de moarte.

Pentru felul acesta de a gândi, **suferința** Crucii, prin care ar trebui să se treacă tocmai **pentru a scăpa de suferință**, pare cu totul lipsită **de sens**. Pare lipsită de „logică" chiar și suferința, patimile și moartea pe Cruce, ale Fiului lui Dumnezeu cel Întrupat pentru mântuirea noastră — căci dacă la Dumnezeu cel Atotputernic toate sunt cu putință, de ce nu ar fi fost cu putință și evitarea Crucii...? Iar pentru noi oamenii nu există acum atâtea mijloace de a ocoli în această lume suferința, de orice fel ar fi ea? Nu există pentru aceasta atâta „știință", „creație" a minții (a rațiunii) omenești — și la o adică, toată această „știință" nu este oare o bună folosire a minții, acest dar al lui Dumnezeu? Iată medicamente, calmante pentru suferințele trupești și unele sunt atât de „puternice" încât trupul poate să și moară fără ca omul să simtă! Pentru suferințele sufletești, pentru angoasele „spirituale" există apoi atâtea distracții și plăceri, începând cu dulciurile și jucăriile atrăgătoare pentru copii și continuând cu vișmintele **și palatele scumpe, caleștile și corăbiile aurite ce „merg singure"** (cu motor), „păsările fermecate" (cu reacție)... — până la nenumăratele filme și canale de radio și televiziune, la a căror „școală" copiii și tinerii petrec uneori (prea) multe ore din zi și din noapte — mai nou au apărut și rețelele de computere. Internetul — și pe care se scurg atâtea închipuiri și arătări ale satisfacerii și consumării fericirii. Iar filozofii deștepte sunt gata să te convingă, de câte ori este nevoie, că aici și acum e ce e, și că ce ar mai fi poate fi sau nu, și cel mai ușor este să uiți; în general, răul și moartea pot fi depășite foarte simplu dacă sunt vopsite puțin în roz. Ochelarii colorați sunt la modă secolul acesta... La o adică mai sunt pregătite și tot felul de chimii medicamentoase, droguri și proceduri psihiatrice, care să tâmpească orice tulburare „idealistică" ... Iar dacă vrei credință — nu-i așa, mare lucru este să crezi în ceva? — ajunge să crezi doar în ce vrei tu și-ți place, în ce crezi tu că trebuie să crezi, așa, în mod democratic...

Pusă doar în termenii aceștia, ispita „timpurilor moderne" este mare. Dar, ca orice ispită, este și înșelătoare — sofistică și mincinoasă. Și ea presupune multă orbire, provocată și acceptată. Provocată de cel rău și acceptată prin păcatul nostru. Orbire în fața adevărului, față de realitatea existenței. Orbire față de adevărul despre om, față de ceea ce Însuși Dumnezeu a Descoperit, a Revelat omului.

Dar oricât (s-)ar orbi omul ,sufletește și trupește, în noi rămâne mereu ceva din puterea de a ne ridica deasupra amăgirii — de a „transcende", într-un fel. Și astfel, dacă ne ridicăm cât de cât deasupra promisiunilor „imediate" ale lumii rătăcite, vedem îndată că după orice distracție și plăcere păcătoasă (din dorința de a scăpa de suferință ,măcar prin uitare) urmează totdeauna o mai mare suferință și durere, mai devreme sau mai târziu. Și după cum arăta încă Sfântul Maxim Mărturisitorul, dorința de a scăpa de această nouă suferință face să se caute o și mai mare plăcere (tot păcătoasă), ce va duce apoi la o suferință și mai mare... iar cercul acesta cu adevărat „infernal" înseamnă de fapt o prăbușire necontenită spre moarte.

Și până și moartea, pe calea aceasta, este o ultimă și înspăimântătoare amăgire. Pentru cel disperat de suferința ce urmează păcatului, moartea poate să pară o soluție finală încă relativ „plăcută", prin „liniștirea" pe care ar aduce-o inexistența absolută. Și atunci și sinuciderea poate să devină o modă a unei lumi „moderne"... și oarbe. Dar moartea în păcat, departe de a fi o ultimă și perversă „plăcere", nu este decât o ultimă și ticăloasă negare a darului dintru început al iubirii lui Dumnezeu, cel al aducerii la ființă a întregii făpturi. Și dacă „darurile și chemarea lui Dumnezeu nu se pot lua înapoi" (Rom. 11, 29), darul **existenței** pentru om și chemarea sa la **viață veșnică** și fericirea comuniunii întru **iubirea** dumnezeiască pot fi doar pervertite prin păcat. Iar moartea, în acest caz, departe de a fi dorita „liniște veșnică" a inexistenței, devine suferință chinuitoare, tot **veșnică**, a negării oarbe a existenței și a lipsei iubirii — altfel spus, chinul iadului.

Aceasta este suferința datorată păcatului fără întoarcere, a păcatului ca și pervertire al darului libertății omului, care sfârșește în moarte, în moartea veșnică a trupului și a sufletului.

Cu totul alta este suferința Crucii și, după cum ne-au arătat mărturisitorii credinței, chiar și moartea este alta în numele Crucii. Pentru că suferința și moartea în numele Crucii înseamnă părtășie la Patimile și Crucea Domnului nostru Iisus Hristos, cărora știm că le-au urmat, pentru vecie, Învierea și viața veșnică întru Împărăția cea cerească, a Treimii celei Sfinte, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh; și aceasta **pentru toată firea omenească**, pentru tot neamul omenesc cel mântuit, cel care se numește cu numele lui Hristos cel înviat, adică numele atât de minunat de **creștin.**

Și de aceea curajul în asumarea suferințelor Crucii nu înseamnă deloc nebunie ușuratică și inconștientă, ci, din contră, ea înseamnă adevărata **știință** despre cele existente și despre mântuirea lor; și mai înseamnă și multă **con-știință,** pentru că amăgirea încearcă în orice chip să câștige mai ales conștiința noastră, nivelul voii conștiente, adică acolo unde se duce lupta pentru sufletul nostru.

În viața de toate zilele **purtarea crucii** mai înseamnă astfel, cel mai adesea, renunțare. Și este dureroasă renunțarea la „consumarea" grăbită și păcătoasă a „părticelelor" trecătoare de plăcere pe care le mai au după cădere toate cele create de Dumnezeu. Dar această renunțare este dătătoare de lumină atât pentru cel care renunță jertfelnic, cât și pentru cele la care se renunță și care primesc astfel, la rândul lor, o „iluminare de sus" prin cel ce renunță. Toate cele la care se renunță, de la început **daruri** de la Dumnezeu, își redobândesc astfel starea de **dar** dintru început, se fac iarăși „dar din dar", ca un bun ce nu mai folosește cuiva decât atunci când este dăruit. Pentru că doar ca dar ce se dăruiește — după chipul Mântuitorului — lumea întreagă se mai regăsește pe sine.

Renunțarea curajoasă — ca un „post luminos", o asceză — la cele ale lumii ca la niște idoli care ne înrobesc, renunțarea la chipul și chipurile lumii doar ca și chipuri, ispititoare și goale, mai înseamnă și întoarcerea acestui chip păcătos al lumii în chipul cel bun, care este icoană a celor mai înalte, a rosturilor, a rațiunilor lor dumnezeiești. Suferința și apoi moartea față de cele ale lumii, față de ispita lor păcătoasă, este atunci trecerea prin poarta întunericului lipsei de iubire și a spaimei inexistenței spre harul chipului luminos al lumii veșnice, prin puterea Crucii, „arma de biruință" dăruită nouă de jertfa Mântuitorului.

Poate fi înspăimântătoare suferința Crucii, privită cu ochi orbiți de necredință. Și suferința singură poate ispiti spre încercarea păcătoasă și fără sorți de izbândă de a o ocoli. Dar pentru vederea creștină adevărată, dreptmăritoare, ortodoxă, străluminată de credință și nădejde, Crucea este unită totdeauna cu Învierea. Și din credința și nădejdea în această Înviere — darul bunătății și iubirii lui Dumnezeu — ne izvorăște și nouă, tuturor creștinilor, puterea purtării crucii noastre, a fiecăruia în parte.

Pr. VASILE GRĂJDIAN

Urmarea lui Hristos

Nu este împrejurare din viață, nu este persoană din orice stare socială, nu este instituțiune nici acțiune, nu este chestiune, pentru care învățătura Sfintei Scripturi să nu aibă răspunsul cel mai potrivit, îndrumarea sau sfatul cel mai bun. La toate oferă soluționare deplină și niciodată nu s-au dat soluțiuni care să întreacă sau măcar să egaleze pe cele date de învățătura creștină.

Asemeni diavolului în pustie, cărturarii și fariseii, în repetate rânduri, l-au interpelat pe Iisus, cu gând de ispitire. Frământat de gânduri pentru mântuirea sufletului său însă Nicodim, fruntaș între evrei, a venit noaptea la Iisus, convins fiind asupra competenței Lui, căci — după cuvântul adresat de el lui Iisus — „știm că de la Dumnezeu venit-ai învățător" (Ioan 3, 2).

Obsedați de aceleași gânduri, au venit la Iisus elinii dintre cei ce se suiseră la praznic să se închine și care pentru mântuirea sufletului lor, trecut-au la legea iudeilor (Ioan 12, 20).

Întreita zăbovire duhovnicească la umbra crucii, din luna septembrie, începe cu tânărul bogat care, neliniștit pentru mântuirea sufletului său, a venit și el la Iisus. Relatările celor trei Evanghelii sinoptice oferă posibilitatea desprinderii trăsăturilor caracteristice ale acestui tânăr. Iisus era în drum gata de plecare, când, în marea grabă — am zice cu sufletul la gură — tânărul bogat a alergat la El, prinzând un ultim moment prielnic spre a i se adresa cu cuvintele: „Învățătorule bune, ce să fac să moștenesc viața de veci?" (Marcu 10, 17). Departe gândul, că ar fi venit să-l interpeleze pe Iisus, spre a-l ispiti. Forma în care i s-a adresat și faptul că a căzut în genunchi în fața lui Iisus, învederează în mod eclatant dovada sincerei venerațiuni, ce i-o manifesta. El era un dregător al legii, deci într-o înaltă funcțiune, pentru care era necesară cunoașterea temeinică a legilor, spre a le aplica în mod corect. „Știi (prea bine) poruncile" (Luca 18, 20), i-a zis Iisus tânărului, apreciindu-i astfel competența în exercitarea profesiunii sale. I-a înșirat totuși cinci porunci din decalog cu corolarul: „Să iubești pe aproapele tău ca însuți pe tine" (Matei 19, 19). A lăsat să se subînțeleagă, că iubind astfel pe aproapele neîndoielnic îl iubești și pe Dumnezeu. Acest tânăr entuziast a mărturisit că a păzit toate aceste porunci din tinerețele sale. La auzul celor spuse, „Iisus privind la el îi fu drag" (Marcu 10, 21) și-i grăi: „De voiești să fii desăvârșit (Matei 19, 21) vinde tot ce ai, dă săracilor și vei avea comoară în cer; apoi vino, ia-ți crucea și urmează-mă" (Marcu 10, 21). La rândul lor, săracii neavând posibilitatea să răscumpere binefacerile din care s-au împărtășit, urmează ca Dumnezeu să-i răsplătească în viața viitoare. I s-a cerut apoi tânărului să-și ia crucea sa și — ca a treia cerință — să-l urmeze pe Iisus. Tânărului i se oferea astfel șansa de a deveni un al doilea apostol iubit al lui Iisus.[1] O, dar întristat și cu părere de rău, printre lacrimi și suspine, a plecat atunci tânărul, nefiind în stare să împlinească nici măcar prima cerință, căci avea bogății multe, de care nu se putea despărți. Ceea ce i se oferea, era nespus de valoros: în schimbul vremelniciei, veșnicia; pentru simulacrul de fericire, i se ofereau „cele ce ochiul nu le-a văzut, de care urechea n-a auzit și la inima omului nu s-a suit" (I Cor. 2, 9). Cu ce entuziasm a venit acest tânăr la Iisus și cât de deznădăjduit a plecat el la ale sale care îl atrăgeau cu putere înapoi nefiind în stare să împlinească triada de cerințe propusă de Iisus.

De fapt urmarea lui Iisus necesită părăsirea vieții de până atunci, jertfind-o pe aceasta pentru viața în Hristos, în nețărmurită dragoste față de Dumnezeu. Toma a Kempis, considerat a fi gloria misticilor (+ 1471), în cartea sa de edificare sufletească „De imitatione Christi" susține, că în religiune mai puțin importă ceea ce cunoaștem cu rațiunea despre Dumnezeu, față de ceea ce simțim cu inima. Adevărata religiune constă tocmai în dragostea față de Dumnezeu. Nu vorbele înalte îl fac pe om sfânt și drept, ci viața cea plină de virtute îl fac plăcut lui Dumnezeu. Ce folos ai avea de a ști toată Biblia pe de rost și toate zisele filozofilor, fără iubire și fără darul lui Dumnezeu? Este mai bun economul umilit care servește lui Dumnezeu, decât filozoful îngâmfat care, preocupat în mod exagerat de sine însuși, scrutează mersul cerului. Principala silință a creștinului se cere a fi meditarea asupra vieții lui Hristos și conformarea întregii vieți după Dânsul.[2] Cel cu adevărată și perfectă iubire, în lucrurile sale nu urmărește propriul interes, ci în toate urmărește numai mărirea lui Dumnezeu. Sfinții Bisericii creștine au strălucit prin adevărata religiozitate și perfecțiune; străini erau în lume, dar aproape erau și prieteni intimi ai lui Dumnezeu.[3] Lor nu li s-a părut a fi grea de urmat calea cea regească a sfintei cruci. Ei nu au stat la îndoială să se lepede de sine, de egoismul care orbește inima și nu s-au temut a lua crucea care deschide calea ce duce la împărăția cerească. Au avut nețărmurită convingere că în cruce este mântuirea: în cruce este viața, crucea este scut împotriva dușmanilor, crucea este tăria spiritului, bucuria inimii, izvorul virtuților și perfecțiunea sfințeniei; fără cruce nu este nădejde a vieții eterne.

În viața pământească, Hristos a premers, purtând crucea și a murit pe cruce pentru cel pe care l-a zidit. „Ca o oaie spre junghiere s-a adus și ca un miel fără de glas, înaintea celui ce-l tunde, așa nu și-a deschis gura sa" (Isaia 53, 7). „S-a smerit pe sine, ascultător făcându-se până la moarte — și încă moarte de cruce" (Filipeni 2, 8). Hristos a arătat desăvârșitul model al cotidianei lepădări de sine și cum să murim nouă înșine, spre a ajunge la viață și la pace internă".[4]

Dacă ar fi fost ceva mai bun și mai folositor pentru mântuirea neamului omenesc, decât a pătimi pentru Hristos, de bună seamă Hristos-Domnul ar fi arătat atât cu cuvântul, cât și cu fapta. Pe

(Continuare în pag. a 5-a)

Prof. Petru DUMITREASĂ

1 Bougaud L., Iisus Hristos, trad. de C. Ceruleanu, ed. II, București, 1939, p. 302.
2 Toma a Kempis, Despre imitațiunea lui Hristos, trad. de G. Pop, Blaj, 1893, p. 8—9.
3 Ibidem, p. 31.
4 Ibidem, p. 82—83.

Îndrumătorul Bisericesc de la Sibiu la 145 de ani de apariție neîntreruptă

Ctitorie de suflet a mitropolitului Andrei Saguna, la fel ca și „Telegraful Român" — realizare de excepție pe plan cultural a marelui ierarh transilvănean, Îndrumătorul Bisericesc de la Sibiu împlinește în acest an 145 de ani de apariție neîntreruptă, fiind în același timp cel mai vechi almanah bisericesc din sud-estul Europei ce apare fără întrerupere.

Primele calendare bisericești au apărut din inițiativa episcopului unit Samuil Vulcan, care au circulat mult în Transilvania și care au avut un rol deosebit la vremea lor pentru Biserica din Transilvania.

Primul Calendar editat de Episcopia (din 1865 Arhiepiscopia) Ortodoxă a Sibiului, a apărut în teascurile tipografiei înființate tot de mitropolitul Andrei Șaguna, în anul 1852 și avea ca titlu: **„Calendariu pe anul de la Hristos 1852, carele este bisect de 366 de zile, întocmit pe gradurile și clima țării Ungurești a Ardealului, Bănatului, precum și a Țării Românești și a Moldaviei". „Anul întâiu, Sibiu în tipografia diecesană".**

În decursul celor 145 de ani, Calendarul (ori Îndrumătorul a purtat diferite nume: astfel între 1923—1950 se intitula **„Calendarul bunului creștin"**, între 1950—1952: **„Almanahul creștin Ortodox"**, iar din 1953 până astăzi, **„Îndrumătorul Bisericesc".**

De la editarea sa până în 1878 inclusiv — Calendarul era tipărit cu litere chirilice și abia din 1879 s-a revenit la litere străbune. Iată ce se scria atunci în articolul de fond intitulat **„Scrierea cu litere"**. „Cugetăm a fi venit timpul ca și Calendarul nostru să se dezbrace de veșmântul slavonesc și să se îmbrace în cel latinesc și românesc. Peste douăzeci de ani au trecut până acuma de când cărturarii noștri mai dinadins scriu cu **litere** părăsind **slovele** din ce în ce mai mult".

În legătură cu redactorii Calendarului se știu foarte puține lucruri, dar după conținutul articolelor presupunem că redactorii Telegrafului Român se ocupau și de redactarea Calendarului.

Se pare că primul redactor al Calendarului ar fi fost Pavel Vasici, urmat apoi de Zaharia Boiu, apoi de preotul Nicolae Cristea memorandistul de mai târziu. A urmat apoi consilierul Nicolae Ivan, viitorul episcop al Clujului, protosinghelul Miron Cristea — viitorul patriarh al României Reîntregite și apoi Matei Voileanu. După 1907, redactarea Calendarului este încredințată profesorilor de la Institutul Teologic-Pedagogic din Sibiu: Ioan Lupaș și Onisifor Ghibu, apoi Enea Hodoș (1915—1939) preoții Nicolae Vonica (1940—1945), Gheorghe Secaș (1944—1945), ocupându-se de redactarea lui și după aceea împreună cu Dumitru Călugăr (1946—1967), consilierului cultural de vrednică pomenire Gheorghe Papuc (1968—1992), vicarului Administrativ Aurel Răduleț (1993—1996) și arhid. Visarion Bălțat din 1996.

La cei 145 de ani de apariție neîntreruptă Calendarul lui Șaguna se constituie în primul rând ca un prețios izvor de informare pentru reconstituirea istorică a unor fapte și oameni din trecutul Transilvaniei și al Bisericii noastre strămoșești.

În general, prima parte a Calendarului cuprindea date importante din istoria Țărilor Române sau din istoria universală, urmată fiind de partea calendaristică și apoi cu date despre organizarea Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania.

A doua parte cea zisă „literară" cuprindea articole cu caracter literar, pedagogic, istoric etc.

Ultima partea era constituită din consemnarea târgurilor din Transilvania, Ungaria și Banat și din județele limitrofe din România (nordul Olteniei și Munteniei).

Între 1852—1948, Calendarul publica așa numitul „Șematism" al Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania, în acest Șematism erau consemnați ierarhul eparhiei, consilierii eparhiali, membrii Sinodului eparhial și ai Congresului Național-bisericesc, protopopii eparhiei, profesorii Institutului Teologic, iar din 1881 în Șematism au fost incluse și tabelul tuturor parohiilor din Arhiepiscopia Sibiului pe protopopiate cu indicarea numelui preotului paroh, a învățătorilor confesionali precum și numărul credincioșilor.

În decursul vremii în paginile Calendarului Sibian au fost publicate fragmente din operele marilor noștri clasici fie proză, fie poezie. Amintim în acest sens nume ca: Vasile Alecsandri, George Coșbuc, Șt. O. Iosif, Dimitrie Bolintineanu, Al. Vlahuță, Ilarie Chendi, N. Gane, Al. Brătescu-Voinești și alții.

Prin publicarea lor în paginile Calendarului se urmărea faptul ca cititorii români din Transilvania să cunoască marile creații literare ale scriitorilor români cu alte cuvinte deci, li se făcea o educație patriotică românească, și în același timp ele au contribuit la cultivarea limbii literare românești în Transilvania.

Nu lipseau bineînțeles articolele pe teme religioase și bisericești, îndrumările tipiconale ș.a.

După 1948, tematica Îndrumătorului (Calendar), cu toate obstrucțiile regimului totalitar a continuat să fie la înălțimea cerințelor Bisericii și ale credincioșilor, și și-a diversificat mult temele abordate.

De atunci aproape în fiecare an apare un ciclu de articole închinat învățăturii de credință a Bisericii noastre: tâlcuirea evangheliilor din duminici și sărbători, expunerea pe scurt a învățăturii Bisericii Ortodoxe, vieților sfinților, Sfânta Liturghie, Sfinții români, Biserica — locaș de închinare, învățături dogmatice și morale etc.

În paginile lui au fost oglindite toate marile evenimente din viața Bisericii noastre, iar numeroase articole se ocupau de monumentele noastre istorice și cu restaurarea lor.

În ultimii 15 ani, de când la cârma Mitropoliei Ardealului se află Înalt Prea Sfinția Sa Mitropolitul Antonie, el însuși un cărturar versat, cuprinsul Îndrumătorului bisericesc este cu mult diversificat și îmbogățit față de trecut, articolele și materialele cuprinse în paginile lui constituind o aleasă și instructivă lectură pentru toți cititorii lui, făcându-l să fie așteptat an de an cu nerăbdare.

A fost reintrodus Vechiul Sematism, care cuprinde pe lângă tabelele parohiilor din Arhiepiscopie și tabelul profesorilor și studenților Facultății de Teologie „Andrei Șaguna" din Sibiu.

Prin articolele publicate în Îndrumător, în toți acești ani, și mai cu seamă înainte de 1989, el și-a adus o contribuție de seamă la întărirea vieții religios-morale a credincioșilor și la buna formare a lor duhovnicească, lucru pe care continuă să-l facă din plin și astăzi.

La acest ceas aniversar, când se împlinesc 145 de ani de la apariția Sa, rugăm pe Dumnezeu, Părintele luminilor să reverse peste ostenitorii și cititorii lui toate darurile Sale cele cerești, iar Îndrumătorului bisericesc de la Sibiu, vechiul Calendar al lui Șaguna să-i hărăzească încă mulți ani de apariție.

Arhid. VISARION BĂLȚAT

LIBERTATEA DE VOINŢĂ

1. Pregătirea aperceptivă

Prezentându-ne tabloul Judecăţii de apoi, Mântuitorul scoate în evidenţă faptul că fiecare va fi judecat spre binecuvântare sau osândă după faptele pe care le-a săvârşit în această viaţă. Pentru ca cineva să poată fi răspunzător de faptele sale trebuie să fie lipsit de orice constrângere în săvârşirea lor.

II. Anunţarea temei

Această lipsă de constrângere în săvârşirea unei fapte sau acţiuni este libertatea de voinţă, la care ne vom referi în cele ce urmează.

III. Tratarea

Când spunem libertate de voinţă, sau libertate morală, înţelegem că fiecare poate hotărî singur asupra faptei pe care o săvârşeşte. Aceasta este capacitatea sufletului omenesc de autodeterminare. Ea a fost sădită de Dumnezeu în om încă de la creaţie şi intră alături de raţiune în componenţa chipului lui Dumnezeu în noi. Ea îi dă omului demnitatea de coroană a creaţiei şi prin ea omul se afirmă ca stăpân al lumii văzute. Dar tot datorită ei, omul putând alege între bine şi rău, a căzut în osânda greşelii, cu consecinţe dintre cele mai dezastruoase asupra lui şi a urmaşilor lui. Chipul lui Dumnezeu s-a alterat în omul căzut în păcat: mintea i s-a întunecat, voinţa i-a slăbit, iar sentimentele i s-au pervertit. Deşi derutată şi lipsită de orientarea clară spre bine, mai mult sufocată de contradicţia pe care păcatul a creat-o în fiinţa sa, omul nu a rămas totuşi lipsit de libertatea de alegere şi de decizie asupra faptelor sale. De aici şi adresarea lui Dumnezeu făcută omului: „Astăzi ţi-am pus înainte viaţa şi moartea, binecuvântarea şi blestemul. Alege viaţa ca să trăieşti tu şi urmaşii tăi“ (Deuteronom 30, 19). Dacă omul de după căderea în păcat nu ar mai fi avut această capacitate de autodeterminare, de hotărâre sau de decizie asupra faptelor săvârşite, nu ne putem explica pedeapsa pe care o impune dreptatea lui Dumnezeu în urma greşelilor, sau faptelor omului neconforme voinţei sale, poruncii divine. Pe de altă parte, Mântuitorul când ne cheamă să-l urmăm, nu ne obligă, ci lasă la libera noastră alegere, sau decizie: „Cel ce vrea să vină după mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-mi urmeze“ (Marcu 8, 34). Cartea Sfântă ne prezintă apoi imaginea lui Iisus, care bate la uşa sufletului nostru, cerând primirea, fără ca să forţeze sau să constrângă: „De va auzi cineva glasul meu şi va deschide uşa, voi intra la el şi voi cina cu el şi el cu mine“ (Apocalipsa 3, 20).

Cercetând mai îndeaproape libertatea de voinţă, ca şi capacitate de autodeterminare în săvârşirea unei fapte, distingem mai multe faze, sau etape. În primul rând ne apare în faţa conştiinţei fapta sau acţiunea pe care vrem să o săvârşim, ca şi scopul pe care îl urmărim. Urmează apoi faza deliberării, a judecăţii, când punem în balanţă motivaţia de a săvârşi sau nu fapta. E vorba de o analiză a avantajelor sau dezavantajelor pe care ni le oferă fapta sau acţiunea respectivă. În sfârşit, apare hotărârea sau decizia, care va transforma gândul şi voinţa în faptă.

De aici vedem că libertatea este însoţită totdeauna de raţiune. Fără raţiune sau gândire, libertatea se transformă în anarhie, în haos, luând forma libertinajului, sau nebuniei... De aceea vorbim de o libertate raţională sau conştientă. Numai o astfel de libertate a voinţei poate delibera cu discernământ şi măsură, spre a lua hotărâri lucide şi eficiente. La fel şi raţiunea, sau gândirea fără libertate sufocă dinamismul, creativitatea şi discernământul sufletului omenesc, transformându-l într-un mecanism automat, lipsit de orice orizont deschis şi luminos... Pentru acest motiv vorbim de o libertate de gândire, fiindcă omul este fiinţa care continuu îşi pune întrebări, şi neîntrerupt formulează răspunsuri şi găseşte soluţii... Legătura dintre raţiune şi libertate este — ca să folosim o imagine cunoscută oricui — ca cea dintre inimă şi plămâni: nu pot funcţiona separat, ci în interdependenţă.

Cu aspectul modului de manifestare a libertăţii distingem două forme: una exterioară şi alta interioară. Lipsa constrângerii exterioare — după cum am văzut — este decisivă în determinarea libertăţii. Dar poate exista şi o constrângere interioară. De pildă, pasărea ţinută în colivie este lipsită de libertatea exterioară. Când însă este eliberată din colivie, ea dispune de libertatea de manifestare în exterior. Dar pasărea nu poate dispune de libertate interioară, deoarece este dominată de instinct. Viaţa ei se desfăşoară sub comanda instinctului de conservare şi perpetuare a speciei. Ea nu poate, de pildă, să nu mănânce, dacă îi este foame. Ea nu poate renunţa apoi la instinctul de înmulţire. Spre deosebire de toate celelalte vieţuitoare, omul dispune de libertatea interioară. El este singura fiinţă care poate spune NU instinctului. El are libertatea de a impune libertatea raţională asupra vieţii vegetative, putându-se astfel spiritualiza, îmbogăţindu-şi mereu fiinţa cu valorile spiritului. El poate să mănânce dacă îi este foame, dar poate şi posti, orientând voinţa spre dominarea spiritului. El poate apoi chiar renunţa la instinctul procreaţiei, tot în scop spiritual... Dar tot datorită libertăţii, a capacităţii de autodeterminare, el poate cădea din sferele înalte ale spiritului, spre josnicia poftelor oarbe care devin dominante în fiinţa lui, anulându-i libertatea ascensiunii, sau a devenirii. Purtând rănile păcatului, firea lui este bolnavă. E adevărat că el poartă în sine chipul lui Dumnezeu, dar am văzut că acesta este alterat de păcat. Păcatul din fire aduce o revoltă a simţurilor şi a poftelor... Şi cu toate acestea, unii susţin că libertatea înseamnă o descătuşare a pornirilor firii... Numai că aceste porniri oarbe ale firii sunt asemenea buruienilor după ploaie... Libertatea pe care o aduce păcatul e falsă, e o iluzie dulceagă cu miez de putregai, este o autoînşelare, asemenea unei ape în care te îneci. De aceea, Mântuitorul spune atât de clar că „cel ce păcătuieşte, devine rob păcatului“ (Ioan 8, 34). Păcatul atrage după sine patima (ca o deprindere în rău), iar patima reprezintă o suferinţă a sufletului, care îi anulează elanul creator, adică libertatea interioară, înrobindu-l, sau dominându-l; închizându-l într-un cerc vicios din care nu mai poate ieşi... Salvarea vine însă din partea lui Dumnezeu. Jertfa lui Hristos ne-a eliberat din păcat. Cel ce se uneşte cu El şi devine un duh cu El, asemenea viţei cu mlădiţa (Ioan 15, 5) îşi însănătoşeşte fiinţa prin harul divin, şi simte marea eliberare din păcat, descătuşarea din robia lui. El va cunoaşte adevărul şi „adevărul îl va face liber“ (Ioan 8, 32). Cel ce este în Hristos va renaşte la o viaţă nouă (II Corinteni 5, 17). El va avea repulsie faţă de păcat, prin regăsirea libertăţii lui în Dumnezeu, fiindcă „unde este Duhul Domnului, acolo este libertate“ (II Corinteni 3, 17). Aceasta este adevărata libertate interioară, rezultată din restabilirea prin harul divin a chipului lui Dumnezeu în om, şi orientată spre desăvârşirea vieţii duhovniceşti, până la asemănarea lui Dumnezeu (Matei 5, 48), după modelul vieţii lui Iisus Hristos.

Dar libertatea de voinţă nu a fost şi nu este înţeleasă de toţi la fel. Dacă unii vorbesc de limitele libertăţii, şi nu greşesc, fiindcă libertatea omului are într-adevăr limită; alţii însă spun că ea nici nu există. Se cunosc încă din antichitate curentele de gândire filozofico-religioase fataliste care atribuiau soartei totul, spunând că „aşa cum îţi este scris, aşa vei merge în viaţă...“. Căutau chiar să ghicească soarta omului în astre, sau în alte multiple forme, dintre care unele se menţin şi acum, degenerând în superstiţii. În epoca modernă există concepţia numită „deterministă“, care nu recunoaşte libertatea de voinţă a omului, sau liberul arbitru. Pe plan religios creştin este cunoscută învăţătura despre „predestinaţie“, susţinută de protestanţi. Ei spun că la mântuire nu poate veni oricine, ci numai cei pe care Dumnezeu i-a hotărât mai dinante, sau i-a predestinat să fie mântuiţi. Asupra vieţii lor lucrează harul divin, încât voinţa nu-şi aduce nici un aport, iar faptele bune nu reprezintă o împreună-lucrare a voinţei cu harul divin. De aceea nici nu sunt necesare pentru mântuire. Această învăţătură, spun susţinătorii ei, se întemeiază pe cuvintele Sfântului Apostol Pavel ,scrise în una din epistolele sale: „...şi ştim că celor ce iubesc pe Dumnezeu, toate le ajută spre bine... Cei pe care Dumnezeu i-a cunoscut, mai înainte i-a şi hotărât să fie asemenea Chipului Fiului Său... Iar pe care i-a hotărât mai înainte, pe_aceştia i-a şi chemat, pe aceştia i-a şi îndreptat, pe aceştia i-a şi mărit“ (Romani 8, 28-30). Cercetând textul, vedem că „cei cunoscuţi şi cei hotărâţi“ sunt tocmai cei „care îl iubesc pe Dumnezeu“, iar cineva dovedeşte că îl iubeşte pe Mântuitorul, împlinind poruncile Lui (Ioan 14 23), adică va săvârşi din credinţă şi din dragoste pentru Dumnezeu, faptele bune. În atotştiinţa Sa Dumnezeu cunoaşte din veşnicie pe cei care vor crede în El şi vor conlucra cu harul divin. În cazul nostru e vorba de preştiinţa lui Dumnezeu, nu de o predestinare. Mai departe textul ne vorbeşte de hotărârea lui Dumnezeu de a-i face „pe cei pe care i-a cunoscut mai dinainte să fie asemenea chipului Fiului Său“. Ori, „Hristos ia chip în noi“ (Galateni 4, 19) prin conlucrarea cu harul divin, prin efort duhovnicesc susţinut din partea credincioşilor.

Referindu-se la deosebirea ce trebuie făcută între predestinaţie şi atotştiinţa lui Dumnezeu, Sfântul Ioan Damaschin arată că „Dumnezeu ştie totul dinainte dar nu le predestinează pe toate... El nu voieşte să se facă răul şi nici nu forţează virtutea... Trebuie să se ştie că virtutea a fost dată în natură de Dumnezeu şi El este începutul şi cauza a tot binele şi este cu neputinţă ca noi să voim şi să facem binele fără conlucrarea cu ajutorul Lui. În puterea noastră este sau a rămâne în virtute şi a urma lui Dumnezeu, care ne cheamă spre aceasta, sau a ne îndepărta de virtute, adică de a fi în viciu şi de a urma diavolului, care ne cheamă spre aceasta, fără să ne silească“.

IV. Recapitularea-Aprecierea

Când spunem că omul are libertatea de voinţă, ce înţelegem prin aceasta? (Înţelegem că are capacitatea de autodeterminare, sau că nu este constrâns din afară când săvârşeşte o faptă). Care sunt etapele de acţiune ale voinţei în săvârşirea unei fapte? (Mai întâi ne apare în faţa conştiinţei fapta, precum şi scopul pentru care o săvârşim. Urmează deliberarea şi apoi hotărârea). În ce constă chipul lui Dumnezeu în om? (În raţiune şi libertate). Există vreo legătură între libertate şi raţiune? (Există în sensul că nu pot funcţiona una fără cealaltă). Cum mai poate fi libertatea? (Exterioară şi interioară). Ce reprezintă libertatea interioară? (Capacitatea de a spune NU pornirilor inferioare ale firii şi în acelaşi timp puterea de dezvoltare a valorilor spirituale). Care este raportul dintre libertatea interioară şi cea exterioară la om? (Cel ce posedă libertatea interioară se simte liber, chiar când poate fi constrâns din exterior). Cine întunecă şi anulează libertatea? (Păcatul şi patima, care îl înrobesc pe om). Cine ne eliberează din păcat? (Harul divin). Cum conlucrează harul divin cu firea omului? (Harul însănătoşeşte firea, şi restabilind chipul lui Dumnezeu în om, îi deschide libertatea devenirii şi împlinirii sale până la asemănarea lui Dumnezeu). Firea conlucrează cu harul? (Conlucrează spre fapte bune şi virtute. Prin aceasta ajungem la asemănarea cu Dumnezeu). Există predestinaţie din partea lui Dumnezeu? (Nu există predestinaţie, ci atotştiinţa lui Dumnezeu. Omul este liber să aleagă păcatul sau virtutea. Numai aşa judecata omului asupra faptelor omului este dreaptă).

V. Asocierea

Eliberând firea din păcat prin harul divin, care o pătrunde cu duhul şi viaţa lui Hristos, împlinirea voii lui Dumnezeu sau a legii divine nu va fi o obligaţie, sau o datorie apăsătoare. Firea se îndreaptă în mod liber spre împlinirea ei, dintr-o necesitate a conştiinţei, care şi ea îi cere aceasta În felul acesta, între libertatea de voinţă şi legea lui Dumnezeu care stabileşte ordinea în viaţă nu va mai exista contradicţie, poruncile legii fiind asemenea unor jaloane care indică drumul ce trebuie parcurs, pentru ca viaţa să-şi poată urma drumul firesc şi normal.

VI. Generalizarea

Din cele până aici tratate vedem că libertatea de voinţă reprezintă capacitatea sufletului de autodeterminare, ca şi lipsa oricăror constrângeri în afirmarea valorilor spirituale, prin conlucrarea firii cu harul divin, după modelul şi până la asemănarea vieţii duhovniceşti a Mântuitorului.

VII. Aplicarea

1. Dacă păcatul reprezintă o înrobire a firii, prin efortul susţinut de a ne curăţi firea de păcat, controlându-ne necontenit gândurile şi simţurile, vom dobândi adevărata libertate duhovnicească.

2. Prin creşterea în virtute, libertatea morală cunoaşte o continuă deschidere spre valorile duhovniceşti, care se desăvârşesc în iubirea faţă de Dumnezeu, faţă de semeni şi faţă de întreaga creaţie. Cultivând această iubire, vom reuşi să ajungem la asemănarea lui Dumnezeu şi la desăvârşirea libertăţii noastre: „Iubeşte pe Dumnezeu şi fă ce vrei“ (Fericitul Augustin), fiindcă „iubirea faţă de Dumnezeu este făclia care luminează sufletul“ (Sfântul Antonie cel Mare).

Preot prof. Sorin COSMA

Urmarea lui Hristos

(Urmare din pag a 4-a)

învăţăceii Săi care L-au urmat şi pe toţi cei ce aveau să-L urmeze, în mod aparte i-a îndemnat la purtarea crucii, cu cuvintele Sfintei Evanghelii din duminica după Înălţarea Sfintei Cruci: „Oricine voieşte să vie după mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-mi urmeze“ (Marcu 8, 34). Egoismul împiedică de la binele cel mai înalt. Nu poţi avea libertate deplină, dacă nu te lepezi de tine însuţi şi de tot. Prin necazuri şi suferinţe se ajunge a intra în împărăţia lui Dumnezeu.[5]

Cei mândri şi supraîncrezuţi în propriile lor puteri, de care se simt a dispune, cum ar putea să-şi ia crucea suferinţelor, să-şi înmoaie inimile împietrite şi să-şi dea seama, că viaţa lor de aici şi de dincolo de mormânt depinde de atotputernicul Dumnezeu? Acestora le vine greu ca din prisosul lor să se milostivească faţă de cei sărmani şi oropsiţi, dar să mai şi recurgă ei înşişi la mila dumnezeiască.

În decursul secolelor s-a perindat convoiul celor ce şi-au purtat crucea, de fapt cruci de tot felul: unele încărcate de ură şi invidie, altele de violenţă şi nedreptate, de păcatele altora sau de păcatele proprii. Mulţi însă şi-au purtat crucea cu resemnare şi iubire, cu inima gata pentru sacrificiu, conştienţi că în fruntea tuturora, Cel fără păcat, Hristos-Domnul, şi-a purtat crucea grea a suferinţelor. Privirea îndreptată spre El, uşurează sarcina purtătorilor de cruce şi le insuflă putere. Pentru toată suferinţa şi jertfa pe care Hristos a adus-o, „Dumnezeu l-a preaînălţat şi i-a dăruit Lui numele care este mai presus de orice nume, ca întru numele lui Iisus, tot genunchiul să se plece, ...şi toată limba să mărturisească (faptul) că Domn este Iisus Hristos, întru mărirea lui Dumnezeu Tatăl“ (Filipeni 2, 9—11). De vei fi tovarăş în suferinţă cu Hristos şi vei muri împreună cu El, împreună cu El vei trăi şi vei fi tovarăş şi întru mărire.

Apostolii Domnului şi-au dus mucenicește crucea suferinţelor, în faţa ochilor sufleteşti având modelul Învăţătorului Hristos. Câţi creştini din primele trei veacuri ale Bisericii au ajuns în mâinile agenţilor publici, duşi fiind apoi la locul de execuţie? În răstimpul stăpânirii politice comuniste din veacul al XX-lea, ierarhi, călugări, preoţi, popor credincios, în număr poate ca nicicând altădată, au suferit moarte de martiri, pentru Hristos şi Evanghelia sa.

Mânaţi de un tainic dor, pelerini de la mari distanţe şi cu mari sacrificii, s-au dus la locurile sfinte şi mai ales la Ierusalim, spre a păşi cu sfială pe lespezile de piatră pe care a călcat Hristos, sub povara crucii, lăsând să-i picure sudoarea suferinţelor şi sângele Său nevinovat. La poporul nostru a fost îndătinată năzuinţa de a merge la locurile sfinte.[6] Ca urmare, cei ce s-au învrednicit a se închina acolo, s-au numit hagii (de la grecescul hagios=sfânt).

De fapt urmarea lui Hristos (imitatio Christi) nu este doar călcarea trupească pe urmele paşilor Lui. Aceasta constă în împodobirea în suflet, prin credinţă, a învăţăturii Evangheliei, trăind fiorul simţămintelor evlavioase şi închinându-i lui Hristos întreaga viaţă, prin împlinirea voii lui preasfinte.

---

5 Ibidem, p. 88.

6 Huonder, A., La picioarele Mântuitorului, vol. II, trad. de I. Moşoiu, Sibiu, 1937, p. 179—180.

Intolerabila toleranţă

Creştinismul este prin excelenţă religia non-violenţei, a iubirii şi iertării, într-un cuvânt religia oamenilor buni. Aşa ne vrea Dumnezeu, buni şi iertători, paşnici şi îngăduitori unii cu cealalţi. Şi ne vrea aşa pentru că El este mai presus de toate iubire.

Jertfa sângeroasă a lui Iisus pe cruce a fost dovada concretă a iubirii Sale faţă de noi. Iisus n-a teoretizat, ci şi-a asumat până la capăt misiunea pentru care a venit în lume, iar prin cuvintele Sale de pe cruce „Părinte, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac“ (Lc. 23, 34) a dovedit că unul dintre punctele majore ale învăţăturii Sale a fost iertarea.

Iisus a rămas în ochii urmaşilor săi exemplul cel mai elocvent de toleranţă, iar religia întemeiată de El este indiscutabil religia iertării şi a bunei înţelegeri între oameni, iar de lucrul acesta nu se pot îndoi nici chiar cei mai înverşunaţi dintre duşmanii Săi.

Aceasta ne-ar putea face însă să credem că religia creştină este o religie mult prea permisivă cu alte cuvinte care ne îndeamnă să iertăm şi să tolerăm orice formă de manifestare a răului. Dacă vom nuanţa însă puţin, vom vedea că lucrurile nu stau aşa, ba am putea spune că există anumite limite până la care se întinde toleranţa.

Sigur, iertarea creştină, deci toleranţa, izvorăşte din iubire. Culmea ei este iertarea vrăjmaşilor, deci a celor care ne greşesc şi ne fac rău sau ne provoacă suferinţe şi neajunsuri. Faţă de aceştia suntem îndemnaţi şi avem datoria să ne rugăm şi să nu le răspundem la rău cu rău: „nu staţi împotriva celui rău; iar celui care te loveşte peste obrazul drept, întoarce-i-l şi pe celălalt (Mt. 5, 39). La urma urmei aceasta nu este o virtute, ci mai degrabă o îndatorire care ne incumbă ca unor adevăraţi creştini, aşa cum ne place să ne numim, şi aşa ar trebui să procedeze fiecare dintre noi într-o ordine firească a lucrurilor şi între oameni normali, mai ales atunci când este în cauză doar propria noastră persoană. E şi aceasta un fel de a-ţi purta crucea şi a urma lui Hristos.

Lucrurile se schimbă însă radical atunci când nu mai este vorba doar de noi ca persoane private, ci în discuţie se află cauze sau interese de ordin comunitar, deci care privesc o anumită majoritate sau chiar societatea în ansamblul ei, şi care pot să-i conturbe ordinea interioară sau să împieteze asupra evoluţiei sale însăşi. Din această perspectivă vom înţelege, spre exemplu, gestul lui Iisus care a alungat cu biciul din templu pe profitorii şi profanatorii Legii, gest care privit altfel ar putea să contrarieze şi să sminteaască. Oricât de bun şi de tolerant a fost Iisus, atunci când erau în joc interese de ordin comunitar sau care afectau puritatea credinţei, cum este cazul de faţă, n-a pregetat să fie intolerant ,fără ca prin aceasta să încalce principiul toleranţei instituit de El însuşi, ci dimpotrivă, n-a făcut altceva decât să îndrepte o stare de anormalitate şi care, nu mai ţinea nicidecum de domeniul tolerabilului.

Atunci când intoleranţa îşi are o motivaţie bine întemeiată şi apără interese de ordin comunitar sau care privesc puritatea credinţei, ea nu se opune poruncii iubirii şi iertării, ci vine doar să îndrepte o carenţă şi să împlinească o necesitate şi anume revenirea la firesc şi normalitate. Din această perspectivă, gestul Mântuitorului de alungare a profanatorilor din templu se dovedeşte a nu fi altceva decât un gest de reparaţie, de repunere a lucrurilor pe făgaşul lor normal.

Dar chiar şi în plan personal, toleranţa îşi are o limită peste care nu este îngăduit să se treacă. Este vorba de apărarea credinţei, a purităţii sale. Suntem îndemnaţi să suferim răul şi să nu răspundem la rău cu rău, dar când în discuţie se află puritatea credinţei noastre, atunci toleranţa nu se mai justifică, căci într-o atare situaţie ea nu s-ar mai numi decât infirmanţă şi abdicare de la credinţă. Este celebru în tradiţia ortodoxă cazul lui avva Agathon, care încercat de alţi monahi în privinţa ortodoxiei sale, îşi asumă toate scăderile şi păcatele care i se impută, şi aceasta în deplină smerenie, dar totul este acceptat doar până atunci când se pune problema purtătăţii credinţei sale. Din acest moment avva Agathon devine neconcesiv şi intolerant.

„Se spunea pentru avva Agathon, că s-au dus oarecari la dânsul, auzind că are mare şi dreaptă socoteală. Şi vrând să-l cerce de a sa mânie, i-au zis lui: tu eşti Agathon? Am auzit pentru tine că eşti desfrânat şi mândru. Iar el a zis: ei bine, aşa este. Şi i-au zis lui: tu eşti Agathon hârfitorul şi clevetitorul? Iar el a zis: eu sunt. Au zis iarăşi: tu eşti Agathon ereticul? Iar el a răspuns: nu sunt. Şi l-au rugat pe el, zicând: spune-ne nouă, pentru ce atâtea câte ţi-am zis ţie le-ai primit, iar cuvântul acesta nu l-ai suferit? Zis-a lor: cele dintâi asupra mea le scriu, căci este spre folosul sufletului meu. Iar cuvântul acesta eretic este despărţire de Dumnezeu şi nu voiesc să mă despart de Dumnezeu. Iar aceia auzind, s-au minunat de dreapta lui socoteală şi s-au dus zidiţi, adică folosiţi“.[1]

În numele unei toleranţe rău înţelese, au proliferat în societatea contemporană tot soiul de secte şi mişcări sincretiste, pretins novatoare, care atacă cu virulenţă tocmai doctrina creştină şi atentează împotriva valorilor şi a instituţiilor tradiţionale: familia, Biserica, armata, etc., dorind să instituie în locul ordinii firești, neirescul. Să amintim doar pe cât va dintre cele mai agresive şi mai perculoase: satanismul, new age, şi toată puzderia de secte şi erezii care nu fac altceva decât să profite de toleranţă şi în numele ei doresc să dizolve tocmai aceste valori tradiţionale pe care istoria le-a impus, şi culmea, în numele aceleiaşi toleranţe pe care o invocă, devin ei înşişi de o intoleranţă agresivă faţă de cealalţi. Marea lor greşeală? „Ereticul e păcătos chiar dacă are dreptate. Căci ceea ce-i constituie păcatul nu e conţinutul întrinsec al iudecăţii sale, ci faptul că, profesându-l, el rupe comunitatea de iubire“.[2] Or, împotriva unor astfel de manifestări aberante, nu mai putem rămâne toleranţi. De altfel Sf. Ap. Pavel ne îndeamnă să fim intransigenţi faţă de unii ca aceştia: „dojeniţi pe cei fără de rânduială (1 Tes. 5, 14), iar în cazurile extreme, să rupem — după o prealabilă confruntare —, orice legătură cu ei: „pe omul eretic, după întâia şi a doua mustrare îndepărtează-l, ştiind că unul ca acesta s-a înstrăinat şi rătăceşte-n păcat, osândit de sine însuşi“ (Tit 3, 10—11).

Sigur, toleranţa este oricând binevenită, fiind de altfel singurul mijloc care face posibilă buna convieţuire între oameni, mai mult, prin aceasta „facem ca Dumnezeu să trăiască în mijlocul nostru“.[3] Există însă nenumărate exemple, atât în Sf. Scriptură, cât şi-n celelalte cărţi ale spiritualităţii ortodoxe, care indică clar că toleranţa îşi are anumite limite foarte bine delimitate, iar transgresarea acestora nu face decât să genereze neorânduială. La urma urmei, toleranţa nu se confundă cu pasivitatea sau indiferenţa, aşa cum libertatea nu se confundă cu libertinajul, sau democraţia cu anarhia.

Spectacolul oferit de veacul nostru copleşit de atâtea bizarerii, nu este decât un exemplu de supralicitare a principiului sănătos al toleranţei şi o încălcare grosolană a sa, iar încercările de a legifera aceste stări nefireşti de lucruri, (vezi homosexualitatea), în numele aşa-zisei toleranţe, nu fac decât să ne arunce în domeniul absurdului în care aberaţia şi nefirescul luptă să şi caute legitimitate.

Ca buni creştini cum ne dorim a fi şi doritori să trăim după poruncile sfinte, ni se cere să avem dreapta socoteală şi o viziune limpede asupra lucrurilor, care ne vor ajuta să ne păstrăm mereu în sensul bun al toleranţei creştine, fără să o confundăm cu formele sale false pe care ni le propune lumea contemporană, şi care se dovedesc în ultimă instanţă a fi cu mult mai periculoase decât intoleranţa însăşi.

Preot S. NICOLAE

BIBLIOGRAFIE:

1 Patericul, Ed. Episcopiei Ort. Rom. Alba Iulia, 1993, p. 24.
2 M. Vulcănescu, N. Ionescu, aşa cum l-am cunoscut, p. 121.
3 Johan Bojer, Foamea cea mare, BPT, p. 258.

Pe marginea unei conferinţe în Ungaria

Între 21—25 septembrie 1997, la Dobogokö, în Ungaria, a avut loc conferinţa cu tema „Libertatea religioasă şi noile mişcări religioase". Conferinţa a fost organizată de Conferinţa Episcopilor Catolici şi Consiliul Ecumenic al Bisericilor din Ungaria şi la ea au participat 74 de delegaţi din 16 ţări europene. Din partea Patriarhiei Române a participat subsemnatul şi în cadrul discuţiilor acesta a prezentat situaţia din România privind invazia fără precedent a sectelor şi mişcărilor religioase care caută să-şi câştige, prin toate mijloacele, adepţi români. Toţi participanţii au prezentat, la rândul lor, situaţia din ţările lor privind fenomenul sectar. Discuţiile purtate au fost interesante şi au oferit informaţii de ultimă oră şi de mare necesitate privind prevenirea şi combaterea acestui flagel. Prin aceasta conferinţa şi-a dovedit indubitabil actualitatea şi utilitatea.

Dar surprizele cu care m-am confruntat acolo nu au fost reduse şi nici de mică însemnătate, cu atât mai mult cu cât ele au depăşit tema conferinţei. Prima a venit din partea pastorului Miklós Kádár din Oradea, consilier al episcopului László Tökes. Întâmplător, la cină, ne-am nimerit la aceeaşi masă. Când am sesizat că vorbeşte şi românește, bucuros l-am întrebat: „Şi Dumneavoastră veniţi din România?". După o scurtă pauză mi-a răspuns sec: „Din Transilvania". Am rămas surprins de acest răspuns provocator. N-am replicat ci mi-am zis, în sinea mea, că e bine, totuşi, că mi-a înţeles limba „transilvăneacă". După aceasta şi-a continuat cina vorbind cu ceilalţi doi parteneri unguri numai în ungureşte.

Dar surprizele nu s-au oprit aici. În timpul discuţiilor, pastorul Kádár a trebuit să prezinte situaţia din România, din perspectivă reformată, însă acesta a ţinut un discurs care, pentru mine a fost şocant. Ideile s-ar rezuma aproximativ astfel: „Dioceza reformată de Oradea a fost mare şi prosperă, dar când Ungaria a **pierdut** Ardealul, ea a scăzut mult... În 1940, când Ungaria şi-a **recâştigat** Ardealul, dioceza reformată a redevenit ce-a fost... dar, în 1944, din nou s-a **pierdut** Ardealul... etc." Nu a spus nimic despre secte sau noile mişcări religioase, ci totul a fost o lecţie de „istorie"!

Nu am ştiut nici măcar cum să dau o replică pe măsură, aşa încât lucrurile să nu ia o turnură neplăcută. M-am reţinut doar în a sesiza nemulţumirea mea prezidiului conferinţei.

Dar surprizele au continuat din nou! La parterul hotelului unde s-a desfăşurat conferinţa — hotel care acum aparţine ordinului iezuit — se afla o masă plină cu cărţi. Printre ele am observat şi câteva cărţi „interesante": o „Istorie a Transilvaniei", în limba engleză, cu binecunoscuta teorie a „vidului" de populaţie în Ardeal în momentul venirii hunilor; o hartă a Ardealului publicată la Budapesta (de ce acolo? Oare Bucureştiul publică hărţi cu provincii din Ungaria?) cu denumirile localităţilor în limbile maghiară, română şi germană; o carte cu laureaţii premiului Nobel de origine maghiară printre care era inclus şi Elie Wiesel pentru simplul fapt că era născut în Ardeal; o altă carte cu lucrările unui sculptor născut la Cluj, dar care trăieşte la Budapesta, care avea pe copertă (!) o operă ce cuprindea trei cruci, pe una scria „Trianon", iar titlul ei era „Magyar-Golgota"! Şi altele asemenea...

O carte ni s-a oferit chiar în timpul lucrărilor, cu titlul „Information über die Kirchen in Ungarn" (Informaţii despre Bisericile din Ungaria, Budapesta 1995, 118 p.). La pagina 98 se poate citi: „Începând, deja, cu secolul 13, în Ungaria s-au aşezat grupe naţionale, mai mari sau mai mici, de români, sârbi, iar în secolul 18, greci". Cu siguranţă că prin Ungaria secolului al 13-lea ei înţeleg şi Transilvania şi, prin urmare, românii sunt făcuţi popor migrator, iar nu hunii. Culmea este că aceste rânduri s-au publicat într-o carte ce poartă simbolul ecumenismului, deci al înfrăţirii intercreştine...

Într-una din zile s-a făcut o vizită la Esztergom, la primatul Ungariei, cardinalul László Paskai. Acolo s-a vizitat expoziţia catedralei catolice, unde s-a prezentat şi potirul cu care a slujit papa Ioan Paul II atunci când, pentru prima oară, a vizitat Ungaria. Ghidul spunea cu mândrie că a fost lucrat în Ardeal...

Toate aceste lucruri au constituit pentru mine mari surprize. Iniţial le-am crezut accidente şi complet nesemnificative, dar, judecând lucrurile lucid, constat că ele sunt fapte programate şi oficializate. A publica o carte nu cred că poate fi un accident şi a-i face popularitate la o conferinţă europeană nu poate fi un lucru nesemnificativ.

Care este rostul lor şi ce urmăresc ele, rămâne pentru mine o mare, mare întrebare. Întors acasă constat şi mai surprins lupta acerbă a maghiarilor din România împotriva a câtorva ore în limba română, altfel românii sunt consideraţi „extremişti". În cartea amintită mai sus erau consideraţi „migratori"....

Cred că a sosit momentul unei percepţii reale a ceea ce se înfăptuieşte acum în România şi, având în vedere ceea ce am relatat mai înainte, va trebui să ne gândim serios asupra politicii noastre actuale şi viitoare. Căci ne-am săturat de politică bună **pentru alţii.** E timpul să facem politică bună şi **pentru noi!**

Pr. lect. Irimie MARGA

Bibliografia în predică
— între uz şi abuz —

Fără îndoială că una din dificultăţile cu care se confruntă Biserica Ortodoxă astăzi este aceea a predicii de calitate. Ce înseamnă aceasta? Anume a predicii care să „convertească", să-l facă pe creştinul nominal să-şi reasume Sfântul Botez iar pe cel activ să-l facă să-şi reasume maximal condiţia de angajat în viaţa în Hristos.

Preotul paroh se află mereu, măcar sâmbătă seara, în marea dilemă: «Ce-o să predic mâine»? Ce le spun oamenilor spre a nu-i plictisi?

Din păcate unii nu-şi vin în fire decât în dimineaţa slujirii Sfintei Liturghii, şi-atunci intervine improvizaţia, dar nu aceea benefică, dată de un context care te obligă la improvizaţie, ci aceea născută din nepregătire. Aceea superficială.

În general manualele de catehetică sau omiletică amintesc de o pregătire îndepărtată şi o alta apropiată a predicii, deci şi a predicatorului. Prima constituie etapa cu o reală oglindire în fondul predicii, iar cea de-a doua are în vedere şi contextul imediat al predicii, influenţând mai cu seamă forma predicii. Reuşitări ale predicilor Sfinţilor Părinţi — fără îndoială benefice în contextul actual — precum şi o largă editare de texte omiletice (fie sub formă de articole, fie cărţi de predici), par să scutească de o pregătire serioasă a predicii. În mediul rural sau urban, uneori chiar în catedrale ce se vor a fi centre de largă respiraţie duhovnicească, lesne se zăresc în altar volume de predici „sacrificate", uneori, spre a se realiza din textul lor fie „colaje", fie „decupaje" care mai apoi, puse cap la cap vor constitui predica. N-ar fi grav nici aceasta dacă aceste „cuvântări" nu s-ar reduce la simple lecturări fără nici o rezonanţă în sufletul credincioşilor. Citirea din cărţile de predici ale părinţilor Cleopa sau din predicile altor părinţi duhovniceşti cu reală autoritate în faţa contemporanilor sau citirea din scrierile Sfinţilor părinţi nu poate fi altfel decât benefică. Dar nu atunci când se face la prima vedere sau când se transformă în lectură nesistematică, în grabă, fără nici un fel de explicaţii. Textul duhovnicesc în gura neduhovnicescului aproape că nu mai spune nimic sau, oricum, suferă de o sărăcie dureroasă.

Alte ori, spre a „şoca" auditorul la o nuntă, de exemplu, se folosesc „părinţi" ai filosofiei moderne, ca mari argumente ale dogmei. Şi aşa apar în discursul teologului predicator: Kant, Heidegger, Hegel... Nu spunem că n-ar fi aşa. Dar, pentru Dumnezeu, să luăm aminte la mirii din faţa noastră. El — macaragiu, ea vânzătoare. El şomer, ea şomeră. El şofer, ea casnică. Oare chiar asta le trebuie lor în predică? O „intimidare" prin „ştiinţa" preotului? O colecţie de citate? Noi credem că mult mai nimerit ar fi un discurs teologic bazat pe realitatea martirajului pe care-l implică Taina Cununiei, pe prezentarea modelelor vrednice de urmat în viaţă, (nu la voia întâmplării mirele este aşezat în dreptul icoanei Mântuitorului iar Mireasa în faţa icoanei Maicii Domnului).

Ce vrem să subliniem prin aceste acolade de text este faptul că nu bibliografia trebuie să primeze în predică, ci BIOGRAFIA! Atât a preotului cât şi a comunităţii căreia I se adresează. Când bibliografia este însuşită şi atunci când se cere trăită este trăită, ei bine, atunci şi predica în Biserică devine factor de dinamizare a vieţii parohiale precum şi a vieţii personale, cotidiene a creştinului — mirean sau cleric. Adaptarea predicii la condiţiile concrete nu fac imposibilă sau desuetă în folosire Cazania. Dar o cer racorsată la tensiunea vieţii contemporane. Nu transformată în discurs sociologic dar nici anulând socialul. Nici mistică la extrem dar nici reducând totul la pământesc.

Fără îndoială că şi predicii i se potriveşte metoda „căii de aur". Aceea a anulării extremelor periculoase. Bibliografia utilizată în realizarea ei trebuie filtrată prin trăirea preotului, prin modul lui de a percepe realitatea. Şi ea trebuie să răspundă celei mai tinereşti întrebări: „Ce să fac ca să mă mântuiesc?". Din păcate, prea des, unele predici răspund la întrebări care nu se pun şi nu se vor pune niciodată. Iar la întrebările care se pun n-au curaj să răspundă.

Pr. CONSTANTIN NECULA

Popas duhovnicesc la Râul Vadului

Aşezat la graniţa de odinioară dintre Transilvania şi vechiul Regat al României, pe cursul Oltului ce străbate vijelios defileul de la Turnu Roşu, Căminul Spital de la Râul Vadului are o istorie aproape biseculară. Din vremuri îndepărtate aici exista un „Lăzăret", un aşezământ spitalicesc unde primeau asistenţă medicală, atât cât se putea atunci, bolnavii în special cei din satele învecinate şi în primul rând grănicerii soldaţi ce făceau de pază la graniţa de aici. Cu timpul, acest „Lăzăret" a fost transformat într-un ospiciu, iar astăzi el funcţionează ca şi Cămin Spital pentru copiii cu handicap sever. În ultimii ani, după Revoluţia din 1989, el a fost modernizat prin grija unei societăţi caritabile olandeze. Pentru asistenţa religioasă de aici, până în 1949 a funcţionat o capelă cu hramul „Sf. Mucenic Dimitrie" deservită de un ieromonah. După acest an, capela a fost închisă, ea aflându-se astăzi într-o stare avansată de ruinare. În răstimpul 1949—1989, deci vreme de 40 de ani asistenţa religioasă de aici, se rezuma doar la înmormântări pe care le oficia preotul din parohia Boiţa, învecinată acestui Cămin Spital.

În anul 1990, prin grija **I. P. S. Mitropolit Antonie** al Ardealului şi cu sprijinul Direcţiei Sanitare Judeţene Sibiu, a fost înfiinţat un post de preot de spital, special pentru acest Cămin. În scurtă vreme, noul preot Vasiu Ioan-Liviu a reuşit, în ciuda greutăţilor inerente începutului, să amenajeze o nouă capelă în incinta Spitalului, înzestrată cu toate cele necesare săvârşirii cultului divin. În fiecare duminică şi sărbătoare aici se oficiază Sf. Liturghie la care participă bolnavii, iar în zilele de miercuri şi vineri se săvârşeşte taina Sf. Maslu.

Având în vedere faptul că această bisericuţă este prea mică pentru nevoile cultice ale bolnavilor, P. C. pr. Vasiu a făcut demersurile necesare pentru obţinerea autorizaţiei şi a terenului pentru construirea unei noi biserici aici la Râul Vadului, biserică ce va deservi şi mica parohie aflată aici.

Într-un loc pitoresc lângă Căminul Spital, la întretăierea văii Oltului cu cea a Lotrioarei, a fost ales noul loc al viitoarei biserici, ce va avea hramul „Sf. Mucenic Dimitrie şi Sf. Mucenic şi Tămăduitor Pantelimon".

Din încredinţarea **Î. P. S. Mitropolit Antonie** al Ardealului, slujba de sfinţire a locului a fost oficiată de **P. S. Laurenţiu Streza,** Episcopul Caransebeşului, sâmbătă 13 septembrie a.c. în fruntea unui sobor de 18 preoţi şi trei diaconi şi în prezenţa unui număr mare de copii de la acest spital, precum şi a personalului medical de aici şi a credincioşilor din zonă veniţi la acest eveniment.

După terminarea Sf. Slujbe şi sfinţirea Crucii ce va însemna prestolul noii biserici **P. S. Laurenţiu** a rostit un bogat şi vibrant cuvânt de învăţătură legat de semnificaţia slujbei de sfinţire a locului unei noi biserici, implicaţiile Crucii ca obiect de cult şi a Crucii ca suferinţă şi încercare în viaţa zilnică a credincioşilor.

P. S. Sa a felicitat iniţiativa parohiei de aici, pe preotul paroh Vasiu şi a transmis tuturor binecuvântarea **Î. P. S. Mitropolit Antonie.**

A luat cuvântul apoi P. C. Pr. Ioan-Liviu Vasiu care a mulţumit **Î. P. S. Mitropolit Antonie** pentru grija deosebită arătată acestui Cămin Spital, **P. S. Laurenţiu** pentru prezenţa în mijlocul bolnavilor şi tuturor celor participanţi.

P. S. Sa a împărţit iconiţe tuturor copiilor prezenţi după care a cercetat şi capela existentă în incinta Spitalului.

O agapă creştinească oferită de Conducerea Spitalului şi de consiliul parohial la care au luat parte clericii prezenţi, precum şi invitaţi a încheiat această zi de sărbătoare pentru cei de acolo cât şi pentru toţi cei care au luat parte la acest eveniment.

Cu siguranţă, că această biserică ce se va înălţa în curând aici, va străjui ca o candelă aprinsă la întretăierea drumului dintre Transilvania şi Ţara Românească, va fi un loc de alin şi de binecuvântare pentru bolnavii din spitalul de aici, un strop de mângâiere într-un abis al suferinţei, un loc de întâlnire cu Dumnezeu pentru toţi cei ce se vor închina şi se vor ruga în ea.

PARTICIPANT

Frăţietatea între credincioşii unei comune şi roadele ei

La finea anului 1927 şi în primăvara anului 1928, s-a ivit în comuna Berghin, jud. Alba, o problemă deosebită pentru românii din localitate: reîntregirea bisericească. Murind preotul ortodox Ioan Patachi în octombrie 1927, din proprie iniţiativă, preotul greco-catolic (unit) în funcţiune, Ioan Hăprianu, se consultă cu credincioşii ambelor confesiuni, cu scopul frumos de a se reuni cu toţii într-o singură biserică ortodoxă română. Stăruia în sufletele locuitorilor comunei exemplul de la 1918 — cel al realizării unităţii noastre statale.

După o corespondenţă cu protopopul ortodox din Sebeş-Alba şi cu Consistoriul din Sibiu, preotul ort. din Colibi dimpreună cu preotul I. Hăprianu, la data de 22 ianuarie 1928, convoacă o adunare a tuturor bărbaţilor aparţinând celor două biserici româneşti din sat. Adunarea s-a ţinut în sala mare a şcolii primare, cu asentimentul directorului şcolar.

Cuvântările şi lămuririle celor doi preoţi au determinat pe cei prezenţi la adunare şi la încheierea cuvenitului proces-verbal, să fie întru totul de acord cu declaraţia preotului Ioan Hăprianu şi propunerea sa de a se reîntoarce cu toţii la biserica ortodoxă-mamă, de a se reunifica.

După ce preotul I. Hăprianu, dimpreună cu mai mulţi credincioşi foşti greco-catolici (nu toţi s-au ţinut de cuvânt), la primărie şi-au făcut declaraţia legală de trecere religioasă, aflând autorităţile bisericeşti de la Blaj, au pedepsit fapta acestui preot cu suspendarea din serviciu şi oprirea plăţii salariului.

Consiliul arhiepiscopesc din Sibiu, după o oarecare tărăgăneală ce putea fi evitată, la data de 11 septembrie 1928, numeşte de administrator parohial definitiv al parohiei Berghin, pe preotul Ioan Hăprianu care a fost introdus oficial şi în chip festiv în biserica ortodoxă a parohiei Berghin.

Preotul Ioan Hăprianu este socotit printre pionierii celor care doreau reîntregirea bisericilor româneşti din Transilvania, înfăptuită întrucâtva în luna octombrie 1948.

Amintindu-şi de încercarea de unificare bisericească din anul 1928, care nu le-a reuşit după a lor voinţă, — acum, în 1948 toţi fraţii creştini greco-catolici (uniţi) au semnat trecerea la Biserica ortodoxă română.

Locaşurile de cult, ale ambelor confesiuni erau slabe, construite din lemn şi ameninţau cu surparea. Cunoscând situaţia lor, preotul nouintrodus, I. Hăprianu a cedat bucuros, în scopul zidirii unei noi biserici din piatră şi cărămidă, sesia (eclezia) sa de 15 jug. pământ arabil. Toţi credincioşii din Berghin şi-au dat silinţa să aplice voinţa preotului lor binefăcător, ţelul lor fiind construirea unei biserici corespunzătoare, a lor.

După încetarea din viaţă a preotului I. Hăprianu, în anul 1933, vechile biserici din sat, de acum ortodoxe s-au mai folosit alternativ până la surparea lor, cea veche, ortodoxă în 1976, cea fostă greco-catolică în 1973. În aceste biserici, povestesc bătrânii satului, că a slujit şi preotul celib (necăsătorit) din satul vecin Ohaba, dr. IOAN MIHĂLŢAN, azi episcop la Oradea-Mare.

În anul 1971 a fost numit şi instalat ca nou preot în Berghin, Mircea Haşegan, originar din Boz, jud. Alba. Tânăr şi stăpânit de entuziasm, îşi dedică în primul rând activitatea spre a înfăptui vechiul deziderat al credincioşilor înfrăţiţi, din Berghin, înălţarea unei noi biserici.

În vara anului 1974, pe terenul liber de la curtea şi casa parohială, se încep săpăturile şi lucrările pentru noul locaş de slujire lui Dumnezeu şi poporului român din acest sat, în care locuiesc alături de români şi saşi. „FIII SATULUI", stabiliţi cu domiciliul în diferite oraşe ale ţării: Alba Iulia, Sibiu, Bucureşti etc. (între care se numără şi scriitorul acestor rânduri), au trimis ajutoare băneşti pentru plata cheltuielilor mari, împreunate cu zidirea bisericii.

După terminarea lucrărilor de finalizare la biserică, preotul solicită celor în drept binecuvântare, pentru a celebra serviciile divine într-însa. Biserica, bine şi frumos lucrată, cu linii arhitectonice armonioase, dispune de 3 clopote şi de toate cele necesare pentru slujba bisericească.

Episcopul locului Preasfinţia Sa ANDREI ANDREICUŢ, s-a deplasat din Alba Iulia la Berghin, în data de 21 aprilie 1995, când a săvârşit sfinţirea acestei biserici, după tipic şi a rostit una dintre cele mai frumoase şi potrivite predici ocazionale şi a dat tuturor binecuvântare arhierească şi a acordat preotului Mircea Haşegan, brâu roşu.

Azi, când din păcate, în unele părţi ale Transilvaniei s-au ivit neînţelegeri între cele două biserici româneşti surori, mai ales pe cale ziaristică, credincioşii bisericii române din comuna Berghin, jud. Alba, — mă refer la cei trecuţi de la „uniţi" la ortodocşi în 1948 — sunt fericiţi că posedă un locaş de cult, religios în proprietate comună şi între toţi există dragostea frăţească poruncită de Mântuitorul Iisus Hristos.

Bunul Dumnezeu să rânduie împăcarea, după dreptate, a sfinţiţilor slujitori ai bisericilor româneşti.

Pr. pens. Ioan C. HĂPRIANU

Pr. Icon. Stavr. Virgil Runceanu
1907—1997

În ziua de 31 august, în urma unui accident, s-a curmat viaţa Părintelui Virgil Runceanu, în etate de nouăzeci de ani. S-a născut în anul 1907 în comuna Măgura, jud. Braşov, fiul preotului Runceanu din această parohie. A fost fiul cel mai mare dintre 14 fraţi. Copilăria şi-a petrecut-o în satul natal, tot aici făcând şi şcoala primară. A urmat apoi Şcoala Normală din Deva, jud. Hunedoara. A funcţionat apoi vreo câţiva ani ca învăţător tot în satul natal.

În anul 1935 se înscrie la Academia Teologică „Andreiană din Sibiu, astăzi Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna". A fost un student silitor cu rezultate foarte bune. În anul patru a fost ales preşedinte al „Societăţii de lectură" „Andrei Şaguna". După absolvirea Academiei Teologice în anul 1939 a fost ales şi numit preot în comuna Poiana Mărului, jud. Braşov. A slujit în această parohie până în anul 1945. În acest an a fost ales şi numit preot în Zărneşti, unde a slujit până în anul 1988, când s-a pensionat.

Părintele V. Runceanu a fost un preot cu vocaţie, cu multe daruri, bun liturghisitor, cântăreţ minunat şi bun predicator.

În pastoraţie a ţinut seamă de îndemnul dat de Sfântul Apostol Pavel lui Timotei episcop al Efesului: „Luptă-te lupta cea bună a credinţei, cucereşte viaţa veşnică la care ai fost chemat". (Tim. 6, 12). A apărat parohiile în care a slujit de prozelitism sectar, cu rezultate bune.

Pe lângă activitatea sa misionar-pastorală, Părintele Runceanu a fost şi un gospodar priceput. Pe lângă multele lucrări de întreţinere a bisericilor în care a slujit, a pictat în frescă două biserici din Zărneşti: Biserica „Sfântul Nicolae" şi Biserica „Naşterea Maicii Domnului" din cimitir.

Pentru activitatea sa misionar-pastorală şi gospodărească, Mitropolitul de pioasă amintire Dr. Nicolae Colan i-a acordat distincţia Iconom Stavrofor.

Slujba înmormântării s-a oficiat în biserica „Sf. Nicolae" din Zărneşti de către un sobor de şapte preoţi având în frunte pe preotul I. Dinu secretar şi delegat al oficiului protopopesc din Braşov, Pr. V. Drângă, Pr. N. Mărgineanu, parohii în Zărneşti, Pr. pensionar I. Dumitru din Zărneşti, Pr. V. Prodea din Tohanul Vechi, Pr. N. Floroiu din Cristian, jud. Braşov, şi Pr. N. Bălescu pensionar din Viştea de Sus, jud. Braşov.

A vorbit Pr. I. Dinu despre preoţie şi harul pe care îl primim prin Sfintele Taine. Apoi a dat citire unui cuvânt de apreciere a activităţii pastorale şi gospodăreşti a Pr. V. Runceanu trimis Î. P. S. Sa Mitropolit Antonie, trimiţând condoleanţe familiei îndoliate. A vorbit Părintele V. Drângă din Zărneşti, despre vrednicriile răposatului Părinte V. Runceanu, slujitor lui Dumnezeu şi credincioşilor şi duhovnic înţelept. A relatat apoi realizările lui gospodăreşti din parohiile în care a păstorit.

În încheiere a vorbit Pr. N. Bălescu, coleg de studenţie, timp de patru ani, la Academia Teologică din Sibiu şi a transmis salutul şi condoleanţele colegilor ce mai sunt în viaţă.

Dumnezeu să-i ierte păcatele şi să-i facă parte de bunătăţile cele veşnice, „cele ce ochiul n-a văzut, urechea n-a auzit şi la inima omului nu s-au suit". (I. Cor. 2, 9).

Pr. NICHITA BĂLESCU

Sărbătoare la Valea Hârtibaciului

Mânăstirile au fost întotdeauna şi vor fi de-a pururea locurile cele mai sfinte ale poporului român. Între mânăstire şi viaţa de zi cu zi a poporului este o strânsă legătură.

În anii aceştia de reînviere a credinţei strămoşeşti, pe meleagurile Văii Hârtibaciului, într-o frumoasă luncă, la margine de pădure, răsare din iarbă un locaş de rugăciune. Maica Varvara şi cele două surori dau o replică nouă vechilor aşezăminte monahale întemeiate de către călugări.

Truda şi jertfa lor nu cunoaşte margini. Le sunt de ajutor bunii credincioşi, societăţi comerciale, instituţii şi înalte autorităţi clericale.

La 8 septembrie a.c., la sărbătoarea Naşterii Maicii Domnului, sute de credincioşi au participat la prăznuirea hramului acestei Sf. Mânăstiri. Au venit credincioşi de pe tot cuprinsul Văii Hârtibaciului, dar şi din alte părţi ale judeţului. Mulţi dintre ei aveau desigur în lumina ochilor imaginea mamelor şi a bunicelor de pe Hârtibaci, ce treceau adeseori cu desagii în spinare dealurile şi văile spre poalele munţilor Făgăraş, la Sf. Mânăstire Brâncoveanu. Se putea citi pe faţa lor mulţumirea că acum au locaşul lor de rugăciune.

Sfânta Liturghie a fost oficiată de către un sobor de opt preoţi din protopopiatele Agnita şi Sibiu. Corul parohiei Agnita, dirijat de către profesorul Niţescu, a dat răspunsurile cuvenite, atmosfera fiind pe deplin înălţătoare. A urmat apoi sfinţirea apei şi slujba Sfântului Maslu. În încheiere s a săvârşit un parastas pentru pomenirea morţilor.

Cuvântul de salut din partea Î. P. S. Mitropolit Antonie a fost rostit de către preotul consilier Simion Săsăujan, de la Centrul Eparhial, care a rostit apoi şi predica zilei. În numele credincioşilor prezenţi a răspuns preot protopop Grigore Cernea, care a cerut să se transmită Î. P. S. Mitropolit Antonie Plămădeală urări de sănătate şi îndelungaţi ani în fruntea Arhiepiscopiei noastre.

A urmat apoi o agapă frăţească la care au fost invitaţi toţi cei prezenţi. Bucate îmbelşugate puse pe masă şi din nou corul din Agnita a dat sfârşit acestei frumoase zile de toamnă.

Se cuvin cuvinte de laudă, mulţumire şi preţuire vieţuitoarelor de aici cât şi bun lor credincioşi pentru toată osteneala lor.

Dacă tunurile lui Bukow au distrus Sfinte Mânăstiri de pe întreg cuprinsul Transilvaniei, în vremurile acestea pe care le trăim suntem chemaţi să le reconstruim. Jertfa înaintaşilor noştri ne îndeamnă spre aceasta.

IONEL-SORIN ALBU

Preot Sabin Truţia

— Vicar administrativ —

Între cei 38 clerici trecuţi la Ortodoxie. cu prilejul actului din octombrie 1948 se numără şi Preotul **Sabin Truţia,** al doilea vicar administrativ al Eparhiei Vadului, Feleacului şi Clujului.

S-a născut în ziua de 19 septembrie 1895, la Ciucea, jud. Cluj, în familia preotului greco-catolic Iuliu şi Valeria Truţia.

Faptul că a văzut lumina zilei într-o familie de clerici a avut şansa de a creşte într-o propice atmosferă religios-morală şi culturală în acelaşi timp.

A urmat şcoala primară de patru clase în localitatea natală, între anii 1902—1906.

Întrucât părinţii săi au avut posibilităţi materiale l-au înscris pe tânărul Sabin la Liceul Piariştilor din Cluj (în 1907), după terminarea clasei întâi fiind trecut la Liceul greco-catolic din Blaj. unde în 1914 obţine bacalaureatul (conform actului nr. 11/1914).

La sfatul şi sub influenţa tatălui său şi-a îndreptat paşii spre Academia Teologică Greco-Catolică din Blaj, pe care a frecventat-o între anii 1914—1918; în vara anului 1918 a obţinut Absolutoriul teologic (conform actului nr. 101/1918).

Ca elev şi student a avut o pasiune deosebită pentru literatură, citind un mare volum de cărţi, ce i-au fost o adevărată hrană sufletească mai târziu, în viaţa pastorală (în alcătuirea şi rostirea predicilor), precum şi în încercările sale literare.

Între 1918—1919 a fost ca voluntar în armata română în garnizoana de la Oradea.

La încheierea studiilor teologice şi după demobilizare s-a căsătorit cu Valeria Georgina Boitor, din Ariniş, jud. Maramureş (în 17 iulie 1919), iar în următorul an (1920) a fost hirotonit preot. Din acest an viaţa şi activitatea sa a fost un lung pelerinaj la altarele celor două Biserici (Greco-Catolică şi Ortodoxă), activând în decursul vieţii în peste zece locuri diferite.

Pentru prima dată a fost numit în Parohia Vişag, jud. Cluj, unde a păstorit între 7 aprilie 1920 până în 3 septembrie 1923. Întrucât în această perioadă biserica şi casa parohială erau în condiţii bune, tânărul preot Sabin a avut şansa de a se ocupa mai mult de viaţa morală a credincioşilor şi de aprofundarea cunoştinţelor sale teologice.

Din septembrie 1923 a fost transferat în Parohia Zamsâncrai (azi Sâncraiu), jud. Cluj, unde a păstorit până la 27 ianuarie 1925. Aici s-a născut primul copil al familiei Truţia. Deoarece condiţiile de locuit au fost din cele precare, la cerere a fost transferat în Parohia Poieni-Bologa, jud. Cluj. În cei doi ani de pastoraţie de aici (1925—1927), perioadă în care a avut în grijă duhovnicească şi filia Aluniş (din apropiere) a coordonat atât lucrările de construcţie ale noii biserici, dar mai cu seamă s-a ocupat de viaţa morală a credincioşilor săi. Fiind conştient de puterea Cuvântului lui Dumnezeu în viaţa omului îşi pregătea cu multă meticulozitate predicile sale. Predica, meditaţia şi exemplul vieţii au avut un efect benefic asupra credincioşilor de aici, constatându-se un progres moral deosebit în viaţa acestora.

Se pare că Părintele Sabin avea o adevărată vocaţie de misionar. După ce zidea şi întărea sufletele într-o parohie se îndrepta spre alta. Aşa se face că în ianuarie 1927 s-a mutat în Parohia Fildu de Mijloc, jud. Cluj. Vreme de patru ani şi jumătate a păstorit cu vrednicie şi această parohie, remarcându-se pe plan administrativ-gospodăresc, dar mai ales pe plan spiritual-cultural. Ţinuta morală şi intelectuală a rămas vie în conştiinţa păstoriţilor săi de aici. În această perioadă i s-a născut şi cel de al doilea copil.

La solicitarea forurilor superioare bisericeşti se transferă în Parohia Mărgău, jud. Cluj, în iunie 1931. Datorită experienţei pastorale câştigate în parohiile anterioare, a contactelor mai dese cu lumea intelectuală din Cluj, precum şi a pregătirii pe linie teologică şi culturală, în această parohie are primele încercări literare. Sunt cele dintâi experienţe de viaţă, gânduri, meditaţii, frământări lăuntrice, puse pe hârtie, spre folosul sufletesc al neamului românesc. Credincioşii din Mărgău nu numai că au avut un model de duhovnic în persoana Părintelui Truţia, dar, în acelaşi timp, se mândreau cu el, fiind intelectualul de frunte al localităţii. A păstorit cu spor în această parohie până în toamna anului 1939.

Datorită unor probleme de natură familială, cu data de 17 septembrie 1939 s-a mutat în Parohia Ciucea-Vânători. Pentru activitatea desfăşurată în parohiile anterioare, precum şi pentru realizările din Ciucea-Vânători i s-a acordat dreptul de a purta brâu roşu (iconom).

În urma Dictatului de la Viena din august 1940, asemenea multor clerici şi intelectuali români a fost nevoit să se refugieze în parohia Draşov, jud. Alba, din Mitropolia Greco-Catolică a Blajului.

Aici şi-a continuat activitatea pastorală şi culturală cu rezultate alese. Dar, în acelaşi timp a dus şi zile grele, mai ales când linia frontului celui de al doilea război mondial a ajuns în parohia sa. O bună vreme a fost suspicionat de armata rusă că deţine documente germane sau legături cu aceştia. După ce s-au convins că totul este o simplă bănuială, unii dintre soldaţii şi comandanţii ruşi au devenit prieteni ai familiei Truţia, frecventând în zile de duminică şi sărbătoare biserica în care slujea dânsul.

Pentru că în perioada cât a slujit la Draşov a întreţinut bune relaţii cu preoţii şi credincioşii ortodocşi din zonă, n-a plăcut ierarhilor Blajului, fapt pentru care a fost transferat în Parohia Săcalu de Câmpie, lângă Luduş. Aici, populaţia majoritară maghiară, cunoscând activitatea sa în folosul neamului românesc i-a creat o atmosferă imposibilă de trai. Acest fapt l-a determinat să-şi ceară transferul într-o parohie din apropierea Clujului. Deoarece în acel timp era vacantă parohia Hodiş, a fost numit aici începând cu data de 1 noiembrie 1947. Se pare că această parohie a fost o răsplată binemeritată pentru toate greutăţile pe care le-a trecut câtă vreme a fost în refugiu.

Fiindcă a avut o reală simpatie pentru Ortodoxie, s-a numărat, în toamna anului 1948, între cei 38 de clerici care au revenit în ânul Bisericii strămbune.

În urma acestui act a fost promovat în funcţia de **vicar administrativ** al Eparhiei Vadului, Feleacului şi Clujului, la 21 noiembrie 1948. A funcţionat în acest post timp de aproape zece ani (până la 1 iunie 1958). Experienţa pastorală, cultura teologică şi laică l-au ajutat în conducerea acestui înalt post de la Centrul eparhial Cluj, câştigându-şi simpatia şi respectul preoţilor şi a ierarhului de aici. Şi în această calitate şi-a continuat activitatea cărturărească, devenind colaborator al unor reviste şi edituri din Cluj şi din ţară (Oradea, Iaşi, Sibiu ş.a.).

De la 1 ianuarie 1958 a funcţionat ca preot la Biserica „Schimbarea la Faţă" din Cluj. La 1 octombrie 1959 a fost numit din nou într-un post administrativ de răspundere, ca protopop al Clujului; a funcţionat în această calitate până la 1 iunie 1962, conducând cu demnitate această funcţie. Pensionat de pe acest post s-a reîntors ca preot la „Schimbarea la Faţă", unde a slujit până în 1965, când s-a retras să slujească numai la Catedrala Ortodoxă din Cluj.

În afară de realizările pe plan pastoral trebuie pomenite şi cele de pe tărâm familial, având un număr de şapte copii, dintre aceştia abia jumătate mai sunt în viaţă: Iuliu, Cornelia, Flavia şi Aurelia, oameni de vază în societatea românească. Datorită numărului mare de copii, greul familiei l-a dus însă buna sa soţie Valeria Georgina, care i-a înţeles preocupările sale teologico-literare şi i-a acordat în regul concurs pentru a-şi îndeplini cum se cuvine misiunea încredinţată de Tatăl Ceresc, de a fi călăuzitor de suflete spre viaţă veşnică. Calităţile celor doi soţi, viaţa de familie a fost o pildă vie pentru credincioşii creştini care le-au fost încredinţaţi spre păstorire.

După intrarea în Biserica Ortodoxă a primit dreptul de a purta cruce şi brâu roşu (iconom stavrofor).

După cum am pomenit a avut şi frumoase preocupări literare. Între lucrările sale amintim: **Traista bunicului** (povestiri); **Fire de nalbă** (povestiri); **Flori de gheaţă** (povestiri); **Suflet de copil** (povestire); **Doruri împlinite** (nuvelă); **Pe căi adevărate** (nuvelă) **Două inimi** (nuvelă); **Iubirea** (nuvelă) **Dureri şi bucurii** (roman); **Cămin pus iit** (piesă de teatru — premiată); a scris piese de teatru pentru popor, Iroz i, dialoguri, monologuri ş.a.

Misionar încercat, spirit iscoditor de infinit, dornic de noi împliniri şi pildă de cleric, şi-a dat obştescul sfârşit la 1 decembrie 1969, fiind înmormântat în Cluj-Napoca.

Pr. Prof. Dr. ALEXANDRU MORARU

Interferenţe athonito-bistriţene

— Mărturii ale cinci secole —

Influenţa vieţii monahale experimentate în Muntele Athos, mai ales sub forma isihasmului, dar şi a organizării mânăstireşti, s-a făcut simţită asupra călugărilor din străvechea vatră a Bistriţei oltene încă din secolul al XIV-lea. Tradiţia locală păstrează amintirea că Sfântul Nicodim de la Tismana, de formaţie athonită, a sădit castanii, astăzi seculari, din livada vestică a Mânăstirii, când a vizitat pe sihaştrii de aici şi a stabilit rânduiala vieţii chinoviale, după regula Sfântului Munte, îndemnându-i totodată să-şi zidească biserică de obşte pentru oficierea slujbelor comune. Modesta construcţie dăinuieşte încă, fiind cunoscută sub numele de „Biserica bolniţei". Peretele vestic, rezervat ctitorilor, păstrează chipul Sfântului Nicodim, iar toate caracteristicile tehnice şi arhitectonice ale monumentului îl plasează în secolul al XIV-lea.

După ce boierii Craioveşti construiesc monumentala Mânăstire în a doua jumătate a secolului al XV-lea, legăturile Bistriţei cu Athosul se intensifică, în special cu renumitele centre de cultură slavă: Hilandar, Zografu, Panteleimon şi Sfântul Pavel. În acest sens, stau mărturie cele mai vechi manuscrise păstrate în biblioteca Mânăstirii.

Astfel, **Manuscrisul de la Hilandar**, redactat în anul 1408, constituie o atare mărturie. O însemnare în limba slavonă adevereşte că: „S-a scris această carte ... în marele locaş Hilandar, sub egumenul Timotei. În anul 6916, ocolul soarelui 1", iar alta, în limba greacă: „Osteneala împreună cu strădania, pentru scrierea la aceasta de faţă, au fost ale preaplecatului şi smeritului între monahi Grigorie care şi Gavriil", însemnare incompletă.

Ctitorii bistriţeni au acordat substanţiale ajutoare materiale mânăstirilor athonite, de unde primeau în schimb cărţi, cum este **Mineiul pe luna septembrie,** de la sfârşitul secolului al XV-lea, păstrat în fondul de manuscrise al Mânăstirii Bistriţa. El a fost donat de Mânăstirea Panteleimon.

La începutul secolului al XVI-lea, caligraful bistriţean Iacob monahul copia un **Antologhion de omilii patristice**, care cuprinde cuvântări ale marilor predicatori ai Ortodoxiei pentru perioada Penticostarului. Însemnarea: „Această carte, numită Panteleimon, este a numitului locaş al Adormirei Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu, hramul Mânăstirii numită Bistriţa" a determinat pe specialişti să admită că manuscrisul provine din Mânăstirea Panteleimon.

În momente critice, când Bistriţa ducea lipsă de caligrafi, solicita pe cei din Athos. Este cunoscut cazul egumenului Misail care, voind să termine copierea unui **Tetraevanghel,** apelează la monahul Mardarie. După „săvârşirea" manuscrisului, a fost readus aici şi împodobit de miniaturiştii bistriţeni, „cu aur şi cu diferite culori", apoi aşezat în biserica mare, la anul 1537.

Mânăstirea Bistriţa nu a beneficiat numai, ci a şi contribuit la sporirea şi îmbogăţirea spiritualităţii şi culturii athonite. Astfel, prin anii 1543—1544, egumenul bistriţean Onufrie — atestat în această funcţie de mai multe documente (7 iulie 1544 — 1 iunie 1545 şi 10 martie 1560) — caligraf de formaţie, copia pentru marele vistier Ioan din Râmnicu Vâlcea un **Tetraevanghel**, oferit ulterior Mânăstirii bulgare Zografu, unde se păstrează şi în prezent.

Probabil este mai puţin cunoscut faptul că, ieromonahul Chiriac Râmniceanu — descendent din familia Sfântului Antonie de la Iezer — a fost „categumen" al Mânăstirii Sfântul Pavel. Elev al Şcolii bistriţene, s-a impus prin preocupările sale cărturăreşti, dar şi printr-o aleasă trăire duhovnicească. După intrarea în monahism la Mânăstirea Cernica, unde cunoaşte curentul paisian, revine la Bistriţa şi se stabileşte în Peştera Sfântului Grigorie Decapolitul, trăind viaţă sihăstrească aproape doi ani. După alte experienţe ascetice prin schiturile Cioclovina (Gorj) şi Iezer (Vâlcea), pleacă la Muntele Athos. Acolo petrece patru ani; copiază numeroase manuscrise de literatură monahală, îndeplineşte funcţia de duhovnic şi contribuie la refacerea Mânăstirii. În anul 1818 făcea următoarea însemnare pe un manuscris: „S-au isprăvit cu urmare de mult păcătosul între ieroschimonahi, duhovnic Chiriac, catigumenul de la Sfântul Pavel ot Sfântul Munte, adică în anul egumeniei miale la acea sfântă Mânăstire, în vremea când se făcea Mânăstirea cea nouă, ostenitor fiind şi noi, după putiare". Datorită vredniciei sale, patriarhul Grigorie al Constantinopolului îi acordă rangul de arhmandrit. Practicant al „Rugăciunii lui Iisus", Chiriac arhimandritul nota într-un manuscris, la capitolul **Învăţătură pentru scurta rugăciune**, că: „Am urmat-o împreună cu ucenicul mieu Antonie monah, în Sfântul Munte. în catigumenia mia". Reîntors în ţară, ca egumen al Mânăstirii Călui. încearcă să introducă regula athonită **Rânduiala cea bună a vieţii de sine**. tipărită în Filocalia românească, vol. 8, aparţine acestui vrednic monah.

Mânăstirea Bistriţa a primit o puternică influenţă athonită în ultimele două secole, fiind condusă de unii egumeni formaţi duhovniceşte chiar în Sfântul Munte.

Între anii 1879—1890 era egumen al Bistriţei arhimandritul Orest Baldovin. Ucenic al Sfântului Calinic de la Cernica. trăieşte o parte a vieţii sale la Muntele Athos. Acolo reface Chilia Cuviosului Ipatie, afirmându-se ca personalitate monahală renumită, cu viaţă aleasă şi iscusit duhovnic. fiind povăţuitorul multor călugări athoniţi. Numit egumen al Bistriţei arhimandritul Orest intreprinde acţiuni susţinute de refacere a prestigiului ei duhovnicesc şi economic. deoarece se afla într-un mare declin. datorită instituţiilor laice stabilite în ea de mai mulţi ani. Apără cu mult curaj obştea monahală, aflată în pericolul de a fi evacuată, scriind episcopului de la Râmnic: „În chipul acesta s-ar evita orice zvon şi critică din partea publicului care. în caz contrar, ar blama autoritatea superioară bisericească, că a tolerat ca sfintele locaşuri să fie lipsite de cler şi prefăcute în cazarme, aresturi şi alte instituţii profane şi departe de scopul pioşilor fondatori".

Un alt monah român cu ucenicia în Muntele Athos, care a condus Mânăstirea Bistriţa la începutul secolului al XX-lea a fost arhimandritul Damaschin Pandelescu (1903—1906). Născut în anul 1867, se călugăreşte de tânăr în Schitul românesc „Prodromul". După revenirea în ţară se stabileşte la Schitul Lainici (Gori). unde este hirotonit ieromonah şi i se încredinţează conducerea Schitului. La 1 noiembrie 1903 a fost numit egumen al Bistriţei. Despre situaţia de aici, raporta Episcopiei că: „Această Mânăstire este desfiinţată; nu mai are monahi. şi nu mai are nici un venit particular, nici pangar; nici lume nu vine". Tânăr şi energic, inimosul ieromonah desfăşoară o intensă activitate pentru refacerea Mânăstirii, precum şi a vieţii monahale în duhul practicilor athonite. Dorea să populeze Mânăstirea cu monahi care să înlocuiască personalul mirean instalat în toate funcţiile, de la îngrijitori la slujitorii sfântului altar; despre acestia scria: „Sunt preoţi de mir care nu pot suferi a vedea monahi, şi a-şi ajunge scopul ca să rămână ei definitiv aici. Deci, pentru a pune capăt acestei situaţii, rugăm a ne da binecuvântare a aduce monahi". Episcopul aprobă raportul egumenului, însă rânduielilor canonice. cu slujbe după tipicul Sfântului Munte, introduse pentru reînnoirea vieţii monahale, s-au opus permanent cei doi preoţi mireni. Din această cauză, informa conducerea Episcopiei. scriind: „Văd că numirea mea. care a fost spre a face model de disciplină şi regulă bisericească în această Mânăstire, a ajuns batjocura preoţilor care sunt uniţi să ne scoată de aici".

Apreciind activitatea gospodărească şi eforturile pentru a statornici în Mânăstire o viaţă de înaltă trăire duhovnicească. episcopul Atanasie Mironescu (1898—1909) îl ridică la treapta de arhimandrit. Însă din nefericire nu a fost înţeles şi nici sprijinit pentru înfăptuirea frumoaselor sale idealuri. Mirenii au rămas tot aici, iar el raporta Episcopiei: „Mărturisesc, în frica lui Dumnezeu, că sunt pierdut în această sfântă Mânăstire. Pe mine mă paşte o mare nenorocire. Efortul făcut de a înlocui personalul de mir cu preoţi călugări a fost şi rămâne o ură neîmpăcată, purtată din partea lor asupra mea".

Presimţirile vrednicului egumen s-au adeverit. La începutul anului 1907, preotul Teodor Bălăşel scria despre arhimandritul Damaschin Pandelescu: „Acest superior a fost găsit ucis în chilia sa, prin luna decembrie trecut şi prin ce împrejurare anume, autorităţile în drept încă n-au fost în stare a afla".

Cu toate greutăţile şi tragediile întâmpinate de vrednicii monahi, totuşi s-a produs o influenţă de-a lungul secolelor. dinspre Muntele Athos spre Bistriţa şi invers, al cărei duh pluteşte şi astăzi, aici, unde în preajma sfintelor moaşte ale Sfântului Grigorie Decapolitul se săvârşesc zilnic sluibe după rânduiala athonită, iar credincioşii vin în număr tot mai mare din întreg cuprinsul ţării.

Arhim. Veniamin MICLE

„O lume în fărâmituri" şi nostalgia unităţii

Perioada de timp cuprinsă între 1789 şi 1989 e cunoscută, de regulă, sub numele de „perioada modernă". Începea cu mari răsturnări ale structurilor tradiţionale, printr-un continuu proces de secularizare şi, deci, laicizare, la toate nivelele, şi se aştepta constatarea „morţii lui Dumnezeu" şi dispariţia religiei. Numai că, în 1989, cu căderea — cel puţin sperată — a zidurilor ideologice, post-modernismul îşi făcea loc cu o „reîntoarcere a sacrului", în care unii au văzut „un semn al timpurilor".

Dincolo de ambiguităţile termenului, „reîntoarcerea sacrului" nu însemna nicidecum redescoperirea unor valori tradiţionale, o revenire la izvoare, o revalorificare a unor disponibilităţi ocultate pentru un timp. „Noul sacru" e rezultatul unei drame istorice, al unor frământări profunde, marcate de căderi şi apostazii, în care „miturile" modernităţii („raţiunea" — în sensul iluminist al cuvântului, ştiinţa, progresul, democraţia) continuă să cadă, iar omenirea, dezamăgită, dispusă la surogate, îşi creează propriii zei după fatidica formulă a lui Feuerbach. „Cultura noastră seculară — am putea spune, cu o expresie a lui A. J. Toynbee — experimentează un **time of troubles,** o perioadă în care structurile sale sociale şi instituţiile centrale, şi nu doar suporturile teoretice şi practice, par să creeze noi dificultăţi ,în loc să le rezolve; o perioadă în care problemele se agravează, devenind inabordabile şi în care certitudinile fundamentale („miturile") favorizează dezintegrarea, în loc să cimenteze şi să crească. Nu era aceasta situaţia secolelor XVII—XVIII—XIX; era însă aceea din epoca elenistică, a sfârşitului civilizaţiei greco-romane, ca şi a apusului celei medievale; aceeaşi pare să fie situaţia noastră. În perioade de acest fel, se asistă la revenirea sentimentului religios, în forme difuze, adesea stranii, ale unor tradiţii religioase constituite".[1]

Cu unele din aceste afirmaţii suntem de acord, cu altele mai puţin. Pe o poziţie asemănătoare celei a autorului nostru se afla şi Mircea Eliade, pentru care „sacrul se arată a fi un element în structra conştiinţei şi nu un stadiu în evoluţia acestei conştiinţe. (...) Cu alte cuvinte, a fi — şi, mai ales, a deveni om — înseamnă a fi «religios»"[2], căci „sacrul e realitatea prin excelenţă".[3] Pe noi însă, acum, ne interesează mai puţin fundamentul ontologic-antropologic al sacrului — foarte important, de altfel —, ci mai ales „formele neaşteptate sub care reapare sentimentul religios în cultura timpului nostru".[4] forme care reflectă o religiozitate individualistă, nestructurată, dominată de un spirit de reformă, de revoltă, de schimbare, de nesupunere.

Într-un discurs, Soljeniţân, referindu-se la situaţia actuală, vorbea de o „lume în fărâmituri".[5] O lume care poartă încă amintirea unei „unităţi pierdute",[6] dar care se îndreaptă inevitabil spre o tot mai accentuată fărâmiţare, la toate nivelele: religios, cultural, politic, economic. Pentru o **concordia discors,** ar trebui „revăzute sintetic rădăcinile şi ezitările acelei societăţi occidentale şi europene în care acest fenomen (al fărâmiţării — n.n.) a avut loc".[7]

În Occident, când se vorbeşte de această „fărâmiţare" multiplă, se ignoră în totalitate existenţa unei spiritualităţi răsăritene vii şi a unei Biserici numeroase şi credincioasă tradiţiei creştine dintotdeauna. De aceea, o periodizare a diviziunilor religioase începe cu 1517 şi atinge o culme la mijlocul anilor 1960,[8] când „noile religii" încep să fie „socialmente apreciabile" (?). Aceste afirmaţii ni se par, pe cât de curioase, pe atât de inexacte.

Credem că o primă mare sfâşiere a conştiinţei europene se consuma formal la 1054 şi devenea faptic ireversibilă la 1204. Desigur, controverse şi schisme între Răsărit şi Occident se cunosc şi înainte de aceste date. Devine însă fapt istoric, cu consecinţe incalculabile, momentul care, mai târziu, va fi cunoscut sub numele de Marea Schismă (1054), când Scaunul de Roma se separa de celelalte patru Patriarhate Apostolice. Ruptura devine evidentă când, la 1204, cavalerii Cruciadei a IV-a cucereau Constantinopolul şi masacrau, în însăşi Catedrala Sfânta Sofia, pe fraţii lor. Conştiinţa europeană lua act, cu durere, de această mare sfâşiere: la umbra Crucii, cavaleri creştini vărsau sânge creştinesc şi aşezau în Constantinopol patriarh latin. În conştiinţa poporului, latinii deveneau „ceilalţi", pentru care ortodocşii erau „schismaticii", „bizantinii". Această fărâmiţare — noi i-am zis „sfâşiere" — de conştiinţă era atât de dureroasă, încât, după două secole, la 1439, tentativele de unire de la Ferrara-Florenţa eşuau lamentabil.

Abia mai târziu, după un secol, conştiinţa europeană suferea o nouă traumă: Reforma protestantă, pentru ca după un alt secol să apară şi Biserica Anglicană.

O teologie raţionalist-aristotelică se afla la baza acestor fărâmiţări, proces ce se va continua, până când, în secolul nostru, memoria unei „unităţi" originare, revine, din străfunduri, cu ecouri nostalgice, ca unica stradă spre „cetatea de scăpare" a unei umanităţi ce trăieşte coşmarul conflagraţiilor. Tentative unioniste se fac la toate nivelele: economic, politic, militar, cultural, nu doar religios.

Se caută azi o „unificare" cu orice preţ. Uneori şi mişcarea ecumenică apucă această stradă, arătându-se cât se poate de ne-„ecumenică". Dacă „noile religii" (recte: sectele) sunt „socialmente apreciabile", dacă ţările ortodoxe est-europene devin „terra missionis" pentru campaniile catolice, credem că unitatea mult dorită nu este aceea a lui Hristos şi că, mai degrabă, „fărâmiţarea" rămâne o constantă ameninţare. Se creează condiţii optime pentru toate tipurile de „network" new-age-ist.

Ierom. Iuvenalie IONAŞCU

---

1 Citat din L. Gilkey, în Enciclopedia del Novecento, vol. VI, Roma, 1982, p. 427;

2 Mircea Eliade, Préface la Douglas Allen, Mircea Eliade et le phénomène religieux, Payot, Paris, 1982, p. 7—8;

3 M. Eliade, Sacrul şi profanul, Gallimard, Paris, 1965, p. 83;

4 L. Gilkey, op. cit., p. 427;

5 Al. I Soljeniţân, O lume în fărâmituri. Discurs la Harvard, trad. italiană, Milano, 1978;

6 Giovanni Cantoni, I „network" della religione in un mondo in frantumi, în vol. La sfinda pentecostale, Torino, 1996, p. 121;

7 Pierluigi Zoccatelli, Il New Age, Torino, 1997, p. 7;

8 G. Cantoni, Nota a proposito della libertà religiosa, în op. cit., p. 12;

Pr. prof. dr. Aurel Crăciunescu

Orice popas de reflecţie este o cunoaştere, o preţuire a vieţii, a atitudinilor şi a realizărilor persoanei căreia i se dedică conţinutul celor scrise.

Un astfel de popas îl constituie şi cel pe care încercăm să-l facem pentru a creiona una din figurile clericale ale Banatului, ce s-a impus nu numai prin activitatea lui sacerdotală, de dascăl, ci şi prin activitatea culturală în scopul emancipării spiritului românesc.

Printre aceste figuri se numără şi preotul profesor Dr. Aurel Crăciunescu, de la a cărui naştere s-au împlinit anul acesta 120 de ani.

Datele vieţii sale sunt acelea ale unui preot adevărat şi om de carte.

S-a născut în localitatea Satchinez, judeţul Timiş, la 29 iunie 1877, într-o familie preoţească. Învaţă carte în comuna natală apoi la Timişoara şi continuă liceul la Blaj unde susţine examenul de bacalaureat, la 20 iunie 1896.

Studiile teologice le face la Seminarul din Arad între anii 1896—1899, unde susţine şi examenul de calificaţie preoţească, la 29 septembrie 1899. A continuat studiile teologice la Facultatea de Teologie din Cernăuţi unde îşi ia doctoratul la 21 noiembrie 1902. Aici la Cernăuţi are coleg şi prieten pe mitropolitul Nicolae Bălan, cu care a avut destule prilejuri să schimbe idei şi să conceapă atâtea acţiuni importante.

Pentru a-şi completa studiile, mai urmează la facultatea de litere cursurile de pedagogie, filosofie şi istorie. După terminarea studiilor, plin de elanul tânărului dornic să muncească, este numit cancelist la Mânăstirea Hodoş — Bodrog, apoi protocolist la consistoriul din Arad şi econom la curtea episcopală.

În vremea şederii sale la Arad a pus în rânduială arhiva consistorului şi a introdus o metodă nouă de sortare a documentelor de istorie, pe care numai un om de talia sa le putea aprecia.

În anul şcolar 1903—1904 intră în învăţământ ca profesor la Institutul pedagogic din Sibiu. În anul 1906 primeşte darul preoţiei prin punerea mâinilor mitropolitului Ioan Meţian şi este numit profesor definitiv la secţia teologică.

Ca profesor la secţia teologică după anul 1919 a predat mai multe discipline, când o parte din colegii săi se despart de Seminar pentru a ocupa diferite posturi în conducerea bisericească sau în învăţământul superior al României reîntregite.

În anul 1929, drept recunoştinţă pentru munca sa rodnică a fost numit consilier patriarhal al primului patriarh Dr. Miron Cristea, demnitate ce a deţinut-o până la sfârşitul vieţii sale.

Preotul şi profesorul Aurel Crăciunescu a ocupat un loc de frunte în viaţa noastră bisericească şi culturală din Ardeal ca secretar al Asociaţiei Gojdu, membru activ al Astrei, membru de frunte al Asociaţiei Clerului „Andrei Şaguna" şi al corporaţiilor bisericeşti, predicator şi bun conferenţiar.

Ca preot a fost un demn purtător al costumului clerical manifestându-şi în toate ocaziile caracterul său preoţesc. Purta barbă lungă, adevărat preot după rânduiala lui Şaguna.

Ca profesor, Aurel Crăciunescu a limpezit multe locuri ale Vechiului Testament care dădeau la vremea respectivă prilej de nedumerire, restabilind adevărul acoperit de valul neştiinţei sau al relei credinţe. Studenţii îl numeau „Domnul". A fost iubit de studenţii săi şi tot atât de preţuit de colegi şi prieteni.

Când l-a cunoscut pe părintele profesor Nicolae Neaga, în loc de formula stereotipă în uz la astfel de ocazii, l-a întâmpinat cu vorbele: „Fă-ţi datoria şi fii de omenie Beniaminel"

În timpul vieţii sale i-au fost dragi trei lucruri: legea strămoşească, datoria împlinită şi disciplina. Cei care l-au cunoscut mai îndeaproape şi-au dat seama că a fost dascălul care a lucrat după modelul dumnezeiescului dascăl, păstrând toată viaţa căldura dragostei divine între dascăl şi ucenic, taina cea mare a rodniciei şcolii.

Activitatea sa multilaterală nu i-a permis să dezvolte şi o activitate literară prea bogată. Totuşi a publicat studii, articole şi predici în Revista Teologică şi în Telegraful Român cu teme diverse, liturgice, pastorale, biblice etc.

Suflarea tainică a morţii sale a stins în ziua de 22 martie 1943 lumina vieţii care a umplut cu razele sale inimile mai multor generaţii de ucenici timp de peste un sfert de veac cât a fost dascăl vrednic al Academiei Teologice din Sibiu.

„Azi, îndrumătorul de altădată, îşi doarme somnul de veci în Herculani, acest colţ de rai al Banatului" (N. Neaga. „La moartea lui Aurel Crăciunescu", Rev. Teologică, 1943, p. 237).

Timpul şi vremurile care s-au scurs de la plecarea lui au aşternut vălul uitării. De aceea am considerat o datorie de suflet să-i creionez viaţa şi faptele „pentru sufletul lui mare".

Pr. GHEORGHE-DRAGOŞ BRAICA
Cluj-Napoca

MITROPOLIA ARDEALULUI

ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
SIBIU
Str. Mitropoliei nr. 24

Examen concurs

pentru ocuparea posturilor de asistenţă socială

Urmare hotărârii Sfântului Sinod nr. 3838/1997, Arhiepiscopia Ortodoxă Română Sibiu publică la concurs 8 posturi de asistenţă socială.

Posturile au fost solicitate de parohii, de oraş, din cadrul Eparhiei.

Se pot înscrie la concurs licenţiate ale Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, Secţia Asistenţă Socială.

Termen de înscriere şi pregătire 1 septembrie 1997 — 1 octombrie 1997.

Examenul se va ţine în data de 02.10.1997 la Centrul Eparhial Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35.

Acte necesare la dosar:

— cerere;
— adeverinţă de la Facultatea de Teologie;
— copie după certificatul de naştere.

Informaţii suplimentare la Secţia Ad-tiv-bisericească a Centrului Eparhial Sibiu.

PROBE DE CONCURS:

— Scrisă, Orală, Practică

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Transilvaniei

Consilier Ad-tiv-bisericesc,
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

ŞTIRI DIN LUMEA CREŞTINĂ

● Cu prilejul împlinirii a 800 de ani de la sfinţirea basilicii Sf. Nicolae din Bari — Italia, a fost organizat în acest oraş un colocviu ecumenic la care au luat parte reprezentanţi ai mai multor Biserici Ortodoxe şi comunităţi creştine din Europa şi bineînţeles reprezentanţi ai Bisericii Romano-Catolice.

Având ca temă „Sf. Nicolae — din Mira în Bari un sfânt mediteraneean", colocviul a fost prezidat de către cei doi copreşedinţi: cardinalul Mariano Magrassi, arhiepiscopul de Bari şi mitropolitul ortodox Ghenadios al Italiei.

Un mare număr de pelerini ortodocşi veniţi din Ucraina au participat, în frunte cu arhiepiscopul Nifon de Volhynie, la săvârşirea unei Sf. Liturghii în cripta catedralei unde se află racla cu moaştele Sf. Ier. Nicolae — aduse acolo de către cruciaţi în anul 1070.

* * *

● S.S. Patriarhul Alexei II al Moscovei a întreprins recent o vizită oficială în Ţara Sfântă cu ocazia festivităţilor prilejuite de împlinirea a 150 de ani de existenţă a Misiunii Ruse din Ierusalim. Cu această ocazie Sanctitatea Sa a săvârşit Sf. Liturghie în biserica rusă Sf. Treime din Ierusalim unde se află şi sediul Misiunii, fiind apoi primit de S.S. Diodor I, patriarhul Ierusalimului împreună cu care a săvârşit o Sf. Liturghie solemnă în biserica Sf. Mormânt.

S. Sa Alexei II s-a întâlnit, de asemenea, cu şeful statului Israel Ezer Weizman, cu primul ministru Benjamin Netaniahu, precum şi cu preşedintele Autorităţii palestiniene Yasser Arafat.

* * *

● Pentru prima dată după aproape 36 de ani, autorităţile comuniste din Cuba au autorizat celebrarea unei Sf. Liturghii în aer liber. Arhiepiscopul Havanei, cardinalul Ortega Alamina, cel care a prezidat slujba respectivă, a declarat că tot cu acordul autorităţilor cubaneze, fiecare credincios catolic din această ţară va primi gratuit un exemplar al Noului Testament.

Amintim faptul că în a doua jumătate a lunii ianuarie a anului viitor, S. S. Ioan Paul al II-lea va efectua o vizită oficială în Cuba.

● A 8-a întâlnire de dialog între ortodocşi şi musulmani a avut loc la începutul lunii iunie a.c. la Istanbul având ca temă: „Proiecte de cooperare şi de colaborare între creştini şi musulmani în pragul mileniului trei". Întâlnirea a fost deschisă de către S. S. Patriarh ecumenic Bartholomeu I, iar lucrările au fost conduse de către Mitropolitul Damaschinos din Elveţia şi de fiul prinţului moştenitor Hassan, fratele regelui Husein al Iordaniei.

Şi tot la Istanbul au avut loc lucrările Forumului Greco-Turc la care a participat şi S. S. Bartholomeu şi care în cuvântul său a subliniat necesitatea ameliorării relaţiilor dintre cele două ţări vecine.

* * *

● Aflat în vizită oficială în Italia, preşedintelui Portugaliei Jorge Sampaio i-a fost refuzată o audienţă cu S. S. Papa Ioan Paul al II-lea, pe motiv că venise însoţit de a doua sa soţie, fiind divorţat de prima, lucru neadmis de Codul Canonic al Bisericii Catolice.

„Toate cancelariile diplomatice din lume ştiu că protocolul Vaticanului îi sfătuieşte pe şefii de stat catolici să se prezinte la o audienţă cu Papa însoţiţi de soţiile lor numai dacă sunt căsătoriţi în mod legitim, conform normelor Bisericii" a declarat un purtător de cuvânt al Vaticanului.

* * *

● Mitropolitul Teodosie de Washington, primatul Bisericii Ortodoxe Autocefale din America împreună cu mitropolitul Filip al diocezei Patriarhiei Antiohiei din America de Nord au constituit o comisie care va face cercetări în legătură cu viitoarea canonizare a episcopului Rafael, cel ce a fost primul episcop ortodox care a fost sfinţit pe teritoriul american în anul 1895 şi care se bucură deja de o venerare deosebită din partea credincioşilor de acolo.

* * *

● Un valoros odor liturgic, e vorba de un epitaf brodat cu fir de aur şi împodobit cu perle şi pietre preţioase, cântărind aproape 7 kg, socotit până acum pierdut, a fost regăsit curând prin intermediul INTERNET-ului şi readus la locul său de păstrare din Catedrala Episcopală Greacă din Seul-Coreea de Sud.

Brodat în 1874 undeva în Rusia, acest epitaf celebru a fost dus în Seul de către misionari ortodocşi ruşi în anul 1900 şi păstrat ca relicvă în biserica Sf. Nicolae din capitala Coreei de Sud.

În timpul războiului celor două Corei, biserica a fost bombardată şi distrusă, iar epitaful a fost salvat de către un soldat american şi dus tocmai în oraşelul Rankin din Pensylvania S.U.A. Descoperit recent, epitaful a fost redat comunităţii ortodoxe din Seul, fiind primit cu mare fast de către episcopul Sotirios al comunităţii greceşti de aici.

* * *

● S.S. Patriarhul Ecumenic Bartholomeus I, în fruntea unei delegaţii a tronului ecumenic, a făcut o vizită oficială Bisericii Armene în Ecimiadzin, între 21—24 iulie a.c., ca răspuns la vizita frăţească făcută anul trecut de către S.S. Karekin I, catolicosul tuturor armenilor la Constantinopol. Considerată ca un eveniment unic, e vorba de primul patriarh ecumenic care păşeşte pe pământul Armeniei, vizita s-a derulat sub auspiciile înţelegerii şi ale respectului reciproc dintre cele două Biserici care încearcă pe calea dialogului teologic, să înlăture barierele ce le separă de aproape 1500 de ani, mai precis de la Sinodul IV ec. (Calcedon, 451), sinod nerecunoscut de Biserica Armeană.

Cu acest prilej S. Sa a fost primit şi de preşedintele Levon Ter Petrosian, iar Filarmonica de Stat din Erevan a dat un concert de gală în cinstea Sanctităţii Sale.

Arhid. Visarion BĂLŢAT

○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○ ÷ ○

Sfârşitul vieţii lui Mihai Viteazul

(Urmare din pag. a 3-a)

La mânăstirea Dealu, Capul lui Mihai Viteazul a fost îngropat la picioarele lui Pătraşcu cel Bun, presupusul lui părinte. Deasupra rămăşiţelor pământeşti soţii Radu Buzescu şi Preda, fiica banului Mihalcea, au aşezat o piatră funerară, amintind că: „Aici zace cinstitul şi răposatul capul creştinului Mihail mare voievod, ce au fost domn al Ţării Româneşti şi Ardealului şi Moldovei; cinstitul trup zace în Câmpii Tordei şi când l-au ucis nemţi(i) an au fost 7109 (1601) în luna lu av(august) 8 zile (pe stil vechi n.m.). Această piatră o au pus jupan Radu Buz(escu)i jupan(i)ţa eg (o)Preda".

Din cele relatate mai sus am văzut cum au fost „tratate" rămăşiţele pământeşti ale celor doi eroi; comentariile le găsim de prisos. Iată cum s-au sfârşit zilele marelui nostru Mihai Viteazul, întregitorul de ţară şi neam.

◉ Semnalăm ◉ Semnalăm ◉

● S-a tradus în românește de către Pr. prof. Ioan Buga, cartea lui Miguel de Unamuno: **„Agonia creştinismului"** (Ed. Symbol, Bucureşti, 1995, 163 p.). Este una din marile cărţi ale filosofiei existenţialiste care a făcut epocă la vremea ei şi care e bine că intră acum şi în cultura teologică românească. Trebuie să spunem numai atât, pentru prevenirea cititorului, că nu e o carte despre vreo intrare a creştinismului în agonie, ci cuvântul agonie are aici sensul de luptă, în vederea biruinţei creştinismului şi nu a dispariţiei lui şi, mai precis, în vederea biruinţei asupra paradoxurilor care însoţesc creştinismul.

Este una din cărţile care l-au făcut celebru pe Miguel de Unamuno, devenind ea însăşi o carte mare în istoria culturii creştine şi a culturii în general.

* * *

● Părintele Ioan Buga se dovedeşte a fi un zelos slujitor al teologiei şi culturii româneşti, atât prin opere originale, cât şi prin traduceri, mai ales din teologia greacă, al cărei cunoscător este cu deosebire. A tradus din această teologie cartea Pr. dr. Antonios Alevizopol: **„Biserica Ortodoxă. Credinţă - Cult - Viaţă"** (Ed. Symbol, Bucureşti, 1993, 166 p.). Cartea poartă pe coperta exterioară şi titlul: **„Definirea credinţei ortodoxe"** şi se înscrie printre cărţile mari care definesc ortodoxia. Ea cuprinde date despre creaţie, cădere, despre rău, despre Biserică, despre Sfintele Taine, despre sfinţi şi sfintele icoane şi despre cinstirea crucii. Prin aceasta ea se recomandă de la sine celor care doresc să pătrundă în teologia adevărurilor creştine şi a modului cum trebuie ele trăite.

În rândul teologiei greceşti care, mai ales în ultima vreme, are accente protestante, cartea lui Alevizopol se înscrie corect pe linia marilor teologi moderni greci, precum Andrutsos, Konidaris, Nisiotis şi alţii. Cartea s-a bucurat de preţuirea Părintelui Stăniloae care apreciază râvna pentru ortodoxie a acestui teolog, precum se vede dintr-o însemnare pe a doua copertă a cărţii.

* * *

● Armenii sunt un popor vechi, cu o cultură deosebită şi au străbătut prin istorie în ciuda multelor şi marilor nenorociri care s-au abătut asupra lui. Aproape decimaţi la un moment dat de către turci, cei care au scăpat s-au răspândit în toată lumea şi au continuat să ducă o viaţă a lor fără să se lase asimilaţi de alte popoare. Cei care au rămas pe loc au creat un stat care există până azi. Au rămas necalcedonieni, adică până acum nu au recunoscut decât primele trei Sinoade Ecumenice. În contextul dialogurilor intercreştine din vremea noastră, s-a dovedit că cearta de la Sinodul de la Calcedon, nu a fost decât o neînţelegere datorată modului cum se înţelegeau unii termeni teologici la acea vreme. Se constată acum că deşi aparent erau deosebiri în ceea ce priveşte unele adevăruri de credinţă, de fapt era vorba de aceleaşi înţelesuri ale unor termeni în aparenţă diferiţi.

În România, armenii au găsit ospitalitate atunci când s-au împrăştiat, s-au aşezat aici, mai ales în Moldova, au întemeiat mânăstiri, au zidit biserici şi s-au organizat liberi. Deşi numărul lor s-a împuţinat — sunt ceva mai mult decât 2 000 — au la Bucureşti o Episcopie şi participă activ la viaţa publică românească. Ei au jucat în cultura românească un rol deosebit, dând acestei culturi personalităţi deosebite, în toate domeniile, în lingvistică, în muzică şi chiar în politică, şi bineînţeles, şi în multe alte domenii. E de-ajuns să dăm câteva nume: Spiru Haret, Arutiun Avakian, Vasile Conta, Cik Damadian, Aram Frenkian, Grigore Goilav, Garabet Ibrăileanu, Mihail Jora, Virgil Madgearu, Manuc-Bei, Vasile Gr. Morţun, Alexandru Şahighian, Kricor H. Zambaccian şi mulţi alţii, sunt doar câteva nume cu mari rezonanţe în cultura română.

Despre toţi aceştia şi despre mulţi alţii cu rol important în cultura românească, ne dă un dicţionar Bogdan Căuş, intitulat **„Figuri de armeni din România"** (Ed. Ararat, Bucureşti, 1997, 279 p.).

Cartea a fost alcătuită din încredinţarea unui armean cunoscut din Bucureşti, şi anume P. C. Arhim. Dr. Zareh Baronian, vicarul eparhiei Armene din România.

E un dicţionar care remarcă rolul armenilor în cultura română, care le face cinste acestora. Prea multă vreme s-a crezut că armenii sunt doar negustori de covoare. Au fost şi aşa ceva dar iată că acest dicţionar ne prezintă şi o altă dimensiune a acestui popor.

* * *

● Ion Buga publică o carte de microeseuri interesante, sub titlul îndrăzneţ: **„Introducere la secolul XXI"** (Editura Filocalia, Bucureşti, 196 p.). Precum ne-a obişnuit şi din celelalte cărţi pe care le-a publicat, deşi e fragmentară şi de scurtă respiraţie, cartea e interesantă şi antrenantă. Autorul ne spune că avem în faţă o antologie dintr-o operă nepublicată. Desigur că ne va mai face surprize scoţând din sertare şi alte texte, probabil rămânând credincios aceluiaşi gen de cugetare scurtă, antrenantă şi uneori provocatoare. Autorul deşi, cum observă cineva, întinde coarda gândirii până la maximum posibil, nu depăşeşte totuşi limitele unei gândiri creştine, cum face de pildă, cultivând acelaşi gen înaintea sa, un mare cugetător precum Emil Cioran.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu; Arhid. Visarion Bălţat**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont. nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator:

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145

SIBIU

1 şi 15 octombrie

Nr. 37—40

1997

Vizita Sanctităţii Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, în România

1. Sosirea la Bucureşti şi participarea la festivitatea de deschidere a anului universitar 1997—1998

În cadrul relaţiilor frăţeşti între Bisericile Ortodoxe în perioada 11—15 octombrie 1997 a avut loc vizita oficială în România a S.S. Bartolomeu, la invitaţia Prea Fericitului Părinte TEOCTIST, Patriarhul B.O.R. şi a Î.P.S. Mitropolit DANIEL, al Moldovei şi Bucovinei.

Programul vizitei la Bucureşti s-a derulat în ziua de 11 octombrie, începând cu orele 10, când Sanctitatea Sa o sosit de la Istanbul pe Aeroportul Internaţional Băneasa. A fost întâmpinat de Prea Fericitul Părinte Patriarh însoţit de Arhiepiscopi şi Episcopi din Mitropolia Munteniei şi Dobrogei: Arhiepiscopia Tomisului, Arhiepiscopia Târgovişte, Episcopia Râmnicului, Episcopia Argeşului, Episcopia Buzăului, Episcopia Sloboziei şi Călăraşilor, Episcopia Alexandriei şi Teleormanului, P.S. Ep. Teofan Sinaitul. P.S. Vincenţiu Ploieşteanul — Vicari Patriarhali, P.S. Teodosie Snagoveanul Vicar al Arhiep. Bucureştilor, părinţi consilieri, copii, clerici, oficialităţi din partea Secr. de Stat pentru Culte, Ministerul Afacerilor Externe, Ambasadorul Republicii Elene la Bucureşti, reprezentanţi ai mass-media.

După o scurtă declaraţie la aeroport, în care a fost marcat scopul vizitei şi locul ei în contextul relaţiilor de veacuri între cele două popoare şi Biserici de către cei doi Întâistătători, delegaţia s-a deplasat spre Catedrala patriarhală unde a fost oficiat Te-Deum-ul de întâmpinare, la ora 10,30. Prea Fericitul Părinte Teoctist a adresat cuvântul de „Bun venit!" Sanctităţii Sale subliniind relaţiile de prietenie existente între cele două Patriarhii. În cuvântarea rostită de S.Sa Bartolomeu a fost subliniată din nou valoarea „unităţii noastre în Hristos în lumea plină de antiteze şi disensiuni, rivalităţi şi războaie şi lupte" şi necesitatea păstrării unităţii eclesiale în Biserica Ortodoxă. A fost exprimată bucuria că poporul român în marea sa majoritate a înţeles aceste adevăruri şi rămâne credincios Bisericii sale Ortodoxe, unită nedespărţit cu celelalte Biserici Ortodoxe locale.

La orele 11,30 a avut loc Deschiderea anului academic 1997—1998 al Facultăţii de Teologie Ortodoxă a Universităţii din Bucureşti şi închiderea Simpozionului dedicat Părintelui Dumitru Stăniloae. Cuvântul de deschidere a fost adresat de P.C. Pr. Prof. Dr. Constantin Corniţescu, Decanul Facultăţii în care s-a prezentat pe scurt evoluţia învăţământului teologic, situaţia secţii-

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. CRISTIAN POPA

Doina Ianculai

(la 125 de ani de la moarte)

Codrule, bătut de ploi
Trece Iancu printre noi
În amurg şi clar de lună
Vântul paşii îi adună

Crişul poartă cu fiori
Apele în sărbători
Să le-aprindă vâlvătăi
Revărsate-n ochii Săi

Stelele îi joacă-n plete
Flinta paltin între spete
Glasul tunet duruit
Ceru-n trăsnet năruit

Când pornit-am vijelia
Uraganul şi mânia
Codrule, ai fost cu noi
Prăvălindu-ne puhoi

A plecat apoi ca-n vis
S-aducă dreptatea-n scris
Că din ţară-i alungat
Mincinosul de-mpărat

Pleacă-ţi frunza să-i asculţi
Fluera doinind prin munţi
Somn la Ţebea noaptea mare
Domnul Iancu nu mai are

Pr. ION IONESCU

Misiunea şi menirea Episcopului vicar

— Consideraţii legate de evenimentul recentei alegeri de episcop-vicar la Sibiu —

După o întrerupere de aproape 4 ani, iată că Arhiepiscopia Sibiului are un nou episcop-vicar în persoana părintelui VISARION BĂLŢAT, fost ani de zile colaborator apropiat al nostru, mai întâi ca secretar eparhial, iar mai apoi ca şi consilier cultural.

Bunul Dumnezeu a vrut să-l cheme pe părintele VISARION, deşi era numai diacon, la o slujire înaltă, la slujirea de păstor sufletesc al credincioşilor din Eparhia noastră, în aşa fel, ca împreună să purtăm de grijă turmei duhovniceşti încredinţate spre pastorire de către arhiereul cel veşnic, mai marele păstorilor, Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

L-am cunoscut pe părintele Visarion, încă din anii când era doctorand la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, şi anume din paginile Telegrafului Român, unde P.C. Sa publica mici tablete cuprinzând traduceri din Sf. Părinţi.

Aşa se face că la terminarea cursurilor de doctorat, având bune recomandări şi de la profesorii săi, la dorinţa expusă a sfinţiei Sale i-am aprobat închinovierea la Mânăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, judeţul Braşov, începând cu data de 1 aprilie 1989. Mânăstirea atunci era în plin proces de reconstrucţie, noua incintă era în roşu sub acoperiş, se lucra într-un fel conspirativ, cu toate riscurile asumate, neavând aprobare pentru noile construcţii.

La praznicul Izvorului Tămăduirii a aceluiaşi an, mai precis la 5 mai 1989, P.C. Sa a fost tuns în monahism, la altarul din pădurea de fagi de lângă mânăstire, primind numele de VISARION, în locul celui de Dumitru pe care-l primise de la botez.

Am spus atunci, în predica zilei, că numele a fost ales prin tragere la sorţi — de trei ori a ieşit acelaşi nume de VISARION — şi că a fost un nume simbolic, mai ales că ultimul stareţ al mânăstirii, înainte de distrugerea ei cu tunurile de către generalul Preiss, a fost tot un Visarion. Naş de călugărie, Părintele Visarion l-a avut pe arhimandritul de atunci, episcopul de astăzi Casian Crăciun al Dunării de Jos.

La scurt timp, după o scurtă ucenicie la mânăstire, Părintele VISARION a fost numit în postul de secretar-eparhial rămas atunci vacant, post în care a funcţionat până la plecarea sa la studii în Grecia, la 1 octombrie 1994.

În acelaşi an, participând la Atena la festivităţile prilejuite de aniversarea S. S. SERAFIM al Atenei şi al întregii Elade, am obţinut o bursă de studii din partea Statului Grec, pentru un tânăr teolog român.

Întors acasă, l-am recomandat pe Părintele VISARION, care la scurt timp a obţinut toate aprobările necesare din partea autorităţilor elene, şi a fost declarat admis pentru bursă.

Am avut şi sprijinul profesorilor Sava Agourides şi George Galitis, de la Facultatea de Teologie din Atena, de care mă lega o veche prietenie.

Aici la Atena, Păr. Visarion a urmat cursurile de limbă neogreacă de la Facultatea de Filozofie din Atena, iar apoi a fost înscris la Facultatea de Teologie de aici, în vederea elaborării tezei de doctorat în teologie. Paralel, P.C. Visarion a slujit ca diacon la o biserică din centrul Atenei, unde a participat regulat la serviciile divine fiind iubit şi apreciat de către preoţii şi credincioşii de acolo.

Reîntors în ţară, în vacanţă, la 1 iulie 1996, a fost numit consilier cultural, în locul rămas vacant prin decesul regretatului părinte Gheorghe Papuc. Aici în acest post a lucrat cu conştiinciozitate, ocupându-se de toate problemele secţiei şi redactând Îndrumătorul bisericesc scos de centrul nostru Eparhial.

Din 1991 — până acum, paralel cu munca desfăşurată la Centru, — Părintele Visarion a desfăşurat şi o activitate didactică, la Facultatea de Teologie „ANDREI ŞAGUNA" din Sibiu, ca asistent şi lector la catedra de limbi clasice (greacă şi latină).

A avut şi o bogată activitate publicistică în paginile *„Telegrafului Român"*, a *„Revistei Teologice"*, şi a altor ziare şi reviste bisericeşti şi laice din ţară.

A iubit mult şi Casa Domnului, slujind aproape zilnic la Capelă sau Catedrală, în cei 8 ani ai săi ca diacon. Toate aceste motive ne-au făcut să ne oprim şi asupra persoanei lui, când s-a pus problema alegerii unui nou episcop-vicar pentru Arhiepiscopia Sibiului, şi ca atare l-am recomandat Sf. Sinod al Bisericii noastre, care în urma discuţiilor purtate acolo, l-au ales pe P.C. VISARION în postul de episcop-vicar cu titlul de RĂŞINĂREANU. Titulatura aceasta nu este o noutate pentru sibieni, pentru că a mai fost purtată încă de doi episcopi-vicari aici la Sibiu, deveniţi apoi episcopi titulari; primul a fost tot un Visarion — Aştileanu, devenit episcop al Aradului, iar celălalt a fost episcopul Emilian Birdaş, devenit apoi primul episcop al nou-reînfiinţatei episcopii de Alba Iulia. Ambii au purtat titlul de „Răşinăreanu". Titlul are în el o rezonanţă istorică, pentru orice român, Răşinarii din Mărginimea Sibiului, îi deşteaptă în suflet aducerea aminte de apărătorii legii strămoşeşti, de marele Mitropolit Andrei Şaguna care-şi doarme somnul aici, străjuit de cei doi lei ai Mausoleului său, de poetul „pătimirii noastre" Octavian Goga, şi de alte nume întrate în panteonul culturii naţionale ce-şi au obârşia aici.

Misiunea episcopului-vicar, conform tradiţiei şi dreptului canonic ortodox, este aceea de a sta în ajutorul episcopului sau mitropolitului locului, de a lucra sub supravegherea şi din încredinţarea acestuia la bunul mers al vieţii bisericeşti din Eparhie.

Menirea lui este aceea de a lucra în câmpul misionar, prin vizite pastorale, prin slujiri şi prin predici, împreună cu chiriarhul locului la dezvoltarea vieţii religios-morale şi duhovniceşti a clerului şi a credincioşilor, din Eparhie, iar în vremea noastră, când iată, Biserica este din nou în actualitate, fiind chemată să se implice activ în toate compartimentele societăţii româneşti, în a găsi cele mai bune căi şi metode pentru ca Biserica strămoşească să fie prezentă activ, atât în viaţa credincioşilor, dar şi în instituţiile social-culturale: şcoală, armată, spitale, azile de bătrâni, penitenciare etc.

Slujirea unui episcop-vicar trebuie să fie o prelungire a slujirii Mântuitorului Hristos, o slujire pusă în slujba lui Dumnezeu şi a semenilor, el trebuind să fie cu adevărat „OMUL LUI DUMNEZEU".

Numai în ascultare şi supunere, această slujire a unui episcop-vicar devine cu adevărat benefică şi lucrătoare atât pentru Biserică, cât şi pentru poporul binecredincios. Fiind încă tânăr, îi recomandăm P.S. VISARION să fie cu luare aminte la sfaturile pe care Sf. Ap. Pavel le-a dat celor doi ucenici ai săi, Timotei şi Tit deveniţi episcopi, şi punându-le în practică să poată să-şi împlinească misiunea sa aşa încât *„slujba să şi-o facă pe deplin"* (II Tim. 4, 5).

La început de drum deci, urăm P.S. VISARION păstorire îndelungată, cu roade duhovniceşti şi îl încredinţăm de toată bunăvoinţa şi dragostea noastră.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Arhiepiscop al Sibiului
şi Mitropolit al Ardealului,
Crişanei şi Maramureşului

Alegerea şi hirotonirea noului episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului: P.S. VISARION RĂŞINĂREANU

La recomandarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALA al Ardealului şi la propunerea Sinodului Permanent, Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, în şedinţa de lucru din 30 septembrie 1997, a ales pe P. Cuv. Arhid. VISARION BĂLŢAT în funcţia de Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului. Totodată, Sf. Sinod a hotărât ca noul Episcop-vicar să poarte titulatura de „RĂŞINĂREANU".

Luând cuvântul în cadrul Sf. Sinod, după ce P.F. Patriarh TEOCTIST i-a comunicat vestea alegerii sale, noul ales a mulţumit lui Dumnezeu pentru această înaltă treaptă de slujire la care a fost chemat, şi, în acelaşi timp, a mulţumit cu fiască dragoste Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE pentru încrederea acordată şi tuturor membrilor Sf. Sinod în frunte cu P.F. Părinte Patriarh TEOCTIST, pentru alegerea şi pentru toată dragostea şi preţuirea arătată.

Duminică, 5 octombrie a.c., din încredinţarea Î.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE, al Ardealului, Î.P.S. Arhiepiscop BARTOLOMEU al Vadului, Feleacului şi Clujului, a hirotonit, în catedrala arhiepiscopală din Cluj pe P. Cuv. Ierod. VISARION BĂLŢAT întru preot-ieromonah, acordându-i la sfârşitul Sf. Liturghii şi rangul de arhimandrit şi prezentându-l credincioşilor participanţi la Sf. Slujbă.

Sâmbătă, 11 octombrie a.c., seara, din încredinţarea Î.P.S. Dr. ANTONIE — Mitropolitul Ardealului, în Catedrala Episcopală din Alba Iulia, după slujba Vecerniei s-a săvârşit ipopsifierea (chemarea la arhierie) şi mărturisirea de credinţă a P. Cuv. Arhim. VISARION BĂLŢAT. Slujba a fost săvârşită de către P.S. JUSTINIAN al Maramureşului, P.S. ANDREI al Alba-Iuliei, P.S. IOAN al Oradiei şi P.S. IRINEU SLĂTINEANU, arhiereu-vicar al Episcopiei Râmnicului.

Au fost de faţă clerici, teologi, elevi seminarişti şi numeroşi credincioşi.

După ceremonia de ipopsifiere, P.S. JUSTINIAN al Maramureşului a rostit un bogat cuvânt de învăţătură legat de acest eveniment, făcând totodată şi o prezentare a noului ales episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

Duminică, 12 octombrie a.c., în Catedrala episcopală din Alba-Iulia, a avut loc hirotonia întru arhiereu a P. Cuv. Arhim. VISARION

(Continuare în pag. a 3-a)

REDACŢIA

P.S Visarion Răşinăreanu

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

CURRICULUM VITAE

P.S. Visarion Bălţat s-a născut la 19 octombrie 1959, din părinţii Nicolae şi Măcinica Bălţat. A urmat şcoala generală la Tălmaciu, apoi treapta I de liceu la Liceul teoretic din Tălmaciu. Între anii 1976—1981 a urmat cursurile Seminarului Teologic Ortodox din Cluj, iar după absolvirea lor a efectuat stagiul militar cu termen redus la U.M. 01336 din Zalău.

Între 1982—1986 a urmat cursurile Institutului Teologic Universitar din Sibiu fiind declarat licenţiat în Teologie ca şef de promoţie cu media 9,92, prezentând ca teză de licenţă lucrarea „Biserica Ortodoxă Română văzută de călătorii străini sec. XV—XIX".

Între 1986—1989 a urmat cursurile de doctorat în Teologie, specialitatea Teologie Dogmatică şi Simbolică la acelaşi Institut Teologic din Sibiu. La 5 mai 1989 a fost tuns în monahism la Mânăstirea Sâmbăta de Sus, judeţul Braşov, de către I.P.S. Mitropolit Antonie, primind numele de Visarion în loc de cel de Dumitru avut la botez.

Între 1 iunie 1989 şi 1 iulie 1996 a funcţionat ca secretar eparhial la Centrul Mitropolitan din Sibiu, fiind hirotonit diacon la 15 august 1989 şi hirotesit arhidiacon la 15 aprilie 1990.

Începând cu anul 1991 până în prezent a funcţionat şi ca asistent la Catedra de limbi clasice a Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu.

Din 1994 până în 1997, ca bursier al Statului Grec a urmat cursuri de specializare la Facultatea de Filozofie (1994—1995) şi la Facultatea de Teologie din Atena (1995—1997), unde pregăteşte o Teză de doctorat în dogmatică sub conducerea Dl. Profesor Konstantin Skouteris.

Pe parcursul studiilor la Atena a slujit ca diacon onorific la Parohia „Sf. Vasile-Metsovou" din Atena şi în acelaşi timp a participat la diferite simpozioane şi conferinţe pe teme teologice organizate de Facultatea de Teologie din Atena sau de Arhiepiscopia Atenei.

Începând cu 1 iulie 1996 a fost numit Consilier cultural la Arhiepiscopia Sibiului.

A publicat peste 60 de articole şi studii în reviste teologice şi bisericeşti, precum şi în presa laică.

Vizita Sanctităţii Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic al Constantinopolului, în România

(Urmare din pag. 1)

lor şi a numărului de studenţi şi mai ales scopul pregătirii teologice în contextul social al zilelor noastre fundamentat pe învăţătura Mântuitorului Hristos şi a Sfinţilor Părinţi, care urmăreşte nu numai aspectul speculativ al teologiei ci intră în profunzimea vieţii sociale cu problematica ei materială, culturală, morală etc. A fost susţinută apoi în acelaşi sens prelegerea festivă cu tema „Creştinismul integral: misiunea spirituală şi socială a Bisericii", de către P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Popescu, Decanul Onorific al Facultăţii. S-a subliniat faptul că înnoirea vieţii interioare în Hristos şi străduinţa acordată educaţiei religioase legat de celelalte mijloace ale educaţiei care contribuie la desăvârşirea persoanei şi căpătarea conştiinţei de sine.

La sfârşitul acestor intervenţii a vorbit S. Sa Bartolomeu şi P.F. Patriarh. Anexăm textul integral al cuvântării S. Sale Bartolomeu.

Festivitatea a fost încheiată de Prea Fericitul Părinte Teoctist în acelaşi consens cu antevorbitorii.

S.S. Bartolomeu a ţinut să ofere personal în dar câte o cruciuliţă tuturor studenţilor.

Această festivitate a fost urmată de o recepţie oficială oferită în onoarea S. Sale la care au participat profesori, academicieni, personalităţi ale vieţii publice culturale, politice, ale administraţiei de stat şi locale, ambasadori, ierarhi, clerici, studenţi şi credincioşi.

La orele 17,30 condus de o delegaţie numeroasă S. Sa a plecat spre Neamţ pentru a lua parte la sărbătoarea de împlinire a 500 de ani de la ctitorirea mânăstirii Neamţului ctitorită de Ştefan cel Mare şi Sfânt.

Universitatea Bucureşti a fost prezentă prin d-na Dana Marinescu, Prorector din Univ. Bucureşti care printr-o graţie admirabilă a subliniat legătura, tradiţia şi continuitatea dintre învăţământul teologic şi cel universitar moştenit astăzi şi misiunea celui dintâi ca unificator şi sens de viaţă.

Nu a lipsit Ministerul Educaţiei Naţionale care prin Dl. Corneliu Apostol Stănescu, Director General al Învăţământului Universitar a făcut cunoscute gândurile adresate de Dl. Virgil Petrescu studenţilor teologi. S-a remarcat între aceste gânduri importanţa acordată educaţiei religioase legat de celelalte mijloace ale educaţiei care contribuie la desăvârşirea persoanei şi căpătarea conştiinţei de sine.

La sfârşitul acestor intervenţii a vorbit S. Sa Bartolomeu şi P.F. Patriarh. Anexăm textul integral al cuvântării S. Sale Bartolomeu.

Festivitatea a fost încheiată de Prea Fericitul Părinte Teoctist în acelaşi consens cu antevorbitorii.

S.S. Bartolomeu a ţinut să ofere personal în dar câte o cruciuliţă tuturor studenţilor.

Această festivitate a fost urmată de o recepţie oficială oferită în onoarea S. Sale la care au participat profesori, academicieni, personalităţi ale vieţii publice culturale, politice, ale administraţiei de stat şi locale, ambasadori, ierarhi, clerici, studenţi şi credincioşi.

La orele 17,30 condus de o delegaţie numeroasă S. Sa a plecat spre Neamţ pentru a lua parte la sărbătoarea de împlinire a 500 de ani de la ctitorirea mânăstirii Neamţului ctitorită de Ştefan cel Mare şi Sfânt.

CUVÂNTAREA

Sanctităţii Sale BARTOLOMEU I, Patriarhul Ecumenic la deschiderea Noului an universitar al Universităţii din Bucureşti 11 octombrie 1997

Simţim o deosebită bucurie comunicând cu lumea universitară a frumosului dvs. oraş. Şi bucuria roastră este încă mai mare întrucât ne gândim că Universitatea dvs. a revenit recent la statutul său natural, primind din nou în sânul său şi Facultatea de Teologie, arbitrar scoasă afară în timpul stăpânirii regimului totalitar.

Cu adevărat, de la întemeierea instituţiei Universităţilor, facultăţile teologice au constituit întotdeauna nucleul în jurul căruia s-a dezvoltat **Universitas magistrorum et scholarium**, totalitatea aşadar a şcolilor şi **Universitas litterarum**, universalitatea ştiinţelor predate în şcoli. **Trivium**, adică gramatica, retorica şi logica şi **quatrivium**, adică aritmetica, geometria, muzica şi astronomia, constituind împreună cu dreptul şi medicina **studium generale** erau în Universităţile Evului Mediu, din care s-au dezvoltat si cele de astăzi, ştiinţele care însoţeau teologia. Este tuturor cunoscută teorema medievală conform căreia filozofia era considerată **ancilla theologiae**. Acelaşi lucru, desigur, era valabil şi pentru Universitatea Imperiului Roman de Răsărit, numit şi Bizantin — ne referim la **Pandidactirion** din Constantinopol, unde a fost rector de înaltă ţinută filozoful şi savantul, marele Patriarh de mai târziu, Fotie.

Este de altfel cunoscut că, atât în Răsărit cât şi în Apus, cei care predau la Universităţile amintite erau în marea lor majoritate clerici şi monahi. Astfel, nu ar fi o exagerare să spunem că ştiinţa a fost păstrată şi cultivată în această epocă de către oamenii Bisericii în locaşurile de cult şi în mânăstiri, având în centru teologia. Aşa ne-au fost predate nouă de către aceştia şi prin aceştia, aceste instituţii bisericeşti transformându-se în Universităţile de astăzi.

Nu ar fi de prisos să amintim, de asemenea, că în această ţară binecuvântată, ca şi în celelalte ţări din Balcani, Biserica a fost aceea care a salvat, în şcoli ascunse sau nu, învăţământul în perioada ocupării turceşti şi mama neamului, păstrând în acelaşi timp religia şi limba, obiceiurile şi cultura şi cultivând conştiinţa naţională a popoarelor. Biserica cea Mare a lui Hristos, care atunci avea răspunderea păstrării poporului român, se bucură cu bucurie mare, văzând pe fiica ei dragă, Biserica Românieі, continuând această mare lucrare a educării poporului prin intermediul şcolilor teologice şi prin alte instituţii ale sale.

În concluzie, Facultatea de Teologie, revenind în cadrul Universităţii a redat acesteia legalitatea şi dreptul de a se numi **Panepistimion**, a redat lui **Universitas** caracterul de **Universalitas** sau **Universalitatem**.

★

Scopul Universităţii este dublu: pe de o parte se cultivă cunoaşterea prin intermediul cercetării, iar pe de altă parte se transmite cunoaşterea acumulată ca ştiinţă studenţilor. Atât crearea cunoştinţei, cât şi însuşirea acesteia nu constituie însă scopuri în sine. Ştiinţa este un mijloc pus în slujba omului putând să fie de folos acestuia în cea mai mare măsură dar şi să conducă la catastrofe inimaginabile. De unde provin, de altfel, catastrofele ecologice cauzate de poluarea mediului, de unde provin catastrofele în războaie, ca să ne limităm la principalele consecinţe ale folosirii negative a cunoaşterii ştiinţifice? Dar de unde provin medicamentele prin care sunt combătute diferite boli, de unde mijloacele prin care se reuşeşte mai uşor şi mai eficient cultivarea pământului, de unde confortul adus de progresul ştiinţei, facilităţile care diminuează truda vieţii, pentru ca omul să se ocupe, mai puţin preocupat de alte griji, de progresul său sufletesc şi duhovnicesc.

Astfel, pentru ca ştiinţa să poată împlini acest scop înalt are nevoie de virtute. „Orice ştiinţă separată de virtute este răutate şi nu înţelepciune", spune înţeleptul antic.

Adevărul ştiinţific pentru cercetarea căruia vă străduiţi dvs., iubiţi profesori şi studenţi, care alcătuiţi corpul academic al Universităţii Bucureşti nu este singurul adevăr. Există, în afara adevărului ştiinţific, şi alte adevăruri. Toate acestea însă sunt subordonate supremului adevăr, singurul adevăr în măsură să conducă pe om la împlinirea existenţei acestuia: „Cunoaşteţi adevărul şi adevărul vă va face liberi", a spus gura nemincinoasă a Adevărului. Care este acest Adevăr? „Eu sunt Calea. **Adevărul şi Viaţa**" a spus Hristos. Aceasta este Adevărul suprem, aceasta este calea către Dumnezeul cel viu şi adevărat, Cel care dă viaţă şi însufleţeşte totul şi care dăruieşte oricare alt adevăr. Aceasta este „Cel care dă tuturor viaţă şi suflare şi toate celelalte", cum spunea Apostolul Pavel atenienilor, în cuvântarea sa din Areopag (Fapte 17, 25). Fără Acesta orice efort al omului este neroditor şi adeseori riscant: „Fără Mine nu puteţi face nimic", a spus Domnul.

Dimpotrivă, numai împreună cu El omul devine puternic, ca Sf. Apostol Pavel, care zice: „Pe toate le pot împlini în Hristos, Cel Care-mi dă putere".

Exemplu strălucit al unei asemenea întăriri aveţi, iubiţi prieteni, profesori şi studenţi români, pe compatriotul dvs., distinsul om de ştiinţă şi profesor, pe Părintele Stăniloae, în cinstea căruia s-a desfăşurat Simpozionul acesta. Acest gigant al Ortodoxiei, cu sufletul său pururea tânăr şi-a închinat viaţa cercetării ştiinţifice în domeniul teologiei. Dar pentru el ştiinţa nu era străină de om, ci o slujitoare a omului. De aceea, el şi-a închinat ştiinţa slujirii omului punând-o în slujba Bisericii, în care a slujit ca preot şi a înnobilat-o cu harul sfinţitor al Sfintei Biserici. Nu avem intenţia de a comenta şi evalua aici gândirea şi opera Părintelui Stăniloae, corifeu pentru gândirea teologică şi sfânt reprezentant al Bisericii Ortodoxe Române şi fiu prea cinstit al poporului român. În cursul lucrărilor Simpozionului s-au spus suficiente lucruri despre aceasta. Însă să coincidenţa fericită a încheierii lucrărilor Simpozionului cu începerea cursurilor noului an universitar ne dă prilejul de a-l prezenta pe Părintele Stăniloae ca pildă de luptător pentru credinţă. El a dat mărturia Ortodoxiei şi a întrupat toate cele amintite mai sus. El a îmbinat cercetarea ştiinţifică şi cunoaşterea cu virtutea. El L-a avut pe Hristos călăuză a paşilor şi în El şi-a aflat puterea şi tăria. El s-a făcut „mare" pentru că s-a smerit înaintea lui Hristos. Pe el îl aveţi exemplu, iubiţii mei prieteni, lui să-i urmaţi aşa cum el a urmat lui Hristos.

Din adâncul inimii Vă urăm ca anul universitar, care începe, să fie plin de binecuvântări şi reuşite pe plan ştiinţific, să aducă creştere în viaţa personală şi duhovnicească a fiecăruia dintre dvs. şi ţării dvs. dragi. În numele Domnului nostru Iisus Hristos, Cel Unul Binecuvântat împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt.

2. Festivităţile bisericeşti la Mânăstirea Neamţ

În anul acesta s-au împlinit cinci sute de ani de la încheierea lucrărilor de zidire şi de la sfinţire a uneia dintre cele mai măreţe ctitorii ale lui Ştefan cel Mare şi Sfânt, mânăstirea Neamţ, În zilele de 6 şi 7 iunie a avut loc un simpozion la mânăstire, în cadrul căruia, cercetători din ţară şi din Basarabia au prezentat comunicări ştiinţifice închinate evenimentului (de la Sibiu Pr. Decan Mircea Păcurariu).

Duminică, 12 octombrie, la ora 9, s-a sfinţit noua biserică a Seminarului teologic din Mânăstirea Neamţ, cu hramul Cuviosul Ioan Hozevitul de la Neamţ, ridicată prin osteneala directorului şcolii, profesorul Ioan Mihoc. Actul sfinţirii a fost săvârşit de Sanctitatea Sa Patriarhul ecumenic Bartolomeu, Prea Fericitul Patriarh Teoctist, I.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei, împreună cu alţi patru mitropoliţi greci şi 12 ierarhi români (între care şi I.P.S. Bartolomeu al Clujului şi P.S. Laurenţiu al Caransebeşului) şi un număr impresionant de preoţi şi diaconi (de la Sibiu, Pr. Decan Mircea Păcurariu). La ora 10 s-a plecat în procesiune la biserica Înălţării, în incinta mânăstirii, unde pe o estradă special amenajată s-a săvârşit Sfânta Liturghie, de acelaşi numeros sobor de ierarhi, preoţi şi diaconi. Răspunsurile au fost date de corul Seminarului teologic. Au rostit cuvântări: Sanctitatea Sa Patriarhul Bartolomeu, Prea Fericitul Patriarh Teoctist, Dl. Prim ministru Victor Ciorbea, Dl. Ion Caramitru, ministrul Culturii, Dl. Dan Hăulică, reprezentantul ţării noastre la UNESCO, Prefectul judeţului Neamţ, iar I.P.S. Mitropolit Daniel a încheiat şirul cuvântărilor mulţumind tuturor pentru participarea la acest înălţător moment aniversar. S-a servit masa în trapeza mânăstirii.

La ora 17 a avut loc un concert, dat de Corul „Madrigal", dirijat de Dl. Marin Constantin, precum şi de cântăreţi de muzică populară şi unele formaţii folclorice.

La ora 19 toţi ierarhii şi slujitorii prezenţi s-au deplasat la mânăstirea Sihăstria, unde s-a sfinţit noua şi monumentala biserică cu hramul „Cuvioasa Teodora de la Sihla". Se speră că atât moaştele Cuviosului Ioan cât şi ale Cuvioasei Teodora să fie aduse în cele două biserici care s-au sfinţit întru pomenirea lor.

A doua zi, înalţii oaspeţi străini şi ierarhii Bisericii noastre s-au deplasat la Iaşi, pentru a participa la prăznuirea Cuvioasei Paraschiva, ocrotitoarea Moldovei, în Catedrala mitropolitană, unde îi sunt depuse moaştele. A slujit şi aici patriarhul ecumenic şi ceilalţi ierarhi greci şi români.

La toate slujbele menţionate au participat mii de credincioşi din toate părţile ţării.

3. La Iaşi, sărbătoare a Ortodoxiei româneşti şi universale

Hramul Sfintei Cuvioase Maicii noastre Parascheva adună an de an, la Catedrala mitropolitană din Iaşi, pelerini din întreaga ţară, şi de peste hotare, veniţi să cinstească şi să se închine la moaştele de minuni făcătoare ale Sfintei. În ultimii ani însă, mai ales de când în scaunul mitropolitan păstoreşte I.P.S. Mitropolit **Daniel** al Moldovei şi Bucovinei, serbarea acestui hram a devenit cu atât mai mult o sărbătoare a întregii Ortodoxii româneşti, cu cât el s-a împletit în mod binecuvântat cu evenimente unice de credinţă şi spiritualitate ortodoxă românească şi universală. Este suficient să amintim de anul trecut, de momentul singular al pelerinajului la Iaşi a moaştelor sfântului Apostol Andrei, când, pentru o săptămână, capitala Moldovei a devenit capitala creştinismului românesc, când sute de mii de pelerini s-au închinat moaştelor Apostolului Românilor şi Ocrotitoarei Moldovei. În acest an calendarul de suflet al Bisericii din Moldova înregistrează două mari evenimente: împlinirea a 500 de ani de la sfinţirea bisericii „Înălţarea Domnului" de la Mânăstirea Neamţ, ctitorie a Binecredinciosului Voievod Ştefan cel Mare şi Sfânt, şi a 110 ani de la sfinţirea Catedralei mitropolitane din Iaşi.

Împlinirea a 500 de ani de la ctitorirea bisericii „Înălţarea Domnului" de la Mânăstirea Neamţ nu se putea sărbători într-un alt context decât cel în care a trăit şi activat această mânăstire de-a lungul timpului: cel al spiritualităţii ortodoxe conjugate cu cultura creştină. Iar cealaltă aniversare nu putea fi mai bine plasată decât la acest mijloc de octombrie. De aceea, s-a şi avut în vedere ca manifestările legate de aceste evenimente să se împletească cu serbarea zilei de 14 octombrie, când credincioşii din Moldova şi întreg neamul românesc cinstesc pe Sfânta Cuvioasă Parascheva.

Începută într-un fel încă de acum câteva luni, când la Mânăstirea Neamţ a avut loc Simpozionul „Spiritualitatea nemţeană în context contemporan" (5—8 iunie 1997), sărbătorirea împlinirii a jumătate de mileniu de existenţă şi slujire a ctitoriei ştefaniene de la Mânăstirea Neamţ se înscrie într-un mod unic în peisajul spiritual şi cultural românesc contemporan. Tocmai de aceea, şi ca semn de recunoaştere a importanţei sale naţionale şi universale manifestările din această toamnă s-au desfăşurat sub egida UNESCO, a Ministerului Culturii şi, firească, a Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei fiind onorate de prezenţa Sanctităţii Sale **Bartolomeu I**, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului.

Manifestările, desfăşurate sub genericul **Mânăstirea Neamţ. 500 de ani de la sfinţire — ANIVERSARE MONDIALĂ UNESCO** — (12—15 octombrie 1997), au debutat în ziua de 12 octombrie la Mânăstirea Neamţ şi au continuat apoi în perioada 13—15 octombrie la Iaşi. Aşa cum am spus, ele s-au caracterizat prin împletirea spiritualităţii cu cultura, în dorinţa de a reliefa una din caracteristicile spiritului universal românesc: cea a credinţei care naşte cultură şi a culturii care promovează credinţa în lume.

În freamătul rugăciunii neîntrerupte a pelerinilor care se închinau moaştelor Sfintei Cuvioase Parascheva, Iaşul, din nou capitală a spiritualităţii şi culturii româneşti, a primit oaspeţi de seamă. Luni, 13 octombrie, când în Catedrala mitropolitană tocmai luase sfârşit Sfânta Liturghie, oficiată de I.P.S. Mitropolit Nicodimos de Pastras spre pomenirea Aducerii la Iaşi a moaştelor Sf. Ap. Andrei — 13 octombrie 1996 — (sărbătoare care din acest an este trecută în calendarul Bisericii Ortodoxe din Moldova), sosea de la Mânăstirea Neamţ, Sanctitatea Sa **Bartolomeu I**, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, însoţit de Prea Fericitul **Teoctist** Patriarhul României, de I.P.S. **Daniel**, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei, precum şi de alţi ierarhi români şi greci, dintre care amintim pe I.P.S. Mitropolit **Nestor** al Olteniei, I.P.S. **Petru**, Mitropolitul Basarabiei, I.P.S. **Kalinicos** de Listra, I.P.S. **Hrisostom** de Zakintos ş.a. La sosire Sanctitatea Sa **Bartolomeu I** a rostit în Catedrala mitropolitană cuvântul de învăţătură: **Sfântul Apostol Andrei, ocrotitorul Patriarhiei ecumenice şi Apostolul românilor**, subliniind legătura de veacuri care există între Patriarhia ecumenică şi poporul binecredincios român. Seara, după vizitarea Mânăstirii Trei Ierarhi şi oficierea unui trisaghion pentru pomenirea eroilor români şi greci căzuţi în lupta pentru libertate din anul 1821, Sanctitatea Sa **Bartolomeu I**, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, Prea Fericitul Patriarh **Teoctist** al României şi I.P.S. Mitropolit **Daniel** al Moldovei şi Bucovinei au oficiat slujba de sfinţire a „Crucii eroilor şi a învierii" din faţa Palatului Culturii şi a bisericii „Sf. Nicolae-Domnesc". De remarcat participarea înalţilor ierarhi, în aceeaşi zi, la colocviul internaţional **Mânăstirea Neamţ — cinci secole de spiritualitate**, desfăşurat la Muzeul Literaturii Române „Casa Pogor" şi organizat de Delegaţia permanentă a României la UNESCO, colocviu care a continuat şi în ziua următoare şi la care au fost prezente personalităţi ale culturii româneşti, cum ar fi: Dan Hăulică, Ambasador al României la UNESCO, sau academicienii Răzvan Theodorescu şi Virgil Cândea. Agenda acestei zile deosebite nu ar fi completă dacă nu am vorbi şi despre prezentarea de către Editura „Trinitas" a Mitropoliei Moldovei şi Bucovinei, în cadrul celei de a VI-a ediţii a Salonului Naţional de carte (Biblioteca „Gh. Asachi" — 13—15 octombrie 1997), a ultimelor sale apariţii: „Biserica şi problemele lumii de azi. Vocaţia universală a Ortodoxiei", volum semnat de Sanctitatea Sa **Bartolomeu I**, Patriarhul ecumenic de Constantinopol, şi cartea „Românii în reînnoirea isihastă", apărută sub îngrijirea academicianului Virgil Cândea.

Ziua de 14 octombrie, după o noapte în care credincioşii nu au încetat rugăciunea şi pelerinajul la moaştele Sfintei Maicii noastre Parascheva, a debutat în Catedrala mitropolitană cu săvârşirea Sfintei Liturghii de către un impresionant sobor de ierarhi şi preoţi în frunte cu Sanctitatea Sa **Bartolomeu I**, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** al României şi I.P.S. Mitropolit **Daniel** al Moldovei şi Bucovinei. În predica rostită Sanctitatea Sa **Bartolomeu I** a accentuat asupra legăturii spirituale dintre Constantinopol şi Iaşi, mai ales datorită Sfintei Cuvioase Parascheva. Trebuie să amintim faptul că la Sfânta Liturghie au fost prezente şi Majestăţile lor Regale, Regele Mihai I şi Regina Ana, invitaţi cu prilejul sărbătoririi a 110 ani de la sfinţirea Catedralei mitropolitane, între ai cărei ctitorii se numără şi familia regală. Seara, la Mânăstirea Golia, Sanctitatea Sa **Bartolomeu I** şi Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** au sfinţit clădirea Institutului Misionar TRINITAS, prilej cu care acesta a şi fost inaugurat. Delegaţia a vizitat apoi Paraclisul studenţilor greci din Iaşi, biserica „Vovidenia", unde Patriarhul ecumenic **Bartolomeu I** a fost primit de către studenţii greci din Iaşi şi membri ai comunităţii elene din Iaşi.

Miercuri, 15 octombrie, în acelaşi context duhovnicesc şi cultural, Universitatea „Al. I. Cuza" din Iaşi, la propunerea Facultăţii de Teologie Ortodoxă din Iaşi, a decernat Sanctităţii Sale **Bartolomeu I**, Patriarhul ecumenic al Constantinopolului, titlul de **doctor honoris causa**. Cuvântul Laudatio a fost rostit de către I.P.S. **Daniel**, Mitropolitul Moldovei şi Bucovinei. În prezidiu s-a aflat şi Prea Fericitul **Teoctist**, Patriarhul României. După acest moment solemn, în Sala „Paşilor Pierduţi", din cadrul aceleiaşi Universităţi, a avut loc lansarea cărţii Sanctităţii Sale **Bartolomeu I — „Biserica şi Problemele lumii de azi. Vocaţia universală a Ortodoxiei"**, prezentată de către I.P.S. Mitropolit **Daniel** al Moldovei şi Bucovinei. Apoi, după o scurtă vizită la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iaşi, a urmat, în sala „Dr. Iustin Moisescu" de la Centrul eparhial Iaşi, deschiderea oficială a anului universitar al acestei facultăţi, prilej cu care Sanctitatea Sa **Bartolomeu I**, Prea Fericitul Părinte Patriarh **Teoctist** şi Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit **Daniel** au adresat studenţior cuvânt de învăţătură.

În încercarea de a ilustra evenimentele care s-au succedat în Mitropolia Moldovei şi Bucovinei, fie la Mânăstirea Neamţ, dar mai ales la Catedrala din Iaşi, în perioada 12—15 octombrie a.c., nu putem decât să mărturisim că Dumnezeu iubeşte poporul român şi ascultă rugăciunile sfinţilor români şi a sfinţilor care, prin cinstitele lor moaşte, se află în mijlocul acestui popor. Pentru că tot ceea ce s-a petrecut nu a fost decât o binecuvântare de sus, o sărbătoare a Ortodoxiei româneşti şi universale.

Pr. Neculai DORNEANU

500 de ani de la zidirea bisericii „Înălţarea Domnului" din mânăstirea Neamţ

Începuturile vieţii monahale pe pământ românesc se pierd în negura veacurilor primare ale Bisericii creştine. De pildă, în secolele IV—VI se cunosc câţiva tineri care s-au format duhovniceşte în aşezări monahale din fosta provincie romană Scythia Minor — Dobrogea de azi —, ca Sfinţii Ioan Casian şi Gherman, Dionisie cel Mic (Exiguul), creatorul „erei creştine" sau aşa-numiţii „călugări sciţi", toţi autori de lucrări teologice. În perioada numită „a migraţiilor", cercetările arheologice mai noi au dus la constatarea că existau aşezări monahale la Basarabi-Murfatlar lângă Constanţa (probabil începând chiar din secolul IV), la Cetăţeni-Argeş (secolul XIII), anumite bisericuţe rupestre în Munţii Buzăului sau pe malul drept al Nistrului şi altele. O serie de numiri de localităţi dovedesc că acestea au luat naştere pe locul unor vechi aşezări sihăstreşti (Călugăreni, Valea Călugărească, Chilia, Mânăstirea, Mânăstioara, Schitu ş.a.).

Odată cu întemeierea statelor medievale româneşti, în secolul al XIV-lea, apar o serie de ştiri documentare despre marile noastre mânăstiri, dintre care multe erau ctitorite de domnii ţării: Vodiţa şi Tismana, Cozia şi Cotmeana, Bolintin, Snagov, în Ţara Românească, Neamţ, Bistriţa, Probota, Humor, Căpriana, în Moldova, Râmeţ, Peri, Prislop în Transilvania, Hodoş (Bodrog), Ilidia, Săraca, Partoş, în Banat.

(Continuare în pag a 3-a)

Pr. Prof. dr. Mircea PĂCURARIU

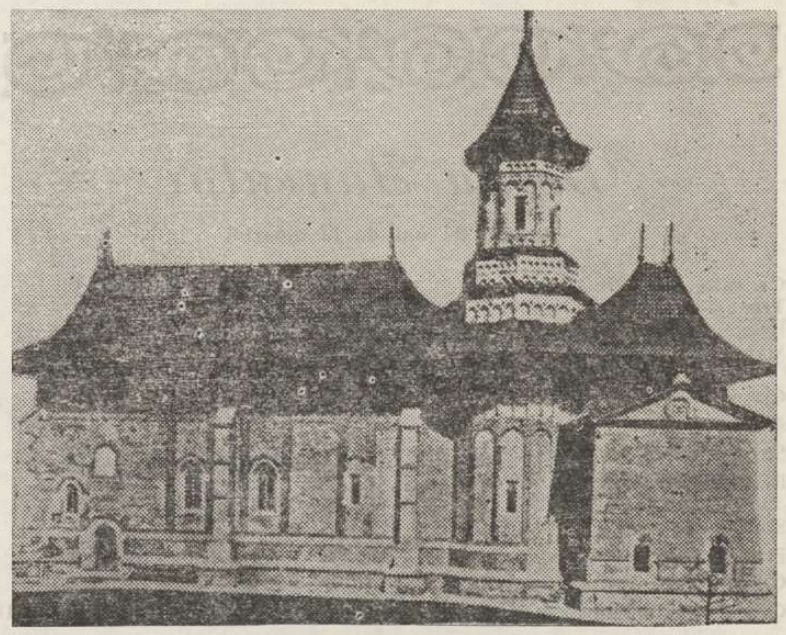

Alegerea şi hirotonirea noului episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului: P.S. Visarion Răşinăreanu

(Urmare din pag. 1)

BĂLŢAT. Sf. Liturghie arhierească a fost oficiată de către un sobor alcătuit din P.S. JUSTINIAN al Maramureşului, P.S. ANDREI al Alba-Iuliei şi P.S. IRINEU SLĂTINEANU, înconjuraţi de un număr de 30 preoţi şi 4 diaconi.

Răspunsurile liturgice au fost date de către Corala Catedralei dirijată de prof. Iosif Fiţ.

Au luat parte la Sf. Liturghie, Î.P.S. Gyorgy Iakubiny, arhiepiscopul romano-catolic din Alba-Iulia, decanul Facultăţii de Teologie Greco-Catolice din Blaj, alţi reprezentanţi ai cultelor, parlamentari, autorităţi civile şi militare ale judeţelor Alba-Iulia şi Sibiu. Erau de faţă membri ai Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu, membrii familiei P.S. VISARION, studenţi teologi ai Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, invitaţi etc.

În cadrul Sf. Liturghii la momentul potrivit, după intonarea imnului trisaghion, cei trei ierarhi slujitori au hirotonit întru arhiereu pe P. Cuv. Arhim. VISARION BĂLŢAT. Din faţa Sf. Altar P.S. JUSTINIAN al Maramureşului a înmânat noului episcop-vicar veşmintele şi insignele arhiereşti cu îndătinata formulă: „VREDNIC ESTE".

S-a continuat apoi Sf. Liturghie după rânduială, noul arhiereu hirotonit având protia slujbei.

Înainte de ieşirea cu Sf. Daruri, în Catedrală au intrat Majestăţile lor Regele Mihai I şi regina Ana, însoţiţi de suită, şi au luat loc în tronurile regale din biserică.

La priceasnă, P.S. Episcop ANDREI a rostit un ales cuvânt de învăţătură, în care a reliefat manifestările jubiliare comemorate de Episcopia Ortodoxă de Alba-Iulia în aceste zile: 400 de ani de la zidirea vechii Catedrale Mitropolitane din Alba-Iulia de către voie-

vodul întregitor de ţară Mihai Viteazul şi 75 de ani de la încoronarea regelui Ferdinand şi a reginei Maria în Catedrala nou-construită în Alba-Iulia.

După otpustul Sf. Liturghii, P.S. Andrei a prezentat credincioşilor pe noul episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, înmânându-i cârja arhierească cu îndătinata formulă.

Dl. FLORIN FRUNZĂ din partea Secretariatului de Stat pentru Culte a dat citire mesajului adresat cu prilejul hirotoniei P.S. VISARION RĂŞINĂREANU, de către dl. Secretar de Stat Prof. dr. GH. ANGHELESCU.

A urmat apoi cuvântul P.S. Episcop-vicar VISARION:

PREA SFINŢIILE VOASTRE,
MAJESTĂŢILE VOASTRE,
ONORATE AUTORITĂŢI,
Î.P.S. ARHIEPISCOP GYORGY IAKUBINY,
PREA CUVIOŞI ŞI PREA CUCERNICI PĂRINŢI,
IUBIŢI CREDINCIOŞI,

Ne mai aflăm încă sub imperiul de lumină, har şi binecuvântare pe care ni l-au transmis tuturor festivităţile jubiliare desfăşurate în aceste zile aici la Alba-Iulia, festivităţi organizate de Episcopia Ortodoxă şi care au culminat aici şi acum cu această sfântă şi dumnezeiască liturghie în care ierarhii, clerul şi poporul lui Dumnezeu uniţi în aceeaşi credinţă, nădejde şi dragoste am adus laudă şi slavă lui Dumnezeu Unul în Treime închinat pentru toate darurile revărsate asupra noastră, a tuturor.

Şi această atmosferă sărbătorească ce a avut loc aici în bătrâna dar mereu tânăra cetate a Bălgradului, simbol al unităţii naţionale şi spirituale a tuturor românilor de pe întreg cuprinsul spaţiului românesc, a devenit prin voia lui Dumnezeu şi pentru smerenia mea un început de viaţă nouă, a unei vieţi închinate lui Dumnezeu şi semenilor.

Dacă în aceste zile de aleasă sărbătoare, Episcopia Ortodoxă de Alba-Iulia a comemorat aşa cum se cuvine faptele de glorie ale înaintaşilor, astăzi Arhiepiscopia Sibiului are prilej de aleasă bucurie, pentru că iată prin voia lui Dumnezeu şi prin punerea mâinilor sfinţiţilor arhierei îşi capătă un nou episcop-vicar în persoana smereniei mele.

După ce în urmă cu două săptămâni Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, la recomandarea Întâi Stătătorului Mitropoliei Ardealului Î.P.S. Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ, *m-a ales în această înaltă slujire, astăzi prin actul hirotoniei am primit dumnezeiescul har „cel ce totdeauna pe cele cu lipsă le plineşte şi pe cele neputincioase le vindecă", fiind ridicat la cea mai înaltă treaptă a slujirii în ierarhia bisericească, la treapta de arhiereu.*

Harul întru tot Sfântului Duh a făcut şi din mine o făptură nouă în Hristos Domnul şi văd în această chemare la slujirea arhierească lucrarea nepătrunsă a iconomiei şi înţelepciunii lui Dumnezeu după cuvântul Evangheliei: „Nu voi M-aţi ales pe Mine ci Eu v-am ales pe voi şi am rânduit ca să mergeţi şi să aduceţi roadă şi roada voastră să rămână pentru ca orice veţi cere de la Tatăl în numele Meu să vă dea" (Ioan 15, 16). Şi ce aş putea cere eu pentru mine în această clipă altceva de la Tatăl decât iluminarea minţii, răbdare, smerenie, blândeţe, ascultare, dragoste faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele, iar pentru poporul nostru cel binecredincios toate darurile cele cereşti, pace, milă, har şi binecuvântare.

În aceste clipe ce aş putea grăi altceva decât doar împreună cu psalmistul David zicând: „Ce voi răsplăti Domnului pentru toate câte mi-a dat mie". Şi la slujirea înaltă la care am fost chemat să răspund tot cu psalmistul: „Iată, vin să fac voia Ta, Dumnezeule".

Noua slujire la care am fost chemat este o slujire şi o chemare pe care „nimeni nu şi-o ia singur", după cuvântul Sf. Apostol Pavel, ci ea este de la Dumnezeu. Fiind deci un dar din partea lui Dumnezeu, mă simt adânc îndatorat să rostesc şi eu aici, şi acum împreună cu acelaşi mare apostol al neamurilor: „Mulţumesc Celui ce m-a întărit, lui Iisus Hristos Domnul nostru că m-a socotit credincios şi m-a pus să-L slujesc" (I Timotei 1, 2).

Cunoaştem din Sf. Scriptură, precum şi din scrierile Sf. Părinţi că darul arhieriei este cel mai mare dar pe care îl poate primi un slujitor al lui Dumnezeu. Mântuitorul Iisus Hristos — Arhiereul cel Veşnic, este mai-marele păstorilor (I Petru 5, 4). Şi de aceea Arhiereul trebuie să fie „fără de prihană" (I Tim. 5, 21) şi împodobit cu toate darurile şi virtuţile creştineşti.

El este urmaş direct al Sf. Apostoli şi prin el se continuă în Biserică — Trupul Tainic al lui Hristos — întreita slujire a dumnezeiescului ei întemeietor. Arhiereul are datoria sacră să ia seama la sine însuşi şi la păstrarea învăţăturii celei adevărate stăruind în ea (I Tim. 4, 16), are menirea de a sfinţi preoţi şi diaconi (Tit. 1, 5) şi de a înnoi poporul lui Dumnezeu prin tainele sfinte ale Bisericii. Misiunea arhiereului este slujirea lui Dumnezeu şi slujirea oamenilor. Slujirea este un **har** *al lui Dumnezeu şi prin urmare trebuie ca episcopii să stăruiască în ea (Rom. 12, 17), având o inimă largă (II Cor. 6, 13) care să-i cuprindă pe toţi şi să bată pentru toţi şi făcându-se tuturor toate să-i dobândească, făcându-i pe toţi fii şi moştenitori ai împărăţiei lui Dumnezeu.*

Slujirea arhierească înseamnă în acelaşi timp şi răspundere dar şi responsabilitate în faţa lui Dumnezeu, a Bisericii şi a credincioşilor.

M-am învrednicit şi eu de marea cinste de a fi hirotonit arhiereu aici în marea Catedrală a Reîntregirii Neamului din Alba-Iulia, loc de pelerinaj sacru, loc de suferinţă, de martiriu şi de înviere a neamului românesc şi parcă aud şi eu acum la fel ca şi profetul Moise cuvintele rostite de Domnul Slavei în Horeb: „Dezleagă-ţi încălţămintea, căci locul pe care stai în faţa Mea este pământ sfânt" (Ieşire 3, 5). Sunt cuprins de acelaşi sfânt fior ca şi Moise la rug dar şi de aceeaşi mângâiere de care au fost cuprinşi ucenicii cărora Domnul le-a spus: „Veniţi şi vedeţi" (Ioan 1, 40). Am venit şi am văzut mila lui Dumnezeu, binecuvântarea şi harul care s-au revărsat asupra mea în clipa sfântă a hirotoniei.

Ca arhiereu al lui Hristos mă voi strădui fără preget să port grijă turmei celei cuvântătoare, povăţuind-o în căile mântuirii şi a lucrurilor celor bine plăcute lui Dumnezeu, să sădesc în sufletul clerului şi al credincioşilor conştiinţa datoriei împlinite şi că a sluji lui Dumnezeu înseamnă a fi de folos semenilor tăi, după cuvântul Mântuitorului: „Nu caut voia Mea, ci voia Celui care M-a trimis" (Ioan 5, 30). Mărturisirea credinţei trebuie să fie fapta cea bună pusă mai întâi în slujba Bisericii, a ţării şi apoi în slujirea tuturor oamenilor.

PREA SFINŢIILE VOASTRE,
IUBIŢI CREDINCIOŞI,

În aceste momente solemne cuvintele sunt neîndestulătoare pentru a putea exprima tot ceea ce consider eu că înseamnă slujirea arhierească şi pentru tot ceea ce va însemna slujirea mea ca episcop-vicar în Arhiepiscopia Sibiului.

La început de drum, îmi îndrept gândul şi sufletul meu către Dumnezeu, Părintele Luminilor de la care coboară toată darea cea bună şi tot darul cel desăvârşit şi îi mulţumesc smerit pentru toate binefacerile de care m-am învrednicit până acum şi Îl rog ca şi de astăzi înainte să-mi fie de-a pururi ajutor şi acoperitor spre mântuire.

Mă îndrept cu fiască şi profundă mulţumire către Prea Fericitul Părinte TEOCTIST, Patriarhul României şi către toţi membrii Sf. Sinod al Bisericii noastre pentru că m-au socotit vrednic de această misiune şi m-au ales pentru această sfântă şi înaltă lucrare şi le promit solemn că le voi fi ascultător şi supus întru toate.

Mă îndrept cu fiască recunoştinţă faţă de Î.P.S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului, părintele nostru sufletesc, păstorul şi îndrumătorul credincioşilor ortodocşi din Arhiepiscopia Sibiului, şi care, din binecuvântate pricini, nu se află trupeşte printre noi aici, dar care sufleteşte este împreună cu noi şi îi mulţumesc din inimă pentru recomandarea făcută Sf. Sinod şi doresc să-l încredinţez de toată dragostea şi devotamentul meu şi că împreună cu ceilalţi colaboratori ai Centrului Eparhial din Sibiu vom fi alături de Î.P.S. Sa în toate acţiunile pe care le va întreprinde în Arhiepiscopia Sibiului întru slujirea Bisericii străbune şi a poporului român.

Îmi va fi Î.P.S. Mitropolit ANTONIE *o pildă vie în dragostea fierbinte către Biserica „cea una sfântă, sobornicească şi apostolească" şi în slujirea intereselor majore de unitate şi de bunăstare ale poporului român din Transilvania şi de pretutindeni, o pildă vie în lucrarea ecumenică dintre Biserica Ortodoxă şi celelalte culte din Ardeal. Îmi va fi Î.P.S. Sa, întotdeauna, un exemplu viu de om al cărţii, de cărturar de mare valoare, de ctitor şi restaurator de locaşuri sfinte şi de un orator neîntrecut şi mă voi strădui în limita puterilor mele să-i urmez exemplul. Pe deplin conştient de marile daruri cu care l-a înzestrat Dumnezeu pe* Î.P.S. Mitropolit ANTONIE, *voi fi ca şi până acum ucenicul devotat al Î.P.S. Sale în munca şi slujirea ce m-aşteaptă la Sibiu.*

Mulţumesc Prea Sfinţiţilor Ierarhi prezenţi astăzi aici la hirotonia mea întru arhiereu, le mulţumesc pentru osteneală şi mă plec smerit în faţa lor şi îi rog să mă aibă în sfintele lor rugăciuni pentru ca bunul Dumnezeu să mă întărească în slujirea la care am fost chemat.

Un gând de recunoştinţă şi distinşilor mei dascăli din timpul studiilor teologice şi în special celor de la Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu, unde m-am format beneficiind de concursul şi îndrumarea unor iluştri profesori care merită pe deplin titlul de „dascăl de cuget şi simţire românească" după sintagma devenită de acum celebră a mitropolitului ANTONIE.

Mulţumesc, de asemenea, şi distinşilor mei profesori şi îndrumători de la Facultatea de Teologie din Atena unde am studiat vreme de 3 ani şi în chip special aduc mulţumiri prof. Sava Agourides şi Konstantin Skouteris.

Mă îndrept acum şi către bunii credincioşi de aici şi din Arhiepiscopia Sibiului şi în special către cei din oraşul Sibiu şi le mulţumesc pentru dragostea arătată pe parcursul celor 8 ani de slujire a mea ca diacon şi îi asigur că şi în continuare voi fi alături de ei, că vom lucra şi ne vom ruga împreună spre zidirea sufletească a tuturor şi aş dori acum să le reamintesc cuvintele rostite de Fer. Augustin în ziua hirotoniei sale ca episcop: **„Dacă mă înspăimântă ceea ce sunt pentru voi, mă mângâie ceea ce sunt împreună cu voi.**

Vouă vă sunt episcop, împreună cu voi sunt creştin. Aceea e o obligaţie, aceasta e un har, aceea e o primejdie, aceasta e mântuirea.

Să ne rugăm aşadar în acelaşi cuget, preaiubiţilor, ca episcopatul meu să-mi fie de folos şi mie dar şi vouă. Mie-mi va fi de folos dacă voi face ceea ce spun, vouă vă va fi de folos dacă veţi împlini cele ce auziţi. Deci dacă şi noi pentru voi şi voi pentru noi ne vom ruga cu o dragoste fără margini vom ajunge împreună la fericirea veşnică prin harul Domnului".

* * *

Cu aceste năzuinţe şi sentimente curate îmi reînnoiesc încă o dată făgăduinţa mea ca în slujirea la care am fost chemat — să mă străduiesc să fiu la înălţimea chemării, pe măsura încrederii ce mi s-a acordat şi potrivit chemării ceasului de faţă când Biserica trebuie să fie prezentă activ în toate compartimentele vieţii sociale.

Mulţumindu-vă încă o dată tuturor pentru prezenţa, pentru dragostea şi pentru încrederea acordată vă fac rugarea de a mă pomeni în rugăciunile Dumneavoastră, aşa încât ele să mă întărească pentru ca slujba mea, după cuvântul Sf. Apostol Pavel, „s-o pot face pe deplin" (II Tim. 4, 5).

Cu această nădejde închei cerând binecuvântarea lui Dumnezeu asupra tuturor şi vă rog să primiţi ca prima mea binecuvântare ca episcop-vicar să v-o împărtăşesc Dvs.

Harul Domnului Nostru Iisus Hristos şi dragostea lui Dumnezeu Tatăl şi împărtăşirea Sf. Duh să fie cu noi, cu toţi. AMIN.

† VISARION

*

După polihroane, a fost oficiat un parastas în amintirea ctitorilor vechii şi noii Catedrale din Alba Iulia: Mihai Voievod Viteazul, doamna Stanca, regele Ferdinand şi regina Maria, după care M.S. Regele Mihai I s-a adresat, de pe treptele Catedralei, credincioşilor şi simpatizanţilor prezenţi la această festivitate.

Episcopia de Alba-Iulia a oferit apoi o agapă frăţească în onoarea M.S. Regele Mihai I şi a reginei Ana, la care au luat parte ierarhi, clerici şi oficialităţile prezente.

A fost vizitat apoi Muzeul Unirii din Alba-Iulia, unde oaspeţii au fost întâmpinaţi de directorul Muzeului şi unde li s-au dat lămuririle necesare.

În aceeaşi zi seara, P.S. VISARION RĂŞINĂREANU împreună cu P.S. ANDREI al Alba-Iuliei au săvârşit slujba Vecerniei şi a Paraclisului Maicii Domnului în Catedrala Episcopală din Alba-Iulia.

Urăm P.S. Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU, păstorie rodnică şi multe împliniri în slujirea Bisericii străbune şi a neamului.

„ÎNTRU MULŢI ANI PREA SFINŢITE PĂRINTE VISARION!"

500 de ani de la zidirea bisericii „Înălţarea Domnului" din mănăstirea Neamţ

(Urmare din pag. a 2-a)

Între acestea, un loc aparte ocupă mânăstirea Neamţ, o adevărată „vatră" a monahismului românesc din Evul Mediu. Potrivit tradiţiei, ea a fost întemeiată de călugării Sofronie, Pimen şi Silvan, veniţi de undeva din sudul Dunării. Mai degrabă credem că ei veneau din Ţara Românească, fiind ucenici ai cunoscutului reorganizator al vieţii monahale de la noi, Sfântul Nicodim de la Tismana, sau poate că erau călugări români care trăiseră o vreme într-una din mânăstirile Muntelui Athos, în nordul Greciei. Probabil venirea lor la Neamţ a avut loc în timpul domniei lui Petru Muşat (1375—1391), despre care avem ştiri sigure că a înzestrat mânăstirea cu sate, vii şi mori. Probabil tot el a ridicat aici şi o biserică din lemn, care n-a dăinuit mult. Un alt domnitor, Alexandru cel Bun (1400—1432), se pare că a zidit chilii în jurul bisericii şi un turn-clopotniţă, din care nu se mai păstrează decât partea inferioară.

Ştefan cel Mare (1457—1504), ctitorul atâtor mânăstiri şi biserici în ţara sa, dar şi în afara hotarelor, a ridicat la Neamţ, biserica cu hramul „Înălţarea Domnului", lucrările de zidire fiind terminate, după cum spune pisania, la 14 noiembrie 1497. Va fi fost sfinţită de mitropolitul Gheorghe, care păstorea atunci şi episcopii de la Roman şi Rădăuţi. Este o biserică de mari dimensiuni, construită în stilul specific epocii lui Ştefan cel Mare, adică în plan triconc bizantin, cu elemente ale stilului gotic (contraforţi, ogive la ferestre, portaluri la uşi) şi cu un decor exterior obişnuit în bisericile moldoveneşti ale timpului (firide, ocniţe, discuri smălţuite). Planul bisericii este diferit de al celor anterioare, întrucât ea este împărţită în cinci părţi distincte: pridvorul (exonartexul), pronaosul, camera mormintelor (gropniţa sau necropola), naosul şi altarul. Gropniţa este despărţită de cele două încăperi care o încadrează (pronaos şi naos) de ziduri masive, străbătute doar de câte o uşă îngustă. Naosul şi altarul au cele trei abside în formă circulară în interior şi cu câte cinci laturi în exterior; deasupra naosului se înalţă o frumoasă turlă, în formă octogonală, cu patru ferestre înguste şi cu patru mici contraforţi. Toate aceste elemente arhitectonice şi decorative fac din biserica mânăstirii Neamţ monumentul de artă cel mai reprezentativ al epocii lui Ştefan cel Mare. Mult mai târziu, pe latura de miazăzi a absidei altarului s-a construit o veşmântărie, care prezintă o notă oarecum discordantă cu restul monumentului.

În ultimii ani ai domniei lui Ştefan cel Mare, apoi sub Bogdan al III-lea şi Petru Rareş, biserica a fost împodobită cu picturi. În anul 1830, doi zugravi suceveni, Vasilache Chiţăscul şi Vasile Eliman, au refăcut picturile deteriorate, procedând la o reînnoire generală a lor. În 1823, sub starеţul Dometian, s-a ridicat o biserică nouă, cu hramul „Sfântul Gheorghe", alături de biserica lui Ştefan. În cadrul marilor lucrări de restaurare efectuate în timpul păstoririi mitropolitului Iustin Moisescu, viitorul patriarh (terminate în 1962), această biserică a fost demolată şi rezidită în clădirile din incintă, pe latura de răsărit. În clădirile din incintă se mai află şi două paraclise. În afara clădirilor din incintă, tot pe latura de răsărit, se găseşte biserica cimitirului (cu o criptă-osuar), cu hramul „Sfântul Ioan Bogoslovul", zidită în anul 1835, pe locul unei biserici mai vechi. În faţa intrării în incinta mânăstirii, se află un impunător „aghiazmatar". Spre apus, la circa 300 m, se află „biserica bolniţă", cu chiliile înconjurătoare, în care este amplasată azi tipografia mânăstirii. Toate acestea s-au construit în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Spre sud-est de biserica mare, la numai 1 km, se găseşte schitul Vovidenia, care avea o biserică de lemn ridicată de episcopul Ioanichie al Romanului în 1751, înlocuită cu actuala biserică, din zid, în secolul al XIX-lea. La intrarea în mânăstirea Neamţ se află clădirea Seminarului teologic, cu un paraclis, din prima jumătate a secolului al XX-lea şi cu o biserică nouă, cu hramul „Sfântul Ioan Hozevitul", sfinţită la 12 octombrie a.c., de patriarhii **Bartolomeu I** şi **Teoctist**. La circa 4 km de mânăstire se găseşte schitul Pocrov, ridicat la începutul secolului al XVIII-lea de transilvăneanul Pahomie, fost egumen la Neamţ, apoi episcop al Romanului. La circa 7 km se găseşte schitul Icoana, care datează din prima jumătate a secolului al XIX-lea.

În cursul celor peste şase secole de existenţă, mânăstirea Neamţ n-a îndeplinit numai un rol duhovnicesc în viaţa Moldovei, ci şi unul cultural şi social. De pildă, în timpul lui Alexandrul cel Bun şi a urmaşilor săi imediaţi, s-a creat aici o adevărată „şcoală" de copişti de manuscrise slavone — liturgice, patristice şi postpatristice —, în cadrul căreia a excelat unul din cei mai de seamă artişti ai Evului Mediu românesc, ieromonahul **Gavriil**, fiul lui Paisie Uric. Timp de aproape patru decenii, a copiat un număr impresionant de manuscrise, cel mai reuşit fiind cunoscutul Tetraevangheliar cu text slavon şi grecesc din anul 1429, împodobit cu frontispicii şi miniaturi, păstrat azi în Biblioteca Bodleiana din Oxford. În timpul lui Ştefan cel Mare s-au remarcat diaconul **Teodor Mărişescu**, care a copiat mai cu seamă Tetraevanghele pentru ctitoriile domnitorului, ieromonahii Paisie, Ghervasie şi alţii. În secolele următoare, se cunosc alte nume de copişti şi cărturari care au trăit la Neamţ. Mulţi egumeni au fost promovaţi — pentru vredniciile lor — în diferite scaune vlădiceşti, ca mitropolitul Teoctist II, fost iniţial la Roman, episcopii Macarie Cronicarul şi Pahomie de la Roman şi alţii.

Spre sfârşitul secolului al XVIII-lea şi în prima jumătate a celui următor, mânăstirea Neamţ a devenit cel mai de seamă centru monahal din ţările noastre, cunoscut şi în afara hotarelor, datorită renumitului starеţ **Paisie** (1722—1794), iniţiatorul unei mişcări neoisihaste şi filocalice în mânăstirile pe care le-a condus: Dragomirna (1763), Secu (1775) şi Neamţ (1779), cu influenţe în multe altele. Recent, Biserica ucraineană — al cărei fiu era — şi cea română — în cadrul căreia şi-a desfăşurat activitatea — l-au trecut în rândul sfinţilor, fiind prăznuit în fiecare an la 15 noiembrie, ziua trecerii sale la Domnul. În timpul stăreţiei lui, mânăstirea Neamţ număra în jur de 700 de vieţuitori (moldoveni, munteni, ruşi, ucrainieni, sârbi, bulgari şi chiar evrei încreştinaţi). S-au copiat acum peste 300 de manuscrise cu conţinut mistico-ascetic, din care vreo 40 au fost copiate de el însuşi. „Mişcarea spirituală paisiană" a influenţat zeci de mânăstiri ortodoxe, mai cu seamă din Rusia.

În 1807, prin străduaniile mitropolitului Veniamin Costachi şi ale obştei nemţene, s-a înfiinţat aici o tipografie, în care au fost editate numeroase cărţi de slujbă şi de învăţătură. Desfiinţată în timpul lui Alexandru Ioan Cuza, tipografia a fost chemată din nou la viaţă după realizarea unităţii noastre de stat, prin osteneala starеţului de atunci, Nicodim Munteanu, viitorul patriarh, lucrând fără întrerupere până astăzi.

Biblioteca mânăstirii — cu cele peste 450 de manuscrise şi aproximativ 20 000 de volume — constituie o mărturie în plus că în mânăstirea Neamţ, au existat întotdeauna preocupări culturale. Iar muzeul mânăstirii cuprinde o serie de obiecte de cult, mai cu seamă din secolele XVIII şi XIX.

În tot decursul existenţei sale, mânăstirea Neamţ a avut strânse legături cu românii transilvăneni. După anii 1761—1762, când mânăstirile şi schiturile ortodoxe din Transilvania au fost distruse din ordinul generalului austriac Nicolae Adolf Bukow, mulţi călugări şi credincioşi ardeleni s-au închinoviat în mânăstirea Neamţ. Unul din ei a fost **Iacob Stamati**, originar din părţile Bistriţei, fost „iconom" al mânăstirii, apoi episcop de Huşi şi mitropolit al Moldovei (+1803), starеţul **Dometian**, din Braşov, la începutul secolului al XIX-lea, starеţul **Dionisie Romano**, născut în Săliştea Sibiului, în anii premergători Unirii Principatelor, care a întemeiat un seminar pentru călugării din mânăstire şi a reutilat tipografia, ajuns după câţiva ani episcop la Buzău (+ 1873). Un renumit starеţ, Neonil Buzilă, ctitorul unor biserici în mânăstire, i-a trimis lui Andrei Şaguna sute de cărţi tipărite la Neamţ pe seama bisericilor din eparhia sa care au fost distruse sau jefuite în cursul revoluţiei din 1848/1849.

Mânăstirea Neamţ — îndrumată azi cu dăruire şi competenţă de Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei şi Bucovinei, ca şi de actualul starеţ, arhim. Irineu Chiorbeja, rămâne, în continuare, un adevărat far călăuzitor pentru toate mânăstirile şi schiturile Bisericii noastre. Ea cheamă la rugăciune şi reculegere pe toţi fiii Bisericii, mai cu seamă la hramul ei, „Înălţarea Domnului la cer", ca şi la 5 august, ziua prăznuirii Cuviosului Ioan Iacob Hozevitul, călugărit aici în 1936 (cu speranţa că moaştele îi vor fi aduse în ţară din mânăstirea „Sfântul Gheorghe Hozevitul" din Israel), la 15 noiembrie, ziua trecerii la Domnul a Cuviosului Paisie, dar şi în alte zile ale anului.

De ce tac greco-catolicii?

Evenimentele petrecute în ultimul timp la Odorheiu Secuiesc ridică întrebări grave care îşi mai aşteaptă încă răspunsuri. Intoleranţa manifestată acolo evidenţiază discriminarea etnică şi religioasă la care sunt supuşi românii din secuime, care ne duce cu gândul la timpurile de tristă amintire ale ocupaţiei hortyste. Iată despre ce este vorba. Consiliul local din Odorheiu Secuiesc doreşte acapararea clădirii donată de o fundaţie elveţiană Congregaţiei greco-catolice a Inimii Neprihănite şi excluderea oricărei persoane de etnie română din structurile de administrare ale aşezământului. La această operaţiune de acaparare a bunurilor dăruite de această fundaţie Bisericii greco-catolice s-au aliniat şi prelaţii catolici şi reformaţi. Bordacsi Csaba, unul din instigatorii localnicilor în vederea asaltului asupra Căminului, a declarat că dacă justiţia va da câştig de cauză călugăriţelor greco-catolice va fi ceva de neimaginat datorită revoltei populaţiei ...

În urma asaltului asupra acestui aşezământ călugăriţele greco-catolice au fost molestate şi scoase cu forţa din clădire. Iată ce spune Jean Marc Perrot, preşedintele Consiliului de Administraţie al firmei franco-române care a construit clădirea: **„Este incredibil ceea ce s-a întâmplat ... aşa ceva nu se poate întâmpla în Europa. Poza aceea cu măicuţa scoasă de acel bărbat ar fi putut face înconjurul lumii ...“**. Aşa cum pentru Jean Marc Perrot ceea ce s-a întâmplat este **incredibil**, tot aşa de **incredibil** este pentru noi tăcerea Bisericii greco-catolice şi a conducătorilor ei, de altfel foarte critici când este vorba de **„fraţii“** lor români (ortodocşi, ce-i drept, nu catolici!). Am tot aşteptat ca Biserica greco-catolică să ia o atitudine fermă faţă de acest abuz, dar până acum capii acestei Biserici n-au reacţionat în nici un fel împotriva celor care le-au scos în forţă călugăriţele din acel aşezământ. Doar cotidianul **„Adevărul“** şi unele ziare locale (din Ardeal) au încercat să ia o atitudine împotriva acestor acţiuni antiromâneşti petrecute în secuime. În schimb pentru presa greco-catolică şi alte ziare „democrate“, importanţă capitală au avut campaniile de discreditare a Bisericii Ortodoxe şi a ierarhilor ei. Este evident că presa greco-catolică a evitat să-şi supere sau să-şi condamne „fraţii de credinţă“ (catolicii maghiari!) şi astfel şi-a continuat suita de atacuri împotriva românilor ortodocşi.

Nu ne propunem să analizăm conotaţiile sau implicaţiile politice ale acestor acte săvârşite în secuime. Cu toate acestea ne îngăduim să amintim că „Iniţiativa Maghiară Ardeleană“ a susţinut că Bardacsi Csaba, principalul promotor al evenimentelor de la Odorhei soldate cu alungarea din oraş a călugăriţelor greco-catolice, ar merita laude întrucât n-a făcut altceva decât să apere dreptul concitadinilor săi la păstrarea identităţii lor etnice, împotriva încercărilor de modificare a componenţei naţionale a judeţului secuiesc, prin aducerea de unităţi militare şi construirea de biserici şi mânăstiri ortodoxe. Regretăm că greco-catolicii care mereu se plâng că sunt persecutaţi de preoţii ortodocşi, nu au reţinut declaraţiile de sprijin faţă de călugăriţele greco-catolice ale parohului bisericii ortodoxe din localitate, care s-a oferit să doneze un teren în compensaţie municipalităţii în vederea salvării aşezământului greco-catolic. Situaţia preotului ortodox din Odorhei e la fel de dramatică ca şi a tuturor românilor din secuime. După cum au afirmat unele ziare, părintelui Nicolae Călugăr i s-a spart casa până acum de cinci ori. Oare când se vor trezi şi guvernanţii noştri la realitate şi vor încerca să înţeleagă drama românilor din secuime? Aşa cum am afirmat mai înainte nu vom stărui asupra implicaţiilor politice ale acestui caz. Ceea ce este curios e desigur atitudinea conducerii Bisericii greco-catolice şi a neîmpăcaţilor combatanţi ai Ortodoxiei: Clemente Plăianu, Augustin Prunduş, Al. Nicula, Matei Boilă, Anton Moisin etc., care au fost cuprinşi de o inexplicabilă tăcere în cazul Odorheiu Secuiesc. Îndrăznim să întrebăm: care ar fi fost atitudinea capilor Bisericii greco-catolice dacă evenimentele de la Odorheiu Secuiesc ar fi fost provocate de românii ortodocşi? Ar fi ajuns hârtia şi cerneala pentru terfelirea Bisericii Ortodoxe? Ne îndoim! Nici o publicaţie greco-catolică (Viaţa creştină, Unirea, Vestitorul Unirii, Deşteptarea credinţei) nu au luat atitudine faţă de evenimentele de la Odorhei. În schimb de şapte ani de zile Biserica Ortodoxă continuă să fie atacată sistematic în presa greco-catolică, urmărindu-se zdruncinarea credibilităţii ei.

Revista **„Vatra“** din Târgu Mureş s-a străduit din răsputeri să realizeze o **„anchetă“** kilometrică prin care nu a urmărit altceva decât să culpabilizeze Biserica Ortodoxă prin intermediul interlocutorilor, dar în cazul Odorhei nu s-a sinchisit să realizeze o **„anchetă ...“**. Părintele senator Matei Boilă în loc să aducă la cunoştinţa parlamentarilor evenimentele de la Odorhei, a considerat că e mai oportun să se ocupe de locaşurile de cult ale ortodocşilor, pe care a încercat să-i alunge din propriile biserici, ce-i drept într-o manieră mult mai elegantă decât cea de la Odorheiu Secuiesc, adică printr-o lege votată de Parlament.

Protopopul greco-catolic de Dej, Alexandru Nicula, care se dovedise un asiduu comentator al evenimentelor religioase din viaţa Transilvaniei, de această dată a intrat în eclipsă totală ... Ne întrebăm de asemenea **de ce** Ion Zubaşcu, **„consultantul ştiinţific“** în problemele bisericeşti al cotidianului **„România liberă“**, nu s-a ocupat de cazul Odorhei? Se pare că pentru acest cotidian mai importantă a fost campania de discreditare a ierarhilor ortodocşi decât drama românilor din Ardeal. Am fi dorit să-i vedem luând atitudine în cazul Odorhei şi pe oamenii noştri de cultură Adrian Marino, Al. Zub, Camil Mureşan, Petru Poantă, Ana Blandiana, Octavian Paler, Mircea Zaciu etc., etc. Unde este poziţia redactorilor de la **„Tribuna“** (Cluj) sau a redactorilor de la **„Familia“** (Oradea)? Să înţelegem că în preocupările **„culturale“** ale domniilor lor se înscriu doar calomniile la adresa Bisericii Ortodoxe?

La fel şi oamenii noştri politici s-au dovedit nepreocupaţi în ce priveşte rezolvarea problemelor ivite la Odorhei de această dată, iar preotul senator Matei Boilă nu s-a grăbit a-l informa pe primul ministru sau pe colegii parlamentari de cele petrecute la Odorhei. Poate vedea acum oricine că pe greco-catolici nu-i deranjează asemenea acte venite din partea catolicilor şi reformaţilor, ci se văd stânjeniţi în Transilvania doar de românii ortodocşi. Nu trebuie să ne mirăm din moment ce timp de şapte ani ierarhia greco-catolică s-a întâlnit cu ierarhia romano-catolică maghiară pentru a pune ţara la cale împotriva „schismaticilor“ ortodocşi care „se opun democraţiei“ şi „intrării în N.A.T.O., a României“. Se pare că şi pentru unii politicieni (senatori catolici din PNŢCD), grija principală nu este aceea de a scoate România din criza economică în care se zbate, ci mai ales aceea de a o scoate din matca Ortodoxiei.

Încheiem spunând că evenimentele petrecute la Odorhei sunt realităţi care ne dor pe toţi în calitate de români. Ceea ce ne vine nouă greu să înţelegem e **de ce tac greco-catolicii?**

Pr. Ion Alexandru MIZGAN

Parabola semănătorului

Spus-a Domnul pilda asta:
A ieşit semănătorul,
La venirea primăverii
Ca să-şi semene ogorul.

A zvârlit sămânţa bună
Peste ţarinele sale,
Dar o parte din sămânţă
A căzut pe lângă cale.

Altă parte din sămânţă
A căzut pe stânca goală;
N-a prins rădăcină-n piatră,
Fără pic de umezeală.

Altă parte din sămânţa
Ce-a zvârlit-o pumnul măinii,
A căzut în mărăcine
Şi-au înăbuşit-o spinii.

Şi-a venit, în zbor, din nalturi,
Multul păsării norod
Şi a ciugulit-o toată.
N-a rămas măcar un bob.

Însă-o parte din seminţe
Au căzut în glia bună,
Au crescut, găsindu-şi locul,
Şi-au dat roade împreună.

Una dintre ele dat-a
Rodul treizeci boabe, iar
Alta şasezeci de boabe.
Altele o sută chiar.

Şi-a-ncheiat învăţătorul
Cu o vorbă-aşa de dragă:
Cine, dar urechi are
Să audă, să-nţeleagă.

PETRE SĂITIŞ

Din activitatea pastorală de acum 50 de ani

Am ajuns preot la biserica din satul Plai-Vulcan, comuna Blăjeni, judeţul Hunedoara în vara anului 1943. Veneam din Bucureşti unde fusesem profesor de religie la liceul Cantemir Vodă şi cerusem în noiembrie 1942 conducerii Mitropoliei de la Sibiu să fiu numit preot în Munţii Apuseni. Când am ajuns la Sibiu să aflu rezultatul cererii mele, am fost introdus imediat în cabinetul de lucru al Mitropolitului Nicolae Bălan, care ţinuse personal să afle ce mă determină venind din Bucureşti, să cer să fiu numit preot în Munţii Apuseni, dacă nu cumva am anumite motive politice? A trebuit atunci să relatez detailat motivaţia cererii mele, pe care mi-a ascultat-o atent mai bine de o jumătate de oră. Cererea mea, am spus, ca şi pregătirea mea de preot a fost dorinţa părinţilor mei ţărani din Comuna Băbana, judeţul Argeş de a ajunge preot în Munţii Apuseni, fiind dorinţa moştenită în familie generaţie de generaţie lăsată ca un testament de strămoşul meu Isar. Tatăl meu, fost pădurar în pădurea Cotmeana, îmi povestea cum strămoşul Isar a venit în comuna noastră împreună cu doi veri ai săi, Dumitru Băncilă şi Gheorghe Diaconu, din timpul revoluţiei lui Horea, Cloşca şi Crişan, ca refugiaţi, fiind urmăriţi de stăpânirea ungurească din Transilvania. Isar, pe care istoria revoluţiei lui Horea nu-l înregistrează, a fost fratele mai mic al lui Horea, care se stabilise ca dogar în Sas, Sebeş, înainte de a începe revoluţia din 1784. În timpul revoluţiei a luat parte activă împreună cu verii lui cu care se refugiaseră peste munţi în Ţara Românească, la Mânăstirea Cotmeana, aflată între păduri seculare de stejar, unde se afla ca ispravnic al moşiei mânăstirii un ardelean şi el tot din Munţii Apuseni, pe care i-a aşezat clăcaşi pe moşia mânăstirii la marginea pădurii dinspre miazăzi, unde şi-au înjghebat gospodării şi aveau să dea naştere prin urmaşii lor comunei de astăzi, Băbana din judeţul Argeş. Ca refugiaţi fuseseră urmăriţi şi ceruţi să fie extrădaţi şi judecaţi, dar pădurea Cotmeana le era refugiul de apărare când poterele erau trimise pe urmele lor. Isar avusese un rol în timpul revoluţiei din Transilvania. După ce conducătorii revoluţiei fuseseră închişi la Alba Iulia, Isar şi verii lui s-au dus în delegaţie la Viena şi s-au plâns de cele îndurate de români în timpul revoluţiei de la unguri şi au cerut eliberarea conducătorilor închişi şi să fie judecaţi la Viena de împărat.

Din partea cancelariei imperiale au obţinut un act prin care se dispunea ca cei închişi la Alba Iulia să fie trimişi spre judecarea lor la Viena. Între timp închişii au fost judecaţi şi omorâţi, Horea şi Cloşca, Crişan spânzurându-se în închisoare. Isar şi verii lui atunci au ridicat şi ei rămăşiţele revoluţionarilor din munţi, au atacat garnizoana de pază din Zlatna şi au dat foc oraşului, apoi au fugit peste munţi în Ţara Românească. Casele lor le-au fost incendiate şi familiile omorâte. Isar a dorit ca cineva din urmaşi să se reîntoarcă în Munţi ca preot şi să se roage şi să pomenească şi pe cei rămaşi înmormântaţi neştiuţi şi nepomeniţi de nimeni. A purtat cu el actul obţinut de la Cancelaria de la Viena şi s-a păstrat în casa noastră până în timpul primului război mondial când s-a pierdut.

Mitropolitul Nicolae Bălan m-a ascultat îngăduitor şi a rămas miscat de cele ce i-am relatat. Pe masă avea o hartă cu protoieriile şi parohiile Mitropoliei. Mi-a arătat că ultima comună din eparhie care este cuprinsă şi de Munţii Apuseni şi de Zarand, la izvorul Crişului Alb este comuna Blăjeni, judeţul Hunedoara, cu parohia Plai-Vulcan. Am primit parohia recunoscător şi m-am stabilit în comună cu soţia în vara anului 1943, după încheierea anului şcolar. Aşa am ajuns preot în parohia Blăjeni Plai din Comuna Blăjeni, judeţul Hunedoara, când nu împlinisem vârsta de 27 de ani. La început, timpul de acomodare nu mi-a fost uşor. Am căutat cu răbdare să mă adaptez modului de viaţă al locuitorilor şi să fiu cât mai în contact cu ei. Mi-am luat ca duhovnic un preot bătrân pensionar din cătunul „Sat“ al comunei, pe părintele Pătru Stanciu, trecut de 80 de ani. L-am întrebat la început cum să mă comport ca preot nou-venit în parohie şi mi-a spus un lucru pe care-l reţin şi astăzi. Când eşti chemat la un serviciu religios şi ai stabilit timpul sau ora, să nu depăşeşti acest timp, fiindcă se va comenta că preotul a mintit şi-ţi pierzi credibilitatea, care este cel mai important lucru pentru un preot. Am căutat până astăzi să nu ies din această recomandare înţeleaptă. De la început mi s-a părut nepotrivită adresarea cu „domn părinte“ a credincioşilor şi am căutat ca în predică să-i rog să nu mi se mai adreseze aşa, fiindcă este nepotrivit, cum ai zice tatălui tău, „domnule tată“. Noi ortodocşii spunem „părinte“ sau „tată părinte“, în nici un caz „domnule părinte“, folosită de protestanţi sau de catolici şi i-am încredinţat că dacă cineva mi se adresează cu „domnule părinte“ nu-i răspund, fiindcă eu nu sunt „domnule“ şi credincioşii m-au înţeles şi-mi spuneau „părinte Ioane“. Un obicei necreştinesc întâlnit, erau clăcile în sărbătorile de peste săptămână şi mai ales vara la secerat, la cules de cânepă, etc., şi biserica era aproape goală de credincioşi. În această situaţie, după terminarea serviciului religios în biserică, unde veniseră puţini credincioşi, luam împreună cu mine pe cantor şi pe credincioşii care voiau să ne însoţească şi mergeam la locul clăcii unde cântau clanetaşii. Aveam cu mine epitrahilul şi evanghelia. Le adresam cuvântul de învăţătură al sărbătorii, citeam pericopa evangheliei sărbătorii respective şi le arătam în ce păcat se află şi unde trebuie să se adune, în biserică, nu la muncă petrecând cu cântece ca păgânii. Văzându-mă intransigent în hotărârea mea au părăsit în parohie obiceiul de a mai face clacă în sărbători. O altă abatere de la rânduiala Bisericii era botezul copiilor prin stropire cu apă şi de obicei la casa preotului unde se făcea slujba pe scurt. Am căutat în predici în biserică să le vorbesc despre însemnătatea şi rânduiala ortodoxă a botezului, care se face prin afundare în apă, cum spune şi cuvântul din limba greacă „a boteza“, care înseamnă „a afunda“ şi el se face în biserică odată cu încreştinarea pruncului ca fiu al lui Dumnezeu. Am introdus în biserică un hârdău de brad şi la sfârşitul slujbei în duminici, de faţă fiind şi credincioşii săvârşeam slujba botezului, care apoi s-a generalizat, în parohie. Un obicei frumos întâlnit în toată comuna şi practicat şi-n alte comune din jur era săditul unui pom primăvara sau toamna pentru cel decedat din familie. Din aceşti pomi, îngrijiţi de cei ce-i sădeau până la rodire mâncau numai copiii şi călătorii. Mi-a fost dat să întâlnesc pe marginea drumului, care urma cursul Crişului Alb între satele Plai şi Criş, într-o vară doi cireşi tineri încărcaţi de roade coapte. Pe un cireş era aşezată o scară improvizată şi pe cireş era fixată o tăbliţă de brad pe care scria cu creion chimic: „Vă rugăm să culegeţi şi să mâncaţi din cireşe şi să pomeniţi şi pe Ion şi Flurie, părinţii noştri“. Am fost impresionat până la lacrimi de câtă noblete creştinească poartă sufletul românesc.

Am întâmpinat o greutate prin desele îmbolnăviri, în special la copii, mai ales primăvara şi toamna, fiind chemat să-i împărtăşesc, fiindcă dispensar sanitar nu era în comună şi nici în comunele vecine, iar ajutorul medical era la distanţe de peste 20 km, la Abrud sau Brad. Mi-am înjghebat o mică farmacie cu medicamente de prim ajutor, ca aspirină, chinină, tinctură de iod, etc., pe care le împărteam gratuit unde era cazul şi am obţinut rezultate bune în pastoraţia mea, şi mi-am dat seama cât de folositor este pentru pregătirea teologilor de a deveni preoţi să poată urma la Teologie şi un curs de medicină socială. Am găsit în parohie un obicei frumos, care îmi era necunoscut şi manualele de pastoraţie nu fac vorbire de el. Este vorba de „judecata bătrânilor“, adică „jus valahicum“ prezent încă în viaţa unor sate din Munţii Apuseni şi din Zarand, care se face în tinda sau pridvorul bisericii, sub preşedinţia preotului paroh, la sfârşitul slujbei religioase de duminică. Ajutorul preotului era epitropul, de obicei cel mai în vârstă, care se bucura de stima consătenilor. Membrii sfatului de judecată erau şi ei cei mai în vârstă din sat, asistau pe preot şi pe epitrop şi-şi spuneau cuvântul în procesele de judecată. Termenul de adresare faţă de cei mai în vârstă era de „baci“ şi pentru femeile mai în vârstă „babă“. Tot ceea ce se petrecea în sat în timpul unei săptămâni care încălca regulile bunei convieţuiri şi creau neînţelegeri, erau aduse la cunoştinţa preotului şi se analizau în şedinţa de judecată după terminarea serviciului religios de duminică şi ceea ce hotăra sfatul era bun aprobat de ambele părţi, fără drept de împotrivire. Am întrebat la început, necunoscând procedeul de judecată, dacă nemulţumiţii nu se adresează şi ocolului de judecată de la oraş şi, miraţi mi-au spus, pentru ce motive să umble pe drumuri şi să cheltuiască bani cu avocaţii, când judecata o pot face şi ei, mai bine decât judecătoria. Cât am stat în parohie, am prezidat „jus valahicum“, şi de fiecare dată părţile au plecat împăcate. Într-una din duminici din luna mai, 1945, epitropul mi-a spus la slujbă că nu este nici o cauză de judecat şi i-am spus că eu am personal o pricină de adus la cunoştinţă să fie judecată şi curios a aşteptat să înceapă şedinţa sfatului să-mi asculte plângerea.

Le-am admirat imparţialitatea de sfetnici ai dreptăţii şi rânduiala de a rezolva neînţelegerile în sat, fără să meargă la judecătorie şi la avocaţi împricinaţii să-şi caute dreptatea cu bani şi timp pierdut. Este o doctrină românească din bătrâni, cunoscută în documentele istorice cu numele de „jus valahicum“ — adică judecata românească, ce-mi este cunoscută şi întâlnită numai aici în Zarand şi în Munţii Apuseni. Le-am spus că de data aceasta am şi eu ceva de reclamat şi rog ca sfatul să hotărască. M-au ascultat curioşi şi atenţi. Le-am spus atunci durerea mea pe care o aveam pe suflet. Mai tot satul Plai, cu casele răsfirate pe munte, la o înălţime aproape de 1000 m pe Vulcan, este aproape neştiutor de carte. Era şcoală primară în vale, aproape de Criş, lângă biserică, dar cei de pe munte când începea vremea de toamnă timpurie şi veneau ninsorile, cu ziua mică, nu mai puteau trimite copiii la şcoală în vale, mai ales de frica lupilor şi, aşa din generaţie în generaţie, se pomeneau neştiutori de carte. I-am întrebat dacă mai putem continua această stare de lucruri sau ne hotărâm cu toţii să ridicăm acolo sus în munte pentru copii un local de şcoală din lemn de brad, cum au şi ei construite casele şi şurile lor, şi în faţa faptului împlinit să cerem apoi de la inspectoratul şcolar de la Deva să înfiinţeze un post de învăţător la şcoala ridicată de oamenii satului, care nu mai vor să-şi crească copiii neştiutori de carte. Toţi cei de faţă au fost de acord bucuroşi şi au întrebat cum să se procedeze. Unul din membrii sfatului s-a oferit să doneze ½ jugăr de pământ pentru construirea şcolii, iar altul, un meşter dulgher, s-a oferit să conducă lucrările de construcţie. Am întocmit în grabă un proces-verbal al şedinţei, am ales un comitet care să poarte grija construcţiei în frunte cu epitropul, baci Polverea, apoi un casier al fondurilor, după ce membrii comitetului vor hotărî cât să contribuie fiecare familie. Primul donator m-am înscris eu, cu salariul primit pe luna mai şi rând pe rând toţi membrii sfatului s-au oferit cu diferite sume de bani. M-am oferit să merg la Bucureşti, la Casa pădurilor, cu o cerere din partea locuitorilor satului, şi să cer aprobarea pentru obţinerea a cel puţin 100 de fire de brad din ocolul Câmpeni pentru construirea şcolii. Lucrurile s-au desfăşurat întocmai cum plănuisem şi localul şcolii până toamna a fost ridicat până la acoperiş. S-a ivit însă un neajuns. Comitetul de construcţie hotărâse ca cel care va tăia un fir de brad din pădure şi-l va aduce şcolii să aibă şi el dreptul să-şi taie pentru el un fir de brad, fiindcă firele marcate de brigadier depăşeau numărul de 100 de fire. Oamenii însă când s-au văzut în pădurea de brazi n-au mai ţinut seama numai de firele marcate şi au pus la pământ o întreagă faţă de munte, o pădure întreagă de brazi şi au cărat-o şi pentru şcoală, dar şi pentru trebuinţele lor de case şi chiar şure. Într-o zi din luna septembrie, 1945, m-am trezit acasă cu brigadierul ocolului silvic din Câmpeni şi supărat, mi-a adus la cunoştinţă cele petrecute în pădure, pentru care trebuie să aibă loc ancheta la faţa locului de şeful de ocol şi traşi la răspundere cei vinovaţi, între care eram implicat şi eu. L-am poftit la masă şi am căutat să-l liniştesc. I-am spus despre luptele moţilor de sub Horea şi de sub Iancu pentru pădurile lor din munţi acaparate cu forţa de cei străini de neam. Urmaşii moţilor au şi ei astăzi dreptul în statul român să-şi taie brazi din munţii lor şi să construiască şcoli, case şi şure. Este dreptul lor natural, nu li-l poate lua nimeni. Îl rog pe domnul inginer al ocolului silvic din Câmpeni, care este şi dânsul moţ ca şi dumneavoastră şi ca şi mine prin strămoşii mei, să fie îngăduitor şi înţelegător faţă de cele întâmplate şi să lase lucrurile aşa cum sunt, că brazii vor creşte iar la loc. Îmbunat, brigadierul a plecat de la masă şi rugămintea mea a fost cu efect. Pe lângă şcoala din Vulcan au apărut şi şure şi case noi, în timp ce pădurea de brazi defrişată se ridica şi creştea mai falnică în munţi.

Până în vara anului 1946 localul şcolii a fost terminat şi dotat cu mobilierul necesar şi amenajată şi o cameră pentru noul învăţător. Am înaintat atunci un memoriu semnat mai mult cu punerea degetului de toţi locuitorii cătunului Vulcan către inspectoratul şcolar din Deva, prin care am cerut să se aprobe înfiinţarea unui post de învăţător la noua şcoală ridicată prin contribuţia sătenilor din Plai-Vulcan. La faţa locului a venit un delegat al inspectoratului şcolar din Deva şi după ce a urcat greu muntele cu calul şi a văzut cele de la faţa locului, s-a aprobat un post de învăţător la şcoală şi cursurile ei au început în toamna anului 1946, cuprinzând pe toţi copiii cătunului şi pe cei mai în vârstă neşcolarizaţi, şi astfel întunericul neştiinţei de carte s-a stins în Plai-Vulcan pentru totdeauna. În acelaşi timp, după o pastoraţie de 3 ani în munţi, plecam împreună cu familia înmulţită cu două fetiţe, născute aici, pe care, din nefericire, mai târziu, titrate aveam să le pierd, cu nesfârşită durere. Veneam la Curtea de Argeş, unde fusesem numit profesor de religie, la fostul Colegiu militar şi unde mi se deschidea un nou câmp de pastoraţie. Luam cu mine la plecarea din Plai-Vulcan, pe lângă bătăile inimilor calde ale enoriaşilor mei păstoriţi şi murmurul apelor Crişului Alb în inimă, ca şi icoana lunii răsărită peste munţii Strâmba şi Vulcan ai Zarandului şi Ţării Moţilor.

Pr. Ion IONESCU

Mişcarea ecumenică se confruntă cu atitudini de reproş din partea unor Biserici membre

La începutul acestei veri, Biserica ortodoxă a Georgiei a adoptat decizia de a părăsi, atât Consiliul Ecumenic al Bisericilor (C.O.E.), cât şi Conferinţa Bisericilor Europene (K.E.K.). (Vezi „Episkepsis“, nr. 544 din 31 mai 1997 şi nr. 545 din 1 iunie 1997).

Motivaţia acestei decizii stă în legătură cu faptul că, în opinia întâistătătorului acelei Biserici, exprimată într-o scrisoare adresată celor două foruri ecumenice, interesele Ortodoxiei nu au prea fost luate în seamă, în ultimii ani, iar pe de altă parte ar exista tendinţa de a da, cel puţin C.O.E. un tot mai accentuat caracter ecleziologic, adică de a-l transforma în supra Biserică, ceea ce nu corespunde statutului şi menirii sale.

Rămânerea pe mai departe a acestei Biserici în respectivele organisme ecumenice ar însemna, precizează Sanctitatea Sa Elie al II-lea, patriarhul-catolicos al Georgiei, ignorarea riscului unei inevitabile schisme şi al izbucnirii unor conflicte între cler şi popor. Mai ales în mediul monastic, dar şi la nivelul simplilor credincioşi se manifestă dezaprobare şi neîncredere faţă de Mişcarea ecumenică, despre care se afirmă un lucru foarte grav, cum că ar fi „panerezia secolului nostru“.

De precizat că Biserica Georgiei a devenit membră a celor două organisme ecumenice în 1962, iar Întâistătătorul ei a făcut parte din rândul preşedinţilor Consiliului Ecumenic al Bisericilor, din 1979 până în 1983.

Atât secretarul general al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, dr. Konrad Raiser, cât şi cel al Conferinţei Bisericilor Europene, dr. Jean Fischer şi-au exprimat regretul în legătură cu o astfel de decizie. Ambii au recunoscut că şi din partea altor Biserici ortodoxe, membre ale C.O.E. şi K.E.K., s-au făcut auzite nemulţumiri şi critici, ceea ce i-a determinat să adreseze invitaţii tuturor Bisericilor implicate în Mişcarea ecumenică să vină cu propuneri în vederea reformulării naturii acestei Mişcări, în pragul secolului XXI şi a trasării cadrului în care să evolueze ea, în viitor.

Cunoscând faptul că principalul scop al Ecumenismului este şi trebuie să rămână refacerea unităţii creştine primare, respectând desigur principiul diversităţii, se cuvine să remarcăm o slăbire a interesului faţă de acest scop. Predominant numeric, în cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor, Protestantismul a ignorat pur şi simplu sensibilitatea ortodoxă faţă de probleme, cum sunt cele ale hirotoniei femeii şi homosexualităţii, adoptând măsuri şi favorizând decizii care au nemulţumit şi neliniştit partea ortodoxă. În plus, a slăbit foarte mult preocuparea celor două foruri ecumenice pentru încurajarea dialogului teologic, al adâncirii cercetării acelei tematici, care să favorizeze apropierea intercreştină şi progresul pe calea către o mai credibilă mărturie în faţa lumii.

Este firesc prin urmare să se procedeze la o redefinire a ceea ce ar trebui să fie Mişcarea ecumenică în noul mileniu, în care vom intra în curând.

Nu trebuie în nici un caz uitat că există în urmă o foarte bogată experienţă a unei lucrări comune şi că dorinţa după unitate nu s-a diminuat.

Pr. prof. D. ABRUDAN

Cântarea bisericească şi concepţia „consumistă"

În slujbele Bisericii creştine răsună de aproape 2000 de ani, fără contenire, minunate cântări. Această Tradiţie a împodobirii Sfintelor Slujbe cu cântări s-a păstrat neştirbită până astăzi, mai ales în Biserica Ortodoxă.

Dar, de-a lungul istoriei, omenirea a cântat nu numai în Biserică, ci şi în numeroase alte ocazii, nebisericeşti, şi în general unele mai puţin (sau uneori chiar deloc) religioase: ospeţe, serbări şi manifestări publice laice etc.

Şi astfel, a trebuit să existe întotdeauna o comunicare şi o influenţare reciprocă între muzicile „lumeşti" şi cântările Bisericii. Aceasta s-a întâmplat cel mai adesea prin muzicienii sau cântăreţii ce îşi desfăşurau activitatea muzicală laică alături de cea din cadrul liturgic al Bisericii.

Rezultatele acestei legături au fost în general benefice, de la început — dar şi mai târziu — Biserica preluând şi structurând în cultul său părţile bune ale cântărilor mai vechi sau mai noi, presau necreştine (iudee, eline sau ale altor neamuri). Iar atunci când, treptat, în Biserică s-a configurat un stil muzical specific, se poate spune chiar o **cultură muzicală** eclezială, aceasta a influenţat, la rândul său, manifestările muzicale „din lume", îmblânzindu-le uneori acestora pornirile pătimaşe (de un fel sau altul) sau chiar încreştinându-le — cel puţin într-o oarecare măsură — impunând şi chiar constituind în general, prin însăşi prezenţa şi exemplul său, un etalon şi un criteriu al **măsurii** adevărate, al normalităţii (ontologice), şi în acest domeniu.

Ceea ce este important de reţinut în tot acest fenomen este faptul că mereu s-a manifestat din partea Bisericii un proces de alegere, o **selecţie eclezială**, care a însemnat uneori un timp îndelungat de probare, de încercare a diferitelor muzici propuse. Duhul Bisericii a lucrat şi în domeniul muzical şi doar cele cu adevărat bune şi de folos s-au păstrat peste secole, şi chiar peste milenii, în tezaurul nepreţuit al Tradiţiei Bisericii. Aşa a fost cazul recitativului liturgic, adică a citirii cântate a Sfintei Scripturi, sau a stilului cântării „line", legată de cuvântul curat şi depărtată de ritmul pătimaş al instrumentelor .... şi multe altele.

Alte încercări, precum chitarele şi flautele pe care (într-un loc sau altul) unii voiau să le aducă în Biserică încă din primele secole creştine, au rămas la starea de simple consemnări istorice...

*

În ultimele decenii, mai ales prin noile mijloace tehnice de difuzare a muzicii — radio, discuri, benzi şi casete, CD-uri etc. — „presiunea lumească" asupra urechilor noastre a devenit mult mai importantă, cel puţin cantitativ. Dacă analizăm „grilele de program" ale canalelor de radio şi de televiziune, ca şi oferta comercială de înregistrări muzicale pe discuri şi casete, vom observa că muzica bisericească reprezintă un procent cu totul nesemnificativ, probabil sub 1% şi tinzând uneori spre 0 (zero). Nu discutăm acum despre raportul dintre „cerere şi ofertă", care se spune că guvernează această producţie mediatică; cel mult putem aminti că cererea pentru tot felul de „producţii" discutabile poate fi provocată (ispitită) şi artificial, în mod insidios sau persuasiv ... dacă nu pur şi simplu deşănţat.

Această situaţie nu rămâne fără urmări în viaţa noastră de toate zilele. De plictis, sau ca „ford muzical" pentru activităţile curente, casetofonul, radio-ul sau difuzorul lăsate deschise au devenit ceva „normal". Şi astfel s-a putut vorbi despre o „poluare sonoră" şi în domeniul muzical...

Dar efectele sunt şi mai adânci, pentru că repetarea naşte învăţare şi deprindere, obişnuire — şi mai ales învăţarea şi deprinderea inconştientă, de care nu prea îţi dai seama. Din acest punct de vedere, „repetările şi exersările" pe care le propun de obicei pentru învăţare sistemele „clasice" de educaţie (de la grădiniţă la universităţi) şi care mai necesită şi efort (deci sunt „neplăcute") pălesc — din punct de vedere al numărului, al cantităţii — în faţa torentelor incontrolabile de „clişee" massmediatice (supra-repetate, că de aceea sunt „clişee"), „plăcute", „atrăgătoare", „interesante" etc., care ne „formează", ne „in-formează", finalmente ne manevrează modul de gândire şi de rostire, gesturile comportamentale... — spre exemplu, poate nu o să ne mai spunem în curând „bună ziua" ci „o zi bună (în continuare)", cum se spune pe unele posturi de TV, ceea ce încă nu este chiar aşa grav...

Şi în cazul particular al muzicii ni se creează, inevitabil, un bagaj de obişnuinţe sonore, care încep să ni se pară firesti, „normale" — că dacă „peste tot" se aude asta... Poate mai puţin în cer, dar cerul e departe şi cei ce au zburat înspre acolo cu avionul sau rachetele erau prea ocupaţi să asculte radio-ul — şi mai era şi zgomotul motoarelor... Muzica, între multe (toate, dacă se poate), devine astfel (doar) ceva „de consum", o ascultăm până ne „săturăm" şi apoi, resturile, la gunoi, eventual la reciclarea gunoaielor pentru viitoare „producţii plăcute de consum" spre „săturare", şi iar la gunoi, şi iar altceva „plăcut" şi tot aşa... Este adevărat că este o condiţie de vierme, dar dacă aşa e totul la televizor...

Cei pentru care cele ale Bisericii sunt doar „tradiţii" între alte tradiţii, de consum ocazional în viaţă — şi oferta „culturală" de „tradiţii" e pestriţă şi bogată, ca şi negustorii lor — atunci când mai intră în Biserică este firesc să fie contrariaţi de faptul că lucrurile sunt cu totul altfel decât „obişnuitul de afară". Din punct de vedere muzical, unde mai sunt cele „plăcute" şi atrăgătoare" pe care le auzim la radio şi la TV?

Reacţiile în faţa „disconfortului" resimţit sunt interesante şi seamănă cu acelea ale turiştilor din ţările bogate care merg în ţări străine minunate, dar sărace. Adică fie nu mai văd decât cele rele şi defectele — preoţii şi credincioşii ortodocşi sunt aşa şi aşa, ceea ce uneori poate fi adevărat, pentru că cine este fără de păcat?!..., iar muzica este învechită şi cântăreţii bătrâni... — fie încearcă să aducă cu ei tot ceea ce li se pare că „lipseşte" dintre „binefacerile" lumii moderne: cântări noi, „de efect", sau cu efect lacrimogen sigur, sau de ce nu s-ar reuşi „show"-uri moderne şi în biserici? — că doar prin alte părţi s-a încercat... Cu ce roade?

Felul acesta de reacţii, datorate în ultimă instanţă unei orbiri spirituale, duhovniceşti, pot să ascundă cu totul ceea ce este valoros şi important. Şi cât de important! „Calea, Adevărul şi Viaţa" (Ioan 14, 6) pentru noi toţi, Fiul lui Dumnezeu Cel ce s-a întrupat în această lume şi va fi cu noi „până la sfârşitul veacului" (Mat. 28, 20).

Într-o lume a zarvei şi agitaţiei capricioase şi schimbătoare a trupurilor şi sufletelor, cu ochelarii negri sau roz ai sticlei de televizor, este într-adevăr greu să mai „vezi" ceva adevărat în cele din jur sau să te **reculegi** şi să-ţi reaminteşti că în spatele, sau mai bine spus deasupra la toate este Dumnezeu. Şi nu un Dumnezeu capricios şi schimbător ca noi, pentru că dacă ar fi aşa şi El şi-ar întoarce faţa Sa, toate „în ţărână se vor întoarce" (Ps. 103, 30). Ori, la Dumnezeu „nu este schimbare sau umbră de mutare" (Iac. 1, 17), şi la fel sunt şi toate cele ale Bisericii — şi cântarea sa — care toate sunt porţi şi ferestre mereu deschise spre cer...

Iar schimbarea şi mişcarea Duhului „care suflă unde vrea" (Ioan 3, 8), este cu totul altceva şi are cu totul alte ritmuri decât „lumea (care) trece, şi pofta ei" (I Ioan 2, 17). Lucrarea Duhului în creştere şi schimbarea Bisericii este mult mai puternică şi mai asemănătoare creşterii grele şi îndelungate a vieţii în firul de iarbă ce răzbeşte prin piatră sau a naşterii tainice a vieţii pruncului în pântecele mamei.

Şi în muzică — la fel ca în toate domeniile vieţii — lumea rătăcită iubeşte artificiile şi exploziile strălucitoare, cât mai puternice şi mai rapide, mai imediate, care „iau ochii" (o, înţelepciunea limbii, a cuvântului!). Dar în urma acestora mai rămâne altceva decât distrugere şi durere, moarte şi pustiu?

Pentru a auzi viaţa tainică, sau cântarea tainică a vieţii celor create de Dumnezeu trebuie multă **linişte** şi reculegere. Liniştea şi tăcerea fac parte din muzică, din cântare. Paradoxal, tăcerea este chiar **începutul** muzicii şi cuvântului, nimicul în care se naşte sunetul, dar ea mai este totodată şi **sfârşitul** acestora, atunci când Duhul cântării o ridică pe aceasta şi pe cântăreţi deasupra stării pământeşti grosolane, pnevmatizând-o spre cântarea îngerească, a Împărăţiei. Unde se mai cultivă tăcerea şi liniştea, liniştirea plină de reculegere smerită, în altă parte decât în Biserică? Pe canalele de radio şi TV tăcerea este „contra-productivă", până şi pauzele trebuie umplute de „acţiune" muzicală şi/sau vizuală, „să se întâmple ceva" care să atragă... Tăcerea înseamnă în cel mai bun sau mai rău caz „defecţiune tehnică".

Şi chiar eforturile moderne sau exotice de concentrare întru tăcere ale multor discipline „psihice" individuale sunt de cele mai multe ori doar o altă extremă a agitaţiei oarbe şi ambiţioase...

Tăcerea pare lumii moderne a fi un semn al morţii, al inexistenţei, care trebuie deci evitată. Şi poate aşa şi este cu tăcerea **acestei** lumi. Tăcerea şi liniştea din Biserică este, din contră, plină de viaţă, de viaţa Duhului. „Dătătorul de viaţă" al tuturora. În tăcerea Bisericii răsună cântarea tainică pe care, după spusele Sfântului Vasile cel Mare, corul întregii creaţiuni o înalţă spre slava Făcătorului a toate. Iar cântările Sfintelor Slujbe nu sunt decât un **simbol, o întrupare** sacramentală a acesteia. Inspiraţia lor este adevărată, veşnică şi curată şi este foarte diferită de inspiraţiile „originale" şi orgolioase ale „creatorilor" mai „noi". Acest orgoliu, ca şi pretenţia „copy-right"-ului şi preocuparea comercială (pentru câştigarea câtor mai mulţi „arginţi") par semnul inspiraţiei altor duhuri...

Lupta, bătălia muzicii se dă azi mai ales în jurul sufletelor tinerilor. Când este sufletul mai deschis, mai adevărat, mai sensibil, mai gata **să primească** decât la tinereţe, la ieşirea din curata copilărie? Tinereţea este gata să primească, să îmbrăţişeze întreaga lume, cu toate cele bune, dar şi cele rele ale sale. Însă în graba primirii se poate uita uneori că amestecul celor rele cu cele bune le strică, le face rele şi pe cele bune — binele adevărat nu are amestec cu răul. Această disponibilitate pentru **primire** poate fi terenul cel mai propice pentru viitoarea „consumaţie", dacă nu merge împreună cu nevoia de **dăruire** şi cu discernământul **stăpânirii de sine**, stăpânirea **adevărată** de sine (ce dă puterea renunţării, atunci când trebuie) şi nu cea ilustrată şi indusă de „durii" filmelor ieftine de aventuri.

Iar în cazul muzicii, ca şi în cazul tuturor celorlalte aspecte ale vieţii, nu este vorba numai de succesul trecător al unei melodii sau al alteia, doar de un moment sau de altul, ci de o viaţă întreagă de „muzică", ce începe cu cântecul de leagăn — şi de iubire — al mamei, se continuă în cântarea tăcută şi liniştită a familiei creştine cu părinţi cuminţi, în cuvintele cântării dascălilor înţelepţi şi a conducătorilor curaţi şi adevăraţi ai unei societăţi nu „călduţe", ci care ştie, are înţelepciunea atât de tragic dobândită „a cunoştinţei binelui şi răului" (Fac. 2, 9; 3, 22), cunoscând şi Calea spre singurul Bine, sădită în Biserică de Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Aceasta este cântarea care răsună în Biserică, o cântare care **preface şi întoarce** spre bine cântarea lumii, o cântare a tuturor, nu numai a tinerilor sau numai a bătrânilor, ca în „modele" şi „modelele" lumii, ci o cântare veşnică, a bătrânilor şi a tinerilor, a drepţilor ca şi a păcătoşilor ce se căiesc, a celor plecaţi dintre noi, a oştilor îngereşti, a iluminării de sus — a Dumnezeirii.

Pr. VASILE GRĂJDIAN

Din cugetările Sf. cuv. Ioan Iacob Hozevitul

Pentru citirea şi cugetarea Dumnezeieştilor Scripturi

De multe ori am scris cuvinte pentru folosul meu sufletesc şi am crezut că aceste cuvinte pot folosi şi altor persoane care nu prea au vreme să deschidă cărţile şi poate nici nu au la îndemână cărţile potrivite. Ştiu că în ziua de azi toată lumea este grăbită şi cărţile cele groase ale Sfinţilor Părinţi stau uitate şi rar cine le mai citeşte. Aşa este duhul veacului, aşa sunt ocupaţiile oamenilor, aşa este războiul cel nevăzut, încât lucrul cel duhovnicesc şi mai ales citirea cărţilor sfinte nu prea au loc în viaţa creştinilor de azi. Şi asta nu se întâmplă numai în lumea mirenilor, ci înşişi monahii au început să-şi ajusteze viaţa după moda nouă. Grija celor pământeşti îi ţine încătuşaţi şi nu pot să mai afle vreme pentru citirea şi cugetarea dumnezeieştilor Scripturi.

Abia au vreme să asculte pravila din biserică, însă şi atunci mintea le este împovărată cu grija trupească şi cu necazurile vieţii. Pentru îndulcirea sufletului greu se găseşte vreme în veacul nostru. Şi aceasta ne păgubeşte mai mult decât toate. Căci neavând răgaz a privi mai des către cele cereşti, uităm rostul vieţii, slăbim duhovniceşte şi ajungem de multe ori la deznădăjduire, când ştim ce fel de făgăduinţă am făcut înaintea lui Dumnezeu şi când vedem că se cheltuieşte viaţa în chip zadarnic.

Iată cum ne sfătuieşte Cuviosul Nicodim Aghioritul în privinţa aceasta:

„Toţi creştinii... datori sunt a citi Dumnezeieştile Scripturi, pentru că, după cum zice Sfântul Ioan Gură de Aur, fără citirea Sfintelor Scripturi nu poate cineva a se mântui".

Apoi Sfântul Ioan Scărarul ne încredinţează că citirea luminează mintea, o îmbogăţeşte şi năravurile le pune în rânduială.

Iar Sfântul Efrem Sirul zice: „În ce chip trâmbiţa strigând, în vreme de război, deşteaptă osârdia vitejilor luptători împotriva inamicului, aşa şi Sfintele Scripturi deşteaptă osârdia ta spre cele bune şi te îmbărbătează împotriva patimilor. Pentru care, frate al meu, trezeşte-te cu întemeiere şi te sârguieşte de-a pururi a te lipi de citirea Sfintelor Scripturi, ca să te înveţe cum se cade a fugi de cursele vrăjmaşului şi a dobândi viaţa veşnică. Sunt însă unii care citesc dar nu-şi dau silinţa să înţeleagă cele scrise".

Sfântul Apostol Pavel scrie către ucenicul Timotei: „Ia aminte la citire!", iar Purtătorul de Dumnezeu Ignatie porunceşte diaconului Iron, scriindu-i: „Ia aminte la citire ca nu numai tu să cunoşti legile, ci şi la ceilalţi să le tâlcuieşti.

Dacă în vremea cea veche era neapărată nevoie de citirea Scripturilor (când erau şi povăţuitori destui cu viaţă sfântă şi lumea era mai credincioasă), dar oare astăzi când s-au înmulţit vicleşugurile în lume şi s-au împuţinat păstorii cei buni, acum când nu mai găseşti pildă de viaţă curată şi nici povăţuitori sufleteşti, cu cât mai mult trebuie să ne sârguim la citirea Sfintelor cărţi, pentru a nu greşi drumul mântuirii.

Să ne gândim fraţilor că mântuirea noastră este în mare primejdie, acum când nu mai sunt povăţuitori. Deci să fim mai cu pază de orice vătămare sufletească şi mai sârguitori la citirea Sfintelor Scripturi. În ele vom afla mângâiere şi luminare..

(Extras din volumul: „Hrană duhovnicească", Ierusalim, 1968, p. 7)

PRAGA — 10-14 Septembrie 1997

„Să construim poduri, dărâmând bariere"

Sub titlul sugestiv redat mai sus, s-a desfăşurat în perioada 10-14 septembrie 1997 în capitala Republicii Cehe, în organizarea ECC (European Charismatic Consultation) şi I.C.C.O.W.E. (International Charismatic Consultation on World Evanghelisation) beneficiind de largul sprijin al Conferinţei Episcopale Catolice din Cehia şi Primăriei oraşului Praga, a II-a Conferinţă Consultativă a celor două foruri pe tema unităţii şi evanghelizării în lumea modernă.

La lucrările Conferinţei au participat, la invitaţia Preşedintelui I.C.C.O.W.E., Fr. Michael Harper, preot ortodox, şi o delegaţie ortodoxă ce a cuprins două cadre didactice ale Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna" din Sibiu (Pr. lect. drd. Ieremia Marga şi Pr. Prep. Constantin Necula), pe profesoara de religie Drd. Elena Dumitraşcu — Sibiu, precum şi şapte tineri alcătuind un grup - coral - restrâns, „TIMOTHEOS" - aparţinând Oastei Domnului - din cadrul Bisericii Ortodoxe Române. Lor li s-a adăugat din ziua a doua Pr. Prof. Ioan Sauca (WCC).

Consultaţia, desfăşurată pe parcursul a patru zile, a cuprins un număr de aproximativ 400 de participanţi, din care 35 au fost ortodocşi (români, ruşi, bulgari, englezi, americani, sârbi, ucraineni). Geografic, conferinţa a avut 185 de est-europeni, 175 vest-europeni şi 40 de participanţi din afara Europei (SUA, India, Sri Lanca, Africa de Sud, Nigeria, Malaezia, Canada).

Păstrând specificul unei întâlniri harismatice — fără îndoială şocant uneori pentru ortodocşii prezenţi — consultaţia asupra unităţii creştine şi evanghelizării prin puterea Duhului Sfânt a oferit dincolo de lecţia teologică, o fericită şansă de a cunoaşte personalităţi ale mişcărilor harismatice, şi nu numai, din Bisericile istorice (catolice şi protestante) dar şi din noile mişcări (curente) creştine, şansa unică de a vedea spre ce îşi îndreaptă atenţia misiunea creştină contemporană. Dacă în mare parte discursurile au menţinut atenţia îndreptată spre realităţi mai cu seamă socio-umane sau socio-politice (un pastor american pledând în plen ideea ca delegaţia cehă să acorde iertare prin delegaţia rusă, poporului rus, în numele poporului ceh...), nu au lipsit nici relatările cu real caracter teologic. În secţiunea de evanghelizare şi-au adus aportul cu adevărat duhovnicesc Pr. Michael Harper — convertit prin mişcarea harismatică la Ortodoxie, P. Daniel Anje — de a cărui prietenie şi cordială prezenţă delegaţia ortodoxă s-a bucurat în mod constant, Prof. Dr. Jan Milič Lochman (Fraţii Cehi) — care a prezentat un interesant material asupra schimbărilor din societatea postcomunistă în teritoriul ceh şi slovac, precum şi Episcopul catolic Borislaw Dembowiski (Polonia) cu o excelentă expunere „Unitatea creştină ca fundament al Europei Unite". Toate şedinţele de la secţiunea „evanghelizare" s-au deschis prin scurte exegeze propunând cele 3 teme majore ale întâlnirii: Înnoire (Rom. 12, 1-2), Unitate (Efes. 2, 11-18), Evanghelizare (I Petru 2, 9-10). Din păcate prezentarea temelor biblice au alunecat, nu o dată, spre sociologizare superficială.

Mult mai atent au fost însă conturate discuţiile din plenul lucrărilor secţiunii „teologilor". Aici au fost apreciate la superlativ intervenţiile a doi teologi ortodocşi: I.P.S. Kallistos Ware şi Pr. Prof. Ioan Sauca. Pentru cititorul avizat, primul nume reprezintă fără îndoială unul din chipurile centrale ale teologiei ortodoxe „apusene", iar pentru noi românii prezenţi acolo, materialul Părintelui Sauca ne-a produs o reală satisfacţie, un excelent mijloc de a „pune la punct" toate „scadenţele teologice" pe care le remarcaserăm în timpul manifestărilor de până atunci.

De real interes au fost şi discuţiile pe grupuri restrânse, organizate în fiecare după-amiază, timp de 3 ore, pe tema reînnoirii - unităţii - evanghelizării. Modelul pe care-l oferea „Oastea Domnului" din cadrul Bisericii Ortodoxe Române pentru participarea la activitatea liturgică şi misionară a mirenilor în cadrul Bisericii „instituţionalizate" (cum des plăcea „neinstituţionalizaţilor" să facă remarca) aproape că a bulversat (în sensul cel mai bun cu putinţă) preconcepţiile protestanţilor sau neoprotestanţilor cu privire la „rigiditatea sufocantă" a „sistemului bisericilor ortodoxe". Curios este că ceea ce unii preoţi ortodocşi socotesc a fi „coloana a cincea a protestantismului în Biserica Ortodoxă" s-a vădit a fi acolo — în contextul în care am putut vedea ce pregătesc „coloanele" care vin mereu spre Est o „avangardă" redutabilă atât ca sistem cât şi ca mod de acceptare a mirenilor în Biserică şi în misiunea sa modernă. Faptul că tinerii ortodocşi — au putut oferi revista „Timotheos" sau „Iisus Biruitorul" precum şi casete cu muzică ortodoxă celor prezenţi — semn al unei misiuni lucrative — a impresionat în mod plăcut pe toţi participanţii şi au oferit motiv de meditaţie pentru restul delegaţiei româneşti (compusă din penticostali şi baptişti), ca şi pentru delegaţia Bisericii Ortodoxe Ruse.

Mărturia ortodoxă a tinerilor fraţi de la „Oastea Domnului" a mai cuprins şi un concert de muzică corală cuprinzând atât Troparul Învierii, condacele şi Axionul Învierii, cântat în dulcele stil psaltic cât şi câteva scurte bucăţi muzicale din repertoriul specific „Oastei Domnului". Repertoriul ales cu multă grijă — se cunoştea atenţia pe care o acordă mişcarea harismatică melodiei — chiar cântat în limba română, a chemat după sine o seară de meditaţie şi rugăciune într-o atmosferă duhovnicească mult apropiată de ceea ce socotim noi a fi rugăciunea cu adevărat. „Song"-urile cu ritmuri alerte — extrem de apropiate uneori de muzica cotidiană a posturilor radio-Tv — ca şi mişcările dansante cu care ne obişnuiseră o parte din participanţi au fost înlocuite în ultima seară a Conferinţei cu cântări ce chemau meditaţia la Cuvântul lui Dumnezeu ca şi la ceea ce ar trebui să fie cu adevărat creştinul pentru contemporani. Omul lui Dumnezeu, semnul de întrebare mântuitor.

Manifestării corale i-a urmat în dimineaţa zilei de sâmbătă, 13 septembrie, săvârşirea slujbei de sfinţire a pâinii şi vinului, a grâului şi untdelemnului, în ritual ortodox, corala „Timotheos" întregind frumuseţea slujbei prin cântarea sa (textele în limba engleză nefiind un handicap în frumuseţea interpretării). Soborul i-a cuprins pe episcopii ortodocşi prezenţi la Conferinţă — Kallistos Ware (de Diocleţia) şi Serafim Sigrist (USA) — precum şi pe Pr. Michael Harper şi Ştefan Zencuch (USA). Slujirea a emoţionat pe cei prezenţi, mulţi dintre ei — chiar români — luând contact pentru prima dată cu actul liturgic ortodox. Că au fost impresionaţi a arătat-o şi faptul că în Duminica Sfintei Cruci, la Catedrala Ortodoxă Sf. Chiril şi Metodie din Praga printre participanţi s-au aflat şi un mare număr de penticostali, baptişti, evanghelici, metodişti, luterani şi catolici.

Reuniunea de dimineaţă a ortodocşilor s-a prelungit după-amiază când în lucrările pe secţiuni ortodocşii au realizat un benefic dialog de informare şi de prezentare a modului în care au perceput Conferinţa, cum percep teologia sau, uneori, „pseudo-teologia" unora dintre participanţi precum şi mijloacele misionare de care „blocul ortodox" are şi va avea mereu nevoie pentru ca reînviorarea în Sfântul Duh, unitatea şi vestirea Evangheliei să satisfacă mereu şi mereu setea de Dumnezeu a credincioşilor ortodocşi pentru ca aceştia să nu vadă neapărat „reînnoirea - unitatea şi evanghelizarea" numai şi numai în „mişcările harismatice".

Duminică, în ziua Înălţării Sf. Cruci, delegaţia română a participat, cum am arătat, la Sfânta Liturghie în catedrala Apostolilor Slavilor, Sf. Chiril şi Metodie. Soborul, condus de I.P.S. Dorotei de Praga, corala bisericii, participarea credincioşilor ne-au readus în suflete liniştea rugăciunii şi a împărtăşirii cu harul Domnului nostru Iisus Hristos, cu dragostea lui Dumnezeu-Tatăl şi Împărtăşirea Sfântului Duh. În Catedrala ce adăposteşte şi muzeul martirilor cehi în lupta partizană împotriva nazismului german, primele cuvinte rostite în limba română au fost „Să ne iubim unii pe alţii ca într-un gând să **Mărturisim**". Poate că aceasta va fi fost ţelul participării româneşti-ortodoxe la lucrările Conferinţei de la Praga. De a mărturisi frumuseţea şi plinătatea Ortodoxiei care are forţa spirituală de a „construi poduri" şi de a „dărâma bariere".

Pr. Prep. Constantin NECULA

Între dreptate şi iertare

Relaţiile interumane până la apariţia creştinismului au fost fundamentate pe legea dusă la extrem a dreptăţii, şi nu odată pe ură şi răzbunare. Nici religiile, fie apărute înaintea creştinismului, fie ulterior, n-au cunoscut porunca iubirii aproapelui, sau dacă totuşi au cunoscut-o, nu i-au acordat atenţia cuvenită.

Un moment deosebit în evoluţia religioasă a umanităţii îl constituie poporul evreu, la care într-o primă fază a istoriei sale spirituale, găsim porunca iubirii semenului, dar exprimată într-o formă negativă, indicând mai degrabă ce nu trebuie să faci semenului **„să nu faci altora ceea ce n-ai vrea să-ţi facă ţie!"** (Tobit 4, 15), iar mai apoi într-o formă superioară, însă cu o accentuată nuanţă exclusivistă, sfera ei incluzându-i doar pe cei de acelaşi neam, se subînţelege că cei vizaţi erau evreii: **„să nu ai ură asupra fiilor poporului tău, ci să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi!"** (Lev. 19, 18).

În creştinism, cosmosul şi omul sunt considerate rodul exclusiv al iubirii divine, iubire care şi-a atins apogeul în jertfa de pe cruce a lui Hristos. Prin Hristos Cel ce S-a răstignit pentru noi, Dumnezeu ne-a făcut pe noi oamenii fiii Săi şi fraţi între noi, de aici decurgând îndatorirea de a ne respecta şi iubi unii pe alţii.

Dacă în Vechiul Testament iubirea aproapelui avea aplicabilitate doar asupra celor de acelaşi neam, Mântuitorul îi extinde conţinutul, arătându-ne că datorăm iubire şi respect tuturor semenilor noştri indiferent de criterii de ordin etnic, rasial sau de orice altă natură.

Nota de specificitate absolută pe care a adus-o Hristos este însă porunca iubirii vrăjmaşilor, care nu-şi are echivalent în nici o altă religie sau sistem etico-filosofic: **„Eu însă vă spun vouă: Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blestemă, faceţi bine celor ce vă urăsc pe voi şi rugaţi-vă pentru cei ce vă vatămă şi vă prigonesc"** (Mt. 5, 44), constituindu-se într-o adevărată probă de foc prin care ni se pune la încercare însăşi calitatea noastră de creştini, fiind totodată „criteriul ultim al prezenţei Sf. Duh în om" (Cuv. Siluan Atonitul, **Între iadul deznădejdii şi iadul smereniei**, p. 24).

Dar de ce trebuie să-i iubim pe vrăjmaşii noştri, deci pe cei care ne urăsc şi ne jignesc, şi care ne fac sau ne doresc tot timpul răul?

Este în logica cea mai elementară şi stă la îndemâna fiecăruia dintre noi că niciodată răul nu va putea fi stăvilit şi nici stins cu rău, după cum nu vei putea pune capăt urii cu ură. Urăşti, dar ura ta va naşte la rându-i ură, şi ea se va întinde ca o plagă, contaminându-te şi pe tine şi pe celălalt. Cel care se lasă înrobit de ură, a intrat într-un joc periculos care-l va pierde. Este aidoma acelei reacţii în lanţ din fizica nucleară al cărei rezultat final este dezintegrarea materiei.

Singura posibilitate de a te smulge din acest vârtej ucigător, din această „spirală descendentă a distrugerii" cum o numea un celebru pastor american de culoare — M. L. King, este întoarcerea ta spre celălalt, cu îngăduinţă şi iubire, căci făcând aşa vei omorî răutatea din sufletul tău, iar în conştiinţa celuilalt vei aprinde scânteia părerii de rău.

Iertarea vrăjmaşilor noştri este mai întâi de toate, propria noastră vindecare lăuntrică, certitudinea că ne-am emancipat de sub tutela răului. Începem să fim realmente mai buni, să sporim în bine, nu atunci când ne credem noi mai buni, ci atunci când reuşim să-i vedem pe ceilalţi mai buni decât ne apăreau înainte iar pe noi mai discutabili în comparaţie cu ei. Iertarea vrăjmaşilor are, înainte de toate, rostul de a ne vindeca pe noi înşine de egoism şi de a ne smulge din ghearele răului. Lupta împotriva răului de aici trebuie să înceapă, din propria noastră realitate lăuntrică.

Este limpede pentru orice om integru că aceasta este unica modalitate de ieşire de sub influenţa răului. Marea problemă care se pune în legătură cu porunca iubirii şi iertării vrăjmaşilor noştri este însă aceea dacă nu cumva procedând astfel, deci iertând răul la nesfârşit (căci acesta este sensul îndemnului dat de Hristos lui Petru de a ierta de **„şaptezeci de ori câte şapte"** (Mt. 18, 22) nu greşim, pentru că neluând atitudine împotriva lui, acesta va prolifera, iar acel simţ justiţiar care ne animă pe fiecare dintre noi ne îndeamnă tocmai să sancţionăm răul.

Să amintim doar câteva texte din Sf. Scriptură care ne îndreptăţesc întru totul să avem o atitudine neconcesivă împotriva răului, ba mai mult, suntem sfătuiţi să luptăm cu toată tăria împotriva lui. Sf. Ap. Pavel ne îndeamnă fără echivoc **„să urâm răul"** (Rm. 12, 9) sub toate ipostazele, arătând că Dumnezeu care este **„Dumnezeul ordinii şi nu al neorânduielii"** (1 Cor. 14, 33) nu acceptă răul sau fărădelegea şi nici nu le lasă nesancţionate.

Au existat destule situaţii în care Mântuitorul, în pofida bunătăţii Sale recunoscute, S-a comportat cu severitate, nepregetând să-i vestejească pe adversarii Săi, iar atunci când a socotit de cuviinţă i-a alungat din templu pe profanatorii şi profitorii Legii (Mt. 21, 12), iar una dintre parabolele Sale se încheie într-un mod de-a dreptul tranşant **„pe cei răi cu rău îi va pierde"** (Mt. 21, 41).

Desigur, texte de genul acestora găsim mult mai multe în paginile Sf. Scripturi. Le-am ales doar pe acestea pentru a vedea că Mântuitorul a ştiut, atunci când împrejurările o impuneau, să fie aspru şi neconcesiv în privinţa răului. Dar oare, nu S-a contrazis Mântuitorul prin aceasta? Pentru că toate aceste texte amintite mai sus, şi altele încă, nu fac altceva decât să vină în contrazicere cu cele afirmate de El în privinţa iertării vrăjmaşilor noştri. Să se fi contrazis Hristos, sau să ne fi cerut nouă, fiinţe slabe şi atât de expuse răului un lucru care aparent frizează imposibilul? Aparent ne găsim în faţa unei situaţii fără ieşire, asemănătoare multora în care Hristos îi punea pe ascultătorii Săi. Cum vom putea găsi însă o soluţie de echilibru între cele două aspecte ale problemei, între dreptate şi iertare, care aparent se pare că sunt de neconciliat? Cum vom putea da curs dreptăţii, fără să încălcăm porunca iubirii vrăjmaşilor?

Dacă vom încerca să restabilim dreptatea ne găsim în situaţia de a încălca porunca iubirii, iar dreptatea fără iubire riscă să devină nedreptate, trezindu-ne în final că nu suntem departe de cei care se întreceau plini de râvnă să aplice legea talionului. Dacă ne vom lăsa însă de tot cuceriţi de porunca iertării, ar însemna să facem aceasta în detrimentul dreptăţii, ba ne expunem chiar riscului de a deveni prea îngăduitori, căzând într-un soi de indiferenţă, de laxitate morală şi care poate deveni la rându-i la fel de păguboasă. Iar noi ştim că în ultimă instanţă răul nu trebuie îngăduit, ci sancţionat.

Soluţia ieşirii dintr-o astfel de situaţie aparent insolvabilă nu este decât aceea care ne îndeamnă ca, în ceea ce ne priveşte pe noi ca persoane private să iertăm răul, mai mult avem chiar îndatorirea morală de a ne ruga pentru îndreptarea vrăjmaşilor noştri, pentru că orice biruinţă asupra răului prin iertare şi iubire este de fapt o victorie asupra răului din noi înşine.

Suntem îndemnaţi şi avem datoria să suferim răul şi să-l iertăm atâta timp cât urmările sale se răsfrâng doar asupra noastră ca persoane private. Dar din momentul în care urmările sale se repercutează şi asupra celorlalţi, sau asupra societăţii, atunci suntem datori să intervenim cu fermitate, dând curs dreptăţii. Dar chiar şi-n atari situaţii suntem îndemnaţi să nu ne lăsăm stăpâniţi de ură şi patimă, ci să acţionăm cu detaşare şi luciditate în speranţa că demersurile noastre vor duce la un sfârşit bun.

Pentru o cât mai dreaptă rezolvare a lucrurilor, pentru o cât mai bună reuşită a demersurilor noastre de scoatere a semenului nostru de sub influenţa răului, Mântuitorul ne recomandă o procedură în mai multe etape. Este mai întâi confruntarea numai „între tine şi El" în speranţa că dacă te va asculta „Îl vei câştiga", dacă însă vei fi refuzat, ia câţiva martori pentru statornicirea adevărului, iar dacă refuză şi aceasta, urmează recursul la instanţa supremă „spune-l Bisericii", ştiut fiind că Biserica este infailibilă, iar neascultarea de Biserică implică neascultarea de Dumnezeu, soluţia ultimă în acest caz fiind excomunicarea, iar singura care poate pronunţa un astfel de verdict este numai Biserica (Mt. 18, 15—17).

Revenind la porunca iubirii vrăjmaşilor noştri suntem îndemnaţi ca în relaţiile noastre personale să nu ne lăsăm niciodată copleşiţi de ură sau răzbunare, pentru simplul fapt că răsplătirea răului cu rău nu numai că nu poate rezolva problema răului, dar nici nu va duce, în nici un caz, la instaurarea dreptăţii.

Firilor intransigente, celor care se prenumără în categoria celor „flămânzi şi însetaţi de dreptate", şi care atunci când acţionează sub imperiul poruncii iubirii şi iertării vrăjmaşilor au impresia că o fac în detrimentul dreptăţii, li se oferă totuşi o satisfacţie. Căci dacă vor privi cu luare aminte în preajma lor vor vedea că de fapt răul şi fărădelegea nu rămân nesancţionate, atâta doar că nu noi suntem cei care avem căderea să o facem, ci Dumnezeu (**„Nu vă răzbunaţi singuri, ci daţi-i loc mâniei grăite de Domnul, căci scris este: A Mea este răzbunarea, Eu voi răsplăti"** — Rm. 12, 19). Pentru că atunci când judecăm, nu facem altceva decât să ne substituim lui Dumnezeu, arogându-ne un drept care nu ne aparţine.

În realitate răul este sancţionat, şi nu doar dincolo, ci încă de aici. Mai întâi de legile omeneşti, după care se conduce societatea umană, iar prin aceste legi şi prin legiuitorii, care au menirea să le aplice, acţionează de fapt justiţia divină, căci aceste legi omeneşti nu sunt decât „slujitoare ale lui Dumnezeu, răzbunare a mâniei Lui asupra celui care săvârşeşte răul" (Rm. 13, 4).

Dacă vedem în preajma noastră cazuri de oameni care nu se trezesc din rătăcirea lor, şi continuă să stăruie în rău, mai mult, vedem că asupra unora ca acestora întârzie să se pronunţe justiţia divină, iar justiţia omenească nu o face datorită imperfecţiunilor sale, să nu credem că astfel de cazuri „scapă" atenţiei lui Dumnezeu. Pentru că de multe ori categoriile gândirii divine sunt altele decât cele ale gândirii umane, scăpând priceperii noastre, iar modul de a acţiona al divinităţii transcende raţiunea umană. Finalmente însă, răul nu va rămâne nesancţionat, iar cea mai mare pedeapsă care li se aplică celor care săvârşesc răul nu este decât aceea că „Dumnezeu îi lasă la mintea lor cea fără judecată, să facă ceea ce nu se cade" (Rm. 1, 28), lăsându-i de fapt pradă propriei lor degradări şi propriului lor sfârşit lamentabil.

Preot Nicolae STOIA

Ziua Forţelor Armate - 25 octombrie 1944
Eliberarea părţii de nord-vest a ţării

Acum 52 de ani, la începutul lui septembrie 1944, trupele Horthysto-hitleriste atacau cu infanterie şi blindate, forţând linia de demarcaţie stabilită prin Dictatul de la Viena, pentru a ajunge la Carpaţi şi a opri astfel pătrunderea trupelor româno-sovietice la nord de Carpaţi.

Pentru a contracara planurile inamicului, Comandamentul român a deplasat trupe în partea Transilvaniei rămasă românească, pentru a se opri pătrunderea inamicului până la sosirea trupelor devenite libere în Moldova după încheierea armistiţiului.

Trupele române au acţionat la vest de Munţii Apuseni cu Vânătorii de Munte ai generalului Mociulschi, cu Corpul de Cavalerie român alături de unităţile sovietice. În Podişul Transilvaniei Armata română făcând parte din Frontul 2 Ucrainian, comandat de mareşalul Malinovschi, a fost comandată de generalul Gheorghe Avramescu, iar Armata I-a română, care se găsea în Ardealul liber a avut comandant pe generalul Macici Nicolae.

Divizia a 18-a infanterie, sibiană, făcând parte din Armata a 4-a română a dus luptele între Mureş şi Arieş. Grupul 90 Vânători de Munte, din care am făcut parte şi eu, a acţionat în luptele care s-au dat la cotul Mureşului, Cheţani, cota 243. Luptele ce s-au dat în această regiune, au dus la eliberarea oraşului Turda, ocupat de câteva zile de horthyşti, dând în acelaşi timp naştere bătăliei Clujului.

Grupul 90 Vânători de Munte a mai dus lupte grele şi pe valea Someşului Mic, izbutind să oblige inamicul la retragere rapidă formând un cap de pod la Sanctioara, dând astfel posibilitatea trupelor române şi sovietice din apropiere să treacă râul şi să se desfăşoare în acţiuni de luptă ofensivă, zădărnicind astfel intenţia inamicului de a organiza o rezistenţă pe munţii Meseş şi Făget.

Deşi lovit din toate părţile, inamicul face o ultimă încercare de rezistenţă pe aliniamentul Carei şi Satu Mare organizând aici lucrări de rezistenţă.

Înaintarea ostaşilor noştri fără odihnă, nimicind din calea lor puternicile ariergărzi duşmane, care nu voiau să cedeze teritoriul Ardealului furat, a fost oarecum îngreuiată şi de condiţiile atmosferice, ploile necontenite care împiedicau înaintarea, întârzierea în aprovizionarea cu muniţii, precum şi în sosirea regulată a hranei; în plus, horthyştii-hitlerişti în retragere au aruncat în aer poduri de peste apele din cale, au distrus căi de acces şi prin trageri de interdicţii din tot armamentul din dotarea lor au cerut multe sacrificii din partea trupelor noastre, aflate în plin marş de victorie.

În dimineaţa zilei de 25 octombrie 1944 Grupul 90 Vânători de Munte sibian, pe la orele 10, a ajuns pe linia vechii frontiere, asigurând astfel repunerea la vechile lor locuri a bornelor de frontieră, mutate vremelnic în urma odiosului Dictat de la Viena, din 1940.

În ziua următoare, tot pe la orele 10, Grupul nostru, 90 Vânători de Munte, care urmărea inamicul, ce se retrăgea în direcţia Nyreghyhaza, a făcut o scurtă oprire, timp în care comandantul Grupului, colonelul Radu Dobrescu, ne-a adus la cunoştinţă comunicatul Marelui Stat Major, în care se spunea:

„În Transilvania de Nord, trupele române, sub comanda Generalului de Corp de Armată, Avramescu Gheorghe, au ocupat oraşele Carei şi Satu Mare, după care au depăşit frontiera româno-maghiară, dezrobind astfel întreaga Transilvanie.

După două luni de lupte îndârjite, trupele române au reuşit, într-o primă fază, să distrugă forţele germane din interiorul ţării noastre, capturând 52 000 de ofiţeri şi soldaţi germani, printre care 16 generali.

Jertfele de sânge ale armatei române în aceste două luni de zile de lupte neîntrerupte au fost mari. Peste 1 500 ofiţeri, 1 400 subofiţeri şi 62 000 soldaţi, au căzut pentru dezrobirea Ardealului.

Locotenent (r) Ioan CRISTEA
Veteran de război din Est şi Vest

Închinare lui Avram Iancu

„Avram Iancu va vieţui în memoria noastră şi a tuturor generaţiilor care ne vor succede nouă, până când istoria omenirii va mai avea să consemne câte ceva din viaţa naţiunii dacoromâneşti".

Sub semnul acestor luminate şi grave speranţe şi convingeri ale lui George Barţiu, mărturisite în zilele de doliu naţional din toamna anului 1872, s-au desfăşurat la Sibiu manifestările de cinstire a faptei şi jertfei lui Avram Iancu, la comemorarea a 125 de ani de la trecerea în eternitate a Craiului Munţilor.

Iniţiativa **Societăţii Culturale „Avram Iancu"** a fost susţinută de **Universitatea „Lucian Blaga", Facultatea de Teologie Ortodoxă „Andrei Şaguna", Cercul Militar şi Biblioteca „Astra"**, materializându-se în câteva momente semnificative ale comemorării din 15 octombrie 1997. Astfel, la ora 12, Capela Facultăţii de Teologie a găzduit un parastas de pomenire şi închinare onorat de cinci distinşi slujitori ai bisericii, în frunte cu pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, decanul Facultăţii de Teologie, precum şi de cei peste 50 de studenţi teologi din corul bărbătesc. În final, istoricul Dr. Mihai Racoviţan, vicepreşedinte al Societăţii Culturale „Avram Iancu" din Sibiu, a subliniat semnificaţia manifestărilor şi a mulţumit celor prezenţi. Au fost vizionate apoi cele două expoziţii de documente organizate la Facultatea de Teologie şi la Biblioteca „Astra", întru omagierea lui Avram Iancu şi a mişcării naţionale din veacul trecut.

La ora 18, Cercul Militar din Sibiu a găzduit o consistentă şi sobră sesiune de comunicări, susţinute de: prof. univ. dr. h.c. Dumitru Ciocoi-Pop, rectorul Universităţii „Lucian Blaga" („Avram Iancu şi conştiinţa europeană"), prof. univ. dr. Mircea Păcurariu („Preoţimea românească în revoluţia condusă de Avram Iancu"), prof. univ. dr. Gheorghe Pavelescu („Avram Iancu în conştiinţa colectivă"), prof. univ. dr. Mircea Tomuş („Horia şi Iancu, două ipostaze ale aceluiaşi arhetip"), conf. univ. dr. Pamfil Matei, preşedintele Societăţii Culturale „Avram Iancu" din Sibiu („Avram Iancu şi recunoştinţa urmaşilor"), dr. Mihai Racoviţan („Avram Iancu, simbol tutelar al românilor") şi colonel Ion Dinu, şeful Cercului Militar.

Manifestările comemorative s-au încheiat cu un sugestiv moment poetic şi muzical realizat de actorul Ion Buleandră şi corul studenţilor teologi condus de pr. lector Vasile Grăjdian şi preparator Sorin Dobre.

Numeroasa asistenţă a putut aprecia ţinuta academică a disertaţiilor prezentate, readucerea în memorie a unor momente dramatice ale luptei naţionale a românilor din Transilvania şi din celelalte provincii ale teritoriului naţional, evocarea treimii celei nedespărţite a luptelor noastre de izbăvire naţională: Andrei Şaguna („cârmuitorul cu crucea"), Simion Bărnuţiu („conducătorul cu condeiul") şi Avram Iancu („conducătorul cu spada vitejiei străbune"), precum şi a gesturilor de cinstire a memoriei lui Avram Iancu de către urmaşi, în special a vibrantelor manifestări naţionale organizate în anul 1924, la Centenarul naşterii lui Avram Iancu, de către **Asociaţiunea Transilvană pentru Literatura Română şi Cultura Poporului Român.**

Incursiunile în istoria neamului românesc şi referirile la frământările şi speranţele actuale, au condus la argumentarea lucidă a aprecierii că Avram Iancu a fost un spirit luminat, o conştiinţă europeană a vremii sale, deschisă spre înţelegere şi toleranţă, dar străină de tot ce ar fi putut aduce atingere demnităţii şi libertăţii neamului său, iar gândul şi fapta lui Avram Iancu, devenit binemeritat un simbol naţional şi un erou de mitologie autohtonă, îşi păstrează şi astăzi valoarea de izvor de învăţăminte ce n-ar trebui să fie nici devalorizat prin fraze demagogice, dar nici uitat!

Manifestarea s-a încheiat într-o atmosferă de bucurie pentru frumoasa cinstire a lui Avram Iancu, dar şi de speranţă nu lipsită de nelinişti, sentimente alimentate de întâmplări actuale, dar şi de cuvintele cu care mitropolitul Nicolae Bălan îşi încheia cuvântarea rostită la Ţebea, în anul 1924, ca o rugăciune către Dumnezeu:

„Duhul lui Iancu rămână de-a pururi în inima poporului nostru, ca o întărire pentru cei şovăielnici, ca o neînfricată împintenare spre jertfă a tuturora şi ca o călăuză bună în vremile grele de cari nu este scutită soarta nici unui popor".

Cu el să ne umplem inimile şi, închinându-se înaintea umbrei marelui erou, să-i zicem:

Iancule mare,
Bravule tare,
Cu noi să fii!"

Pamfil MATEI

Sincretism şi neo-păgânism

New Age se constituie ca un fel de milenarism modern, care aşteaptă şi promovează o apropiată împlinire a istoriei, a unei epoci de fericire pământească, foarte apropiată de cea aşteptată de milenarismul antic. Numai că în „parusia" neo-gnosticilor, hristosul care va veni la sfârşitul timpurilor nu mai e Fiul lui Dumnezeu, ci un hristos cosmic, al tradiţiei ezoterice, un avatar, un maestru spiritual, care să re taureze în cosmos o nouă ierarhie spirituală. Aşadar, neo-gnosticismul se descoperă a fi profund sincretist şi neo-păgân.

Elementele neo-păgâne în New Age sunt numeroase. „În special în lumea anglo-saxonă, o componentă semnificativă a neo-păgânismului e aşa-zisa 'spiritualitate a femeilor', un fel de mediu feminist, care tinde să valorizeze vrăjitoria modernă şi să se opună religiilor creştină şi ebraică, întrucât sunt patriarhale. Se deschide, chiar şi pe calea conceptului de neo-păgânism, o posibilitate de contact cu grupuri ce practică magia şi satanismul. Dezvoltarea teosofiei şi spiritismului e stimulată de importanţa acordată în New Age aşa-zisului 'channeling', care constă în a stabili contacte cu fiinţe din planuri diferite de cel uman, şi care 'dictează' mesaje sau cărţi întregi unor indivizi cu disponibilităţi speciale de receptare".[1] Acestora le putem adăuga constituirea unei „noi psihologii", ce utilizează tehnici tradiţionale de influenţare a psihicului. Ne referim la hipnoză şi alte mijloace de manipulare a potenţelor psihice, unul dintre acestea fiind muzica satanică, ce are o inimaginabilă capacitate de inducţie în subconştient a unor mesaje programate electronic. Aceasta-i lumea aşaziselor „subculturi de tineret", cum le numea Dan Stanca.

Spre a ne putea referi la puţine din cauzele ce au condus la înflorirea acestui fenomen, să mai observăm un aspect: relaţia cu natura. Pentru New Age, între natură şi Dumnezeu nu mai există raportul dintre Creator şi creatură. Câtă vreme Dumnezeu nu mai este o fiinţă personală, distincţia între El şi făptură nu se mai face. Dumnezeu se găseşte peste tot, inclusiv în om, dar nu prin energiile Sale necreate, cum învaţă Biserica Ortodoxă, ci în mod substanţial. Practic, omul şi natura sunt o părticică dintr-un dumnezeu cosmic. Această doctrină neo-gnostică nu mai are în centru dogmele Sfintei Treimi şi întrupării Cuvântului. De aceea, se distinge tocmai prin ignorarea personalismului şi refuzul tainei.[2] „Nu poţi spune că de când omul a abandonat Biserica nu mai crede în nimic: el crede în totul".[3]

Aşadar, neo-gnosticul de tip New Age nu e un ateu, ci un panteist, când nu este un ignorant. Pentru a-şi satisface „nevoia de mister", apelează la hibrizi prefabricaţi. Căci a pierdut sensul tainei, dimensiunea liturgică a vieţii. Iar aceasta îşi are originile într-un creştinism secularizat, raţionalistic, aşa cum l-a manifestat Renaşterea. Cauzele sunt însă mult mai îndepărtate: într-o teologie raţională, ce nu mai putea cuprinde relaţia omului cu Dumnezeu în consonanţă cu învăţătura Sfintei Scripturi şi a Sfinţilor Părinţi, ci mai degrabă după doctrina aristotelică a substanţei. Asemenea concepţie depersonalizantă L-a izolat pe Dumnezeu într-un cer îndepărtat şi inaccesibil, Care trimite omului o graţie creată, administrată juridic de om. Dar omul n-a putut suferi această separare de Dumnezeu, ci a căutat să şi-L apropie, până la a-L identifica cu sine şi cu natura. Aceasta-i consecinţa ultimă a refuzului învăţăturii privind participarea harică la viaţa treimică, pe calea energiilor divine necreate. Biserica Ortodoxă proclamă o mântuire în imanent, dar nu imanentă. Evul Mediu intelectualist-raţionalistic a afirmat o mântuire în imanent, substanţială. Iar protestantismul a afirmat extrema spiritualizantă. Pentru ca modernitatea să se oprească la o indistincţie totală între divin şi uman, proclamând o mântuire imanentă, în şi prin cosmos.

Depăşirea acestei situaţii constă în revalorizarea patrimoniului gândirii Sfinţilor Părinţi, care învaţă că omul poate participa la viaţa dumnezeirii prin harul necreat, fără a se confunda cu Dumnezeu. Este o participare harică, prin Sfintele Taine. Din această perspectivă, omul îşi poate da seama de pericolul pe care-l reprezintă New Age-ul, cu gândirea sa panteistă şi practicile sale neo-păgâne, care vor avea ca finalitate nu mântuirea omului, ci distrugerea lui. De aceea, „Hristos sau Vărsătorul" este marea alternativă a zilelor noastre!

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU
Roma

1 A.M. Baggio — Il New Age come ideologia, în Nuova Umanità, 15 (1993), p. 24;

2 Giandomenico Nucci S.J. — Le radici gnostiche del 'New Age-, în La Cività Cattolica, c. 3462/17 septembrie 1994, p. 477;

3 Chesterton, cit. de J.F. Stafford — Il movimento -New Age', şi A. Nicholas — Un pensiero basati sul sincretismo e sul relativismo, în Osservatore Romano, 30 octombrie 1992, p. 7.

Biserica în climatul social de astăzi

(I)

Atunci când unii preoți doresc să descrie deficiențele găsite în parohiile lor, ei dau la iveală imaginea ei posomorâtă. Atitudinea lor este pesimistă. Ei văd probleme, dar nu văd soluții. Ei sesizează mai degrabă obstacole insurmontabile decât posibilități. Covârșiți de obstacolele nedorite, viziunea lor asupra activității lui Dumnezeu este neclară și cețoasă. Credința poate să aducă și îndoială. Visurile par să dispară. Deseori este posibil să devii atât de preocupat de ceea ce nu se întâmplă, încât tinzi să nu mai vezi ceea ce este în realitate.

Evident, noi trebuie să ținem cont și de partea umană a parohiei, adică de numeroasele temperamente, situații, necesități și particularități. Anumite probleme: metodă, atitudine, limbaj și strategie depind de înțelepciunea și experiența duhovnicească a preotului, experiență pe care o dobândește prin studierea istoriei, a bazelor parohiei și a nivelului duhovnicesc al fiecărui credincios în parte. Patriarh l Fotie al Constantinopolului a fost întrebat într-o bună zi care din numeroasele icoane ale lui Hristos care se pictau în acele zile este cea adevărată. Răspunsul lui a fost: „Știind că romanii aveau diferite stiluri și culori, și că inzii alt stil. la fel și elinii și egiptenii, putem spune că același obiect este reprezentat în diferite moduri. Aceeași Evanghelie este scrisă cu litere latine, dar și cu alte litere, cu cele ale inzilor ale evreilor, și chiar ale etiopienilor. Cuvintele dumnezeiești sunt scrise diferit din punct de vedere al formei și mărimii, ele sunt chiar însoțite de sunete diferite. Dar ceea ce contează mai presus de toate nu este limba care le conferă o formă exterioară, ci conținutul, mesajul interior și semnificația adâncă".

Reînnoirea parohiei implică o înțelegere proprie atât a mesajului Bisericii, cât și a naturii lexibile a comunității. Cea dintâi rămâne în esența ei neschimbătoare, în timp ce ultima, parohia, este compusă din bărbați și femei de culturi, vârste și stadii duhovnicești diferite, nefiind astfel, niciodată constantă sau uniformă. Prin urmare, noi întâlnim, pe de o parte, o Evanghelie care nu cunoaște schimbări, iar pe de altă parte, nevoile schimbătoare ale unei anumite parohii. Dumnezeu este constant în toate relațiile Sale cu creaturile Lui.

„Era vidului de existență"

Omul modern, în golul și frustrarea largă din ziua de astăzi, are un impuls foarte puternic pentru a risipi acest rău care a făcut ca epoca de azi să fie numită „epoca vidului". În ciuda ambiguităților ei, această expresie corespunde unei sete adânci pentru dreptate și sens. Există un abis în societatea secolului nostru un abis de natură existențială. Este o gaură creată de o nebunie fără de margini, de o viteză spectaculoasă, de supraproducție și supraconsum. Trădează o absență, în special absența de sens. Lumea noastră a devenit nesănătoasă, nebună, a devenit în adevăratul sens al cuvântului lipsită de minte.

„Noii profeți" au anunțat simultan moartea lui Dumnezeu și moartea omului. Însă, ceea ce au proclamat ei cu adevărat a fost moartea oricărui sens. Acest anunț dramatic a devenit deja banal. În societatea noastră postmodernă domnește indiferența maselor, în care obiceiul analizelor domină, iar autonomia privată există de la sine. Ceea ce este „nou" este acceptat de fapt ca ceva „vechi". Inovația este banală, iar viitorul nu este asimilat nici măcar ca un progres inevitabil.

Poate o societate să trăiască mult timp în asemenea condiții, într-o asemenea stare de indiferență? Desigur, relele sociale sunt întotdeauna mai mari decât ceea ce ne spun profeții sociologiei optimiste, iar boala este cu atât mai periculoasă, cu cât nu are simptome evidente. Există un pericol extrem în care pacientul nu mai e în stare să reacționeze. Din fericire, lumea noastră încă nu a atins acest punct, însă este de cea mai mare urgență să se clarifice calea care duce la o reînnoire terapeutică. Nimic nu ar fi mai lipsit de eficiență acum decât să se propună sisteme abstracte sau statuturi nerealiste. Căutarea sensului implică un efort personal, de care nu poate să fugă nimeni și care nu poate fi mandatat nimănui.

Personalitatea umană se dezvoltă în comuniune. Noi suntem asemenea plantelor aflate într-un ghiveci și care au nevoie de îngrijire. Noi toți ne fortificăm prin ajutor mutual, noi toți devenim noi înșine prin alții. Atunci dispare narcisismul, iar noi începem să realizăm că lucrurile merg mult mai bine în doi. Individul izolat nu poate avea sens, fiind ținut prizonier de către propriul său interior, propriul său eu. Sensul începe odată cu crearea relației interpersonale. Scriptura ne arată aceasta prin evocarea alianței lui Dumnezeu cu creația Sa (în cartea Facerii) a alianței lui Dumnezeu cu poporul Său și a leământului lui Hristos cu umanitatea întreagă. Ceea ce se poate vedea de aici este că fiecare creștin botezat ar trebui să trăiască viața sa pământească în alianță absolută cu Dumnezeu, înlăturând orice urmă de autonomie personală, fiindcă el nu există numai pentru sine, ci este responsabil de sine altcuiva.

Permisivitatea ca dogmă socială contemporană

A permite cuiva orice este un fapt comun azi, însă „a permite" nu este un slogan inventat de societatea modernă. Ceea ce este nou este faptul că hedonismul modern a transformat-o într-o dogmă reală și absolută. Iar a o pune în discuție este tabuul tabuurilor. Nu ne este permis să avem nici cea mai mică îndoială cu privire la impactul pe care îl produce. Cultura noastră secularizată nu ne permite să ne întrebăm dacă nu cumva există un punct pe care, în cazul în care această permisivitate îl depășește, atunci aceasta va avea efecte perverse. Astfel, permisivitatea răstoarnă toleranța, respingând adevărata libertate de a alege. Apărătorii ei au preluat tonul inchizitorilor, cu întregul lor dogmatism și absolutism. Oricine încearcă să reacționeze, ori să exprime o diferență de opinie este catalogat drept „minoritate morală" și introvertit. Este tratat ca un fel de **tartuffe**. Ei nu recunosc dreptul cuiva de a fi diferit. Doar concepțiile lor sunt ortodoxe și reprezintă cultura reală și adevărată! Acesta este modul în care gândesc și vorbesc ei despre standardele creștine de viață. Paradoxul este acela că ei consideră ideologia lor ca singura care poate fi validă și acceptată, având însă și pretenția că societatea modernă este complet lipsită de orice ideologie. De fapt, ideologia lor tronează în toată gloria. Ea nu are autor nu are reprezentare, este, mai degrabă, anonimă. Însă, în același timp, este și cea mai represivă și tiranică. Deseori ia denumirea ambiguă de „spiritul timpurilor noastre", fiind astfel o ideologie invizibilă și necalificată. Ceea ce se întâmplă cu adevărat este faptul că devenim tot mai alienați, tot mai înstrăinați, și, în consecință, ne pierdem consecvent într-un ocean al conceptelor umane. Nu mai trăim de mult într-o societate liberă, a dialogului a respectului mutual pentru vederile altora, într-o societate în care fiecare să poată să-și exprime punctul lui de vedere, reacțiile sale, cât și diferențele sale de opinie. Civilizația noastră modernă este creată, însă nu de către libertatea noastră, ci de către destinul orb și necalificat creat de o minoritate. Când cineva ascultă pe idolii cinematografului, ai artelor, ai presei cotidiene, fiecare exaltând permisivitatea prin cele mai înălțătoare ode, atunci ne putem da seama cât de prozaic și de vulgar este totul. Același spirit animează pretutindeni acest iconoclasm. Ei justifică aceste opinii prin expresia comună: „Numai ceea ce există contează și trebuie să fie relevant".

Tineretul creștin într-un mediu ostil

Este un imperativ ca preotul să cunoască în termeni realiști elementele demoralizatoare aflate în educația care este acordată membrilor tineri ai parohiei sale. Mulți dintre ei participă la serviciile divine din ziua de duminică, mulți pot fi nerăbdători să discute cu preotul, însă mediul lor social de zi cu zi nu este nici pe departe edificator și moralizator. Deseori ei sunt inundați cu teorii agnostice și materialiste. Ei pleacă de la orele de curs cu o singură convingere: că adevărul este relativ, iar virtuțile imposibile sau neîndemânatoare. Toate acestea îl influențează să proclame o relativitate a valorilor și să creadă că nici un punct de vedere nu este mai bun decât altul. Vechea idee a educației libere și liberale s-a transformat, fără să-ți dai seama, într-o educație pentru libertinaj. Scopul ei constă în eliberarea tinerilor de convingerile și prejudecățile lor religioase, iar consecința actuală imediată nu este alta decât superficialitatea și apatia. Este alarmantă această sărăcie de sens din sufletele tinerilor. Iar îndoiala este începutul necredinței.

Ca în toate eliberările de orice fel, și sexul a fost devalorizat, astfel că însuși sexul a fost supus imperativelor feministe, imperative care au distrus atracția dintre cele două sexe. Ceea ce este cunoscut acum sub numele de muzică pop — preocuparea dominantă a tineretului — este, de fapt, un narcotic care îi rupe pe tineri unul de altul, și nu mai puțin de părinți, având ca urmare distrugerea valorilor familiale. Vinovații principali sunt nu atât marxiștii atei, cât propagatorii scepticismului, a căror valoare — relativismul — este considerat ca fiind singurul „stil de viață", și care este exprimat prin numeroase cărți și filme de mare popularitate. Dacă purcedem la o analiză onestă a tuturor acestor curente moderne de gândire, atunci descoperim o formă de nihilism sado-masochist, popularizat sub diverse sloganuri pseudo-democratice. Copiii noștri joacă fără să vrea pe tonul acestor filozofi existențiali care provăduiesc că nici un set de valori nu este mai bun decât altul. Ignorând sistematic adevăratele lor personalități, ei digeră filozofia disperării și a nihilismului. Există o distorsionare a termenului „democrație" și o respingere a oricărei discriminări între ceea ce este bine și ceea ce este rău.

Adevărata filozofie este descoperirea (făcută, conform tradiției, pentru prima oară de Thales când a privit la cerul înstelat) că lumea e te inteligibilă. Aceasta este o descoperire fericită, întrucât eliberează mintea de dependența față de reputație, de bogăție, de plăcere senzuală, de convenție socială și credință populară. Însă eliberând mintea de iluziile societății locale, o asemenea viață „teoretică" aduce cu sine, de cele mai multe ori, o imposibilă problemă de relație publică. Societatea, simțindu-se amenințată, s-ar putea îndepărta de filozofie, asemenea Atenei din timpul lui Socrate. Cu o anumită discreție, filozofia sănătoasă a reușit să se mențină prin ea însăși, și de fapt n-a încetat vreodată să cerceteze ce este binele, natura omului, și alte subiecte fundamentale, subiecte care în lumea modernă au fost învăluite de un relativism confuz.

Lumea ideilor, pe care studentul este dator să o experimenteze, îl poate ruina în cazul în care curentele filozofice îmbrățișează falsul principiu de respingere a oricărei referiri la stabilirea adevărului. În consecință, filozofia se răspândește într-o formă lipsită de fundament. Abandonează problema binelui și preia elemente de pasiune umană. Și tocmai aceste pasiuni, precum istoria și cultura, au fost cele care au adus, în cele din urmă, problemele în lume (prin alunecarea filozofiei de la viziunea clasică comprehensivă cu privire la natura umană și finalitatea ei) și au produs nihilismul enervant expus de Nietzsche. Și cu toată această distorsionare și golire interioară, mai există totuși o sete pentru revigorare religioasă, deoarece nici cei mai buni filozofi nu pot fi considerați suficienți pentru obținerea binelui care este, de fapt, unica sursă pentru regenerare. Filozofia are și ea ambiguitățile ei, fiindcă, așa cum vedem la patronul nihilismului, Nietzsche, un erou s-ar putea ivi pe neașteptate ca o reacție împotriva modernității.

Educația modernă tinde să întoarcă spiritul studenților noștri spre o versiune destructivă a ubicuității relativismului valoric. Paradoxul constă în aceea că, în cadrul erei tehnologice, generația noastră pierde sentimentul confidenței în viață, sentimentul securității, și, prin urmare, fericirea. Am pierdut sentimentul de „apartenență", am uitat că mai există o ființă mai presus de noi, deasupra noastră, Care ne iubește și Care poate interveni atunci când durerea, suferința și moartea se apropie. Astfel, noi deținem toate simptomele fricii, ale melancoliei și singurătății; de aceea avem și o rată crescută de sinucideri. Iar în aceste condiții cu siguranță că este greu să credem în Dumnezeu-Tatăl, a Cărui prezență o simțim tot mai aproape și în interiorul nostru.

Toate aceste probleme trebuie să fie prezente în mintea preotului. În munca sa pastorală el trebuie să amintească parohienilor de comorile pe care aceștia le dețin în calitate de creștini, dar mai ales de ortodocși. Trebuie apoi să le reamintească cum toate aceste comori, odată transpuse în viața de zi cu zi, pot să-i susțină împotriva climatului care amenință societatea. Rezultatul unei asemenea preocupări constante a preotului față de credincioșii săi poate fi acela că aceștia se vor îndrepta spre următorul pas, anume împărtășirea responsabilă a experienței și potențialității lor și celorlalți oameni. Se deschide, astfel, câmpul evanghelizării și al misiunii. Acționarea în termeni simpli — fără discursuri dificile —, ci doar prin manifestarea propriei identități, și apoi radierea spre exterior a bucuriei interioare, depășirea stressului și exprimarea recunoștinței pentru binefacerile date zi de zi de către Dumnezeu constituie fapte edificatoare pentru cei cu care venim în contact.

Unii se pot gândi că, propunând aceste valori evanghelice alternative, noi suntem, de fapt, la fel ca cei puternici ai acestei lumi, dorind și noi impunerea ideilor și a filozofiei noastre. Însă Învățătura lui Hristos nu este un pachet de legi normative. Ea poate deține forma unor principii, fiindcă este imposibil să eviți anumite forme umane care să fie înțelese de oameni. Însă diferența față de toate celelalte legi constă în aceea că învățările creștine au drept fundament dumnezeirea lui Hristos. El a fost trimis de Dumnezeu să descopere aceasta îndrumare salvatoare a oamenilor către o viață plină de sens. Ideile creștine nu sunt abstracte și teoretice, cum sunt, de pildă, la Platon, ci izvorăsc din Persoana vie a lui Hristos. Ideile lui Platon nu mă pot mântui. Pentru mântuire am nevoie de Cel care mă face capabil să pun în acțiune ceea ce cere El de la mine. Trebuie să înțelegem întreaga doctrină a lui Hristos — Care fiind Dumnezeu, S-a făcut om pentru noi și pentru mântuirea noastră — așa cum se spune în Crezul Niceean. În spatele Scripturii ne vorbește Dumnezeu Care a luat umanitatea noastră, împreună cu toate ispitele la care suntem și noi supuși. Care a fost supus umilinței, nedreptății și suferinței, Care a trecut prin toate condițiile posibile ale omului, supremul act fiind moartea pe Cruce, o mare taină. Însă povestea Lui nu se sfârșește acolo pe Golgota. Din moarte se întoarce, prin Înviere, într-o victorie asupra acesteia și a răului, invitându-ne și pe noi să ne împărtășim de aceeași slavă.

Răspunsul pe care îl dă Sf. Irineu societății pluraliste

Răspunsul la problema modului în care trebuie să facem față unei societăți pluraliste, înțelegând prin aceasta o încrucișare de idei, culturi și religii diferite, este dat de Irineu, episcopul Lyonului și marele misionar al timpului său. Orașul Lyon își trage numele de la Lug sau Lucus, o divinitate păgână, despre care romanii credeau că îl întrupează pe Mercur, zeul artelor tehnice, al comercianților și chiar al hoților. Ca zeitate a fost asimilat divinității grecești Hermes. Însuși acest amalgam de caracteristici divine poate fi o imagine a intereselor care domneau în acest oraș. Existau în oraș o mulțime de concepții religioase, de la celticul Lug până la grecul Hermes. Europa din acea vreme era una a numeroaselor zeități, pașnice, atâta timp cât coabitarea era admisă însă, totodată, limitate în puterea lor de reînnoire socială.

Mai mult, zeița Cybele era venerată și la Lyon, precum în alte numeroase localități ale Imperiului. La început zeitate frigiană din Asia Mică, ea a fost apoi asimilată divinității grecești Rhea care făcea parte din grupul cunoscut sub numele de titani. Acești titani nu erau foarte diferiți de giganții din Scriptură (Fac. 6, 4). Ei au fost eliminați de Zeus care i-a alungat în adâncurile Tartarului, fiind așezați sub Hades. În Vechiul Testament giganții au fost considerați „eroi din vechime" care au dispărut încetul cu încetul, fiind condamnați pentru erorile lor de Domnul Dumnezeu.

Cybele avea ca iubit pe tânărul și frumosul păstor Attis. La fel ca Adonis, el era o divinitate grecească de origine feniciană, simbolizând principiul fertilității masculine. Adonis înseamnă în limba feniciană, la fel ca și Adonai în ebraică, „Domnul meu". Astfel evreii au creat cel mai sfânt nume, de format din tetragrama YHWH (Yahveh), care nu era nici citit și nici pronunțat. YHWH este unul din cele două principale nume date lui Dumnezeu în Biblie, celălalt fiind Elohim, o formă plurală compusă din articolul masculin EL.

Se pare că Pothim, predecesorul lui Irineu la Lyon, era familiarizat cu această tradiție despre un Dumnezeu incomunicabil. El refuza celor străini de Evanghelie, cât și oponenților ei, să spună cine este Dumnezeul creștin. La fel a procedat și cu guvernatorul roman. Pothin era originar din Frigia, prin urmare cunoștea bine cultul zeiței Cybele. Apoi mai trebuie să ținem cont de faptul că numele lui Pothin derivă din verbul **potheo**, care înseamnă „dorința pentru ceva pierdut", cuprinzând atât reclamarea obiectului pierdut, cât și regretul pentru acesta. Acest nume, necunoscut în Noul Testament, a fost foarte frecvent în Grecia clasică și a fost deținut de numeroși autori creștini, în înțelesul de dorință adâncă spirituală.

Cultul Cybelei era unul orgiastic. Ceremonia acestor misterii urma un ritual de inițiere alcătuit din acte sexuale, o prostituție „sacră". Un alt cult cu largă răspândire în întregul Imperiu era și montanismul, originar tot din Frigia. Acest cult a fost poate o formă mai spiritualizată a cultului orgiastic. Această mișcare austeră, prin faptul că îi incita pe membrii ei la martiriu și la un comportament sexual riguros, a exercitat o mare influență și asupra anumitor Biserici și asupra unor autori și învățați creștini, cum a fost, de pildă, Tertulian. Exista în aceste culte un fel de încurajare a plăcerii, nimeni nu și-ar fi putut da seama unde începea partea spirituală și unde se sfârșea senzualul. În orice caz, atunci când Pothin a sosit în Lyon, aici era practicat un cult cu intenții îndoielnice. Actul martiric al lui Pothin ne-a fost păstrat de Eusebiu, un istoric bisericesc obiectiv din Cezareea Palestinei, născut, însă, în Anatolia.

Am relatat toate aceste lucruri cu scopul de a-l familiariza pe cititor cu cadrul în care și-a desfășurat Sf. Irineu misiunea. În lucrarea sa „Împotriva ereziilor" (de la sfârșitul celui de-al doilea secol), noi putem vedea abilitatea lui de a face față unei complicate forme de pietate în Lyon, cuprinzând sincretismul și nostalgia pentru păgânism. El era, desigur, un om al tradiției, însă în același timp un autentic păstor al timpului său. Explica faptul că „credința pe care am primit-o în mod constant de la Biserică prin acțiunea Sf. Duh este un fel de tezaur de mare valoare, așezat într-un vas excelent, pe care l-a tot întinerit și pe care îl tot întinerește (3, 24, 1). Dat fiind că gnosticismul amenința credința, el s-a decis, ca un bun păstor ce era, să facă față pericolului, devenind polemist și respingându-i erorile. Ca un teolog adevărat cu grijă pentru păstoriții săi, el a expus caracterul pozitiv al dreptei credințe. Cu o atitudine catehetică uimitoare pentru cei din ziua de azi, el a arătat ceea ce este metodologic necesar pentru a purta lupta împotriva acestor ideologii, pe care le cunoștea foarte bine. Căci înainte de a le respinge ideile, a încercat să fie cât se poate de informat în ceea ce le privește. Spunea: „Oricine dorește să-i convertească pe gnostici, trebuie să cunoască înainte de acesta sistemul lor de învățătură. Este imposibil ca cineva să vindece pe bolnav, dacă nu este conștient de răul de care suferă. Acest sistem noi l-am urmat cu toată strictețea posibilă" (**Împotriva ereziilor**, 4).

Mai departe, Sf. Irineu răspunde folosind atât argumente raționale cât și referințe din Sfânta Scriptură. Întregul său efort teologic este inspirat de necesitatea de a face față unei probleme majore a timpului său. El își prezintă discursul despre credință într-un mod acceptabil, folosind metodele moderne de cercetare. Această metodă, tradițională și creatoare în același timp, caută să descopere adevărul și să elaboreze afirmații teologice echilibrate. Metoda sa rămâne un bun model pentru oricare preot din ziua de azi. Nimeni nu este în stare să cerceteze cu adevărat într-un mod efectiv și creator dacă nu este dominat de un sentiment al profunditățiii inspirându-se direct și abundent din tradiția vie a credinței noastre. Nici nu putem uita lumea în care trăim — cu strigătele și cerințele ei legitime, cu fluxul de idei care are influență asupra fiecăruia, și din care trebuie să discernem care sunt pozitive și care negative. De asemenea trebuie să fim familiarizați cu ispitele intelectuale, cu aroganța cucerirlor științifice și ale noilor descoperiri.

Trăind în acest secol, noi trebuie să-i citim permanent pe autorii antici, cum ar fi, de exemplu, Sf. Irineu, căci aceștia au cunoscut bine situațiile care au existat în timpul lor, analizând scrupulos cauzele și propunând remediile. Ei au purtat dialoguri cu fiecare curent de gândire în parte, încercând, pe tot posibilul, înțelegerea lor, așa precum afirmă însuși Sf. Irineu că a procedat.

Fiind făcute și impuse unele abstracții, noi trebuie să păstrăm în minte acea tă „modernitate" atunci când meditâm astăzi asupra credinței. Dacă metodele exegetice ale Sf. Irineu nu pot deveni ale noastre, totuși un exeget cinstit poate, cel puțin, să vadă ceea ce vine din Vechiul și Noul Testament și ceea ce nu. Teologul trebuie să-și zideaască cercetarea sa prin citirea Sfintei Scripturi și prin interpretarea ei plină de sens, așa cum este citită și trăită în Biserică. Tocmai din acest motiv a fost excelentă antropologia Sf. Irineu. El nu s-a considerat niciodată rivalul lui Dumnezeu, ci partenerul Său preaiubit. Măreția lui Dumnezeu este suprema binecuvântare și glorificare a omului. Sunt teologi care îi pun pe Dumnezeu și pe om în opoziție. Însă învățătura lui Irineu ne arată că posibilitatea de îndumnezeire a omului în Hristos îl protejează pe cel dintâi de orice pierdere sau vătămare a umanității sale, și-l conduce spre plenitudinea sa, adică umanizarea sa completă ca rezultat al îndumnezeirii lui.

Am putea să citâm în acest context afirmația lui Paul Claudel: „A înțelege un om se aseamănă cu încercarea de a cuprinde un peisaj; trebuie să alegi punctul potrivit de vizionare. Și noi știm că nu este alt punct mai potrivit de vizionare decât vârful. De acolo noi avem cea mai bună vedere asupra tuturor lucrurilor". În această perspectivă, viitorul aparține lui Dumnezeu. El este cel mai înalt, și vede, astfel, toate mult mai clar decât sunt ele în realitate.

Traducere din Mitropolit Emilianos Timiadis **Parohie, preoție și înnoire** (Brookline, Massachusetts, S.U.A., 1994).

(Urmare în numărul viitor)

drd. PAUL BRUSANOWSKI,
preparator

† IN MEMORIAM

† Pr. Pompiliu Acelenescu

Miercuri, 17 septembrie 1997, după o suferinţă lungă şi grea, s-a stins din viaţa aceasta, la domiciliul lui din Sibiu, blând şi liniştit, aşa cum i-a fost şi firea, un slujitor al Bisericii noastre Ortodoxe, venerabilul părinte Acelenescu Pompiliu, la vârsta de 80 de ani.

A fost unul dintre cei şase copii ai vrednicului de pomenire părinte Acelenescu Pompiliu senior, ctitorul bisericii monumentale din comuna Jina, jud. Sibiu şi singurul dintre copii care i-a urmat în slujirea sfântă a preoţiei.

Iniţial, răposatul în Domnul părinte Acelenescu s-a pregătit pentru o carieră militară, urmând cursurile Şcolii militare de ofiţeri din Sibiu şi Bucureşti. După absolvire, din anul 1942 a funcţionat ca ofiţer instructor de aviaţie, pe rând, la Flotilele de aviaţie ale Armatei române din Bucureşti, Buzău, Blaj, Turda şi iar Bucureşti — Pantelimon. A participat la luptele de pe frontul de Vest în cel de-al II-lea Război mondial, cu Escadrila II de vânătoare, până la sfârşitul războiului.

Dar schimbându-se vremurile, în loc să i se recunoască meritele de luptă şi de jertfă pentru eliberarea Patriei şi zdrobirea hitlerismului, în baza Legii 180/1945, a fost silit să demisioneze din cadrele armatei. După un an de studii la Facultatea de drept din Cluj (1946/1947) se retrage, neavând posibilităţi materiale pentru a-şi continua studiile. Acceptă un post de comisar de poliţie tocmai la Sighetul Marmaţiei, de unde, după un an, în urma căsătoriei cu Elena Bobicescu din Sibiu, se transferă la Sibiu unde este nevoit să treacă prin toate fazele de specializare în ramurile de activitate juridică şi tehnică a instituţiei. Şi după ce pune bazele unui laborator modern de criminalistică, în noiembrie 1950, este destituit din funcţie fără nici o explicaţie. Exista de atunci una nedeclarată şi anume: nu mai avea „origine sănătoasă", fiind fiu de preot, lipsit şi de cel mai elementar drept al individului, dreptul de a se apăra.

Încurajat de vrednica sa soţie, şi sprijinit de marele Mitropolit Nicolae Bălan, se înscrie din toamna anului 1954 la Institutul Teologic din Sibiu. Frecventează cursurile facultăţii la zi şi absolvind-o cu succes, în anul 1957, se hirotoneşte preot în acelaşi an şi pleacă la Petrila — Lonea — Brad, din Eparhia Arad ca să suplinească pe un unchi al său, preot, care era bolnav. După un an şi după decesul unchiului său a rămas şi fără parohie şi fără adopţie în Eparhia Aradului şi abia după trei ani a obţinut parohia din satul Vurpăr — Alba din Eparhia Sibiului, unde pe parcursul a zece ani de activitate a reparat şi înfrumuseţat biserica, acoperind cu deplin succes nevoile duhovniceşti ale credincioşilor împrăştiaţi cu aşezările pe o arie de activitate de peste 25 de km.p. Din motive de boală a fost transferat la cerere în parohia Sibişeni, în septembrie 1970. Aici, la Sibişeni, va izbuti să realizeze cea mai fructuoasă activitate a sa de paroh şi păstor de suflete, reparând biserica, construind casa parohială şi „făcându-se tuturor de toate", ca pe toţi să-i adune la Biserică şi să-i convingă că a fost omul providenţial pentru ei, trimis de Dumnezeu să le fie dascăl de cuget şi de simţire românească şi păstor de suflete, într-o vreme în care Biserica şi spiritualitatea neamului erau la o grea încercare de persecuţia şi propaganda ateistă.

Bolnav şi epuizat fizic de eforturile depuse în ogorul pastoraţiei, dar şi de vicisitudinele destinului său încercat, în decembrie 1979, la vârsta de 62 de ani, este nevoit să se pensioneze pe motiv de boală.

Perioada care a urmat, deşi bolnav, fiind acasă alături de soţie de care a fost mereu despărţit în cei douăzeci de ani de pastoraţie, departe de casă, a fost poate şi cea mai uşoară şi mai frumoasă perioadă din viaţă; un deceniu consacrat familiei, rudelor, prietenilor şi colegilor de odinioară, ca şi preocupărilor literare, scriind versuri.

Timpul, care ne măsoară cu rigurozitate nu numai cursul vieţii, ci şi conţinutul ei, n-a fost generos cu Părintele Acelenescu nici la zenitul vieţii lui. În urmă cu mai bine de patru ani a fost victima unui accident vascular care l-a marcat greu, afectându-i mişcările şi echilibrul, până la decesul lui. Meritul Părintelui Acelenescu a fost acela, că şi ultima lui încercare de viaţă a transformat-o în misiune, arătând celor ce l-au cunoscut şi partea cea nevăzută a vieţii preotului, purtând cu bărbăţie şi resemnare însemnele suferinţei (a paraliziei lui).

Ceremonia de înmormântare a Părintelui Acelenescu a fost pe cât de modestă, pe atât de emoţionantă. Sub un soare generos de început de toamnă, vineri, 19 septembrie a.c., la ora prânzului, s-au adunat în jurul sicriului cu rămăşiţele pământeşti ale decedatului, alături de soţia îndurerată, sora şi fraţii lui; fiul şi nora; rudele, colegii, prietenii şi vecinii. Soborul preoţilor slujitori i-a avut pe cei mai apropiaţi ai familiei: Pr. Lăzărici din Boiţa; Pr. Streza, Pr. Sămărghiţan, Pr. Sârbu şi Pr. Şpan, toţi din Sibiu. Iar după ce s-au citit cu evlavie Evangheliile şi rugăciunile îndătinate de dezlegare, specifice înmormântării preoţilor, subsemnatul a omagiat în câteva cuvinte personalitatea civică şi sacerdotală a răposatului, iar Pr. Streza, în calitate de paroh, după ce a punctat realizările mai importante din pastoraţie ale decedatului, a luat obişnuitele iertăciuni. Şi aşa, purtat pe umeri de preoţii care l-au prohodit, a fost depus într-un mormânt la Cimitirul din Sibiu, plâns de familie, de rudenii şi regretat de noi toţi ceilalţi prezenţi la înmormântarea lui.

Preot GHEORGHE ŞPAN

† Pr. Aurel Grecu

În ziua de 10 octombrie 1997 a încetat din viaţă preotul pensionar Grecu Aurel, în cartierul Galaţi-Făgăraş, la vârsta de 75 de ani.

S-a născut în S.U.A. în anul 1922, luna iunie, ziua 28, din părinţii Gheorghe şi Maria. A stat în America până la vârsta de opt ani, când, împreună cu familia s-a întors şi s-a stabilit în comuna Sărata, jud. Sibiu. Aici a frecventat Şcoala primară, după care a urmat cursurile Şcolii Normale de învăţători de la Deva. A obţinut diploma de învăţător în anul 1943. După terminarea stagiului militar a dat o diferenţă, iar apoi urmează cursurile Institutului Teologic din Sibiu.

În anul 1952 a fost sfinţit ca diacon la Mânăstirea Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, unde a funcţionat timp de 7 ani, împărţind chilia cu părintele Teofil Părăianu. În urma dispoziţiilor date în acea vreme, a părăsit Mânăstirea, fiind hirotonit întru preot în anul 1963, pe seama parohiei Ohaba, jud. Braşov. A mai funcţionat, scurte perioade, în parohiile Merghindeal, cu filia Dealul-Frumos, Veneţia de Sus şi în Bărcut, cu filia Zeliştat.

După ce se pensionează, se retrage la Făgăraş, slujind periodic în toate bisericile din oraş.

Slujba înmormântării sale a fost săvârşită în biserica ortodoxă din Făgăraş-Galaţi, de un sobor de 16 preoţi.

S-au ţinut două cuvântări şi s-a citit un cuvânt de mângâiere din partea Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit Antonie Plămădeală.

În cuvântul său, Arhimandritul Teofil Părăianu, fost coleg cu decedatul, a tâlcuit rugăciunea „Tatăl Nostru", făcând apoi o frumoasă apologie prietenei. A creionat apoi câteva amintiri legate de perioada cât au fost colegi la facultate şi, mai ales, la mânăstire. „Nu ne luăm rămas bun, părinte Aurele, a spus părintele Teofil Părăianu, pentru că ne vom mai întâlni dincolo, ştiind că moartea nu-i decât o virgulă în fraza vieţii".

P.C. Protopop al Făgăraşului, Pr. Cornel Ursu, în cuvântul său a insistat asupra chipului preotului aşa cum este prezentat în Filocalie, motivând aceasta prin faptul că Părintele Aurel citea foarte mult şi foarte des în această carte. A arătat apoi din vredniciile răposatului, şi a citit condoleanţele transmise de la Sfânta Arhiepiscopie.

D-zeu să-l odihnească!

Participant

Deschiderea noului an universitar la Sibiu

Miercuri 1 octombrie a.c., s-au deschis cursurile tuturor instituţiilor de învăţământ superior din ţara noastră. În anul acesta Sibiul a avut cinstea deosebită ca la deschiderea cursurilor Universităţii „Lucian Blaga" să asiste şi Domnul Prim-ministru Victor Ciorbea, însoţit de Domnul Gavril Dejeu, ministrul de Interne şi Virgil Petrescu, ministrul Educaţiei Naţionale. Înalţii oaspeţi au fost întâmpinaţi la Aeroportul Internaţional Sibiu de către reprezentanţi ai autorităţilor locale de Stat, precum şi de D-l Rector al Universităţii sibiene, Prof. Dr. Dumitru Ciocoi-Pop.

De la aeroport oaspeţii s-au îndreptat spre Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna", unde au fost întâmpinaţi de prorectorii Universităţii, Prof. Viorel Florea şi Prof. Constantin Oprean, Părintele Decan Dr. Mircea Păcurariu, profesori de teologie şi studenţi.

În capela Facultăţii, Părinţii Profesori Dumitru Abrudan, Ilie Moldovan şi Aurel Jivi au oficiat tradiţionalul **Te-Deum,** pentru deschiderea noului an universitar. Răspunsurile au fost date de corul studenţilor, dirijat de Părintele Lector Vasile Grăjdian. Au fost de faţă — în afară de cei trei miniştri amintiţi — Eminenţa Sa Dr. Christoph Klein, Episcopul Bisericii evanghelice-luterane C.A. din România, D-l Prefect Arh. Virgil Ispas, D-l Primar al oraşului Av. Dan Condurat şi alţi invitaţi.

Părintele Decan Mircea Păcurariu a rostit o scurtă alocuţiune, în care a arătat înalţilor oaspeţi câteva aspecte din trecutul şcolii noastre teologice, înfiinţată în anul 1786, care a dat culturii româneşti 20 de academicieni, iar neamului o serie de profesori şi absolvenţi militanţi în revoluţia din 1848, în mişcarea memorandistă, în acţiunile pentru realizarea statului naţional român unitar, în lupta pentru apărarea drepturilor noastre legitime în timpul regimului comunist. La sfârşit, Părintele Decan a oferit înalţilor oaspeţi câte un set de cărţi scrise de profesorii Facultăţii, iar câteva studente în teologie le-au oferit buchete de flori.

Domnul Prim-ministru Victor Ciorbea a mulţumit pentru cuvântul rostit şi a dat frumoase îndemnuri studenţilor teologi pentru misiunea lor viitoare de îndrumători ai credincioşilor sau ai elevilor din şcolile în care vor preda Religie.

În continuare, la ora 11,00 în sala mare a Casei de cultură din Sibiu — care s-a dovedit neîncăpătoare pentru numărul mare de studenţi — a avut loc solemnitatea deschiderii oficiale a noului an universitar. D-l Rector Dumitru Ciocoi-Pop a informat pe înalţii oaspeţi că Universitatea „Lucian Blaga" numără astăzi peste 8 000 de studenţi, 800 de cadre didactice titulare şi asociate şi întreţine relaţii academice cu 66 de universităţi din 26 de ţări.

Întâmpinat cu puternice aplauze, a luat cuvântul D-l Prim-ministru Victor Ciorbea, care, între altele, preluând un gând al filozofului Constantin Noica, a urat Universităţii sibiene să devină „un Heidelberg" al României. A încheiat cu urarea: „Dumnezeu să ne ajute şi să ne lumineze calea". Au mai luat cuvântul Dl. Prof. Univ. Dr. Virgil Petrescu, ministrul Educaţiei Naţionale, care a prezentat câteva din recentele măsuri luate de Guvern pentru dezvoltarea învăţământului şi Dl. Gavril Dejeu, care s-a adresat primului ministru mai mult în calitatea sa de sibian. Au mai rostit scurte alocuţiuni Dl. Bernard Boyer, ambasadorul Franţei, „doctor honoris causa" al Universităţii sibiene, ambasadorul Olandei, reprezentanţi ai ambasadelor Thailandei, Marii Britanii şi SUA la Bucureşti. Au fost de faţă câtiva reprezentanţi ai unor Universităţi din Germania şi Thailanda.

La ora 12 30 a avut loc festivitatea deschiderii noului an universitar la Academia Trupelor de Uscat „Nicolae Bălcescu". Şi aici preotul militar Valentin Beţiu a oficiat un **Te-Deum,** după care s-a desfăşurat festivitatea propriu-zisă.

Prezenţa primului ministru şi a celorlalţi doi miniştri — prima de acest fel la Sibiu (doar în 1940 a mai participat generalul Ion Antonescu, pe atunci „Conducătorul ţării", la deschiderea cursurilor Universităţii clujene, refugiate la Sibiu), constituie un imbold pentru toţi profesorii şi studenţii sibieni în munca lor viitoare.

PARTICIPANT

Maica Tereza de Calcutta — o viaţă închinată slujirii lui Dumnezeu şi oamenilor

În seara zilei de 5 septembrie a.c. a trecut în veşnicie cea care a fost Maica Tereza de Calcutta, fondatoarea ordinului călugăresc al „Misionarelor Carităţii".

Ea s-a născut în data de 27 august 1910, la Skopje — Albania şi la numai 18 ani depune voturile monahale, devenind membră a unei comunităţi catolice din Rathcarnham — Irlanda.

Inspirată de duhul misionar al ajutorării săracilor, va colinda lumea, stabilindu-se, în final, în India, acolo unde a frapat-o cel mai mult mizeria şi sărăcia în care se zbat foarte mulţi oameni din pătura inferioară a societăţii.

Misionarismul ei creştin s-a concretizat în înfiinţarea de şcoli pentru cei săraci, în îngrijirea bolnavilor şi muribunzilor, în ocrotirea orfanilor şi a copiilor abandonaţi de familiile lor.

A poposit şi în România, în anul 1990, fondând o comunitate a „Misionarelor Carităţii", pe care a destinat-o a se ocupa de copiii abandonaţi şi de bătrânii fără de nici un sprijin material.

La funeraliile acestei vrednice misionare creştine, răsplătită pentru opera de binefacere şi ajutorare a săracilor lumii cu premiul Nobel, au participat peste 2 000 de delegaţi guvernamentali din mai multe ţări, precum şi reprezentanţi ai diferitelor Biserici creştine şi chiar ai unor religii necreştine.

Forţa care a inspirat-o şi a susţinut-o în pilduitoarea lucrare misionară a fost iubirea nemărginită faţă de Mântuitorul Hristos şi faţă de toţi oamenii aflaţi în suferinţă, indiferent de neamul căruia au aparţinut şi credinţei pe care o aveau.

Pr. prof. D. ABRUDAN

PROGRAM DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN BRAŞOV

PAROHIA PREJMER II	— 500 familii
PAROHIA PREJMER STUPINI	— 120 familii
	— fără biserică
	— fără casă parohială

Termen de concurs: **15 octombrie — 1 noiembrie 1997**

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cerere în termenul legal la Oficiile protopopeşti anexând adeverinţa cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. prot. ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P.C. protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona vechimea în funcţia anteclericală, examene absolvite, copie diplomă de licenţă, copie pentru cursuri de îndrumare absolvite, situaţia socială (domiciliul familiei, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie 15 zile de la data numirii.

† **ANTONIE**
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier Ad-bisericesc,
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● La editura Buna Vestire din Beiuş a apărut o antologie a poeziei româneşti din Jugoslavia. E surprinzător să descoperi în această antologie 26 de poeţi români care creează în spaţiul jugoslav. (Mărturii despre fiinţă, Beiuş, 1997, 148 p.). Selecţia a făcut-o dl. Gheorghe F. Anghelescu, în momentul de faţă Ministru Secretar de Stat la Culte, care a făcut studii superioare de filozofie, istorie şi teologie, în prezent pregătind două teze de doctorat. Face o bună selecţie şi ne descopere valori poetice româneşti numeroase, confirmând, dacă mai era nevoie, că românul oriunde se naşte e poet. Căci într-adevăr e surprinzător să descoperi atâţia poeţi într-un spaţiu relativ mic şi în afara graniţelor României.

Domnul Gh. Anghelescu face un serviciu culturii româneşti, îmbogăţind-o cu aceste nume de poeţi, prea puţin cunoscuţi în spaţiul românesc propriu-zis. Exemplul ar trebui urmat şi cu privire la alte zone din lume pe unde trăiesc români.

* * *

● Licenţiat în Teologie la Facultatea din Sibiu, Ioan Sauca, a făcut studii de specializare în Anglia, a intrat în administraţia centrală bisericească şi în învăţământ la Facultatea de Teologie din Bucureşti. De aici a fost chemat să lucreze în cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor, la Geneva. Este secretar executiv pentru Studii ortodoxe şi Relaţii în Misiune. În această calitate a organizat între 19—27 ianuarie 1996, o consultaţie la Addis-Abeba în Etiopia, o consultaţie axată în special pe participări Ortodoxe. Lucrările acestei Consultaţii se publică de către Ioan Sauca într-un volum intitulat **„Ortodoxie şi culturi"** (publicată la Geneva, 1996, 186 p.). Toate contribuţiile a multor teologi ortodocşi şi a doi teologi, unul catolic şi unul protestant, au ca temă principală ceea ce în limbaj ecumenic se numeşte inculturarea. Ce înseamnă aceasta? Înseamnă înrădăcinarea sistemelor teologice şi a activităţii Bisericilor în culturile locale. Adică într-un fel se face cultură teologică în America şi în alt fel, să zicem, în Japonia, în fiecare spaţiu geografic fiind obligatoriu a se ţine seama de cultura locală, de nivelul de înţelegere al credincioşilor şi de situaţiile specifice fiecărui loc sub raportul evoluţiilor culturale şi a problemelor specifice din celelalte puncte de vedere, social, politic etc.

Tema e de mult pe agenda preocupărilor Consiliului Ecumenic şi este într-adevăr una din preocupările importante şi interesante ale ecumenismului contemporan. Atâta numai că ea se studiază de ani de zile, iară şi iară, fără să se vadă anumite urmări practice. Totuşi ea ar urma să stabilească o bază comună de gândire şi viaţă creştină care să facă posibilă unitatea în diversitate. Pe măsură ce va câştiga teren tot mai mult, această orientare va putea fi una din bazele ecumenismului.

Din acest punct de vedere comunicările incluse în cartea lui Ioan Sauca intră în inventarul cercetărilor ecumenice şi vor putea fi folositoare.

* * *

● Pr. prof. dr. Vasile Mihoc, cunoscut îndrumător al Oastei Domnului, traduce şi publică în româneşte în editura „Oastea Domnului", cartea: **„Teologia bolii"** de Jean-Claude Larchet (Sibiu, 1997, 157 p.).

E vorba de o carte bine documentată, cu douăzeci de pagini de bibliografie şi de apeluri mai ales la Părinţii ortodocşi din vechime. E o carte de analiză şi consolare pentru cei care au neşansa să fie loviţi de boli şi necazuri.

Autorul e cunoscut ca analist de prestigiu prin două cărţi care i-au apărut la Paris după 1990 şi anume: **„Thérapeutique des maladies spirituelles"** (2 vol., Paris, 1991); a doua carte se intitulează **„Thérapeutique des maladies mentales"** (Paris, 1992).

Autorul este ortodox din Franţa, doctor în litere şi ştiinţe umane şi profesor de filosofie.

Ortodoxia franceză se dovedeşte a fi prolifică şi a fi preluat de la marii gânditori ruşi, stabiliţi în Franţa, temeinice orientări în teologie.

Cartea prof. Larchet va mângâia fără îndoială multe inimi.

* * *

● Se ştie că anul trecut un jurist evreu din Israel a publicat o carte intitulată: **„Arestarea, procesul şi moartea lui Iisus Hristos".** Cartea a fost tradusă şi publicată şi în româneşte. Autorul, după studii îndelungate, disculpă poporul evreu de condamnarea Mântuitorului. Am citit cartea şi este evident nereuşită. Nu convinge.

Tot pe această temă dr. Dragoş Corlăţeanu reeditează cartea **„Procesul Mântuitorului"** de Grigore T. Marcu şi Ioan Fruma, doctor în drept (Suceava, 1997, Editura „Cuvântul nostru", 344 p.). Pentru tipărirea ei, bineînţeles cu privire numai la conţinut, ni s-a cerut şi ne-am dat şi noi acordul. Cartea este subintitulată: **„Studiu juridic şi teologic"** şi a apărut pentru prima dată la Sibiu, 1945.

Este tot atât de actuală şi valoroasă ca şi în momentul publicării. Şi e cu atât mai importantă republicarea ei, cu cât nici acum nu încetează încercarea unor autori evrei de a combate evangheliile.

Cartea se recomandă de la sine.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P.S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator
Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
1 noiembrie
Nr. 41—42
1997

Mânăstirile din Transilvania şi rolul lor în trecut şi astăzi

A evoca, fie chiar în câteva cuvinte, crâmpeie din viaţa bisericească ortodoxă din Transilvania în general şi cu referire la mânăstirile ortodoxe de aici, de-a lungul istoriei în special, înseamnă a rememora pagini din istoria Transilvaniei, a acestei părţi a României a cărui viaţă la fel ca şi a Bisericii Ortodoxe de aici a fost o adevărată Golgotă.

Dacă neamul românesc, mai ales aici în Transilvania, unde vorba cronicarului am fost aşezaţi în **„calea tuturor răutăţilor"**, a rezistat vicisitudinilor istoriei, a unei istorii crunte şi nedrepte, făcute de alţii **„de nobis sine nobis"**, adică despre noi fără noi, aceasta se datorează în primul rând şi Bisericii strămoşeşti şi slujitorilor ei, mai cu seamă mânăstirilor şi bisericuţelor răspândite pe întreg cuprinsul transilvan.

Vreme de peste un mileniu, mânăstirile ortodoxe în Transilvania au fost adevărate **focare de cultură;** şi în acelaşi timp adevărate **bastioane ale Ortodoxiei.**

Cele aproape 180 de mânăstiri şi schituri menţionate de-a lungul istoriei în Transilvania, au constituit tot atâtea centre spirituale şi culturale pentru poporul român de aici, multe din ele fiind ctitorite de către fraţii de credinţă, şi de neam de dincolo de crestele Carpaţilor, ca semn al legăturii indestructibile dintre românii din toate provinciile româneşti.

Din istorie se cunosc numele celor mai vechi mânăstiri din Transilvania şi Banat. Astfel, una din cele mai vechi mânăstiri din Transilvania pare să fie cea din Meseş (jud. Sălaj), amintită într-un document din anul 1165, urmată apoi în Banat de mânăstirea Hodoş Bodrog, atestată şi ea tot într-un document scris în anul 1177.

În zona Mureşului, voievodul Ahtum zideşte o mânăstire la Cenade (vechea Morisena), unde, ne spun documentele istorice, se aflau călugări „greci" adică de religie ortodoxă. Alte mânăstiri din Transilvania amintite sunt cele din: Peri-Maramureşului, — devenită stavropighie patriarhală în anul 1491, apoi cele din Cuhea, Bârsana, Partoş şi Prislop, care după o veche tradiţie ar fi fost întemeiată chiar de Sf. Nicodim de la Tismana sau de către ucenici ai acestuia.

Să ne amintim apoi, tot veche, mânăstirea de la Râmeţi, din secolul al XIV-lea, vechime identificată după o inscripţie care aminteşte anul 1376, dar cu siguranţă că ea este mult mai veche. La acestea enumerăm apoi mânăstirile din Feleac şi cea de la Moisei, ultima sfinţită de mitropolitul Sava Brancovici.

Să amintim apoi şi alte multe mânăstiri şi schituri care n-au rezistat până în vremea noastră, dar care au rămas vii în amintirea poporului până astăzi, amintire concretizată în foarte multe toponimice ca: **Poiana Călugărului, La chilii, La mânăstire, Izvorul Călugărului, Schitul, Călugăra, Dealul Chiliilor** etc., şi care atestă faptul că în acel loc a existat o mânăstire sau un schit.

În secolul al XVIII-lea, cea mai însemnată mânăstire românească, a fost Sâmbăta de Sus, ctitorită de către voievodul martir trecut în rândul sfinţilor Constantin Brâncoveanu, pe locul unei biserici de lemn ctitorită de către bunicul său vornicul Preda Brâncoveanu.

La aceasta se adaugă tot în acest secol, existenţa aproximativ a 200 de schituri româneşti, ridicate din evlavia şi dărnicia călugărilor, preoţilor şi credincioşilor transilvăneni.

În toate aceste mânăstiri şi schituri, de-a lungul vremii, în pofida condiţiilor grele de viaţă prin care au trecut s-a desfăşurat o intensă activitate culturală şi chiar şcolară. Astfel, în multe dintre ele se copiau, de către călugării iscusiţi, manuscrise şi chiar lucrări originale.

Între acestea amintim cea a egumenului Visarion de la Mânăstirea Sâmbăta de Sus, intitulată „Întrebări şi răspunsuri pentru Legea a treia ce s-au izvodit şi s-au numit adecă uniia în ţara Ardealului", un fel de catehism adresat ortodocşilor confruntaţi cu propaganda uniată.

Mai mult în absolut toate mânăstirile şi schiturile din Transilvania au funcţionat şcoli în care se pregăteau tinerii români din satele învecinate. Mânăstirile au jucat apoi un rol important în activitatea filantropică, în sensul că în multe dintre ele existau aşa-numitele „bolniţe" unde găseau adăpost şi tratament medical gratuit pe lângă călugări şi credincioşii suferinzi.

Multe dintre mânăstiri, au jucat, mai ales după 1700, un rol însemnat în lupta purtată de clerul şi credincioşii ortodocşi din Transilvania pentru apărarea Ortodoxiei şi împotriva încercărilor de atragere la uniaţie.

Cele mai multe dintre mânăstirile din Transilvania au avut însă parte de martiriu, prin faptul că au fost incendiate sau dărâmate din ordinul generalului de tristă amintire Bukow, între 1761—1762. Au căzut atunci jertfă urgiei acestuia, aproape toate schiturile din Ţara Făgăraşului, iar câţiva ani mai târziu în 1785 a căzut pradă furiei barbare a unui alt general austriac Preiss şi mânăstirea de la Sâmbăta de Sus, ctitoria voievodului martir Constantin Brâncoveanu.

Mânăstirea de la Sâmbăta de Sus a rămas în paragină vreme de 160 de ani, până când a fost restaurată parţial de către vrednicul de pomenire mitropolitul Nicolae Bălan al Ardealului.

În secolul nostru, mânăstirile şi schiturile din Transilvania şi-au continuat existenţa lor, unele dintre cele vechi fiind restaurate, iar altele reînfiinţate. În anii de cruntă persecuţie ateistă, aşezămintele monahale din Transilvania, e drept puţine, căci după anul 1959, în urma decretului au fost desfiinţate şi puţinele mânăstiri şi schituri câte mai erau, şi-au desfăşurat totuşi activitatea, cu multe oprelişti şi privaţiuni, continuând să fie pe mai departe focare de lumină spirituală şi de apărare a dreptei credinţe în faţa doctrinei oficiale atee.

În perioada 1984—1988, trebuie să amintim faptul, că în plin regim ateu, am reuşit să reconstruim în Transilvania, Mânăstirea Sâmbăta de Sus, căreia i-am făcut o nouă incintă, un nou paraclis închinat Sf. Brâncoveni, o clopotniţă nouă, în aşa fel încât primenită şi reîntinerită mânăstirea a fost sfinţită cu mare fast la 15 august 1993 în prezenţa S. S. Patriarhul Ecumenic Bartholomeus I şi a P. F. Teoctist, patriarhul României, fiind a doua mânăstire românească sfinţită în istorie de către un patriarh ecumenic, după cea de la Curtea de Argeş, din 1517 sfinţită de patriarhul ecumenic Teolipt.

Anul trecut, când am aniversat 300 de ani de la zidirea ei, am deschis acolo o nouă colecţie de obiecte de patrimoniu şi de artă, care pe lângă muzeul existent deja, fac din mânăstire o adevărată citadelă culturală, iar în curând vom definitiva lucrările „Academiei de la Sâmbăta", ce va intra cu siguranţă în circuitul naţional şi internaţional.

Putem spune că, acum după evenimentele din 1989, în toată Transilvania în general şi în Arhiepiscopia Sibiului în special, s-a simţit un adevărat reviriment al vieţii monahale, şi în acelaşi timp şi al vieţii religioase la nivel de parohie. Au fost reînfiinţate multe din vechile mânăstiri şi schituri distruse în negura vremurilor, numai în Eparhia noastră avem aproape 15 mânăstiri şi schituri noi. Să adăugăm la acestea şi cele aproape 30 de locaşuri de cult noi ce sunt în construcţie în Arhiepiscopia Sibiului, unele dintre ele fiind aproape terminate.

Cu siguranţă că, la fel ca şi până acum şi în viitor, aşezămintele monahale îşi vor continua activitatea lor duhovnicească în rândul credincioşilor ortodocşi români din Transilvania, devenind focare de evlavie şi de credinţă.

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

SFINŢII ARHANGHELI MIHAIL ŞI GAVRIIL

Dacă Biserica Apuseană a reunit într-o singură sărbătoare pe cei doi arhangheli la care se adaugă şi cel de-al treilea cu numele de Rafael prăznuindu-i la 29 septembrie, Biserica Ortodoxă îi prăznuieşte după cuviinţă pe cei trei arhanghe'i dimpreună cu toate puterile netrupeşti, în fiecare an la 8 noiembrie. Această sărbătoare se constituie pentru creştinii ortodocşi ca un eveniment cosmic şi anum : aproperea cerului de pământ, căci îngerii împreună cu oamenii prăznuiesc preamărindu-l pe Dumnezeu, Creatorul lumii văzute şi nevăzute, ca constituindu-se totodată şi ca un îndemn de a ne îndrepta gândurile spre lumea atât de scumpă nouă, lumea transcendenţei în care îngerii de-a pururea îl preamăresc pe Dumnezeu. De fapt Biserica noastră are şi alte zile de prăznuire a Sf. Îngeri ca, de exemplu, — fiecare zi de luni este închinată lor, la 26 martie şi 13 iulie ea face pomenirea Soborului Sf. Arhanghel Gavriil, iar la 6 septembrie, în fiecare an, se face amintire de minunea Sf. Arhanghel Mihail din Colosse-Frigia.

Despre existenţa, viaţa şi slujirea sfinţilor îngeri ne vorbeşte clar Sf. Scriptură, atât a Vechiului cât şi a Noului Testament. De la îngerul cu sabie de foc pus să păzească grădina Edenului şi până la îngerul din Cartea Apocalipsei, paginile Sf. Scripturi sunt pline de dovezi privitoare la existenţa îngerilor.

Referatul biblic al Genezei ne relatează că: „La început a făcut Dumnezeu cerul şi pământul". (Facere 1, 1). Toţi exegeţii biblici sunt de acord că prin cuvântul cer de aici este desemnată lumea nevăzută, lumea îngerilor, care a fost creată înaintea celei văzute, adică a celei materiale. Că este aşa ne-o dovedeşte tot Revelaţia prin glasul dreptului Iov, mult îndurătorul, când zice: „Când s-au făcut stelele, toţi îngerii Mei mă lăudau cu mare glas". (Iov 32.7). La fel şi în Simbolul Credinţei mărturisim credinţa noastră în Dumnezeu „făcătorul tuturor celor văzute şi nevăzute", adică a îngerilor.

Din tradiţia orală, cunoaştem faptul că deşi au fost creaţi toţi de către Dumnezeu buni, unii dintre îngeri s-au răzvrătit împotriva Creatorului, şi în frunte cu Lucifer, adică „purtătorul de lumină" datorită neascultării lor şi a mândriei au devenit îngeri răi, demoni sau diavoli.

Mântuitorul, ca cel născut din Tatăl mai înainte de veci, ne adevereşte acest lucru atunci când le spune ucenicilor Săi: „am văzut pe Satana ca un fulger căzând din cer" (Luca, 10,18).

Sfinţii îngeri sunt duhuri sau fiinţe netrupeşti, înzestrate cu raţiune şi putere, aşa cum ne spune psalmistul: „Cel ce face pe îngerii săi duhuri şi pe slugile sale pară de foc". (Ps. 103,4).

Spre deosebire de noi oamenii, îngerii sunt fiinţe spirituale personale, netrupeşti şi nemateriale. Îngerii sunt fiinţe libere, dispunând în libertate de voia şi hotărârile lor, aşa cum ne-o dovedeşte însăşi căderea primilor îngeri în frunte cu Lucifer.

Îngerii sunt puteri sfinte, dar această putere o au direct de la Dumnezeu, şi nu sunt sfinţi prin fire ci prin harul primit de la Dumnezeu, motiv pentru care pe îngeri nu-i putem concepe decât legaţi de lumea de dincolo, adică direct de Dumnezeu, lăudându-l şi împlinindu-i neîncetat voia Sa.

Proorocul Isaia, în vedenia avută şi relatată în cartea care-i poartă numele, spune: „am văzut pe Domnul stând pe un scaun înalt şi măreţ şi poalele hainelor Sale umpleau Templul.

Serafimii stăteau înaintea Lui, având fiecare câte şase aripi: cu două îşi acopereau feţele cu două picioarele, iar cu două zburau. Şi strigau unul către altul zicând: Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Savaot plin este cerul şi pământul de mărirea Lui." (Isaia 6, 1—3).

De aici, ca şi din alte texte scripturistice, deducem că în lumea îngerilor există o ierarhie cerească pe care Dionisie Areopagitul, în lucrarea sa cu acelaşi titlu, o clasează în nouă cete îngereşti împărţite în trei grupuri: Serafimi, Heruvimi, Scaune, Domnii, Puteri, Stăpânii Începătorii, Arhanghelii şi Îngerii.

Numărul îngerilor este infinit, proorocul Daniel îi vede ca miriade de miriade ce stau slujind înaintea lui Dumnezeu (Daniel 7, 10).

Menirea îngerilor este aceea de a sluji lui Dumnezeu şi oamenilor, aşa cum ne învaţă Sf. Apostol Pavel „îngerii oare nu sunt nişte duhuri slujitoare, trimişi ca să slujească pentru cei ce vor fi moştenitorii mântuirii." (Evrei 1, 14).

Îngerii sunt aşezaţi de Dumnezeu în ceruri spre slujba slavei sale, odihnindu-se întru ei, fiind lăudat de întreitul glas al serafimilor şi mărit de heruvimi şi de toată puterea cerească închinat, cum glăsuieşte rugăciunea Cântării Celei întreit Sfinte din cadrul Sf. Liturghii.

Slujirea sfinţilor îngeri se îndreaptă şi spre noi oamenii făcându-ne cunoscută voia lui Dumnezeu pentru că şi etimologic cuvântul înger provine din limba greacă şi înseamnă vestitor. Ei, îngerii ne întăresc atunci când prin rugăciune ne îndreptăm cugetul şi mintea spre Dumnezeu şi ne unim cu El. Daniel proorocul fiind aruncat în groapa cu lei de către cei necredincioşi şi rugându-se a fost izbăvit de către îngerul Domnului. La fel şi Mântuitorul Iisus Hristos, înainte de patima şi moartea Sa, s-a rugat în Grădina Ghetsimani şi „un înger din cer s-a arătat Lui şi-L întărea." (Luca 22, 43). Sf. Apostol Petru a fost izbăvit din închisoare de către un înger al Domnului trimis de către Dumnezeu în urma rugăciunii fierbinţi şi stăruitoare pe care o făcea pentru cel întemniţat Biserica din Ierusalim.

Ei, îngerii, sunt împreună-slujitori cu noi, mai ales în timpul Sf. Liturghii ei sunt alături de noi şi preamăresc pe Dumnezeu împreună cu oamenii. Că este aşa ne-o dovedesc din belşug textele liturgice. De pildă, înainte de Vohodul cel mic, preotul se roagă zicând: „Stăpâne, Doamne, Dumnezeul nostru... fă ca împreună cu intrarea noastră să fie şi intrarea sfinţilor îngeri care slujesc împreună cu noi şi împreună cu noi măresc bunătatea Ta", iar înainte de ieşirea cu Sf. Daruri preotul rosteşte imnul heruvic în care toţi credincioşii sunt asemănaţi heruvimilor care aduc laudă Sf. Treimi: „Noi care pe Heruvimi cu taină închipuim şi făcătoarei de viaţă Treimi întreit sfântă cântare aducem...".

Sfinţii îngeri se bucură de binele nostru, şi mai ales atunci

(Continuare în pag. a 2-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-Vicar
Sibiu

Un sfert de veac de la moartea lui Nichifor Crainic*

Un sfert de veac de când Nichifor Crainic a trecut în lumea dreptilor. Cel născut în coliba unui sărman ţăran, a închis ochii pentru totdeauna în dimineaţa zilei de 21 August 1972, în palatul domnesc al Brâncovenilor, aşa cum se cuvenea pentru comorile ce le-a dăruit culturii neamului său. Măreaţă potriveală ieşită din rânduielile lui Dumnezeu. Destinul marelui poet a fost însuşi destinul Ţării trecute prin cele mai glorioase înălţări prin dreptatea, hărnicia şi eroismul fiilor săi, scufundată apoi în cea mai sângeroasă prigoană prin întocmelile perfidei umanităţi, aflate în cârdăşie cu diavolul.

Rostul lui Nichifor Crainic în viaţa noastră spirituală de cum a apărut şi cum s-a realizat, a avut o hărăzire providenţială. El venea din străfundurile noastre unanime, din plămada nealterată a sufletului românesc, din brazda sfinţită prin truda noastră milenară ca să dea binecuvântata pâine, din puterea de neînfrânt a tradiţiei cu toate rânduielile noastre ce ne trăinicesc aşa cum suntem pe placul lui Dumnezeu.

Venea luminat de făclia credinţei statornice păstrată în sufletul fiecărui ţăran, cu prezenţa lui Iisus pe toate plaiurile româneşti în duhul Evangheliei precum le avem din naşterea poporului nostru, cea mai puternică şi binecuvântată alcătuire a creştinătăţii dintre tot ce ne înconjoară. Acestea formau zestrea făpturii lui Nichifor Crainic, de aceea prin el se identifică reprezentativ tot ceea ce întreţese sfera specificului românesc. Privit astfel în autenticitatea sa, activitatea şi opera lui Nichifor Crainic sunt cu totul unice şi formează o adevărată cupolă de rezistenţă şi regăsire în tot ce s-a realizat mai de preţ în cultura românească. De la primele poezii vine cu o profundă iubire în relevarea unei mistici a pământului, legat de şesurile natale cărora le aparţine din plămada fiinţei sale. Astfel, calea e deschisă nu pentru întrebări şi căutări, ci pentru mărturisiri în propria sa descoperire ca fiu al satului, deci al pământului şi cerului românesc. De la şesul natal, trecem la poemul din **Ţara de peste veac,** deci tărâmul de sus, tot atât de încadrat în sufletul poetului, cu aceeaşi familiaritate. Poezia lui Crainic se desfăşoară astfel pe cele două planuri existenţiale în raza puterii divine sub a cărei călăuzire necontenită se află. E vorba de alte aspecte decât la Coşbuc şi Goga în a căror înrudire neîndoios se află. Apariţia lui în poezia noastră a fost salutată, începând cu Nicolae Iorga, drept o contribuţie înnoitoare a tradiţiei în poezia noastră. Tradiţia însumează în sine întreaga viaţă spirituală a unui popor cu permanenţele sale care îi dau perspectiva eternităţii. Dar ea însemnează viaţă, afirmare înfloritoare pe fondul ei statornic, ci nu o statică anchilozare. Acesta este marele merit al lui Nichifor Crainic, care ţăran fiind, deci cel mai îndreptăţit să o facă, a adus această primenire ca de zile mari. Pentru el, pământul e o fiinţă în veşnică rodire din a cărui alcătuire face parte integrantă: „tu care mi-eşti leagăn, cămin şi mormânt". Iată dogma: unul cu altul fac tot una din urzire cerească. Acestea sunt dezvăluirile lui Crainic care vor lua amploare din ce în ce mai profundă în poezia şi gândirea sa. Cu bolta cerească legătura vine de la sine, printr-o apartenenţă tot atât de vie ca şi a vieţii pământeşti, într-o pretutindenească întocmire. Nu e vorba de panteism, ci de însăşi aflarea în atenţia divină prin Iisus. Ortodoxismul formează însăşi condiţia fundamentală de existenţă a poporului român. Necesitatea de a trăi în el o dau mânăstirile şi bisericile care acoperă pământul românesc, ca o parte spirituală a peisajului nostru. De la căminul pământesc, avem lăcaşul altarului sufletesc, ca şi alte popoare creştine. La noi însă mai e ceva care mai mult ţine de botezul neamului românesc, este prezenţa lui Iisus nu numai în sufletul poporului, ci şi în plaiurile pământului românesc, o viziune proprie care apare mai întâi în poezia lui Crainic, apoi la V. Voiculescu, Ion Pilat şi câţiva poeţi gândirişti din generaţia mea. Poemul model este: **Iisus prin grâu,** una din capodoperele poeziei româneşti, întru totul definitoriu sufletului nostru. Subiectul îl găsim tratat şi în tematica filosofică a lui Crainic, sub titlul cuprinzător **Iisus în Ţara mea**. Această actualizare şi participare a lui Iisus la viaţa şi alcătuirea naturii noastre, dovedeşte profunzimea ortodoxismului în sufletul poporului român, în neclintita lui statornicie, dar şi o sublimă viziune poetică în cea mai înaltă mărturisire. De fapt, participarea ţăranului român la sărbătorile creştine e o adevărată trăire în realitatea evanghelică. În Săptămâna Patimilor inima ţăranului e îndoliată, femeile plâng răstignirea ca a celei mai scumpe fiinţe din familie, iar Învierea este însăşi biruinţa prin Iisus a luminii asupra întunericului, a binelui asupra răului, în sufletul ţăranului, ca într-o nouă prefacere a lumii şi chiar a naturii. Aceasta este poezia lui Crainic şi tot ce s-a scris cu aură de eternizare în **Gândirea.** Ceva asemănător s-a produs şi în cultura noastră prin rostul acestei mişcări literare cu puterea ei înnoitoare. După primul război mondial, prin sfânta regăsire românească în hotarele strămoşeşti, cu eliberarea ţinuturilor aflate în martiriul înrobitorilor barbari, prin imensele jertfe ale eroismului românesc, a urmat o epocă de mari prefaceri. Supravieţuitorii generaţiei care au făcut Unirea (vorbesc de cei din clasa conducătoare), seduşi de ademenirile vremii cu pofte de îmbogăţire şi măriri au căzut sub influenţa ispitelor străine, care se avântau metodic să domine viaţa noastră socială, politică şi economică. O altă înrobire se contura în viaţa poporului român prin puteri acaparatoare. Bande de agenţi bolşevici treceau Nistrul şi se infiltrau prin legăturile lor de sânge în societatea noastră foarte tolerantă ca întotdeauna, cu propagandă făţişă vizând subminarea credinţei noastre şi chiar cu atentate, cum a fost cel de la senat. Aveau o presă susţinută de capitalişti străini şi sub masca unui umanitarism propovăduit de comunismul occidental, lucrau şi prin corupţie cu scopul camuflat de a ne distruge pe toate planurile. Cam aşa cum s-a întâmplat după revoluţia noastră anticomunistă din 1989, când i-au deviat sensul şi credinţa pentru care au murit mii şi mii de români, tot prin represiuni sângeroase. Ca întotdeauna a reacţionat tineretul, dar fără succes.

(Continuare în pag. a 3-a)

PAN. M. VIZIRESCU

* Extras din „Gândirea", Serie nouă, Anul VI, nr. 3—4/1997, p. 21—25.

Martirii din Beliş

De fiecare dată când se vorbeşte undeva despre Apuseni sau despre moţi, cel care ascultă sau participă la discuţie se gândeşte la suferinţele şi la tributul plătit de ei de-a lungul istoriei. Gândul te duce la Horea, Iancu şi la toţi martirii anonimi ai Apusenilor, care au ştiut să rabde, iar când n-au mai putut răbda, casa lor s-a schimbat în suferinţă. Aşa s-a întâmplat în Beliş, la 8 noiembrie 1918, — unde locuitorii acestor ţinuturi nu aveau decât pământul pe care era construită casa.

În acelaşi timp suprafaţa de 28 000 iugăre de teren şi pădure se afla în posesia magnatului ungur Ioan Urmanczy. Aici avea mai multe întreprinderi de exploatări forestiere, unde lucrau, pe lângă bătrânii şi femeile acestor ţinuturi, şi prizonieri din războiul prim mondial sârbi, italieni şi ruşi — tinerii şi bărbaţii fiind plecaţi în război.

În ziua de 3 noiembrie 1918, Ioan Urmanczy, aflând că înainte cu trei zile la Budapesta a izbucnit revoluţia, de frică să nu se întâmple o revoltă şi printre „sclavii" întreprinderii sale, a părăsit castelul de la Beliş, plecând spre capitala Ungariei, unde avea un frate, deputatul Nandor Urmanczy (care avea mari domenii la Reghin).

Teama era explicabilă, dat fiind faptul că munca celor care osteneau aici nu era plătită, după cum mărturisea Neagu Nicolae: „În luna septembrie şi octombrie am lucrat tot timpul la exploatările de pădure ale lui Urmanczy, şi în zadar mergeam pe la castel, căci nu-mi plătea nimeni" — (Aurel Gociman — Măcelul de la Beliş, Bucureşti 1932, p. 39).

Prizonierii de război, aflând despre plecarea lui Urmanczy şi despre revoluţia din Ungaria, au încetat îndată lucrul şi s-au dus la direcţiunea întreprinderii, cerând să li se dea alimente şi să fie lăsaţi să plece în ţările lor de origine.

(Continuare în pag. a 3-a)

Preot
GHEORGHE-DRAGOŞ BRAICA

Sf. Arhangheli Mihail şi Gavriil

(Urmare din pag. 1)

când prin pocăinţă ne îndreptăm viaţa şi ne întoarcem de la păcat la virtute, după cuvântul Mântuitorului: „Bucurie se face înaintea îngerilor din cer pentru un păcătos care se pocăieşte". **(Luca 15, 10).**

După învăţătura creştină ortodoxă fiecare credincios are un înger al său, dăruit lui de Dumnezeu odată cu taina Sf. Botez şi care este îngerul păzitor.

El este martorul nevăzut al gândurilor noastre bune sau rele, cunoscute sau necunoscute de oameni.

Îngerul păzitor este cel căruia i s-a încredinţat de către Dumnezeu misiunea de a ne păzi, de a ne conduce pe calea binelui, de a ne insufla gânduri şi sentimente nobile, de a ne sprijini în tot ceea ce facem spre slava lui Dumnezeu şi spre binele aproapelui nostru.

Prin viaţa curată noi ni-l apropiem pe îngerul păzitor — ne învaţă Sf. Vasile cel Mare — şi că dimpotrivă el se îndepărtează de noi atunci când trăim în păcate.

La Sf. Liturghie, dar şi la alte slujbe, suntem îndemnaţi să cerem de la Părintele Ceresc: „înger de pace, credincios, îndreptător, păzitor sufletelor şi trupurilor noastre".

De multe ori în viaţă, simţim prezenţa îngerului păzitor care ne scapă din primejdie, care ne îmbărbătează atunci când suntem copleşiţi de necazuri şi de încercări şi care ne povăţuieşte către tot lucrul cel bun.

Din Sf. Scriptură cunoaştem numele a trei dintre arhangheli: Mihail, Gavriil şi Rafael.

Arhanghelul Mihail, slujitorul Legii cel cu chip de foc şi cu frumuseţe neasemuită, este cel care s-a arătat patriarhului Avraam şi lui Lot, la pierderea Sodomei şi Gomorei, s-a arătat apoi lui Iacob, iar pe Isaac la izbăvit de junghierea tatălui său, patriarhul Avraam. El este cel care a strigat la căderea lui Lucifer cuvintele: „Să stăm bine, să stăm cu frică, să luăm aminte", **atrăgând atenţia asupra pericolului răului în lume. Aceste cuvinte sunt un semn de atenţionare şi pentru noi creştinii când participăm la Sf. Liturghie, când ni se cere să fim cu frică şi cu luare aminte la Sf. Jertfă ce se va aduce pe altar în curând.**

Cel de-al doilea arhanghel, Gavriil „aducător al bunelor vestiri", **cum îi numeşte acatistul său, este cel care a vestit venirea în lume a Mântuitorului. El aduce de mai înainte părinţilor Ioachim şi Ana vestea naşterii Sf. Fecioare Maria, iar preotului Zaharia îi vesteşte faptul că soţia lui Elisabeta, înaintată în vârstă, va naşte un prunc, pe Botezătorul şi Înainte-Mergătorul Ioan.**

Tot el este cel care aduce cea mai sfântă şi mai mare veste de pe pământ, aceea a întrupării Mântuitorului în pântecele preacurat al Sf. Fecioare Maria (Luca 1, 26), şi o întâmpină pe aceasta cu salutarea îngerească: „Bucură-te cea plină de har, Domnul este cu tine". **El va purta de grijă apoi Sf. Familii izbăvind-o de tirania lui Irod, ucigătorul de prunci.**

Arhanghelul Gavriil se bucură de o cinste deosebită chiar şi din partea mahomedanilor, ca unul ce ar fi adus din cer Coranul — cartea sfântă — a islamului.

Al treilea arhanghel, Rafael, este amintit doar într-o singură carte a Vechiului Testament, fiind îngerul care l-a însoţit pe Tobie în călătoria lui în Ecbatan, l-a ajutat să o ia de soţie pe Sara, fiica lui Raquel, şi l-a învăţat cum să vindece orbirea de care suferea tatăl său.

Cei trei arhangheli au devenit patroni ai popoarelor creştine, fiind cinstiţi deopotrivă de întreaga creştinătate, e drept la date diferite, dar sărbătorile lor se constituie în prilejuri de aleasă veneraţie faţă de cei aleşi de către Dumnezeu să ne povăţuiască şi să ne ocrotească pe cărările vieţii în drumul nostru către Împărăţia lui Dumnezeu.

Numele Mihail este unul din cele mai răspândite la popoarele europene şi provine din limba ebraică: Mi Kha El = Cine este ca Dumnezeu, **iar Gavriil sau Gabriel provine tot din ebraică: El — Dumnezeu şi gabar — putere,** adică Dumnezeu a fost puternic. Rafael **îşi are originea tot din ebraică:** El — **Dumnezeu şi rapha — a tămădui, a vindeca,** adică Dumnezeu vindecă.

Să-i invocăm şi noi deci pe Sf. Arhangheli şi pe toate puterile cereşti să ne fie de-a pururea în ajutor şi să ne ocrotească pe noi cu aripile măririi lor celei netrupeşti ca prin mijlocirea lor fiind păziţi şi povăţuiţi să ajungem la unirea credinţei la cunoştinţa slavei celei neapropiate. Amin.

(Urmare din numărul trecut)

Poli ai controversei: Spiritualitate — slujire.

Preceptele cardinale ale Evangheliei dau prioritate mai degrabă creşterii duhovniceşti, decât bunăstării materiale. Creştinismul este în opoziţie cu lumea. Evanghelia este fericirea supremă care stă la temelia valorilor şi a susţinerii în viaţa pământească. Scopul vieţii duhovniceşti nu constă în îmbunătăţirea şi dezvoltarea materială a societăţii omeneşti, iar produsul ei nu este o utopie colectivă. Nu avem intenţia să spunem prin această aserţiune că valorile umanismului sunt inferioare, însă ele pălesc până la lipsă de sens în faţa acestui scop principal.

Totuşi, în analele istoriei bisericeşti se poate desluşi o convingere uşor diferită. Se spune că cea mai înaltă expresie pe care o poate da un creştin referitor la dragostea sa faţă de Dumnezeu este grija plină de iubire faţă de aproapele. Câmpul principal de acţiune în acest sens este relaţia interpersonală şi acţiunea socială.

În formarea concepţiilor lor cu privire la viaţa creştină, cei mai mulţi combină elemente din ambele părţi ale acestei antinomii. Ei încearcă o reconciliere între principiul contemplativ şi cel activ, între sfinţenie şi activism, între rugăciune şi solidaritate. Eshatologia creştină nu se bazează pe o aşteptare mesianică pământească, conform căreia lumea aceasta este menită să devină un loc mai bun şi mai drept. Din contră, ea are ca fundament conceptul teologic al celei de a doua parousii, care nu are nimic de a face cu tipul de aşteptare amintit mai sus. Iar acum, ca pe unii care sunt „din altă lume", cum speră creştinii să fie, lumea acesta le aşează în faţă probleme dificile.

Aceste puncte ale controversei sunt situate la poli opuşi, însă aceşti poli posedă câmpuri magnetice cu efect asupra a tot ceea ce este situat între ei. Scena creştină tumultoasă este vizibil structurată pe două seturi de idei slab asociate. Pe de o parte se afirmă că Biserica stă vizavi de lume ca păzitoare şi mântuitoare a adevărului. Astfel ea se află la datoria ei, care nu este progresul condiţiei umane, ci creşterea Împărăţiei lui Dumnezeu, Împărăţie care nu e din lumea aceasta. Instituţiile Bisericii sunt o stavilă împotriva falsităţii, iar locurile ei sacre, o formă de laudă. Integritatea ei este pusă în pericol de asimilarea necritică a „spiritului epocii", după cum ritualurile cultice reprezintă o proclamare şi o garanţie că ea nu va cădea.

Pe de altă parte se spune că Biserica este lăsată în lume că este activă în toate preocupările omeneşti, permiţând fiecăruia să atingă mântuirea, uşurând necazurile şi oprimarea, iluminând minţile. **Diakonia** Bisericii este contingentă, şi poate chiar dispensabilă; ea nu poate fi fidelă faţă de misiunea ei dacă decade până în punctul de a face un contact cu „duhul acestei lumi". Cultul ei trebuie să fie o adevărată reevaluare, astfel ca rugăciunea să conducă la acţiune şi să fie exprimată într-un stil concret de viaţă.

Poziţia pastorală între aceşti poli

Nu este o problemă uşoară să se discearnă punctul de vedere ortodox cu privire la atâtea chestiuni dificile, mai ales vizavi de epoca noastră total nereligioasă, seculară, tehnologică, eră care are o influenţă atât de covârşitoare asupra comportamentului uman. Spre ce fel de principii trebuie să ne îndreptăm? Noi suntem azi în aceeaşi situaţie ca şi evreii: „În zilele acelea nu era rege în Israel, ci fiecare făcea ceea ce i se părea că este drept" (Jud. 17, 6). Nu există viaţă fără o anumită credinţă, fără o formulă doctrinară. Atunci când nu era rege în vechiul Israel, prevala tirania individualismului.

Pentru creştin principiul cârmuitor devine experienţa personal-comunitară avută cu Dumnezeu. Nici o altă experienţă religioasă de mâna a doua nu-l poate mulţumi şi nu i se poate substitui celei dintâi. Fiecare persoană trebuie să-şi reînnoiască legământul său cu Dumnezeu ca pe un pact, ca pe o înţelegere vie şi plină de sens între doi parteneri; în cazul contrar acest legământ îşi pierde validitatea. Persoana izolată, cât şi experienţa arbitrară sunt periculoase şi incomplete. Ele trebuie comparate cu învăţăturile autentice ale Cuvântului lui Dumnezeu. Acest criteriu este esenţial pentru a evita acele deviaţii care pot conduce la experienţe subiective.

Viziunea creştină este asemenea unui proiector de film: îşi împrăştie lumina într-o arie mare şi dă claritate. Prin această lumină totul este lăsat liber ca să poată fi văzut şi studiat. Evanghelia luminează toate problemele umane, atât aici pe acest pământ, cât şi dincolo de mormânt. Nu există problemă la care să nu se poată da un răspuns, însă acest răspuns nu este atât de simplu şi de uşor pe cât ne-am putea aştepta, iar aceasta din cauză că ne deschide tot mereu dimensiuni noi şi schimbătoare, prin care ni se arată că scopul acestei vieţi nu constă în îmbunătăţirea materială, ci într-una spiritual-duhovnicească. Prin această lumină vede antropologia ortodoxă lupta omului pe acest pământ.

Epoca de azi care este tehnologică şi nucleară, cunoaşte o criză intelectuală şi decade din pricina accentuării supradimensionate a problemelor care îl privesc în mod exclusiv pe om, ca şi când acesta ar fi singur pe acest pământ şi ar fi în stare să-şi rezolve singur toate nevoile. Într-o analiză finală se poate urmări cum astfel de oameni devin propriii lor sclavi; de aici şi criza! Evanghelia aduce rezolvări acolo unde nu există deloc soluţii umane. Credinţa are enorma putere de a oferi viaţă în toate circumstanţele posibile. Primii creştini, deşi s-au aflat în cele mai dificile condiţii sociale, au fost purtătorii Evangheliei — Vestea cea bună, radiind bucurie şi speranţă acolo unde prevala frica şi spaima.

Mediul şi urmările lui

Atunci când Sf. Pavel a ajuns la Atena, în anul 51, el nu şi-a început propovăduirea chiar de la început. Zile întregi a studiat climatul spiritual şi curentele religioase ale atenienilor. La fel, atunci când dorim să realizăm un impact serios, nu putem ignora condiţiile în care trăiesc parohienii noştri zi de zi. Numeroşi sunt cei care îşi schimbă locurile de muncă şi locuinţele, modificându-şi deseori mediul social; ieri locuiau la ţară, în împrejurimi paşnice, lângă copaci şi flori, iar astăzi duc viaţa într-un alt mediu, în oraşul zgomotos, industrial, lângă multe maşini, în cadrul unor relaţii impersonale, în împrejurimi reci, toate acestea condamnându-i la o viaţă de fiinţe lipsite de nume. Ceea ce numim deci „turma" creştină nu este deloc o entitate omogenă, ci este compusă dintr-o varietate de oameni cu origini cât se poate de diferite. Problema pastorală de bază a Bisericii este tocmai să ţină seama de toate aceste realităţi.

Conştiinţa deplinei prezenţe a lui Dumnezeu ne permite să obţinem victoria şi să nu devenim victimele acestei vieţi. Cursul vieţii noastre nu este stabilit de evoluţia industrială şi nici de factorii economici. Mai presus de toate acestea Dumnezeu singur rămâne Domnul şi **Pantocratorul.** Pentru Părinţii Răsăriteni locul omului în această lume nu este acela al unei treceri turistice pentru satisfacerea plăcerilor, a necesităţilor temporale şi a curiozităţilor, ci acela al căutării căii celei mai potrivite pentru integrarea întregii sale fiinţe în cadrul chemării divine de a deveni un fiu al lui Dumnezeu. Schimbările, migraţiile, mişcările populaţiei nu sunt destul de puternice pentru a clătina balanţa duhovnicească şi a-l arunca pe om într-o depresie, separându-l de Dumnezeu. Credinţa tuturor dreptilor lui Israel a fost aceea că pământul cu tot ceea ce se află pe el aparţine lui Dumnezeu. Mişcările sociale, precum şi schimbările neaşteptate, pot contribui la o finalitate mai bună sau mai înălţătoare. Privite în această lumină, ele nu trebuie considerate dezastre. Nu trebuie să arătăm dezaprobator cu degetul şi să criticăm industrializarea societăţii noastre, deşi ar trebui să dezaprobăm, mai degrabă, abuzurile la care poate duce.

Din punct de vedere teologic Dumnezeu îşi îndeplineşte planul Său prin energiile Sale necreate, împotriva tuturor acestor vicisitudini. Ce înţelegem prin aceste „energii divine necreate"? Chiar de la începuturile creştinismului, Sfinţii Părinţi au făcut o distincţie clară între fiinţa lui Dumnezeu şi lucrările Sale, sau, în limbaj teologic, energiile Sale. După ce a creat această lume, Dumnezeu nu a abandonat-o, nici nu a părăsit-o din cauza nerecunoştinţei de care dădea dovadă umanitatea. Din contră, a continuat să poarte de grijă lumii, fiindcă este milostiv şi plin de îndurare. Omul se poate împărtăşi de ajutorul lui Dumnezeu, iar aceasta se întâmplă prin energiile sau lucrările lui Dumnezeu. Aceste lucrări ale Lui transformă dezordinea în ordine şi dezarmonia în armonie. Există un punct de întâlnire între receptivitatea omului şi darul lui Dumnezeu. Acesta este activ, este viu, prezent întotdeauna, cu toate schimbările şi dezvoltările care au loc în viaţa umană de azi. Absenţa lui Dumnezeu sau „moartea lui Dumnezeu" constituie semnul celei mai mari tragedii, al declinului spiritual modern. În acest moment suntem conduşi de concepţii care ne sărăcesc viaţa, prin aceea că acordă o importanţă excesivă aspectelor economice şi materiale, decât celor spirituale ale vieţii. Aceasta conduce în final la autodistrugere, unde nu va mai putea fi văzut nimic în afară de corupţie, deşertăciune, întuneric şi lipsă de speranţă.

Oricare ar fi problemele care stau înaintea umanităţii, există una comună pentru fiecare individ: aceea a adaptării. Prin ce mijloace poate omul să-şi păstreze calmul şi pacea şi să nu fie doborât de factorii externi care dezechilibrează? Psalmistul spune: „Opriţi-vă şi cunoaşteţi că Eu sunt Dumnezeu, înălţa-Mă-voi pe pământ" (Ps. 45 10). Ne este indispensabilă această concentrare de sine, această tăcere, căci altfel ne vom transforma în maşini, la fel ca acelea în mijlocul cărora trăim. Verbul „a mecaniza" apare prea des în relaţiile noastre: materialul poate să ajungă să domnească peste toţi ceilalţi factori, iar noi putem să căd mîn pericolul de a deveni prea concentraţi asupra noastră înşine şi complet indiferenţi. Ne putem pierde identitatea, poziţia noastră înaltă în univers, şi să devenim simple numere în acest cosmos. Ceea ce este mai rău e că întreaga noastră viaţă, cu toate sferele ei, este deseori reglată de alţii. Prin urmare noi pierdem iniţiativa, trăind mecanic o viaţă de rutină care serveşte numai interesul tehnocraţilor.

Din punct de vedere psihologic noi suferim o ruptură care ne distruge întreaga sănătate fizică şi duhovnicească. Rezultatul poate fi văzut în dezordinea psihoneurotică, în complexele periculoase, în comportamentul uman ciudat, în contactele şi frustrările de zi cu zi, toate acestea atingându-ne emoţional şi chiar sexual, afectând, eventual, concepţiile metafizice ale omului. Deseori membrul parohiei încetează să mai sesizeze misterul vieţii de apoi. Întreaga personalitate a omului este direcţională şi apoi impusă de ceea ce a folosit el la început ca obiect şi unealtă. Începe să gândească şi să acţioneze diferit.

Îmbunătăţirea economică nu ar trebui să devină singurul factor motivator al omului. La fel, Biserica nu ar trebui să-l sprijine în această direcţie, încurajându-l să-şi limiteze viaţa religioasă doar la actul de a da bani şi să-şi vadă de promovarea profesională. Există atât de multe alte priorităţi şi responsabilităţi ale Bisericii în ceea ce-l priveşte pe om. Este adevărat că Biserica are o conştiinţă deplină a responsabilităţii care-i revine, şi, în consecinţă, i-a pregătit pe preoţi şi pe misionari să facă faţă acestei probleme care, de fapt, este problema principală a Teologiei Pastorale. Noi trebuie să-i ajutăm pe oameni să-şi reînnoiască relaţia lor cu Biserica. Religia nu priveşte doar puţine momente din viaţa omului, nu este doar pentru duminica dimineaţa. Enoriaşul, membrul unei parohii trebuie să ia din religie ceea ce este mai bun, astfel ca aceasta să-şi facă prezenţa vie în toate lucrările omului. Problemele umane au nevoie de o abordare teologică. În timp ce ne îndeplinim munca noastră de zi cu zi, noi ar trebui să ne lărgim orizontul şi să devenim instrumente ale unei familii umane mari. Etimologic „Biserica" înseamnă „chemarea" tuturor să constituie o adunare, iar acest ansamblu este hristocentric.

Distribuţia responsabilităţii

Noi toţi alcătuim Trupul lui Hristos. Biserica ne arată ceea ce suntem şi ceea ce trebuie să devenim în urma unui proces ascendent. Poporul lui Dumnezeu nu a considerat niciodată că îmbunătăţirea societăţii este o problemă rezervată în exclusivitate preotului. Întotdeauna ei au crezut că este deopotrivă şi problema lor. Aceasta nu înseamnă că fiecare trebuie să devină un propovăduitor, ci că fiecare trebuie să trăiască după voia lui Dumnezeu, devenind astfel un exemplu viu pentru alţii. Dumnezeu voieşte ca puterea sfinţitoare a Bisericii să pătrundă în toate direcţiile. El ne-a dat anumite responsabilităţi nouă tuturor deoarece fiind creaturile lui Dumnezeu, noi trebuie să împărtăşim responsabilitatea creării unei lumi noi.

O asemenea colaborare implică autodăruire şi sacrificiu. Există o sociologie hristocentrică, având ca centru lucrarea mântuitoare a lui Hristos. Cu alte cuvinte, nu este destul să promovăm colectivitatea şi solidaritatea în rândul clasei muncitoare, dacă nu includem şi ceva mai substanţial, mai vertical. În aceasta constă linia de demarcaţie între umanismul socialist şi umanismul creştin. Unitatea creştinilor este un mister, o taină, fundamentată pe Crucea şi pe Învierea lui Hristos. Este esenţial să pătrundem în cunoaşterea Liturghiei ortodoxe şi să descoperim în ce măsură este umanismul nostru creştin plin de sens şi relevant pentru problemele noastre. Parohia este un microcosmos al comunităţii ecclesiastice întinsă pe întreaga suprafaţă a pământului. Ar trebui să devină un centru al reînnoirii şi hrănirii duhovniceşti care să ne reamintească faptul că noi nu trăim doar cu pâine, şi că nu ne este de ajuns să mâncăm, să bem şi să lucrăm, ci că există şi alte preocupări, mai înalte.

Necesitatea sănătăţii psihice

Mulţi psihologi ne atrag atenţia că societatea industrială sporeşte comportamentul uman nesănătos. Ei afirmă că lipsa de dragoste şi de comuniune terapeutică provoacă numeroase stricăciuni. Singurătatea este boala care domină lumea de azi. Ea este însoţită de sentimentul de părăsire, de frustrare, de pericolul de a petrece timpul liber în activităţi păgubitoare: alcool şi abuz sexual. În acest domeniu religia nu ne ajută doar să intrăm în viaţa veşnică, ci şi să păstrăm un echilibru salutar şi o sănătate duhovnicească în această lume. Foarte puţini sunt cei care sesizează faptul că a fi un bun creştin înseamnă şi să fii o persoană bună, sănătoasă şi demnă de încredere.

Să ne referim pentru un moment la Ulise din opera lui Homer. Înainte de a căuta drumul spre casă, el a trebuit să treacă printre Scylla şi Charybdis care îl ameninţau să-i blocheze drumul. Unele Sirene, Calypsos, Circe, Nosika şi-au exercitat farmecul lor cu scopul de a-l determina pe Ulise să uite de drumul spre casă. Scopul lui Homer nu este doar acela de a povesti o aventură, ci şi să dea o lecţie morală. Suferinţele lui Ulise nu sunt deloc trupeşti, ci spirituale. În poezia acestui poet grec antic omul trăieşte tragedia acestei vieţi într-un climat de plăcere şi satisfacere, deşi totuşi nesatisfăcut, fiindcă toate aceste plăceri nu-i ating lumea interioară. În aceasta constă drama: el are toate şi totuşi îşi dă seama că multe lucruri îi lipsesc. Îi lipseşte Ithaca, îi lipseşte Penelope, frumoasa lui soţie, îi lipseşte armonia sufletului său. Ispitele i-au promis lui Ulise tinereţe veşnică şi plăceri fără de sfârşit, însă mai repede sau mai târziu descoperă declinul, slăbirea forţei sale fizice, descoperă marasm, o lipsă a gustării reale a plăcerii, şi astfel renunţă la toate pentru atingerea ţelului său final.

Fiecare din noi suntem nevoiţi, desigur, să trecem prin asemenea stadii intermediare, însă nu trebuie să uităm niciodată că aceste stadii sunt întotdeauna prin natura lor temporare, slabe, nesatisfăcătoare, iluzorii. Scopul nostru principal este întotdeauna acela de a ne reaminti de adevărata noastră identitate, de vocaţia noastră sfântă, de responsabilitatea noastră faţă de noi înşine şi faţă de alţii, şi de datoria pe care o avem de a mărturisi în lume credinţa noastră.

În faţa adversităţii

Atunci când privesc chinul, tortura contemporană, cât şi situaţia lumii de azi, eu nu pot crede ceea ce văd. Îmi vin în minte cuvintele pe care le-a strigat falsul profet din cartea Regilor: „Du-te în Ramoth Galead şi cucereşte". Se pare că sunt atâţia în cercurile teologice contemporane care, neavând ce să spună, urlă tocmai de pe acoperişuri aceste cuvinte de mai sus. Ecoul acestei vanităţi are ca urmare imposibilitatea susţinerii unei conversaţii raţionale şi creative.

Desigur, ceea ce îmi provoacă depresia cea mai mare este existenţa tineretului teologic care şi-a pierdut cu desăvârşire conduita, trăind în mijlocul unei bâlbâieli pseudo-teologice din timpul nostru. Pericolul real al hiper-tradiţionalismului lipsit de inteligenţă este acela că provoacă, în semn de protest, un alt hiper-tradiţionalism rigid pe partea cealaltă. Aceasta este ceea ce s-a întâmplat, şi se va mai întâmpla tot mai mult de acum încolo, dacă nu suntem atenţi. În lume oamenii spun că situaţia este serioasă, însă nu lipsită de speranţă. În Biserică oamenii spun că situaţia lumii este aparent lipsită de speranţă, dar se grăbesc să afirme că ea nu este serioasă. Ne confruntăm cu un ciudat amestec de tragedie şi absurditate.

Există o teorie care spune că antagonismul dă naştere celor mai frumoase roade. Adversitatea trebuie să ne însoţească pentru a ne zdruncina automulţumirea şi stilul de viaţă iresponsabil. Ea trebuie să ne ofere posibilitatea de a reacţiona şi de a folosi resursele noastre ascunse. Curentele ateiste sunt sisteme totalitare care devin prin chiar natura lor „producătoare de martiri". Ele îi aşează pe creştini, ca de altfel pe orice fiinţă umană liberă, în aceeaşi situaţie ca şi pe primii creştini care erau obligaţi să se închine cezarilor auto-divinizaţi. Creştinul care refuză să-şi aplece genunchii şi să cedeze devine un martir în sensul că mărturiseşte cu putere credinţa sa. Plin de credinţă, el este gata să moară pentru cauza Persoanei divine a lui Iisus Hristos.

Experienţele amare şi chinurile ne ajută să realizăm cât de îmbătaţi suntem noi în propria noastră vanitate, atunci când pretindem că noi suntem centrul întregii lumi, că noi suntem propriii noştri creatori. În această epocă în care fiecare pretinde că este un creator, un planificator, un demiurg al tuturor evenimentelor istorice, cartea didactică Ecclesiastul, sau **Qohelet,** ne reaminteşte că toate aceste calităţi aparţin lui Dumnezeu, Creatorul nostru. Dumnezeu nu este un supliment pentru suflet, pe care şi-L adaugă cel care duce o viaţă plină de aroganţă şi preocupare extremă pentru sine însuşi. Dumnezeu este totul în toate. Dacă nu este aşa, dacă nu-I simţim prezenţa şi nu suntem inspiraţi de Duhul Său, atunci noi nu mai putem continua să existăm. E te adevărat că Ecclesiastul ne vorbeşte mai degrabă pe un ton pesimist despre „deşertăciunea" lumii acesteia, însă trebuie să ţinem seama de faptul că în limba ebraică cuvântul **hevel** mai înseamnă şi uşurătate, superficialitate. Acest cuvânt are aceeaşi rădăcină ca şi Abel, al cărui sacrificiu a fost bineplăcut lui Dumnezeu. Dacă noi vom admite deşertăciunea idolilor noştri zilnici, atunci viaţa noastră se va schimba considerabil şi va prinde aripi. Va avea loc o schimbare ontologică şi va bate un vânt puternic, vântul dragostei. Nu vom fi atacaţi de plăcerile efemere, de această tiranie modernă. Asceţii au avut dreptate să recomande **apotaxis,** adică negarea lumii. **Qohelet** este un vânt puternic al bucuriei şi al libertăţii. Evreii citeau această carte în timpul Sărbătorii Corturilor, în anotimpul de toamnă, al recoltei, comemorând zidirea Templului lui Solomon. Ei se îndreptau cu gândul spre timpurile pline de glorie din vechime, când locuiau în colibe sărăcăcioase şi-şi aminteau de dificultăţile întâmpinate în deşert, gândind: „Priviţi magaziile noastre că sunt pline, priviţi la poporul nostru care este în glorie, dar, în realitate, ce suntem noi? Simple persoane lipsite de locuinţă, în bordeie sărace. Este prea trist ca să spunem adevărul?"

Traducere din Mitropolit Emilianos Timiadis **Parohie, preoţie şi înnoire** (Brookline, Massachusetts, S.U.A.. 1994).

drd. PAUL BRUSANOWSKI,
preparator

Martirii din Beliş

(Urmare din pag. I)

Fiind refuzaţi, au dat asalt magaziei de alimente, au omorât pe magazionier şi-au luat alimente, apoi au je uit castelul şi au dat foc întreprinderii şi depozitului de lemne din Beliş. În urma celor întâmplate, jandarmii îmbrăcaţi civil — de teama prizonierilor — au fugit la Huedin, de unde au telefonat la Budapesta, anunţându-l pe Urmanczy. Magnatul de la Beliş, sprijinit de fratele său Nandor (om cu influenţă la Budapesta), a dat un anunţ în ziarul „Pesti Hirlap" invitând — contra unei solde — un număr de soldaţi să plece la Beliş „ca să facă ordine". Cu aprobarea ministrului de război (Oscar Iaszi) s-a format „detaşamentul Urmanczy" alcătuit din 65 de bărbaţi oliţeri şi subofiţeri sub comanda căpitanului Antal Ditrich.

Înarmaţi cu şase mitraliere, cu puşti şi cartuşe din abundenţă, au sosit la Bologa cu un tren special pe care era scris „Pancel". Aici încep să pună în aplicare indicaţiile lui Urmanczy, secerând câtiva oameni paşnici din Morlaca (Iacob Lucaciu, Maria Boca a Petri Halmului şi soţia lui Teodor Fort).

În ziua de 7 noiembrie au ajuns tot într-un tren special, la Călăţele. Trecând prin gara Călata au împuşcat pe Herdea Ioan şi Popa Ioan, iar Herdea Crăciun a reuşit să fugă, cu toate că era rănit grav.

În drum spre Beliş cei întâlniţi au fost luaţi prizonieri sau împuşcaţi pe loc.

Sosirea detaşamentului în comună a fost anunţată prin împuşcături, căci soldaţii au organizat o adevărată vânătoare după oameni.

„Detaşamentul s-a instalat în castelul lui Urmanczy. Patru mitraliere au fost aşezate, în patru direcţii, în turnul castelului şi apoi au început je uirea caselor ţăranilor" (A. Gociman, Măcelul de la Beliş, Buc. 1932, p. 16).

În ziua de 8 noiembrie detaşamentul lui Urmanczy omorâse deja un număr mare de români.

Despre felul cum au procedat ne relatează Cheorghe Trif: „... După un timp am văzut pe soldaţi aşezând în front pe oameni şi apoi trăgând asupra lor la porunca căpitanului Antal Ditrich, (A.G., Măcelul ..., p. 50). „Mai mulţi ţărani, dintre care o femeie, fuseseră conduşi până la un pod din comuna Beliş, unde căpitanul Antal Ditrich va forma un pluton de execuţie şi ridicând sabia se va da ordin de a împuşca... Maria Trif, rănită nemortal, va cădea sub pod şi astfel poate să-şi salveze viaţa". Tot aşa a scăpat şi fiica lui Gh. Trif.

Un alt martor ocular, Neagu Nicolae, povestea următoarele: „Soldaţii ne-au mânat unde împuşcaseră oameni şi îmi amintesc că din diverse locuri am adunat 23 de morţi... Mergând spre Călăţele am găsit cadavrul unui român. Era dezbrăcat de efectele militare, şi îmi amintesc de parcă ar fi azi... Am găsit alte cadavre pe apa Someşului, spre barajul care oprea buştenii plutitori. Câteva cadavre aveau fundul cu fecale, intestinele răspândite pe jos, alţii capul zdrobit". Întrucât întreprinderea forestieră mai ardea, căpitanul Antal Ditrich a dat dispoziţie ca cei împuşcaţi să fie adunaţi şi aruncaţi în foc. Metoda aceasta era folosită pentru disimularea numărului exact al celor asasinaţi. Cu toate acestea, martorii oculari au mărturisit că numărul celor împuşcaţi şi „arşi pe rug s-ar ridica la aproximativ 25. Iată ce spunea Todea Gheorghe Dadu: „Mergând cu soldaţii după mine, de-a lungul drumului am văzut cu groază oameni din sat şi străini împuşcaţi şi rezemaţi de stâlpi. Unii aveau câte o sticlă în mână, pe care le-o puseseră în mâinile lor soldaţii, după ce i-au împuşcat, bătându-şi astfel joc de ei. Am sosit la locul unde astăzi se găseşte crucea. Atunci în acel loc ardea o magazie şi un jăratec înalt de un metru, răspândea o căldură ca în iad. Căpitanul a trimis în comună un car ca să adune pe cei împuşcaţi. Ne-au adus 25 de cadavre. Căpitanul s-a răstit atunci la mine: „Pe aceştia ai să-i arunci în foc sau vei fi şi tu împuşcat"! Într-o clipă mă trecură fiorii morţii. Cadavrele pline de sânge mă făcură să mă gândesc la copiii mei care puteau rămâne orfani dacă mă împotriveam. Tremurând şi nemaiştiind ce fac, am luat unul şi l-am aruncat în foc.

În căldura îngrozitoare, corpul nefericitului s-a umflat într-o clipă, apoi a început să sfârâie şi în câteva minute s-a răspândit un miros pe care n-am să-l uit niciodată. ... care m-a scos din minţi de groază. Am luat apoi al doilea, al treilea corp. Unii dintre ei mi se părea că mai mişcau. Ezitam. În momentul următor simţii în coaste vârful ascuţit şi rece al baionetei. Am ridicat corpul, am întors capul în altă parte şi i-am dat drumul în jăratic. Mi se părea că mai aud un geamăt slab, apoi sfârâitul cărnii care ardea.

Aşa am aruncat în foc 25 de cadavre. În urmă au mai fost aruncate în jăratic şi altele".

Tragedia ce a avut loc la Beliş a ajuns curând la urechile membrilor Consiliului Naţional Român din Cluj, precum şi la cele ale Sfatului Naţional Român din Arad.

La ordinul Sfatului Naţional Român de la Arad, care a cerut o constatare obiectivă, s-a instituit o comisie mixtă alcătuită din dr. Augustin Pordea, Dr. Valentin Poruţiu din partea C.N.R. şi dr. Eugen Kertesz şi dr. Endre Balasz din partea C.N. Maghiar, trimişi de la Cluj la Beliş la 12 noiembrie, pentru a ancheta cazul.

Despre cele întâmplate dr. E. Kertesz spunea printre altele: „... Ne-am urcat în automobil şi am scoborât pe serpentine. Deodată am simţit un miros îngrozitor şi în partea dreaptă a drumului am zărit câteva gropi fumegânde. Din curiozitate ne-am dat jos din maşină, să vedem care parte a fabricii mai arde şi cum. Ni s-a înfăţişat cea mai înspăimântătoare scenă a revoluţiei. Magazia de cartofi a fabricii era arsă până la temelie. A rămas neatinsă numai pivniţa. În această pivniţă se ridica o grămadă de cadavre. Grămada aceasta de cadavre mai fumega încă. Ea răspândea un miros oribil. În primul moment nici nu am văzut că sunt mai multe cadavre... Abia mai în urmă, am bănuit, din liniile generale, că sub ele sunt şi altele. Ne-am urcat îngroziţi în automobil şi am alergat în goană spre Cluj. Cadavrele pe care le-am văzut încă întregi, 25—30 la număr — încă în cursul acelei nopţi au fost prefăcute în cenuşă".

„Detaşamentul Urmanczy" şi-a continuat operaţiunile şi în alte localităţi. În zilele de 9 şi 10 noiembrie patrulau la Mărişel, unde au tras mai multe focuri după preoteasa care se refugia cu căruţa, rănind membrii familiei.

Cu toate acestea ziarele din Budapesta au căutat să mistifice adevărul, învinuind pe moţi de cele petrecute acolo, motiv pentru care Urmanczy a dat dispoziţii să se tragă în ei. Realitatea este că ei n-au putut să atace detaşamentul maghiar, fiindcă nu aveau arme; de altfel nici nu se cunosc victime printre soldaţii unguri.

Cele întâmplate la Beliş au constituit încă un motiv ce l-a determinat pe Ştefan Cicio Pop ca, în tratativele avute la Arad cu reprezentanţii guvernului maghiar, să fie şi mai categoric să pregătească împreună cu ceilalţi membri ai C.N.R. momentul de la 1 Decembrie 1918.

Deşi în relatările presei ulterioare evenimentelor se vorbeşte despre 45 morţi, nu se ştie numărul exact al victimelor, pentru că primăvara s-au descoperit în pădure numeroase schelete, ce proveneau fără îndoială de la moţii refugiaţi de frica soldaţilor.

În amintirea celor masacraţi credincioşii din Beliş au înălţat o troiţă cu următoarea inscripţie: „Aici îşi dorm somnul de veci cei 45 martiri ai neamului românesc, împuşcaţi şi arşi pe rug de garda lui Ioan Urmanczy la 8 nov. 1918 primind astfel cununa de martir".

De asemenea, sacrificiul celor care au pierit în urma sângeroaselor evenimente a fost imortalizat în pictura interioară a bisericii din Belişul Nou.

Un sfert de veac de la moartea lui Nichifor Crainic

(Urmare din pag. I)

În combaterea pericolului după primul război mondial, în 1922 a apărut revista **Gândirea** la Cluj, având şi ca scop unitatea culturală a Ţării, intenţionat luând ca centru de iradiere, Clujul. Revista avea o plămadă eroică; se născuse din legămintele tranşeelor, când scriitori de frunte dintre cei care luptau pe front au gândit-o ca pe un nou ideal al credinţei şi sufletului românesc, ca să nu se creeze vidul pe care să-l acopere străinii cu tendinţele lor nimicitoare. Întemeietorii ei au fost Cezar Petrescu şi Gib. I. Mihăescu, care aveau să devină cei mai mari romancieri ai vremii. Li s-au adăugat Nichifor Crainic şi Lucian Blaga de la Viena, unde-şi făceau studiile, Ion Pillat, apoi Pamfil Şeicaru, Adrian Maniu, Busuioceanu şi alţi scriitori reprezentativi din generaţia războiului. În adeziunea sa, Crainic propunea cu fermitate spiritul de afirmare a ortodoxismului nostru care să dea amprenta culturii noastre româneşti cu iubirea de ţară.

Era însuşi legământul istoric de a păstra ceea ce dobândisem prin jertfele războiului. La acest angajament se mai adăuga apostolatul lui Iorga, precum şi patriotica însufleţire de la Bârlad a lui Vlahuţă, unde în acel timp Dr. Vasile Voiculescu se afla director la un spital militar şi Nichifor Crainic, mobilizat ca ziarist. Tot ce s-a discutat şi s-a hotărât atunci în sacrul devotament al războiului a fost în perspectivă gândiristă şi a însemnat continuarea luptei pe plan ideologic. Astfel, eseurile lui Nichifor Crainic, prin care s-a fixat doctrina revistei, demascau eroarea comunistă, ateismul, falsul umanitarism, toate înşelătoriile prin care degradau artele, apărute mai târziu în volumul **Puncte cardinale în haos**, un adevărat clopot de alarmă, faţă de pericolele ce ne ameninţau. Opera a fost numită **Cartea veacului şi Evanghelia românismului.** În continuarea ei a apărut volumul cu alte eseuri publicate mai întâi în **Gândirea, Ortodoxie şi etnocraţie** în profilarea geniului românesc, a creaţiei şi spiritului nostru constructiv, a ortodoxismului ca putere creatoare de cultură, propunând în acelaşi timp şi un program de organizare statală în spirit de conservare a făpturii noastre naţionale. În toate scrierile sale Crainic este de o limpezime curată şi cinstită: cu o putere de convingere excepţională, demascând şi executând toate şarlataniile care destrămau epoca. Scrierile lui au avut un ecou revelator în inima românească. Revista **Gândirea**, din a cărei grupare făceau parte nu mai puţin de opt membri ai Academiei Române, era singura cu putere creatoare de cultură, intrată în preferinţa intelectualităţii române ca o hrană spirituală absolut necesară.

Nichifor Crainic era dirijorul ei iubit şi preţuit, invitat în zeci de oraşe să ţină conferinţe. Profesorul de Mistică de la Facultatea de Teologie, înzestrat cu o vastă cultură, cu harul de a deosebi binele de rău în lumina adevărului, avea o putere de atracţie irezistibilă. L-am însoţit în multe împrejurări de acestea şi simţeam o mare mândrie, când vedeam cum fiul unui umil ţăran, purta cu sine făclia sufletului neamului românesc în iubirea şi ovaţiile cărturărimii noastre.

Acesta a fost Nichifor Crainic, poetul, gânditorul şi conferenţiarul epocal. Firească, avea duşmani, dar aceştia erau înşişi duşmanii neamului. Când Ţara a căzut sub urgia comunistă, Crainic a devenit cea mai copioasă pradă. A fost condamnat de o bandă, care îşi zicea tribunalul poporului, la muncă silnică pe viaţă împreună cu alţi scriitori şi ziarişti reprezentativi a epocii. Ţinut în puşcării timp de 16 ani, bătut, scuipat, batjocorit sub toate chipurile, chinuit spre distrugere fizică şi morală, tocmai pentru apostolatul său, Bunul Dumnezeu i-a dat puterea de a se salva. Aici toată gândirea şi creaţia lui de mai înainte a intrat în duhul revelaţiei sfinte, poetul simţindu-se înălţat în adevărata lumină cerească de comunicare cu Dumnezeu. Stările prin care trecea se transformau în poezie, în chip miraculos păstrate în memorie şi răspândită ca o hrană de întărire sufletească printre ceilalţi martiri ai iadului comunist. Astfel puşcăria a devenit altar de mântuire, iar chinurile temei de eliberare şi biruinţă în graţie divină. Poeziile lui Crainic din închisoare ca şi ale lui Radu Gyr, cel mai talentat poet al generaţiei mele, şi el tot gândirist, vor rămâne şi ca documente şi ca sublime realizări poetice, adevăratele capodopere din cea mai dezastruoasă epocă a istoriei noastre naţionale.

În tot ce s-a scris sub comunişti, Crainic şi toate valorile culturii româneşti au fost stigmatizate cu ura şi duşmănia lor specifică de bandiţi şi trădători. În spiritul acesta au fost crescute generaţiile educate sub comunişti, cu aceeaşi ostilitate faţă de Crainic şi de opera lui ca şi de revista **Gândirea.** Aceste sentimente sunt profesate şi azi de la catedre universitare şi în general de cei care dirijează cultura vremii. Rezultatul se vede în antiromânismul ce se cultivă astăzi în politică şi în gândire şi mai ales în literatură.

Au apărut totuşi prin edituri particulare câteva din operele lui Crainic, cum ar fi poeziile editate de Roza Vânturilor, primul volum de memorii **Zile albe, zile negre,** editura Gândirea, iar la editura Moldova din Iaşi **Nostalgia Paradisului,** lucrare unică pe plan universal de noi descoperiri şi orientări în domeniul filosofiei şi al artei... Au mai apărut şi altele, dar menţionăm în chip deosebit numărul dublu din revista **Manuscriptum** (100 din 1995 cu 430 de pagini) închinată în întregime lui Crainic şi tot în editura Muzeului Literaturii a apărut şi al doilea volum din memoriile celor trăite în puşcărie. E meritul d-lui Alexandru Condeescu, Directorul Muzeului Literaturii, care dovedeşte că ştie să preţuiască epocala contribuţie a lui Nichifor Crainic în tot ce s-a realizat mai bun în cultura noastră din acest veac.

În lumina adevărului, înţelepciunii şi a iubirii creştine

Aducerea în ţară a rămăşiţelor pământeşti ale episcopului de pie memorie care a fost Inochentie Micu, dă prilej să punem în lumina adevărului câteva momente din zbuciumata istorie a poporului român şi a Bisericii sale drept măritoare, nu pentru a provoca controverse şi tensiuni (le avem destule şi aşa, şi mult păgubitoare), ci de dragul adevărului istoric, stăpâniţi de principiul sine ira et studio.

Prin anii treizeci ai secolului nostru am fost vizitaţi de arhiepiscopul catolic al Parisului. A fost primit cu toate onorurile cuvenite unui ierarh de rangul acestui înalt oaspete. În convorbirile ce au avut loc, la un moment dat, oaspetele întreabă: De ce urâţi catolicismul? Surprins de această întrebare, episcopul Andrei Magieru al Aradului, un om de înaltă cultură, călător şi el prin toată lumea şi cu o viaţă duhovnicească cunoscută, îşi revine, şi răspunde cam în felul acesta: (citâm din memorie) „Eminenţa Voastră trebuie să ştie că noi ortodocşii nu urâm catolicismul. Cum am putea uri pe sora noastră mai mare, cu care avem în comun aceeaşi tradiţie şi continuitate apostolică, acelaşi crez, aceleaşi sfinte Taine, papi sfinţi trecuţi în sinaxarele noastre? Dar, îngăduiţi-mi să vă spun un adevăr: Roma papală n-a fost pentru noi aceeaşi ca Roma imperială, prin care „divul" Traian şi coloniştii aduşi de el au altoit pe trunchiul geto-dac, latinitatea noastră. Şi, mai mult, Roma papală nu a vorbit strămbunilor noştri decât prin gura stăpânitorilor şi asupritorilor noştri; dar, pentru aceasta, repetăm, nu urâm catolicismul şi ne rugăm în toate slujbele noastre pentru „unitatea credinţei şi împărtăşirea Duhului Sfânt".

Revenind acum la afirmaţia episcopului după care Roma papală nu a vorbit strămbunilor noştri decât prin gura şi acţiunea stăpânilor după vremi, vom puncta foarte pe scurt câteva momente. Cea dintâi stăpânire prin care s-au adresat papii către românii ortodocşi, mai ales cei din Transilvania, a fost aceea a regatului ungar despre care Nicolae Iorga scrie că „a fost înfiinţat de papă în scop de propagandă catolică. Rege prin creaţiune apostolică, rege în numele papei şi cu o misiune indicată de Sfântul Scaun; rege de cruciadă convertind la catolicism cu de-a sila popoarele rămase în afară de Biserica latină. Atunci regalitatea ungurească a plecat către sud-estul Europei, nu în calitatea ei naţională, ci în cea religioasă catolică" (N. Iorga, Români şi slavi, români şi unguri, Bucureşti 1922, p. 44—47). Între cele dintâi măsuri luate de regele Ştefan a fost crearea de episcopii noi, de regulă pe locul unor vechi episcopii ortodoxe, una a fost cea de la Biharia — mutată mai târziu la Oradea, cea de la Alba Iulia, cea de la Tăşnad, mutată la Cluj, şi înzestrarea acestora cu mari latifundii şi prerogative menite să le asigure existenţa şi influenţa în masele de creştini ortodocşi. Este cunoscut fenomenul Morisena, cu alungarea monahilor ortodocşi aduşi de Ahtum, (botezat la Vidin, ca ortodox) şi aşezaţi în mânăstirea Sfântului Ioan Botezătorul şi aducerea monahilor latini în frunte cu episcopul Gerard.

În 1301, se stinge dinastia Arpadiană, iar locul ei, după câtiva ani de lupte interne, îl ia casa de Anjou, sub care prozelitismul papist a ajuns la culme, sub regii Ludovic cel Mare (1342—1382) — sprijinit şi mult lăudat de papa Clement al VI-lea, precum şi în timpul regelui Sigismund de Luxemburg (1386—1439). Acţiunile lor au avut puţin succes în popor din cauza ritului latin (străin românilor) şi din cauza dijmelor pe care trebuiau să le plătească şi românii ortodocşi.

Locul prozelitismului catolic a fost luat, pentru două secole, de cel calvin, susţinut de principii transilvani, în care românii, majoritari, devin abia „toleraţi", dar cu aceleaşi slabe rezultate; pierderile din rândul lor datorându-se doar unor nobili doritori să-şi păstreze beneficiile rangului nobiliar.

Secolul al XVIII-lea aduce revenirea stăpânirii habsburgilor în Transilvania. Dornici să-şi asigure stăpânirea în părţile de est ale imperiului, cu sprijinul iezuiţilor, au iniţiat unirea unei părţi a românilor ardeleni, ortodocşi din moşi-strămoşi, cu Biserica romano-catolică.

Nu vom stărui asupra desfăşurării evenimentelor care au condus la dezmembrarea Bisericii româneşti, faptele fiind îndeobşte cunoscute. Un cronicar contemporan a calificat actul unirii ca un „malum bene positum". Vom puncta doar câteva momente din viaţa celor două Biserici, cu concluziile pe care le socotim adevărate. Unirea de la 1700 nu a fost un act religios. Românii niciodată nu s-au plâns împotriva religiei aşa cum au avut-o.

Unirea de la 1700 a exprimat dorinţa clerului şi poporului român, asuprit de secole şi redus la situaţia de tolerat; a reprezentat dorinţa de a depăşi această tristă realitate socială. În ce măsură s-a reuşit începând cu marele episcop care a fost Ioan Inochentie Micu Klein, ale cărui osemine au ajuns iată, să fie aduse în ţară la locul unde s-a dorit, e o problemă pe care încă istoria n-a epuizat-o.

Din acest mare rău al dezbinării românilor în două Biserici, care a adus atâtea suferinţe poporului român, a ieşit totuşi marele bine al posibilităţii unor contacte mai puternice şi mai binefăcătoare cu Occidentul creştin. Se poate pune întrebarea: Cu ce preţ? Cu mulţi martiri, mânăstiri dărâmate etc., etc. Pe cât este de nedreaptă contestarea rolului Bisericii greco-catolice în afirmarea idealurilor naţionale ale poporului român, pe atât este de neîntemeiată afirmaţia că numai de atunci încoace, de la 1700, se poate vorbi de conştiinţa naţională a românilor din Transilvania. Ideea originii latine, a continuităţii şi permanenţei acestui popor în spaţiul de azi au fost cunoscute şi promovate şi înainte de 1700.

În tot cursul sec. XIX, cele două confesiuni, Biserici surori, în toate problemele mari ale neamului românesc s-au manifestat solidar, spre cinstea lor. A se revedea evenimentul Suplexului, Memorandului şi altele.

Cu totul alta a fost situaţia în perioada dintre 1918—1948 când înţelegerea şi frăţietatea dintre cele două Biserici, existentă înainte de 1918, s-a transformat într-o dureroasă luptă fratricidă de care au profitat duşmanii poporului român. Evenimentele din 1948 n-au făcut decât să repete, în condiţii schimbate, cele din 1700. Biserica greco-catolică este o realitate care nu se poate escamota; ea este şi trebuie să rămână însă o Biserică românească în condiţiile stipulate de manifestul de Unire de la 1700. Precum nimeni nu poate aştepta ca Biserica ortodoxă română să se prefacă peste noapte într-o Biserică catolică, aşa nici Ortodoxia nu poate pretinde ca toţi românii uniţi să devină dintr-odată ortodocşi. Criteriul este şi rămâne numai cel al voinţei poporului, fără presiuni. Momentul pe care îl trăim, cu împrejurările create după Revoluţia din 1989, pretinde cu necesitate ca cele două Biserici surori să revină la înţelegerea şi frăţietatea pe care le-au avut înainte de 1918. Să nu se adeverească cuvântul unui străin, după 1918, cu privire la români. Citâm din memorie: „Aţi fost minunaţi în vremea robiei voastre, sunteţi detestabili în epoca libertăţii voastre şi a înfăptuirii idealului naţional". Afirmaţia străinului e valabilă şi pentru anii de după 1989. Pentru aceasta e nevoie ca cele două Biserici să-şi poată avea lăcaşurile lor de cult, astfel ca nici una să nu sufere, ci, în spiritul desăvârşit al înţelepciunii şi al iubirii creştine şi al respectului reciproc, să poată face faţă problemelor de tot felul care se ridică şi se pun pentru fiecare din ele.

Preot prof. dr.
GHEORGHE LIŢIU

Congres teologic la Tesalonic

În perioada 12—17 octombrie 1997, la mânăstirea Vlatadon din Tesalonic, stavropighie a Patriarhiei Ecumenice şi sediu al unui Institut de studii patristice, a avut loc Congresul **Tesalonicul creştin: un oraş în care Răsăritul şi Apusul se întâlnesc.** Patronat de către municipalitatea Tesalonicului congresul s-a desfăşurat în cadrul manifestărilor prilejuite de poziţia pe care acest oraş o deţine în anul 1997 — aceea de capitală culturală a Europei. Comitetul de organizare a congresului a fost condus de către I.P.S. Panteleimon Rodopoulos, mitropolit de Tyrolo şi Serention, profesor emerit al Universităţii Aristoteliene din Tesalonic.

Inaugurarea oficială a lucrărilor congresului a avut loc în seara zilei de 12 octombrie în Aula Universităţii, în prezenţa primarului oraşului şi a reprezentanţilor guvernului Greciei (ai Ministerelor Culturii) şi Macedoniei. A fost citit mesajul Sanctităţii Sale Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic.

La congres au fost prezenţi o serie de ierarhi ortodocşi: I.P.S. Ioan Rinne, Arhiepiscop al Kareliei şi al Întregii Finlande, I.P.S. Filaret Vahromeiev, Mitropolit al Minskului, Exarh al Bielorusiei, I.P.S. Atanasie Ievtici, Mitropolit al Herţe ovinei, I.P.S. Atanasie Papas, Mitropolit de Elioupolis şi Theira (Fanar) şi P.S. Kallistos Ware, Episcop de Diokleia, profesor al Universităţii Oxford. Dintre aceştia, primii doi au prezidat sesiuni ale con resului, iar ceilalţi au prezentat comunicări. Alte comunicări, pe teme biblice, istorice, dogmatice, liturgice şi de drept, au fost prezentate de către reprezentanţi ai unor facultăţi de teologie ortodoxe, romano-catolice şi protestanţi din Europa: Atena, Tesalonic, Halki, Viena, Freiburg, Aberdeen şi Sibiu. Au mai prezentat referate participanţi din Statele Unite şi Olanda. Din România a fost invitat Pr. Prof. Aurel Jivi de la Facultatea de Teologie din Sibiu, care a vorbit despre „Contribuţii româneşti la cunoaşterea Sf. Grigorie Palama şi a isihasmului". După ce a trecut în revistă principalele momente ale istoriei isihasmului la noi, participantul român a înfăţişat contribuţia Mitropolitului A. Şaguna, a profesorilor P. Sârcu şi O. Tafrali şi mai ales a pr. prof. D. Stăniloae, autorul celei dintâi lucrări de incontestabilă valoare dedicată marelui arhiepiscop al Tesalonicului din secolul al XIV-lea şi al unor traduceri din operele unor isihaşti.

La lucrările congresului au asistat şi unii tineri români care îşi pregătesc doctoratul în teologie la Universitatea din Tesalonic.

În ziua de 15 octombrie participanţii la congres au vizitat locuri legate de activitatea Sf. Apostol Pavel la Filipi, prima localitate europeană în care Apostolul neamurilor s-a oprit în timpul celei de a doua călătorii misionare, precum şi o mânăstire din apropiere. În săptămâna congresului participanţii au avut posibilitatea de a vizita — la Muzeul Bizantin din Tesalonic — expoziţia „Tezaure ale Muntelui Athos". În câteva seri au fost prezentate concerte de muzică religioasă, interpretată de un cor de copii şi un cor bărbătesc din Tesalonic, precum şi de un cor al studenţilor Academiei Teologice din Moscova.

După încheierea lucrărilor congresului, în seara zilei de 17 octombrie participanţii au asistat la slujba Vecerniei, săvârşită de I.P.S. Mitropolit Atanasie Papas, înconjurat de un sobor de preoţi şi diaconi.

Pr. Prof. AUREL JIVI

Pr. prof. dr. Liviu Galaction Munteanu

— VICAR ADMINISTRATIV —

Între martirii Bisericii noastre se numără şi **Pr. Prof. Dr. Liviu Galaction Munteanu**, cel de al treilea vicar administrativ al Eparhiei Vadului, Feleacului şi Clujului.

S-a născut la 16 mai 1898 în comuna Cristian, jud. Braşov, din părinţii Nicolae şi Maria Munteanu. Tatăl său a fost învăţător şi o bună vreme director la şcoala primară din comuna natală, iar mama sa casnică.

A urmat şcoala primară în localitatea natală începând din 1904, iar studiile secundare la Liceul „Andrei Şaguna" din Braşov (1909—1917), obţinând diploma de bacalaureat, în sesiunea din luna iunie 1917.

Crescut în atmosferă de cultură, dar şi de religiozitate profundă a frecventat cursurile Institutului Teologic-Pedagogic „Andreian" din Sibiu (1917—1920), unde a obţinut şi Absolutoriul teologic. Aici a avut ca mentor spiritual pe profesorul Dr. Nicolae Bălan, viitorul mitropolit al Ardealului. În paralel cu ultimul an de studenţie a funcţionat ca profesor de religie la diferite şcoli din Sibiu, între care pomenim Liceul de fete din acest oraş.

În 1922 se căsătoreşte cu tânăra Silvia Popa, originară din Sibiu, având împreună trei copii: Sergiu, Lia (amândoi medici) şi Didina, inginer (decedată).

Între timp s-a înscris la Facultatea de Teologie din Cernăuţi, unde, în urma unor riguroase examene de diferenţă a obţinut doctoratul în Teologie (în 1924). Aici a învăţat metoda temeinică de lucru, luată după modelul şcolilor germane ale vremii.

În anul 1924, prin efortul vrednicului ierarh Nicolae Ivan a fost înfiinţat Institutul Teologic Ortodox din Cluj. Între candidaţii pentru ocuparea unui post la acest Institut s-a numărat şi tânărul teolog Liviu G. Munteanu.

În urma acestui concurs, între cei admişi a fost şi teologul Liviu G. Munteanu, numit aici pentru **Studiile biblice.** Cu toate că specialitatea sa principală era Studiul biblic al Noului Testament, o perioadă îndelungată a suplinit cu multă competenţă şi Studiul biblic al Vechiului Testament. El stăpânea foarte bine limbile latină, greacă, ebraică, germană şi franceză.

În anul 1925 a fost hirotonit preot, ducând cu multă demnitate această misiune încredinţată de Dumnezeu, iar prin documentatele şi minunatele sale predici, îndrumând pe calea mântuirii nu numai pe studenţii teologi, ci şi pe credincioşii care au avut prilejul să-l cunoască.

Referindu-se la personalitatea profesorului Liviu G. Munteanu, unul dintre ucenicii săi, Pr. Prof. Ioan Bunea a afirmat următoarele: „Cursul lui era solemn... la examene dovedea o exigenţă deosebită, nefăcând pogoräminte celor delăsători şi certaţi cu disciplina, ...cântărea cu deosebită obiectivitate şi spirit de dreptate pregătirea studenţilor săi. Era profesorul cu conştiinţă vie a răspunderii pentru pregătirea viitorilor slujitori ai Bisericii".

A fost o personalitate bisericească complexă, formarea sa spiritual-culturală coexistând în mod fericit cu cea misionar-pastoral-duhovnicească. De fapt, în paralel cu munca de la catedră a fost şi duhovnic al Academiei Teologice Ortodoxe din Cluj vreme de doi ani (1926—1928).

În acelaşi timp s-a dovedit a fi şi un bun gospodar, conducând cu multă competenţă destinele Academiei pomenite, în calitate de rector şi decan al ei în două etape (1937—1943 şi 1946—1952).

A fost profesorul cu cea mai lungă activitate în cadrul Institutului Teologic Ortodox din Cluj şi anume din 1924—1952, prin urmare, vreme de 28 de ani. A fost profesorul care a participat la punerea temeliei învăţământului teologic universitar ortodox din Cluj, dar, în acelaşi timp a trăit, alături de colegii săi momentele distrugerii acestuia de către forţele stalinisto-comuniste din România anului 1952. Cu toate eforturile depuse pe lângă autorităţile de stat de atunci, mesajul său n-a fost ascultat, iar Ortodoxia românească din Transilvania a fost umilită prin desfiinţarea Institutului Teologic Ortodox din Cluj; în schimb autorităţile statului ateu au lăsat în acelaşi oraş, capitala culturală a Transilvaniei să funcţioneze un Institut Teologic Protestant pentru etnia maghiară. Ce nedreptate s-a făcut atunci pentru populaţia românească majoritară din Transilvania! După desfiinţarea Institutului Teologic Ortodox din Cluj, rectorul acestuia a fost încă o dată umilit, prin numirea sa ca preot-paroh în oraşul Bistriţa, unde a păstorit vreme de cinci ani de zile (1952—1957). Încă şi acum unii dintre foştii lui credincioşi îşi mai amintesc de preotul lor, Liviu G. Munteanu, mare profesor de Teologie, care pe lângă slujirea aleasă şi predica documentară a fost un adevărat părinte pentru toţi, model de slujitor al Bisericii lui Hristos.

După această perioadă de umilire şi ascultare părintele Liviu G. Munteanu a fost numit în postul de vicar administrativ al Eparhiei Clujului, funcţionând aici aproximativ un an (1958). Experienţa câştigată pe timpul cât a fost rector şi decan al şcolii teologice superioare de la Cluj, precum şi lucrarea misionar-pastorală de la Bistriţa l-au îndreptăţit să fie numit în postul amintit. Era oarecum o reparaţie morală pentru nedreptăţile ce i s-au făcut până acum.

Ca şi în posturile anterioare, părintele Munteanu prin munca sa a făcut cinste Eparhiei Clujului, a dat prestigiu şi demnitate ortodoxiei din partea de nord a Transilvaniei. Păcat, însă că, activitatea dânsului aici a fost de scurtă durată. Pentru motivul că a întocmit o Programă analitică pentru introducerea religiei în şcolile primare de stat, împreună cu vrednicul său ucenic, Pr. Prof. Ioan Bunea (solicitată de ierarhul de atunci al Clujului), autorităţile comuniste i-au intentat proces şi a fost condamnat la 17 ani închisoare. Era pe acea vreme un mod de a scăpa de omul de cultură, de cel cinstit şi demn, considerat fiind de autorităţile comuniste un adevărat pericol pentru societatea românească. Nimeni nu l-a ajutat atunci, chiar şi cei ce puteau s-o facă. A fost o atitudine ce greu se poate înţelege şi accepta de către o minte sănătoasă şi de către o inimă creştină.

În urma condamnării şi a recursului făcut de familie i s-a comutat pedeapsa la opt ani de închisoare, o hotărâre cât se poate de nedreaptă, pentru o faptă nobilă: învăţarea religiei în şcoală de către copiii românilor transilvăneni. A săvârşit aproximativ trei ani de detenţie, deoarece în urma unor „cumplite suferinţe şi traume psihice" a trecut la cele veşnice, în închisoarea din Aiud, la 8 martie 1962.

Prin această jertfă s-a mai adăugat o crimă a autorităţilor vremii împotriva Bisericii Ortodoxe şi a umanităţii.

În urma acestui martiriu a rămas o familie traumatizată pe toată viaţa, nişte oameni pe care numai bunul Dumnezeu îi poate răsplăti pentru suferinţele lor.

Prin viaţa şi activitatea sa ştiinţifică rămâne între marii teologi ortodocşi români. Datorită condiţiilor istorice, până la revoluţia din 1989 nu s-a putut afirma acest lucru. Acum însă, datoria noastră este să-i prezentăm bogata activitate ştiinţifică.

Mai întâi pomenim cărţile reprezentative: **Istoria creaţiunii în lumina cercetărilor ştiinţifice,** Cluj, 1929, 168 p.; **Predica de pe Munte,** Cluj, 1932, 143 p.; **Pentateuhul în faţa criticii moderne,** Cluj, 1937, 57 p.; **Vechiul Testament şi Pentateuhul,** Cluj, 1937, 95 p.; **Vechiul Testament şi creştinismul,** Cluj, 1937, 62 p.; **Paradisul biblic. Căderea protopărinţilor în păcat. Studiu exegetic,** Cluj, 1939, 148 p.; **Valoarea istorică a evangheliilor sinoptice. Studiu introductiv,** Cluj, 1939, 65 p.; **Epistola Sfântului Apostol Pavel către Galateni. Comentar,** Cluj, 1940, 132 p.; **Viaţa Mântuitorului nostru Iisus Hristos,** Cluj, 1942, 339 p.; **Viaţa Sfântului Apostol Pavel,** Cluj, 1942, 246 p.; **Viaţa Sfântului Apostol şi Evanghelist Ioan,** Cluj, 1943, 248 p.; **Viaţa Sfântului Apostol Petru,** Cluj, 1945, 203 p.; **Viaţa Sfinţilor Apostoli: Matei, Iacov, Alfeu, Iuda Tadeul, Andrei, Iacov al lui Zevedei, Filip, Vartolomeu, Toma, Simon Zilotul, Iuda Iscarioteanul şi Matia,** Cluj, 1946, 256 p.; este coautor al manualului pentru Institutele Teologice din Patriarhia Română: **Studiul Noului Testament,** Bucureşti, 1954, XII + 208 p., şi ediţia a II-a, Bucureşti, 1977, 256 p.).

De asemenea a publicat zeci de studii, articole, note, recenzii, în diferite periodice teologice şi laice ale vremii.

Pr. Prof. Dr. Alexandru MORARU

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, P. S. Visarion Răşinăreanu — episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului a săvârşit următoarele:

● **13 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei unită cu privegherea în Catedrala mitropolitană din Sibiu;

— în aceeaşi zi P. S. Sa a acordat un interviu Postului de Radio-TV Sibiu.

● **14 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Sibiu cu prilejul praznicului Sf. Cuv. Paraschiva;

— în aceeaşi zi P. S. Sa a inspectat şantierul de restaurare a picturii de la biserica monument istoric „Sf. Paraschiva" din Tălmăcel, protopopiatul Avrig, iar seara a săvârşit slujba Vecerniei şi a acatistului Sf. Paraschiva în Catedrala mitropolitană din Sibiu.

● **17 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu, hirotonind întru diacon pe tânărul teolog Avanyoşi Ciprian;

— în aceeaşi zi, P. S. Sa s-a întâlnit cu P. S. Episcop Abel din Polonia aflat în trecere prin Sibiu;

— a acordat un interviu postului de radio „Europa Liberă" pe tema „Toleranţă şi prozelitism";

— seara a săvârşit slujba Vecerniei în Catedrală.

● **18 octombrie a.c.** — P. S. Sa a făcut o vizită canonică la Mânăstirea „Sf. Treime" din Orlat, a'ată în construcţie, precum şi la biserica monument istoric din Sibiel, protopopiatul Săl'şte;

— a cercetat şantierul noii biserici „Pogorârea Sf. Duh" ce se construieşte în cartierul Valea Aurie din Sibiu;

— seara a slujit Vecernia la Catedrala mitropolitană.

● **19 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala mitropolitană din Sibiu. La momente'e potrivite diaconul Avanyoşi Ciprian a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei Săvăstreni, protopopiatul Făgăraş, iar seminaristul Opriş Claudiu Mircea întru diacon;

— seara a slujit Vecernia la Catedrală.

● **20 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei unită cu privegherea în Catedrala din Sibiu.

● **21 octombrie a.c.** — P. S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană;

— în cadrul unei recepţii restrânse P. S. Sa a primit pe membrii Permanenţei, preoţii Catedralei, ostenitori ai Centrului Eparhial, studenţi teologi şi credincioşi, care i-au prezentat felicitări şi urări cu prilejul zilei onomastice — S. Visarion.

● **22 octombrie a.c.** — P.S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei în Capela Facultăţii de Teologie din Sibiu.

● **24 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârşit sluiba Vecern'ei în Catedrala din Sibiu, iar la sfârşitul acesteia a hirotesit întru duhovnic pe C. pr. Avanyoşi Ciprian.

● **25 octombrie a.c.** — P. S. Sa a făcut o vizită canonică la Via Mitropoliei de la Sărăcsău (jud. Alba);

— seara a slujit Vecernia şi Litia la Catedrala din Sibiu;

— a luat parte la recepţia oferită de Episcopia Evanghelică C A din Sibiu cu prilejul vizitei în oraş a D-lui Karl Gustav Hammar, Arhiepiscop de Uppsala şi Primat al Bisericii Suedeze.

● **26 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrala din Sibiu şi a hirotonit pe C. diacon Opriş Claudiu Mircea întru preot pe seama parohiei Floreşti, protopopiatul Mediaş, iar pe licenţiatul în teologie Oprişiu Ioan întru diacon;

— seara P. S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei şi Sf. Maslu de obşte în parohia Dârlos, protopopiatul Mediaş rostind cuvânt de învăţătură.

● **28 octombrie a.c.** — P. S. Sa a făcut o vizită canonică la schitul Sf. Maria de la Bazna, şi a cercetat parohiile Bazna, Boian, Velţ şi Blăjel din protopopiatul Mediaş, precum şi şantierul bisericii în construcţie „Buna Vestire" din municipiul Mediaş;

— seara a săvârşit slujba Vecerniei şi a Acatistului Mântuitorului în Catedrala mitropolitană din Sibiu.

● **30 octombrie a.c.** — P. S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei în Capela mitropolitană, hirotesind întru duhovnic pe P. C. pr. Opriş Claudiu.

● **31 octombrie a.c.** — P. S. Sa a făcut o vizită la via Mitropoliei de la Sărăcsău, jud. Alba;

— seara a săvârşit slujba Vecerniei şi a Acatistului Maicii Domnului în Catedrala mitropolitană din Sibiu, rostind cuvânt de învăţătură.

Pr. VALENTIN SICOE

ROMÂNIA
MITROPOLIA ARDEALULUI
ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ
S I B I U
Str. Mitropoliei nr. 24

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL SIBIU

PAROHIA — SIBIU, LAZARET II, Examen concurs

PROTOPOPIATUL AGNITA

PAROHIA VÂRD

Termen concurs: 5 noiembrie — 5 decembrie 1997.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi îşi vor înainta cererile în termenul legal la Oficiile Protopopeşti, anexând adeverinţă cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs, Of. Prot. ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. Protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, copie diplomă de licenţă, copie pentru cursuri de îndrumare, situaţia socială (domiciliul familiei, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau care nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie, **15 zile de la data numirii.**

Informaţii suplimentare la Secţia Bisericească a Arhiepiscopiei.

† **ANTONIE**
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier bisericesc,
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

❁ Semnalăm ❁ Semnalăm ❁

● Cu numele Paul Evdokimov ne-am întâlnit de mai multe ori. E unul din marii teologi moderni, rus emigrat la Paris. Acolo a devenit profesor la Institutul Sfântul Serghie şi la Institutul Superior de Studii Ecumenice. Avea 69 de ani când a încetat din viaţă în 1970.

Una din cărţile bune ale acestui teolog se ocupă de problemele liturgice ale Bisericii Ortodoxe. Se intitulează „Rugăciunea în Biserica de Răsărit" şi a fost publicată în Editura Polirom (Iaşi, 1996, 211 p., traducere de Carmen Bolocan, cu o prefaţă de Olivier Clément). Se ocupă de diferitele aspecte ale problemei rugăciunii, atât în viaţa particulară cât şi mai ales în cult. Tratează despre problema sacrului şi despre taine, oprindu-se la sfârşit îndeosebi, la tâlcuirea Sfintei Liturghii a Sfântului Ioan Gură de Aur. Cartea se dovedeşte a fi foarte utilă studenţilor teologi şi preoţilor, ca şi oricărui credincios.

* * *

● Foarte prolific se dovedeşte a fi Pr. Ioan Buga. A tipărit de curând o carte intitulată: **„Ierarhiile fiinţei (caiete teologice I)".** Cartea beneficiază de un cuvânt înainte semnat de Dan Stanca şi, pe ultima copertă, de aprecierile a doi scriitori cunoscuţi: Ştefan Augustin Doinaş şi Vasile Andru.

Cartea e de fapt un jurnal cultural, pe zile şi ani, alcătuită din fragmente. E un gen interesant, iar cugetările sunt de cea mai bună calitate.

Îi prevedem autorului un destin deosebit în cultura română.

Cartea a apărut în Editura Sf. Gheorghe-vechi, în 1996, Bucureşti (214 p.).

* * *

● Arhiepiscopia Vadului, Feleacului şi Clujului publică în condiţii grafice deosebite **Micul Molitfelnic** cuprinzând slujbe, rânduieli şi rugăciuni care se săvârşesc la diferite ocazii din viaţa creştinilor. Astfel găsim şase rânduieli cu privire la intrarea în creştinism prin slujba Botezului, apoi logodna şi cununia, maslul şi împărtăşania. Sunt cele mai importante dintre Sfintele Taine. Apoi, cuprinde slujba sfeştaniei, a înmormântării şi slujba Te-Deum-ului la diferite ocazii festive. Apoi, la sfârşit, pe 150 de pagini se află diferite alte slujbe pe care arhiereul sau preotul e chemat să le săvârşească precum: dezlegarea de blestem şi jurământ, rugăciunea pentru bolnavi, rugăciuni împotriva farmecelor şi descântecelor, rugăciuni pentru recolte, pentru necontenirea ploilor, pentru izbăvirea de cutremure, pentru cei ce călătoresc, iar la urmă se află Rânduiala Sfinţirii Crucii şi a unei troiţe.

Cartea e precedată de un frumos **cuvânt înainte** semnat de Î. P. S. Arhiepiscop **Bartolomeu.** Ediţia aceasta ne aduce aminte de Cărţile de rugăciuni tipărite odinioară la Craiova de fostul mitropolit Firmilian, cărţi de mare frumuseţe grafică, cu textul îmbrăcat în chenare frumoase şi cu tipăritura în două culori: roşu şi negru.

Orice carte e atrăgătoare prin conţinut, dar şi prin modul de tipărire. Acest Mic Molitfelnic este un model de carte bisericească atrăgătoare prin tipar, prin formatul uşor utilizabil (16×12 cm), cât şi prin legătură. Ar trebui să o caute toţi preoţii noştri.

* * *

● Părintele prof. Ilie Moldovan de la Facultatea de Teologie din Sibiu, profesor de morală, este un pasionat al luptei împotriva avorturilor şi un apărător al sfinţeniei vieţii. O face aceasta ori de câte ori are ocazii, iar când nu le are şi le creează: conferinţe publice, simpozioane, articole, cărţi. De curând a publicat la Bucureşti în Editura Institutului Biblic o carte cu titlul: **„Darul Sfânt al vieţii şi combaterea păcatelor împotriva acestuia".** Studiul este orientat tot spre combaterea avorturilor şi, aceasta se vede din chiar subtitlul cărţii: *„Aspecte ale naşterii de prunci în lumina moralei creştine ortodoxe"* (Bucureşti, 1997, 67 pg.).

E o foarte bună demonstraţie teologică, căutând să motiveze prin toate mijloacele, biblice şi logice, apărarea vieţii.

Oferă bune argumente tuturor preoţilor care trebuie să fie şi ei, în misiunea lor apărători ai vieţii, mai ales prin predică şi prin taina spovedaniei.

* * *

● Printre poeţii contemporani Marin Sorescu a fost fără îndoială dintre cei mari. Mulţumim doamnei Virginia Sorescu care ne-a trimis ultima carte de versuri în care a adunat ultimele poezii ale poetului. Cartea se intitulează **„Puntea",** cu subtitlul în paranteză *„Ultimele"* (Editura Creuzet, 1997, 111 pg.). Sunt poezii în stilul cunoscut al lui Marin Sorescu, adunate de soţie din diferite agende sau scrise de ea, fiind dictate de poet.

Sunt interesante ca operă artistică, dar mai ales ca document. E interesantă o poezie, scrisă cu un presentiment care prevestea o dispariţie prematură. E din categoria poeziei argheziene despre moarte. E intitulată **Plecare:**

Mă întorc cu faţa
Spre perete
Şi le spun prietenilor
Îndureraţi:
Mă întorc repede.

Oare când se va mai „întoarce" în literatura română un Marin Sorescu.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
15 noiembrie
Nr. 43—44
1997

Despre rugăciune

Când un fiu pleacă de acasă, departe şi pentru mai multă vreme, ţine legătura cu părinţii prin scrisori. Le scrie ce face, cum îi merge, ce bucurii şi ce tristeţi are şi mai ales ce nevoi are.

Scrisorile noastre către Dumnezeu, Tatăl nostru cel din ceruri, sunt rugăciunile. Prin rugăciuni ţinem contactul cu Dumnezeu, ne mărturisim credinţa în El, Îl recunoaştem, Îl lăudăm, Îl binecuvântăm şi Îi facem cereri. Rugăciunea ne ajută să nu ne simţim singuri, izolaţi, părăsiţi, aruncaţi şi uitaţi într-o lume ostilă, străină, rece. Rugăciunea scurtează distanţa dintre Dumnezeu şi om şi ne dă certitudinea că asupra vieţii noastre veghează un ochi bun, iubitor, un ochi de Tată care vede tot, ştie tot, poate totul. Iartă, ajută, vindecă, linişteşte, bucură. Trebuie doar să-i atragem atenţia asupra noastră, să-i recunoaştem dreptul de a se ocupa de noi.

Facem acest lucru prin rugăciune. Prin rugăciune în primul rând. De unde ştim aceasta? Din Sf. Scriptură, din Cuvântul descoperit al Domnului care ne învaţă în amănunt: cui să ne rugăm, când să ne rugăm, cum să ne rugăm, ce să cerem, de ce trebuie să fie însoţită rugăciunea noastră spre a fi auzită şi împlinită de Dumnezeu.

Apostolii l-au rugat pe Iisus: „Doamne, învaţă-ne să ne rugăm" (Lc. XI, 1) şi Iisus i-a învăţat rugăciunea **„Tatăl nostru"**, această cea mai frumoasă, cea mai simplă şi cea mai cuprinzătoare rugăciune. Toţi o rostim, toţi creştinii de toate confesiunile. În această problemă, toate Bisericile creştine sunt unite. Eu aş merge un pic mai departe şi aş spune că în problema rugăciunii în general, toate confesiunile au aceeaşi învăţătură. Există desigur unele caracteristici locale, accente pe aspecte diferite, dar acestea nu sunt deosebiri; sunt mai degrabă experienţe care, cunoscute, pot îmbogăţi viaţa spirituală a tuturor creştinilor.

Iată spre exemplu o caracteristică ortodoxă în modul de a se ruga.

Dar înainte de a vorbi despre această caracteristică, aş vrea să vă spun că şi ortodocşii se roagă în general ca şi Dvs. — acasă, la masă, înainte de a începe lucrul, înainte de culcare şi la sculare, şi bine înţeles la biserică, în timpul slujbelor religioase. Dar există în Sfânta Scriptură o poruncă pe care unii ortodocşi au vrut s-o înţeleagă **ad litteram** şi pe care au pus-o şi o pun în practică într-un mod mai deosebit. E vorba de porunca: **„Rugaţi-vă neîncetat"** (I Tes. V. 17).

Monahii au pus-o întâi în practică, iar apoi au practicat-o şi unii laici. Ei au descoperit o rugăciune scurtă, pe care, spre a o înscrie în ritmul vieţii, au reglat-o după respiraţie. Textul acestei rugăciuni este: **„Doamne Iisuse Hristoase fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul"**. Prima jumătate se rosteşte la inspiraţie, a doua jumătate la expiraţie. Ea se rosteşte, bineînţeles, în gând. Cu vremea ea se mecanicizează, se rosteşte de la sine scurtându-se până la rostirea doar a numelui lui Iisus, ca o prezenţă permanentă în gând şi în viaţă, ajungând la acea stare despre care vorbeşte Scriptura: **„Nu mai sunt eu cel ce exist, ci Hristos trăieşte în mine"**. Rugăciunea aceasta se numeşte **„Rugăciunea lui Iisus"**, sau **„Rugăciunea inimii"**, sau **„Rugăciunea neîncetată"**. Mulţi monahi o mai rostesc şi astăzi, şi de asemenea mulţi laici. Prin experienţă, ajungi s-o rosteşti în timp ce munceşti, în timp ce scrii, în timp ce citeşti, când te plimbi, călătoreşti etc.

Care este sensul acestei rugăciuni? Ea ţine trează în permanenţă prezenţa lui Dumnezeu în viaţa noastră. Trebuie să simţim această prezenţă permanent, nu numai când mergem la biserică, şi nu numai când ne rugăm rostind rugăciunile din Cartea de Rugăciuni. Un Sf. Părinte răsăritean a spus, cam exagerat dar nu cu totul exagerat: „Dacă ne rugăm numai când ne rugăm, e ca şi cum nu ne-am ruga niciodată". Avem nevoie de Dumnezeu permanent, cum avem nevoie de respiraţie.

Dar, firesc, nu cuvintele contează. Contează inima cu care te rogi, contează schimbarea ce se operează în tine în timpul rugăciunii. Încă profetul

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Intrarea Maicii Domnului în Biserică

(21 noiembrie)

„Bucură-te catedrală întru care Hristos vine astăzi să se hirotonească Preot ...".

Cu aceste cuvinte îşi începea, acum aproape mai bine de cincisprezece veacuri, cuvântul Său de laudă, la Praznicul intrării în Biserică al Maicii Domnului, Sf. Proclu, marele patriarh al Constantinopolului.

Erau cuvinte simbol, cuvinte de aur, menite să cuprindă în ele toată taina iconomiei dumnezeieşti şi a lucrării de mântuire săvârşite în lume de Fiul lui Dumnezeu întrupat. „Catedrala" din cuvântul Sf. Proclu este Sf. Fecioară Maria întru care prin Sf. Duh s-a sălăşluit Marele Preot Iisus Hristos.

„Astăzi înainte-însemnarea bunăvoinţei lui Dumnezeu şi propovăduirea mântuirii oamenilor în Templul lui Dumnezeu luminat, Fecioara se arată şi pe Hristos tuturor mai înainte îl vesteşte" — cântă astăzi Biserica arătând faptul că ziua de astăzi este o pregustare a zilei Bunei-Vestiri şi a celorlalte momente din istoria Sfântă a mântuirii neamului omenesc.

Al doilea praznic închinat Sf. Fecioare Maria, din cuprinsul anului bisericesc — ce începe la 1 septembrie — este Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, pe care îl prăznuiesc deopotrivă atât Biserica Ortodoxă cât şi cea Romano-Catolică în fiecare an la 21 noiembrie.

Sf. Evanghelii nu ne istorisesc nimic despre naşterea şi copilăria Maicii Domnului, ci ne-o prezintă pe Sf. Fecioară doar în momentul în care îngerul Gavriil, la Buna-Vestire, îi aduce la cunoştinţă faptul că a fost aleasă de Dumnezeu ca să fie maică a lui Hristos Dumnezeu (Luca 1, 31). Din Tradiţia Sfântă, cunoaştem că după ce s-a născut, ca rod al rugăciunii, din dumnezeieştii părinţi Ioachim şi Ana, Sf. Fecioară Maria, la vârsta de trei ani a fost adusă în Templul din Ierusalim şi afierosită lui Dumnezeu. Condusă de Sfinţii ei părinţi, de cete de fecioare cu făclii aprinse în mâini, cum vedem reprezentată această scenă în icoana praznicului, prunca Maria a fost adusă în Templu şi încredinţată marelui arhiereu Zaharia care, după ce a primit-o — ne spune tot tradiţia — a aşezat-o pe Maria, în Sfânta Sfintelor, acolo unde numai arhiereul şi numai o dată pe an, avea voie să intre (Evrei 9, 7).

Zaharia arhiereul a cunoscut prin descoperire dumnezeiască că cea care este adusă la Templu, va deveni ea însăşi „Sfânta Sfintelor", unde prin adumbrirea Sf. Duh se va sălăşlui în pântecele ei cel preacurat Marele Arhiereu „înălţat mai presus de ceruri" (Evrei 7, 26), Iisus Hristos Mântuitorul.

Aici, la Templul din Ierusalim, Sf. Fecioară Maria a rămas în rugăciune şi apropiere de Dumnezeu vreme de 12 ani. A ieşit iarăşi în lume, ca o fecioară neprihănită şi ca un vas ales doar în clipa în care a sosit „plinirea vremii" (Gal. 4, 4). Când avea să aibă loc Întruparea Mântuitorului.

Fecioara Maria, prin viaţa sa aleasă şi sfântă s-a învrednicit să fie „Biserică nefăcută de mână a Împăratului Ceresc", „cortul cel ceresc" şi „cămara cea de mult preţ", cum o numesc cântările liturgice din această zi.

Prin viaţa ei de ascultare şi smerenie, Sf. Fecioară Maria rămâne de-a pururi o icoană vie a Sfinţeniei şi a curăţiei spirituale, un model viu de urmat şi de întruchipat.

Şi noi suntem chemaţi să fim următori ai Mântuitorului Hristos „Cel care ne-a mântuit şi ne-a dat o chemare sfântă" (II Tim. 1, 9) şi mai ales să fim împlinitori cu cuvântul şi cu fapta a poruncilor evanghelice.

Şi noi suntem chemaţi să intrăm în fiecare zi a vieţii noastre în Biserică unde să ne adăpăm sufletul din apa cea vie a învăţăturii lui Hristos şi din „verdeaţa dumnezeieştilor Sale Taine", unde să ne bucurăm de prezenţa Sf. Treimi a Sf. Fecioare Maria şi a tuturor sfinţilor şi să trăim cu Hristos şi în Hristos în zările veşniciei.

† VISARION RĂŞINĂREANU
— Episcop-vicar —

Sensul creştin al suferinţei

Învăţătura ortodoxă susţine că suferinţa este una din consecinţele păcatului originar, care odată săvârşit a dus la deradarea firii celei zidite de Creator, expunând-o suferinţelor de tot felul şi ducând-o finalmente la moarte. Răul, şi deci, implicit urmările sale, n-a fost creat, el nefiind altceva decât o carenţă apărută ulterior în creaţie, tocmai ca un efect negativ al încălcării poruncii divine „răul nici nu era, nici nu este ceva care subzistă prin fire proprie. Căci nu are în nici un fel fiinţă, sau fire, sau ipostaz, sau putere, sau lucrare. Este abaterea facultăţilor sădite în fire de la scopul lor, mişcarea nesocotită a puterilor naturale spre altceva decât spre scopul lor în urma unei judecăţi greşite".[1]

Răul nu există ca ceva de sine, ca o entitate ci „este nonexistenţă, sau existenţă fără conţinut, nu e lipsa totală a existenţei, ci ştirbirea, slăbirea esenţială a ei, lipsirea de ceea ce constituie cu adevărat suportul esenţial"[2], nici nu este o forţă care vine din afară, ci adevărata sa cauză se află în însăşi fiinţa umană care s-a golit pe sine de conţinut. „Răul are o sursă interioară, este inculcat în adâncul firii omeneşti, în libertatea sa iraţională, rezultând din pierderea naturii divine".[3]

Aceasta nu înseamnă însă că răul face parte integrantă din structura firii umane, sau că se identifică cu ea, pentru că în ultimă instanţă îi este totuşi străin. Ceea ce a dus la apariţia răului, la penetrarea lui în planul existenţei umane este libertatea. Numai prin libertate se poate explica apariţia şi existenţa răului, pentru că libertatea rău folosită a dus la apariţia sa, el fiind legat nemijlocit de ea. Libertatea tinde spre suferinţă, iar calea libertăţii este de fapt calea suferinţei.

Cauzele care duc la apariţia suferinţei, sunt mai întâi firea umană coruptă şi slăbită de păcatul originar cu veşnica sa predispoziţie spre ceea ce-i este contrar: „nu binele pe care-l vreau, ci răul pe care nu-l vreau, pe acela îl săvârşesc. Iar dacă fac ceea ce nu vreau eu, nu eu fac aceasta, ci păcatul care locuieşte în mine. Aşadar, în mine cel ce vreau să fac binele, aflu legea că răul e legat de mine" (Rm. 7, 19—21); este apoi lumea în care ne este hărăzit să trăim şi care în urma comiterii păcatului originar, ea însăşi s-a alterat, devenind ostilă, deci o veşnică sursă generatoare de suferinţe. Şi diavolul prin faptul că luptă în permanenţă să ne îndepărteze de Dumnezeu, dar pentru că n-are putere să facă aceasta, falsifică realitatea „pentru că nu ne poate cuceri prin el însuşi, se împodobeşte cu florile binelui"[4], însă la capătul acţiunilor sale se află dezamăgirea şi iluzia, suferinţa şi moartea.

A ne limita să vorbim doar de suferinţă, fără să-i găsim un sens, ar însemna să nu facem altceva decât să recunoaştem că suntem condamnaţi la o existenţă lipsită de sens. Dar poate oare avea un sens ceea ce prin însăşi natura sa ne apare ca lipsit totalmente de sens? Iar a încerca să găsim un sens la ceea ce ţine de domeniul non-sensului, înseamnă să intrăm în domeniul absurdului. Aşa s-ar părea că se prezintă lucrurile atâta timp cât nu ne vom putea depăşi condiţia noastră mărginită, păstrându-ne doar între limitele ei, ba mai mult s-ar părea că existenţa noastră stă sub semnul unui inexorabil al suferinţei, fiind predestinaţi să nu ne putem emancipa de sub influenţa ei în nici un fel: „omul îşi naşte singur suferinţa, precum vulturii se ridică în aer, prin puterile lor" (Iov 5, 7).

Lucrurile se schimbă însă radical în momentul în care ne vom înscrie într-o altă ordine de gândire, şi anume în ordinea divină. Din această perspectivă problema suferinţei va dobândi o cu totul altă semnificaţie şi o cu totul altă valoare.

În această ordine, un prim înţeles al suferinţei este cel de pedeapsă a păcatului, fiind în acelaşi timp şi unica modalitate de a ne purifica şi a reintra pe făgaşul normalităţii, „singura forţă creatoare, care frânge structura veche, nu pentru a strâpi, ci pentru a o înnoi".[5] Numai aşa ne putem depăşi condiţia noastră, omorând răul din noi. Poţi trece dincolo de tine doar prin suferinţă. Să mori propriei tale condiţii spre a te împlini într-una mai înaltă. „Suferinţa urmăreşte înlăturarea păcatului, refacerea spirituală şi realizează acest lucru întrucât e renunţarea totală a omului la sine".[6]

Suferinţa ne ajută să devenim conştienţi de profunzimea şi complexitatea firii noastre, pentru că prin natura ei suferinţa obligă să te interiorizare. Te obligă să te întorci spre propriul tău adânc sufletesc, acolo unde vei descoperi dependenţa de Dumnezeu. „Te poţi înnobila în urma experienţei răului, poţi atinge un grad ridicat de conştiinţă, dar pentru aceasta trebuie să traversezi pustiul suferinţei, să demaşti răul, aruncându-l în focul gheenei, să-ţi ispăşeşti vina. Răul are nimbul suferinţei şi trebuie să ducă la ispăşire".[7]

Suferinţa este modalitatea prin care Dumnezeu ne atrage din păcat, fiind un avertisment din partea Lui că am rătăcit calea, iar pentru a ne face să conştientizăm acest fapt, El ne lasă să gustăm amărăciunea păcatului, căci atâta timp cât eşti în păcat, eşti de fapt în afara sensului existenţei, iar din această stare nu te vei putea izbăvi decât atunci când te-ai emancipat de sub influenţa răului, ai reintrat deci în ordinea firească.

Suferinţa nu este doar plata păcatului ci şi o **probă** a **credinţei** fără de care mântuirea este de neconceput. Pare paradoxal, şi totuşi aşa este. Aşa mărturisesc toţi Sf. Părinţi: „necazurile încercărilor sunt aduse pentru unii pentru ştergerea păcatelor săvârşite, pentru alţii pentru oprirea celor ce vor vrea să le facă. Dar afară de acestea mai **sunt şi cele care vin pentru dovedire".**[8]

În viaţa de zi cu zi întâlnim nenumărate astfel de cazuri în care oameni de o înaltă ţinută morală sunt supuşi la multe şi grele încercări. Cazul cel mai cunoscut şi mai la îndemână este cel al lui Iov, care deşi drept este totuşi încercat prin grele suferinţe. În astfel de cazuri suferinţa are mai ales sensul de probă a credinţei „cei depărtaţi de Dumnezeu sunt încercaţi ca să se apropie de Dumnezeu; cei ai Lui sunt încercaţi ca să se sălăşluiască cu îndrăznire în casa Lui".[9]

Sf. Părinţi vorbeau chiar de o inevitabilitate a suferinţei: „virtutea neprobată în necazuri, nu este întărită"[10], fiind o condiţie indispensabilă a mântuirii; „nimeni neispitit nu va putea intra în Împărăţia Cerurilor".[11] În atari situaţii suferinţa este un semn al „atenţiei" divine faţă de persoana noastră. Este semnul care indică interesul lui Dumnezeu faţă de noi. În acest sens vorbea de suferinţă şi E. Wiesel, scriitor american, originar din părţile Sighetului, laureat al premiului Nobel pentru pace, spunând că este mult mai bine să fii încercat de Dumnezeu, căci atunci înseamnă că încă mai valorezi ceva în faţa Lui, mai mult prin aceasta ne arată că are o intenţie cu noi, un plan anume spre care vrea să ne călăuzească. Cu adevărat tragic este atunci când nu mai însemni nimic în faţa Lui, când l-ai devenit indiferent.

Dacă Dumnezeu îi încearcă pe cei drepţi o face şi pentru a nu-i lăsa să se trufească şi să cadă din starea lor, ci îi îndeamnă astfel să fie mereu cu luare aminte asupra propriei lor stări. Este aşijderea unei invitaţii de a fi permanent în gardă, în continuă şi neîntreruptă stare de veghe: „cel căruia i se pare că stă să ia aminte să nu cadă" (1 Cor. 10, 12). Cazul cel mai celebru în acest sens este cel al Sf. Ap. Pavel, care deşi chemat de Dumnezeu la demnitatea apostoliei, iar dintre apostoli numai lui I-a acordat privilegiul cunoaşterii tainelor de dincolo „a fost răpit în rai şi a auzit cuvinte de nespus, pe care nu-i este îngăduit omului să le grăiască", dar pentru a nu-l lăsa să se trufească şi să cadă, Dumnezeu i-a dat un semn: „Şi pentru ca să nu mă trufesc cu bogăţia descoperirilor, datu-mi-s-a mie un ghimpe în trup, un înger al Satanei să mă bată peste obraz, ca să nu mă trufesc" (2 Cor. 12, 4 şi 7).

Dar oare îngăduie Dumnezeu să fim încercaţi mai presus de puterea noastră de a suporta, sau suntem cumva abandonaţi în faţa suferinţelor? Aceasta nu este la urma urmei decât o fală părere, pentru că în realitate Dumnezeu îi dă fiecăruia dintre noi după puterea sa, doar atât cât consideră El că putem duce. Sigur, suferinţa este inevitabilă, dar niciodată ea nu depăşeşte puterea noastră de suportabilitate: „Ispita nu v-a cuprins decât la măsura omenească. Dar credincios este Dumnezeu, Care nu va îngădui să fiţi ispitiţi mai mult decât vă stă-n putere, ci odată cu ispita va aduce şi calea de a ieşi din ea, ca s-o puteţi răbda" (1 Cor. 10, 13).

Numai prin propriile sale puteri omul nu s-ar putea izbăvi niciodată de suferinţă. Fără ajutorul lui Dumnezeu ne-am prăbuşi în cea mai cruntă disperare. Puterea de a răzbate din necazuri şi a ajunge la lumină ne vine doar prin harul divin. „Puterea de a răbda suferinţa e greu să o afle omul fără darul dumnezeiesc, care se iveşte din urmărirea rugăciunii şi din vărsarea lacrimilor"[12]. Numai aşa îl facem pe Dumnezeu să devină atent la persoana noastră. „De nimic nu are Dumnezeu mai multă grijă ca de greaua încercare".[13]

În acest sens trebuie înţeles acel cuvânt, aparent fără nici o logică, al Sf. Ap. Pavel: „când sunt slab, atunci sunt tare" (2 Cor. 12, 10), prin care apostolul nu se referă la slăbiciunea care ne cuprinde atunci când păcătuim şi ne îndepărtăm de Dumnezeu, ci este vorba de slăbiciunea care se exprimă prin supunerea totală în faţa voii Lui. „Este transparenţa totală, lăsarea cu totul în voia lui Dumnezeu. De cele mai multe ori, încercăm să fim puternici şi ne opunem ca Dumnezeu să-şi manifeste puterea"[14]. Deci mă slăbesc pe mine, îmi îngustez egoismul, mă degajez de vanitate, spre a-L lăsa pe Dumnezeu să lucreze prin mine, şi prin harul Său devin puternic.

Slăbănogul din evanghelie este un exemplu şi pentru noi de a şti cum să ne purtăm crucea suferinţelor, cum să trecem prin încercările care vin sau vor veni asupra noastră. Nu dezarmând sau revoltându-ne împotriva lui Dumnezeu, căci procedând astfel nu vom face altceva decât să ne rănim pe noi înşine. Numai prin răbdare ne putem izbăvi de suferinţă, iar slăbănogul este un astfel de exemplu. Răbdarea lui n-a fost una lipsită de orizont sau de perspectivă şi care s-a închis în sine, ci dimpotrivă, una deschisă cu generozitate spre cerul lui Dumnezeu de unde aştepta un răspuns. Iar răspunsul lui Dumnezeu vine atunci când omeneşte toate soluţiile se pare că s-au epuizat.

Preot NICOLAE STOIA

BIBLIOGRAFIE:

1 Sf. Maxim Mărturisitorul, Filocalia, III, p. 31.
2 Pr. D. Stăniloae, Teologia Dogmatică Ortodoxă, vol. 1, p. 453.
3 N. Berdiaev, Filosofia lui Dostoevski, p. 57.
4 Pr. D. Stăniloae, op. cit., p. 470.
5 Pr. D. Stăniloae, Iisus Hristos sau restaurarea omului, p. 96.
6 Idem, p. 248.
7 N. Berdiaev, op. cit., p. 61.
8 Sf. Maxim Mărturisitorul, Filocalia, vol. II, p. 89.
9 Calist, Filocalia, vol. VIII, p. 54.
10 Marcu Ascetul, Filocalia, vol. 1, p. 292.
11 Sf. Antonie cel Mare, Patericul, p. 8.
12 Sf. Isaac Sirul, Filocalia, vol. IX, p. 246.
13 Sf. Grigorie Teologul, Filocalia, vol. VII, p. 229.
14 Antonie, mitropolit de Suroj, Şcoala rugăciunii, p. 26.

Puncte de vedere:

*Apel către toţi cetăţenii ţării**

Asist cu mare amărăciune de câtva timp la modul inconştient în care este maculată şi supusă lapidării Biserica neamului — Biserica Ortodoxă Română. Iar vocile care se ridică în apărarea ei sunt atât de puţine, încât nu se mai aud deloc.

Cei care atacă pretind că îi doresc purificarea, zvârlindu-i mulţimii pe capii Bisericii noastre, vinovaţi fără probe de a fi încheiat „pactul cu diavolul" în cei cincizeci de ani de comunism. Nu vă faceţi iluzii! În momentul când punem la zid tot Sfântul Sinod, care va fi rezultatul? Ni l-a spus chiar Iisus Hristos şi ni l-a reamintit părintele Galeriu, la TVR: „Bate-voi păstorul şi se va risipi turma" ...

Niciodată în istoria neamului nu s-a pomenit ca un adevărat fiu al Bisericii să ceară decapitarea ei. Ce minte alterată poate considera asta drept „prioritate naţională"? Văd deja primele efecte ale acestei campanii furibunde şi oarbe. Mai întâi, credincioşii se retrag în tăcere şi le este teamă (ca şi înainte!) să spună că ei văd în asta o blasfemie. Iar în Comisia juridică a Senatului, articolul din legea dosarelor Securităţii referitor la inaccesibilitatea dosarelor preoţilor a fost repus în discuţie, la cererea Guvernului, prin vocea liberalului Mircea Ionescu-Quintus, şi, de unde fusese adoptat cu unanimitate de voturi, de data aceasta a fost respins. Culmea ironiei este că am ajuns să fiu susţinut, dar din alte motive, de senatorii P.D.S.R., iar nu de creştin-democraţii ţărănişti. Toată îndârjirea mea n-a servit la nimic. Hotărârea era deja luată, şi aceasta este doar unul dintre paşi. Urmează şi alte legi, în primul rând Legea taxelor şi impozitelor, şi vor mai fi şi alte acţiuni denigratoare.

Mă gândesc: oare ce i-ar mai spune călugărul Vasile Domnului Preşedinte Constantinescu?

Voi spune eu, către cei ce atacă hulind oastea lui Dumnezeu: gata! E timpul să vă opriţi aici, până nu e prea târziu!

Am fost întotdeauna impresionat de reflecţia lui André Malraux: „Secolul XXI va fi religios sau nu va fi deloc". Împreună cu Corneliu Coposu, am ajuns la concluzia că salvarea neamului nu poate veni decât de la Biserică. Eu n-aş vrea ca România secolului XXI să nu mai fie deloc, pentru că, dacă Biserica Ortodoxă Română nu reuşeşte să-şi ocupe locul pe care l-a avut permanent în istorie (nu uitaţi versurile imnului naţional: Preoţi cu crucea-n frunte / Căci oastea e creştină), vom rămâne în întuneric, duşi de această idee stupidă şi ab-

* Extras din ziarul „Ziua", ediţia de N.V., nr. 799, din 22—23 noiembrie 1997, pag. 4.

(Continuare în pag. a 3-a)

Avocat NICULAE CERVENI

Cromaţiu de Acvileea[1],

Cu privire la postul lui Ilie[2]

(I)

1. Tocmai ni s-a citit despre sfântul Ilie[3]. Şi este potrivit perioadei postului că s-a citit despre sfântul Ilie; fiindcă şi Ilie a postit patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi, fără să caute pâinea lumii, el care avea în sine pâinea vieţii, adică cuvântul lui Dumnezeu, cu hrana şi cu virtutea căruia a fost întărit, în aşa fel încât să se vadă că e mai puternic decât fusese în alte vremuri. Numeroasele virtuţi ale lui Ilie au fost relatate, încât voi, iubiţilor, aţi auzit o parte din ele în lectura de faţă. Deoarece ar dura foarte mult ca fiecare din ele să fie explicată în parte şi zile în şir, nu ore, n-ar fi îndeajuns pentru înfăţişarea lor amănunţită, să spunem puţine cuvinte despre cele multe, încât prin puţine, multe lucruri să înţelegem.

2. Pe când sfântul Ilie era supus celei mai crunte persecuţii de către regele Ahab şi soţia sa Izabela, Domnul i-a spus lui: **du-te la pârâu, şi voi porunci corbi'or să te hrănească acolo, şi vei bea apă din pârâu. Şi îi aduceau lui,** zice Scriptura, **pâine în fiecare dimineaţă şi carne seara.**[4] Din aceasta înţelegem cât de mare grijă a avut Domnul de sfinţii Săi, de vreme ce i-a socotit vrednici chiar să fie hrăniţi prin slujirea[5] corbilor. Bine spusese deja înainte David în psalm, şi adevărat, că **Dumnezeu nu lasă să piară de foame sufletul celui drept.**[6] Drept era sufletul profetului Ilie şi Dumnezeu nu a vrut să fie chinuit de foame până într-atât, încât să fie hrănit prin slujirea păsărilor. De altminteri, lăuntrică este hrana sufletului drept, adică cuvântul lui Dumnezeu, de care el este reînviorat mereu. Totuşi el nu este lipsit nici de pâinea aceasta, prin mila lui Dumnezeu. Ea i-a fost oferită Sfântului Ilie în deşert, prin slujirea corbilor. Iar lui Daniel, care era aruncat în groapa cu lei, El a poruncit să-i fie dus prânzul prin slujirea unui înger. Căci Daniel fusese supus persecuţiei de către maimarii Babilonului, pentru dreptate. Dar nedreptatea persecutorilor nu poate să facă nimic rău sufletelor drepţilor. Pe Ilie corbii l-au hrănit, iar pe Daniel nu l-au atins fiarele; oamenii însă întind curse şi prigonesc.

3. Dar să revenim la subiect. Aşadar Dumnezeu l-a hrănit pe servul său Ilie în deşert, prin slujirea corbilor care îi aduceau lui pâine dimineaţa şi carne seara. Ce spun iudeii, care se socotesc pe ei curaţi fiindcă se abţin de la anumite mâncăruri, despre care se afirmă în mod mistic în Lege că sunt necurate? După Lege, corbul este neîndoios un animal necurat. Iar ceea ce atinge un lucru necurat trebuie să devină necurat, potrivit felului lor de a interpreta. Cum a putut sfântul Ilie să folosească drept mâncare carnea adusă de corbi, dacă ceea ce atinge corbul e necurat? Dar chiar şi carnea adusă de corbi nu putea fi necurată pentru Ilie, care avea o conştiinţă curată. De unde se arată că nu mâncarea, ci conştiinţa îl întinează pe om. De aceea bine zice Apostolul: **toate sunt curate pentru cei curaţi; iar pentru cei întinaţi nimic nu este curat**[7], chiar dacă ar primi mâncăruri curate. Căci mâncărurile curate sunt spurcate de o conştiinţă necurată. Iudeii sunt de părere că trebuie să se abţină de la mâncărurile necurate. O, de s-ar abţine de la necurăţia păcatelor după cum socotesc ei să se abţină de la mâncăruri necurate, pentru a deveni cu adevărat curaţi![8] Într-adevăr, nu e de nici un folos pentru mântuire să mănânci mâncare curată, neavând conştiinţa curată. De aceea trebuie să avem mereu conştiinţa curată, spre a putea avea drept curată orice mâncare am primi. Fiindcă nu mâncarea îl face pe om necurat, ci conştiinţa rea.

4. Aceasta o spunem din pricina iudeilor care consideră că toată curăţia lor nu stă decât în abţinerea de la unele mâncăruri, în vreme ce ni se arată că sfântul Ilie, care era curat în toate, a acceptat carnea pe care o aduceau corbii necuraţi. Şi într-atâta nu a fost întinat de acea carne, încât nu numai că nu a greşit, dar a fost mutat în rai. Dacă vom cerceta acţiunile lui Ilie cu ochii **credinţei şi într-un sens spiritual, vom descoperi taine mistice şi mari. Căci în Ilie, care a suferit** persecuţia Izabelei, această femeie de nimic, se arăta anticipat tipul Domnului, Care a înfruntat persecuţia tagmei fariseilor şi cărturarilor. Iar în corbii care îi aduceau hrană lui Ilie se arăta chemarea noastră, a celor care venim la credinţă dintre neamuri necurate, aducând devoţiunea şi credinţa noastră drept mâncare lui Hristos Domnul. Căci devoţiunea şi credinţa celor credincioşi sunt hrana lui Hristos. Dar să căutăm şi mai deplin spre taina corbilor, căci corbii îi aduceau lui Ilie pâine dimineaţa şi carne seara. I-au adus Domnului pâine dimineaţa cei care credeau din toată inima în Hristos şi care îi aduceau în gura lor adevărata hrană, adică credinţa. Seara I-au adus carne martirii, care în apusul vieţii lor şi-au dat carnea lor, adică propriile trupuri, pentru numele lui Hristos. Carnea au adus-o în gură aceia care, mărturisind prin gura lor, şi-au dus martiriul înaintea lui Hristos.

NOTE:

1 Cromaţiu a fost episcop al Acvileei între 387 şi 407 d.H.

2 Traducere din limba latină a **Omiliei despre sfântul Ilie,** după textul critic editat de J. Lemarié, în Sources chrétiennes nr. 164.

3 Textual: lectura (liturgică — n.n.) despre sfântul Ilie.

4 Conform cu 1 Regi 17, 3.6, în versiunea Septuagintei.

5 Cuvântul ministerium, des folosit în omilie, are sensul de slujire divină, bisericească.

6 Pilde 10, 3.

7 Tit 1, 15.

8 Polemica anti-iudaică variază în perioada patristică în funcţie de regiune, epocă sau autor. La Cromaţiu ea ar putea fi rezultatul relaţiilor dintre Biserică, al cărei episcop era şi puternica comunitate iudaică existentă în Acvileea. Dar erau şi iudei care primeau Botezul, după cum afirmă autorul în altă omilie.

Despre rugăciune

(Urmare din pag. 1)

Daniil spunea că rugându-se „mărturisea păcatul său şi păcatul poporului Israel" (Dan. IX, 20), prin urmare făcea rugăciunea în pocăinţă, în recunoaşterea greşelilor şi cu angajamentul de a nu le mai repeta. Aşa trebuie să ne rugăm.

Mântuitorul însuşi ne sfătuieşte, când ne rugăm să ne rugăm şi pentru cei ce ne asupresc, deci să fim cu inimă bună (Mt. V, 44). Să ne rugăm pentru ei nu să vină asupra lor vreo nenorocire, ca să fim răzbunaţi, ci ca să le lumineze Dumnezeu mintea şi să le întoarcă inima spre iubire. Când ne rugăm, trebuie să iertăm totul (Mt. XXI, 25), cum spunem de altfel şi în rugăciunea **Tatăl nostru.** Noi înşine condiţionăm iertarea noastră de către Dumnezeu, de iertarea pe care o acordăm noi celor ce ne-au greşit nouă. Când ne rugăm, de altfel, trebuie să nu facem o rugăciune egoistă, gândindu-ne numai la noi şi la trebuinţele noastre ci să ne rugăm şi „pentru alţii" (Iac. V, 16), pentru cei vii şi pentru cei morţi, pentru prieteni şi pentru duşmani, pentru toată lumea în nenorocire şi suferinţă.

Aceasta contează deci: inima cu care faci rugăciunea, nu atât cuvintele. Aş vrea să ilustrez acest adevăr printr-o parabolă. „Undeva în largul oceanului s-a scufundat un vapor. Toţi pasagerii au murit, afară de trei tineri care au putut înota către o insulă pustie, unde şi-au găsit adăpost. Au trăit acolo până la adânci bătrâneţe, căci nici un vapor nu trecea pe acolo, ca să-i fi putut descoperi cineva. Era un loc în afara drumurilor maritime. Au trăit acolo cu peşte, cu fructe şi vânat uşor. În singurătate au descoperit că singura comuniune posibilă era numai cu Dumnezeu, dar nu ştiau nici o rugăciune. Trăiseră într-un mediu indiferent din punct de vedere religios. Nu ştiau decât un singur lucru: că Dumnezeu e întreit: Tatăl, Fiul şi Sf. Duh. Cum şi ei erau trei, au inventat o rugăciune ad hoc, pe care au rostit-o toată viaţa lor: „Trei voi, trei noi, miluiţi-ne pe noi". Rugăciunea aceasta le-a adus mângâiere, pace, linişte sufletească, fericire. Erau de fapt trei pustnici în toată puterea cuvântului. Uneori când duceau lipsă de ceva, de îndată ce se rugau cu acea rugăciune, găseau ca prin minune tot ce le trebuia. Şi iată că într-un târziu, când erau toţi trei bătrâni de tot, a apărut pe ocean o corabie. Au făcut foc mare ca să atragă atenţia şi corabia a venit spre dânşii, a acostat şi s-a oferit să-i ia şi să-i ducă înapoi la lumea civilizată de care fuseseră despărţiţi fără voia lor. Dar ei refuzară. Era prea târziu şi se simţeau destul de bine acolo. Pe corabie era şi un preot. Au cerut doar ca preotul să-i spovedească. Preotul i-a spovedit şi i-a întrebat dacă ştiu vreo rugăciune. Ei au răspuns că nu ştiu nici una dar că ar învăţa bucuroşi o rugăciune. I-au spus preotului rugăciunea lor „Trei voi, trei noi, miluiţi-ne pe noi", dar preotul s-a supărat tare, spunând că ceea ce spun ei e o blasfemie, pentru că se pun la egalitate cu Sf. Treime. Dacă nu învaţă **Tatăl nostru,** vor merge fără îndoială în iad. Au învăţat **Tatăl nostru** şi după aceea preotul le-a urat sănătate, s-a urcat pe corabie şi corabia a plecat.

Dar după câteva ore de navigat, s-a întâmplat ceva. Dinspre insulă, pe ocean, veneau pe apă ca pe uscat, alergând în urma corabiei, cei trei bătrâni. Corabia a oprit şi preotul, uimit i-a întrebat ce vor, vor să urce pe corabie? „Nu, au răspuns ei, dar am uitat rugăciunea pe care ne-ai învăţat s-o rostim. N-o mai ştim decât pe jumătate". Dar preotul văzând că ei au venit pe apă ca pe uscat numai pentru acest lucru, a înţeles că cei trei erau nişte sfinţi binecuvântaţi de Dumnezeu şi aceasta numai pe baza rugăciunii lor simple, dar sincere şi drepte. Le-a spus: „Duceţi-vă înapoi pe insula voastră şi rugaţi-vă în continuare cu rugăciunea voastră şi rugaţi-vă şi pentru mine păcătosul".

Alcătuitorul acestei parabole a fost un înţelept. Într-adevăr, nu vorbele contează. Ele pot fi oricum. Inima cu care se face rugăciunea, aceasta contează.

În vremea noastră rugăciunea a devenit în multe locuri formalistă. Mulţi repetăm cuvintele Fariseului din Evanghelie când ne rugăm. Ne îndreptăţim cu cele bune ce am făcut. Credeţi oare că Fariseul mintea când se ruga aşa cum ni-l denunţă Evanghelia? Nu, dar rugăciunea lui era trufaşă şi Mântuitorul L-a condamnat. Mulţi dintre noi cred că dacă vin la biserică şi citesc rugăciunile din carte, s-au rugat. Sigur, se poate ruga şi după rugăciunile din carte, că doar de aceea Biserica le-a rânduit.

Dar dacă odată cu recitarea lor nu ne schimbăm inima, nu ne hotărâm să fim mai buni, mai drepţi, mai iubitori, mai iertători, dacă nu participăm cu inima şi cu toată viaţa noastră la rugăciune, aceea nu e rugăciune. Stareţul meu, când eram la mânăstire, zicea despre slujbele la care se citeau multe rugăciuni, dar numai formal: „E atâta rugăciune aici, că nu ai timp să te rogi". A participa doar formal, la slujbe, este egal cu a fi ca o moară care macină grâu străin, îl dă celui ce l-a adus, şi nu rămâne cu nimic.

A te ruga înseamnă a fi la priză cu Dumnezeu, a simţi lumina Lui în tine, a simţi harul Său revărsându-se în tine. Sf. Serafim de Sarov a demonstrat odată ce înseamnă aceasta în mod concret. Cuiva care l-a întrebat ce înseamnă a fi în lumina lui Dumnezeu, i s-a arătat într-o lumină orbitoare şi celălalt nici nu l-a putut atinge, aşa ardea.

Rugăciunea trebuie să ne aducă pace, linişte, bucurie şi mai ales să ne facă mai buni.

Atunci te rogi cu adevărat când Dumnezeu e pentru tine un „Tu" viu, prezent, criteriul faptelor şi destinului nostru. Omul care se roagă e omul care are pe marea vieţii busola cea mai sigură.

Mă rog ca Domnul Dumnezeu să vă binecuvinteze cu darul şi cu iubirea lui de oameni, totdeauna acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

SF. APOSTOL FILIP,
alt evanghelizator al Scythiei Minor

În ziua de 14 noiembrie Biserica Ortodoxă Răsăriteană sărbătoreşte pe Sfântul Apostol Filip, originar din Betsaida Galileii şi mort ca martir al credinţei în cetatea Hierapolis din provincia Phrygia din Asia Mică (Turcia de astăzi); în localitatea respectivă se găsea un celebru loc de pelerinaj dedicat Apostolului susmenţionat (**Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae,** ed. H. Delehaye, în „Propylaeum ad Acta Sanctorum Novembris". Bruxelles, 1902, Reprint 1954, col. 221; **Menologium Graecorum Basilii Imperatoris,** ed. A. Albani, I, Urbino, 1727, p. 188, f. 182). Goţii arieni sărbătoreau pe Apostolul Filip la 15 noiembrie, spre a nu fi la aceeaşi dată cu Biserica Constantinopolului (Kalendarium Gothicum, la H. Achelis, **Der älteste deutsche Kalender,** în „Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde des Urchristentums", I (1900), Giessen, p. 308). In Apus sărbătoarea Sfântului Filip era la 1 mai (**Martyrologium Hieronymianum,** ed. G.B. De Rossi — L. Duchesne, în „Acta Sanctorum Novembris", I/1, Bruxelles, 1894, Reprint 1970, p. 53; **Martyrologium Adonis,** ed. J. Dubois — G. Renaud, Paris, 1984, p. 6, 138; **Martyrologium Usuardi,** ed. J. Dubois, Bruxelles, 1965, p. 221; **Martyrologium Bedae — Flori** ,ed. J. Dubois — G. Renaud, Paris, 1976, p. 77; **Martyrologium Hrabani Mauri,** ed. John McCulloh, Turnhout, 1979, p. 41), mutată, după Conciliul Tridentin (1545—1565), la data de 11 mai (**Martyrologium Romanum,** ed. C. Baronio, Roma, 1584, p. 124, ultima ediţie: 1956, p. 113) şi, după Conciliul II Vatican (1959—1965), la data de 3 mai (**Calendarul romano-catolic pe 1997,** ed. Arhiepiscopia Romano-Catolică de Bucureşti).

Ceea ce nu s-a ştiut până acum în istoriografia românească, este faptul că acest Apostol a predicat în provincia romană Scythia Minor, adică în Dobrogea de astăzi. Menţionăm că sinaxarele şi menologiile răsăritene nu dau nici un indiciu în acest sens, doar martirologiile şi **Vitae Sanctorum** apusene consemnând această tradiţie, inedită în ştiinţa eclesiastică de la noi.

Primul document patristic, care aminteşte predica Sfântului Apostol Filip în Scythia Minor (Dobrogea), este lucrarea **Historia certaminis apostolici libri decem** (Istoria nevoinţei apostolice în zece cărţi), aparţinând unui episcop gallo — roman din secolul al VI-lea, cunoscut sub numele de Abdia din Babilon; este vorba, de fapt, de un Pseudo-Abdia, deoarece autorul nostru afirmă că ar fi fost primul episcop de Babilon, pus acolo de Apostolii Simon Zelotul şi Iuda Tadeul şi că lucrarea ar fi redactat-o în limba ebraică, fiind tradusă, ulterior, de Sextus Iulius Africanus de la sfârşitul secolului al III-lea; ştiinţa patristică a dovedit că lucrarea a fost scrisă direct în limba latină, în Gallia, în secolul al VI-lea (S.J. Voicu, **Abia di Babilonia,** în „Dizionario patristico e di antichità cristiane", I. Casale Monferrato, 1983, col. 4; L. Moraldi, **Apocrifi del Nuovo Testamento,** II: **Atti degli Apostoli,** Casale Monferrato, 1994, pp. 511—516). Lucrarea, păstrată într-un manuscris din secolul al IX-lea, **Codex Latinus Vindobonensis 534,** la Biblioteca Naţională din Viena, a fost tipărită, în mai multe ediţii, începând cu anul 1531 şi până în 1719, în diferite oraşe apusene (Köln, Paris, Basel, Hamburg).

În cartea a X-a, ultima a lucrării, Abdia afirmă despre Apostolul Filip că „după înălţarea Mântuitorului..., a predicat cu ardoare, timp de douăzeci de ani, Evanghelia neamurilor (= păgâne — n.n.) din Scythia" (Post ascensionem vero Salvatoris..., per annos viginti instanter praedicavit gentibus per Scythiam Evangelium). Este dus de către „neamuri" (gentes) la statuia zeului Marte şi invitat să jertfească; cultul zeului războiului trebuie să se fi datorat influenţei armatei romane cantonată în provincie. În acel moment, de sub statuie „a ieşit un demon, care a ucis pe fiul preotului păgân care slujea la focul sacrificiului" (percussit filium sacerdotis qui ministrabat ad ignem sacrificii) şi „pe doi tribuni (duos tribunos) ai cărui supuşi (militari) îl ţinuseră pe Apostol în lanţuri. Din cauza suflării otrăvite a demonului, poporul se îmbolnăveşte şi începe să lâncezească. Atunci intervine Apostolul Filip, care îndeamnă poporul să dărâme statuia zeului şi să ridice, în locul ei, Crucea Domnului nostru Iisus Hristos. Treziţi ca dintr-un vis, poporul purcede la dărâmarea statuii şi înlocuirea ei cu semnul Sfintei Cruci, după care are loc învierea celor trei persoane: fiul preotului şi cei doi ofiţeri romani, după cum le promisese Apostolul Filip; în acelaşi timp Apostolul alungă pe demon, conjurându-l să nu se mai întoarcă acolo niciodată. Poporul voia să-l adore pe Filip ca pe un Dumnezeu, dar acesta îi instruieşte, timp de un an, în învăţătura creştină (sunt enumerate mai multe adevăruri de credinţă din Sfânta Scriptură şi preluate de Tradiţie: venirea Mântuitorului la „plinirea vremii", naşterea din Fecioară, patima, moartea şi învierea, înălţarea şi Purcederea Duhului Sfânt). În urma acestei catehize, poporul a crezut în Dumnezeu şi a fost botezat cu mii[9] (crediderunt universi populi, ... multa milia hominum baptizata sunt). Abdia încheie descrierea activităţii lui Filip în Scythia, afirmând că acesta „a hirotonit preoţi şi diaconi şi chiar un episcop, întemeindu-le multe comunităţi" (ipse vero Apostolus ordinatis presbyteris et diaconibus, ordinato etiam episcopo, et ecclesiis multis constructis), după care, prin revelaţie, a plecat în Asia, la Hierapolis. (Abdiae Babyloniae **De historia certaminis apostolici libri decem,** ed. W. Lazius, Basel, 1552, pp. 118—119; ed. L. Moraldi, p. 680—681).

În secolul al VIII-lea nici un părinte sau scriitor bisericesc apusean nu aminteşte predica apostolică a lui Filip în Scythia.

În prima jumătate a secolului al IX-lea, mai precis în jurul anului 835—840, ideea respectivă apare în **Poëmata** călugărului benedictin Walafridus Strabo (808—849), abate al mânăstirii din Reichenau. În poezia dedicată Apostolului **(Item de Sancto Apostolo Philippo Christi),** monahul benedictin afirmă că acesta, „prin harul curat", primit de la Domnul Iisus Hristos, „a învăţat mulţimile barbare din Scythia dogmele sfinte, ca să creadă în Hristos, Mântuitorul lumii" (Barbara qui docuit doctrinis agminis sacris, credere per Scythiam salvantem saecula Christum); urmarea a fost că aceste mulţimi, care orbecăiau în întunericul necredinţei, l-au mărturisit pe Hristos şi „au fost cufundaţi în apa sfântă, curăţindu-li-se nelegiuirea prin apa Botezului" (omnes certatim merguntur gurgite sacro, flagitium sceleris purgantes fonte lavacri). Filip pleacă, apoi, în Asia (Walafridi Strabi **Poëmata,** ed. H. Canisius, în lucrarea **Antiquae lectiones,** VI, Ingolstadt, 1604, p. 664).

Ado de Vienne (799—875), arhiepiscop în localitatea cu acelaşi nume, reia tradiţia predicii apostolice filipice în Scythia în lucrarea **Libellus de Festivitatibus Sanctorum Apostolorum et reliquorum qui discipuli aut vicini successoresque ipsorum Apostolorum fuerunt** (Cărticica despre sărbătorile Sfinţilor Apostoli şi a celorlalţi, care au fost discipoli sau urmaşii imediaţi ai Apostolilor înşişi), ce datează de la jumătatea secolului al IX-lea. Acesta afirmă că la 1 mai (Kalendas Maii) se sărbătoresc Apostolii Iacob şi Filip, „dintre care Filip, după ce a convertit Scythia la credinţa în Hristos şi a aşezat acolo diaconi, preoţi şi episcopi" (ex quibus Philippus cum paene Scythiam ad fidem Christi convertisset, diaconibus, presbyteris et Episcopis constitutis), a plecat în Asia. Textul a fost preluat de un călugăr benedictin din localitatea Auxerre în secolul al X-lea şi introdus în **Martyrologium** lui Ado, la data de 1 mai (**Martyrologium Adonis,** ed. cit., p. 6, 138).

Textul referitor la Apostolul Filip a fost reprodus, mot à mot, de către călugărul benedictin Notkerus Balbulus (840—912) de la mânăstirea St. Gallen (Elveţia) în al său **Martyrologium,** redactat în a doua jumătate a secolului al IX-lea (Notkeri Balbuli **(Martyrologium,** ed. H. Canisius, **op. cit.,** p. 818)

Acest text, cu excepţia amănuntului că Filip ar fi hirotonit episcopi, preoţi şi diaconi, este reprodus de călugărul benedictin Usuardus (800—877) de la mânăstirea Saint Germain-des-Près de lângă Paris în al său **Martyrologium,** care datează dintre anii 850—877 şi unde citim la 1 mai (Kalendas Maii): „naşterea fericiţilor Apostoli Filip şi Iacob, dintre care Filip, după ce a convertit Scythia la credinţa în Hristos, şi-a găsit sfârşitul glorios la Hierapolis, oraş din Asia" (Natalis beatorum Apostolorum Philippi et Iacobi, ex quibus Philippus, postquam paene Scythiam ad fidem Christi convertisset, apud Ierapolim, Asiae civitatem, glorioso fine quievit). Textul continuă, apoi, despre Sfântul Apostol Iacob (**Martyrologium Usuardi,** ed. şi pag. cit.).

Textul, puţin schimbat, a fost reprodus de cardinalul Cesare Baronio în ediţia primă a **Martyrologium-ului Romanum** din anul 1584, tot la data de 1 mai (Kalendas Maii), unde citim: „naşterea fericiţilor Apostoli Filip şi Iacob, dintre care Filip, după ce a convertit aproape întreagă Scythia la credinţa lui Hristos..." (natalis beatorum Apostolorum Philippi et Iacobi. Ex his Philippus, cum omnem fere Scythiam ad Christi fidem convertisset, ...), după care urmează relatarea activităţi la Hierapolis şi moartea martirică (**Martyrologium Romanum,** ed. şi pp. cit.).

Relatarea lui Abdia din Babilon a fost preluată şi redată întocmai sau abreviată de **Vitae Sanctorum** din secolele XIII-XIV, de exemplu de Iacobus de Voragine în **Legenda aurea Sanctorum** (ed. Mombritius, Milano, 1480, p. 385), Petrus de Natalibus în **Catalogus Sanctorum et gestorum eorum ex diversis voluminibus collectus** (Catalogul Sfinţilor şi al faptelor acestora, adunate din diferite cărţi) — ed. Lyon, 1519, f. LXX—VI v.

De aici ideea predicii apostolice a lui Filip în Scythia a intrat în **Breviaria,** adică Ceaslovul romano-catolic, folosit din evul mediu până astăzi de Biserica Romano-Catolică (ed. 1907, vol. **Pars verna,** p. 582, ed. 1945, vol. **Pars verna,** p. 993, în ultima ediţie românească, Bucureşti, 1994, aparţinând Arhiepiscopiei Romano-Catolice de Bucureşti, această menţiune nu mai apare).

Din parcurgerea acestor documente, reies următoarele:

1. Începând cu secolul al VI-lea, în Occident, apare tradiţia conform căreia Sfântul Apostol Filip a predicat în Scythia, a hirotonit diaconi, preoţi şi un episcop (Abdia din Babilon) sau mai mulţi episcopi (Ado, Notkerus Balbulus, Usuardus, Iacobus de Voragine, Petrus de Natalibus), în prealabil, populaţia, catehizată (Walafridus Strabo), s-a convertit la creştinism (Usuradus, Martyrologium Romanum).

2. Din text reiese că este vorba de o provincie romană cu numele de Scythia, care nu putea fi la acea dată decât Scythia Minor (Dobrogea de astăzi), deoarece Scythia Major (sudul Ucrainei de astăzi) n-a fost provincie romană.

3. În provincia romană cu numele de Scythia sunt atestaţi membri ai armatei romane (ofiţeri, soldaţi), care practicau cultul zeului războiului Marte, preluat şi de populaţia autohtonă; considerăm că este vorba de Scythia Minor, în Scythia Major, nefiind provincie romană, nu putea fi cultivat zeul războiului la romani.

4. Această tradiţie ar fi a doua, după aceea referitoare la predica Apostolului Andrei.

5. În tradiţia predicii apostolice filipice în Scythia Minor este menţionată hirotonirea **unui** episcop pentru această provincie, fapt foarte important, ştiindu-se că aici a existat până la sfârşitul secolului al V-lea, în timpul împăratului Anastasius I (491—518), un singur episcop al întregii provincii cu sediul la Tomis (Constanţa de astăzi), încât am avea prima atestare a episcopului Scythiei hirotonit de Sfântul Apostol Filip.

6. Din punct de vedere arheologic nu există nici o mărturie, care să confirme tradiţia predicii apostolice filipice în Scythia, deoarece primele vestigii paleocreştine datează de abia din secolul al III-lea.

7. Sinaxarele şi menologiile răsăritene nu menţionează nimic despre predica lui Filip în Scythia Minor, aceasta nu trebuie să ne mire, deoarece majoritatea sfinţilor şi martirilor din aria de formare a poporului român, cca 60 de persoane aureolate, au fost consemnate de izvoarele hagiografice apusene, preluate, desigur, din tradiţiile locale dacoromane.

8. Spre deosebire de documentele patristice referitoare la predica Sfântului Apostol Andrei în Scythia, cele prezentate de noi sunt mult mai bogate în informaţii.

În această situaţie, considerăm că tradiţia predicii apostolice filipice în Scythia Minor conţine mai mult decât un sâmbure de adevăr, putând afirma, alături de tradiţia predicii apostolice andreiane în aceeaşi provincie, originea apostolică a creştinismului pe teritoriul dintre Dunăre şi Mare şi, prin extensie, în ţinutul carpato-danubiano-pontic.

Preot NICOLAE DANILA

SEMNE DE „DINCOLO"

După ce a trecut prin câteva experienţe nefericite, cum ar fi idealismul, nihilismul sau ateismul, omul modern se descoperă complet debusolat în privinţa propriului destin, a existenţei sale, careia nu este în stare să-i găsească o explicaţie plauzibilă şi nici nu poate să-i confere un sens. Cu atât mai greu îi este să accepte existenţa Divinităţii, iar a-i vorbi despre viaţa veşnică, acestea nu-i vor apare decât vorbe fără acoperire.

Au trebuit să vină câţiva oameni de ştiinţă, medici în speţă, care să prezinte mai multe cazuri de persoane care făcuseră experienţa morţii, şi apoi prin mijloace specifice să fie readuse la viaţă, ca dintr-o dată problema continuităţii vieţii după moarte să devină extrem de actuală.

Să amintim doar pe câţiva dintre cei care s-au ocupat îndeaproape de acest gen de experienţe, denumite în termeni de specialitate **morţi clinice** sau **morţi aparente**. Cel mai celebru este fără îndoială dr. Raymond A. Moody jr., cu a sa nu mai puţin celebră „Viaţă după viaţă", urmat de dr. Elisabeth Kubler-Ross, dr. Osis şi dr. Haraldsson.

Nu vom insista asupra cazurilor studiate de aceşti savanţi ci vom aminti doar concluziile la care au ajuns. Unul dintre ei — dr. E. Kubler-Ross, afirma că **„aceste experienţe confirmă ceea ce suntem învăţaţi de două mii de ani — anume că există viaţă după moarte".**[1] Interesantă este şi relatarea unuia dintre subiecţii unei astfel de experienţe post-mortem, care readus la viaţă afirma **„că lumea cealaltă fusese cu mult mai reală decât aceasta în care mă întorsesem".**[2]

Un cercetător foarte avizat al acestor fenomene — ieromonah Seraphim Rose, care a abordat problema respectivă din perspectiva teologiei ortodoxe, şi care pe bună dreptate păstra rezerve serioase în această privinţă „nu ne spun absolut nimic despre soarta sufletului după moarte", recunoştea totuşi un fapt esenţial, şi anume că din ele putem desprinde o concluzie **„după moarte sufletul supravieţuieşte şi rămâne conştient".**[3]

Din mulţimea cazurilor de morţi clinice studiate de aceşti savanţi una se singularizează prin insolitul ei. O prezintă dr. E. Kubler-Ross, personajul său principal fiind a femeie oarbă din naştere, care moare în urma unui accident. Până aici nu găsim totuşi nimic neobişnuit. Neobişnuitul situaţiei constă în faptul că după ce femeia a fost readusă la viaţă, ea a fost capabilă să descrie cu lux de amănunte camera în care s-a petrecut evenimentul, feţele celor care se găseau în preajma ei, precum şi alte multe amănunte pe care ea le „văzuse" în intervalul cât fusese moartă", şi pe care nu avea cum să le cunoască dinainte.

Concluzia pe care o putem lesne desprinde din această experienţă este aceea că de fapt nu ochiul este cel care vede, după cum nici creierul nu este cel care gândeşte propriu-zis, ci mai degrabă **„sufletul** este cel care îşi exercită aceste funcţiuni prin intermediul organelor fizice, atâta timp cât trupul se află în viaţă şi **prin propria-i putere** atunci când trupul este mort".[4] Cum ne vom putea explica altfel faptul că toţi subiecţii care au făcut experienţe post-mortem, vorbesc despre o rapiditate uluitoare a gândirii şi înţelegerii, de o instantaneitate a ei, atâta timp cât organul gândirii este scos ca să spunem aşa, din circuit? Cum să ne explicăm că ei „văd" în realitatea de dincolo, cât şi în cea de aici, din moment ce ochiul nu mai este funcţional?

Privite cu detaşare şi deplină luciditate, şi mai ales încercând să ne smulgem din senzaţia de şoc pe care aceste experienţe ne-o provoacă, nu s-ar putea spune nicidecum că ele aduc ceva nou în problematica morţii, sau că explică în vreun fel misterul morţii, şi nici nu se poate spune că sunt ceva specific doar veacului nostru, pentru că astfel de experienţe găsim din abundenţă în literatura teologică chiar din primele veacuri. Nouă este doar modalitatea lor de abordare tehnică. În rest, aceste experienţe nu fac altceva decât să confirme ceea ce religia creştină susţine de două mii de ani: există viaţă veşnică, iar sufletul continuă să trăiască după moarte.

Abordând problema morţii din perspectiva teologică, ea nu este considerată decât un prag spre adevărata viaţă — cea veşnică, care izvorăşte de la Dumnezeu. Moartea nu este un moment final, chiar dacă ea coexistă şi ne însoţeşte pe tot parcursul vieţii. Mai mult, încă din momentul venirii noastre la existenţă suntem de fapt predestinaţi morţii. Aceasta este în esenţă existenţa umană, curgere implacabilă spre moarte. Dar mai presus de această tragică realitate, viaţa nu este finalmente un fenomen al morţii atotcuprinzătoare, ci moartea este doar un fenomen provizoriu al vieţii „aşa cum negaţia este posterioară afirmaţiei, moartea este un fenomen secundar, prin definiţie parazitar".[5]

Sigur, moartea va rămâne în veci o taină de nedezlegat pentru noi, în faţa căreia mereu ne vom cutremura, „angoasa, îngrijorarea şi disperarea sunt consecinţe ineluctabile ale caracterului finit al omului",[6] pentru că niciodată nu vom putea avea certitudinea mântuirii, după cum nu vom putea şti care vor fi raporturile şi starea noastră dincolo, dar în ultimă instanţă nu ne va putea descumpăni pentru că avem un răspuns. Este răspunsul lui Dumnezeu Cel întrupat — Iisus Hristos Care, chiar dacă nu ne-a descoperit toate tainele de dincolo, ne-a spus totuşi un lucru esenţial pentru noi, şi anume că după moarte nu urmează neantul, ci există viaţa în care noi vom continua să existăm, şi nu oricum ci, modul în care am trăit aici are continuitate dincolo.

Despre existenţa acestei vieţi, Hristos a vorbit în mai multe împrejurări, amintind totdeauna că El este „Viaţa" (In. 14, 6). Dar Hristos nu a vorbit doar despre existenţa acestei vieţi veşnice, ci a şi demonstrat că ea este o certitudine, o realitate pe care, atâta timp cât suntem în trup nu o putem percepe. În pofida acestui impediment ea există, iar moartea nu este decât intrarea în ea, în care sufletul va continua să existe, păstrându-şi identitatea sa specifică şi integritatea nealterată.

Minunea **învierii fiului văduvei din Nain** (Lc. 7, 11—17) este doar una dintre dovezile pe care Iisus avea să le-o dea contemporanilor Săi despre această realitate (avea să le mai ofere şi altele, dintre care cea mai convingătoare avea să fie însăşi Învierea Sa din morţi). Ceea ce este interesant în această minune, este faptul că Iisus i se adresează celui mort ca unei persoane care era de faţă şi care l-ar fi putut auzi şi înţelege: **„Tânărule, ţie îţi zic, scoală-te!"**. În toate experienţele post-mortem contemporane, subiecţii în cauză relatează faptul că aveau dorinţa de a comunica cu cei rămaşi, fără ca lucrul acesta să mai fie posibil, iar atunci când doreau să-i atingă, sau lucrurile din preajmă, aveau senzaţia de alunecare, de trecere prin materie, cele două lumi apărându-le perfect delimitate.

Iată că Iisus intră în comunicare cu cel plecat dincolo. Îi vorbeşte ca unei persoane capabile să audă şi să înţeleagă, mai mult îl somează imperativ să vină înapoi în lumea din care a plecat. Să faci ca un trup inert să se reînsufleţească, să faci ca ceea ce a fost odată cuprins de răceala morţii să redevină iarăşi viu, acesta este un fapt care trece dincolo de puterea şi înţelegerea omenească, Iisus demonstrând prin aceasta că El era Dumnezeu.

Bine, vor spune contestatarii creştinismului, dar ceea ce s-a întâmplat prin învierea fiului văduvei din Nain, nu se aseamănă oare cu ceea ce se întâmplă în cazurile de morţi clinice din zilele noastre, iar prin aceasta Iisus n-a făcut altceva decât să ne demonstreze că El era doar un om înzestrat cu ştiinţă şi cu nişte calităţi mai deosebite?

Sunt cel puţin două elemente care diferenţiază net învierile săvârşite de Iisus, de revenirile la viaţă din vremea noastră. Minunile săvârşite de Iisus s-au petrecut la câteva zile după ce actul morţii se consumase, ştiut fiind că religia mozaică prevedea ca cel răposat să nu fie îngropat decât după o severă constatare a morţii (In. 19, 31—34). În absolut toate cazurile de moarte clinică revenirea poate avea loc la cel mult trei-patru minute de la momentul survenirii morţii, după acest răstimp ştiinţa, cu toate mijloacele sale sofisticate, nu mai poate interveni în nici un fel, moartea intrându-şi deplin în drepturi.

Dacă există o anumită asemănare între aceste două fenomene, care în esenţa lor sunt absolut diferite, aceasta nu se poate explica până la urmă decât printr-un act de bunăvoinţă, un pogorământ din partea lui Dumnezeu, care acceptă şi îngăduie aceste reveniri la viaţă ca pe nişte „semne" prin care El se adresează lumii care s-a înstrăinat de El. În fond, de cele mai multe ori, modul de a acţiona al divinităţii scapă puterii noastre de înţelegere. „În netărmurita Sa milostivire Dumnezeu îngăduie ca unele suflete să revină în trupurile lor la scurtă vreme după moarte astfel ca măcar prin aceasta să înveţe teama de pedeapsa veşnică, în realitatea căreia cuvintele singure nu sunt în stare să trezească credinţa".[7]

(Continuare în pag. a 4-a)

Preot NICOLAE STOIA

Prăznuirea Sfântului Ioan Gură de Aur

(13 noiembrie)

„Trâmbiţă în chipul aurului, luminat glăsuind dumnezeieştile măriri te-ai arătat Ioane, la marginile lumii".

(Stihira vecerniei)

Sf. Ioan Gură de Aur este unul din luceferii Ortodoxiei a cărui lumină neînserată străluceşte din veacul al patrulea după Hristos până în zilele noastre, iar prăznuirea lui ne îndeamnă să depănăm pentru folosul credincioşilor firul vieţii sale pământeşti şi să punem în lumină ostenelile sale.

S-a născut din părinţi creştini în Antiohia, la anul 347, după cum el însuşi mărturiseşte în omiliile sale contra Anomeilor. Tatăl său, Secundus era comandantul trupelor imperiale din Siria, şi a murit pe când Sf. Ioan era în fragedă pruncie, aşa încât toată grija creşterii şi educaţiei sale a revenit bunei sale mame Antuza, pildă de virtute, care deşi rămâne văduvă la numai 20 de ani nu se recăsătoreşte, ci se dedică creşterii şi educării fiului ei. Pentru acesta chiverniseşte cu înţelepciune moştenirea sa şi a soţului decedat şi trimte pe fiul său pentru educaţie aleasă la renumite şcoli ale timpului. Sf. Ioan, după studiile universitare şi enciclopedice, unde a avut dascăl pe Libanius, unul din cei mai mari oratori pe care i-a avut omenirea până atunci, pe filozoful Andragatios, precum şi pe renumiţii sofişti ai vremii —, se pregăteşte pentru viaţa laică şi practică avocatura. Sf. Ioan Gură de Aur era unul din cele mai strălucite chipuri ale vremii, dotat cu inteligenţă deosebită, iar când Libanius era întrebat pe cine vrea să lase la catedră în locul său, răspundea: „l-aş fi lăsat pe Ioan, dar mi l-au luat creştinii". Şi într-adevăr, aşa s-a întâmplat, căci Sf. Ioan s-a retras din mult râvnitele profesii lumeşti şi s-a dedicat studiului Sf. Scripturi şi ascezei, în tovărăşia foştilor săi colegi Teodor, viitor episcop al Mopsuestiei şi Vasile.

Viaţa sa neîntinată, ocrotită de îngerul păzitor, a atras atenţia episcopului Antiohiei Meletie, care îl luă lângă sine pe Sf. Ioan şi-l hirotesi citeţ, apoi îl hirotoni diacon şi-l făcu în cele din urmă vicar al său.

De acum încep pentru Sf. Ioan adevăratele nevoinţe pentru desăvârşire. Ca să se poată dedica în întregime unei vieţi îmbunătăţite Sf. Ioan vrea să plece la o mânăstire, dar lacrimile şi cuvintele înduioşătoare ale mamei sale, îl fac să renunţe. Mama sa îi cere „să nu o lase văduvă pentru a doua oară" şi, de aceea Sf. Ioan rămâne şi duce o viaţă de ascet în mijlocul lumii.

La începutul anului 372, împăratul arian Valens a surghiunit din scaun pe Sf. episcop Meletie. Gândurile tuturor s-au îndreptat atunci spre Sf. Ioan, ca să-l aleagă episcop. Dar Sf. Ioan a fugit într-o peşteră, unde s-a dedicat postului şi rugăciunii. Între timp, mama sa Antuza murise. Aici în liniştea peşterii va scrie Sf. Ioan acele pagini inspirate din tratatul „Despre preoţie", pe care viitorii preoţi şi soţiile lor ar trebui să şi-l facă dreptar în viaţa de pastoraţie.

În anul 386, Sf. Ioan este hirotonit preot de către episcopul Flavian, urmaşul Sf. Meletie şi tot acum începe bogata sa activitate predicatorială. Rosteşte omilii la toate cărţile Sf. Scripturi, face comentarii la Epistolele Sf. Ap. Pavel, iar în anul 397, când se măreşte obligaţia fiscală a locuitorilor cetăţii şi aceştia dărâmă statuile familiei imperiale, în faţa ameninţării exterminării populaţiei de către armată, Sf. Ioan intervine providenţial şi trimite pe episcopul Flavian la Constantinopol să ceară clemenţă împăratului Teodosie, iar el rosteşte în Biserică, celebrele sale Omilii, 21 la număr, despre statui, în care face o adevărată expunere a credinţei şi totodată o remarcabilă pedagogie creştină. Când rosteşte cea de-a 21-a Omilie, episcopul Flavian soseşte aducând iertarea împăratului.

Moartea patriarhului Nectarie al Constantinopolului, face ca ochii tuturor să se îndrepte din nou spre Sf. Ioan, a cărui faimă ajunsese departe. Cu toate că Sfântul nu doreşte acest scaun patriarhal, este nevoit să se supună dorinţei împăratului Arcadie, care, la îndemnul atotputernicului eunuc Eutropiu îl aduce pe Sf. Ioan în Constantinopol. Teofil al Alexandriei ,care dorea pentru sine scaunul patriarhal îl hirotoneşte pe Ioan întru arhiereu la 26 februarie 398.

Instalat în scaunul de patriarh Sf. Ioan începe o mare lucrare de îndreptare a relelor moşteniri, condamnă luxul reşedinţei patriarhale, corupţia şi se dedică operei samaritene. Astfel înfiinţează azile pentru săraci şi văduve, spitale, iar cuvântul său din amvon biciuie necruţător bogăţia, îmbuibarea, luxul, desfrâul, arătând zădărnicia lor, în timp ce sute şi mii de oameni pier, neavând o bucată de pâine. Nu sunt iertate nici femeile ce-şi vântură pe străzi podoabele scumpe din aur şi pietre preţioase, podoabe vremelnice, faţă de podoabele sufleteşti care le-ar putea aduce mântuirea.

Dar cuvântul înflăcărat al Sf. Ioan este un rechizitoriu şi pentru puternicul eunuc Eutropiu, ca şi pentru împărăteasa Eudoxia, care trăia în fărădelegi. Aceştia caută pretexte să-l înlăture din scaun pe Sf. Ioan. Eutropiu vrea să ridice Bisericii dreptul de azil, însă Sf. Ioan se opune. Pretextul apare odată cu venirea Fraţilor Lungi (origenişti), izgoniţi de Teofil din Alexandria. Sf. Ioan îi primeşte, dar nu intră în comuniune cu ei. Episcopul Teofil al Alexandriei vine la Constantinopol cu 26 episcopi ai săi, la care alătură încă 10, nemulţumiţi de austeritatea impusă de Sf. Ioan, precum şi de 3 văduve ce se considerau insultate de Sf. Ioan şi-l convoacă pe acesta să se prezinte spre a fi judecat ca origenist, de sinodul prezidat de Teofil, la Stejar lângă Calcedon, la anul 403.

Neprezentându-se Sf. Ioan este depus din scaun şi ia calea exilului ... La ştirea depunerii Sf. Ioan, poporul s-a răsculat, iar cutremurul care a însoţit plecarea sa în exil, l-au determinat pe împărat să-l cheme din Bitinia.

Întoarcerea sa în Constantinopol a fost un adevărat triumf, care n-a durat, din nefericire, decât două luni. Motivul discordiei l-a oferit instalarea în faţa Bisericii unde slujea Sf. Ioan a unei statui a Eudoxiei, ceea ce a determinat protestul energic al Sfântului. Atunci împărăteasa, sfătuită de Teofil, convoacă un al doilea sinod care-l depune pe Sf. Ioan, pe motivul că nu fusese reintegrat canonic, de un sinod. Sf. Ioan este ridicat din palatul patriarhal înainte de Sf. Paşti ale anului 404, iar după Rusalii este exilat la Cucuz (Arabissos), în Armenia Mică. Nici aici nu stă mult căci este trimis spre localitatea Pityus, pe malul Mării Negre. Moare în drum spre acest din urmă exil, la 14 septembrie 407 în dreptul localităţii Comana din Pont, rostind cuvintele: „Slavă lui Dumnezeu pentru toate". După 31 de ani, împăratul Teodosie II şi soţia sa Pulheria, primeau în genunchi în catedrala din Constantinopol, moaştele Sf. Ioan, îndreptând greşala părinţilor lor.

Numele Sf. Ioan a fost trecut în diptice, cinstirea sa se face de 1600 de ani, şi este obiectul pietăţii creştine. Opera lui, care se întinde asupra întregii Sf. Scripturi, pe care o comentat-o în omilii de o bogăţie de idei neegalată, ca şi predicile sale, i-au adus pe bună dreptate supranumele de Ioan Gură de Aur, cu care l-a cinstit Biserica încă din sec. VI. Sfinţenia vieţii şi suferinţelor pe care le-a îndurat pentru dreapta credinţă, să ne dea şi nouă tăria de a fi următori credinţei curate, ori de câte ori ascultăm Sf. Liturghie pe care marele ierarh a dăruit-o Sf. noastre Biserici, al cărui nume se pomeneşte la finele fiecăreia şi să-l rugăm să mijlocească pentru noi de la Hristos Dumnezeu, pace, mare milă şi mântuirea sufletelor.

Părintele IOAN
Hunedoara

Apel către toţi cetăţenii ţării

(Urmare din pag. I)

surdă: să aruncăm preoţii în Justiţia lumească.

Nu se poate aşa ceva! Cu cine vom rămâne? Eu admit că preoţii, în diverse situaţii, sub presiune sau nu, au servit ateismul. Ei, şi? Nu trebuie să cruţăm Bisericii noastre această umilire? Cum vrem să apară în faţa oamenilor acestei ţări, care aşteaptă de la Biserica Ortodoxă Română ceea ce aşteaptă, când vor auzi: preotul X a fost securist, preotul Y a fost informator, preotul Z a fost un turnător şi-un profitor? Din nou vă spun: nu se poate aşa ceva! şi pentru ce? Cui foloseşte? Căci neamului nu-i este de folos. Regimului politic? Poate doar unui regim politic al diavolului, dar nu unuia creştin!

Se ştie bine că eu sunt pentru accesul la dosarele Securităţii, şi cred cu tărie că aceasta e forma de curăţire morală — dar lăsaţi lumea preoţilor! Lăsaţi-o în faţa lui Dumnezeu! Nu vă băgaţi în această zonă! În ce mai credem noi? Lăsaţi Biserica străbună! Renunţaţi la această monstruozitate, la această crimă! Noi abordăm cu mentalitate lumească o problemă de dumnezeire?

Îi auzeam pe senatori comentând: „Sunt şi ei oameni, de ce să facem diferenţă?". Pentru că misiunea preotului nu e ca misiunea ofiţerului, avocatului, doctorului, inginerului. E altceva, şi, dacă îi vom pune laolaltă, confundându-i, cine ne mai poartă pe noi în secolul XXI (care sunt convins că va fi, şi trebuie să fie, religios)? Când Dumnezeu a dat Justiţia în mâna oamenilor, a dat-o pentru ca aceştia să-şi judece semenii, dar pe preoţi nu-i bagi în aceeaşi categorie, căci relaţia preotului cu Dumnezeu e de altă natură, şi atunci, ce câştigă România prin această acţiune denigratoare? Preoţia este o mare taină, iar ceea ce ei fac bun pentru noi nu poate constitui subiect de laudă sau disculpare — iată motivul pentru care Sinodul nu se poate apăra singur, iar sarcina aceasta ne revine nouă. Ei doar vor spune: „Iartă-i, Doamne, că nu ştiu ce fac! . Dacă noi îi mânjim cu noroi, cine ne mai salvează? Dacă au trădat taina spovedaniei, vor răspunde în faţa lui Dumnezeu, precum şi dacă au iertat cu mare largheţe crimele torţionarilor, tot Dumnezeu îi va pedepsi. Nu e aceeaşi lege, nu este legea pământeană. Noi nu comunicăm cu Dumnezeu prin Raţiune, noi comunicăm cu Dumnezeu prin Revelaţie. Cum să folosim elementele raţionale, cerebrale, în nişte raporturi care sunt de altă natură? Şi nici lui Cerveni să nu-i cereţi ca, atunci când e vorba de Biserică, să gândească în plan raţional, omenesc! Lăsaţi-mi dreptul la Inspiraţie!

Cum oare marii intelectuali, oamenii de cultură, nu sesizează această diferenţă, cum de nu despart ei planurile? Sau poate că nu vor s-o facă... Oameni buni, nu-nţeleqeţi că suntem în planuri diferite, în planuri paralele, care nu se vor confunda vreodată?

Dumnezeu ne cere să mai facem o încercare, să trezim spiritele şi să luptăm în continuare. Ce e mai nobil decât să susţii Biserica, atunci când eşti deschis inspiraţiei divine? Faceţi-o şi nu veţi regreta!

Acceptaţi ideea neîntinării harului preoţesc, voi, cei care credeţi în Dumnezeu!

Aş vrea să închei citând cuvintele Regelui Mihai: „Ceva trebuie să se întâmple şi în Biserica noastră. Omul trebuie chemat la înţelegerea faptului că are nevoie de mântuire!".

Istoria perversă a inimii omeneşti

O nouă istorie a inimii încearcă să ne ofere cercetătorul american Milad Doueihi, în a sa „Histoire perverse du coeur humain", publicată în colecţia „Librairie du XX siècle", la Seuil. O istorie, cu etape succesive bine delimitate, începând cu îndepărtatele epoci mitologice, până în vremurile moderne.

Pentru autorul nostru, o astfel de istorie se dezvăluie adesea „perversă" şi cu multe surprize. Întreaga problematică a cercetării sale porneşte de la un text din Plutarh, care vorbeşte de crearea omului de către Zeus. Titanii, primii locuitori ai pământului, capturând pe Dionisios, fiul lui Zeus, l-au mâncat. Dar înainte de a mânca şi inima, Zeus i-a prefăcut în cenuşă. Din inima rămasă, Dionisios a renăscut, iar din cenuşa titanilor Zeus a creat pe oameni, aceştia din urmă purtând pe veci amprenta unei crime originare.

Pornind de la acest episod mitologic, autorul se întreabă: de ce inima e centrul fiinţei umane şi, în acelaşi timp, un „prânz pervers" oferit umanităţii însăşi?

El identifică în întreg Evul Mediu o recurenţă a prânzului macabru al inimii; soţul gelos oferă soţiei spre mâncare inima amantului. Motivul apare în foarte cunoscuta povestire „Le lai d'Ignaure" (din sec. XII—XIII) şi, de asemenea, în „Decameron". Prânzul antropofag pune capăt, prin moarte, unei fărădelegi ce sfida regulile fundamentale ale unei societăţi.

„Vita Nova" a lui Dante relevă o nouă dimensiune. Autorul povesteşte cum a întâlnit pe stradă o tânără, care i-a adresat un subtil semn de salut. Ajuns acasă, Dante o visează pe Beatrice într-un nor de foc şi, silită de un cavaler misterios, mănâncă o inimă aprinsă: e inima lui Dante.

Aici, Dante amestecă o serie de elemente creştine occidentale, dintr-un cadru oferit de cultul Sfintei Inimi şi al Adoraţiei Sfintei Euharistii.

Această tradiţie va găsi o nouă expresie în „Introduction a la vie devote" şi în „Traité de l'amour de Dieu", ale lui Francesco de Sales, pentru care, alegoriile mâncării şi inimii devin centrul experienţei mistice: „A mânca înseamnă a medita... A bea înseamnă a contempla". Inima deschisă devine locul manifestării lui Dumnezeu în om, aşa cum subliniază în aceeaşi perioadă, doctrina tridentină.

Pentru autorul nostru, viziunea carteziană (după care, inima ar fi un organ ca oricare altul) era depăşită fundamental în secolul al XVII-lea, prin Pascal şi moraliştii francezi, pentru care inima devenea simbol al unei cunoaşteri ce mergea dincolo de raţiune, pe care chiar o şi umilea. Iar pentru secolul nostru, prupune reconsiderarea inimii drept cifru pentru comportamentul uman.

După noi, istoria lui Milad Doueihi este ... „perversă" prin insuficienţa ei, pentru reductionismul pe care-l operează. Când azi se tipăresc în întreg Occidentul şi în America atâtea scrieri de mistică, cu referinţe — fie ele şi sărace — la rugăciunea inimii, cercetătorul american se mişcă invariabil între fiziologie şi literatură mitologică şi cazuist-moralizatoare. Concepţia biblică despre inimă, ca centru al fiinţei umane, e ignorată, scrierile mistice ale Sfântului Francesco de Sales, superficial cunoscute şi tendenţios interpretate, viziunea lui Dante, drept o „variaţiune narcisistică pe temă". O istorie fiziologic-psihologizantă, care ne convinge că autorul ei nu s-a rugat niciodată cu adevărat!

Ierom. IUVENALIE IONAŞCU

O personalitate complexă:

Dirijorul, compozitorul şi dascălul Nicolae Hanzu

Un portret care reflectă entuziasmul animatorului, a celui învăţat să slujească pe oamenii în mijlocul cărora s-a născut şi a creat, o personalitate complexă dăltuită în munca de educaţie, în cea creatoare sau interpretativă definesc omul şi artistul Nicolae Hanzu.

S-a născut la 13 noiembrie 1889, într-o familie de ţărani din Gura Râului, aşezare de legendă în care generozitatea naturii şi priceperea oamenilor au alcătuit o armonioasă simbioză. Fiind cel mai mare dintre cei opt copii ai lui Nicolae şi Cătălina Hanzu, după terminarea şcolii primare, îndemnaţi de învăţătorul George Popa Săceleanu care remarcase inteligenţa şi aplecarea copilului spre învăţătură, părinţii îşi trimit feciorul să urmeze cursurile Şcolii normale de învăţători „Andrei Şaguna" din Sibiu.

Despărţirea de ai săi nu a fost uşoară deoarece, de felul său, copilul era afectuos şi ataşat profund de familie şi de locurile natale. Şi-a adus, însă, cu el, ca pe o comoară de nimeni ştiută, doinele, baladele, nenumăratele colinde şi cântece de joc cu care şi-a încântat copilăria pe frumoasele plaiuri ale satului natal.

Şcoala normală „Andrei Şaguna" din Sibiu a fost primul aşezământ de acest gen din Ardeal în care învăţământul se făcea, încă din anul 1867, în limba română. Viaţa muzicală a Sibiului era dominată în acea perioadă de personalitatea lui Gheorghe Dima, iar după plecarea lui la Braşov, în anul 1889, de cea a lui Timotei Popovici, care-i va lua locul atât la conducerea Reuniunii de muzică cât şi la catedra de cor, teoria muzicii, muzică vocală şi muzică instrumentală de la Şcoala normală. În umbra acestui mare reprezentant al muzicii româneşti de la început de secol XX, Nicolae Hanzu şi-a conturat propria personalitate, preluând de la magistrul său pasiunea pentru muzica populară, priceperea de a o culege şi prelucra. Ca profesor Timotei Popovici era exigent, dar apropiat de elevi şi evita excesul de cunoştinţe teoretice în favoarea practicii muzicale. A urmărit permanent să le trezească interesul, dragostea şi admiraţia pentru profesiunea lor, să-i facă să se simtă mândri de ea, fermecaţi de noblеţea şi frumuseţea ei, plini de devotament şi entuziasm faţă de misiunea în care s-au angajat, de a înălţa sufletul oamenilor, de a le lumina spiritul şi de a se sacrifica pentru făurirea poporului în sânul căruia aveau să-şi desfăşoare activitatea.

Cu aceste nobile idei s-a întors Nicolae Hanzu, în anul 1907, când încă nu împlinise 18 ani, la Gura Râului, învăţător la catedra rămasă liberă după retragerea lui Ion Stelea, datorită unei boli necruţătoare care-l măcina de mai multă vreme. În afara catedrei de învăţător, Nicolae Hanzu a preluat de la Ion Stelea şi celelalte activităţi pe care acesta nu le mai putea coordona, între care şi două formaţii corale recent înfiinţate: Corul bărbătesc (1902) şi corul mixt (1905). Vreme de o jumătate de veac, Nicolae Hanzu şi-a dăruit întreaga muncă idealului înalt de înfrumuseţare spirituală a consătenilor săi, formării şi consolidării lor instructiv-educative şi artistice.

În anul 1926, în vederea obţinerii unor rezultate mai bune în plan artistic, el va uni cele două formaţii reuşind să creeze un colectiv artistic puternic, de 140 persoane, cu care a putut să abordeze un repertoriu mult mai pretenţios. Repertoriul realizat cu formaţia sa era divers şi cuprindea lucrări aparţinând compozitorilor Ion Vidu, Timotei Popovici, Gh. Dima, Ciprian Porumbescu, Augustin Bena, G. Verdi, Fr. Chopin, Ludwig v. Beethoven, P. I. Ceaikovski etc. Devenind, în această formulă, competitiv, Nicolae Hanzu va participa cu corul condus de el la diverse concursuri organizate de Astra. Fiind bine pregătit, la concursul din anul 1935, la Orlat, corului din Gura Râului, condus de Nicolae Hanzu, i se va acorda premiul I.

Bun cunoscător şi al instrumentelor de fanfară, în anul 1924 pune bazele unei astfel de formaţii în Gura Râului, alcătuită numai din tineri din sat care au acceptat să-şi plătească fiecare instrumentele muzicale comandate în străinătate. Timp de doi ani, Nicolae Hanzu s-a ocupat cu pregătirea tinerilor instrumentişti predându-le adevărate lecţii de teoria muzicii, lucrând individual pentru însuşirea secretelor instrumentului. După o astfel de activitate, în iarna anului 1926 fanfara din Gura Râului, sub bagheta lui Nicolae Hanzu, şi-a putut prezenta primul său program conceput din lucrări de inspiraţie folclorică, prelucrări proprii (haţegane, învârtite, sârbe) precum şi cântece patriotice specifice formaţiilor de fanfară, de largă circulaţie în acea perioadă.

Pe lângă activitatea la catedră, cea de dirijor de cor şi fanfară, Nicolae Hanzu a fost tot timpul preocupat de culegerea şi prelucrarea folclorului local. Această activitate a sa a fost concretizată în culegerea unui impresionant material folcloric şi, mai ales, în cele douăsprezece suite de cântece prelucrate şi armonizate de el şi, în mare parte, interpretate de corul din Gura Râului. Unele din aceste suite au fost înregistrate şi transmise la radio: **Suita a V-a — Măi bădiţă, bădişor,** 1967, **Suita I-a — Du-te dor cu cucu-n bărc,** 1969, **Suita folclorică, Pădure, dragă pădure,** 1971. Talentul deosebit al lui Nicolae Hanzu în prelucrarea folclorului, pentru formaţii corale în special, calitatea acestor prelucrări, au ieşit în evidenţă în cadrul concursului interjudeţean **Cântare Patriei,** organizat de Televiziunea Română în anii 1970—1973. Cu acest prilej, Corul mixt al Căminului cultural din Gura Râului, dirijat în acea perioadă de Florica Ştefănescu Hanzu, fiica lui Nicolae Hanzu, având în repertoriu **Suita a III-a folclorică, Plânge-mă maică cu dor** şi **Suita a V-a folclorică, Măi bădiţă, bădişor,** a cucerit locul III pe ţară, alături de corul din Brăneşti, judeţul Buzău. Ascultând aceste lucrări corale considerăm îndreptăţită aprecierea profesorului şi dirijorului Marin Constantin cu privire la calităţile artistice ale lui Nicolae Hanzu, apreciere făcută cu prilejul prezenţei corului **Madrigal** al Conservatorului de muzică „Ciprian Porumbescu", în anul 1982, la Gura Râului: „Învăţătorul Nicolae Hanzu trebuie să fi fost o personalitate de mare anvergură spirituală şi cred că a fost un om de o cultură deosebită şi o muzicalitate ieşită din comun, la care s-a adăugat o mare dragoste de oameni şi un accentuat spirit organizatoric".

Prin apariţia corului din Gura Râului la televiziune, prin emisiunile de la radio, lucrările lui Nicolae Hanzu devin cunoscute şi solicitate, totodată, de diverşi conducători de cor. După ce transmite cuvenitele felicitări pentru succesul avut în cadrul concursului „Cântare Patriei", într-o scrisoare datată 7 decembrie 1970, Grigore Şerb, dirijorul corului din comuna Ghioroc, judeţul Arad, i se adresează Floricăi Ştefănescu Hanzu „Vă rog să-mi trimiteţi partitura cântecului **„Când pleci bade la pădure"** (n.n., piesă din **Suita a V-a folclorică** de Nicolae Hanzu). Într-o altă scrisoare, datată 9 august 1971, Bălţi, Republica Moldova, semnată de G. Arbuz, se arată: „Ţin să vă mulţumesc din suflet pentru suita folclorică de cântece pe care mi-aţi trimis-o (n.n., aceeaşi **Suită a V-a)** şi să vă cer totodată scuze că nu v-am răspuns îndată. Mulţumesc pentru armonizarea făcută cu atâta pricepere acestor cântece. Începând cu 1 septembrie, când îmi reiau lucrul după concediu, voi încerca să le învăţ cu colectivul meu".

Activitatea de creaţie a lui Nicolae Hanzu s-a desfăşurat neîntrerupt până în ultimele zile ale vieţii sale, 24 octombrie 1976. Preluând motivele populare, folosind noi forme de expresie artistică, aşezându-le pe portativul unor melodii vibrante, el a reuşit să creeze o operă care să rămână pentru toată viaţa fidelă idealurilor pe care vechiul cântec popular le-a subliniat ca o nemuritoare înţelepciune a pământului.

Apropiindu-ne de activitatea pe care a desfăşurat-o ca pedagog sau conducător de formaţii artistice, de creaţiile sale, căutând să le înţelegem şi să le îndrăgim aducem un omagiu nu numai celui care şi-a închinat întreaga viaţă idealului înalt de frumuseţe spirituală a oamenilor ci însuşi geniului muzical al poporului nostru, al cărui modest şi tenace slujitor s-a străduit să fie.

NICOLAE SCUTEA

GHEORGHE DIMA (1847—1925)

— 150 de ani de la naşterea sa —

Începutul „brumărelului" acestui an a readus pe răbojul vremii chipul omului de cultură, academicianul şi compozitorul braşovean — Gheorghe Dima, la o cifră rotundă — 150 de ani de la naşterea sa.

Cu acest prilej, în ziua de 4 octombrie, la Cristian-Braşov sub egida Inspectoratului pentru cultură şi a Despărţământului „Bârsa de sus" al Astrei, Biserica Ortodoxă Cristian şi Fundaţia Nova Civitas Cristian, au organizat ediţia a II-a a Festivalului Coralelor Bisericeşti din Ţara Bârsei, sub genericul „Gheorghe Dima şi muzica corală religioasă".

La simpozionul ţinut în locaşul Şcolii, după săvârşirea Te Deumului şi parastasului, cuvenite, într-o prezenţă remarcabilă, s-a conturat viaţa compozitorului în diferite ipostaze, de la cele intime până la cele care istoria, deja, i le-a înscris la loc de cinste.

În calitate de gazdă şi organizator, Preotul Nicolae Floroiu a deschis colocviul cu un cuvânt întru „Cinstirea braşoveanului Dima" şi salută prezenţa la Cristian a numeroase personalităţi ale vieţii muzicale braşovene şi sibiene.

Profesoara Maria Chivulescu, nepoata compozitorului, îl prezintă pe unchiul Georgie — căci aşa îi plăcea să i se spună — în cadrul cel mai intim al vieţii sale: stând la pian, cu fiica Dumitriţa în spatele scaunului, jucându-se, sau în prezenţa prietenilor din urbe sau mergând cu trăsura spre Bran.

Trecând prin Cristian, o fi lăsat, desigur, şi aici, o picătură din ceea ce a avut mai frumos; aşa se explică de ce cristolovenii au ţinut cu tot dinadinsul ca prima cinstire în cadrul serbărilor omagiale, să se ţină aici.

De la Inspectoratul pentru cultură, profesorul Virgil Mihăilescu a semnalat că dincolo de faptul că este braşovean, Gheorghe Dima este „Fondatorul Şcolii muzicale ardelene". Nu întâmplător conservatorul din Cluj-Napoca îi poartă numele! I se arată, în continuare, creaţia laică şi religioasă, se vorbeşte despre influenţa apuseană, ca urmare a studiilor făcute la Baden, Viena şi Gratz.

D-na Ileana Matei, directoarea Şcolii populare de arte, ni-l prezintă pe „Gheorghe Dima — pedagogul", în calitatea sa de profesor la Seminarul Andreian Sibiu şi la Cluj, la conservator, în anii deplinei maturităţi.

În lucrarea sa „Gheorghe Dima şi muzica de tradiţie bizantină în Transilvania", d-na Monica Tabacu, de la Teatrul liric, arată nivelul înalt la care „maestrul" a ridicat arta componistică, în ceea ce priveşte muzica bisericească, îmbinând cultura dobândită la Şcoli apusene, cu originalitatea cântării bizantine. Acesta este motivul pentru care muzica lui Gheorghe Dima este greu accesibilă corurilor de amatori.

De la Facultatea de Teologie Sibiu, asist. Sorin Dobre, de la catedra de muzică, vorbeşte despre „Gheorghe Dima la Academia Teologică din Sibiu". A fost dirijorul şi maestrul, care a fost primit cu mare pompă de sibieni, fiind inclus la loc de cinste alături de Timotei Popovici sau Gheorghe Lazăr, în analele sibienilor.

Scheii Braşovului, locul de naştere, îl omagiază prin prof. Vasile Oltean, de la Prima Şcoală Românească, arătând prietenia cu protopopul Saftu, dar şi neînţelegerile cu preoţii de la Biserica Sf. Nicolae.

Doamna Elisabeta Marin, de la Arhivele Statului, prezintă un referat intitulat „Gheorghe Dima în Arhivele Statului din Braşov". Îl vedem pe prunc ul Gheorghe înscris în protocolul botezaţilor şi pe patriotul Dima, care prin diferite publicaţii luptă pentru ridicarea naţiei române.

Fără îndoială Gheorghe Dima a fost şi un mare patriot!

„De ce" — se întreba el cu durere — „pentru un artist străin care concertează la noi se investesc atâţia bani, iar pentru cei români, mai nimic?".

La partea a doua — Festivalul Coralelor bisericeşti din Ţara Bârsei ţinută în după-amiaza zilei, preotul Nicolae Floroiu cere dirijorilor, preoţilor şi coriştilor, prezenţi în număr mare, ca muzica bisericească să fie ferită de modernismul neoprotestanţilor şi delimitează cât la sută trebuie să fie raportul muzică-misionarism, în cadrul cultului divin.

Festivalul este deschis de Corala de copii a Bisericii „Sf. Imp. Constantin şi Elena" din Braşov, dirijor Nicolae Turcanu, care a început cu „Îngerelul" de Gheorghe Dima.

Corul Bisericii „Schimbarea la faţă" din Codlea, dirijor Cornelia Iancu, a inclus în repertoriu „Împărate ceresc" de Gheorghe Dima, iar corul Bisericii „Sf. Adormire" din Hărman „Axionul".

Corala „Anastasia" a Seminarului Teologic Braşov, dirijor Maria Cociman şi Corul Bisericii din Cetate Braşov, dirijor Ion Ionescu, au interpretat „Cântare liturgică" şi „Maica Preacurată" de Dima.

Corul Bisericii „Sf. Nicolae din Schei", dirijor Dan Oprea, pe care şi compozitorul l-a dirijat, a intonat piesa „De Tine se bucură".

Festivalul a fost încheiat cu piesa „Ca pe împăratul" de Gheorghe Dima, inclusă în repertoriul corului Bisericii „Sf. Adormire" din Cristian, condus de eleva Tatiana Marcu.

La final, preşedintele Fundaţiei Nova Civitas oferă dirijorilor o diplomă de onoare, ca participanţi la ediţia a II-a a festivalului coral de la Cristian.

A consemnat

Pr. NICOLAE FLOROIU

SEMNE DE „DINCOLO"

(Urmare din pag. a 3-a)

Învierile din morţi săvârşite de Mântuitorul se diferenţiază de revenirile la viaţă realizate prin mijloace moderne şi sub aspectul tehnic, dacă putem spune aşa. Hristos a săvârşit minunile Sale doar prin puterea cuvântului Său dumnezeiesc, fără să apeleze la nici un alt mijloc auxiliar, ci doar chemându-i pe cei plecaţi înapoi: tânărului îi spune: „Ţie îţi zic, scoală-te!" (Lc. 7, 14); fiicei mai-marelui sinagogii — Iair, i se adresează „Copilă, scoală-te!" (Lc. 8, 54), iar lui Lazăr, înviat după patru zile de la moartea sa, îi spune „Lazăre, vino afară!" (In 11, 43). În cazurile de revenire la viaţă, realizarea lor a fost posibilă şi s-a făcut exclusiv prin mijloace tehnice, care însă în destule cazuri s-au dovedit ineficiente.

Prin învierea fiului văduvei din Nain, Hristos a demonstrat în faţa contemporanilor Săi, dar mesajul ni se adresează şi nouă, existenţa clară şi indubitabilă a vieţii de dincolo de moarte. Faptul că există viaţă veşnică schimbă totalmente datele problemei, aceasta însemnând că tot ceea ce facem aici are repercursiuni dincolo. Plecăm de aici însoţiţi de faptele noastre, iar responsabilitatea lor ne va însoţi şi dincolo. Deci nu ne poate fi indiferent cum trăim aici, ci tot ceea ce facem trebuie privit prin perspectiva veşniciei, căci într-un fel valoarea fiinţei umane o determină şi felul în care se raportează pe sine la moarte. Viaţa este răstimpul rânduit de Dumnezeu în care să ne chivernisim şi să ne pregătim pentru intrarea în viaţa veşnică. Nu putem şti care va fi starea noastră dincolo, dar ştim că depinde în exclusivitate de noi cum vom merge acolo. Se spune pe bună dreptate că „omul este ceea ce face din propria-i moarte".[5]

BIBLIOGRAFIE:

1. Seraphim Rose, **Sufletul după moarte,** p. 13; 2. Idem, p. 58; 3. Idem, p. 123; 4. Idem, p. 20; 5. Paul Evdokimov, **Vârstele vieţii spirituale,** p. 95; 6. Nicolai Berdiaev, **Adevăr şi revelaţie,** p. 12; 7. Sf. Grigorie Dialogul, **Dialoguri,** IV, 37; 8. Paul Evdokimov, **op. cit.,** p. 174;

ANUNŢ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, preţul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 1998, este de 15 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 20 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu.

Semnalăm Semnalăm

● **Testamentum Domini Nostri Jesu Christi** este o lucrare apocrifă din primele veacuri creştine, pretinzând că ar fi un testament lăsat însăşi de Domnul nostru Iisus Hristos, sau al Sfinţilor Ioan, Petru şi Matei. Cuprinde dispoziţii cu privire la viaţă, îndatoriri morale şi îndrumări cultice. O primă versiune siriacă a fost apoi tradusă în latineşte. Cartea a fost tradusă acum şi în româneşte de Pr. prof. dr. Nicolae Achimescul şi publicată la Editura Polirom (Iaşi, 1996, 193 p.). Cartea e de fapt în latineşte şi româneşte şi este desigur mai mult o ediţie pentru cercetători şi pentru uz didactic în şcolile teologice, decât pentru folos sufletesc. Cuprinsul ei, probabil din sec. al II-lea, dar e posibil să fi apărut şi mai târziu până în sec. al V-lea, este alcătuit din îndrumări de tot felul, fără valoarea şi coerenţa Evangheliilor. De aceea ea n-a intrat în canonul Noului Testament. Conţine capitole despre sfârşitul lumii, despre regula bisericească, despre taine, despre episcopi, despre văduve, despre ipodiaconi şi despre rânduiala unor slujbe, dar toate acestea nu pot fi mai mult decât, eventual, informaţii şi date care trebuie să intre sub lupa cercetătorilor pentru a vedea câtă valoare pot avea.

* * *

● În Editura Polirom (Iaşi, 1996, 128 p.) a apărut una din cele mai mari cărţi din spiritualitatea occidentală şi anume: **„Exerciţiile spirituale"** ale lui Ignaţiu de Loyola. Aceasta este cartea care stă la baza ordinului catolic pe care l-a întemeiat el şi anume *Ordinul iezuiţilor.*

Ignaţiu a fost militar de carieră. Se născuse în anul 1491 în Ţara Bascilor. Descoperindu-şi, după mai multe încercări de realizare în cariera militară, o deosebită vocaţie religioasă, a întemeiat un *Ordin* cu reguli foarte stricte dedicat îndeosebi misiunii şi studiului. De aceea mulţi dintre misionarii catolici răspândiţi în toată lumea sunt iezuiţi. Deşi nu sunt propriu-zis monahi şi nu depun voturile monahale, ei sunt totuşi celibatari şi trăiesc adunaţi în case speciale, observând de fapt toate voturile monahale. Ei sunt mai ales autori de cărţi, au şcoli de teologie cu profesori iezuiţi şi tot ceea ce produc intră în tezaurul Ordinului.

Sunt conduşi de un iezuit cu sediul la Roma care poartă numele de General al Ordinului. Este cunoscut printre ultimii conducători ai Ordinului, Pedro Arrupe, supravieţuitor al bombardamentului de la Hiroshima, unde în timpul războiului se afla în misiune.

Ordinul iezuiţilor este foarte puternic în lumea catolică. Ca să ne putem da seama de aceasta e destul să amintim că Generalul iezuiţilor e supranumit şi Papa negru, cuvântul din urmă însemnând că spre deosebire de Papa, acesta e îmbrăcat în negru, dar că are şi el o mare autoritate în lumea catolică.

Pe Pedro Arrupe, l-am cunoscut şi eu când îmi făceam studiile la o facultate iezuită din Oxford.

Exerciţiile Spirituale sunt un fel de constituţie a Ordinului şi conţine reguli severe pentru cei care intră în acest Ordin. Cartea, deşi de intenţie spirituală, poartă pecetea militarului care a fost Ignaţiu de Loyola.

* * *

● Sfântul Teofan Zăvorâtul, **„Rugăciunea Domnească tâlcuită de Sfinţii Părinţi",** Editura Anastasia, 1997, pag. 183, traducere de Boris Buzilă.

Este vorba de ce au spus Sfinţii Părinţi despre Rugăciunea Domnească. Astfel îi auzim vorbindu-ne pe Sfinţii: Ciprian al Cartaginei, Grigorie de Nyssa, Chiril al Ierusalimului, Fericitul Augustin, Tertulian, Ioan Cassian, Maxim Mărturisitorul, Teofilact al Bulgariei, Simeon al Tesalonicului, Tihon de Zadonsk şi alţii.

Aceştia toţi dau răspunsuri la cererile din **Tatăl Nostru.** La pag. 166 aflăm un cuvânt din Tertulian, Sf. Ciprian al Cartaginei şi alţii, şi care dau până la sfârşit un fel de meditaţii mai pe larg asupra acesteia. Este o carte de analiză a lucrărilor despre Rugăciunea Domnescă din mai mulţi Sfinţi Părinţi.

Este, pe scurt, o carte a tâlcurilor asupra Rugăciunii Domneşti, această rugăciune fiind socotită cea mai desăvârşită exprimare a gândurilor omeneşti. Este vrednic de notat faptul că citatele din Sfinţii Părinţi sunt fără arătarea originii lor pentru că Sf. Teofan Zăvorâtul este el însuşi un lector fără cercetarea originii cuvintelor, ci numai spre cercetarea sensurilor lor date de Sfinţii Părinţi.

Aşa cum e scrisă face dovada unei bune cunoaşteri a izvoarelor Sfinţilor, pe care îi pomeneşte fără să ne trimită însă şi la textele de unde le scoate. Se arată a fi astfel o carte bună pentru părinţii duhovniceşti, cu arătarea izvoarelor, dar fără indicarea textelor de unde le culege.

E o carte tipică de îndrumare duhovnicească, Sfântul Teofan Zăvorâtul arătându-se mai mult lector al acestor îndrumări şi nu co-lector pentru cei pe care îi îndrumă la rugăciune, interesându-l mai mult rugăciunea decât izvoarele ei.

Este o bună carte pentru cei ce caută îndrumarea sufletească, mai mult decât pentru cei ce caută lauda lumii.

O recomandăm tuturor celor care îşi caută mântuirea prin cuvintele ei, cuvintele Sfinţilor care o alcătuiesc fiind trepte de luminare a lor şi a noastră.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

SIBIU

Fondator

Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA

1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
1 decembrie
Nr. 45—46
1997

„Să ne aducem aminte de cei săraci"

(Gal. II, 10)

PASTORALĂ
pentru constituirea Fondului Filantropic Eparhial 1998

† ANTONIE

DIN MILA LUI DUMNEZEU ARHIEPISCOP
AL SIBIULUI ŞI MITROPOLIT AL ARDEALULUI,
CRIŞANEI ŞI MARAMUREŞULUI

P. C. stareţi, protopopi şi preoţi, Cuvioaselor stareţe şi maici şi tuturor binecredincioşilor creştini har, pace şi ajutor de la Dumnezeu, iar de la noi arhierească binecuvântare.

An de an, la 6 decembrie urmând firul unei tradiţii milenare, Biserica Creştină prăznuieşte cu aleasă evlavie pe Sf. Ierarh Nicolae făcătorul de minuni.

Este unul dintre cei mai cunoscuţi, mai veneraţi şi mai iubiţi sfinţi, cinstit deopotrivă de toţi creştinii şi care a rămas peste veacuri ca o adevărată pildă de ierarh şi păstor sufletesc care după cuvântul Mântuitorului Hristos „şi-a pus sufletul pentru oile sale" **(Ioan 10, 11).**

Sf. Ierarh Nicolae a rămas şi va rămâne în conştiinţa tuturor veacurilor ca un exemplu de milostenie, de compasiune şi de iubire sinceră faţă de cei aflaţi în suferinţe, în boli şi necazuri, faţă de cei săraci, faţă de cei cu familii numeroase şi faţă de „tot sufletul cel necăjit şi întristat", **cum glăsuieşte o rugăciune a Bisericii Noastre.**

Milostenia creştină este singurul mijloc prin care şi noi, urmând exemplul Sf. Nicolae ca şi al celorlalţi sfinţi ai Bisericii nostre, putem să venim în ajutorul tuturor celor ce sunt întru nevoi, ea este cea care ne va face bineplăcuţi înaintea lui Dumnezeu, Care, văzând bunătatea noastră arătată celor sărmani, ne va fi şi nouă milostiv, ne va apăra de orice primejdie şi neputinţă căci scris este „milostenia iartă mulţime de păcate". **Sf. Ioan Gură de Aur ne învaţă că milostenia aduce iertarea păcatelor zicând: „oricare ar fi păcatele tale dacă faci milostenie, nu te teme, ea cântăreşte mai mult decât ele în balanţa dreptului Judecător", iar Sf. Ap. Iacob arăta şi el acelaşi lucru:** „Mila biruieşte în faţa judecăţii" **(Iacob 2, 13).**

În predica de pe munte, Mântuitorul Hristos fericeşte şi pe cei milostivi zicând celor ce-l ascultau dar şi nouă celor de astăzi: „Fericiţi cei milostivi că aceia se vor milui" **(Matei 5, 7), iar Sf. Ap. Pavel, apostolul neamurilor, îi îndemna pe creştinii vremii sale, deci şi pe noi,** „să ne aducem aminte de cei săraci" **(Gal. II, 10), dovedindu-ne prin aceasta că iubirea şi mila ne vor face să fim bineplăcuţi înaintea lui Dumnezeu şi a semenilor noştri. Sf. Vasile cel Mare spunea, legat de aceasta că: „Domnul ne-a învăţat că trebuie să socotim ca aproapele nostru pe fiecare om, pe cel care pătimeşte, pe cel care are nevoie de ajutor", iar Psalmistul David grăieşte:** „Fericit cel care caută la cel sărac şi sărman, în ziua cea rea îl va izbăvi pe el Domnul" **(Ps. 40, 1).**

La fel ca şi în anii trecuţi, ne îndreptăm cu un Apel stăruitor **către toţi credincioşii ortodocşi din Arhiepiscopia Sibiului, către toate inimile bune şi milostive în vederea strângerii de fonduri băneşti pentru alinarea suferinţelor sufleteşti şi mai ales trupeşti ale celor lipsiţi şi nevoiaşi dintre noi.**

Mântuitorul Iisus Hristos însuşi ne-a arătat pildă de milostenie şi de compasiune faţă de cei bolnavi şi neajutoraţi, tămăduind neputinţele oamenilor, vindecând sufletele rănite de păcat, şi mângâind pe toţi cei oropsiţi.

El însuşi ne-a arătat că la înfricoşata Judecată pe lângă alte întrebări la care vom fi obligaţi să dăm răspuns bun va fi şi aceea legată de cum am ştiut şi cum am lucrat în a-i ajuta pe cei săraci şi bolnavi, pe cei din temniţe şi pe cei străini (Matei XXV, 34—46) şi în funcţie de aceasta vom dobândi sau vom pierde bunătăţile cele veşnice din Împărăţia lui Dumnezeu, cărora pe toţi să ne învrednicească Tatăl Ceresc să ne facem părtaşi prin rugăciunile Sf. Ierarh Nicolae şi ale tuturor sfinţilor.

Iubiţi credincioşi,

Iată deci în puţine cuvinte datoria pe care o aveam cu toţii de a fi milostivi şi de a sta în ajutorul celor care au nevoie de sprijinul nostru material sau moral. Şi aceasta este porunca divină descoperită nouă de însuşi dumnezeiescul nostru învăţător Mântuitorul Iisus Hristos cel care din iubire pentru noi oamenii s-a întrupat ca să ne facă pe toţi „fii ai celui Preaînalt".

Avem nădejdea că şi în acest an, la fel ca şi în cei precedenţi, Dvs. veţi răspunde cu generozitate Apelului nostru pentru constituirea Fondului Filantropic Eparhial. În anul acesta, din fondul anterior au fost ajutaţi financiar sute de familii şi persoane nevoiaşe, săraci, handicapaţi, oameni bolnavi, elevi din familiile cu mulţi copii, iar cu prilejul marilor sărbători creştine: Crăciunul şi Sf. Paşti, au fost distribuite ajutoare în bani în valoare de peste 16 milioane lei. Astăzi când Biserica noastră strămoşească este chemată la o slujire a oamenilor, şi în primul rând la o susţinută activitate filantropică şi misionară, obolul Dvs. dat din inimă, după cuvântul Scripturii: „Dumnezeu iubeşte pe Cel ce dă cu inimă bună", se va constitui într-un mijloc eficace pentru ca Biserica să-şi îndeplinească aşa cum se cuvine menirea ei de a fi adevărata mamă a tuturor celor năpăstuiţi.

Bunul Dumnezeu să vă răsplătească tuturor jertfa făcută în numele iubirii creştine şi să Vă dăruiască Dvs. şi familiilor Dvs. sănătate, pace, bună înţelegere, belşug şi toate darurile Sale cele cereşti şi viaţa cea de veci.

Vă mulţumesc tuturor ascultătorilor acestui Apel şi Vă mulţumesc şi în numele celor care vor fi ajutaţi de către Centrul nostru Eparhial din darul Dvs., şi care se vor ruga şi ei la rândul lor pentru sănătatea şi mântuirea Dvs.

Tuturor credincioşilor din Arhiepiscopia Sibiului Vă fac urări de sănătate şi de a avea numai bucurii în viaţă. Iar Bunul Dumnezeu, „Cel milostiv şi de oameni iubitor", **să Vă dăruiască sănătate şi mântuire, iar mila şi bunăvoinţa Lui să fie cu noi cu toţi acum şi pururea şi în vecii vecilor. AMIN.**

Al vostru al tuturor de tot binele voitor
şi pururea către Domnul rugător

† ANTONIE
Arhiepiscop al Sibiului
şi Mitropolit al Ardealului

Dată în reşedinţa noastră din Sibiu în preajma sărbătorii Sf. Nicolae, 1997.

Îndreptător al credinţei şi chip al blândeţelor

Scurte consideraţii cu privire la viaţa şi activitatea Sf. ierarh Nicolae

Acest mare părinte al Bisericii a trăit în secolul al IV lea (340). S-a născut la Patara, din provincia Licia, a Asiei Mici (sudul Turciei de astăzi).

După ce a deprins tainele învăţăturii, a fost făcut preot de către un unchi al său, care era episcop la Patara şi a purtat acelaşi nume ca şi el.

Dorind să calce pe locurile unde a petrecut trupeşte Mântuitorul, evlaviosul preot Nicolae a călătorit în Palestina, poposind în sfânta cetate a Ierusalimului şi vizitând şi celelalte locuri unde s-au derulat principalele evenimente ale mântuirii.

De acolo, revine în Patara sa natală şi se aşează în Mânăstirea Sionului, din localitate, pe care o zidise unchiul său, episcopul.

Vacantându se însă scaunul mitropoliei din Mira, localitate aflată în aceeaşi provincie a Liciei, alegerea episcopilor din acele părţi s-a oprit asupra lui Nicolae. L-au recomandat faptele de evlavie şi neobosită slujire în dragoste, care i-au împodobit viaţa. Ajuns mitropolit, s-a făcut tuturor toate, după cuvântul Apostolului neamurilor. „Toată ziua se îndeletnicea cu lucrurile ce se cuveneau dregătoriei sale, ascultând nevoile celor ce veneau la dânsul, iar uşile casei sale erau deschise tuturor, căci era bun către toţi şi apropiat. Sărmanilor le era tată; săracilor, milostiv; mângâietor celor ce plângeau, ajutător celor năpăstuiţi şi tuturor mare făcător de bine" (vezi: Vieţile Sfinţilor pe luna decembrie, Editura Episcopiei Romanului şi Husilor 1993, p. 131).

S-a întâmplat însă ca peste Biserica lui Hristos să se abată un vifor pustiitor, prin persecuţia declanşată de împăraţii păgâni de la Roma, Diocleţian şi Maximian. Pentru că Sf. Nicolae şi-a apărat şi încurajat turma a fost aruncat în închisoare. Dar Dumnezeu l-a izbăvit de la moarte, prin venirea la cârma imperiului a lui Constantin cel Mare, care a făcut să înceteze persecuţia împotriva creştinilor. Revenit între credincioşii săi, vrednicul episcop a slujit cu şi mai multă râvnă.

Când Biserica a fost din nou tulburată, de această dată din interiorul ei, prin ereticul Arie, care tăgăduia Dumnezeirea lui Hristos, Sf. Nicolae s-a angajat, cu tot zelul în luptă. A luat parte la I Sinod Ecumenic de la Niceea, din anul 325, alături de alţi episcopi precum: Alexandru al Alexandriei, cu diaconul său Atanasie, ajuns mai apoi Sf. Atanasie cel Mare, Macarie al Ierusalimului, Eusebiu al Cezareei Palestinei, Spiridon al Trimitundei (din Creta).

(Continuare în pag. a III-a)

Pr. prof. D. ABRUDAN

Contribuţia lui Nicolae Bălan viitorul mitropolit al Ardealului, la realizarea României Mari

În ultimile săptămâni ale primului război mondial, când, datorită anarhiei şi haosului instaurate pe întregul teritoriu al Ungariei, se pierduse orice contact dintre românii ardeleni şi autorităţile din România, Consiliul Naţional Român Central din Arad a cerut românilor din Sibiu să trimită la Iaşi un mesager cu scopul de a relua contactele cu Guvernul aflat în refugiu provizoriu în această localitate. S-a oferit ca voluntar tânărul profesor de la Institutul Teologic din Sibiu şi redactorul publicaţiilor **Revista Teologică** şi **Gazeta poporului**, Nicolae Bălan, datorită faptului că era necăsătorit şi nu putea să-şi rişte decât propria sa viaţă. Însoţit de căpitanul Victor Precup, a părăsit Sibiul în dimineaţa zilei de 1/14 noiembrie. După un drum de patru zile prin localităţile Mediaş, Tg. Mureş, Reghin, Bistriţa, Vatra-Dornei, Paşcani, a ajuns la Iaşi la 5/18 noiembrie.

A doua zi N. Bălan s-a prezentat la generalul C. Coandă, preşedintele Consiliului de miniştri, căruia i-a exprimat situaţia din Ardeal şi dorinţa populaţiei ca armata română să treacă munţii în Transilvania. Următoarea etapă a misiunii lui N. Bălan la Iaşi a fost Marele Cartier General, unde a fost primit de generalul Prezan. I-a prezentat pe hartă mişcările celor două divizii ale armatei austro-ungare aflate în Transilvania, dar şi starea de spirit a populaţiei româneşti care era nerăbdătoare să vadă odată armata română trecând Carpaţii.

La amiaza primei zile petrecute la Iaşi, N. Bălan l-a vizitat şi pe marele om politic Ion I. C. Brătianu, în casa căruia era întrunită întreaga conducere a Partidului Liberal. Profesorul Bălan a spulberat teama politicienilor de peste munţi că mişcările comuniste din Ungaria s-ar fi infiltrat şi în Transilvania, arătând că în această provincie, liniştea publică era asigurată de gărzile naţionale româneşti.

În următoarea zi, profesorul Bălan şi căpitanul Precup l-au vizitat pe marele istoric Nicolae Iorga, iar a treia zi pe regele Ferdinand.

Rezultatul misiunii ardelene la Iaşi nu a întârziat să apară. Deja la 10/23 noiembrie a plecat spre Transilvania un „aeroplan" românesc care a împrăştiat 6000 de manifeste deasupra satelor româneşti din Ardeal. Cel dintâi avion românesc care a survolat Transilvania a aterizat la Blaj, pe Câmpia Libertăţii. Căpitanul Precup, care l-a însoţit pe pilot în zborul spre Transilvania, a înmânat vicarului şi viitorului mitropolit unit Vasile Suciu, o scrisoare confidenţială din partea lui N. Bălan pentru Vasile Goldiş de la Arad, în care cerea ca la Adunarea de la Alba Iulia să nu se pună nici o condiţie pentru unirea Transilvaniei cu România, căci acest lucru ar îngreuna mersul tratativelor diplomatice pentru recunoaşterea unirii.

În preajma zilei de 10 noiembrie, când N. Bălan se pregătea să se întoarcă în Transilvania, generalul Prezan i-a mărturisit că de la Giurgiu, unde se afla generalul francez Mathias Berthelot, sosise ştirea că aliaţii se opun ca trupele române să treacă munţii în Ardeal.

În aceste condiţii, Bălan şi-a amânat întoarcerea la Sibiu. A redactat un memoriu către generalul Berthelot şi a plecat, însoţit fiind de generalul Prezan, la Giurgiu ca să-l prezinte în persoană generalului francez.

După discuţia dintre cei doi mari generali aliaţi, profesorul Bălan a fost prezentat de către Prezan lui Berthelot. Înţelegând că problema fusese soluţionată în favoarea armatei române, N. Bă-

(Continuare în pag. a II-a)

Prep. drd. PAUL BRUSANOWKI

Festivitate aniversară la Episcopia Evanghelică C.A. din Sibiu

DI. Episcop Christoph Klein sexagenar

Ziua de 20 noembrie a. c. a fost o zi aniversară pentru Episcopia Evanghelică C. A. din ţara noastră, prin faptul că în această zi, Întâi Stătătorul ei, Excelenţa Sa dl. Episcop Christoph Michael Klein a împlinit frumoasa vârstă de 60 de ani.

Cu acest prilej, Consistoriul Superior al Episcopiei a organizat o manifestare omagială în cadrul căreia a fost sărbătorit în chip festiv cel care este cel de-al 35-lea episcop al Bisericii Evanghelice din România, dl. Christoph Klein.

Erau prezenţi invitaţi din ţară şi de peste hotare, reprezentanţi ai clerului şi credincioşilor evanghelici luterani, membri ai Forumului Democrat al Germanilor din România, reprezentanţi ai cultelor religioase din Ardeal, autorităţi civile ale judeţului Sibiu, un numeros public.

După serviciul divin condus de către pastorul Klaus Daniel, a luat cuvântul dl. Klaus Peter-Barth, care într-o scurtă dar cuprinzătoare alocuţiune a creionat portretul moral şi intelectual al d-lui episcop Christoph Klein, scoţând în relief contribuţia majoră pe care şi-a adus-o în calitate de episcop la bunul mers al activităţii Bisericii Evanghelice în rezolvarea problemelor specifice populaţiei germane din Transilvania, precum şi la relaţiile de frăţietate dintre cultele religioase din România.

Dl. Mozes Arpad — episcop al Bisericii Sinodo-Presbiteriene S. P. din Cluj a transmis un mesaj de felicitare şi un cuvânt de salut din partea credincioşilor luterani maghiari din Transilvania.

Din partea Î. P. S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului, a fost prezent la festivităţi P. S. VISARION RĂŞINĂREANU, episcopul vicar al Arhiepiscopiei Sibiului.

P. S. Sa, luând cuvântul, a reliefat faptul că ziua aniversară de astăzi a Episcopiei Evanghelice C.A. din Sibiu se constituie într-o sărbătoare şi pentru Mitropolia Ardealului în general, iar pentru Arhiepiscopia Sibiului în special, şi aceasta pentru faptul că dl. episcop Christoph Klein este cunoscut de către ierarhii şi clerul ortodox din Ardeal, ca un teolog de excepţie şi ca un ecumenist versat, aducându-şi o contribuţie remarcabilă la temeluirea şi menţinerea acelui ecumenism pe plan local între clerul şi credincioşii diferitelor culte.

P. S. Sa a reliefat apoi bunele relaţii existente între credincioşii ortodocşi şi cei luterani, între ierarhii celor două confesiuni, de-a lungul vremii şi şi-a exprimat speranţa că acestea vor continua şi în viitor spre folosul şi binele credincioşilor noştri care de secole au muncit, s-au rugat şi au convieţuit în bună pace şi înţelegere aici pe pământul românesc al Ardealului.

P. S. Sa a transmis cele mai alese urări de sănătate şi fericire sărbătoritului — din partea Î. P. S. Mitropolit ANTONIE, precum şi urări de rodnică şi binecuvântată păstorire în slujba Bisericii şi a credincioşilor evanghelici din România.

Au luat apoi cuvântul din partea autorităţilor civile ale judeţului Sibiu: dl. Nicolae Nan, preşedintele Consiliului judeţean Sibiu, dl. Virgil Ispas, prefectul Judeţului Sibiu, dl. Ioan Ittu, viceprimarul oraşului Sibiu, care au evidenţiat personalitatea episcopului Christoph Klein, precum şi buna colaborare dintre Episcopia Evanghelică şi autorităţile sibiene. Dl. Paul Philippi, preşedintele Forumului Democrat al Germanilor din România, a adresat un cuvânt de salut din partea acestei organizaţii guvernamentale, după care pastorul Kurt Franchy din Germania, coleg al sărbătoritului, a rostit un cuvânt adecvat în numele credincioşilor germani originari din România aflaţi în Germania.

Dl. Hermann Pitters, decanul Institutului Teologic Protestant, ramura Germană din Sibiu, a rostit un ales cuvânt de omagiere, rostit într-o latină impecabilă şi academică, care a impresionat plăcut întreaga asistenţă.

Un cuvânt de salut a fost rostit şi de către Pr. Oscar Raicea, protopop romano-catolic din Sibiu, care a transmis urările credincioşilor catolici din Sibiu, după care au mai rostit scurte alocuţiuni Dr. Karl Heinz Farek din Germania şi diaconul Mario Dietze din Sibiu.

A răspuns tuturor Dr. Christoph Klein, care a mulţumit lui Dumnezeu pentru că l-a învrednicit să ajungă la această vârstă, precum şi tuturor celor care i-au adresat cuvinte de urare şi tuturor participanţilor.

Domnia Sa a reliefat apoi crâmpeie din activitatea sa ca dascăl şi ca episcop, precum şi câteva jaloane pentru activitatea viitoare în slujba Bisericii, a clerului şi a credincioşilor evanghelici din România.

Se cuvine să creionăm şi pentru cititorii noştri câteva date din biografia d-lui episcop Christoph Klein.

Domnia Sa s-a născut în anul 1937 la Sibiu, iar după studiile liceale a urmat între 1954—1959 cursurile Institutului Teologic Protestant din Cluj, după care a urmat cursurile de doctorat în teologie.

Între 1960—1964 a fost pastor al credincioşilor evanghelici din parohia Caţa-Rupea, fiind apoi numit la Sibiu unde funcţionează ca preot până în anul 1968, an în care este numit lector la Institutul Teologic Protestant din Sibiu. În anul următor este proclamat doctor în Teologie al Institutului Teologic Protestant din Cluj.

În 1976 se titularizează ca profesor de Teologie sistematică la Institutul Teologic Protestant din Sibiu, iar doi ani mai târziu este numit decan al acestei instituţii, îndeplinind mai apoi şi funcţia de vicar episcopesc.

La 13 mai 1990, după trecerea la cele veşnice a regretatului episcop Albert Klein, a fost ales episcop al Episcopiei Evanghelice C.A. din România, fiind instalat în prezenţa a numeroşi oaspeţi din ţară şi de peste hotare, la 24 iunie 1990. Domnia Sa a avut şi o bogată activitate ecumenică, fiind membru în Comisia pentru Burse şi Schimbul Cadrelor în Federaţia Mondială Lutherană (1947—1985), precum şi membru în Comisia pentru Credinţă şi Constituţie şi în Comisia pentru Misiune şi Evanghelizare ale Consiliului Ecumenic al Bisericilor (1985—1990).

În anul 1990 Universitatea din Viena îi acordă titlul de doctor honoris causa, după ce între 1987—1988 a activat ca profesor oaspete la Catedra de Teologie Sistematică a Facultăţii de Teologie Evanghelică de la această Universitate.

Toate acestea ne îndreptăţesc să-l considerăm pe episcopul Christoph Klein ca pe unul dintre marile personalităţi ecleziastice ale ţării noastre şi ca un prieten sincer, aşa cum a dovedit-o de atâtea ori, al Bisericii Ortodoxe Române.

Dorim ca şi cu acest prilej aniversar să-i adresăm alese urări de sănătate şi de îndelungată slujire ca Întâi Stătător al Bisericii Evanghelice C. A. din România în slujba ecumenismului şi a bunei înţelegeri între Bisericile noastre.

Întru mulţi şi fericiţi ani!

† VISARION RĂŞINĂREANU
Episcop-vicar
Sibiu

Cromaţiu de Acvileea:

Cu privire la postul lui Ilie (II)

5. Să observăm acum faptul că acelaşi Ilie a fost trimis la o femeie oarecare, văduvă, care trăia în Sarepta Sidonului, ca să-l hrănească pe el, spre a nu muri de foame. Femeia aceasta, după cum s-a relatat în lectură, mai avea încă puţină făină şi puţin ulei. Ilie a venit la ea şi i-a spus să-i facă o pâne pe care să o mănânce. Dar ea, răspunzând, îi spune că nu are decât puţină făină şi puţin ulei ca să-şi facă o pâine ei şi copiilor[1] ei şi apoi să moară. Ilie îi spune: **mai întâi fă-mi mie, ca să mănânc; fiindcă aşa spune Domnul: făina nu va scădea iar uleiul nu va scădea nici va lipsi din vasul ei, până când va aduce Domnul ploaie pe pământ.**[2] Mare era harul profetului care îi promite atâtea femeii; însă harul profetului a fost ajutat de credinţa femeii. Căci ea a crezut atât de mult, încât i-a oferit lui Ilie ceea ce ceruse. Cu câtă credinţă a crezut femeia aceasta o mărturiseşte faptul că din puţina făină, singura care îi rămăsese, a oferit o pâine profetului înainte de a da ceva din ea copiilor ei. Mai mult decât iubirea pe care o purta copiilor ei a meritat profetul. De unde rei se că femeia aceasta a prefigurat cu adevărat întru toate Biserica, cinstind încă de atunci în Ilie chipul lui Hristos; iubirea şi favoarea pentru el a pus-o nu numai înaintea copiilor ei, ci şi înaintea propriului suflet. Încă nu-L auzise femeia aceasta pe Domnul spunând în Evanghelie: **cine nu-şi urăşte părinţii sau copiii din pricina Mea nu este vrednic de Mine.**[3] Totuşi, ea a împlinit preceptul evanghelic mai înainte de a-l auzi. Căci în Ilie ea vedea lucrând, încă de atunci, taina lui Hristos. Această femeie era văduvă şi încă nu crezuse în bărbatul Hristos, despre Care spune Ioan Botezătorul: **după mine vine un bărbat Care a fost înainte de mine, fiindcă înainte de mine era.**[4] Acest bărbat a venit într-adevăr după Ioan, fiindcă după trup a binevoit să se nască din fecioară după Ioan; dar mai înainte de Ioan era, fiindcă S-a născut din Dumnezeu Tatăl mai înainte de a fi toate.

6. Dar să observăm imaginea Bisericii prefigurată întru totul de femeia aceasta. Înainte de a veni Ilie la ea, suferea de foame împreună cu copiii ei. Suferea evident, şi de o foame cumplită, fiindcă nu coborâse încă din cer Hristos, pâinea vieţii; încă nu se întrupase Cuvântul lui Dumnezeu din fecioară. Auzi ce spune profetul: **voi trimite foame pe pământ; nu foame de pâine, nici sete de apă, ci foame de cuvântul lui Dumnezeu.**[5] Cu adevărat se află în primejdie cel care suferă de foamea cuvântului dumnezeiesc.[6] Căci una e foamea de pâine pământească şi cu totul alta este foamea de cuvântul dumnezeiesc. Foamea de pâine pământească poate să omoare doar trupul, nu şi sufletul; însă foamea de cuvântul divin şi trupul îl ucide, şi sufletul îl nimiceşte. Foamea de pâine pământească îl scoate pe om în afara vieţii prezente. Iară foamea de cuvântul divin îl aruncă pe om în afara vieţii veşnice şi neîntrerupte. Din pricina unei astfel de primejdii suferea Biserica[7], înainte de a-l primi pe Hristos; după ce L-a primit ea a scăpat de primejdia morţii veşnice. Femeia aceasta avea înainte de venirea lui Hristos puţină făină şi puţin ulei, adică predica Legii şi a profeţilor. Dar aceasta nu putea să-i fie de ajuns spre viaţă, de vreme ce harul lui Hristos nu împlinise Legea şi profeţii. De unde şi cuvintele astea ale Domnului, din Evanghelie: **n-am venit să stric Legea şi profeţii, ci să împlinesc.**[8] Căci nu putea să fie mântuirea vieţii omeneşti în Lege şi profeţi, ci numai în pătimirea lui Hristos. De aceea, de abia după ce Biserica L-a primit pe Hristos, făina, uleiul şi lemnul au început să fie din belşug. În făină se arăta anticipat hrana cuvântului; în ulei, darul milei dumnezeieşti; în lemn, taina crucii celei vrednice de cinste[9], prin care ni s-a dat nouă ploaia cerească. Căci Ilie îi spune femeii: nu vei duce lipsă de făină sau ulei, până când va aduce Domnul ploaia pe pământ. Ne-a adus nouă, Domnul şi Mântuitorul nostru, ploaia din cer, adică predica Evangheliei, prin care a reînviorat, ca pe un pământ în etat, inimile aride ale tuturor oamenilor.

Fiind dar hrăniţi cu astfel de hrănuri cereşti, nu trebuie să ne plângem de greutatea postului; mai degrabă să-I spunem Domnului ceea ce spune profetul în psalm: **cât de dulci sunt cuvintele Tale limbii mele, Doamne, mai mult decât mierea şi fagurele în gura mea.**[10] Înţelept văzând Domnul credinţa noastră devotată faţă de El, să ne răsplătească cu harul ceresc şi cu toate bunătăţile spirituale.

Traducere şi note de pr. drd. CONSTANTIN OANCEA

NOTE

1 Conform Septuagintei, 1 Regi 17, 12.
2 1 Regi 17, 13—14.
3 Lc 14, 26.
4 In 1, 30.
5 Am 8, 11.
6 Foamea cauzată de lipsa cuvântului dumnezeiesc.
7 Biserica virtuală: omenirea înainte de Întruparea Domnului.
8 Mt 5, 17.
9 Iată o dovadă despre cinstirea crucii în sec. IV d.H. Cele două lemne culese de văduvă reprezintă un tip al crucii.
10 Ps 118, 103.

Un important eveniment cultural

În adunarea generală a Academiei Române din 24 octombrie a.c., au fost aleşi zece noi membri corespondenţi în înaltul for cultural al ţării. Între cei aleşi se numără şi un profesor sibian, **părintele Dr. Mircea Păcurariu,** decanul Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna". Este o recunoaştere a activităţii didactice pe care o desfăşoară în cadrul acestei Facultăţi începând cu anul 1961 (decan din 1992), dar mai cu seamă a activităţii ştiinţifice, fiind autorul a 16 cărţi, aproximativ o sută de studii şi peste 400 de articole, comunicări, predici, note, recenzii care au apărut în diferite periodice bisericeşti din ţară şi de peste hotare. Între altele, a publicat o **Istorie a Bisericii Române,** în trei volume (două ediţii), un compendiu cu acelaşi titlu la Chişinău (cu versiunea germană la Erlangen), un manual pentru Seminariile Teologice (ajuns la patru ediţii), **Politica statului ungar faţă de Biserica românească din Transilvania în perioada dualismului** (cu versiuni în limbile engleză şi franceză), **Istoria Facultăţii de Teologie „Andrei Şaguna",** o monografie a **Mânăstirii Prislop,** o **Istorie a Bisericii Ortodoxe din Basarabia, Revoluţia românească din 1848/1849 în Transilvania şi Banat, Dicţionarul teologilor români** etc.

Trebuie reţinut faptul că este al 15-lea profesor al Facultăţii de Teologie din Sibiu, ales în supremul for cultural al ţării, după profesorii Sava Popovici-Barcianu, Ioan Popescu, Zaharia Boiu, Nicolae Popea (viitor episcop), Ilarion Puşcariu, Dimitrie Comşa, George Dima, Ioan Lupaş, Silviu Dragomir, Onisifor Ghibu, Romulus Cândea, mitropoliţii Nicolae Bălan (onorar), Nicolae Colan (titular), iar în anii din urmă Dumitru Stăniloae (titular). Dintre absolvenţii aceleiaşi şcoli teologice sibiene au fost aleşi în Academie nouă iluştri oameni de cultură: Virgil Oniţiu, directorul Gimnaziului ortodox din Braşov (corespondent), patriarhul Miron Cristea, episcopii Nicolae Ivan de la Cluj şi Grigorie Comşa de la Arad (onorari), istoricul Ştefan Meteş (corespondent), profesorii Lucian Blaga, Andrei Oţetea, D. D. Roşca şi Emil Pop (titulari).

Facultatea de Teologie „Andrei Şaguna" se poate deci mândri cu dascălii şi studenţii ei!

Contribuţia lui Nicolae Bălan

(Urmare din pag. I)

lan nu a mai înmânat memoriul redactat la Iaşi, exprimând doar dorinţa populaţiei româneşti din Transilvania ca armata română să intre cât mai repede în Ardeal. La această întrevedere de la Giurgiu s-a stabilit ca trupele române să pătrundă în Transilvania până la râul Mureş, iar restul teritoriului acordat României prin înţelegerea din august 1916 să fie ocupat de divizii franceze.

După încheierea întrevederii cu generalul Berthelot, Bălan şi gen. Prezan s-au reîntors la Iaşi. Bălan a plecat cu un tren special spre Ardeal prin Predeal, de unde şi-a continuat drumul spre Alba Iulia cu o maşină. Datorită înzăpezirii, nu a reuşit să ajungă la Alba Iulia decât în seara zilei de 1 Decembrie 1918, iar a doua zi a prezentat Consiliului Dirigent realizările misiunii sale dincolo de munţi.

Despre „interpretarea" viselor

Activitatea mentală din timpul stărilor de veghe este continuată şi în timpul somnului. De aceea Sfântul Ioan Scărarul defineşte visul ca fiind „mişcarea minţii în vremea nemişcării trupului" (Filoc., vol. IX, Cuv. 3, p. 75). Încă din cele mai vechi timpuri oamenii avizi de interpretare a activităţii onirice din timpul somnului consideră că există o strânsă legătură între vis şi realitate. În antichitate visul a constituit obiectul unei practici sociale numită ONIROMANŢIE, practică ridicată la rang de ştiinţă, alături de alte practici de interpretare a evenimentelor, cum sunt: astrologia, inoscopia etc. La chinezi, japonezi şi egipteni visele erau interpretate de anumiţi „specialişti" sau chiar de preoţi. Hitiţii aveau credinţa că zeii fac comunicări pe calea viselor, iar cei care doreau să aibă comunicări din partea lor se culcau într-un loc sfânt pentru ca zeii să le facă revelaţii în vis. Indienii şi egiptenii credeau că visul reprezintă o altă stare de „existenţă" deosebită de somn şi de starea de veghe. Această stare stăpânită de îngeri şi demoni era comparată cu o „împărăţie" a viselor. Despre această împărăţie grecii credeau că se află în vecinătatea lumii morţilor.

Pentru interpretarea viselor babilonienii, autorii „horoscopului", cunoscut la noi sub denumirea de „Zodiac", au scris cărţi speciale, care arătau semnificaţia fiecărui vis, cu două milenii î.d.H. În arhivele regale ale lui Asurbanipal s-a găsit o „carte de vise" asiriană scrisă între 669—629 î.d.H. Cel de al şaizeci şi optulea tratat versificat (PARISIŞTA), care constituia o anexă a marii cărţi „ATARVAVEDA", a fost intitulat „Tratat de vise" şi datează din secolul al V-lea. La greci un loc de frunte îl ocupă „ONEIROCRITICA" lui Artemide din Efes (sec. II î.d.H.) care a fost tradusă de arabi la care de asemenea se găseau mari interpreţi de vise.

Aproape la toate popoarele antice care aveau scriere, se găseau „cărţi cheie" de interpretare a viselor. Deşi variate, datorită diferenţelor culturale aceste „cărţi cheie" au fost preluate şi folosite de-a lungul secolelor şi se mai folosesc şi în vremurile noastre. Astfel cei care foloseau aceste „cărţi cheie", şi practicau „meseria" de „tâlmăcitori de vise" erau arşi pe rug, în vremea inchiziţiei, în Spania, iar în Franţa, erau amendaţi prin lege. În lucrările sale Freud, precum şi o serie întreagă de psihanalişti, inspirându-se din naivităţile şi misticile interpretări antice, au alcătuit „dicţionare de vise" în care au fost stabilite simboluri ale viselor. În ţările occidentale şi în SUA, există la ora actuală numeroase şcoli şi metode de psihanaliză a viselor şi de psihoterapie derivate din psihanaliză. Unele dintre ele sunt de-a dreptul absurde.

Dicţionare de interpretare a viselor au fost publicate în perioada interbelică şi la noi. În afară de aceste dicţionare, despre care oamenii credeli spun că au fost scrise sub „inspiraţie divină", se foloseşte astăzi o metodă „clasică", prezentă şi la alte popoare, de interpretare a viselor; aceea de a preciza contrariul la ceea ce arăta imaginea visului. Spre exemplu dacă un om îţi face în vis un cadou, aceasta înseamnă o ceartă etc. Uneori interpretarea viselor este împletită cu anumite superstiţii. Astfel în Ajunul Bobotezei când preotul merge pe la casele credincioşilor cu crucea şi stropeşte cu Aghiazmă Mare, fetele mari, ca dealtfel şi flăcăii, au grijă să fure din mănunchiul de busuioc o crenguţă pe care o leaga la un deget cu aţă roşie. După ce se roagă la Dumnezeu, Căruia îi încredinţează dorinţa, se culcă cu gândul la „ursit" sau „ursită", având credinţa că acesta sau aceasta îi va apărea în vis. Unii dintre creştini merg până acolo încât se roagă şi postesc mult pentru a avea revelaţii în vis.

Aceste obiceiuri păgâneşti din antichitate, ce s-au transmis până în vremurile noastre, sunt în totală contradicţie cu doctrina ortodoxă. Dicţionarele şi „cărţile cheie", care pretind că activitatea onirică din timpul somnului le-ar revela oamenilor anumite evenimente bune sau rele, bucurii sau necazuri, n-au fost scrise sub inspiraţie divină a vreunui sfânt apostol, nici nu s-a binecuvântat tipărirea acestora de vreun arhiereu. Prin urmare interpretarea viselor este străină de învăţătura Bisericii Ortodoxe.

Creştinul nu trebuie să interpreteze şi să tâlmăcească visele deoarece această mişcare a minţii din timpul somnului, uneori lipsită de logică şi conştiinţă, nu are nici o legătură cu viitorul. Iată ce ne spune în acest sens Sfânta Scriptură: **„Visurile fac pe neînţelepţi să-şi iasă din fire. Ca şi cel care se prinde de umbră şi aleargă după vânt, aşa este şi cel care crede visurilor. Numai oglindire este vederea viselor, asemănarea feţei înaintea feţei adevărate. De la diavol ce poţi scoate curat? Şi din minciună ce poţi scoate adevărat? Ghicitul, tâlcuirea semnelor şi viselor sunt ca la aceea care este gata să nască, inima aiurează"** (Isus Sirah, cap. 34, v. 1-5).

După învăţătura Bisericii noastre visele sunt de două feluri: vise bune trimise de Dumnezeu şi vise rele de la diavol. Prin visele bune Dumnezeu îşi descoperă voia Sa cea mare numai la cei care împlinesc poruncile, cum au fost proorocii. **„Ascultaţi cuvintele Mele: De este între voi vreun prooroc al Domnului, Mă arăt lui în vedenie şi în somn vorbesc cu el"** (Numeri cap. 12, v. 6). Sfânta Scriptură ne arată că Dumnezeu a trimis vise anumitor persoane cum au fost: Abimelec, Iacob, Faraon, Daniil, Iosif, cei trei magi etc., însă a făcut aceasta pentru a-Şi arăta Atotputernicia Sa şi spre folosul poporului ales sau spre salvarea Pruncului Iisus. Odată cu trimiterea lor, Dumnezeu a trimis şi dovezi de netăgăduit prin care se arată că sunt de la El. Vise bune trimite Dumnezeu şi creştinilor prin îngeri, însă acestea nu sunt menite să arate oamenilor anumite evenimente sau întâmplări care se vor petrece în viitor, ci ele ne amintesc de moarte, de judecata obştească, de osândă, etc., iar când ne trezim ele ne îndeamnă la rugăciune, pocăinţă, practicarea virtuţilor, post, fapte bune etc.

Spre deosebire de visele bune, visele trimise de la diavol amăgesc pe om şi îl duc la pierzare sufletească, de aceea ele nu trebuie crezute şi nici interpretate. Aşa ne îndeamnă Sfânta Scriptură: **„De nu vor fi trimise de Cel Prea Înalt ca să te cerceteze, să nu dai inima ta spre ele. Că pe mulţi i-au înşelat visele şi au căzut cei ce au nădăjduit în ele"** (Isus Sirah, cap. 34, v. 6—7). Psihologia modernă precizează că de cele mai multe ori conţinutul visului este influenţat de sugestiile noastre făcute înainte de adormire, de dispoziţia bună sau rea din cursul zilei, de experienţa vizuală din veghe, de fantezia, dorinţele, personalitatea, etc. Prin urmare activitatea onirică în care se continuă gândirea din veghe este strâns legată de preocupările noastre afective, de sensibilitate. Semănând în inima noastră gânduri rele, creându-ne o rea dispoziţie, deci prin sensibilitate, diavolul poate influenţa conţinutul visului. Într-adevăr, sensibilitatea este cea mai expusă rătăcirii prin instinctele inferioare, dorinţele şi plăcerile egoiste, prin poftele şi înclinările rele, prin sugestiile însuflate prin simţuri de Satan. Sfântul Diodoh al Foticeei precizează că de la botez diavolul nu se mai află în adâncurile sufletului, în minte, ci în simţurile trupului şi **„călăreşte pe mustul cărnii, ca unul ce e cuibărit în trup, ca prin firea uşor de mânuit a acestuia să amăgească sufletul. De aceea trebuie să uscăm trupul cu măsură, ca nu cumva prin mustul lui să se rostogolească mintea pe lunecuşul plăcerilor"** (Filoc. vol. I, p. 373—374). De aici necesitatea de a veghea asupra gândurilor şi sensibilităţii noastre pentru că reuşind diavolul să furnizeze în suflet vreun gând păcătos foarte uşor ne ispiteşte şi în timpul somnului, prin năluciri. Pentru a ieşi biruitori în lupta cu ispita gândurilor care se dă în sufletul nostru, Sfântul Isaia Pustnicul ne îndeamnă, într-un tratat despre „Paza minţii" să închidem **„toate porţile sufletului ... adică toate simţurile"** pentru ca să nu mai facem **„greşeli prin ele"** (Filoc. vol. I, p. 395, nr. 7).

Prin visele rele diavolul, care se poate preface în înger al luminii (II Cor. cap. 11, v. 14) ne amăgeşte că suntem buni şi vrednici de rai, iar după ce ne deşteptăm **„ne scufundă în mândrie şi bucurie"** (Filoc. vol. IX, Cuv. 3, p. 76). Sfântul Ioan Scărarul spune în acest sens că: **„diavolii slavei deşarte sunt în visuri proooci"** (Ibidem), de aceea creştinul care dă crezare viselor, le interpretează şi le tâlmăceşte, se canoniseşte, fiind oprit şapte ani de la Sfânta Împărtăşanie.

Ierom. NICODIM NICOLAESCU

BIBLIOGRAFIE

1. Sfânta Scriptură, Buc., 1982.
2. Teologia Morală Ortodoxă, vol. 2, Buc., 1980.
3. Istoria Religiilor, de Diac. Prof. Dr. Emilian Vasilescu, Buc., 1982.
4. Filocalia, vol. I, Sibiu, 1947.
5. Filocalia, vol. IX, Buc., 1980.
6. Liviu Popoviciu şi colab. **„Visul"**, Cluj-Napoca, 1978.

Titus L. Roşu

Legea românească — Ortodoxia. Temelia spirituală a fiinţei noastre etnice

Oradea, 1997, 148 pag.

Venerabilul dascăl şi neobositul cercetător al trecutului plaiurilor bihorene — Dl. Titus L. Roşu, ne pune la îndemână, într-un moment de cumpănă şi profundă frământare socială, o carte dedicată Ortodoxiei, considerată de Domnia Sa şi nu numai drept Legea noastră strămoşească şi temelia spirituală a fiinţei noastre etnice.

Subliniem importanţa momentului întrucât tot mai frecvent s-au putut auzi, în ultima vreme, voci care, mai direct sau mai pe ocolite, acreditează ideea cum că Ortodoxia ar fi o neşansă pentru poporul român. Până şi neadmiterea noastră în NATO ar fi fost determinată, pe lângă alte cauze, şi de faptul că suntem ortodocşi. Nu mai vorbim de stăruinţa cu care se insistă, cu toate ocaziile, asupra meritelor pe plan cultural şi moral pe care le-ar avea Biserica greco-catolică, în timp ce Bisericii Ortodoxe îi sunt subliniate cusururile şi păcatele. Sunt apoi compatrioţi de ai noştri care taxează drept anacronic faptul că încă un popor, cum este cel român, mai aparţine, în marea lui majoritate, la o singură confesiune, cea ortodoxă, situaţie apreciată ca fiind specifică doar evului mediu. Tipul modern de societate ar fi cel pluriconfesional.

Desigur că ignorarea unor astfel de situaţii nu este lucrul cel mai înţelept, dar nici antrenarea în dispute sterile nu poate fi folositoare.

Recurgerea la documentul istoric, evidenţierea cu imparţialitate a faptelor trecutului mai îndepărtat şi mai apropiat, pot constitui calea pe care trebuie să o urmăm în raportarea noastră la frământările prezentului.

Este exact ceea ce a făcut, prin recenta sa carte, Dl. prof. Titus L. Roşu.

În primul capitol, intitulat „Temeliile", Domnia Sa se referă la cele mai vechi şi mai la îndemână mărturii despre cine am fost şi de când trăim pe aceste meleaguri: folclorul, civilizaţia şi arta populară, datinile şi obiceiurile şi nu mai puţin limba vorbită pe întreg cuprinsul locuit de români.

Urmează apoi prezentarea izvoarelor scrise, respectiv a primelor tipărituri în Lb. română, începând cu Cat hismul calvinesc din 1544 şi continuând cu cărţile tipărite de diaconul Coresi (Evangheliarul românesc — 1561; Tâlcul Evangheliilor — 1564 Psaltirea — 1570). Dacă prin prima tipăritură (Catehismul calvinesc) s-a urmărit răspândirea calvinismului printre români prin celelalte s-a căutat înrădăcinarea lor în credinţa strămoşească şi apostolică — Ortodoxia. O observaţie pe care autorul o preia de la istoricul C. Giurescu este aceea că „toate cărţile tipărite în românește, până la 1637, au apărut în Transilvania, tipăriturile lui Coresi constituind începutul limbii noastre literare" (p. 13). Dar, constată autorul, foarte curând, şi celelalte provincii româneşti şi-au adus obolul, prin tipăriturile de la Câmpulung, Govora, Târgovişte şi Iaşi. Autorul stăruie asupra semnificaţiei „Cărţii româneşti de învăţătură..." sau „Cazaniei" lui Varlaam, tipărită la Iaşi, în 1643 şi destinată „la toată semenţia românească, pretutindenea ce se află pravoslavnici într-această limbă". Revine apoi în Transilvania spre a sublinia importanţa „Noului Testament" de la Bălgrad (Alba Iulia), al lui Simion Ştefan, din 1648, pentru ca apoi să se oprească la epocalul moment de la 1688 al traducerii şi tipăririi, la Bucureşti, a întregii Biblii, sub patronajul lui Şerban Cantacuzino.

Apreciind toate aceste valori spirituale drept hrană duhovnicească oferită de Biserică fiilor ei — români de pretutindeni, autorul pune în lumină contribuţia Ortodoxiei la plămădirea fiinţei noastre naţionale. Domnia Sa găseşte mai mult decât sugestivă constatarea pe care a făcut-o Nae Ionescu, referitor la acest aport al Ortodoxiei, când spune: „Suntem ca atare ortodocşi pentru că suntem români şi suntem români pentru că suntem ortodocşi. Ca să devenim catolici ar trebui să ne transformăm astfel suletele încât să putem realiza catolicismul. Transformarea aceasta înseamnă însă renunţarea la istoria noastră şi la structura noastră spirituală, cu alte cuvinte renunţarea la românie" (p. 15).

Din nefericire, constată autorul, lucrul acesta, adică trecerea forţată a românilor la catolicism, s-a şi încercat pe tot parcursul secolului al XVIII-lea. Ca urmare a înfrângerii turcilor, în anul 1688, Transilvania, din principat autonom sub suzeranitate turcească, cum fusese timp de un secol şi jumătate, ajunge a fi inclusă în imperiul austriac. De îndată au început presiunile şi ademenirile pentru catolicizarea românilor, în scopul consolidării, pe plan intern a imperiului. Papalitatea, care era îmboldită de dorinţa de a-şi întinde stăpânirea peste creştinătatea orientală, a răspuns prin trimiterea în Transilvania a unor preoţi şi călugări iezuiţi, care să-i îndemne pe cârmuitorii bisericeşti ai românilor ortodocşi să accepte „unirea" cu Biserica Romei. Vulnerabilitatea transilvănenilor, în faţa tot mai stăruitoarei presiuni de catolicizare, se datora statutului lor de „toleraţi", şi lipsiţi de drepturi, în propria lor ţară. Împăratul de la Viena a recunoscut şi reîntărit doar drepturile celor „trei naţiuni" (maghiari, saşi şi secui) şi a celor „patru religii recepte" (catolică, luterană, calvină şi unitariană). Românii şi Biserica lor ortodoxă au rămas pe mai departe excluşi de la privilegiile acordate populaţiei minoritare din Transilvania, de către Curtea de la Viena. Ca urmare a acestui fapt, rezistenţa lor a fost înfrântă în 1698, când 38 de protopopi au iscălit actul de unire cu Biserica Romei. Majoritatea populaţiei româneşti din Transilvania s-a dovedit reticentă şi chiar potrivnică acestui act. Nu au întârziat nici reacţiile negative de peste munţi. Domnitorul Constantin Brâncoveanu laudă şi încurajează pe cei rămaşi statornici în credinţă, iar despre ceilalţi scrie: „încredinţaţi suntem că Dumnezeu unora ca acestora, care ocărăsc şi nu cinstesc lucrul, în care s-au pomenit şi înaintea lui Dumnezeu s-au făgăduit, cu degrabă le va răsplăti". (p. 21).

N-a trecut multă vreme şi cei ce s-au lăsat ademeniţi, s-au putut lămuri singuri că au fost înşelaţi. Nici împăratul şi nici papa nu şi-au ţinut promisiunile. Ca urmare, protestele împotriva unirii n-au întârziat să apară. Astfel, într-un sobor al protopopilor de la Alba Iulia, din iulie 1711, aceştia constată cu amărăciune, că au fost înşelaţi. De aceea, au şi iscălit un act, împreună cu Atanasie, fostul mitropolit ortodox, devenit episcop unit, prin care se leapădă de unire. Dar iezuiţii vor fi la post şi vor avea grijă să-i facă să se răzgândească. Chinuit de remuşcări, Atanasie va muri în curând, iar la înmormântarea lui s-au rostit doar două cuvântări: una în latineşte şi alta în ungureşte.

Autorul menţionează apoi cazul unui alt ierarh unit, care a sfârşit şi mai tragic, în exil, la Roma, pentru că şi-a permis să protesteze împotriva neîndeplinirii făgăduielilor ce li s-au făcut românilor în schimbul lepădării de credinţa lor. Este vorba de Inochentie Micu Klein — martir al conştiinţei şi unităţii de neam.

Pe mai multe pagini autorul prezintă, în continuare, măsurile represive adoptate de Curtea din Viena împotriva preoţilor, călugărilor şi simplilor credincioşi români, care au refuzat unirea. La săvârşirea acestor atrocităţi, care au însemnat bătăi, arestări, sechestrări de bunuri, dărâmări de biserici şi mânăstiri s-au asociat din nefericire şi episcopii uniţi, cum a fost cazul lui Petru Paul Aron.

Drama pe care au trăit-o românii transilvăneni în secolul al XVIII-lea, ca urmare a împotrivirii lor la uniaţie, este consemnată în nenumărate acte de arhivă, la care face referire autorul. Spre ilustrare amintim o plângere a sălăştenilor, în care pot fi citite mărturii zguduitoare despre suferinţele îndurate de ei: „În toate zilele — se spune în plângere — ne prind la arest şi ne caznesc cum este mai rău. Încă ne dau şi în mâna birailor şi ne închid în temniţe. Deci de al lor mare rău ne-am pustiit tot: şi casa şi moşii, şi şedem tot fugiţi la păduri, fiindcă nouă nu ne trebuie popii cei uniţi, până la moarte" (Sălişte, 4 decembrie 1756).

Rămaşi fără conducător spiritual, prin trecerea mitropolitului Atanasie la uniaţie, românilor transilvăneni, care s-au

(Continuare în pag. a IV-a)

pr. prof. D. ABRUDAN

Sfântul Ierarh Spiridon

(12 decembrie)

Între sfinții ierarhi popularizați de iconografia bisericească, la loc de cinste se află și Sfântul Ierarh Spiridon, serbat an de an la 12 decembrie, înveșnicit pe pereții sfintelor Altare, unde preoții jertfesc în cadrul Sfintei Liturghii pe Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatele lumii. Din literatura ce o au bunii noștri creștini la dispoziție, ca și din cuvântările ce le ascultă cu multă luare aminte, în cadrul sfintelor slujbe, se cunoaște faptul că unii dintre apostoli care au fost martori oculari la tot ceea ce a vorbit și săvârșit Mântuitorul nostru Iisus Hristos pe pământ, erau familiști. Și tot căsătoriți erau și ierarhii primelor veacuri creștine. Așa a fost și Sf. Ierarh Spiridon, soț și tată, care fără a-și neglija familia, s-a făcut tuturor toate, câștigând pe mulți dintre cei cărora le slujea cu dezinteres și dăruire. Născut în insula Cipru, din părinți binecredincioși, la începutul veacului al IV-lea, ajuns la vârsta maturității, își întemeiază un cămin, având mai mulți copii. Este hirotonit mai întâi preot și după aceea arhiereu, pentru cetatea Trimitundei din insula Cipru, ocupându-se pe lângă treburile bisericești și familiale, de creșterea oilor, spre a nu fi povară păstoriților săi. Credința sa nestrămutată, dovedită prin fapte, prin faptele iubirii de oameni, dărnicia și mila sa față de cei aflați în lipsă, evlavia, viața curată dusă până la sfințenie, l-au învrednicit încă din timpul vieții cu harisma facerii de minuni. Se spune că în timpul arhipăstoririi sale în ținuturile Trimitundei, o secetă îndelungată ca și pe vremea proorocului Ilie Tesviteanu, amenința viața locuitorilor. Prin post și rugăciune curată sfântul ierarh Spiridon deschide porțile cerului, slobozind ploaie peste fața uscată a pământului, scăpând de la pierzare norodul și dobitoacele. Altă dată, tot pe vremea unei secete prelungite, pe când mulțimea nu mai avea nici o fărâmătură de pâine, locuia în Trimitunda un bogătaș care asemenea celui din Evanghelie își mărise hambarele, fără a da nici chiar cu bani, măcar vreun bob de grâu celor ce mureau de foame. Din nou, la rugăciunea insistentă a Sfântului Spiridon, norii slobod apă, atât de multă, încât șuvoaiele trecând pe sub hambarele bogatului, îi duc tot grâul la vale, iar norodul abătând albia, a luat fiecare din grâu, atât cât le-a trebuit. Dar, între multele minuni săvârșite de blândul păstor, cea mai popularizată este aceea de la Sinodul I Ecumenic, când cei 318 părinți combăteau erurile lui Arie, că Fiul n-ar fi de o ființă cu Tatăl și cu Duhul. Secolul al IV-lea fiind supranumit și „veacul de aur" al Bisericii creștine, face ca la acest Sinod să se adune mulți ierarhi teologi adânci, cum ar fi Sfinții Trei Ierarhi. Spiridon nu studiase la vestite academii, dar pentru curăția sa sufletească, Dumnezeu îl întărise cu putere, încât reușește să întoarcă de la rătăcirea lor pe susținătorii lui Arie, între care unii se pretind au mari filosofi. Dorind să explice acestora în graiul înțelegerii lor, cum sunt trei Persoane într-un singur Dumnezeu, blândul ierarh ia o cărămidă în mână, face semnul Sfintei Cruci, se roagă ca Dumnezeu să facă cunoscută în fața tuturor, cum că El este Unul în ființă, dar întreit în Persoane. Deodată, apa din cărămidă cade jos, focul se ridică în sus, iar lutul rămâne în mâna venerabilului ierarh, încât Arie cu toți apărătorii săi văzând minunea s-au rușinat și au rămas fără de glas, unii dintre ei lepădându-și arianismul, au acceptat învățătura cea adevărată despre dogma Sfintei Treimi.

În viața sfântului găsim încă multe alte fapte minunate pe care le-a săvârșit d hovnicescul părinte, asupra păstoriților săi atât în viață cât și după moarte.

Ajungând la adânci bătrânețe, simțindu-și sfârșitul apropiat, își ia rămas bun de la păstoriți, le dă ultimele sfaturi, îi binecuvintează, se împărtășește cu Prea Curatele Taine și în zorii zilei de 12 decembrie își încredințează sufletul în mâinile Părintelui Ceresc, pe care L-a iubit toată viața cu neprefăcută smerenie și aleasă modestie, cu dăruire și curățire, cu blândețe și dragoste. Făcându-i pomenirea cum se cuvine, să-i urmăm exemplul vieții sale curate și jertfelnice și să-L rugăm permanent, dar mai ales acum, în ziua prăznuirii sale să se roage pentru pacea a toată lumea și pentru mântuirea sufletelor noastre.

Protos. ȘTEFAN GUȚĂ

Sub semnul crucii

Am dăinuit prin credință. Altfel, sub atâtea năvăliri, aici ar fi fost bisericile altor neamuri... sau pustiul... Și nici pe Eminescu nu l-am fi avut. Mergem pe stradă și din zece oameni pe care îi întâlnim, opt sunt creștini. Și creștini au fost bunicii și străbunicii lor de când se ține minte. Sub semnul crucii ne-am crescut copiii, și ne am purtat războaiele, și ne-am îngropat morții... Și cu speranță în Dumnezeu am răbdat tot ce ne-a pus în spate soarta. Semnul crucii stă scris în fibra sufletului și în rădăcinile neamului și nimeni, niciodată, nu ni le-a putut lua. De toate astea să ne aducem aminte atunci când cugete înfierbântate pun sub semnul îndoielii crucea sub care stăm.

Sunt preoți care s-au lăsat învinși de frica omenească și au dat Cezarului mai mult decât au dat Domnului? Se poate. Păcatul lor i-a pierdut. Au fost preoți care au preferat să moară decât să abjure? Credința lor i-a mântuit. Câtă credință și cât orgoliu este în sufletul celor care se fac judecători? Judecători ai Bisericii, mai ales! Este drept să spunem „preoții fățarnici care au încălcat taina spovedaniei și și-au vândut semenul"? Tot așa de drept cum am spune că în România au fost 4 milioane de comuniști, fără să luăm aminte câți au fost de fapt? A acuza în principiu este un păcat pe care-l facem de vreo opt ani încoace cu o adevărată voluptate. Sigur că din categoria acuzată se vor găsi destui care să merite acuzația. Întrebarea este dacă vinovată e sau nu categoria în totalitate. Nu sunt politicienii mincinoși, dar sunt mincinoși printre politicieni. Nu sunt românii sălbatici și prost crescuți, dar sunt sălbatici și prost crescuți printre români, nu sunt romi hoți, dar sunt oți între romi. Cine ar putea crede că Biserica îi apără și îi protejează pe preoții păcătoși? Sau poate este cazul să ne întrebăm care este diferența între justiția omenească și dreptatea lui Dumnezeu? Ne îndoim că preotul vinovat va scăpa nepedepsit? Cum vi se pare mai creștinește: să nu scape nepedepsit nici un vinovat chiar dacă pentru asta vor suferi zeci de nevinovați, așa cum se încrâncenează unii generalizând, sau, dimpotrivă, să scape vinovații, dar să nu sufere nici un vinovat? Va fi liniște dacă nu vom alege bobul de neghină? Vom fi mai tari în credința noastră dacă vom accepta că preoții sunt prihăniți și Biserica vinovată?... Și ar fi adevărat?... Și nevoia noastră de dreptate satisfăcută? Și cugetul nostru va fi mai aproape de Dumnezeu dacă ne vom duce la împărtășanie cu îndoială și repulsie față de preot? Și nu ne vom crispa când va întinde spre noi sfânta cruce? Cine se face intermediar între justiția omenească și dreptatea lui Dumnezeu? Când îl aflați, preot sau înalt prelat ori mirean de rând, puneți-l să îngenuncheze și să spună Tatăl nostru:... Și iartă-ne nouă greșalele. Precum și noi iertăm greșiților noștri...

Am dăinuit prin credință. Altfel, aici ar fi fost bisericile altor neamuri... Sau pustiul...

ANTON UNCU

Extras din „**Curentul**", an. I, serie nouă, nr. 26 din 20 noiembrie 1997, p. 1.

Cultul ca identitate

Atunci Dumnezeu a răspuns lui Moisi: Eu sunt cel ce sunt
(Ieșire 3, 14)

În afară de sensul teologic primar legat de existența permanentă a lui Dumnezeu reflectată în formula de mai sus, sau de existența absolută prin excelență, răspunsul divin la întrebarea lui Moisi mai implică și un alt atribut al lui Dumnezeu: neschimbabilitatea, așa cum zice Sf Pavel despre Hristos Dumnezeu: „Iisus Hristos ieri și azi și în veci același este" (Evrei 13, 8).

Aplicând această „definiție" a identității lui Dumnezeu la scară umană, constatăm că aici schimbabilitatea și neschimbabilitatea conlocuiesc armonios.

Pe de o parte, eu sunt cel ce sunt până la sfârșitul zilelor mele și chiar și după aceea; pe de altă parte, eu mă aflu mereu în devenire, în tranziție, în pelerinaj spre mine însumi cel nou, așa cum spune Maurice Zundel: "L'homme n'est pas encore; if faut qu'il devienne". Există în mine un mine-altul ori un alt mine spre care privesc, tind, aspir. Acest alter-ego însă îmi este și nu-mi este străin. Îmi este străin pentru că încă nu-l știu, ci îl voi ști; nu-mi este pentru că întregul potențial de schimbare este în mine; fermentul creșterii este în mine.

Deci eu sunt cel ce sunt așa cum sunt și așa cum pot să fiu. Aceasta cât privește identitatea personală. Identitatea culturală este însă altceva.

Nu mă voi referi în cele ce urmează la cultura înțeleasă în sens larg: limbă, obiceiuri, religie, tradiție, literatură, muzică, port etc., ci mă voi opri doar la unul din aceste aspecte, anume religia, care este parte integrantă a unei culturi și în același timp, element semnificativ și de bază în problema identității.

* * *

Omul, așa cum știm, poate fi definit în multe feluri: el poate fi descris din punct de vedere filosofic, teologic, biologic, psihologic, social etc., și totuși omul rămâne o enigmă.

Cunoscuta maximă protagoreică: „Omul este măsura tuturor lucrurilor", este insuficientă pentru o definiție totală a omului, căci în primul rând se pune întrebarea: poate omul cunoaște **toate** lucrurile? Și apoi, așa cum se întreabă A. Heschel, dacă omul e măsura tuturor lucrurilor, care este măsura omului?

Cealaltă cunoscută definiție, aristotelică, după care omul este din fire un animal politic sau social, și aceasta este insuficientă, căci singură cetatea, civilizația sau „viața cetății" reprezintă elementul definitoriu al ființei umane, cu alte cuvinte nu doar grupul, turma (chiar dacă știm că omul e ființă gregară cum ne-o confirmă proverbul englez: „no man is an island"), apartenența la ele, pot defini ființa umană.

Această definiție aristoteliană nu este satisfăcătoare pentru că ea nu satisface sensul demnității din orice om, câtă vreme termenul de comparație e animalul. (O traducere mai adecvată a termenului **zoon** ar fi nu „animal", ci „viețuitoare", căci **zoon**, deși rădăcină etimologică a cuvântului „zoologie", vine de la grecescul **zoi** — viață.

Nici alte definiții ca cea a filosofiei scolastice sau carteziene (omul e un animal rațional) sau a lui Benjamin Franklin (omul e un animal ce creează unelte: **homo faber**), nu ne pot satisface dacă ele se întemeiază pe o imagine zoomorfică. Așa cum tot Heschel remarcă, este pe atât de greșit a-l defini pe om prin concepte zoomorfe, pe cât este a-l gândi pe Dumnezeu în imagini antropomorfe.

Kierkegaard, parafrazând axioma carteziană susține că omul se definește prin capacitatea lui de a crede în Dumnezeu (**credo, ergo sum**); aceasta pleacă de la, și confirmă una din definițiile teologice date omului, anume aceea potrivit căreia omul este chip al lui Dumnezeu, sau cum încă și mai interesant zice unul din troparele de la slujba înmormântării din ritualul ortodox: „chipul slavei Tale [Doamne] celei negrăite sunt, deși port rănile păcatelor".

Ca „chip" al lui Dumnezeu omul se descoperă pe sine ca ființă mimetică, cum ar zice R. Girard, și în acest caz, în mod structural, deci, ca ființă închinătoare: la Dumnezeu, la idoli, la bani, la sine însuși, la orice; spune-mi ce admiri și am să-ți spun cine ești.

De la începutul existenței sale omul a avut ideea unei existențe superioare, a unei divinități, fie că vorbim din punct de vedere teologic ori antropologic. Ideea a dus la dorința de legătură cu această existență superioară, iar aceasta a produs cultul: **colo, colere, colui, cultum**. Cultul prin formele lui interne (concepte, idei, sentimente, stări) și externe (tradiții, obiceiuri), adică modul de închinare a devenit apoi cultură, un anumit mod de a fi în lume. Dumitru Stăniloae evidențiază una din legăturile dintre cult și cultură atunci când vorbește de caracterul structural dialogic al amândurora. În cult căutăm mai cu seamă răspunsul lui Dumnezeu la întrebările noastre, în cultură punem mai multe întrebări despre Dumnezeu. Caracterul dialogic al ambelor, trebuie observat aici, rămâne neștirbit chiar dacă vedem în cult întrebarea și în cultură răspunsul, sau ambele, întrebarea și răspunsul în fiecare din ele: cult și cultură. Care întrebare, care răspuns? Atât ale omului către Dumnezeu, cât și ale lui Dumnezeu către om. Important este că deoarece cultul și cultura sunt în relație de concentricitate, structura lor internă de bază e aceeași.

Legătura originară cu Dumnezeu exprimată în închinare a devenit apoi valoare supremă în familie, a fost menținută, cultivată, practicată, predată cu strictețe și sfințenie de la un individ la altul, de la o generație la alta. Expresia biblică stereotipă „Dumnezeul părinților noștri", ori „Dumnezeul lui Avraam, al lui Isaac și al lui Iacob" spusă constant de urmașii patriarhilor prin generații este relevantă în acest sens.

Același lucru se vede și în populara formulă românească: „credința strămoșească" sau în identificarea credinței cu „legea". La Coșbuc, pentru a da un simplu exemplu, credința străbună este „lege", deci normă pentru un anumit mod de a fi în lume, element fundamental în cultură. „Fă Dumnezeu ce-o vrea / Nu mă las de **legea** mea" s-a scris frumos și iar semnificativ despre cazul Brâncoveanului.

Se remarcă aici puternica, indestructibila identitate pe care credința (cultul) devenită cultură o conferă individului. Ceea ce spune Wendell Berry despre cultură, și anume că aceasta ori este capabilă de a crea forme și astfel devenind salutară, ori este incapabilă de a crea forme, moduri de a fi ori structuri pentru un mod de a fi, și astfel fiind ea însăși fără formă, deci destructivă, se potrivește și cu referire la cult; se poate spune astfel despre cultură tocmai pentru că se poate spune aceasta mai întâi despre cult.

Cu alte cuvinte un cult ori are capacitatea de a crea structuri, forme, tiparuri, ori nu este cult. Se înțelege de aici că adevăratul cult și adevărata cultură — fiecare în felul lor — au un caracter salutar pentru individ în aceea că pot să ofere pe de o parte elementele pentru o identitate, mereu mai matură, mai stabilă, mai profundă, pe de altă parte, posibilitatea de formare, prin conformare mimetică, cum iarăși ar zice René Girard — de transformare, de transfigurare interioară a individului și a comunității acelui cult sau culturi spre culmile cele mai înalte ale potențialului asemănării cu Dumnezeu.

THEODOR DAMIAN

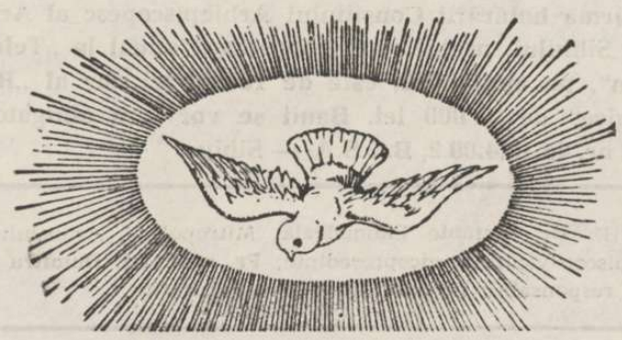

Duhul cântării ortodoxe și „calitatea sonoră"

Înmulțirea transmisiunilor de radio și televiziune, dar mai ales circulația **imprimărilor muzicale** — casete, discuri — a făcut ca și cântarea bisericească să fie supusă mai mult ca oricând **comparațiilor**, „cântărețul sau corul acesta cântă mai bine decât celălalt etc.", fapt care, prin jocul mândriilor și al orgoliilor adesea stârnite sau rănite, nu o dată stârnește tulburare.

Dar atenție, este vorba îndeosebi despre comparări în planul **muzical**, sau chiar mai mult, care privesc uneori doar aspectele **tehnice** ale artei muzicale: intonație, acordaj, sincronizare, dozare a vocilor, emisie vocală... Aceste aspecte, în general, sunt cele care circumscriu ceea ce se poate numi **„calitatea sonoră"** a cântării și ele pot fi mai ușor măsurate și analizate cu ajutorul înregistrărilor — ce pot relua și repeta identic un eveniment sonor, ori de câte ori este nevoie.

Dorința de a se avansa în această direcție a **perfecțiunii sonore** poate crea (și creează) uneori probleme în bisericile mai „cu pretenții", unde nici un cântăreț sau cor nu este destul de bun, în dorința de a se atinge standardele mediatice moderne — impuse de modelele muzicale profesionale cultivate de radio, Tv., CD etc.

Se poate de la început observa că dorința de perfecțiune tehnic-sonoră a mers mână în mână cu dezvoltarea tehnicii audio. Imprimările fonografice și de gramofon ale începutului acestui secol erau mult mai puțin pretențioase. Însă progresul tehnicii pare să ofere din ce în ce mai mult soluții satisfăcătoare și în acest domeniu. În studioul de înregistrări, reluând imprimarea unei piese de câte ori este nevoie, până la varianta „perfectă", se mai poate ajuta „imperfecțiunea" umană și cu tot felul de artificii de mixaj, de procesare și prelucrare a sunetului.

Iar atunci când parohia nu are suficienți bani să plătească cântăreți profesioniști de avârșiți (care costă mult și care și ei se poate să nu fie totdeauna în formă, de, ca oamenii) ispita folosirii mijloacelor tehnice „perfecte" poate fi mare, mai ales că în alte domenii ale vieții contemporane ea e te lucru curent. Dacă la petreceri și nunți, în restaurante, baruri și chiar la unele ocazii oficiale cântă tot mai des „casetofonul" și „discul manevrat de disk-jockey (prin alte părți se mai poate auzi și pe la înmormântări câte un marș funebru înregistrat), de ce nu ar „cânta la slujbă înregistrarea „perfectă" a unui cântăreț sau a unui cor „desăvârșit", în locul unor semiprofesioniști sau a unor amatori de obicei destul de prăpădiți? Ar fi și mult mai ieftin. Iar mai nou (tot mai nou) există și sintetizatoare electronice, muzicale și vocale, ce pot depăși mult posibilitățile de precizie și de „calitate" sonoră a vocilor omenești...

Secole de-a rândul, Biserica Ortodoxă a refuzat introducerea instrumentelor muzicale în cultul său. Ispita contemporană de a modela cântarea bisericească după modelele muzicale „distilate" și (de fapt) **fasificate** prin tehnică de mass-mediile contemporane pare să fie încă o încercare, mai subtilă ce-i drept, de a „instrumentaliza" felul de cântare în Biserică. Orice instrument este inevitabil **tehnic**, sau reciproc, orice mijloc tehnic este un **instrument**... A face ca un cântăreț sau un cor să sune „ca un instrument" (ca o orgă..., cum se mai particularizează) este o destul de penibilă rătăcire, care reduce și amputează neîngăduit omul, uitând că acesta, făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu (Fac. 1, 26—27), este și însemnă nemăsurat mai mult.

Iar dacă omul înseamnă **mult** mai mult decât un instrument oarecare, cântarea Bisericii este rânduită după măsura adevărată a omului, la fel ca și slujbele orânduite spre mântuirea acestuia, din care fac parte și cântările bisericești. Și măsura adevărată este dată în Biserică de lucrarea Harului Duhului Sfânt. Aici este locul în care omul depășește și se desparte de instrumentul simplu. Instrumentul rămâne la nivelul **trupului**, sau al preocupării tehnice și **monotone** (după cuvintele Părintelui Stăniloae) pentru „trup". Omul are însă și **suflet** și are acces astfel, prin însăși constituția sa, la viața **duhovnicească**.

Instrumentul, mai ales cel sofisticat, poate doar mima spiritul (și în cazul muzicii), dar cu condiția uitării că în spatele său este totdeauna mintea și mâna unui om. Și a atribui într-o asemenea situație consistență spirituală (în sens idolatru) tehnicii și instrumentului înseamnă pentru om „a pierde controlul volanului" și atunci mașina-instrument ne aruncă afară din drum — putându-ne și ucide. Dar aceasta este o situație ambiguă (dacă nu chiar mincinoasă) și nu astfel este realitatea Bisericii.

Sunetul, fie și al muzicii, este și el un „instrument" ce rămâne la nivelul „întrupării" acustice. Prin sine însuși și cu toată „calitatea" lui, el nu poate da sens și înțeles. Aceasta vine din viața Duhului. Și de aceea omul cu **trup** (adesea imperfect) **și suflet** — și chip al Dumnezeirii — este „instrumentul" desăvârșit al slujbelor mântuitoare ale Bisericii, care este locul „îndumnezeirii" lumii prin lucrarea Duhului. Și de aceea „muzica" în Biserică trebuie să fie **cântare**, pentru că aceasta presupune ca „instrument" vocea omenească, a **omului** care „întrupează" sonor **cuvântul**, cuvântul care și el de asemenea este presupus totdeauna a fi prezent în cântare, cuvântul de duh, cu înțeles în duhul omului (nu doar în „litera" sunetului), cuvântul după chipul Cuvântului Întrupat, care cu noi este împreună până la sfârșitul veacului (M. 28, 20), prin lucrarea Duhului Sfânt în Biserică — în sfârșit, **cuvântul cântat** după chipul și starea cântării îngerești, cerești, a împărăției.

Și de aceea relația autentică în abordarea cântării bisericești este adesea cu totul alta decât cum se obișnuiește, adică nu pornind de la „realizarea sonor-muzicală de excepție", ci de la duhul smerit de rugăciune al slujbei bisericești, care el este cel care dă cântării „formă" și viață, plinire, bucurie și mulțumire (atât cât e te cu putință). Un produs industrial foarte „lucios" poate fi foarte atrăgător, dar copacul, fie și mai puțin drept, e viu. La fel, un cântat „strălucitor" poate fi un interesant „spectacol", dar cântarea bisericească este **slujbă** vie, în Duhul Mântuitor al Bisericii — chiar dacă poate părea „imperfectă" după duhul „dreptarului" sonor-industrial.

Și astfel, tâlcuind **Psalmii**, care au rămas până astăzi un model generic pentru toate cântările bisericești, Sfântul Vasile cel Mare lămurea în sensul celor arătate mai înainte și titlul Psalmului XLV (PSB nr. 17, p. 299—PG 29, 416): **„Pentru cele ascunse..."** Când vei ajunge la fiecare verset al psalmului, vei afla taina cuvintelor; vei afla că nu oricine, la întâmplare, poate privi tainele dumnezeiești, ci numai acela care poate fi instrument muzical armonios al făgăduinței, încât, în loc de instrumentul muzical numit psaltire, sufletul lui să fie mișcat prin lucrarea Sfântului Duh".

Pr. VASILE GRĂJDIAN

Îndreptător al credinței

(Urmare din pag. I)

Stingându-se eresul lui Arie, Sf. Nicolae și-a îndreptat preocupările spre problemele cu care se confruntau credincioșii săi. I a ajutat în vremuri de foamete, i-a apărat când au fost năpăstuiți de năvălitori sosiți de pe mare, pe unii i-a scăpat de la închisoare și chiar de la moarte.

S-a bucurat de o viață lungă, în care a înfăptuit mult bine, iar la adânci bătrânețe și-a dat obștescul sfârșit, fiind îngropat în biserica episcopală din Mira Lichiei.

După ani și ani s-a constatat că trupul lui n-a putrezit ci s a păstrat întreg, fiind izvorâtor de mir și răspândind în jur bună mireasmă.

În anul 1087 sfintele lui moaște au fost duse la Bari, în sudul Italiei, spre a nu cădea în mâinile musulmanilor. Acolo au rămas în mare cinste, până în zilele noastre, când au fost restituite Patriarhiei Constantinopolului.

„Multe, mari și preaslăvite minuni a făcut Sfântul Nicolae... La toată nevoia s-a arătat grabnic ajutător, apărător cald, grabnic folositor și sprijinitor; iar acum, de asemenea, ajută pe cei ce-l chiamă și din primejdii îi izbăvește" (Proloagele..., p. 142).

Legea românească — Ortodoxia

(Urmare din pag. a II-a)

menținut statornici în credința lor ortodoxă, le-au purtat de grijă ierarhii și domnitorii Țării Românești și Moldovei. De acolo le-au venit, nu numai încurajări, dar și ajutoare și preoți care să-i păstorească. Așa și-au putut ei păstra conștiința originii lor daco-romane și atașamentul față de legea strămoșească.

Autorul se referă în continuare la consecințele sau urmările unirii de la 1700. Acestea au însemnat, în primul rând, dezbinare și chiar dușmănie între frați. Răul inoculat atunci nu s-a mai vindecat niciodată. Rana cauzată la 1700 continuă să doară și să sângereze și azi.

Un spațiu larg acordă autorul luptei pentru Ortodoxie, în Bihor. Și aici, ca în tot teritoriul transilvan, au avut loc frământări, persecuții, revolte și plângeri pe la toate forurile.

După alungarea turcilor, Habsburgii au urmărit nu numai consolidarea stăpânirii lor în spațiul recucerit, ci și repunerea „în drepturile" avute până la Reformă de către Biserica Romano-Catolică. Această Biserică a și profitat de împrejurări, trecând de îndată la ridicarea unor adevărate bastioane precum biserici, catedrale, palate, școli, spitale, mânăstiri. Numai în orașul Oradea s-au construit, după 1700, obiective precum: biserica „Sf. Ladislau", din exact centrul orașului (cum e Sf. Mihail, la Cluj), palatul episcopal (azi, Muzeul Țării Crișurilor) și catedrala, biserica de lângă spitalul militar, etc. Forța umană cu care s-au ridicat toate acestea a fost țărănimea română, iar materialele de construcție au provenit din pădurile și carierele de piatră ale Bihorului. Spre exemplu, piatra pentru zidirea catedralei romano-catolice a fost transportată ani de zile din părțile Vașcăului. „Singure arhivele din comitatul Bihor, precizează autorul, pot spune câți români schingiuiți și câte vieți de om au deplâns zidirea catedralei romano-catolice" (p. 47).

Episcopia catolică de Oradea, reorganizată și înzestrată cu moșii întinse (avea circa 3/4 din pământurile bihorene) a primit însărcinarea din partea imperialilor de a-i catoliciza pe românii bihoreni. Ea a făcut lucrul acesta cu mare zel. Cunoscutul profesor de teologie și istoric bihorean, Ștefan Lupșa, prezintă, într-un manuscris păstrat în biblioteca Episcopiei de Oradea, pe etape, acțiunea de catolicizare a românilor.

Documentele de arhivă vin să ne înfățișeze aceleași grele încercări pe care am văzut că le-au suferit românii din tot cuprinsul Transilvaniei. Este sugestivă, în acest sens, o plângere a locuitorilor din satul bihorean Bicaciu, adresată Comisiei Cezaro-Crăiești în anul 1776, care urma să constate în ce fel s-a făcut unirea. Din plângere aflăm că trecerea la uniație s-a făcut sub teroare și în mare silă. Astfel citim:

„Împrejmuiți fiind de multe și groaznice prigoniri, am socotit a aduce starea noastră la cunoștința înălțatei chezaro-crăiești comisii, că noi, locuitorii din Bicaciu, am suferit năpăstuiri fără număr, în așa chip — anume când ne-au silit la uniație — în așa fel că domnia a trimis poruncă asupra noastră cu pedeapsă mare, ca să luăm cheile de la popa nostru, pe care popa nostru n-a voit să le dea până nu se adună satul întreg. Când apoi unul din oamenii noștri s-a întâmplat a zice astfel: „Cine este acela care cere cheia de la popa nostru?", oamenii care au știut cine, au spus că e unul Gheorghe Oltean, iar celălalt spanul. La aceasta, omul nostru a spus astfel: „Nu ne este vlădică, pentru ce se amestecă în rânduielile bisericii?"

Auzind acestea, spanul au înjurat pe omul nostru, cu vorbe peste măsură de urâte, l-au înșfăcat apoi de guler și l-au dus în temnița satului... În seara acelei zile, popa nostru a pus să tragă clopotele de vecernie, la care vecernie s-a adunat tot poporul, de la mic până la cel mare, pentru că s-a întâmplat acea volnicie mare cu spanul. După vecernie, popa nostru a întrebat poporul: să dea cheia bisericii, ori să nu o dea?" Poporul a răspuns așa: „să nu o dea, ci să o țină la el și să facă slujbă lui Dumnezeu care se cere în sfânta biserică". Văzând cum stă lucrul, spanul a venit la Oradea să spună domnilor că noi nu vrem să dăm cheile bisericii... A patra zi domnia a trimis trei arnași și au prins pe birăul nostru cu încă cinci inși, pe care legându-i, i-au aruncat în lanțuri și în cătușe... și au fost acolo de duminică seara, până marți seara și atunci i-au scos și i-au bătut cu bețe... astfel că abia au putut veni până la casele lor. Dar atunci a poruncit Domnia: să trimiteți pe cutare și pe cutare, oameni care erau bătrâni și care speriindu-se de bătăile cele groaznice s-au dat la uniație. După aceasta, iarăși trimițând domnia ca să meargă înainte încă trei oameni și când s-au înfățișat și aceștia, fiind sub prea sila și înspăimântându-i cu bătăi grele, de aceea dară și aceia s-au plecat în uniație. După aceasta, iarăși trimițând domnia ca să meargă înainte încă trei oameni, au făcut și cu ei tot așa... Astfel că satul nu s-a putut pune împotrivă, temându-se de bătăile cele grele și așa au fost toate hotărârile lor. Iară noi așa am suferit în anul acela, precum au suferit de demult mucenicii în temnițe, în nevoi și bătăi...

Și astfel am fost noi în mari nevoi și în tot felul de prigoniri nesuferite, și nu le-am putut arăta nici măriilor voastre și nimănui, dar acum le arătăm înaltei comisii, cerând Excelenței Voastre plecarea mișeilor, pentru rămânerea în legea noastră" (p. 58).

Tot pentru consolidarea unirii la 1777, a fost înființată la Oradea și o Episcopie greco-catolică. În viziunea autorului „misiunea acestei episcopii a fost apărarea prin toate mijloacele a unirii și continuarea prozelitismului" (p. 59).

Pentru împlinirea acestui scop, Episcopia a fost înzestrată cu un domeniu de 136 000 de jugăre cadastrale, din care 2 000 de jugăre loc arabil, 40 de jugăre vii și livezi de pomi, iar restul codri seculari de brad și fag, pășuni de munte și de deal. Peste acestea au venit și alte ajutoare, așa încât uniația avea toate șansele să învingă. Așa se face că dacă în 1774 erau în Bihor, 33 de parohii unite, după numai 10 ani, în 1785 numărul acestora s-a ridicat la 54 parohii, cu 103 filii și 20 465 de credincioși.

Dar rezistența față de uniație s-a întețit.

Când românii transilvăneni n-au mai putut răbda, au apucat calea pribegiei, peste munți. Fundamentându-se pe mărturiile altor istorici precum Ioan D. Moga, autorul arată că emigrările românilor ardeleni peste Carpați, în veacul al XVIII-lea au luat proporțiile unui adevărat exod, mai ales din pricina persecuțiilor religioase, fapt care a alarmat pe guvernanții austrieci. La 1699 împăratul Leopold, iar la 1739 guvernul ardelean dau aspre porunci spre a se împiedica cu orice preț emigrarea țăranilor ardeleni în Principatele Române și în Turcia, iar la 1746, Maria Tereza instituie o comisie de anchetă pentru a cerceta cauzele care au determinat emigrarea masivă. O anchetă similară din 1769 va constata că românii fug din cauza opresiunii nobililor și a celei religioase. Vama de la Turnu Roșu, de lângă Sibiu va raporta la 1769 că pe acolo au trecut 1200 de familii, din Transilvania, în Principate.

În partea finală a lucrării autorul prezintă contribuția românilor transilvăneni ortodocși și uniți la realizarea Marii Uniri din 1918. Din păcate, dacă atunci s-a realizat acel vis de veacuri al unității statale, nu s-a întâmplat același lucru și pe plan religios. Dezbinarea și neînțelegerile au continuat să existe. Consecințele au fost nespus de dureroase și s-au manifestat până și pe plan familial, ducând la situații ca acelea în care mama și fiicele erau de o confesiune, iar tatăl și fiii de alta. Duminica și în sărbători ei se rugau în două biserici.

Deși redusă ca număr de pagini, cartea D-lui prof. Titus L. Roșu este de o mare diversitate. Poate că suferă de o lipsă de sistematizare. Dar prin aceasta valoarea ei nu se diminuează și trebuie prețuită ca fiind rodul unei trude pe care un laic, bun fiu al Bisericii străbune a închinat-o acesteia, între altele și în memoria părinților și înaintașilor săi, români ortodocși din părțile Bihorului.

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea Î. P. S. Mitropolit ANTONIE al Ardealului, P. S. Episcop-vicar VISARION RĂȘINĂREANU **a săvârșit următoarele:**

- **1 noiembrie 1997,** P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în Capela Facultății de Teologie din Sibiu, hirotonind întru preot pe C. diacon Oprișiu Ioan.
  — P. S. Sa a săvârșit Taina Cununiei tânărului teolog Ispas Cristi, rostind cuvânt de învățătură, iar seara a săvârșit Vecernia la Catedrală.
- **2 noiembrie, 1997,** P. S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a bisericii „Cuv. Paraschiva" din parohia Ticușu Nou, prot. Rupea și Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învățătură.
  — În aceeași zi, P. S. Sa a cercetat și parohiile: Comana de Sus, Chrihalma din prot. Rupea și Șercaia, prot. Făgăraș.
  — Seara, P. S. Sa a luat parte la Conferința cu tema „Tineretul și rugăciunea" susținută de către Î. P. S. SERAFIM, Mitropolitul Europei Occidentale, în Casa de cultură din Făgăraș.
- **4 noiembrie 1997,** P. S. Sa s-a întâlnit la Mânăstirea Recea cu P. S. ANDREI, episcopul Alba-Iuliei.
- **5 noiembrie, 1997,** P. S. Sa a luat parte la Ceremonia de deschidere a exercițiului NATO „Cooperative Determination" '97, organizat de Comandamentul Forțelor Aliate din Europa de Sud, ceremonie ce a avut loc la Sibiu în prezența d-lui președinte al României, EMIL CONSTANTINESCU.
  — Seara a slujit Vecernia la Capela Facultății de Teologie.
- **6 noiembrie, 1997,** P. S. Sa a luat parte la Sf. Liturghie în Catedrala „Sf. Împărați" din Agnita, după care a prezidat lucrările Conferinței preoțești din prot. Agnita.
  — În aceeași zi P. S. Sa a vizitat și parohiile Sf. Nicolae-Agnita, Vecerd, Fofeldea, Țichindeal și Bârghiș din prot. Agnita, precum și mânăstirea „Nașterea Maicii Domnului" de la Valea Hârtibaciului.
- **7 noiembrie 1997,** P. S. Sa a slujit Vecernia în Catedrala mitropolitană din Sibiu.
- **8 noiembrie, 1997,** P. S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a Capelei cu hramul „Sf. Arhangheli" de la Seminarul Teologic Făgăraș și Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învățătură. Teologul Vasile Stan, profesor la același Seminar, a fost hirotonit diacon.
  — În aceeași zi, P. S. Sa a făcut o vizită la Mânăstirea „Sf. Apostoli" de la Cârțișoara, iar seara a slujit Vecernia la Catedrala mitropolitană.
- **9 noiembrie, 1997,** P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierească în biserica „Sf. Nicolae" din Tălmaciu, rostind cuvânt de învățătură. C. Diacon Vasile Stan a fost hirotonit întru preot pe seama Capelei Seminarului Teologic din Făgăraș.
  — În aceeași zi, P. S. Sa a săvârșit slujba de sfințire a locului viitoarei biserici cu hramul „Sf. Arhangheli" din Tălmaciu II, rostind și aici un cuvânt de învățătură adecvat.
  — A vizitat șantierul bisericii „Sf. Nicolae" (cartier Mihai Viteazu) și biserica „Sf. Antonie" din Sibiu, iar seara a săvârșit Vecernia la Catedrală.
- **10 noiembrie, 1997,** P. S. Sa a săvârșit slujba de înmormântare a credincioasei Susana Ciorogaru din Tălmăcel, prot. Avrig, rostind cuvânt de mângâiere familiei îndoliate.
  — În aceeași zi, P. S. Sa a vizitat biserica monument istoric „Sf. Nicolae" din Turnu Roșu, aflată în șantier de restaurare a picturii și a săvârșit acolo slujba Vecerniei.
- **11 noiembrie, 1997,** P. S. Sa a prezidat lucrările Conferinței preoțești din Protopopiatul Mediaș.
  — În aceeași zi a primit la Reședința Mitropolitană din Sibiu delegația oficială a Comandamentului Forțelor Aliate din Europa de Sud, condusă de gen. Giuseppe Ardito.
  — Seara a slujit Vecernia la Catedrala din Sibiu.
- **12 noiembrie, 1997,** P. S. Sa a prezidat lucrările conferinței preoțești din Protopopiatul Sibiu.
  — În aceeași zi P. S. Sa a făcut o vizită la Tg. Mureș.
- **13 noiembrie, 1997,** P. S. Sa a prezidat lucrările Conferinței preoțești din Protopopiatul Brașov, după care a vizitat șantierele noilor biserici aflate în construcție în cartierele brașovene: Noua, Răcădău, Steagu Roșu, precum și parohia Vlădeni, prot. Brașov.

Pr. VALENTIN SICOE

IN MEMORIAM:

Prof. Axente Creangă

1903—1997

Este dureros să vorbești despre un prieten bun de ziua morții lui, este greu să deslușești complexul de însușiri ale profesorului Axente Creangă, ca om, ca profesor, soț ideal, tată iubitor de copii, mare român și bun creștin.

Actualizând prezența sa în mijlocul nostru amintim că s-a născut în 15 septembrie 1903 la Sânpetru — Brașov. A urmat liceul „Andrei Șaguna" din Brașov, facultatea de Matematică-Fizică din Cluj, devenind profesor la Brașov, doi ani, apoi trei ani la Școala normală (pedagogică) a Bisericii din Sibiu, după aceea, până în 1948, profesor la liceul „Gheorghe Lazăr" din Sibiu, de unde a fost înlăturat de regimul despre care se vorbește la perfectul istoric: „A fost...". A lucrat doi ani la Întreprinderea „Balanța" din Sibiu, a stat doi ani șomer, ca, în sfârșit, să fie iarăși integrat în învățământ la Avrig.

A publicat multe studii în revistele de specialitate și în altele. Menționăm: Matematicile lui Gheorghe Lazăr și Biblioteca lui Gheorghe Lazăr, publicate în Revista Teologică.

L-am cunoscut la vârsta copilăriei, ca elev la liceul „Andrei Șaguna" din Brașov și de atunci drag mi-a fost toată viața, pentru că era un om spre tot lucrul bun gătit.

Veșnică să-i fie amintirea.

Prof. NICOLAE NEAGA

ANUNȚ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, prețul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 1998, este de 15 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 20 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu.

⊛ Semnalăm ⊛ Semnalăm ⊛

● Mitropolitul Moldovei, **Î. P. S. Daniel,** s-a întâlnit la Iași cu președintele României și cu președintele Moldovei, domnul Petru Lucinski. Președintele Constantinescu s-a recules mai întâi în fața raclei Sf. Cuvioase Parascheva, după care discuțiile au avut loc la Reședința Mitropolitană. Discuțiile au avut loc pe tema relațiilor cu Patriarhia Rusă, pentru recunoașterea ei în contextul eclesiastic din Basarabia.

Cu domnul Petru Lucinski a avut loc o scurtă întâlnire cu prilejul primirii la Regia Romtelecom din Iași. Domnul Petru Lucinski a arătat că a fost rugat să discute cu Patriarhul Moscovei în această problemă. (Revista „Viața Cultelor", Buletin Săptămânal, Anul VI, nr. 245/5.XII. 1997).

Nu se știe însă care este **în prezent** problema recunoașterii Bisericii Române din Basarabia, deoarece în ultima vreme am văzut că problema recunoașterii acesteia este din nou refuzată de autoritățile de la Chișinău. Să mai așteptăm să vedem ce se întâmplă acolo și care este poziția **Mitropolitului Petru** în legătură cu această problemă. Se pare că situația **Î. P. S. Petru** este din nou pusă în discuție de autoritatea de la Chișinău. Urmează noi intervenții la Consiliul Europei pentru clarificarea acestei situații, când vom fi și noi interesați de soluțiile oferite, pentru că **Î. P. S. Petru** a fost încurajat de Europa să facă demersurile care încă o dată s-au dovedit false. Să sperăm că noua intervenție a forurilor Europei vor găsi noi soluții acestei probleme.

* * *

● Nicolae Trofin: **„Strategia diabolică a forțelor oculte pentru instaurarea noii ordini mondiale",** Editura Risoprint, Cluj-Napoca 1997, volumul I (321 pg.). Este greu să te descurci într-o asemenea carte. Știe prea multe și spune tot ce știe. Ba mai rămâne ceva și pentru un alt volum.

* * *

● Jean François Lyotard publică **„Fenomenologia",** editura „Humanitas", București 1997, ed. a XI-a (115 pg.).

„Filozof al postmodernismului, Jean François Lyotard propune o condensată introducere în terminologie. Prezentării ideilor filozofice ale lui Husserl i se adaugă iradierile fenomenologiei către științele umaniste: psihologie, sociologie, istorie. Spirit polemic, Lyotard dă o interpretare vie și incitantă problemelor pe care le-a ridicat fenomenologia de la începutul secolului și până în prezent".

Este de la sine înțeles că tratează ideile moderne ale filozofiei lui Husserl, încercând o aducere a lui în contemporaneitate. O recomandăm cititorilor lui Husserl, cu încredințarea că ei vor pătrunde mesajul, ceea ce dorim din toată inima.

* * *

● În Editura „Pelerinul" din Iași, a apărut în 1997 **„Învățături și proorocii"** de Cuviosul Nil Atonitul. Cuviosul Nil s-a născut în anul 1612, și a murit în anul 1692. A fost în Sf. Munte al Athonului. După cum se vede dintr-o scurtă introducere, el a fost descoperit în urma unor minuni la 1815, într-o peșteră, de unde au fost luate sfintele lui moaște și duse în Lavra Vatoped.

Cartea are 125 file și adună în ea mai multe istorioare duhovnicești, printre care: Pilda iederii, Boierul Raguill, Povestire înfricoșată, Strămoșul Adam, Pentru tăcere, Pentru al optulea sobor, Pentru diavoli, Pentru priveghere și praznice, Pentru cel ce se pocăiește, Monahii veacului de acum, Un monah nevoitor, și altele, toate folositoare pentru tinerii monahi.

O recomandăm cu plăcere pentru monahii din vremea noastră, ca fiind opera unui viețuitor al Muntelui Athos din părțile noastre. El mai este numit și **Izvorâtorul de mir.**

* * *

● Domnul profesor universitar Dr. Aurelian Bondrea publică în Editura Fundației „România de mâine", București, 1997, volumul **„Sociologia opiniei publice și a mass-media"** (309 pg.). Este, fără îndoială, una din cărțile bune pusă la dispoziția studenților de profesorul lor. Se ocupă de sociologia opiniei publice și apoi de sociologia mass-media, ramură a sociologiei. Este preocupat de sociologia mass-media pe care o verifică prin sociologia opiniei publice. Se ocupă de definiția opiniei, de atitudine și opinie, și în legătură cu acestea de cunoștință, judecată, valoare. Apoi se ocupă de conceptul de public, de caracteristicile lui, apoi de opinia publică, de natura, structura și trăsăturile ei, și apoi de prejudecăți, stereotipuri, rumori și zvonuri. Cuprinde în felul acesta funcțiile complete ale opiniei publice.

Este o carte foarte bună pe măsura studenților săi. Tratează și alte probleme legate de opinia publică, așa fel încât face din volumul său o adevărată trecere în revistă a întregii probleme.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **P. S. Visarion Rășinăreanu** - episcop-vicar — vicepreședinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Fondator:
Mitropolitul ANDREI ŞAGUNA
1853

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Anul 145
SIBIU
15 decembrie
Nr. 47—48
1997

ŞI CUVÂNTUL TRUP S-A FĂCUT

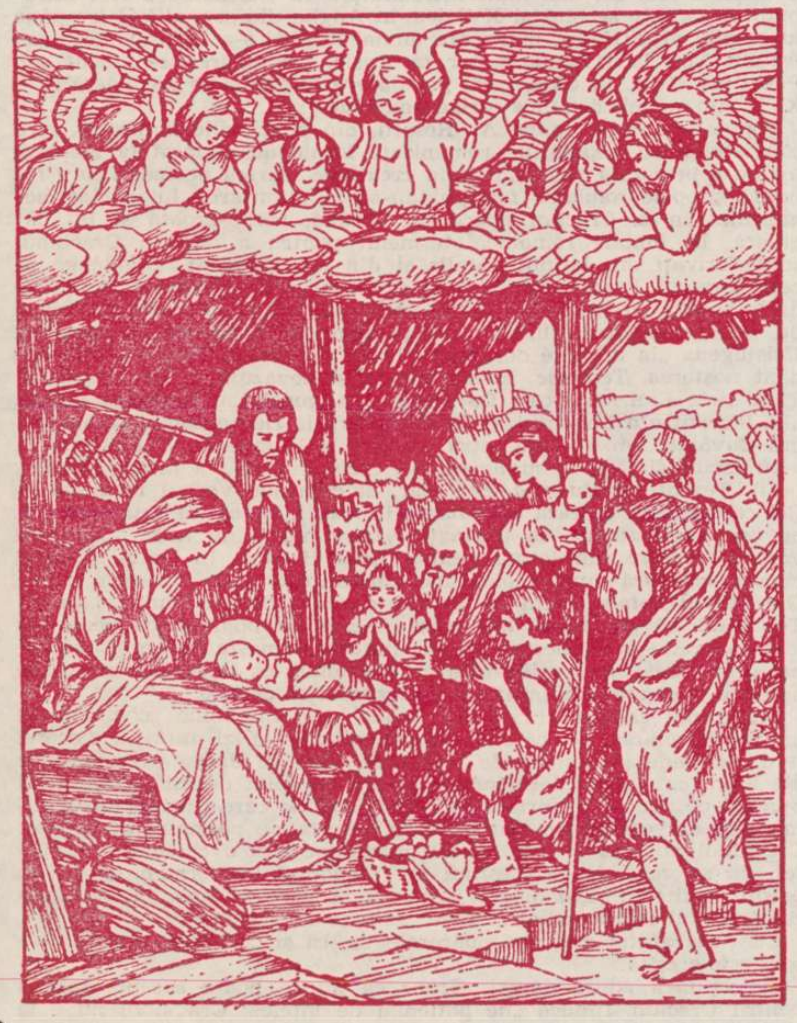

„Fecioara astăzi pe Cel mai presus de fiinţă naşte şi pământul peştera Celui neapropiat aduce; Îngerii cu păstorii slăvesc şi Magii cu steaua călătoresc; că pentru noi s-a născut prunc tânăr, Dumnezeu Cel mai 'nainte de veci!"

„Hristos se naşte, măriţi-L"

Cu inimile pline de aleasă bucurie, creştinii ortodocşi alături de ceilalţi creştini prăznuiesc de aproape două mii de ani în luna decembrie, în ziua a douăzeci şi cincia, Naşterea cea după trup a Mântuitorului nostru Iisus Hristos sau Crăciunul.

E o sărbătoare dragă şi cunoscută tuturor celor care-L mărturisesc pe Hristos ca Domn şi Mântuitor, e o zi aleasă şi plină de lumină pentru că „Soarele Dreptăţii" a strălucit în lume împrăştiind negura păcatului şi a neştiinţei.

E o zi a păcii şi binecuvântării căci Domnul Păcii şi Împăratul veacurilor se naşte astăzi din Fecioară ca să instaureze în lume împărăţia păcii şi a dreptăţii mesianice.

Îngerii din cer slăvesc minunea naşterii celei mai presus de fire cântând „slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire", iar oamenii jos pe pământ aduc laudă, cinste şi mărire Celui ce în peştera Betleemului s-a născut ca să ne dea tuturor pildă de smerenie şi de ascultare. E o zi binecuvântată ziua Naşterii Domnului, căci ea ne aduce pe Hristos pe pământ şi prin El, întreaga Treime, cea deofiinţă şi nedespărţită, vine aproape de noi şi intră în comuniune cu noi.

E o zi preamărită ziua Naşterii lui Hristos, căci ea pogoară în lume pacea cea adevărată pe care o sălăşluieşte în inimile şi în sufletele noastre.

E o zi strălucită Ziua Naşterii, căci ea luminează cu lumina cea neapropiată a lui Hristos „pe tot omul ce vine în lume" (1 Tim. 2, 4), şi-l învaţă să cânte împreună cu cetele sale de sus cântare de biruinţă „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace". (Luca 2, 14).

Crăciunul este sărbătoarea bucuriei, căci Acela care va ridica păcatele lumii (Ioan 1, 29) astăzi pe pământ s-a arătat.

Crăciunul este praznicul păcii, căci pacea cea de sus astăzi în lume a venit şi peretele cel din mijloc al vrajbei l-a stricat.

Crăciunul este sărbătoarea familiei, căci Hristos născut sub chip de prunc ad ce binecuvântare în familia Sfântă şi în toate familiile creştine.

Crăciunul este în acelaşi timp o sărbătoare dar şi o taină: „Mare este taina dreptei credinţe: Dumnezeu s-a arătat în trup", prin aceste cuvinte adresate ucenicului său Timotei în cea dintâi epistolă pe care i-a adresat-o, marele apostol al neamurilor Pavel scotea încă o dată în relief, ca de atâtea alte ori, taina dumnezeieştii întrupări. O Taină care covârşeşte toată mintea şi care s-a arătat pe deplin oame-

(Continuare în pag. a 3-a)

† VISARION RĂŞINĂREANU
episcop-vicar
Sibiu

CRĂCIUN

Etimologia cuvântului **Crăciun** este una dintre cele mai discutate etimologii din lingvistica romanică „şi nici până astăzi nu există un acord general".[1] Cercetările din ultimul timp au dus la concluzia că doi termeni latini: **creatio** şi **calatio** sunt îndreptăţiţi să explice originea cuvântului **Crăciun**, atât după formă, cât şi după înţeles.

Dicţionarul limbii române moderne (D.L.R.M.)[2] şi **Dicţionarul explicativ al limbii române** (D.E.X.), ca şi tratatul **Academiei de Istoria limbii române**[3] înscriu etimologia cuvântului din **creatio**, în timp ce **Dicţionarul dialectului aromân**[4] şi **Dicţionarul de istorie veche a României**[5] deduc cuvântul **Crăciun** din calatio. Dicţionarul Academiei (D.A.) afirmă însă despre Crăciun că „dintre toate etimologiile propuse, nici una nu este sigură".

Rezolvarea problemei a fost reluată de academicienii Al. Rosetti[6] şi Al. Graur,[7] care au ajuns la concluzia că latinul **creatio** explică şi după formă şi după înţeles etimologia cuvântului **Crăciun**. Vom arăta însă că această etimologie este greşită şi nu poate fi acceptată.

Dintre etimologiile propuse s-a insistat asupra albanezului **Kërčuni** = buturugă, „Dar tradiţia românească nu permite stabilirea unei legături cu această noţiune".[8] În albaneză Crăciunul se numeşte **Kershëndellë**, explicat prin formula latină **Christi natalis** („ziua de naştere a lui Christos") şi are paralelă perfectă în grecescul **Hristugenna**. În franceză Noël vine din latinul **natalis** „de naştere". Se poate

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. I. IONESCU

1 Al. Graur, **Puţină gramatică**, II, Bucureşti, 1988, p. 206.
2 1958, p. 195.
3 Vol. II, 1969, p. 170.
4 Tache Papahagi, **Dicţionarul dialectului aromân general şi etimologic**, ed. a II-a augumentată, Bucureşti, 1974, p. 384.
5 **Dicţionar de istorie veche a României** (Paleolitic — X), Bucureşti, 1976, p. 529.
6 Al. Rosetti, **Asupra rom. Crăciun**, în vol. **În amintirea lui Constantin Giurescu la 25 de ani de la moartea lui**, Bucureşti, 1944, p. 435—440; idem; **Rom. Crăciun**, în „Romanoslavica", IV, 1960; p. 65—71; idem, **Rom. Crăciun** în „Studii şi cercetări lingvistice", an XXII, 1971, 1, p. 3—4; idem, **în Istoria limbii române**, Bucureşti, 1986, p. 555—560.
7 Al. Graur, **Etimologii româneşti**, Bucureşti, 1963, p. 78—80; idem, **Crăciun**, în „România literară", an III, 2 (66) 8-1-1970, p. 14; idem, **Puţină gramatică**, II, Bucureşti, 1988, p. 206—207.
8 Idem, **Puţină gramatică**, II, p. 207.

Veste minunată

„O, ce veste minunată
De la Betleem s-arată
Astăzi s-a născut
Cel făr' de-nceput
Cum au spus proorocii."

Iată că ne-a învrednicit bunul Dumnezeu şi în acest an, ca după o perioadă de pregătire, de post şi rugăciune să prăznuim din nou, cu bucurie negrăită, cu credinţă şi cu dragoste, marele praznic al Naşterii după trup a Mântuitorului nostru Iisus Hristos sau Crăciunul.

Biserica ne cheamă în această noapte sfântă, prin glasul cântărilor ei, prin colindele noastre strămoşeşti să ne apropiem iarăşi cu sufletele curate, cu inimile smerite şi cu minţile înnoite, de staulul din Betleem, acolo de unde a izvorât în lume pacea, viaţa şi binecuvântarea, acolo unde a venit în lume „pentru noi şi pentru a noastră mântuire" însuşi Fiul lui Dumnezeu întrupat.

Biserica ne cheamă să fim alături de păstorii din Betleem şi împreună cu ei să ne închinăm lui Hristos, „Soarele dreptăţii", venit în lume astăzi pentru ca lumea să aibă viaţă şi lumină „şi să o aibă încă din belşug" (Ioan 10, 10).

Biserica ne cheamă să alergăm împreună cu magii de la Răsărit şi călăuziţi de steaua luminoasă, să mergem la Betleem şi să ne închinăm dumnezeiescului prunc Iisus şi prea Curatei Sale Maici Sf. Fecioară Maria, şi deschizându-ne vistieriile inimii să-i aducem şi noi în loc de aur: sufletul nostru curat în care El să-şi facă sălaş, în loc de smirnă, credinţa noastră curată şi sinceră în dum-

(Continuare în pag. a 3-a)

† ANTONIE
Mitropolitul Ardealului

Spovedania şi viaţa duhovnicească

Pocăinţa sau Spovedania este Taina renaşterii duhovniceşti, a reînvierii, este al doilea Botez prin care se reface comuniunea cu Dumnezeu întreruptă prin încălcarea voii lui Dumnezeu cuprinsă în Legea morală. Revelaţia dumnezeiască precum şi conştiinţa morală ne spun că în multe chipuri greşim toţi (Iacov 3, 2), că „nu este om drept pe pământ care să facă binele şi să nu păcătuiască" (Ecclesiast 7, 20) şi că „dacă zicem că păcat nu avem ne amăgim pe noi înşine şi adevărul nu este întru noi" (I Ioan 1, 8).

Perseverând pe această cale a trăirii vieţii prin ignorarea Legii morale, a oricărui principiu sau normă morală, urmarea este căderea în patimă, în robia simţurilor pervertite, a senzualităţii şi a instinctelor minore. Viaţa celui care a pierdut orice frână morală este dominată de concepţia unui materialism grosier iar urmarea este pierderea sensibilităţii duhovniceşti şi atrofierea simţului moral, duhovnicesc.

Închiderea orizontului vieţii la limitele acestui veac, orientarea ei numai spre câştigarea bunurilor materiale, socotind câştigarea acestora scopul ultim al vieţii, înseamnă îndepărtarea oricăror preocupări superioare, morale, duhovniceşti etc., aşa încât omul cugetă numai la cele ale trupului după cuvântul Sf. Pavel, care spune: „căci cei ce sunt după trup cugetă cele ale trupului, iar cei ce sunt după Duh, cele ale Duhului" (Rom. 8, 5).

Dar cugetarea celor trupeşti aduce cu sine şi fapte corespunzătoare acestor cugete căci între viaţa sufletească şi cea trupească există o legătură organică: laboratorul faptelor noastre este în cugetul nostru şi ceea ce gândim, simţim, voim etc., le manifestăm în fapte corespunzătoare. Aşadar, faptele trupului sunt oglinda vieţii noastre interioare, a cugetelor noastre, iar urmarea este moartea sufletească, după cuvântul Sf. Pavel: „căci dorinţa cărnii este moarte, dar dorinţa Duhului este viaţă şi pace" (Rom. 8, 6). De aceea, spune acelaşi sfânt apostol: „nu suntem datori trupului, ca să vieţuim după trup. Căci dacă vieţuiţi după trup, veţi muri, iar dacă ucideţi cu Duhul faptele trupului, veţi fi vii" (Rom. 8, 12—13).

„A vieţui după trup" înseamnă că preocupările care domină în viaţa noastră sunt cele legate de viaţa fiziologică, instinctivă, mai mult, orientarea în exclusivitate spre cele trupeşti duce la degradarea fiinţei umane, la pervertirea sufletului şi la închiderea sufletească faţă de realităţile spirituale. Iar „faptele trupului" sunt cunoscute şi ele sunt: adulter, desfrânare, necurăţie, destrăbălare, închinare la idoli, fermecătorie, vrajbe, certuri, zavistii, mânii, gâlcevi, dezbnări. eresuri, pizmuiri, uciderii, beţii, chefuri şi alte asemenea lor" (Gal. 5, 19—21).

Toate acestea au ca urmare întunecarea minţii şi închid pe om în carapacea egoismului, puterile morale sufleteşti degenerează aşa încât mintea pervertită nu mai poate face distincţia dintre bine şi rău ci dimpotrivă răstoarnă ordinea normală, morală a lucrurilor şi omul ajunge să spună binelui rău şi răului bine (Isaia 5, 20).

Trăind viaţa orientată exclusiv terestru, vieţuind în pasiuni violente, degradante, în satisfacţii pătimaşe care închid orizontul vieţii şi înăbuşă viaţa spirituală, urmarea este pierderea harului divin, potrivit cuvântului Sfintei Scripturi care spune: „Nu va rămâne Duhul Meu pururea în oamenii aceştia pentru că sunt numai trup" (Facere 6, 3). Acelaşi gând îl exprimă Sf. Apostol Pavel când spune celor care credeau că se vor mântui prin Legea veche că „V-aţi îndepărtat de Hristos şi aţi căzut din har" (Gal. 5, 4).

Prin harul divin i se deschide credinciosului un nou orizont, el are o altă viziune a vieţii, viaţa lui are un alt destin şi altă vocaţie. Pierderea harului divin are ca urmare moartea spirituală despre care vorbeşte Sf. Scriptură. Aşa, de pildă, Sf. Pavel scrie creştinilor din Efes: „iar pe voi v-a făcut vii, cei ce eraţi morţi prin greşelile şi păcatele voastre" (2, 1), iar Mântuitorul Hristos îi spune preotului din Sardes prin glasul Sf. Ioan: „Ştiu faptele tale ,că ai nume, că trăieşti dar eşti mort" (Apoc. 3, 1).

Pierderea harului înseamnă căderea din sfera sacrului, a sfinţeniei, pierderea identităţii, prăbuşirea într-un vid spiritual, în golul sau

(Continuare în pag. a 3-a)

Arhim. VASILE PRESCURE

Doamne, ale Tale cuvinte

Doamne, ale Tale cuvinte,
Care s au scris mai-nainte
S-au plinit precum şi scrie
Moise la Cartea întâie.
O, o, o minune!

De la răsărit răsare
O stea cu lumină mare.
Razele ei răspândeşte,
Pe trei magi călăuzeşte
O, o, o minune!

Steaua magilor vesteşte,
Vifleemul îl primeşte
Şi din proorocia rară
Pe Mesia îl aflară
O, o, o minune!

Lăudând întru mulţime,
Mărire-ntru înălţime,
Pe pământ împăciuire,
La oameni bună-voire.
O, o, o minune!

Praznic luminos

Praznic luminos,
Strălucind frumos,
Astăzi ne-a sosit
Şi ne-a-nveselit
Că Mântuitorul
Şi Izbăvitorul
Cu trup a venit

Raiul cel închis
Azi iar s-a deschis,
Şarpelui cumplit
Capul i-a zdrobit.
Şi strămoşii iară
Prin Sfânta Fecioară
Iar s-au înnoit.

Îngerii cântau,
Păstorii fluierau,
Magii se-nchinau
Toţi se bucurau.
Doar Irod era
Că se tulbura
De naşterea Sa.

El îl căuta
Voind morţii-a-L da,
Dar Pruncul Iisus
Din ţară s-a dus.
Fie lăudat,
Binecuvântat,
În veacuri! Amin!

A venit vremea urcării

A venit vremea
urcării
la ceruri pe-o
sclipire
de rază,
pe o
sorbire de lună...
A venit vremea
suirii
la ceruri
pe o
scânteiere de iesle,
pe rostire
Chemare-Cuvânt...
Miezul veşniciei
S-a întrupat
aici, pe pământ,
Logos Prea Sfânt.
A venit vremea,
omule,
să te îngropi
în Cuvânt
aşezământ!

DAN BODEA

Toate neamurile

Toate neamurile
îşi
aduc darul de cuget,
de
înfăptuire, de smerită
lucrare
la picioarele Împăratului
Jertfa Mielului
Sfânt
pretinde fulgerare de inimă
şi minte pe măsură;
„Toate mi s-au
dat
pentru ca Slava Ta să fie
deplină"...

DAN BODEA

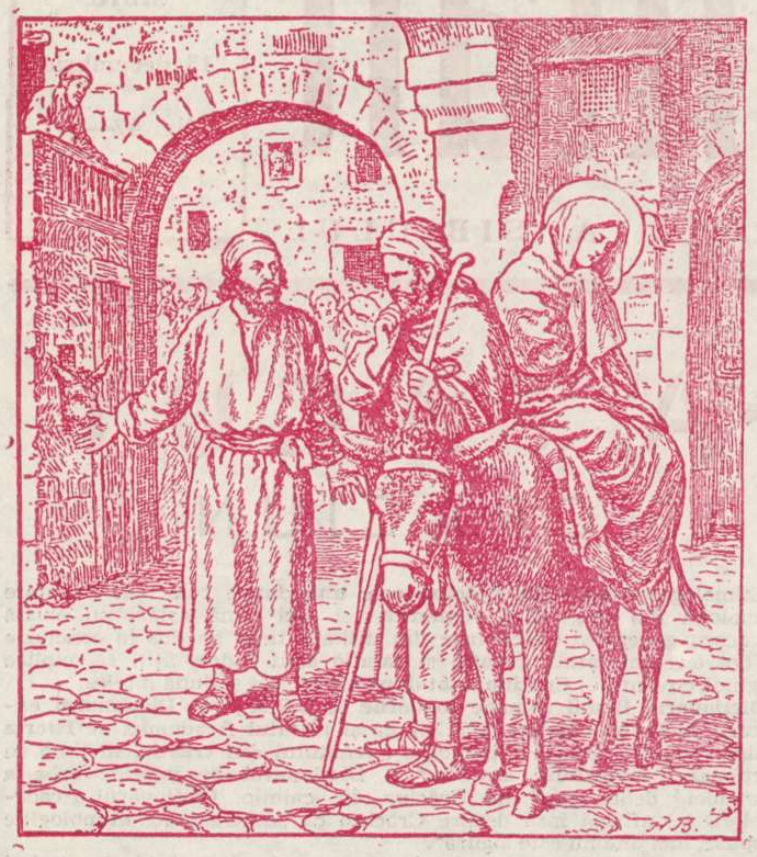

Întruparea Fiului lui Dumnezeu

Așa cum din vecie a hotărât Dumnezeu crearea lumii și a omului, tot așa a fost concepută și trimiterea în lume a Fiului său, ca să-l mântuiască pe om de sub stăpânirea păcatului. În virtutea eternității sale, Dumnezeu este mai presus de orice limite ale timpului și este de-a pururi neschimbat, căci la El „nu este schimbare sau umbră de mutare" (Iacob 1, 17). Hotărârea de a-L trimite pe Dumnezeu-Cuvântul în lume a fost „taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută". Ca apostol al neamurilor, sf. Pavel arată că lui i-a revenit darul de a invedera tuturor „care este iconomia tainei celei din veci ascunse în Dumnezeu" (Efeseni 3, 9). În timpurile de pe urmă, această taină a fost „dată pe față... prin scrisori profetice, după rânduiala veșnicului Dumnezeu" (Romani 16, 25—26). Cu câtă claritate a fost adusă această taină la cunoștința tuturor neamurilor, de către evanghelistul V.T., grăind: „Iată, fecioara va zămisli și va naște fiu, și-i va pune numele Emanuil" (Isaia 7, 14). Aceasta s-a împlinit atunci, când s-a gătit calea venirii lui Hristos în lume. „Dacă a venit plinirea vremii, a trimis Dumnezeu pe Fiul său, născut din femeie, născut sub lege, ca pe cei de sub lege să-i răscumpere" (Galateni 4, 4—5). La I dei, legea oprind păcatul, a trezit în om sentimentul vinei și ca urmare l-a făcut pe om receptiv față de mântuire. Astfel legea ne-a fost un învățător (pedagog) spre Hristos, ca să ne îndreptăm prin credință" (Galateni 3, 24). Iudeilor, popor ales al lui Dumnezeu, Mesia cel așteptat le-a fost anunțat ca ieșind din sămânța lui David: „Toiag din rădăcina lui Iesei (tatăl regelui David) și floare dintr-însul" (Catavasie). „Mlădița cea din rădăcina lui Iesei va fi ca un steag pentru popoare; pe ea vor căuta-o neamurile și sălașul ei va fi plin de slavă" (Isaia 11, 10).

Pregătirea venirii lui Mesia a fost lăcută la Iudei, dar și la neamurile păgâne.[1] Despre aceștia din urmă, ap. Pavel zice: „Păgânii cei ce nu au legea, din fire fac ale legii... ca unii care arată fapta legii scrisă în inimile lor, prin mărturia cugetului lor și prin cercetarea de sine" (Romani 2, 14—15). Dacă în mijlocul Iudeilor a grăit Dumnezeu prin prooroci, în păgânism, într-o oarecare măsură, a vorbit prin filozofi, ca: Socrate, Platon, Seneca și alții. Potrivit învățăturii Evangheliei, Dumnezeu-Cuvântul, Logos-ul, era lumina oamenilor și lumina în întunericul păgânismului și acest întuneric n-a cuprins-o (Ioan 1, 4—5).[2]

Prin bunăvoința lui Dumnezeu-Tatăl, Fiul lui Dumnezeu, cel de o ființă cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, cel fără de început, s-a pogorât pe pământ, aplecând cerurile spre robii săi. S-a născut în chip miraculos din Sf. Fecioară Maria, spre a se face mijlocitor între Dumnezeu și om.[3] „Unul este Dumnezeu, unul este și mijlocitorul între Dumnezeu și oameni: cel ce s-a făcut om, Hristos Iisus" (I. Tim. 2, 5). „Cel ce în chipul lui Dumnezeu fiind, n-a ținut ca la o pradă la egalitatea sa cu Dumnezeu, ci s-a golit pe sine, chip de rob luând, asemenea oamenilor făcându-se și la înfățișare dovedindu-se ca un om, s-a smerit pe sine, ascultător făcându-se..." (Filipeni 2, 6—8). „Așa a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Unul-Născut Fiul său l-a dat, ca tot cel ce crede într-însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică" (Ioan 3, 16). În Evanghelia de la Ioan se relefează mai cu osebire firea dumnezeiască a lui Iisus, când ne spune, că „(Dumnezeu)-Cuvântul trup s-a făcut și s-a sălășluit întru noi și am văzut mărirea lui, mărire ca a unuia născut din Tatăl, plin de dar și de adevăr" (Ioan 1, 14). La rândul lor, Evangheliile sinoptice pun în evidență mai mult firea omenească, arătând în mod suficient și firea dumnezeiască a lui Iisus. „S-a născut Iisus în Betleemul Iudeii, în zilele lui Irod, împăratul" (Matei 2, 1). Păstorilor, care noaptea făceau de strajă turmelor lor, îngerul le-a zis: ... „În orașul lui David, astăzi vouă s-a născut un Mântuitor, care este Hristos, Domnul și acesta este semnul ce vă dau: veți găsi un prunc înfășat, culcat în iesle" (Luca 2, 11—12).

Prin actul întrupării Fiului lui Dumnezeu, s-a revărsat în lume grația divină. Prn aceasta se motivează stilul de viață și de simțire creștină, prezent în ortodoxie, care îl leagă pe credincios cu cerul, căci prin întruparea Fiului lui Dumnezeu, cerurile s-au pogorât la noi, pe pământ.[4] Pentru noi, ortodoxia este trăire în corpul viu al Bisericii, cu Tradiția creștină, care nu este doar un reziduu de amintiri și datini, scoase din ritmul viu al vremii. Tradiția creștină este însăși Biserica, mereu activă și creatoare, sub puterea Duhului Sfânt.[5] Prin întrupare, Dumnezeu Cuvântul, Cel ce era mai presus de timp, s-a făcut contemporan omenirii de acum două mii de ani. Dar, fizic, noi cei de azi nu putem fi contemporani cu Hristos, cu darul Duhului Sfânt însă, la praznicul Crăciunului, și de această dată, Hristos devine contemporan cu creștinii cucernici.

Existența lucrurilor din lumea exterioară se sesizează cu ajutorul celor cinci simțuri. Existența noastră proprie o afirmă simțul interior, conștiința de sine. Creștinul evlavios îl percepe pe Dumnezeu și influența lui asupra ființei umane, prin simțul religios. Cu ajutorul simțului religios, creștinul intră în legătură vie cu Dumnezeu, îi simte prezența, ca fiindu-i a-

(Continuare în pag. a 4-a)

Prof. PETRU DUMITREASA

Texte poetice populare și culte în folclorul obiceiurilor

Valoarea unei literaturi constă în originalitatea ei, în bogăția de idei și sentimente a conținutului, în măiestria formei și a expresivității stilistice. Folclorul constituie fondul umanității. Din **Biblie** și marile epopei ale lumii, din cărțile de înțelepciune populară etc., s-au desprins fragmente care prin circulație au fost prelucrate și adaptate facturii psihice a popoarelor, devenind apoi teme și motive de inspirație pentru literatura populară și cultă. Astfel: mitologia e gândită metaforic și metonimic și oferă sugestii din cele mai spectaculoase.

Folclorul (literar, muzical, coregrafic) e parte integrantă a culturii naționale, a spiritualității unui popor, iar folclorul literar are prin excelență finalitate estetică. Integrat unor practici și rituri ceremoniale devine folclor al obiceiurilor (prin sincretism: text, melodie, joc).

În orațiile de nuntă, de exemplu, întâlnim incantații mitice, poetizând (după **Biblie**) geneza lumii și a omului.

Istoria literară înregistrează în evoluția ei momente caracteristice, nu numai în ceea ce privește inspirația literaturii culte din folclor, ci și procesul invers al folclorizării creațiilor culte, a coborârii în folclor a unor creații poetice, fie datorită manualelor școlare, fie altor mijloace, (cum se întâmplă azi pe calea radioului ori a televiziunii etc.), așa încât versuri și strofe întregi din Ienăchiță Văcărescu, V. Alecsandri, M. Eminescu, G. Coșbuc, O. Goga etc., au pătruns în sufletul poporului ca cea mai trainică legătură pe care literatura cultă a avut-o cu poporul, pe care l-a ajutat astfel să se regăsească în propriile lui creații, pe care, dacă, cum spunea M. Eminescu, **„NU le-a făcut, le-a PUTUT însă face"**, ridicându-l totodată la o altă altitudine culturală.

Datorită concepției și viziunii poetice, unele creații culte au fost absorbite de imaginația populară, tocmai pentru că au fost create pe gustul și aspirațiile poporului, fără să-l contrazică. Este, mai întâi, cazul unor fragmente poetice din **Psaltirea în versuri** (1673) a mitropolitului Dosoftei, care rostite în timpul slujbei bisericești, cântate, au fost auzite și însușite de ascultători. Textele, datorită și melodiei, au fost învățate pe de rost de neștiutorii de carte și apoi transmise urmașilor, dovadă și a influenței benefice a bisericii asupra conștiinței enoriașilor.

Unele fragmente poetice au circulat și au fost culese în prima jumătate a secolului al XIX-lea de Anton Pann și publicate în culegerile sale, fiind din nou prelucrate și publicate în broșuri și cărți,[1] fără să se mai cunoască izvorul autentic. Iată psalmul 46 coborât în **colinde** și **cântece de stea**, circulând aidoma, adaptate realității datinilor și obiceiurilor de iarnă:

Limbile să salte
Cu cântări înalte
Să strige-n tărie
Glas de bucurie (...)
Pe vârfuri de munte,
S-aud glasuri multe etc.[2]

Prin simplitatea versurilor și frumusețea viersurilor, pentru simțirea și morala cuprinse în ele, **colindele** noastre sunt un mijloc de purificare și înălțare sufletească, un fel de rugăciuni îndreptate cu căldura cântecului puterilor divine. Izvorâte din prisosul inimii creștinești, moștenite din străbuni ca zestre spirituală, ele cuprind bunuri sufletești ce înnobilează. Nu este întâmplător nici faptul că o serie de colinde amintesc numele voievozilor noștri, ctitori de mânăstiri și biserici, pe care poporul îi cinstește astfel, văzând în creațiile materiale și spirituale un bun al lui propriu.

În colindul **În seara de Sfânt Vasile**, versurile sună astfel:

(...) **Câte flori sunt pe pământ,**
Toate merg la jurământ,
Numai spicul grâului
Și cu vița vinului,
Floarea trandafirului,
Stau în poarta Raiului;
Și judecă florile,
Florile, garoafele,
Ce-au făcut miroasele?
— Ni le-au rupt albinele etc.[3]

O altă variantă **Pe poteca lucioasă** reține în conținut aceleași versuri, cu un final mai simplu:

A dat o ploaie cu vânt
Și le-a culcat la pământ;
A dat o ploaie cu soare
Și le-a sculat în picioare.[4]

O poezie populară reținută și de L. Blaga în discursul său: **Elogiul satului românesc** (1937) și în **Antologie de poezie populară** (1966)[5] are același conținut:

Foaie verde grâu mărunt
Câte flori sunt pe pământ
Toate merg la jurământ.
Numai spicul grâului
Și vița vinului
Și cu lemnul Domnului
Zboară-n naltul cerului
Stau în poarta raiului
Și judecă florile
Unde li-s miroasele.[6]

Colindele de Crăciun, adevărate imnuri de slavă, preamăresc nașterea Domnului Iisus Hristos:

Astăzi s-a născut
Cel făr' de-nceput,
Lăudați și cântați
Și vă bucurați!...

Numai urăturile de Anul Nou vestesc un ciclu calendaristic cu an rodnic și bogat. Scris în spiritul folclorului, pe care l-a intuit în esența lui, în ceea ce are mai original, George Sion a scris binecunoscuta poezie **Plugușorul** (1856) ale cărei versuri, însușite de popor, circulă și azi în variantele urăturii de Anul Nou:

Mâine anul se-nnoiește,
Plugușorul se pornește
Și începe-a colinda
Pe la case și-a ura.
Iarna-i grea, omătu-i mare
Semne bune anul are,
Semne bune de belșug
Pentru brazda de sub plug (...)
Anul nou ne-aduce nouă
Timp mai bun, viață nouă (...)[7]

Iată-le transfigurate în **plugușoarele** de azi:

Mâine anul se-nnoiește,
Dă-i Domnului, Doamne!
Plugușorul se pornește
Și-ncepem a colinda
Pe la case a ura;
Casa care e urată
Dumnezeu s-o norocească,
Aho, copii![8]

Colindele, Cântecele de stea și **Plugușoarele** semnifică optimismul, dragostea de viață și bucuria de a trăi, deci simțăminte de adâncă bucurie:

Care bucurie și la noi să fie
De acum până-n vecie!...

GRAȚIAN JUCAN

1 Vezi volumul: **Colinde, culegere întocmită de** G. Breazul, București, F.C.R., 1938 (cu note muzicale); **Steaua sus răsare.** Carte de colinde, Selecția și îngrijirea textelor, dr. Tudor Nedelcea, Casa de editură „Nob", Craiova, 1990, p. 31—32.

2 **Carte de Limba română** de N. Cartojan și I. A. Rădulescu-Pogoneanu, Editura „Scrisul Românesc", Craiova, 1938, p. 63—64.

3 și 4 **Steaua sus răsare,** ed. cit., p. 50—51 și 64.

5 Ediție îngrijită de George Ivașcu, ilustrată de Mihu Vulcănescu, E.P.L., București, 1966.

6 Citâm după: Lucian Blaga, **Dor și Eternitate** de Marin Bucur, Editura Albatros, București, 1971, p. 172.

7 **Patrie și libertate,** Ediție îngrijită și prefațată de Constantin Măciucă, E.S.P.L.A., București, 1958, 2 vol., vol. I, p. 24—25 și vol. II, p. 290—293.

8 **Steaua sus răsare,** ed. cit., p. 53.

CRĂCIUN

(Urmare din pag. 1)

adăuga rusescul **Rojdestvo,** format de la verbul rodit = a da naștere.[9] Termenii sunt legați de **Naștere, Christi Natalis, Nativitas Domini, Hristugenna,** conform învățăturii din art. 2, din Simbolul de credință: „născut, nu făcut, cel ce este de o ființă cu Tatăl, prin care toate s-au făcut" (= creat).

Al. Rosetti afirmă despre **Krăčun că** „reprezintă tratamentul așteptat în slavă al termenului latin **creatione**[10] și care a pătruns în slavă din limba latină prin mijlocirea limbii Bisericii. Menționăm că termenul **Crăciun** este popular, nu termenul bisericii, care este **Nașterea Domnului — Dies Natalis, Nativitas Domini, Christi Natalis, Genesis tou Kiriu** la 25 decembrie în Bisericile din tot Imperiul Roman din a doua jumătate a secolului al IV-lea și în secolul al V-lea, fiind prima mare sărbătoare bisericească a anului care se mută de la 6 ianuarie la 25 decembrie, luând cu ea și atributele de An Nou „Crăciunul fiind socotit în popor drept An Nou până astăzi, având unele caracteristici ce amintesc în chipul cel mai evident de Kalendae Januariae".[11] Anul Nou civil de la 1 ianuarie este numit în popor până astăzi **Crăciunul mic.**[12] Astfel, 25 decembrie sau **stilul de Crăciun** a fost cel mai mult întrebuințat. În Germania a fost întrebuințat până în secolul al XVI-lea, în Anglia din sec. al VII-lea până în secolul al XIII-lea, în Franța numai în 1564 s-a hotărât începerea Anului Nou la 1 ianuarie, iar în Rusia, schimbarea s-a făcut sub Petru cel Mare. În Cancelaria papală era folosit și în secolele XIV—XVII, sub numele de **stilus curiae Romanae.**[13]

Populațiile slave, spune Al. Rosetti, din provinciile dunărene, care conviețuiau cu populațiile romanizate locale au adoptat la maniera lor de a pronunța termenul latin **creatione,** partea de modificare fonetică proprie românei, mărginându-se la alternarea lui **a** slav neaniculat în **ă.** Crăciun apare în română, sârbo-croată și în maghiară. În limbile romanice, termenii pentru a denumi Crăciunul sunt derivați din latinul **natalis** și din lat. **calendas.** „Pe lângă aceștia termeni, limba Bisericii a întrebuințat și pe **creatio,** pornindu-se de la sensul lui **creare** de „faire naitre du néant". **Creatio** cu sensul de „dies creationis Christi" are pendant în termenul neogrecesc **Hristugena** „la nativité de Jésus Christ".[14] Crearea însă nu are pendant nașterea. Teologic, lumea văzută și nevăzută a fost creată de Tatăl prin Fiul, care este **Cuvântul — Logosul** sau **Rațiunea divină.** „La început era Cuvântul, și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul. Acesta era întru început la Dumnezeu. Toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut" (Ioan 1, 1—3). Textul scripturistic este clar, el cuprinde verbul facio-ere și Cel ce **face** sau **creează** este Iisus Hristos, Logosul lui Dumnezeu, și nu are nimic comun cu afirmația „faire naître du néant", atribuit verbului **creare** din latină pentru Iisus Hristos. În limba română **creare, creatură** sunt neologisme cărturărești (din franceză créer). Din latinul **natalis** avem în română cuvântul **nat,** de unde expresia **Tot satul își are natul lui,** adică fiecare cu obârșia, cu generația (din generatio- onis) neamului său, din care se **naște** fiecare. Cuvântul **nat** (din natus) nu are legătură cu **Crăciunul,** ca în limbile romanice apusene, și cu atât mai puțin nu are legătură cu **creatio.**

Cu latinul **calatio,** afirmă Al. Graur, care înseamnă „chemare" și anume chemarea pe care o lansau preoții la zi întâi a fiecărei luni, de unde și numele de **Kalendae,** care se dădea primelor zile ale lunii (cu derivatul **cărindar),** ne-am apropiat destul de mult din punctul de vedere al formei căci rezultatul pe care-l așteptăm în românește era **cărăciune.** Dar de data aceasta ne poticnim de înțeles: Crăciunul nu e la zi întâi și nu presupune nici o chemare. De altfel, nu se vede de ce creștinii ar fi adoptat un termen folosit de preoții politeiști. Etimologia justă, după părerea mea, ne-o furnizează latinul **creatio,** adică „creare", în sens de „naștere".[15]

Cum s-a arătat mai sus, „părerea" sa, ca și „părerea" lui Al. Rosetti este greșită.

Obiecțiunea adusă de Al. Graur că nu se poate accepta **calatio** pentru Crăciun, fiindcă „ne poticnim de înțeles: Crăciunul nu e la zi întâi și nu presupune nici o chemare" comportă o lămurire, pentru care va trebui să ne referim la informațiile de istorie bisericească universală din epoca paleocreștină. După hotărârea Sinodului I ecumenic (325), episcopul cetății Alexandria, unde se afla farul astronomic, era însărcinat să anunțe tuturor episcopilor Imperiului Roman data sărbătoririi Paștilor, care trebuia să aibă loc în prima duminică după echinocțiul de primăvară, după lună plină, și să nu coincidă cu Paștile evreilor, Paștile creștin fiind legat de 13 spre 14 nisan (luna martie), echinocțiul de primăvară la evrei, când avusese loc Cina cea de Taină a Domnului cu Apostolii. Învierea a avut loc „în prima zi a săptămânii", după echinox, adică după 14 nisan, duminică pentru care **duminica** (dies dominica) este „Ziua Domnului", Sărbătoarea Paștilor creștin fiind legată de fazele lunii pline, după echinocțiul de primăvară, era cu dată schimbătoare și ea trebuia adusă la cunoștința tuturor creștinilor la începutul anului bisericesc, fiindcă de data Paștilor erau legate și celelalte sărbători bisericești cu dată schimbătoare ca Floriile, Înălțarea, Pogoârea Duhului Sfânt, precum și „lăsata secului de carne" **(carniliga)** și „de brânză" — câșlegi **(caseum liga)** și începutul „păresimilor" **(quadragesima — quaresima)** „Postul Paștilor"[16]. Acest **cărindar** (calendarius) creștinii trebuiau să-l cunoască pentru aplicarea în viața lor religioasă și îl cunoșteau numai de la preoții lor, care-l făceau cunoscut în biserică, la începutul anului, la marea sărbătoare creștină **„Nașterea Domnului"** sau **Crăciunul,** la 25 decembrie, când aveau loc și sărbătorile de iarnă ale solstițiului, și când creștinii erau **vestiți** și **chemați** la biserici în mod sărbătoresc prin **cărinde — corinde** de **corindători** la marea sărbătoare creștină, care era prima mare **calatio** din an și care justifică etimologia discutatului termen popular **Crăciun** din **calatio - onem.**

În lumina realităților istorico-ecleziastice din secolele IV-V din Romania Orientală, dezbătuta etimologie a cuvântului popular **Crăciun** se justifică și după înțeles și după formă, adică fonetic, venind din epoca daco-romană din latinul **callatio - onem Cărăciune,** prin contracție **Crăciun** (dr., ar, megl; ar **cârciun - crâciun,** megl, **cărciun),** cu rotacizarea lui **„l"** — intervocalic și cu „č", provenit din **t+i+o, u,** ca în **tăciune = titionem, fecior = fetiolus, picior — petiolus,** etc.[16]

9 **Ibidem.**
10 Al. Rosetti, **Istoria limbii române,** cit., p. 558.
11 Petru Caraman, **Substratul mitologic al sărbătorilor de iarnă la români și slavi, Contribuție la studiul mitologiei creștine din Orientul Europei, Iași, 1931, p. 63.**
12 **Ibidem.**
13 Idem, p. 41; Ion Ionașcu, **Ceasornicul istoriei,** în „Magazin istoric" 8 (41), august, 1970, p. 63.
14 Al. Rosetti, **Istoria limbii române,** cit., p. 557.
15 Al. Graur, **Puțină gramatică,** II, cit., p. 207.
16 Ion Ionescu, **Termeni de cultură creștină daco-romană,** în „Limba Română", 1991, 1-2, p. 61-63; idem, în „Studii Teologice", 1991, p. 94-95.

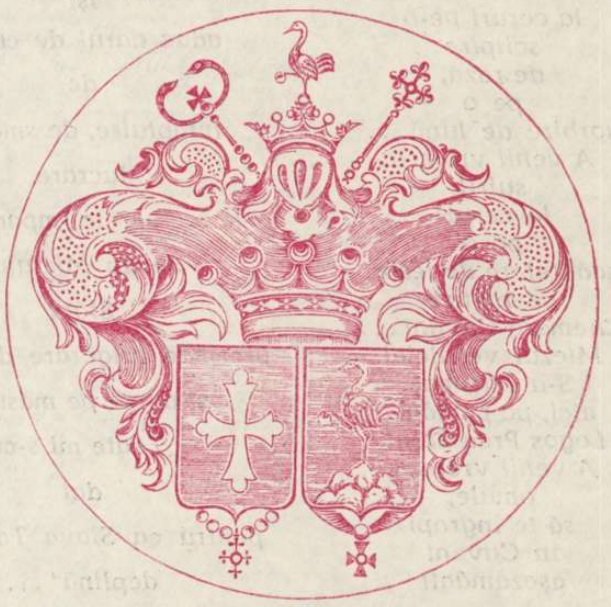

VESTE MINUNATĂ

(Urmare din pag. 1)

nezeirea Lui, iar în loc de tămâie faptele noastre cele bune, rod al credinţei noastre lucrătoare prin iubire (Gal. 6, 6).

Ne cheamă Biserica în această zi sfântă să ne alăturăm îngerilor din cer şi să cântăm împreună cu ei imn de preamărire lui Dumnezeu. de pace şi de bună învoire între oameni: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire" **(Luca 2, 14).**

Totul astăzi este plin de bucurie şi de lumină, cerul se bucură şi pământul se veseleşte căci Fiul lui Dumnezeu se face om „pentru ca pe om să-l facă Dumnezeu", **după cuvântul Sf. Atanasie cel Mare. Vine să se înfrăţească cu noi ca să ne facă pe toţi fii ai Celui Preaînalt, şi să ne facă pe toţi fraţi între noi. În această zi de praznic noi, creştinii, după spusele Sf. Ioan Gură de Aur:** „săltăm de bucurie şi prăznuim şi ne minunăm, şi ne uimim de taina cea mare a înomenirii lui Hristos, care covârşeşte toată priceperea omenească".

Ne uimim şi ne minunăm în acelaşi timp de marele eveniment petrecut acum 1997 de ani, şi care, după Sf. Ioan Damaschin, este cel mai mare şi singurul lucru nou sub soare de la întemeierea lumii: Naşterea Domnului nostru Iisus Hristos.

Fiul lui Dumnezeu, născut din Tatăl mai înainte de veci, „Cel prin care toate s-au făcut fie în cer, fie pe pământ" **(Col. 1, 16), s-a făcut om asemenea nouă, în afară de păcat, pentru ca să ne mântuiască.**

El, „Cel care ţine toate cu palma", **cum glăsuieşte o cântare liturgică, s-a lăsat ţinut în braţele Prea Curatei Fecioare Maria pentru a ne arăta că devenind asemenea nouă poate să ne ridice la asemănarea cu Dumnezeu, din care am căzut în urma păcatului protopărinţilor noştri Adam şi Eva.**

El a venit în lume, la „plinirea vremii" **(Gal. 4, 4) pentru a ne arăta că viaţa are un sens mult mai înalt, un sens necunoscut nouă până atunci, ne-a arătat la justa ei valoare demnitatea omului** „chip şi asemănare" **a lui Dumnezeu, şi ne-a adus harul, chemarea şi lucrarea pentru dobândirea vieţii celei veşnice şi a Împărăţiei Cerurilor.**

El s-a născut într-o peşteră friguroasă şi sărăcăcioasă şi nu într-un palat strălucitor, în aşa fel ca să ne arate că El a venit pentru mântuirea tuturor, a celor bogaţi şi a celor săraci, a celor slăviţi şi a celor năpăstuiţi.

El, Hristos, „s-a smerit pe sine, chip de rob luând" **(Fil. 2, 7), tocmai pentru a ne arăta că Dumnezeu dispreţuieşte orgoliul şi mândria, încrederea de sine şi descoperirea altora.**

El, Hristos, a venit în lume sub chip de prunc nevinovat, pentru a ne arăta importanţa copiilor în viaţa familiei, a Bisericii şi a societăţii şi responsabilitatea pe care o avem ca părinţi sau ca educatori pentru aceştia, indicându-ne în acelaşi timp nevinovăţia lor ca o condiţie a dobândirii împărăţiei lui Dumnezeu: „de nu veţi fi ca pruncii, nu veţi intra în Împărăţia lui Dumnezeu" **(Matei 18, 3).**

El, Hristos, a venit pe pământ ca să ne arate: „calea, adevărul şi viaţa" **şi ca să dea răspuns la marile întrebări ale minţii omeneşti: cine suntem, de unde venim, care este rostul nostru pe acest pământ şi unde ne ducem după moartea noastră fizică.**

El, Hristos, ne-a învăţat „ca unul care avea putere" **(Matei 7, 29), aducându-ne legea dragostei de Dumnezeu, dovedită prin dragostea de aproapele:** „Dragoste mai mare decât aceea ca cineva să-şi pună sufletul său pentru prietenii săi, nimeni nu are" **(Ioan 15: 8) şi iarăşi** „Cine zice: Iubesc pe Dumnezeu, dar pe fratele său îl urăşte, acela-i un mincinos, căci cel ce nu iubeşte pe fratele său pe care-l vede, cum poate să iubească pe Dumnezeu pe care nu-l vede?" **(I Ioan 4, 20).**

Ne-a adus apoi şi legea iertării: „Şi ne iartă nouă greşelile noastre precum şi noi iertăm greşiţilor noştri" **(Matei 6, 22), şi acea Lege de aur a creştinismului:** „Toate câte voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi şi voi lor asemenea" **(Matei 7, 12, Luca 6, 31).**

Toate acestea au venit în lume prin Întruparea şi Naşterea Mântuitorului Hristos, acestea constituind deja în planul iconomiei divine „începutul mântuirii noastre".

În acestea toate constă măreţia Naşterii Domnului care renaşte şi recreează întreaga lume, făcând-o să devină cer nou şi pământ nou, **o făptură nouă întru Hristos (Apoc. 21, 1).**

„O, ce veste minunată
De la Vifleem s-arată".

cântăm împreună „cu strămoşii în cor" **şi ne facem părtaşi acestei vestiri minunate, reînnoindu-ne credinţa în Dumnezeirea lui Hristos şi reînnoindu-ne şi viaţa noastră de zi cu zi, ascultând de poruncile Lui, pentru că ştim că** „porunca Lui este viaţa veşnică" **(Ioan 12, 50).**

Să primim această veste minunată a Naşterii, iar ziua de Crăciun să fie pentru noi cei botezaţi în numele Sf. Treimi, un prilej de recunoştinţă şi mulţumire faţă de Dumnezeu. Să ne întoarcem la puritatea minţii şi la nevinovăţia inimilor copiilor care ne vestesc în aceste zile Naşterea dumnezeiescului prunc. Fie ca această „veste minunată" **să ne facă mai buni şi mai drepţi, mai credincioşi şi mai iubitori faţă de Dumnezeu şi faţă de aproapele aflat în suferinţă, un prilej de a ne apropia de Iisus şi de a-l primi ca mântuitor dumnezeiesc al sufletelor noastre şi îmbunătăţindu-ne viaţa să devenim cu adevărat bineplăcuţi lui Dumnezeu şi casnici ai Lui împlinind mereu voia Sa cea Sfântă.**

Peste câteva zile vom intra într-un an nou. Se cuvine deci să mulţumim lui Dumnezeu pentru anul care se încheie, pentru toate binefacerile şi bunătăţile trupeşti şi sufleteşti pe care ni le-a hărăzit, ca şi pentru încercările pe care ni le-a trimis spre îndreptarea şi întărirea noastră în credinţă şi să-l rugăm ca în anul ce vine să fie mereu cu noi, ocrotindu-ne, păzindu-ne şi povăţuindu-ne pe fiecare spre tot lucrul cel bun şi folositor.

Să-l rugăm pe Dumnezeu în stăpânirea căruia sunt anii şi vremurile să binecuvinteze cununa anului ce vine cu pace, cu sănătate şi cu spor duhovnicesc pentru noi toţi, cu belşug pentru roada pământului, cu vremuri de pace şi de bună înţelegere între oameni şi popoare, cu sănătate pentru cei bolnavi, cu pâine pentru cei lipsiţi, cu împăcare pentru cei învrăjbiţi, cu un loc de muncă pentru cei care nu-l au.

Să prăznuim şi noi aşa cum se cuvine aceste sfinte zile ale Crăciunului, Anului Nou şi Bobotezei, după tradiţia noastră creştinească şi românească, dar să nu-i uităm nici pe cei care şi în acest an îşi petrec aceste sfinte sărbători pe un pat de spital, în azile şi orfelinate, în închisori sau în alte locuri, şi care nu se pot bucura din plin de aceste măreţe clipe ale sărbătorilor. Să le stăm şi lor în ajutor după puterile noastre, cercetându-i după porunca Mântuitorului şi făcându-i să simtă şi ei bucuria Naşterii Domnului. Să venim în întâmpinarea nevoilor lor cu ceea ce putem, fie material, fie spiritual în aşa fel încât ei, fraţii noştri, să ne simtă alături de ei, să simtă căldura sufletească cu care-i înconjurăm şi toată dragostea ce li se cuvine din partea noastră.

Să fim buni şi generoşi.

Să fim buni pentru că Însuşi Dumnezeu este bun cu noi, şi din bunătate pentru noi, oamenii, L-a trimis în lume pe Fiul Său Preaiubit.

„Să se nască
Şi să crească
Să ne mântuiască".

Să fim generoşi cu cei din jurul nostru şi mai ales, aşa cum spuneam, faţă de cei în nevoi şi suferinţe, faţă de cei singuri şi sărmani, căci şi pentru aceştia a venit pe pământ Mântuitorul Hristos.

Să ţinem cu străşnicie la învăţătura sănătoasă a Bisericii noastre strămoşeşti primită prin Sfinţii Apostoli, direct de la Mântuitorul, credinţă în care au trăit, au adormit şi s-au mântuit de-a lungul veacurilor moşii şi strămoşii noştri.

Să ne ferim de cei care vin să ne abată de la calea adevărului şi să ne depărteze de la Biserica „cea una, sfântă, sobornicească şi apostolească".

Noi românii, am fost una în credinţă, cu toate încercările străinilor de a ne dezbina, şi tocmai prin această credinţă ortodoxă am rezistat tuturor vicisitudinilor istoriei, tuturor celor care au încercat să ne schimbe legea şi limba ca să ne poată deznaţionaliza.

Vă facem, împreună cu P. S. Visarion Răşinăreanu — noul episcop-vicar al Arhiepiscopiei noastre, ales şi hirotonit în luna octombrie a acestui an — cele mai bune urări de a petrece cu pace şi bucurie sfintele sărbători ale Naşterii Domnului, şi vă dorim cu prilejul Noului An 1998, urarea de mulţi şi fericiţi ani cu sănătate şi multe împliniri în viaţa de zi cu zi.

Cu aceste gânduri şi simţăminte. Vă doresc tuturor sărbători fericite şi toate binecuvântările cereşti pentru Dv., pentru familiile şi copiii Dvs. şi pentru întreg poporul nostru român cel binecredincios.

Sărbători fericite!

LA MULŢI ANI!

„Sub milostivirea Ta scăpăm, Născătoare de Dumnezeu Fecioară. Rugăciunile noastre nu le trece cu vederea, în necaz şi ne izbăveşte din nevoi Una curată şi binecuvătată".

„Hristos se naşte, măriţi-L"

(Urmare din pag. I)

nilor în ziua Naşterii lui Hristos când „Cuvântul s-a făcut trup şi s-a sălăşluit între noi şi am văzut slava lui" **(Ioan 1, 14), şi nu orice slavă ci una deosebită ca a Fiului lui Dumnezeu** „Unul născut din Tatăl, plin de Har şi de adevăr" **(Ioan 1, 14).**

Taina cea din veci ascunsă şi de îngeri neştiută aceea a întrupării Logosului divin devine astăzi vădită şi cunoscută tuturor căci sosind: „plinirea vremii" **(Gal. 4, 4), El s-a arătat în lume** „şi cu oamenii a petrecut" **(Baruh 3, 38).**

„Taină străină văd şi preamărită, cer fiind peştera, scaun de Heruvimi fecioara, ieslea sălăşluirea" **cântă Biserica în această noapte a Crăciunului şi ne cheamă pe toţi să luăm parte la descoperirea tainei şi să vedem cu ochii noştri cele petrecute acum aproape 2000 de ani în Betleem zicându-ne:** „Veniţi, credincioşi, să vedem unde s-a născut Hristos...".

Deşi evenimentul cu reverberaţii cosmice s-a întâmplat atunci, el ne este actualizat de fiecare dată în aşa fel încât ne facem şi noi părtaşi lui şi devenim contemporani ai celui mai mare eveniment al istoriei omenirii şi care şi-a pus pecetea lui asupra tuturor veacurilor.

„În vremea aceea" devine pentru noi un prezent continuu care ne menţine trează în conştiinţa noastră „taina înomenirii" lui Hristos.

Crăciunul nu e o sărbătoare a trecutului, ea este mereu actuală, ca de altfel toate celelalte sărbători din ciclul liturgic al Bisericii noastre, şi ne proiectează în lumina ei primită de la „Soarele dreptăţii" însăşi întreaga noastră existenţă.

Taina de atunci devine taina reală pentru cei de astăzi care participă efectiv la împlinirea ei. Acest lucru este demonstrat şi în colindele noastre româneşti unde cuvântul „astăzi" este prezent mereu.

„Astăzi s-a născut Hristos", sau „veniţi astăzi credincioşii să săltăm...", „astăzi s-a născut Cel făr'de-nceput, cum au spus proorocii."

Crăciunul ne duce pe noi în atmosfera de taină ce s-a petrecut atunci în Betleemul Iudeii, dar în acelaşi timp ne aduce timpul sacru înapoi actualizându-ne de fiecare dată evenimentul cosmic de atunci, şi ne introduce în lumina sfântă a praznicului întrupării Fiului lui Dumnezeu.

Crăciunul cu toată frumuseţea lui, cu colindele noastre străvechi, care sunt adevărate tratate teologice ale întrupării şi ale lucrării de mântuire săvârşite de către Hristos, ne poartă pe toţi fie tineri, fie bătrâni în lumea transcendenţei şi ne descoperă în toată splendoarea lui faptul venirii în lume a Fiului lui Dumnezeu.

Să fie Crăciunul şi pentru noi cei de astăzi, creştinii veacului douăzeci, o sărbătoare sufletească, aleasă, un prilej de a ne bucura de minunea întrupării Fiului lui Dumnezeu şi întru bucuria acestui praznic luminat să ne închinăm toată viaţa noastră lui Hristos şi semenilor noştri şi mai ales celor aflaţi în suferinţe şi în necazuri şi care au nevoie de ajutorul nostru. Să-i ajutăm după puterile noastre în aşa fel ca şi ei să simtă dragostea noastră şi ca suntem alături de ei.

Să ne fie tuturor sfânta zi a Crăciunului un prilej binecuvântat de a-l primi pe pruncul Iisus în sufletele noastre asemenea peşterii sărăcăcioase din Betleem şi oferindu-i sălaş pentru totdeauna să-l urmăm şi să ne trăim viaţa noastră în Hristos cel care este „Calea, Adevărul şi Viaţa". Să-i aducem şi noi darurile noastre ca şi magii de la Răsărit, virtuţile alese şi faptele noastre bune care vor fi primite de El şi ne va răsplăti fiecăruia din bunătatea Sa cea nemărginită.

Să fim darnici şi iubitori, să participăm cu evlavie la sfintele slujbe din zilele sfinte ale Crăciunului şi mai ales în aceste zile să ne înmulţim rugăciunea, smerenia şi fapta cea bună pusă în slujba semenilor noştri.

Făcând aşa vom prăznui cu adevărat aşa cum se cuvine, „nu în ospeţe şi în beţii, nu în desfrânări şi în fapte de ruşine" **(Romani 13, 13), această sfântă zi a Crăciunului şi fiecare zi ne va fi o zi de sărbătoare, un praznic luminos şi vom cânta împreună cu îngerii** „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, între oameni bunăvoire" **(Luca 2, 14).**

Tuturor un Crăciun binecuvântat şi urări de sărbători fericite şi tradiţionala urare de „La mulţi ani!"

Spovedania şi viaţa duhovnicească

(Urmare din pag. 1)

vidul de sens al existenţei care este marea dramă a omului înstrăinat de Dumnezeu.

Dar Dumnezeu care voieşte ca toţi oamenii să se mântuiască şi la cunoştinţa adevărului să vină (I Tim. 2, 4) îi cheamă pe aceştia la redresarea vieţii morale, adică la convertire, prin părăsirea căilor întunericului şi prin pocăinţă, la asanarea vieţii lor morale, sufleteşti, căci Dumnezeu nu voieşte moartea păcătosului, ci să se întoarcă şi să fie viu.

Văzând starea de decădere religios-morală şi conştienţi de răspunderea pe care o aveau în faţa lui Dumnezeu, profeţii şi alţi drepţi ai Vechiului Testament au chemat la pocăinţă pe contemporanii lor, prin scris şi prin viu grai, chemări care au rămas valabile până la sfârşitul veacurilor.

„Întoarceţi-vă, copii răzvrătiţi şi Eu voi vindeca neascultarea voastră" spune Dumnezeu prin glasul proorocului Ieremia (3, 22) iar prin proorocul Iezechiil, Dumnezeu spune: „Pocăiţi-vă şi vă întoarceţi de la toate nelegiuirile voastre, ca necredinţa voastră să nu vă fie piedică. Lepădaţi de la voi toate păcatele voastre cu care aţi greşit şi vă faceţi o inimă nouă şi un duh nou. De ce să muriţi voi casa lui Israil" (18, 30—32), „că Eu nu voiesc moartea păcătosului ci ca păcătosul să se întoarcă de la calea lui şi să fie viu" (33, 11).

Întreaga lucrare de convertire a profeţilor Vechiului Testament este străbătută de chemarea la îndreptare a vieţii potrivit voinţei divine.

Cu toate acestea omenirea fiind lipsită de harul dumnezeiesc oamenii nu puteau depăşi limitele vieţii trăite fără perspective spirituale şi de aceea se simţea lipsa unui ajutor supranatural care a venit odată cu întruparea Mântuitorului Hristos.

Mântuitorul Hristos a început lucrarea Sa în lume rostind cuvintele: „Pocăiţi-vă căci s-a apropiat împărăţia cerurilor" (Matei 4, 17). Dacă Mântuitorul Hristos nu ar mai fi rostit nici un alt cuvânt, — acesta ar fi fost deajuns pentru ca omenirea să ia cunoştinţă de învăţătura Sa, pentru că cuvântul pocăinţă cuprinde în sine o descoperire nouă la lumina căreia omenirea putea să-şi găsească drumul izbăvirii, al ridicării, al renaşterii spirituale. De asemenea, miezul propovăduirii Sf. Ioan Botezătorul are în vedere întoarcerea tuturor spre o viaţă curată, prin rostirea cuvintelor: „Faceţi roade vrednice de pocăinţă" (Matei 3, 8); „Pocăiţi-vă că s-a apropiat împărăţia cerurilor" (Matei 3, 2).

Pentru a înţelege ce este în sine pocăinţa este necesar să amintim că acest cuvânt este traducerea din limba greacă a cuvântului metanoia care înseamnă „schimbarea minţii". Aceasta însemnează transformarea interioară, moral-religioasă a credinciosului, înnoirea sa spirituală, angajarea sufletului omenesc în profunzimile sale de taină aşa încât el revine la starea omului cel nou pe care a dobândit-o prin Botez, este învierea cu Hristos (II Corinteni 5, 17).

Pentru a se ridica pe această treaptă a vieţuirii curate, a revenirii la starea harică din care credinciosul a căzut, Mântuitorul Hristos a instituit Taina Spovedaniei sau a Mărturisirii. Acest fapt a avut loc în ziua învierii Sale din morţi când El a dat Sfinţilor Apostoli puterea iertării păcatelor prin rostirea cuvintelor: „Pace vouă; precum M-a trimis pe Mine Tatăl şi Eu vă trimit pe voi. Şi zicând aceasta a suflat asupra lor şi a zis: „Luaţi Duh Sfânt; cărora le veţi ierta păcatele le vor fi iertate şi cărora le veţi ţine, vor fi ţinute" (Ioan 20, 21—23).

Cutremurat de înfricoşătoarea Taină a Spovedaniei Sf. Ioan Gură de Aur spune în cartea „Despre Preoţie": „Oameni, care trăiesc pe pământ şi locuiesc pe el, au primit îngăduinţa să administreze cele cereşti şi au o putere pe care Dumnezeu n-a dat-o nici îngerilor şi nici arhanghelilor. Nu s-a spus îngerilor, ci oamenilor: Oricâte veţi lega pe pământ vor fi legate şi în cer şi oricâte veţi dezlega pe pământ vor fi dezlegate şi în cer". Au şi stăpânitorii pământului puterea de a lega; dar leagă numai trupurile. **Puterea de a lega a preoţilor, însă, leagă sufletele şi străbate cerurile; Dumnezeu întăreşte sus în ceruri cele făcute de preoţi pe pământ, Stăpânul întăreşte hotărârea dată de robi.** Ce oare altceva a dat Dumnezeu preoţilor decât toată puterea cerească? ... Domnul a spus iarăşi: „Tatăl a dat toată puterea Fiului (Ioan 5, 20). Văd însă că toată această putere a fost încredinţată de Fiul preoţilor" (Cartea a treia, 5).

Pentru ca preotul să poată împărtăşi harul iertării păcatelor, pentru a-şi pune în lucrare puterea de a lega păcatele este necesar ca credinciosul convins de păcătoşenia sa să îngenuncheze în faţa duhovnicului şi să-şi mărturisească fără nici o reţinere păcatele. „Dacă mărturisim păcatele noastre, El este credincios şi drept ca să ne ierte păcatele şi să ne curăţească pe noi de toată nedreptatea" (I Ioan 1, 9).

Despre această mărturisire a vorbit proorocul David când, convins de păcătoşenia sa a spus: „Păcatul meu l-am cunoscut şi fărădelegea mea n-am ascuns-o împotriva mea". Cuvintele „împotriva mea" înseamnă că păcatul nemărturisit este o boală care macină sănătatea sufletească dar şi trupească.

Momentul dezlegării păcatelor are loc la sfârşitul spovedaniei când preotul duhovnic împărtăşeşte harul iertării prin punerea mâinilor pe capul credinciosului şi prin rostirea cuvintelor: „Domnul şi Dumnezeul nostru Iisus Hristos, cu harul şi cu îndurările iubirii Sale de oameni să te ierte pe tine fiule (N) şi să-ţi lase ţie toate păcatele tale. Şi eu, nevrednicul preot şi duhovnic, cu puterea ce-mi este dată, te iert şi te dezleg de toate păcatele tale, în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, Amin".

Pentru a-şi atinge scopul ei duhovnicesc, Spovedania trebuie să fie expresia durerii sufleteşti, a regretului pentru tot trecutul nostru întunecos.

Pentru pocăinţă avem la îndemână mijloacele duhovniceşti ca: postul, rugăciunea, privegherea etc., dar şi timpul care pe cât este de valoros pe atât îl neglijăm. Despre timpul necesar pentru mântuire ne vorbesc Sfinţii Părinţi. Aşa, de pildă, un frate l-a întrebat pe ava Pimen zicând: Am făcut un păcat mare şi voiesc să mă pocăiesc trei ani. I-a zis lui bătrânul: este mult. Şi a zis fratele: dar până la un an? şi a zis iarăşi bătrânul: mult este. Iar cei ce erau de faţă au zis: dar până la 40 de zile? şi iarăşi a zis: mult este. Şi a adăugat: eu zic, că dacă din toată inima se va pocăi omul şi nu mai adaugă să facă păcatul, în trei zile îl primeşte pe el Domnul (Pateric).

Aşadar, Dumnezeu primeşte pe toţi cei ce se pocăiesc şi aceasta se poate face într-un timp scurt. Este un har, o binecuvântare de la Dumnezeu pe care neglijând-o ne pierdem mântuirea sufletească pentru care S-a întrupat Fiul lui Dumnezeu, Iisus Hristos. Căci fără pocăinţă săvârşim un păcat de moarte, după cum spune Sf. Marcul Ascetul: **„păcat spre moarte este tot păcatul nepocăit. Chiar de s-ar ruga un Sfânt pentru un asemenea păcat al altuia, nu este auzit"** (Filocalia I, p. 255).

Cunoscând acestea, ştiind că Dumnezeu a dăruit duhovnicului harul iertării păcatelor, ştiind apoi că Dumnezeu ne-a făgăduit iertarea **dar nu şi ziua de mâine** să ne convingem că astăzi este ziua pocăinţei, după cuvântul Sf. Scripturi care spune: „Nu întârzia a te întoarce la Domnul şi nu amâna din zi în zi. Că fără de veste va izbucni mânia Domnului şi în vremea răzbunării vei fi dat pieirii" **(Înţel. lui Isus Sirah 5, 8—9).**

*

Omul care are sufletul încărcat de păcate este chinuit, mustrat de conştiinţă, neliniştit. El este într-o veşnică căutare a ceva care să-l liniştească şi necăutându-L şi negăsindu-L pe Dumnezeu îşi caută în plăcerile patimilor alinarea zbuciumului său sufletesc.

Dar nu numai atât, căci fărădelegile oamenilor îl chinuiesc pe Însuşi Dumnezeu care spune poporului Iudeu prin glasul profetului Isaia: „M-ai copleşit cu păcatele tale şi cu fărădelegile tale tu m-ai chinuit" (43, 24).

Pentru a ieşi din cercul vicios plăcere-durere este necesar să ne împăcăm cu Dumnezeu, cu noi înşine şi cu aproapele.

Împăcarea cu Dumnezeu printr-o viaţă virtuoasă, sfântă, bineplăcută Lui prin pocăinţă, aduce nu numai liniştea şi pacea în sufletele noastre dar îi odihnim şi pe semenii noştri, după cuvântul Sf. Pavel către ucenicul său Filimon: „Căci am avut multă bucurie şi mângâiere din dragostea ta, întrucât inimile sfinţilor s-au odihnit prin tine, frate" (I, 7).

Dar sufletul împăcat odihneşte nu numai pe oameni ci pe Însuşi Dumnezeu după expresia liturgică pe care o auzim la slujba Utreniei: „Că sfânt eşti Dumnezeul nostru şi întru sfinţi Te odihneşti".

Să nădăjduim aceasta căci PRIN POCĂINŢĂ ŞI PRIN SPOVEDANIE SINCERĂ DOBÂNDIM HARUL IERTĂRII PRIN PREOTUL DUHOVNIC care poate este un smerit şi nebăgat în seamă slujitor al lui Dumnezeu dar care prin HARUL DIVIN leagă Cerul şi pământul şi poate să ne dea „o inimă nouă şi un duh nou" (Iez. 36, 26), o trăire cu anticipaţie a celor viitoare şi veşnice, o arvună a acestora spre dobândirea cărora suntem datori să năzuim neîncetat.

ITINERAR PASTORAL

Din încredinţarea şi cu binecuvântarea Î. P. S. Mitroplit ANTONIE, Prea Sfinţia Sa Episcop-vicar VISARION RĂŞINĂREANU a săvârşit următoarele:

● **14 noiembrie 1997,** P.S. Sa a slujit Vecernia la Catedrala din Sibiu.

● **15 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a cercetat canonic parohia Sâvăstreni, prot. Făgăraş, mânăstirea Sf. Andrei de la Berivoi, Schitul 40 de mucenici Berivoi, mânăstirea Schimbarea la Faţă de la Bucium, unde a săvârşit slujba Vecerniei, şi biserica Sf. Nicolae din Râşnov, prot. Braşov.

● **16 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în biserica Sf Arhangheli din Zărneşti, rostind cuvânt de învăţătură. La sfârşitul Sf. Liturghii, P. C. Pr. paroh Mărginean Nicolae a fost hirotesit întru iconom stavrofor.

— P. S. Sa a săvârşit apoi slujba de sfinţire a noii troiţe ridicată în curtea bisericii, iar seara a săvârşit Vecernia la biserica Sf. Împăraţi din Tohanu Nou, rostind cuvânt de învăţătură.

● **17 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit, înconjurat de membrii Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu, sfânta Liturghie arhierească în Catedrala Mitropolitană din Sibiu, cu prilejul zilei de naştere a Î. P. S. Mitropolit **ANTONIE** al Ardealului.

— Prea Sfinţia Sa a prezidat apoi lucrările Permanenţei Consiliului Eparhial Sibiu.

— La orele amiezii Prea Sfinţia Sa a săvârşit în Catedrala Mitropolitană slujba Te Deum-ului cu prilejul zilei de naştere a Î. P. S. Sale.

— În aceeaşi zi P. S. Sa a luat parte la susţinerea tezei de doctorat în teologie a P. C. Pr. Vasile Grăjdean, lector la Facultatea de Teologie din Sibiu.

● **18 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a primit la Reşedinţa Mitropolitană din Sibiu, vizita de curtoazie a Excelenţei Sale dl. Harald Gehring, Consulul general al Germaniei la Sibiu.

— Seara a slujit Vecernia şi Acatistul Mântuitorului în Catedrală.

● **19 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Avrig.

● **20 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a luat parte la festivităţile prilejuite de împlinirea a 60 de ani a Excelenţei Sale dl. Episcop Christoph Klein — organizate de Episcopia Evanghelică C.A. din Sibiu şi a rostit o scurtă alocuţiune.

— P. S. Sa s-a întâlnit cu dl. Mozes Arpad, episcopul Bisericii Sinodo-Prezbiteriene din Cluj-Napoca.

— Seara a slujit Vecernia unită cu privegherea la Catedrală.

● **21 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrală, iar seara tot acolo a slujit Vecernia şi Acatistul Maicii Domnului.

● **22 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a făcut o vizită canonică la Mânăstirea Turnu Roşu, prot. Avrig, precum şi la parohiile Sebeşul de Jos şi Sebeşul de Sus, prot. Avrig.

— Seara a slujit Vecernia la Catedrală.

● **23 noiembre a.c.,** P.S. Sa a săvârşit Sf. Liturghie arhierească în Catedrală rostind un bogat cuvânt de învăţătură legat de pericopa evanghelică a duminicii.

— Seara a slujit Vecernia la Catedrală.

● **24 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit slujba Vecerniei în Capela Facultăţii de Teologie din Sibiu.

● **25 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Sălişte.

— A cercetat bisericile Înălţarea Domnului şi Adormirea Maicii Domnului (Brata) din Sălişte, precum şi şantierul noii biserici „Sf. Împăraţi" ce se construieşte în Piaţa Prahovei-Sibiu.

— Seara a săvârşit Vecernia la Catedrală.

● **26 noiembrie a.c.,** P. S. Sa s-a întâlnit cu P. S. Nifon Mihăiţă al Călăraşilor şi Sloboziei aflat în vizită la Sibiu.

● **27 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a prezidat lucrările Conferinţei preoţeşti din prot. Rupea.

● **28 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit Vecernia la Catedrala Mitropolitană din Sibiu.

● **29 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a vizitat canonic parohiile Dobârca şi Aciliu, prot Sălişte. La Dobârca a rostit un scurt cuvânt de învăţătură credincioşilor adunaţi acolo.

— Seara a slujit Vecernia şi Litia la Catedrală.

● **30 noiembrie a.c.,** P. S. Sa a săvârşit slujba de resfinţire a Capelei cu hramul Sf. Apostol Andrei de la Şcoala Normală din Sibiu şi Sf. Liturghie arhierească, rostind cuvânt de învăţătură.

— P. S. Sa a hirotesit întru iconom stavrofor pe P. C. Pr. pensionar Pintescu Constantin din Sibiu.

— P. S. Sa a cercetat şi biserica cu hramul Sf. Ap. Petru şi Pavel — Sibiu Cibin I.

— Seara a săvârşit Vecernia şi Acatistul Sf. Ap. Andrei în Catedrala Mitropolitană.

Pr. VALENTIN SICOE

PROGRAMARE DE CONCURS

În condiţiile obişnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarea parohie vacantă:

PROTOPOPIATUL ORT. ROM. BRAŞOV

Parohia: COLONIA 1 MAI VULCAN

Termen de concurs: 15 decembrie 1997 — 1 ianuarie 1998.

Cei care doresc să ocupe acest post îşi vor înainta cerere în termenul legal la Oficiile protopopeşti anexând adeverinţe cu certificatul de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Of. prot. ne vor înainta urgent dosarele cu cererile candidaţilor.

P. C. protopopi sunt îndrumaţi să verifice cererile candidaţilor în care se vor menţiona, vechimea în funcţia anterioară, examene absolvite, copie diplomă de licenţă, copie pentru cursuri de îndrumare absolvite, situaţia socială (domiciliul familiei, copii, părinţi, locul de muncă al soţiei etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare ale acestor puncte nu vor fi luate în considerare la desfăşurarea concursului.

Termen de contestaţie, 15 zile de la data numirii.

Dr. ANTONIE
Arhiepiscop şi Mitropolit

Consilier bisericesc,
Pr. SIMION SĂSĂUJAN

ANUNŢ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, preţul unui abonament anual la „Telegraful Român", pe anul 1998, este de 15 000 lei, iar al „Revistei Teologice" de 20 000 lei. Banii se vor vira obligatoriu în contul nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu.

Întruparea Fiului lui Dumnezeu

(Urmare din pag. a II-a)

proape. Pentru cei care nu au acest simţ, Dumnezeu nu există, după cum nu există lumina şi frumuseţile naturii pentru cel orb, armonia acordurilor muzicale pentru cel surd şi parfumul din floare pentru cel lipsit de miros.

La Crăciun, împreună cu Biserica, creştinul cu credinţă trăieşte aievea naşterea lui Hristos, în ieslea sufletului său, când se cântă: „Hristos se naşte (acum, nu în trecut), măriţi-l, Hristos din ceruri, întâmpinaţi-l, Hristos, pe pământ, înălţaţi-vă!" (Catavasie). La acelaşi prezent îl laudă Biserica pe Iisus şi la Hvalite: „Astăzi se naşte Hristos în Vitleem din Fecioara, astăzi cel fără de început se începe şi Cuvântul se întrupează, puterile cerurilor se bucură şi pământul cu oamenii se veseleşte, magii daruri aduc, păstorii minunea vestesc...". In aceeaşi ambianţă de contemporaneitate grăieşte condacul praznicului: „Fecioara astăzi pe cel prea înfiinţat naşte şi pământul peşteră celui neapropiat aduce. Îngerii cu păstorii îl măresc, iară magii cu steaua călătoresc..." Tot la fel afirmă şi condacul înainte-prăznuirii: „Fecioara şi Stăpâna, acum vine ca pe Cuvântul cel veşnic şi nepovestit să-l nască în peşteră, lumea auzind aceasta, saltă, măreşte cu îngerii şi cu păstorii..."

În aceeaşi contemporaneitate sacră îl plasează pe creştinul evlavios şi sublimele noastre colinde. „Astăzi s-a născut / Cel făr-de-nceput / Cum au spus proorocii". Şi iarăşi: „Astăzi s-a născut Hristos / Mesia chip luminos...". „Că astăzi Curata / Preanevinovata / Fecioara Maria / Naşte pe Mesia...". Cum să nu tresalţi, în clipele de aleasă trăire, când colindul grăieşte pentru propria ta persoană: „Pe Fiul cel din vecie / mi l-a trimis Tatăl mie, / să se nască / şi să crească, / să ne mântuiască".

După plecarea magilor în ţara lor, au început silniciile împotriva nou-născutului Iisus, Fiul lui Dumnezeu, pe care aveau să-l urască până la moarte. Cu durere a consemnat poetul nelegiuirea venită de la duşmanii credinţei în Dumnezeu: „Urască-L cei fărădelegi / Ce-i pasă Lui de ura lor? / El a venit s-aducă pacea / şi înfrăţirea tuturor!" (Al. Vlahuţă).

În şirul marilor valori ale lumii, indubitabil, religia ocupă poziţie fruntaşă. Scepticii zilelor noastre s-au întrebat asupra durabilităţii credinţei creştine şi implicit asupra Bisericii creştine, despre care Domnul Hristos ne-a încredinţat, că nici poarţ le iadului nu o vor birui (Matei 16, 18). Asemenea adversari ştiu, că religia poate să decadă, dacă ar săraci-o de măduva credinţei. Şi-au îndreptat deci atacul şi asupra faptului întrupării Fiului lui Dumnezeu. Scopul lor este de a răpi sau cel puţin de a clătina credinţa în caracterul supranatural al întrupării lui Dumnezeu-Fiul, „Carele pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire s-a pogorât din ceruri şi s-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioară, şi s-a făcut om" (din Crez). Asemeni feştilelor ce pâlpâie, recii necredincioşi nu pot să se împace cu ideia că „Dumnezeu s-a deşertat în lume şi prin aceasta lumea s-a îndumnezeit".[6] Fiul lui Dumnezeu a venit în lume să-l mântuiască pe om şi să-l împace pe om cu Dumnezeu.

Lumea zilelor noastre — mai mult decât orice — se doreşte după pace — pacea sufletului — pe care nu o găseşte alt-undeva, decât sub jugul lui Hristos. La praznicul Crăciunului, creştinii cucernici sărbătoresc cu pietate întruparea Fiului lui Dumnezeu şi împreună cu oastea cerească slăvesc şi cântă: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu, pe pământ pace şi între oameni bună învoire" (Luca 2, 14).

NOTE

1 Andrutsos H., Dogmatica, trad. de D. Stăniloae, Sibiu, 1930, p. 179—180.
2 Svetlov P., Învăţătura creştină în expunere apologetică, trad. de S. Bejan şi C. Tomescu, vol. I, Chişinău, 1935, p. 37—38.
3 Sf. Ioan Damaschin, Dogmatica, ed. a III a, trad. de D. Fecioru, Bucureşti, 1993, p. 96.
4 Savin I. G., Ce este ortodoxia?, în „Ortodoxia", vol. I, Bucureşti, 1942, p. 40.
5 Ibidem, p. 31—32.
6 Ibidem, p. 40.

Ca în fiecare an, Praznicul Naşterii Domnului nostru Iisus Hristos ne oferă plăcutul prilej de a adresa colaboratorilor şi cititorilor publicaţiei noastre cele mai alese şi sincere urări de sănătate, pace şi fericire!
Întru mulţi şi fericiţi ani!

Redacţia

● Semnalăm ● Semnalăm ●

Tomáš Špidlík: **Marii Mistici Ruşi,** editura Episcopiei Dunării de Jos, Galaţi, 1997, traducere de pr. prof. Dr. Nicolae D. Necula (344 pag.). Este o carte interesantă despre sfinţii catalogului rusesc. Cuprinde pe primii martiri, pe primii călugări, sfinţii, episcopii, sfinţii principi şi apoi se ocupă de Serghie de Radonej, de Iosif Volokolamsk, de Nil Sorski, reprezentantul isihasmului din Rusia, apoi de Nebunii pentru Hristos, Pietatea Liturgică, Cultul Sfinţilor, Viaţa familiară, Hristos la gânditorii ruşi şi apoi încheie cu Ţara şi poporul. Găsim informaţii despre Serafim de Sarov, Nazarie de la Valamo, Arhim. Spiridon, Teofan Zăvorâtul, Gogol, Ioan de Kronstadt, despre icoana rusă, Nicolae Arseniev şi apoi despre o mulţime de teologi mari inclusiv Dostoievski şi despre scrierile lor şi despre aceşti oameni.

Este o carte nouă, asupra Teologiei Rusilor, fără să îndrăznească să se pronunţe totuşi asupra valorii acestei teologii.

El spune în cuvântul de introducere că nu este în stare să se pronunţe asupra valorii acestor teologi în lumea modernă. Este însă gata să furnizeze primele informaţii asupra trecutului acestei ţări şi asupra trăsăturilor demne de atenţie ale religiozităţii sale. Cu alte cuvinte nu-şi găseşte pentru ideile sale curajul de a spune ceva mai mult despre aceşti teologi ruşi, despre care scrie totuşi cu atâta competenţă. Noi nici nu înţelegem de altfel cum poate el să scrie despre ei fără să fie atins de ceea ce scrie despre aceşti oameni mari ai poporului rus. Este pentru noi un semn mare de întrebare atunci când autorul îşi încheie cartea prin cuvintele: „Concluziile profetice optimiste sau pesimiste depăşesc competenţa noastră".

Ce fel de concluzii îşi teme oare autorul român al acestei cărţi? Cu atât mai mult cu cât în general scrie despre oameni care au trăit înainte de Revoluţia rusească din 1918? Ce anume îi vor fi dând autorului atâtea îndoieli când scrie despre oameni care au dat spiritualităţii ruseşti temeiuri atât pentru atunci cât şi pentru acum? Ce anume îl poate face pe un scriitor de seama lui Tomáš Špidlík să pună totul sub părerea că ar putea fi neprofetice sau i-ar depăşi competenţa? În orice caz, teologia lui deşteaptă foc, se lasă atinsă de focul îndoielii.

O ediţie îngrijită de Vlad Zografi de texte din Emil Cioran, dau ocazia lui Aurel Cioran, fratele poetului, să se amestece în opera fratelui său. Astfel Aurel Cioran ne dă o selecţie a textelor din Emil Cioran sub titlul: „Cioran despre Dumnezeu", editura Humanitas, Bucureşti, 1997 (243 pg.). Tot ce a scris Cioran nu e, la urma urmelor, decât reluarea obsesivă a cărţii lui Iov. Fie că vorbeşte despre istorie, despre moarte, despre timp sau despre muzică, cel căruia îi consacră uneori furia, extazul şi hula, alteori scepticismul casant — e Dumnezeu. „Se poate vorbi cinstit de altceva decât de Dumnezeu şi de sine"?

Iată întrebarea inevitabilă din textul şi subtextul tuturor cărţilor lui. „Antologia de faţă propune un drum prin dialogul lui Cioran cu Dumnezeu. Unul din multele drumuri posibile. Se vrea o nouă carte a lui Iov, fără vindecare, cum fără vindecare a rămas Cioran. Se vrea, de asemenea, o nouă cale a unui nou prinţ Sakyamuni care, văzând decrepitudinea, suferinţa şi moartea, atinge iluminarea în scepticismul misticului". (pg. 6).

Iată la întâmplare, fiindcă nu se poate altfel, câteva citate: „Gândul la Dumnezeu nu serveşte decât spre a muri".

„Nu de bunăvoie te-ndrepţi spre el, ci fiindcă n-ai încotro". Alt citat: „Dumnezeu e moştenitorul acelora ce au murit în El. Astfel te desparţi uşor de tine şi de lume, lăsându-L să continue firul a âtor mâhniri şi părăsiri". Sau alt gând de-al lui: „În lumea-n care nu mai am pe nimeni, mai dispun doar de Dumnezeu". (pg. 14—15).

„Dumnezeu aterizează în golurile sufleteşti. La orizontul deşertului lăuntric trage el cu coada ochiului. Căci Dumnezeu, ca şi boala, se încuibă în locul celei mai mici rezistenţe. O fiinţă armonioasă nu poate crede în Dumnezeu. Lepra asta de criminali, de sfinţi şi de săraci, l-au „lansat" pentru uzul amărăciunii lor". (pg. 236)

În sfârşit încă câte ceva: „Am înjurat pe toată lumea, în regul univers. Este o terapie excelentă. Hulirea lui Dumnezeu mi-a dat o mare satisfacţie". (pg. 240).

„Nu pun mare preţ pe cel ce se lipseşte de Păcatul originar. În ce mă priveşte, am apelat la el în toate împrejurările şi, fără el, nu ştiu cum aş putea evita o permanentă consternare". (pg. 243).

Şi aşa mai departe. Nu găsesc nici o consternare, nici un ajutor. Dar tot ce scrie Cioran e interesant chiar dacă s-ar nega mereu.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ŞI CORESPONDENŢA se adresează REDACŢIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACŢIE: **Dr. Antonie Plămădeală,** Mitropolitul Ardealului — preşedinte; **P. S. Visarion Răşinăreanu** - episcop-vicar, — vicepreşedinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.**

Abonamentul pe un an: 10 000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU